

SAMANTAPASADIKA

OR

VINAYATTHAKATHA

PART IV

සමන්තපාසාදිකා

නාම

විනයට්ඨකථා

චතුසෙව්හ භාග්ගො

Vol. XLVIII

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

SAMANTAPASADIKA

OR

VINAYATTHAKATHA

PART IV

සමන්තපාසාදිකා

නාම

විනයට්ඨකථා

චතුර්ථො භාගො

විමලධම්ම හේවාචිකාරණ
සිරිනාථ කුමාරදස මුනසිභාගිධානෙහි
මිහි මහාපයෙහි
තිපිටකමුද්දපනාලයෙ මුද්දපිතො.

බු : ව : 2492
කි : ව : 1948

රු. 140/=

සමනපාසාදිකා

නාම

විනයට්ඨකපා

චතුරොපා භාෂා

Vol. XLVIII

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHA THERA'S

SAMANTAPASADIKA

OR

VINAYATTHAKATHA

PART IV

REVISED AND EDITED BY

Ven. Pandit Weliwitiye Sorata Nayaka Thero

Vice Principal, Vidyodaya Pirivena,

AND

Ven. Weliwitiye Pamaratana Thero

of the Tutorial Staff, Vidyodaya Pirivena

PUBLISHED BY THE TRUSTEES

WIMALA DHAMMA HEWAVITARNE, ESQ

AND

SIRINATHA KUMARADASA MOONESINGHE, ESQ.

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS,

MALIGAKANDA,

COLOMBO, (CEYLON)

B. E. 2492

C. E. 1948

(නිපිටකමුද්‍රණය කළ හැකි පොතක්)

හදුනාවරිය බුදුදහම සමඟ වර්ධනය වීම

සමනලාසාසාදිකා

නාම

විනයටයක වා

වතුනේවා හාගො

විජේරාජයා මහා විජයාලයා උපපාදානා වරියෙන
වැලිවිටියෙ පණ්ඩිත සොරතාහිධානෙන
නායක ථේරපාදෙන වෙව

තසමිං විජයාලයා ආවරියධුරාධරෙන
වැලිවිටියෙ පෙමරතන ථේරපාදෙන ව
සංඝොධිකො

සඤ්ඤා භෙදා විතාරණ මහාසායානෙනහි
විමලධම්ම භෙදා විතාරණ, සිරිනාම කුමාරදාස මුනිසිහාහිධානෙනහි
මහා සයෙහි
නිපිටක මුද්‍රණාලය මුද්‍රණෙන

බු : ව : 2492

කි : ව : 1948

First Edition	1000	-	1948
Second Edition	1000	-	1988
Third Edition	1000	-	2005

PREFATORY NOTE

It is our great pleasure to present to the Public this 48th Volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series of the Tripitaka Publications.

This Volume is the final part of the Samantapasadika. It completes the Samantapasadika commentary to the Vinaya Pitaka. An Index to the 1st, 2nd and 3rd parts as well as to this 4th part is appended.

The editing of this 4th and final part of the Samantapasadika and the preparation of the full Index were done by the Ven'ble Pandit Weliwitiye Sorata Nayaka Thero, Vice Principal of the Vidyodaya Pirivena, Maligakanda, assisted by the Ven'ble Weliwitiye Pamaratana Thero, of the Tutorial Staff of the same Pirivena. We beg to convey our humble gratitude to them for undertaking this useful work.

The 4th part of the Papanicasudani, the commentary to the Majjhima Nikaya is in the Press. It is our hope to bring out this book during the course of this year.

the 36th Anniversary of the demise of the late Mr. Simon Hewavitarne, the founder of this Bequest, falls on the 17th January 1949. May he attain Nibbana.

W. D. Hewavitarne
S. K. Moonesinghe

*Tripitaka Publication Office,
130, Maligakanda Road,
Colombo*

3rd January $\frac{2492}{1949}$

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875.

DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාචිතාරණ මැතිනිය

THE LATE
VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.
(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Mudatana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER, 1864.

DIED 29TH APRIL, 1933.

PUBLISHERS NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE, who in his life time had begun to publish the Tripitaka, left a bequest for its completion after his death. He died suddenly on 17th January 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 volumes, After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARNE who passed away on 10th January 1982 at the age of 94, had prior to her death, created the SOMAWATI HEWAVITARNE TRUST to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarne and Somawati Hewavitarne Maha Upasikawa in Samsara and towards their final attainment of Nibbana.

*Noel Wijenaike
Nanda Amerasinghe
Parinda Ranasinghe*

Somawati Hewavitarne Trust Office,
130, Maligakanda Road, Colombo - 10.
SRI LANKA.
15th January 2005

සිවිලභක්ෂකාපනමණලියා ධනබලයෙන් 1940මේ ක්‍රිස්තු වසරේ සකකතඤායාදිසත්තනරාග. විසෙසවිමිංසනපුබ්බභිතමපක්ඛ යනත්. ජමුද්දිපෙ කලිඤාතානගරෙ විසාමිජ්ජාලං. පඤා සාදා වසානො පට්ඨා පට්ඨාගතො 'පි සමානො යාච 1944මා වසාං ඉමසමි, කිවෙව නිශ්ඤනො නාභොසිං.

සමනපාසාදිකාසංඝෝධනස්ස පනස්සාතිසංඝං විලඛිං බ්‍රහ්මතරං
 මුද්දපනස්ස පනාසනස්ස වාතිසංඝං වස්සකත්තස්ස භවපස්සතා සතා
 සතං සෙවනෙන සංලඛිසද්ධාබුද්ධාසාදිගුණබ්‍රහ්මකතෙන නිරන්තරං
 ධම්මකම්මනිරතෙන විමලධම්මසෙවාවිනාරණාභිධානෙන මහාසංගෙන
 ආරාධිතො'හං පුතපි ගන්ධසම්මස්ස 519 මපිට්ඨතො පට්ඨාය
 සංඝෝධනමාර්ගිං, තතො පරං පාවිනනිසපාලිවණ්ණනාපරියනො
 දුතියභාගො ව මහාවග්ගවණ්ණනාසමෙතො තතියභාගො වාති දො
 භාගා බ්‍රහ්මතරං මුද්දපිතා පනාසිතා වාගෙසුං, වතුන්භාගෙන පතිමිතා
 පරිපුණ්ණා හවති සමනපාසාදිකා නාම විනාසට්ඨකපා.

භාගසම්මස්ස සංඝෝධනෙපි විජේජාදසවිජ්ජාලසෙ උපාවරිය
 පදපාතෙතන (වැලිවිසගාමජෙන) සකසමයසමයන්තරෙසු
 අපාරිභතසංසුඛබුද්ධිමතායසමතා පෙමරන්තනෙරපාදෙනාසිති
 කතො පරිස්සමො මම පරිස්සමස්සාතිලුත්තාපාදනෙ සමන්තො
 අගොසිති ව, විජේජාදසවිජ්ජාලසෙ උපාවරියෙන පණ්ඩිතොපාති
 ධාරිතා පනංගලගාමජෙන ජිනරන්තනෙරෙන ව ඉමස්මිං කිවෙව
 අමහාකං කාලෙන කාලං මහොපකාරෙ කතො 'ති ව කතස්සෙකත
 චෙදිභාචෙන තිවෙදෙමි. ආදසපොත්තසංඝන්දනන්තං සංවණ්ණිත
 පදනං අකාරද්වයකකමණිකාසමපාදනන්තං ව අමහාකං සිස්සභුතා
 කතිපයගිකබු ව ඉමස්ස කිවට්ඨස්සාතිසංගොපත්තො අනෙසුං.

සංසුඛසද්ධාප්ඛාසංගෙව අවෙහති මහාගන්ධසම්මස්ස සංඝෝධ
 නෙන මහන්තං යං පුඤ්ඤතඛනිමුපවිතං, තමනුමොදනතු සද්දනුස්සර
 ණීයනාමධෙයො විජේජාදසවිජ්ජාලසාදිකත්තා අමහාකං පාවරිය
 භූතොතිපිටකවාචස්සර්වරියො සිද්ධිසුමබ්ගලාභිධානො පධානනායක
 තේරපාදො ව තිපිටකසංඝෝධනෙ සතතමාසතතවිතතා දිවං
 ගතා විජේජාදසපට්ටිචණාධිපත්තො මහායතනො සිද්ධිඤ්ඤාස්සර,
 සිද්ධිනනිඤ්ඤාභිධානා පධානනායකතේරවර් ව, තෙන තෙ පරම
 රමණීයං සන්තිපදං පාපුණන්තාති ව පන්තොති.

ඉන්තං තිවෙදෙති
 වැලිවිසගාමජො භොරන්තෙත්ථෙ.

2492 තමෙ බුද්ධිවස්ස මාගසිරමාසස්ස
 සුක්කපනෙක අට්ඨමිං බුධ්වාරෙ
 විජේජාදසපරිවෙණතොති.

සූචි පනත.

CONTENTS.

අංකය.	විස්තරය.	පිටුව.
1.	කමතකය	857-859.
2.	පාරිවාසිකය	859-867.
3.	සමුදායය	867-881.
4.	සමාජය	882-887.
5.	බුද්ධතාවය	887-897.
6.	සත්‍යාපනය	898-939.
7.	සමාජ හා දේශය	940-844.
8.	ව්‍යවස්ථාපනය	944-948.
9.	පාරිමාණවත් පනතකය	948-951.
10.	භූමිමාණවත්ය	951-955.
11.	පරිසරය	955.
12.	සත්‍යාපනය	956-957.
13.	මහාමානවය	957-960.
14.	සමුදායය	960-968.
15.	බුද්ධතාවය	968-972.
16.	විනය	972-974.
17.	දේශය	974-977.
18.	භූමිය	977-980.
19.	විනය	981-985.
20.	පරිසරය	985-990.
21.	භූමිය	990-991.
22.	සත්‍යාපනය	991.
23.	අධිකාරය	991-992.
24.	නවය	993.
25.	දේශය	994.
26.	භූමිය	994-995.
27.	උපායමාර්ගය	996.
29.	අධිකාරය	996-997.
30.	භූමිය	997-1002.
31.	අධිකාරය	1002-1007.
32.	දේශය	1007-1009.

අංකය.

විෂයය.

පිටිපිටිය.

33.	අනු විජය කකි වව	වණනා.	1009.
34.	වොදනාකණි	"	1009-1010.
35.	වූලසභාම	"	1010-1014.
36.	මහාසභාම	"	1014-1015.
37.	කසිනහෙද	"	1015-1017.
38.	උපාලි පඤ්චක	"	1017-1025.
39.	දුඨිගභාථාසභාණික	"	1025-1035.
40.	සෙදමොවනභාථා	"	1035-1039.
41.	කවචවග්ග	"	1039-1053.
42.	සිකනිපදෙසු අත්ථසෙත	"	1053-1054.
43.	ආතිසංඝවග්ග	"	1054.
44.	නවසභාතිතවග්ග	"	1054-1055.
45.	සංවණ්ණිකපදාන. අනුකතමණිකා.		
46.	සංඤ්ඤානාමාන. අනුකතමණිකා.		

IN SINHALESE CHARACTERS.

ငါ့ အသံ ဤ ဟို ငှက် ငှက် ခံ ခံ

කක	කභ	ගා	ගභ	ඛ්ඞ
චක	ඡඡ	ජ්ජ	ඤ්ඤ	ඤ්ඤ
ව්ඤ	ච්ච	ච්ච	ච්ච	ච්ච
තත	ථථ	දද	ධධ	නන
පප	ථථ	බබ	භභ	මම

ଯା ରା ଲା ବା ଝା ଧା ଢା ଦଂ

ක ka කා ká කී ki කී kī කු ku කු kú කෙ kē කො kō
 ඛ kha ඛා khá ඛි khi ඛි khī බු khu බු khú වෙ khé වො khō
 ග ga = = = = = =

කක kka	කකු ක්ක	තී tva, භු tra	මම් mpha
කක kka	කක ක්ක	දද dda	මම්, මි mba
කක kya	කක, ම ක්ක	ද්ධ, ඩ ddha	මම් mbha
ක්රි kri	ඡ, ක්ක ක්ක	ද් ද්	මම් mma
කි kva	ඡ, ක්ක ක්ක	ම, ධ dva	මම් mha
කි khyā	කක ක්ක	ධ්ධ dhva	යම්, යම් yya
කි khva	මි ක්ක	නම් nta	යම් yha
ග්ග gga	මි, ඩ ක්ක	නි nthā	ල්ල lla
ග්ග ggha	ධ්ධ dḍa	නි nda	ල්ල lya
ග් ග්, මි ක්ක	ධ්ධ dḍha	නි ndha	ල්ල lha
කි ක්ක	කක ක්ක	නම් nna, නම් nna	මම් vha
මි ක්ක	කි ක්ක	ප්ප ppa	සම් ssa
මි ක්ක	කි ක්ක	ප්ප ppha	සම් sma
මි cca	කි, ඩ ක්ක	බ්බ bba	සම් swa
මි ccha	කි ක්ක	බ්බ bbha	හම් hma
ජ් ජ්	නම් tta	භ් bra	හම් hva
ජ් ජ්	නම් ttha	මම් mpa	ලම් lha

$\alpha = \beta$, $\gamma = \delta$, $\epsilon = \zeta$, $\eta = \theta$, $\iota = \kappa$, $\lambda = \mu$, $\nu = \xi$, $\omicron = \pi$.

- විඤ්ඤාපනං -

සමමාසමුද්ධායං පරිනිබ්බාණ්සමයතො චතුපඤ්ඤාසාධිකො නවසත-
සංචජ්ජෙර මහානාම රඤ්ඤා සමයෙ ජමුද්දපා ලක්ඛාදීපමාගතොන පරම
විසුද්ධ සද්ධාමුද්ධිපතිමණ්ඩිතො අනුමුද්ධිමුද්ධිසොසන්තරවරොන ච ධම්ම-
පාලන්තරොන ච උපසන්නන්තරොන ච මහානාමොත්තරොන ච මුද්ධිදත්ත-
න්තරොනවා'ති මුද්ධිමත්තොති එතෙති ථෙරවරොති තිණ්ණං පිටකාන
මන්තවණ්ණකාවසෙතාධා කරායො ලිඛිතාති වදන්ති. තා පෙනොනා අධාකරා,
නෙවමුද්දපිතා. තස්මා උජ්ජත්ති කාලෙ නා අධාකරායො'ති දුලලහා අහසු.
තස්මා දිවඛාගයං ධඤ්ඤා පුඤ්ඤා පරිපුණ්ණයං සයිමන් හේවාචිතාරණ
මහාසයස්සජ්ඣාසයවසෙන තස්ස ධනාබ්බයෙන තෙනාණ්ණෙනානා අංඛාලවෙ.
ජ්ජාචරියෙන සිරිමතා සි ඒ. හේවාචිතාරණ මහාසයෙන ච සිරිනාථමුණ්සිහ
මහාසයෙන ච ධම්මවු. ඕ හේවාචිතාරණ මහාසයෙන ච, පාලාධාකරායො
මුද්දපිතා ච පාකවි කතා ච. තරාපි මුද්දපිතා තා අධාකරායොපි ඉද්දති
සුදුලලහා හවන්ති. තස්මා නාසමධාකරානං සුලභහාවම්පෙකම්මානෙන
සද්ධාමුද්ධිසමපත්තොන සද්ධාමුද්ධිකාමෙන සිරිලක්ඛාරපේථ ලඤ්ඤා
පරිකම්බකාධිකාරිනා නීතිවෙදිනා නොයෙල් විජේකායකා මහාසයෙන ච
තීස්සරත්තතුඛා මහාසයෙනවා'ති එතෙති ද්විති මහාසයෙති නඤ්ඤා අමරසිංහ
මහාසයෙය් සංවිධායකතෙනාන සම්මුද්ධිසාසනා විරව්දිතිකාමාය සද්ධාමුද්ධි
සමපත්තාය මහොපාසිකාය දිවඛාතාය යෝමාවතී හේවාචිතාරණ මනාතිනිය,
ධනාබ්බයෙන සම්මුද්ධිපරිනිබ්බාණ් අවසායං පඤ්ඤාසාධිකො අධාපිසති-
මෙවයො ඵසාපනධාකරා තිලකමුද්දණාලයෙ මුද්දපිතා ච පාකවිකතා ච,
හවති.

ලිඛිතමිදමන්. දෙසියන්දර වැවලපියද්දේ සුවිසුද්ධාරාමාධිපතිනා
විජ්ජාකීන්ති පරිවෙණ්ජකිකෙති විජ්ජාදය පරිවෙණ් උපප්පාධානා-
වරියෙන රාජකීයපණ්ඩිත සන්තති උපධිධාරිනා පරිනාචරියෙන පලාලෙල
සිරිසද්ධාතිස්සභිමානෙන නායකයෝරොනාති.

සමන්තපාසාදිකා

නා ම

විනයසංවණ්ණනා

චතුසො භාගො

චූලචග්ගවණ්ණනා

නමො නසු භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස.

4-1.

චූලචග්ගස්ස පඨමෙ කම්මකඛ්ඛිකෙ තාව: පණ්ඩුකලොතිත ඝාති පණ්ඩුකො වෙව ලොතිතකො වාති ඡබ්බග්ගියෙසු දො ජතා; තෙසං නිය්සිතකාපි පණ්ඩුකලොතිතකාචෙව පඤ්ඤායනති. බලවා බලවං පනිමනෙතථාති සුට්ඨි බලවං පටිවදථ; අලමනතග්ගති සමන්තර; අද්දසනාගාමිතිඝාති පාරුජිකා පතතියා වා සඛ්ඤාදිසෙසා පතතියා වා; අනනුලොමිකෙති ගිහිසංසග්ගෙතිති පබ්බජිතානං අනනුච්ඡිකෙති සහසොක්ඛිතාදිති සංසග්ගෙති¹; තිණ්ණං හික්ඛවෙව හික්ඛනතති ආදි එකෙනාපි අබ්බත තජ්ජනියකමමං කාතුං වට්ටතිති දස්සනන්තං වුත්තං. තජ්ජනියස්ස² හි විසෙසෙන භණ්ඩනකාරකත්තං අභිතං, නියස්සස්ස අතිණ්ණාපතතිකත්තං, පබ්බාජනියස්ස කුලදුස කත්තං වුත්තං. ඉමෙසු පන තිසු යෙන කෙනපි සබ්බාතිපි කාතුං වට්ටනති. යදි එවං යං චමෙපසාකඛ්ඛිකෙ වුත්තං:- “තජ්ජනිය කමමාරහස්ස නියස්සකමමං කරොති-පෙ-උපසමපදාරහං අබ්බති. එවං ඛො උපාලී අබ්බකමමං හොති අවිතසකමමං. එවඤ්ච පන සඛෙසා සාතිසාරො හොති”ති, ඉදං විරුජ්ඣතිති? ඉදඤ්ච න විරුජ්ඣති. කසමා? වචනන්තානන්තතො; “තජ්ජනියකමමාරහස්සා”ති ඉමස්ස හි වචනස්ස කමමසනති ධ්ඨානං² අපො. “තිණ්ණං හික්ඛවෙව”ති ආදිවචනස්ස අභිතසමචො; තසමා යද්ද සඛෙසන සනතිපතියා ‘ඉදං නාම ඉමස්ස හික්ඛනො කමමං කරොමා’ති සනතිධ්ඨානං කතං හොති, තද්ද කමමාරහො නාම හොති. තස්ස ඉමිතා ලකඛණෙන තජ්ජනියාදිකමමාරහස්ස නියස්සකමමාදිකරණං අබ්බකමමඤ්චෙව අවිතසකමමඤ්චාති වෙදිතබ්බං. යස්ස පන භණ්ඩනකාරකාදිසු

1. හි II, ගිහි සංසග්ගෙති. 2. හි, I. තජ්ජනිය කමමාරහස්සාති.

2. හි, I, කමමිතිධ්ඨා සනතිධ්ඨානං.

අභේගසු අඤ්ඤාතරං අභිමතථි, තස්ස ආකඛිමානො සඛෙසා යථා අනුඤ්ඤාතෙසු අභේගසු ව කමෙමසු ව යෙන කෙනථි අභේගන යං කිඤ්චි කම්මං වචන්තෙසා නං භික්ඛුං කම්මාරහං කඤ්චි කම්මං කරෙය්‍ය. අයමෙත්ථ විතීව්ණියො. එවං පුබ්බිකාපරං සමෙති. තත්ථ කිඤ්චාපි තජ්ජතීය කමෙම භණ්ඩාකාරකවසෙන කම්මවාචා වුත්තා, අථ ඛො බාලස්ස අව්‍යතනස්ස ආපනතිබහුලස්ස තජ්ජතීයකමං කරුණෙන න බාලඅව්‍යතනවසෙනෙව කම්මවාචා කාතබ්බා. එවං ති¹ භූතෙන වජ්ජනා කතං කම්මං හොති. න ව අඤ්ඤාස්ස කම්මස්ස වජ්ජනා. කස්මා? යස්මා ඉදංපි අනුඤ්ඤාතනති. එස නයො සබ්බත්ථ. අට්ඨාරස සම්මාවතනනවජ්ජුති පාරිවාසිකකකිකිකෙ වණ්ණසිය්‍යාම. ලොමං පානෙනති පතනලොමා හොනති; භික්ඛු අනුචතනනති අත්ථො. නෙත්ථාරං. වතනනතිති නිත්ථරනනානං එතනති නෙත්ථාරං; යෙන සකකා නිස්සාරණා නිත්ථරිතුං, තං අට්ඨාරසවිධං සමො වතනං වතනනතිති අත්ථො. කිතතකං කාලං වතනං පුරෙතබ්බනති? දස වා පඤ්ච වා දිවසාති. ඉමස්මිං හි කම්මකකිකිකෙ එතතකෙන² වතනං පුරිතමෙව හොති.

සෙසසඤ්චත්ථස්මිං- අපිස්ස භික්ඛු පඤ්ඤාති අපිස්ස භික්ඛු තිච්චව්‍යාවචා හොනති; සෙසං තජ්ජතීයෙ වුත්තසද්ධිමෙව. අස්සජි සුභබ්බසුභවත්ථ සඤ්ඤාදිසෙසවණ්ණනායං වුත්තං. භාසිකොන දුමවනාති ආදිසු පතෙත්ථ කාසිකො දවො නාම කායනිලා වුච්චති. සෙසපදආයෙපි³ එසෙව නයො. භාසිකො අනාචාගේ නාම කාය ආරෙ පඤ්ඤාතනසිකනාපද විතීකකමො වුච්චති. සෙස ආයෙපි එසෙව නයො. භාසිකං උපභානිකං නාම කායආරෙ පඤ්ඤාතනසිකනාපදස්ස අසිකනිතභාවෙන උපභනනං වුච්චති. නාසනං විනාසනනති අත්ථො. සෙසආයෙපි එසෙව නයො. භාසිකො මිච්ඡාජීමො නාම පටිකකිතන වෙජ්ජකමාදිවසෙන තෙලපවනඅර්ථපවනාදිති; වාචසිකො මිච්ඡා ජීමො නාම හිතිනං සාසනසම්පට්ඨනාදෙවනාදිති; භාසිකවාච සිකො නාම තද්දහයං. සෙසං තජ්ජතීයෙ වුත්තකයමෙව.

සුබම්මවජ්ජුස්මිං- අනිපලොකකාති⁴ න ආපුච්ඡිතා; එතදුමො වාති කිනෙත ගහපති ථෙරුනං පටිගතනනති සබ්බං විවර පෙඤ්චා දිස්වා එතං අවොච. එකාව මො ඉධ නත්ථි සද්දං නිලසඛගුලී භා⁵ති යා අයං නිලසකකලිකා නාම වුච්චති, සා තජ්ජති අත්ථො. තස්ස කීර ගහපතීනො වංසෙ ආදිවති එකො පුට්ඨියො⁶ අහොසි. තෙන තං ථෙරෙ ජාතියා බුංසෙතුකාමො එවමාහ. සඤ්ච කිඤ්චිති එවං බ්බුං බුද්ධිවචනරතනං⁸ පහාය යං කිඤ්චි දෙව නිලසඛගුලීකවචනං

1. සි. I. එවං.

2. සි. I. එතං කෙනව.

3. සි. I. & II. සෙසවිසෙපි.

4. සි. I. & II. න අපලොකෙතො.

5. සි. I. පුට්ඨියො.

6. සි. I. & II. බුද්ධිවචන. රතනං.

* නිලසපාලිකා- Gilgit Manuscripts Vol. III, P. 23.

භාසිතං; කුකුළුවපොතකඋද්ගරණෙන ඉදං දස්සෙති: යථා සො තෙව භාසිතං සිතං න කුකුළුවසිතං අකාසි, එවං තයාපි තෙව භික්ඛුවචනං න භිතිවචනං වුත්තනති. අසමමුඛා භාසනති ආදයො තිකා වුත්තප්පකාරං එව. අභිග්ගමනාගමො¹ පුරිමෙහි අසදිසො. තත්ථ යථා ලාභං න ලභනති, එවං පරිසක්කනෙනා පරිසක්කමනෙනා අලාභාය පරිසක්කති නාම. එස තයො අනන්දපු. තත්ථ අනිසන්ධාති අත්ථහමෙතා; අවාසොති තත්ථම ආතෙ අවසනං; ගිහිනං බුද්ධස්ස අවණ්ණනති ගිහිනං සන්තිකෙ බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති; ඛමමිතං පටිස්සවං න සමමාපෙතිති යථා සමෙවා භොති, එවං. න කරොති; වස්සාවාසං පටිස්සුණිත්වා න ගව්ඡති. අඤ්ඤං වා එවරුපං කරොති. පඤ්චනනං ගිහිකමෙති ආදි එකමෙතනපි කමමාරගභාවදස්සනත්ථං වුත්තං. සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථමෙව. තඡ්ඡතියෙව වුත්තනතයමෙව.

ජනනවස්සුත්ථිං- ආවාසපරමපරඤ්ච ගිහිකමෙව සංඝථාති සබ්බා වාසෙසු ආරෙවෙථ; භණ්ඩනභාරකොති ආදිසු භණ්ඩනාදිපච්චයා ආපනං ආපනතිං රෙපෙත්වා තස්ස අදස්සනෙයෙව කමමං කාතබ්බං. තිකා වුත්තප්පකාරං එව. සමමාවත්තනායං පනෙත්ථ තෙ වත්තාරිස වත්තාති. තත්ථ න අනුදධංසෙතබ්බාති න වොදෙ තබෙබ්බා; න ගිහිඤ්ඤා ගිහිඤ්ඤාති අඤ්ඤාති ගිහිඤ්ඤාති න භිජ්ජිතබෙබ්බා; න ගිහිඤ්ඤාති ඔදනවත්ථාති අවිජ්ජනදසප්පථ දසාති ව න ධාරෙතබ්බාති; න නිජ්ජිසබ්බෙත්ථාති කුසවිරුද්ධි න ධාරෙතබ්බාති; න ආසාදෙතබ්බාති න අපසාදෙතබ්බාති; අනෙතා වා බති වාති විහාරස්ස අනෙතා වා බති වා; න නිජ්ජිසාදිපදත්තයං උත්තානමෙව. සෙසං සබ්බං පාරිවාසිකකතකිකෙ වණ්ණෙයිස්සාම. සෙසං තඡ්ඡතියෙ වුත්තනතයමෙව. ආපනනිසා අපපටිකමෙව උත්තං පටිසංකමම. ඉමිනා සදිසමෙව. අරිට්ඨවත්ථු වුද්ධකවණ්ණනායං වුත්තං. භණ්ඩනභාරකොති ආදිසු යං දිට්ඨිං නිස්සාය භණ්ඩනාදිති කරොති, තස්ස අපපටිකමෙයෙව කමමං කාතබ්බං. සෙසං තඡ්ඡතියෙ වුත්තනතයමෙව. සමමාවත්තනායපි හි ඉධ තෙවත්තාප්‍රීසං යෙව වත්තාතිති.

කමමකතකිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.²

4-2.

පාටිවාසිකකතකික- පාටිවාසිකාති පරිවාසං පරිවසනනා; තත්ථ වතුබ්බිත්ථා පරිවාසො- අපටිච්ඡන්තපරිවාසො පටිච්ඡන්තපරි වාසො සුඤ්ඤානපරිවාසො සමොධානපරිවාසොති. තෙසු යො “යො භික්ඛවෙ අඤ්ඤාති අඤ්ඤාතිත්ථිප්පබ්බො ඉමෙත්ථිං ධම්මවිතයෙ ආකඛති පබ්බඤ්ඤං, ආකඛති උපසම්පදං, තස්ස වත්තාරෙ මාසෙ පරිවාසො දාතබ්බො”ති එවං මහාභිකිකික වුත්තො තිත්ථිපරිවාසො

1. සි 2, අභිග්ගමනාගමො,

2. සි, 1 පඨම.

අපටිච්ඡන්තපරිවාසො නාම, තත්ථ යං චත්තබ්බං තං චූත්තමෙව, අයං පන ඉධ න අබ්පෙපනො, සෙසා තයො යෙන සබ්බාදිසෙසා පතති ආපනාං වෙව භොති පටිච්ඡාදිතා ව, තස්ස දුතබ්බාං, තෙසු යං චත්තබ්බං තං සමුච්චසකඛනිකො වත්තාම, එතෙ පන ඉධ අබ්පෙපනා, තස්මා එතෙසු යං කිංකරි පරිවාසං පරිවසන්තා පාරිවාසිකාති වෙදිතබ්බා, සකඛනන්තානං භික්ඛුනන්ති උපෙඤා නවකතර පාරිවාසිකං අවසෙසානං අන්තමසො මූලායපටිකස්සන්තාරභාදිතමපි; අභිමාදනං සමුච්චානිනති යං තෙ අභිමාදනාදිං කරොන්ති, තං සාදියන්ති, සමපටිච්ඡන්ති, න පටිකපිපතතිති අන්තො, තත්ථ සාමිච්ඡිකමන්ති උපෙඤා අභිමාදනාදිති අඤ්ඤස්ස අනුච්ඡිකස්ස චිජ්ජන වාතදුතාදිතො ආභිසමාචාරිකස්සෙතං අබ්වචනං; ආසනාති භාරන්ති ආසනස්ස අභිහරණං; ආසනං ගහෙත්වා අභිගමනං පඤ්ඤපනමෙව වා; සසන්තාභිභාරෙපි එසෙව නයො, සාදෙදකන්ති පාදබොවනඋදකං; සාදපිඨන්ති බොතපාදපිඨපනකං; සාදකපිඨකන්ති අබොතපාදපිඨපනකං වා පාදසංසනං වා; ආපනති දුක්ඛමස්සාති සද්ධිවිභාරිකානමපි සාදියන්තස්ස දුක්ඛමමෙව, තස්මා තෙ චත්තබ්බා: “අහං විනයකමමං කරොමි, මය්හං චත්තං මා කරොමි, මා මං ගාමපපවෙසනං ආපුච්ඡ්ථා”ති, සචෙ සද්ධාපබ්බජිතා කුල පුත්තා “තුමෙහ භනෙත තුමහංකං විනයකමමං කරොමා”ති වච්ඡා චත්තං කරොන්ති, ගාමපපවෙසනමපි ආපුච්ඡන්තිසෙව; චාරිතකාලතො පට්ඨාය අනාපතති, මිථු සමාමුඛිනති අඤ්ඤමඤ්ඤං යො යො බුච්ඡිසා තෙන තෙන නවකතරස්ස සාදිතුං.

පඤ්ච සමාමුඛිනති පකතතෙතතිපි සද්ධිං බුච්ඡිපටිපාටියා එව; තස්මා පාතිමොකෙක උද්දියමානෙ භත්ථපාසෙ නිසිදිතුං වට්ඨති, මහාපච්චිදිසං පන පාළියා අනිසිදිත්වා පාළිං විභාය භත්ථපාසං අමුඤ්ඤානෙතන නිසිදිතබ්බන්ති චූත්තං, පාරිසුද්ධිඋපොසථෙ කසිර මානෙ සබ්බනවකට්ඨානෙ නිසිදිත්වා තන්තෙව නිසිනෙතන අත්තනො පාළියා පාරිසුද්ධිඋපොසථො කාතබ්බො, පචාරණාසපි සබ්බනව කට්ඨානෙ නිසිදිත්වා තන්තෙව නිසිනෙතන අත්තනො පාළියා පචාරෙ තබ්බං, සමෙසක සණ්ඨං¹ පහරිත්වා භාජියමානං වසසිකසාපිතමපි අත්තනො පත්තට්ඨානෙ ගහෙතුං වට්ඨති, ඛනොජ්ඣන්ති විස්සර්ජනං චූච්චති, සචෙ හි පාරිවාසිකස්ස දො නිඤ්ඤි උදෙසභත්තාදිති පාපුණන්ති, අඤ්ඤ වස්ස පුග්ගලිකභත්තපච්චාසා භොති, තාති පටිපාටියා ගහෙත්වා “භනෙත ගෙට්ඨා ගාහෙමි, අජ්ජ මය්හං භත්තපච්චාසා අත්ථි, සෙව ගණ්හිස්සාමි”ති වච්ඡා විස්සර්ජනබ්බාති, එවං තාති පුතපුතදිවසෙසු ගණ්හිතුං ලබ්බති, පුත දිවසෙ සබ්බපඨමං එතස්ස දුතබ්බන්ති කුරුද්දිසං චූත්තං, යදි පන න ගණ්හාති න විස්සර්ජති, පුතදිවසෙ න ලභති, ඉදං ඔනොජ්ජනං නාම පාරිවාසිකස්සෙව² ඔදියං අනුඤ්ඤතුං.

කසමා? තසා හි සබ්බතවකට්ඨානෙ නිසින්නාසා හතතග්ගෙ යාදු
 බජ්ජකාදිති පාපුණ්ණති වා න වා, තසමා සො භික්ඛාභාරෙන
 මා කිලමිත්ථාති ඉදමස්ස සබ්බතකරණත්ථාය ඔදිස්ස අනුඤ්ඤතං.
 භතභතති ආගතාගතෙති බුඩ්ධපටිපාටියා ගතෙත්වා ගන්තබ්බං
 විහාරෙ සබ්බස්ස වතුස්සාලභතතං; එතං යථාබුඩ්ධං ලභති. පාළියා
 පන ගතතුං වා ණතුං වා න ලභති. තසමා පාළිතො ඔසකතිත්ථා
 හත්ථපාසෙ ඕතෙන හත්ථං පසාරෙත්වා, යථා සෙනො නිපතිත්ථා
 ගණ්හාති, එවං ගණ්හිතබ්බං. ආරුමිකසමණ්ණදෙසෙති ආහරුපෙත්තුං
 න ලභති. සවෙ සයමෙව ආහරුනති, වට්ටති. රඤ්ඤාදි මහාපෙල¹
 හතෙතපි එසෙව නයො, වතුස්සාලභතෙන පන සවෙ ඔනොජනං
 කතතුකාමො හොති, අතතුනො අත්ථාය උක්ඛිතෙන පිණෙක “අජ්ජ
 මෙ හතතං අත්ථි. යෙව ගණ්හිස්සාමි”ති වතතබ්බං. පුත දිවසෙ දො
 පිණෙක ලභතිති මහාපව්වජිසං වුත්තං. උදෙසභතතාදිතිපි පාළි
 තො ඔසකතිත්ථාව ගතෙතබ්බාති. යත්ථ පන නිසීදුපෙත්වා පරි
 විසනති, තත්ථ සාමණේරුතං ජෙට්ඨකෙන භික්ඛුතං සබ්බතව
 කෙන හුත්වා තිසීදිතබ්බං.

ඉදති යා අයං සමාවතතනා වුත්තා, තත්ථ න උපසම්පාදෙ
 නබ්බනති උපජ්ඣායෙන හුත්වා න උපසම්පාදෙතබ්බං; වතතං
 නික්ඛිපිත්වා පන උපසම්පාදෙත්තුං වට්ටති. ආවරියෙන හුත්වාපි
 කමමවා වා න සාවෙතබ්බා. අඤ්ඤාසම් අසති වතතං නික්ඛිපිත්වා
 සාවෙත්තුං වට්ටති. න නිස්සංයොති ආගතතුකාතං නිස්සංයො න
 දුතබ්බො; යෙතිපි පකාතිසාව නිස්සංයො ගතිතො, තෙ වතතබ්බා:
 “අහං විනයකමමං කරෙමි. අසුකතේරස්ස නාම සනතිකෙ
 නිස්සංයං ගණ්හථ. මය්හං වතතං මා කරෙථ. මා මං ගාමප්පවෙසනං
 ආපුච්ඡ්ථා”ති. සවෙ එවං වුත්තෙපි කරෙතනියෙව, වාරිතකාලතො
 පට්ඨාය කරෙතෙනසුපි අනාපතති. න සාමණේරෙති අඤ්ඤා
 සාමණේරෙ න ගතෙතබ්බො; උපජ්ඣං දත්වා ගතිතසාමණේරුපි
 වතතබ්බා: “අහං විනයකමමං කරෙමි. මය්හං වතතං මා කරෙථ. මා මං
 ගාමප්පවෙසනං ආපුච්ඡ්ථා”ති. සවෙ එවං වුත්තෙපි කරෙතනියෙව,
 වාරිතකාලතො පට්ඨාය කරෙතෙනසුපි අනාපතති. භික්ඛුණොවාදක
 සමුත්ථි නාම ආගිපව්වට්ඨානභූතාති පටික්ඛිත්තා. තසමා භික්ඛු
 සබ්බස්ස වතතබ්බා: “ගතෙන අහං විනයකමමං කරෙමි. භික්ඛුණො
 වාදකා² ජානාථා”ති. පටිබලස්ස වා භික්ඛුස්ස භාරෙ කාතබ්බො.
 ආගතා භික්ඛුණියො “සබ්බසනතිකං ගච්ඡ්ථ. සචේතො වො ඔවාද
 දයකං ජාතියාති”ති වා, “අහං විනයකමමං කරෙමි. අසුකභික්ඛුස්ස
 නාම සනතිකං ගච්ඡ්ථ. සො වො ඔවාදං දස්සාති”ති වා වතතබ්බා.
 සා ආපගාතිති සුක්ඛවිසට්ඨියා පරිවාසෙ දිනෙන සුක්ඛවිසට්ඨි
 නාපජ්ජිතබ්බා. අඤ්ඤා වා භාදිසිකාති කායසංසංඤාදිගරුකාපතති;
 ගතො වා පාපිට්ඨගතිති පාරජිකාපතති; සත්තසු හි ආපතතිසු

1. සි. 1 & II 2. මහාපෙල.

2. සි. 1, & II, භික්ඛුණොවාදං.

දුඛාසිතාපතති පාපිට්ඨා; දුක්ඛවාපතති පාපිට්ඨානරු, දුක්ඛවාපතති පාපිට්ඨා, පාරිද්දසනීයාපතති පාපිට්ඨානරු එවං. පාරිහනීයපුලලවංශ සංඛ්‍යාදිසෞභාරුකාපතතිසු නයො නෙතතබ්බො. තාසං චක්ඛුසුපි දුඛාසිතචක්ඛු පාපිට්ඨං, දුක්ඛචක්ඛු පාපිට්ඨානරුනති පුරිමතයෙනෙව හෙදො වෙදිතබ්බො. පණණතතිවජ්ජසිකතාපදෙ පත චක්ඛුපි ආපතතිපි පාපිට්ඨා. ලොකචජේ උභයමපි පාපිට්ඨානරං. ඝමමනති පාරි වාසිකකමචවාචා වුච්චති; තං 'කමමං අකතං දුක්ඛත'නති ආදීහි වා 'කිං ඉදං කමමං නාම?' කසිකමමං ගොරකකමම'නති ආදීහි වා වචනෙහි න ගරුතිතබ්බං. ඝමමිකාති යෙහි හිකුක්ඛි කමමං කතං, තෙ වුච්චනති. තෙ 'බාලා අව්‍යාහාරා'ති ආදීහි වචනෙහි න ගරුතිතබ්බො. න සච්චනීයං. ඝාතබ්බනති පට්ටිබොධන්ද්‍රිය වා පසෙකාසනන්ද්‍රිය වා සච්චනීයං න කාතබ්බං. පට්ටිබොධන්ද්‍රිය හි කරුණෙනා "අහං ආයසමනතං ඉමසමිං චක්ඛුසමිං¹ සච්චනීයං කරුණමි. ඉමමතා ආවාසා එකපදමපි² මා පකකමි, යාව න තං අධිකරණං වූපසනතං හොති"ති³ එවං කරුණති. පසෙකාසනන්ද්‍රිය කරුණෙනා "අහං තෙ සච්චනීයං⁴ කරුණමි. එහි මයා සද්ධිං. විතසධරුතං සමමුක්ඛිතං ගච්ඡාමා"ති⁵ එවං කරුණති. තදුභයමපි න කාතබ්බං. අනුචාදොති විහාරෙ ජෙට්ඨ කට්ඨානං න කාතබ්බං; පාතීමොක්ඛුදොසකෙන වා ධම්මජේඛස කෙන වා න හවිතබ්බං. නාපි තෙරසසු සමමුක්ඛිසු එකසමමුක්ඛි වසෙනාපි ඉස්සරියකමමා කාතබ්බං. න ඛකාසොති 'කරුණතු මෙ ආයසමා ඔකාසං. අහං තං චතතුකාමො'ති එවං පකතතතස්ස ඔකා සො න කාරෙතබ්බො; චක්ඛුසා වා ආපතනීයා වා න වොදෙතබ්බො. අයං පුබ්බෙ තෙ⁶ දෙසොති න සාරෙතබ්බො. න හිකුක්ඛි සමපසොජ ඝබ්බනති අඤ්ඤමඤ්ඤං යොජේත්වා කලහො න කාරෙතබ්බො. පුරුෂොති සංඝජෙරෙත නුත්වා පුරුෂො න ගතතබ්බං; ආදස හන්ද්‍රියවාරං මුඤ්චිත්වා එකකෙන ගතතබ්බං. තිසිදනෙපි එසෙව නයො. ආසනපටිසනෙනාති හතතග්ගාදිසු සංඝනචකාසනං වුච්චති; සමාස්ස දුතබ්බො. තත්ථ තිසිදිතබ්බං. සෙසොපටිසනෙනාති සෙසොතං පරියනෙතා, සබ්බලාමකං මඤ්චිපිඨං; අයං හි වස්සගෙතන අතතනො පතතට්ඨානෙ සෙය්‍යං ගහෙතො න ලහති. සබ්බෙහි හිකුක්ඛි විවිතිත්වා ගතිතාවසෙසා මඛකුණ්ණපහරිතා වෙතතලොදි⁷ විතඬා ලාමකසෙය්‍යා වාස්ස දුතබ්බො. විහාරපටිසනෙනාති යථා වසෙය්‍යා, එවං වසනආවාසොපි වස්සගෙතන අතතනො පතතට්ඨානෙ තස්ස න වච්චති. සබ්බෙහි හිකුක්ඛි විවිතිත්වා ගතිතාවසෙසා පත රජොහතභූමි ජතුකමුසිකහරිතා පණණසාලා අස්ස දුතබ්බො. සචෙ පකතතතා සබ්බෙ රුක්ඛමුලිකා අබ්බොකාසිකා ව හොනති, ජනනං න උපෙනති, සබ්බෙපි එතෙහි විස්සට්ඨාවාසා නාම හොනති.

1. සි I. ඉමසමිං. ඉමසමිං.

2. සි I. පදමපි.

3. සි I. ආපකකම.

4. සි I. & II. තෙසං වචනීයං. මු. තෙකමවචනීයං.

5. සි I ගච්ඡාමිති, සි II, ගච්ඡාමිති.

6. සි I අයං තෙ.

7. සි. වෙතතට්ඨාදි.

තෙසු යං ඉවත්ති, නං ලහති. වසුසුප්පාසිකාදිවසෙ පච්චයං එක පසෙසු ආචාරා වසුසුගෙහන ගණිතං ලහති. සෙතාසනං න ලහති. නිබ්බවසුසාචාසිකා සෙතාසනං ගණිතං කාමෙන වග්ගං නිකම්පිතා ගහෙතබ්බං. **තෙන ව සසා සාදිනබ්බාති** යං අසුසු ආසනාදිපරි යනං. භික්ඛු දෙනති, සො එව සාදිතබ්බො. **පුරෙසමණෙන වා පච්චාසමණෙන වාති** සුද්ධිපචාරිතථානෙ එතතතෙ භික්ඛු ගහෙතා ආගමිතථාති නිමනතිතෙන “ගනෙන අසුසු නාම කුලං භික්ඛු නිමනෙනසි, එථ, තත්ථ ගච්ඡාමා”ති එවං සංවිධාය භික්ඛු පුරෙසමණෙන වා පච්චා සමණෙන වා කතා න ගනතබ්බං. “ගනෙන අසුසුසමිං නාම ගාමෙ මහුසුසා භික්ඛුනං ආගමනං ඉවත්තති, සාධු වතසුසු සවෙ තෙසං සංගහං කරෙය්‍යථා”ති එවමපන පරියායෙන කපෙත්තුං වට්ටති. **න ආරඤ්ඤාසිකා**”නති¹ ආගතාගතානං ආරොවෙත්තුං හරයමානෙන ආරඤ්ඤාසිකාසමාප්තබ්බං. යෙනාපි පකතියා සමාදිනනං, තෙන දුතියං භික්ඛු ගහෙතා අරඤ්ඤා අරුණං උට්ඨාපෙතබ්බං. න ව එකකෙන වත්තබ්බං. තථා හතතග්ගාදිසු ආසනපරියනෙන නිසප්පාය හරයමානෙන **පිණ්ඩපාතිකා**සමාප්තබ්බං න සමාදිතබ්බං. යො පන පකතියාව පිණ්ඩපාතිකො තසුසු පරිසෙධො නත්ති. **නප්පච්චාසාති** “නිහව ගතො හුතා විහාරෙයෙව නිසිදිතා භුඤ්ජනො රතතිසොගණි සියාමි. ගච්ඡතො මෙ භික්ඛුං දිසා අනාරොවෙනතසුසු රතතිවෙත්දෙ සියා”ති ඉමිනා කාරණෙන **පිණ්ඩපාතො න නිහවපෙතබ්බො**. **මා මං ජානිංසුති** ‘මා මං එකභික්ඛුපි ජානාතු’ති ව ඉමිනා අප්පාස යෙන විහාරෙ සාමණෙරෙති පචාපෙතා භුඤ්ජතුමි න ලහති. ගාමං පිණ්ඩාය පවිසිතබ්බමෙව. ගිලානසුසු පන නවකමථොචරිත්‍යප්පාසාය කිච්චාදිපසුතසුසු වා විහාරෙයෙව අවර්තං වට්ටති. සවෙපි ගාමෙ අනෙකසතා භික්ඛු විවරතති, න සකකා හොති ආරොවෙත්තුං, ගාමකා වාසං ගතතා සහාගථානෙ වසිත්තුං වට්ටති. **ආගනතුකො**නාති කඤ්චි² විහාරං ගතෙන; තත්ථ භික්ඛුනං ආරොවෙනබ්බං; සවෙ සබ්බෙ එකට්ඨා නෙ සිතෙ පසුසති, එකට්ඨානෙ සිතෙනෙව **ආරොවෙතබ්බං**. අථ රුකවමුලාදිසු විසුං විසුං සිතා ගොනති, තත්ථ තත්ථ ගතතා ආරොවෙ තබ්බං. සංවිච්ච අනාරොවෙනතසුසු රතතිවෙත්දෙ ව හොති, වතත හෙදෙ ව දුක්ඛං. අථ විවිතනොතා එකවෙව න පසුසති, රතති වෙත්දෙව හොති. න වතතහෙදදුක්ඛං. **ආගනතුකා**සුසුති අතතනො වසනවිහාරං ආගතසුසුපි එකසුසු වා බහුතනං වා වුත්තනායෙනෙව ආරොවෙනබ්බං. රතතිවෙත්දවතතහෙදපි වෙත්ථ වුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බං. සවෙ ආගනතුකා මුහුත්තං විසුසමිතා වා අවිසුසමිතා එව වා විහාරමජ්ඣෙක ගච්ඡති, තෙසමපි ආරොවෙනබ්බං. සවෙ තසුසු අජානනතසුසු ගච්ඡති, අයඤ්ච පන ගතකාලෙ ජානාති, ගතතා ආරොවෙනබ්බං. සමාප්තසුසු අසකොතතසුසු රතතිවෙත්දෙව හොති. න වතතහෙදදුක්ඛං. යෙපි අනොතා විහාරං අප්පවිසිතා

1. සි I. & II ආරඤ්ඤාසිකා.

3. මු. කිඤ්චි.

උපචාරසීමං ඔක්කමිනිං ගව්ඡන්ති, අයඤ්චි තෙසං ඡත්තසද්දං වා උක්කාසිතසද්දං වා බිපිතසද්දං වා සුඤ්ච ආගන්තුකභාවං ජානාති, ගන්තො ආරොවෙතබ්බං. ගතකාලෙ ජානන්තොපි අනුබ්බන්තො ආරොවෙතබ්බමෙව. සම්පාපුණ්ණං අසකෙකානාසං රතතිචෙත්ථෙව හොති. න වත්තභෙද දුක්ඛං. යොපි රතතිං ආගන්තො රතතිං යෙව ගව්ඡති, සොපිසං රතතිචෙත්ථං කරොති. අඤ්ඤාතතො පන වත්ත භෙදදුක්ඛං නත්ති. සචෙපි අජාතින්තො අබ්බානං කරොති, අකතමෙව හොතිති සුරුච්ඡිසං වුත්තං. තස්මා අධිකා රතතියො ගහෙතො කාතබ්බං. අයං අපණ්ණකපටිපදා.

තද්දිආදිසු නාමාය ගව්ඡන්තමපි පරතීරෙ ඝීතමපි ආකාසෙන ගව්ඡන්තමපි පබ්බතතලඅරඤ්ඤදිසු දුරෙ ඝීතමපි භික්ඛුං දිස්වා සචෙ භික්ඛුනි වචන්තං. අත්ති, නාමාදිති වා ගන්තො මහාසද්දං කන්තො වා වෙගෙන අනුබ්බන්තො වා ආරොවෙතබ්බං. අනාරොවෙතනාසං රතති චෙත්ථෙවෙව වත්තභෙදදුක්ඛංඤ්ච. සචෙ වාගමන්තොපි සම්පාපුණ්ණං වා සාවෙතුං වා න සකෙකාති, රතතිචෙත්ථෙව හොති. න වත්තභෙද දුක්ඛං. සබ්බසෙත්තාගසන්තෙරෙ පන විසයාවිසයෙන කපෙති: “විසයෙ කිර අනාරොවෙතනාසං රතතිචෙත්ථෙවෙව වත්තභෙදදුක්ඛංඤ්ච හොති. අවිසයෙ පන උභයමපි නත්ති”ති. භරමිභවිතසන්තෙරෙ සමණො අයන්ති වචන්තමෙව පමාණං. සචෙපි අවිසයො හොති, වත්තභෙද දුක්ඛංමෙව නත්ති. රතතිචෙත්ථෙවෙව පන හොතියෙවා”ති ආහ. උපොසා සපෙති උපොසථං සම්පාපුණ්ණාමාති ආගන්තුකා භික්ඛු ආගව්ඡන්ති; ඉද්ධියා ගව්ඡන්තොපි උපොසථභාවං ඤාතො ඔත්තො උපොසථං කරොන්ති. තස්මා ආගන්තුකසොධන්තො උපොසථදිවසෙ ආරොවෙ තබ්බං. පචාරණායපි එසෙව නයො. කිලානොති ගන්තුමසමන්තො; දුග්ගොති එත් අනුපසම්පන්නං පෙසෙතුං න වට්ඨති. භික්ඛුං පෙසෙතො ආරොවාපෙතබ්බං. අභික්ඛුණො ආවාසොති සුඤ්ඤා විහාරෙ; යත් එකොපි භික්ඛු නත්ති, තත් වාසන්තො න ගන්තබ්බං. න හි තත් වුත්තරතියො ගණනුපිකා හොන්ති. පකතතොන පන සද්ධිං වට්ඨති. දසවිධන්තරයෙ පන සචෙපි රතතියො ගණනුපිකා න හොන්ති, අන්තරයතො පරිමුච්චන්තො ගන්තබ්බමෙව. තෙන වුත්තං: අඤ්ඤානු අභ්ගන්තොති. නානා සංවාසකෙහි සද්ධිං විනයකමං කාතුං න වට්ඨති. තෙසං අනාරොවනෙපි රතතිචෙත්ථෙව නත්ති. අභික්ඛුකාමාසදිසමෙව හොති. තෙන වුත්තං: යත්ඤ්ඤා භික්ඛු නානාසංවාසකාති. සෙසං උපොසථකඩකිකෙ වුත්තනමෙව. එකච්ඡන්තො ආවාසෙති ආදිසු ආවාසො නාම වසන්තොය කත සෙත්තාසනං; අනාමාසො නාම වෙතියසුරං බොධිසුරං සමමුඤ්ඤති අට්ටකො දුරුච්චටකො පාතියමාලො වච්චකුටි ආරකොට්ඨකොති එවමාදි. තතියපදෙන තදුගමපි ගතිතං. එතෙසු යත් කත්ථි එකච්ඡන්තො ඡදන්තො උදකපතනට්ඨානපරිච්ඡන්තො ඔක්කාසෙ උක්ඛිත්තකො වසිතුං න ලගති. පාරිවාසිකො පන අන්තොආවාසෙ යෙව න ලගතිති මහාචෙට්ඨිසං වුත්තං.

මහාඅට්ඨකථාං පන අවිසේසෙන උදකපානෙන වාරිතනති වුත්තං. කුරුඤ්ඤං එතෙසු එතතෙකසු පඤ්චවිණ්ණව්ඡදනබ්බිතට්ඨානෙසු පාරිවාසිකං ව උභික්ඛතං ව පකතතොත සද්ධිං උදක පානෙන වාරිතනති වුත්තං. තස්මා තානුප්පමාරොපි එකව්ඡනෙන න වට්ටති. සචෙ පනෙත්ථ තදනුපසම්පන්නෙපි පකතතොත පඨමං පච්ඡිකා නිපන්නො සට්ඨිවග්ගොපි පාරිවාසිකො පච්ඡා පච්ඡිකා ජානනො නිපජ්ජති, රතතිචෙත්ඤෙ වෙච වත්තභෙදදුක්ඛං ඤාති. අජානනං රතතිචෙත්ඤෙව, න වත්තභෙදදුක්ඛං. සචෙ පන තස්මිං පඨමං නිපන්න පච්ඡා පකතතොත පච්ඡිකා නිපජ්ජති, පාරිවාසිකො ව ජානාති, රතතිචෙත්ඤෙ වෙච වත්තභෙදදුක්ඛං ඤාති. තො වෙ ජානාති, රතතිචෙත්ඤෙව, න වත්තභෙදදුක්ඛං. වුට්ඨානබ්බං නිමිනොතනබ්බං ති තදනුපසම්පන්නමපි දිස්වා වුට්ඨානබ්බමෙව; වුට්ඨාං ව 'අහං ඉමිනා සුඛනිසින්නො වුට්ඨාපිනො'ති පරමමුඛෙන න ගන්තබ්බං. 'ඉදං ආචරිය ආසනං. එත්ථ නිසීද්ධා'ති එවං නිමිනොතනබ්බොයෙව. නවකෙන පන මහාපෙරං ඔබ්බං කඤ්ඤිති පාරිවාසිකජෙරං සන්තිකං න ගන්තබ්බං. එකාසනෙති සමානවසිකාසනෙ මඤ්ඤිවා පිඨෙ වා; ඡමාස නිසින්නෙති පකතතොත භූමියං නිසින්න ඉතරොත අතන මසො තිණසන්ධාරොපි උච්චතරෙ වාලිකථලෙපි වා න නිසීද්ධබ්බං. ආදස භත්ථපන උපමාරං මුඤ්ඤිතො නිසීද්ධං වට්ටති.

එකවංකමෙති සභායෙන වීය සද්ධිං වඩකමනො එකමිං වඩකමෙ; ඡමාස වඩකමනොති ඡමාස වඩකමනො; අයමෙච වා පාඨො. අයං පනෙත්ථ අත්ථො:- අකතපරිචෙත්ඤය භූමියා වඩක මනො පරිචෙත්ඤං කතො වාලිකං ආකිරිතො ආලමනං යොජෙතො කතවඩකමෙ නිවෙපි න වඩකමිතබ්බං. කො පන වාදෙ ඉට්ඨකවය සම්පන්න වෙදිකාපරිහනිතෙති? සචෙ පන පාකාරපරිහනිතො හොති, ආරකොට්ඨකසුතො පබ්බතනාරවතනාරගුච්චනාරෙසු වා සුප්පට්චන්නො; භාදිසෙ වඩකමෙ වඩකමිතං වට්ටති. අප්පට්චන්නෙපි උපමාරං මුඤ්ඤිතො වට්ටති. බුඩ්ධිතරොති එත්ථ සචෙ බුඩ්ධිතරෙ පාරිවාසිකෙ පඨමං නිපන්න ඉතරෙ ජානනො පච්ඡා නිපජ්ජති, රතතිචෙත්ඤෙ වස්ස හොති වත්තභෙදෙ ව දුක්ඛං. බුඩ්ධි තරං පන රතතිචෙත්ඤෙව. න වත්තභෙදදුක්ඛං. අජානිතො නිපජ්ජති, විනමපි වත්තභෙදෙ නපි. රතතිචෙත්ඤෙ පන හොති. අථ නවකපාරිවාසිකෙ පඨමං නිපන්න බුඩ්ධිතරෙ පච්ඡා නිපජ්ජති¹, නවකො ව ජානාති, රතති වස්ස² ඡිජ්ජති. වත්තභෙදෙ ව දුක්ඛං හොති. බුඩ්ධිතරං රතතිචෙත්ඤෙව. න වත්තභෙදෙ. තො වෙ ජානාති, විනමපි වත්තභෙදෙ නපි. රතතිචෙත්ඤෙ පන හොති. සචෙ දොස අපච්ඡාපුරිමං නිපජ්ජති, බුඩ්ධිතරං රතතිචෙත්ඤෙව. ඉතරං වත්ත භෙදෙපිති කුරුඤ්ඤං වුත්තං. දො පාරිවාසිකා සමවස්සා. එකො පඨමං

1. සි. I. බුඩ්ධිතරෙ නිපජ්ජති.

2. සි. I. & II. රතතිඤ්ඤං.

නිසසනො, එකො ජානනොතොව පච්ඡා නිපජ්ජති, රතනි ව ජිජ්ජති, චතතභෙදෙ ව දුක්ඛකටං. පඨමං නිපත්තං රතනිචේත්ඤෙව. න චතතභෙදෙ, සචෙ පච්ඡා නිපජ්ජනොපි න ජානාති, විත්තමපි චතතභෙදෙ නත්ති. රතනිචේත්ඤෙ පන භොති. සත්ච දොපි අපච්ඡාපුරිමං නිපජ්ජනති, විත්තමපි රතනිචේත්ඤෙයෙව. න චතතභෙදෙ, සචෙ හි දො පාරිවාසිකා එකතො වසෙයුං, තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අඤ්ඤාචාරං ඤ්ඤා අගාරවා වා විපපට්ඨාරිතො හුත්වා වා පාපිට්ඨිතරං වා ආපත්තිං ආපජ්ජෙයුං, විබ්භමෙයුං වා; තස්මා තෙසං සහසෙය්‍යා සබ්බපසකාරෙන පටික්ඛිත්තා, සෙසං චුත්තනයෙනෙව චෙදිතබ්බං, මූලායපටිකස්සනාරහා දයො චෙත් පාරිවාසිකානං පකතත්තවට්ඨානෙ සීතාති චෙදිතබ්බා. පාරිවාසිකවතුන්ටා චෙ හික්ඛිචෙ පටිවාසනති¹ එත් පරිවාසිකා වතුන්ටා කත්වා අඤ්ඤං පරිවාසදානාදිති කාතුං න වට්ටති. එතෙ සෙවවායං ගණපුරකො න භොති. සෙසසබ්බකමෙවසු භොති. ගණෙ පන අපසභොනෙන චත්තං නික්ඛිපාපෙත්වා ගණපුරකො කාතබ්බොති.

ඉමං පන චත්තකථං සුත්වා විතයධරුපාලිනේරස්ස එවං පරිවිතකෙකා උදපාදි: හගචතා බහුං පාරිවාසිකචත්තං පඤ්ඤත්තං. කතීති නුබො එත් කාරණෙති රතනිචේත්ඤෙ භොතීති? සො හගචත්තං උපසංකම්භිතා තමන්ට පුච්ඡි. හගවා වස්ස ව්‍යාකාසි. තෙන චුත්තං: අඑචො ආසංඝා උපාලි-පෙ-රතනිචේත්ඤෙති. තත් සහවාසොති යොයං පකතතෙන න භික්ඛුතා සද්ධිං එකච්ඡන්තෙති ආදිතා තයෙන චුත්තො එකතොවාසො; විපපවාසොති එකකසෙව වාසො; අනාගේ චනාති අගතතුකාදිතං අනාරොවතා; එතෙසු නිසු එකෙකෙන² කාරණෙන රතනිචේත්ඤෙ භොති. න සකෙකානතීති සබ්බස්ස මහත්තතාය තත් තත් ගාමිඤ්ඤා සබ්බෙසං ආරොචෙතුං අසකෙකානතා සො ධෙතුං න සකෙකානති; පටිවාසං නික්ඛිපාමි චත්තං. නික්ඛිපාමිති ඉමෙසු දවිසු පදෙසු එකෙනාපි නික්ඛිත්තොව භොති පරිවාසො; විහි සුතික්ඛිත්තොයෙව; සමාදානෙපි එසෙව නයො, එවං චත්තං සමාදිසිත්වා පරිච්ඡත්තපරිවාසස්ස මානත්තං ගණිතො පුත චත්තසමාදානකිව්චං නත්ති. සමාදිනත්තවත්තොයෙව ගෙස, තස්මාස්ස ඡාරත්තං දතබ්බං, විණ්ණමානතො අබ්බතබ්බො, එවං අනාපත්තිකො හුත්වා සුඤ්ඤානෙව පටිට්ඨිතො තිස්සො සික්ඛා පුරෙත්වා දුක්ඛස්සනං කරිස්සතීති.

පාරිවාසිකචත්තකථා නිට්ඨිතා

මූලායපටිකස්සනාරහා හික්ඛු සාදිසනති පකතනනානිත්තං ආපෙත්වා නවකතරං මූලායපටිකස්සනාරහං අවසෙසානං අත්තමසො පාරිවාසිකාදිතමපි ඉමෙසං හි පාරිවාසිකමූලායපටිකස්සනාරහ මානත්තාරමානත්තවාරිකඅබ්බානාරහානං පඤ්ඤන්තං ආපෙත්වා

1. සි. I. & II. පාරිවාසිකනති.

2. සි. I. එකෙකෙන.

අතතනො අතතනො නවතතරං; සෙසා සමබ පතතතතා එව;
කසමා? මිථි යථාබ්‍රහ්මා අභිවාදනාදිතං අනුසංයුතතතා. තෙන වුත්තං:
අවසෙසානං අනතමසො පාටිවාසිකාදිනමිති. මුලායපටිකස්සනාර
හාදිලකබ්‍රහ්ම පත තෙනං පරතො ආවිහවිස්සති.¹ සෙසමෙත්ථ ඉතො
පරෙස්ස ව මාතතතාරහාදිවතෙනස්ස පාරිවාසිකවතෙන වුත්තනසෙතෙව
වෙදිතබ්බං. මුලායපටිකස්සනාරහවයුතෙත්ථා වෙති අදිස්සපි යථෙව
පාරිවාසිකො, එවං එතෙපි එතෙස්ස විතයකමෙවස්ස ගණපුරකා න
හොනති. සෙස²සබ්බකමෙවස්ස හොනති. මාතතතවාරිකස්ස වතෙනස්ස
“දෙවසිතං ආරොවෙතබ්බ”නති විසෙසො. රත්තිවෙත්දෙස්ස උපත
ගණනති එත් ගණනති වත්තාතෙ වා අතිරෙකා වා; තසමා සමෙපි
තීති භික්ඛුති සද්ධිං වසති, රත්තිවෙත්දෙස්ස හොතිසෙව. මාතතත
තිකෙකපසමාදුතෙස්ස වුත්තසදිසොව විතිවත්තො. සෙසං සබ්බත්ථ
උත්තාතමෙවාති.

පාටිවාසිකකබ්‍රහ්ම විකල්පය නිවසිතා³:

4-3.

සමුවසකබ්‍රහ්මය:- ඡාරතං. මාතතතනති එත් වසුබ්බිධං
මාතතත: අපටිච්ඡන්තමාතතතං,⁴ පටිච්ඡන්තමාතතතං, පකමා
තතතං, සමොධානමාතතතනති. තත්ථ අපටිච්ඡන්තමාතතතං නාම: යං
අපටිච්ඡන්තාය ආපත්තියා පරිවාසං අදත්වා කෙවලං ආපත්තිආපත්ත
භාවෙතෙව මාතතතාරහස්ස මාතතතං දීයති. පටිච්ඡන්තමාතතතං
නාම: යං පටිච්ඡන්තාය ආපත්තියා පරිවුත්ථපරිවාසස්ස දීයති. පකමා
තතතං නාම: යං පටිච්ඡන්තාය වා අපටිච්ඡන්තාය වා ආපත්තියා අද්ධ
මාසං භික්ඛුණිතං දීයති. සමොධානමාතතතං නාම: යං ඔධාය
එකතො කත්වා දීයති. තෙස්ස ඉදං අපටිච්ඡන්තමාතතතනති වෙදිතබ්බං. තං
දෙතෙනන සමෙව එකං ආපත්තිං ආපත්තො හොති, ඉධ වුත්තනසෙත
දතබ්බං. සමෙව දො වා තිස්සො වා තතුත්තරිං වා ආපත්තො, යථෙව
එකං ආපත්තිනති වුත්තං, එවං ‘දො ආපත්තිසො, තිස්සො ආපත්ති
සො’ති වතතබ්බං. තතුත්තරිං පත සමෙපි සතා වා සහස්සං වා හොති,
සමිහුලාති වතතබ්බං. නාතාවන්තිකායොපි එකතො කත්වා දතබ්බං.
තාසං දතවිධිං පරිවාසදුතෙ කථසිස්සාම. එවං ආපත්තිවසෙත
කමමවාමං කත්වා දිනෙත මාතතෙන එවමෙතං. ධාරයාමිති කමම
වාමාපරිසොසාතෙ මාලකසීමායමෙව “මාතතතං සමාදිසාමි. වතතං
සමාදිසාමි”ති වුත්තනසෙත වතතං සමාදුතබ්බං. සමාදිසිත්වා
තත්ථෙව සබ්බස්ස ආරොවෙතබ්බං. ආරොවෙතෙනන ව එවං ආරොවෙ
තබ්බං: “අහං භතෙන එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සද්දෙවනතිතං සුක්ක

1. සි. මු. පසසං ආවිහවිස්සති.

2. සි. I සෙසා.

3. සි. I & II දුතිය.

4. සි. I & II. අපටිච්ඡන්තං.

විසවසීං අපට්චන්තං. සොහං සඛස් ඵකිස්සා ආපතරියා සඤ්චන නිකාය සුක්කච්චිසට්ඨියා අපට්චන්තාය ඡාරතතං මානතතං යාචං. තස්ස මෙ සඤ්ඤා ඵකිස්සා ආපතරියා සඤ්චන නිකාය සුක්කච්චිසට්ඨියා අපට්චන්තාය ඡාරතතං මානතතං අද්ධි. සොහං මානතතං වරුච්චි. වෙදියාමගභානො වෙදියනීති මං සඤ්ඤා ධාරෙතු”කි. ඉමඤ්ච පන අත්ථං ගභෙඤ්ඤා යාය කායචි වාචාය ආරොචෙත්තුං වට්ඨනියෙව. ආරොචෙත්වා සචෙ තිකඛිපිතුකාමො, චුත්තනායෙනෙව සඛස්මණේති තිකඛිපිතබ්බං.

මාලකතො භික්ඛුසු තිකඛිනොසු ඵකස්සපි සනතිකෙ තිකඛිපිතුං වට්ඨති. මාලකතො තිකඛිමිත්වා සත්ථං පටිලභනොන සහ ගච්ඡන්තස්ස සනතිකෙ තිකඛිපිතබ්බං. සචෙ සොපි පක්කනොතා, අඤ්ඤාස්ස යස්ස මාලකෙ නාරෙථිතං, තස්ස ආරොචෙත්වා තිකඛිපිතබ්බං. ආරොචෙතොන පන අවසානෙ “වෙදියනීති මං ආස්සමා ධාරෙතු”ති වත්තබ්බං. චිත්තං ආරොචෙතොන “ආස්සමනො ධාරෙතු”ති, තිණ්ණං ආරොචෙතොන “ආස්සමනො ධාරෙතු”ති වත්තබ්බං. තිකඛිතකාලතො පට්ඨාය පක්කතතට්ඨානෙ තිට්ඨති. සචෙ අපභික්ඛුකො විහාරෙ හොති, සභාගභික්ඛු වසනති, වත්තං අතිකඛිපිත්වා අනොච්ඡිභාරෙයෙව රතනියො ගණෙතබ්බා. අථ න සක්කා සොඛෙත්තුං, චුත්තනායෙනෙව වත්තං තිකඛිපිත්වා පච්චුසස්මයෙ වතුති පඤ්චති වා භික්ඛුති සද්ධිං පරිකඛිතත්ස්ස විහාරස්ස පරිකෙඛිපතො, අපරිකඛිතස්ස පරිකෙඛිපාරගට්ඨානතො දො ලෙඛ්ඛුපාතෙ අතිකඛිමිත්වා මහාමග්ගතො උක්කමම ගුමෙඛින වා වනියා වා පටිලභන්තට්ඨානෙ තිසිදිතබ්බං. අනොච්ඡිභාරෙයෙව චුත්තනායෙන වත්තං සමාදිසිත්වා ආරොචෙතබ්බං. සචෙ අඤ්ඤා කොචි භික්ඛු නොනච්චෙව කරුණියෙන තං ඤානං ආගච්ඡති, සචෙ ඵස තං පස්සති, සද්දං වාස්ස සුණ්ඨති, ආරොචෙතබ්බං. අනාරොචෙතත්ස්ස¹ රතනිචෙත්ථෙදෙ වෙච වත්තහෙදෙ ව. අථ ආදං ගත්ථං උපචාරං ඔක්කමිත්වා අජානනායෙයෙව ගච්ඡති, රතනිචෙත්ථෙදෙ ඵච හොති. වත්තහෙදෙ පන නත්ථි. ආරොචිතකාලතො පට්ඨාය ව ඵකං භික්ඛුං ඔපෙත්වා සෙසෙති සති කරුණියෙ ගතත්ථෙව වට්ඨති. අරුණෙ උට්ඨිතෙ තස්ස භික්ඛුස්ස සනතිකෙ වත්තං තිකඛිපිතබ්බං. සචෙ සොපි නොනචි කමෙමන පුරෙ අරුණෙයෙව ගච්ඡති, අඤ්ඤා විහාරතො තිකඛිතතං වා ආගතත්තුකං වා යං පඨමං පස්සති, තස්ස සනතිකෙ ආරොචෙත්වා වත්තං තිකඛිපිතබ්බං. අයඤ්ච² යස්මා ගණස්ස ආරොචෙත්වා භික්ඛුනඤ්ච අත්ථිභාවං සලලකෙත්වා වසී, තෙනස්ස උග්ගෙන ගණෙ වරුණෙදෙසො වා විප්පවාසො වා න හොති. සචෙ න භාඤ්චි පස්සති, විහාරං ගතත්වා අත්තනා සද්ධිං ගතභික්ඛුසු ඵකස්ස සනතිකෙ තිකඛිපිතබ්බනති මහාසුමමසක්ඛෙති ආග. මහා සද්ධමසක්ඛෙති පන “යං පඨමං පස්සති, තස්ස ආරොචෙත්වා තිකඛිපිතබ්බං; අයං තිකඛිතවත්තස්ස පරිහාරෙ”ති ආග.

1. සී. I. II න ආරොචෙතත්ස්ස, 2. සී. I. & II. අයඤ්චායෙමා,

එවං ඡාරතතං මානතතං අබ්බං වරිදා, යත්ථ සියා චිසතිගණො
භික්ඛුසංඝො, තත්ථ සො භික්ඛු අබ්බෙ තබ්බො. අබ්බෙනෙතති¹ ව පඨමං
අබ්භානාරභො කාතබ්බො. අයං හි තික්ඛිතතචතතතතා පකතතතධා,
තෙ සීතො. පකතතතය්ස ව අබ්භානං කාතුං න වට්ඨති. තස්මා ච තතං
සමාදුපෙත²බ්බො. වතෙත සමාදින්නෙ අබ්භානාරභො හොති. තෙ
නාපි වතතං සමාදිසිත්වා ආරොවෙත්වා අබ්භානං යාතිතබ්බං. අතික්ඛිතත
වතතය්ස පුත වතතසමාදුතතිව්චා නත්ති. සො හි ඡාරතතාතික්ක
මෙතෙව අබ්භානාරභො හොති, තස්මා සො අබ්බෙතබ්බො. තත්ථ
යවායං “එවසුච පන තික්ඛවෙ අබ්බෙතතබ්බො”ති පාලියං යෙව
අබ්භානවිධි වුත්තො. අයස්ස ඵනාපතතිවසෙන වුත්තො. සවෙ
පන දොතිස්සො සමබ්බුදා වා එකවජ්ජිකා වා ආපතතියො හොතති,
තාසං වසෙන කමමවා වා කාතබ්බො. එවං අපරිච්ඡන්නමානතතං
දුතබ්බං. පරිච්ඡන්නමානතතං පන යස්මා පරිච්ඡන්නාය ආපතතියා
පරිච්ඡත්පරිවාසය්ස දුතබ්බං හොති, තස්මා තං පරිවාසකථාය
යෙව කථයියාම. “තොග්ග හි තික්ඛවෙ සද්ධස්ස” “දුසිය්ස භික්ඛුතො
එසිය්ස ආපතතියා සද්ධෙව නතිකාය සුක්කමි” යං ඵකාහපරිච්ඡ
න්නාය ඵකාහපරිවාසං දෙතු”ති ආදිනා හි නයෙ. පාලියං අනෙකෙහි
ආකාරෙහි පරිවාසො ව මානතතස්ස වුත්තං. යස්ස යස්මා ආගතා
ගතධාතෙ විතිච්ඡයො වුච්ච මාතො පාලි මිය² අතිවිජාරං ආපජ්ජති,
තව සකකා හොති සුබෙත පරික්කන්තො, තස්මා තං සමොධානෙත්වා
ඉධෙව දසුසයිසාම. අයං හි ඉධ අධිපෙපතො පරිවාසො නාම පරිච්ඡ
න්නපරිවාසො සුඛානතපරිවාසො සමොධානපරිවාසොති තිවිධො හො
ති. තත්ථ පරිච්ඡන්නපරිවාසො තාව යථාපරිච්ඡන්නාය ආපතතියා
දුතබ්බො. කස්සපි හි ඵකාහපරිච්ඡන්නා ආපතති හොති, යථා අයං
උදුසිතේරසො. කස්සපි විනාදිපරිච්ඡන්නා යථා පරතො ආගතා උදුසි
තේරසොව. කස්සපි ඵකා ආපතති හොති යථා අයං. කස්සපි දො
තිස්සො තතුතතරි වා, යථා පරතො ආගතා. තස්මා පරිච්ඡන්නපරිවාසං
දෙතෙතන පඨමං තාව පරිච්ඡන්නහාවො ජාතිතබ්බො.

අයං හි ආපතති නාම දසහාකාරෙහි පරිච්ඡන්නා හොති. තත්ථායං
මාතිකා:-ආපතති ව හොති ආපතතිසංඝොදි ව, පකතතෙතො ව හොති
පකතතතසංඝොදි ව, අනන්තරසිකො ව හොති අනන්තරසිකසංඝොදි
ව, පුත්‍ර ව හොති පුත්‍රසංඝොදි ව, ඡාදෙතුකාමො ව හොති ඡාදෙති වාති.
තත්ථ ආපතති ව හොති ආපතති සංඝොදි වාති යං ආපතෙතො, සා ආප
තතියෙව හොති. සොපි ව තත්ථ ආපතතිසංඝොදියෙව. ඉති ජාතතො,
ඡාදෙති, ඡන්නා හොති. අථ පකායං තත්ථ අනාපතතිසංඝොදි, අච්ඡන්නා
හොති. අනාපතති පන ආපතතිසංඝොදියෙව අනාපතතිසංඝොදියෙව ඡාදෙ
තෙතනාපි අච්ඡාදිතාව හොති. ලුත්තො වා ගරුකාති ගරුකො වා ලුත්ත
කාති ඡාදෙති, අලජ්ජපකෙඛි තිට්ඨති. ආපතති පන අච්ඡන්නා හොති.

ගරුකං ලුහුකාති මඤ්ඤමානො දෙසෙති, නෙව දෙසිතා හොති, නච්ඡන්තා. ගරුකං ගරුකාති ඤාමා ඡාදෙති, ඡන්තා හොති. ගරුක ලුහුකභාවං න ජානාති, ආපතති. ඡාදෙමිති ඡාදෙති, ඡන්තාව හොති. පකිනනෙතාති තිවිධං උකෙඛපතියකමමං අනතො; සො වෙ පකතතතසඤ්ඤි හුමා ඡාදෙති, ඡන්තා හොති. අප මයං සමෙසන කමමං කතනති අපකතතතසඤ්ඤි හුමා ඡාදෙති, අච්ඡන්තා හොති. අපකතතෙතන පකතතතසඤ්ඤිනා වා අපකතතතසඤ්ඤිනා වා ඡාදිතාපි අච්ඡන්තාව හොති. වුත්තමපි වෙතං:-

“ආපජ්ජති ගරුකං සාවසෙසං ඡාදෙති අනාදරියං පට්ඨව,
න භීක්ඛුණී නො ව පුසෙය්‍ය වජ්ජං පඤ්ඤාමෙසා කුසලෙති
විනතිතා”ති.

අයං භී පසෙදා උකඛිතතකෙන කටිතො. අනන්තාධිකොති යස්ස දසසු අන්තරයෙසු එකොපි නජී, සො වෙ අනන්තරසිකසඤ්ඤි හුමා ඡාදෙති, ඡන්තා හොති. සවෙ පි සො භීරුක¹ජාතිකතාය අකිකාසෙ අමුහුසාවණමිගහයෙන අන්තරසිකසඤ්ඤි හුමා ඡාදෙති, අච්ඡන්තාව හොති. යස්ස පි පබ්බතවිහාරෙ වසන්තස්ස කඤ්ඤරං වා නදිං වා අතික්කමිතා ආරෙවෙතබ්බං හොති, අන්තරමයෙහි ව වණ්ඩවාල අමුහුසාදිගයං අජී, මයෙහි අජගරු නිපජ්ජති, නදී පුරු හොති, එතස්මිං පන සතියෙව අන්තරයෙහි අනන්තරසිකසඤ්ඤි ඡාදෙති, අච්ඡන්තාව හොති. අන්තරසිකස්ස පන අන්තරසිකසඤ්ඤා ඡාදය තො අච්ඡන්තාව හොති. පුත්ති යො සකෙකාති භීක්ඛුනො සන්තිකං ගතත්තං වෙව ආරෙවෙත්තං ව; සො වෙ පහුසඤ්ඤි හුමා ඡාදෙති, ඡන්තා හොති. සවස්ස මුඛෙ අපපමත්තකො ගණෙති වා හොති, ගනුකවාතො වා විජ්ඣති, දන්තො වා රුජති, භික්ඛා වා මජ්ඣ ලභ්වා හොති, තාවතකෙන පන නෙව වත්තුං න සකෙකාති න ගතත්තං, අපි ව බො න සකෙකාමිති සඤ්ඤි හොති. අයං පහු හුමා අපපහුසඤ්ඤි නාමි. ඉමිනා ඡාදිතාපි අච්ඡාදිතා. අපපහුනා පන වත්තුං වා ගතත්තං වා අස මජ්ඣෙත පහුසඤ්ඤිනා වා අපපහුසඤ්ඤිනා වා ඡාදිතා² හොතු, අච්ඡාදිතාව; ඡාදෙතුකාමො ව හොති ඡාදෙති වාති ඉදං උත්තානත්තෙව. සවෙ පන ඡාදෙය්‍යාමිති ධුරතිකෙඛපං කමා පුරෙහතෙත වා පච්ඡාහතෙත වා පඤ්ඤාමාදිසු වා ලජ්ජධම්මං ඔක්ක මිති අන්තොරුරුණෙයෙව ආරෙවෙති, අයං ඡාදෙතුකාමො න ඡාදෙති නාම. යස්ස පන අභීක්ඛුකෙ ඤාතෙ වසන්තස්ස ආපජ්ජමා සහාගස්ස භීක්ඛුනො ආගමනං ආගමෙන්නස්ස සහාගසන්තිකං වා ගච්ඡන්තස්ස අභ්වාමාසොපි මාසොපි අතික්කමති, අයං න ඡාදෙතු කාමො ඡාදෙති නාම. අයමපි අච්ඡන්තාව හොති. යො පන ආපත්ත මතෙතාව අගති. අක්කන්තපුරිසො විය සහසා අපකකමිතා සහාග ධාරානං ගතවා ආචිකරෙති, අයං න ඡාදෙතුකාමොව න ඡාදෙති නාම. සවෙ පන සහාගං දිස්වාපි “අයමෙම උපජ්ඣායො වා ආවරියො

වා"හි ලජ්ජාය නාඳෙවෙති, ඡන්නාව හොති ආපතති. උපජ්ඣායාදි භාවො හි ඉධ අප්පමාණං. අවෙරිසභාගමත්තමෙව පමාණං. තස්මා අවෙරිසභාගස්ස සන්තිකෙ ආරෙවෙතබ්බො. යො පන විසභාගො හොති සුචා පකාසෙතුකාමො, එවරුපස්ස උපජ්ඣායස්සාපි සන්තිකෙ න ආරෙවෙතබ්බො. තත් පුරෙහත්තං වා ආපතතිං ආපන්නො හොතු පච්ඡාහත්තං වා, දිවා වා රත්තිං වා යාව අරුණං න උග්ගච්ඡති, තාව ආරෙවෙතබ්බො. උද්ධස්සෙ අරුණෙ පටිච්ඡන්නා හොති. පටිච්ඡා දතප්පව්වයා ව දුක්ඛං ආපජ්ජති. සභාගසංඝිකාදිසෙසං ආපන්නස්ස සන්තිකෙ ආචිකාතුං න වට්ඨති, සචෙ ආචිකරෙති, ආපතති ආචිකතා හොති. දුක්ඛං පන න මුච්චති. තස්මා සුද්ධස්ස සන්තිකෙ ආචිකා තබ්බො. ආචිකරෙන්නො ව "භුග්ගං සන්තිකෙ එකං ආපතතිං ආචිකරෙ මි"ති වා "ආචිකමි"ති "ආරෙවෙමි"ති වා "මම එකං ආපතතිං ආපන්න භාවං ජානාමි"ති වා වදන්තු, "එකං ගරුකාපතතිං ආචිකරෙමි"ති ආදිනා වා තයෙන වදන්තු, සබ්බෙතිපි ආකාරෙහි අපට්ච්ඡන්නාව හොතිති කුරුඤ්ඤං වුත්තං. සචෙ පන ලුඤ්ඤාපතතිං ආරෙමිති ආදිනා වා තයෙන වදන්ති, පටිච්ඡන්නාව හොති. චන්ද්‍රං ධරුවෙති, ආපතතිං ආරෙවෙති, උග්ගං ආරෙවෙති, තිව්බෙතාපි රුචිතාව හොති.

ඉති ඉමානි දස කාරණානි උපලකෙඛන්තා පටිච්ඡන්නපරිවාසං දෙනෙතන පඨමමෙව පටිච්ඡන්නභාවො ජාතිතබ්බො, තතො පටිච්ඡ න්නදිවසෙ ව ආපතතියො ව සලකෙඛන්තා, සචෙ එකාහපටිච්ඡන්නා හොති, "අගං භනෙත එකං ආපතතිං ආපජ්ජං සඤ්ඤාතතිකං සුක්ඛං විසට්ඨං එකාහපටිච්ඡන්න"නති එවං යාවාපෙත්වා ඉධ වුත්තතයෙනෙව කමමාවං වන්තා පරිවාසො දුතබ්බො අථ විහතිකාදිපටිච්ඡන්නා හොති, විහපටිච්ඡන්නං තිහපටිච්ඡන්නං චතුහපටිච්ඡන්නං පඤ්ඤාහපටිච්ඡන්නං ඡාහපටිච්ඡන්නං සත්තාහපටිච්ඡන්නං අවධානපටිච්ඡන්නං නවාහපටි ච්ඡන්නං දසාහපටිච්ඡන්නං එකාදසාහපටිච්ඡන්නං ද්වාදසාහපටිච්ඡන්නං තෙරසාහපටිච්ඡන්නං වුද්දසාහපටිච්ඡන්නනති එවං යාව වුද්දස දිවසාති දිවසවසෙන යොජනා කාතබ්බො. පඤ්ඤදසදිවසාති පටිච්ඡන්නාය පකඛ පටිච්ඡන්නනති වන්තා යොජනා කාතබ්බො. තතො යාව එකුතතිංසතිමො දිවසො, තාව අතිරෙකපකඛපටිච්ඡන්නනති, තතො මාසපටිච්ඡ න්නං අතිරෙකමාසපටිච්ඡන්නං ද්වමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙක ද්වමාස පටිච්ඡන්නං තෙමාසං අතිරෙකතෙමාසං චතුමාසං අතිරෙකචතුමාසං පඤ්ඤමාසං අතිරෙක පඤ්ඤමාසං ඡමමාසං අතිරෙකඡමමාසං සත්තමාසං අතිරෙකසත්තමාසං අවධිමාසං අතිරෙක අවධිමාසං නවමාසං අතිරෙක නවමාසං දසමාසං අතිරෙක දසමාසං එකාදසමාසං අතිරෙකඑකාදසමාස පටිච්ඡන්නනති එවං යොජනා කාතබ්බො. සංචව්ඡරෙ පරිපුරණණ එකසංචව්ඡරපටිච්ඡන්නනති; තත්තා පරං අතිරෙකසංචව්ඡර ද්වෙසංචව්ඡර අතිරෙකද්වෙසංචව්ඡර තිසංචව්ඡර අතිරෙකතිසංචව්ඡර චතුසංචව්ඡර අතිරෙකචතුසංචව්ඡර පඤ්ඤසංචව්ඡර අතිරෙකපඤ්ඤ සංචව්ඡර

පටිච්ඡන්තනති එවං යාව සංඛිසංචල්පිතං අතිරේකසංඛිසංචල්පිතං පටිච්ඡන්තනති වා, තතො වා භීයොපි වත්වා යොජනා කාතබ්බා. සුවෙ පනදො තිස්සො තභුත්තාරිං වා ආපතතියො ගොනති, යථා ඉධ එකං ආපතතිනති චුත්තං, එවං දො ආපතතියො තිස්සො ආපතතියොති වත්තබ්බං. තතො පරං පත සතං වා ගොභු සහස්සං වා, සමබ්බුලාති වත්තං වටති. නානාවඤ්ඤාසුපි “අභමහනෙත සමබ්බුලා සඛිසාදිසෙසා ආපතතියො ආපජ්ජිං: එකං සුක්කචිසංඛිං, එකං කායසංඝයං, එකං දුට්ඨිලලවාමං, එකං අත්තකාමං, එකං සංවරිත්තං, එකාගපටිච්ඡන්තා යො”ති එවං ගණවසෙන වා, “අභමහනෙත සමබ්බුලා සඛිසාදිසෙසා ආපතතියො ආපජ්ජිං නානාවඤ්ඤායො එකාගපටිච්ඡන්තායො”ති එවං වඤ්ඤිත්තනවසෙන වා, “අභමහනෙත සමබ්බුලා සඛිසාදිසෙසා ආපතතියො ආපජ්ජිං එකාගපටිච්ඡන්තායො”ති එවං නාමමත්තවසෙන වා යොජනා කාතබ්බා.

තත්ථ නාමං දුට්ඨිං: සජ්ජාතිසාධාරණඤ්ඤා, සබ්බසාධාරණඤ්ඤා. තත්ථ සඛිසාදිසෙසොති සජ්ජාතිසාධාරණං; ආපතතිති සබ්බසාධාරණං; තස්මා “සමබ්බුලා ආපතතියො ආපජ්ජිං එකාගපටිච්ඡන්තායො”ති එවං සබ්බසාධාරණනාමවසෙනාපි වත්තං වටති. ඉදං හි සබ්බමපි පරිවාසාදිකං විතයකමමං වඤ්ඤවසෙන ගොහතවසෙන නාමවසෙන ආපතති වසෙන ව කාතුං වටති යෙව. තත්ථ සුක්කචිසංඛිති වඤ්ඤ වෙව ගොතතඤ්ඤා; සඛිසාදිසෙසොති නාමඤ්ඤාව ආපතති ව; කායසංඝං සංගොති වඤ්ඤ වෙව ගොතතඤ්ඤා; සඛිසාදිසෙසොති නාමඤ්ඤාව ආපතති ව; තත්ථ “සුක්කචිසංඛිං කායසංඝයං”නති ආදිනා වචනෙන නාපි “නානාවඤ්ඤායො”ති වචනෙනාපි වඤ්ඤ වෙව ගොතතඤ්ඤා ගතිතං හොති. “සඛිසාදිසෙසො”ති වචනෙනාපි “ආපතතියො”ති වචනෙනාපි නාමඤ්ඤාව ආපතති ව ගතිතා හොති. ඉධ පත “එකං ආපතතිං ආපජ්ජිං සඤ්ඤවතතිකං සුක්කචිසංඛිං”නති නාමමපි වඤ්ඤ ගොතතාතිපි ගතිතානෙව. යථා ව ඉධ “අයං උද්ගි හික්ඛු”ති චුත්තං, එවං යො යො ආපනෙතා හොති, තස්ස තස්ස නාමං ගහෙත්වා “අයං ඉත්ථනාමො හික්ඛු”ති කමමවා වා කාතබ්බා. කමමවා වා පරියොසානෙ ව තෙන හික්ඛුතා මාලිකාසීමායමෙව “පරිවාසං සමාදියාමි. වත්ත සමාදියාමි”ති චුත්තනගෙනෙව වත්තං සමාදුතබ්බං. සමාදියිත්වා තත්ථෙව සඛිසං ආරොවෙතබ්බං. ආරොවෙනෙතන ව එවං ආරොවෙතබ්බං: “අහං භනෙත එකං ආපතතිං ආපජ්ජිං සඤ්ඤවතතිකං සුක්කචිසංඛිං එකාගපටිච්ඡන්තං. සොහං සඛිසං එකිස්සා ආපතතිං සඤ්ඤවතතිකාය සුක්කචිසංඛියා එකාගපටිච්ඡන්තාය එකාගපරිවාසං යාමිං. තස්ස මෙ සඛිසා එකිස්සා ආපතතිං සඤ්ඤවතතිකාය සුක්කචිසංඛියා එකාගපටිච්ඡන්තාය එකාගපරිවාසං අදුසි. සොහං පරිවසාමි. වෙදියා මහං භනෙත. වෙදියතිති මං සඛිසා ධාරෙතු”ති. ඉමඤ්ඤ පතත්ථං ගහෙත්වා යාය කායෙපි වාචාය ආරොවෙත්තුං වටති යෙව. ආරොවෙත්වා සුවෙ තිකඛිපිතුකාමො, චුත්තනගෙනෙව සඛිසමජ්ඣෙ තිකඛිපිතබ්බං.

මාලිකතො හික්ඛුසු නික්ඛන්තොසු එකස්ස පි සනතිකෙ නික්ඛිපිතුං වට්ඨති. මාලිකතො නික්ඛමිතිං සතිං පටිලහන්තො සහ ගව්ඡන්තස්ස සනතිකෙ නික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ තොපි පත්තන්තො, අඤ්ඤාස්ස යස්ස මාලිකෙ නාරොපිතං, තස්ස ආරොවෙති, නික්ඛිපිතබ්බං. ආරො වෙන්නො ව අවසානෙ “වෙදියතීති මං ආයස්මා ධාරෙත්තු”ති වත්තබ්බං. විතං ආරොවෙන්නො “ආයස්මන්තා ධාරෙන්නු”ති, තිණ්ණං ආරොවෙන්නො “ආයස්මන්තො ධාරෙන්නු”ති වත්තබ්බං. නික්ඛිතතාලිකො පට්ඨාය පකතත්තට්ඨානෙ තිට්ඨති. සචෙ අපපති ඤාතො විහාරෙ තොති, සභාගා හික්ඛු වසනති, වත්තං අතික්ඛිපිතා විහාරෙයෙව රත්ති පරිඤ්ඤාසො කාතබ්බො. අපි න සක්කා සොධෙත්තුං, වුත්තනගෙතෙව වත්තා නික්ඛිපිතා පච්චුසන්ධියෙ එකෙත හික්ඛුතා සද්ධිං මානත්තවණ්ණනායං වුත්තනගෙන උපමාර සිමං අතික්කමිතිං මහාමහා උක්කමම පටිච්ඡන්තට්ඨානෙ නිසි දිවා අන්තොරුප්පෙයෙව වුත්තනගෙනෙව වත්තං සමාදිසිති, තස්ස හික්ඛුතො පරිවාසො ආරොවෙතබ්බො. ආරොවෙන්නො සචෙ නවකතරෙ තොති, ‘ආවුසො’ති වත්තබ්බං. සචෙ බුද්ධිතරෙ, ‘හන්ත’ති වත්තබ්බං. සචෙ අඤ්ඤා කොපි හික්ඛු කොතවිදෙව කර්ණියෙන තං ණානං ආනව්ඡති, සචෙ එස තං පස්සති, සද්දං වාස්ස සුණාති, ආරොවෙතබ්බං. අනාරොවෙන්නස්ස රත්ති ඡෙත්ථෙද්¹ වත්ත හෙදෙ ව. අපි ද්වාදසහත්ථං උපමාරං ඔක්කමිතිං අරානන්තස්සෙව ගව්ඡති, රත්ති ඡෙත්ථෙයෙව තොති². වත්තහෙදෙ පත තප්පි. උග්ගතෙ අරුණෙ වත්තං නික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ සො හික්ඛු කොතවිදෙව කර්ණියෙන පක්කන්තො තොති, යං අඤ්ඤං සබ්බ පඨමං පස්සති, තස්ස ආරො වෙති, නික්ඛිපිතබ්බං. *සචෙ පත කඤ්චි³ න පස්සති,* විහාරං ගන්ත්වා අත්තනා සද්ධිං ගතහික්ඛුස්ස සනතිකෙ නික්ඛිපිතබ්බන්ති මහාසුමම ඤෙඨගේ ආහ. මහාපසුමඤෙඨගේ පත “යං පඨමං පස්සති, තස්ස ආරො වෙති, නික්ඛිපිතබ්බං. අයං නික්ඛිතතවත්තස්ස පරිවාරෙ”ති ආහ. එවං යත්තකාති දිවසාති ආපනති පටිච්ඡන්තා තොති, තත්තකාති තතො අධිකතරති වා කුක්කුළුවිනොදනත්ථාය පරිවසිති, සබ්බං උප සංකමිති, වත්තං සමාදිසිති මානත්තං යාපිතබ්බං. අයං ගි වන්නෙ සමාදින්නෙ එව මානත්තාරහො තොති, නික්ඛිතතවත්තො පරිවුත්තත්තං. අතික්ඛිතතවත්තස්ස පත පුත සමාදනතිවං නප්පි. සො හි පටිච්ඡන්තදිවසාතික්කමෙතෙව මානත්තාරහො තොති. තස්මා තස්ස මානත්තං දතබ්බමේව. දදං පටිච්ඡන්තමානත්තං නාම. තං දෙනොතො සචෙ එකාපතති තොති, පාලියං වුත්තනගෙනෙව දතබ්බං. අපි ද්වෙ වා තිස්සං වා, “සොහං පරිවුත්තපරිවාසො සබ්බං විතං ආපනති නං-තිස්සන්තං ආපනති නං එකාපටිච්ඡන්තානං ඡාරත්තං මානත්තං.

1. සි. මු. රත්ති ඡෙත්ථෙදෙව. 2. සි. I. & II, ගොතිසෙව. 3. සි. මු. කිඤ්ච.

* පුප්පලකමණ්ණන්තො පාසො සි. I. & II, පොත්තෙසු නප්පි.

යා වාමි” කී පරිවාසෙ වුත්තනගෙනෙව ආපතතියො ව දිවසෙ ව සලල කෙබඳි යොජනා කාතබ්බො. අපපට්චන්තනාපතති පට්චන්තනාපතතියා සමොධානෙනාපි දාතුං විට්ඨති.

කථං? පට්චන්තනාය එකාගපරිවාසං වසිත්වා “අභමානෙන එකං ආපතතිං ආපජ්ජං සඤ්ඤාතතිකං සුක්කමිසංඝං එකාගපට්චන්තනං, සොභං සඬ්ඝං එකියා ආපතතියා සඤ්ඤාතතිකාය සුක්කමිසංඝියා එකාගපට්චන්තනාය එකාගපරිවාසං යාමිං. තස්ස මෙ සඬ්ඝො එකියා ආපතතියා සඤ්ඤාතතිකාය සුක්කමිසංඝියා එකාගපට්චන්තනාය එකාග පරිවාසං අදාසි. සොගං පරිවුත්ථපරිවාසො. අභමානෙන එකං ආපතතිං ආපජ්ජං සඤ්ඤාතතිකං සුක්කමිසංඝං අපට්චන්තනං, සොගං භනෙන සඬ්ඝං තාසං ආපතතීතං සඤ්ඤාතතිකානං සුක්කමිසංඝිතං පට්චන්තනාය ව අපපට්චන්තනාය ව ඡාරතතං මානතතං යා වාමි” කී. අථස්ස තදනුරූපං කමමවාමං කත්වා මානතතං දාතබ්බං, සචෙ පට්චන්තනා දො අපට්චන්තනා එකා “පට්චන්තනානඤ්ඤා අපට්චන්තනාය වා” කී වතතබ්බං. අථ පට්චන්තනා එකා අපට්චන්තනා දො, “පට්චන්තනාය ව අපට්චන්තනානඤ්ඤා” කී වතතබ්බං, සචෙ පට්චන්තනාපි දො අපට්චන්තනාපි දො, “පට්චන්තනානඤ්ඤා අපට්චන්තනානඤ්ඤා” කී වතතබ්බං. සබ්බත්ථ අනුරූපං කමමවාමං කත්වා මානතතං දාතබ්බං, විණණ මානතතස්ස ව තදනුරූපමෙව කමමවාමං කත්වා අබ්බානං කාතබ්බං, ඉධ පන එකාපතතිවසෙන වුත්තං, ඉති යං පට්චන්තනාය ආපතතියා පරිවාසාවසානෙ මානතතං දීයති, ඉදං පට්චන්තනමානතතං නාම. එවමෙත්ථ එකෙනෙව යොජනාමුඛෙන පට්චන්තනපරිවාසො ව පට්චන්තනමානතතඤ්ඤා වුත්තනති වෙදිතබ්බං. පකඛමානතතං සමොධානමානතතඤ්ඤා අවසෙසපරිවාසකථාවසානෙ කථංසියාමි.

සුඛානනපරිවාසො සමොධානපරිවාසොති කී දො පරිවාසා අව සෙසා, තත්ථ සුඛානනපරිවාසො නාම පරතො අධම්මකමානතතාව සානෙ “තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤාතරො තිකඛු සමඛනුලා සඬ්ඝාදිසෙසා ආපතතියො ආපනො නොති. ආපතතිපරියතනං න ජානාති. රතතිපරියතනං න ජානාති” කී ඉමස්මිං වජ්ජුස්මිං අනුඤ්ඤාත පරිවාසො. සො දුට්ඨො:-වුලලසුඛානෙනා මහාසුඛානෙනාති. දුට්ඨොපි වෙස රතතිපරිවෙජ්දං සකලං වා එකචං වා අජානනතස්ස ව අසරනතස්ස ව තත්ථ වෙමතිකස්ස ව දාතබ්බං. ආපතතිපරියතනං පන ‘එතතිකා අගං ආපතතියො ආපනො’ කී ජානාතු වා මා වා, අකාරණමෙනං.

තත්ථ යො උපසම්පදනො පට්ඨාය අනුලොමකකමෙන වා ආරො චිතදිවසනො පට්ඨාය පටිලොමකකමෙන වා “අසුකඤ්ඤා අසුකඤ්ඤා දිවසං වා පකුං වා මාසං වා සංවච්ඡරං වා තව සුඛානාවං ජානාසි” කී පුච්ඡිමානො “ආම භනෙන ජානාමි. එතතං නාම කාලං අගං සුඤ්ඤා” කී වදනි, තස්ස දිනො සුඛානනපරිවාසො “වුලල¹සුඛා

නොයා"ති වුවහි. තං ගහෙනා පරිවසනෙනා යතනං කාලං අතන නො සුඛං ජානාති, තතතනං අපනෙතා අවසෙසං මාසං වා දොමාසං වා පරිවසිතබ්බං. සචෙ මාසමත්තං අසුඛොවතීති සලලකෙතො අග්ග හෙසි, පරිවසනො ව පුත අඤ්ඤා මාසං සරති, තචපි මාසං පරිවසිතබ්බං ඉමං. පුත පරිවාසදුතතිචං නපී. අථ දොමාසං අසුඛොවතීති සලලකෙතො අග්ගහෙසි, පරිවසනො ව මාසමත්ත මෙවාහං අසුඛොවතීති සනතිට්ඨානං කරොති, මාසමෙව පරිවසිතබ්බං. පුත පරිවාසදුතතිචං නපී.

අයං හි සුඛානතපරිවාසො නාම උදාමපි ආරොහති, හෙට්ඨාපි ඔරොහති. ඉදමයං ලකඛණං. අඤ්ඤාසමිං පත ආපත්තිවුට්ඨානෙ ඉදං ලකඛණං යො අපට්ඨන්තං¹ ආපත්තිං පට්ඨන්තාති විනයකමිම කරොති, තස්සාපත්ති² වුට්ඨාති. යො පට්ඨන්තං අපට්ඨන්තාති³ විනයකමිම කරොති, තස්ස න වුට්ඨාති. අවිර පට්ඨන්තං විරපට්ඨන්තාති කරොත්තස්ස වුට්ඨාති. විරපට්ඨන්තං අවිරපට්ඨන්තාති කරොත්තස්ස න වුට්ඨාති. එකං ආපජ්ඣො සඤ්ඤා ලාභී කරොත්තස්සාපි වුට්ඨාති, එකං විනා සඤ්ඤානං අභාවතො. සඤ්ඤා පත ආපජ්ඣො එකං ආපජ්ඣනී කරොත්තස්ස න වුට්ඨාති. යො පත යථා වුත්තෙන අනුලොමපටිලොමනයෙන පුච්ඡයමානොපි රතතිපරියතනං න ජානාති, න සරති, චෙමතිකො වා හොති, තස්ස දිනො සුඛානතපරිවාසො මහාසුඛානොති වුවහි. තං ගහෙනා ගතිතදිවසනො යාව⁴ උපසම්පදදිවසො, තාව රතතියො ගහෙනා පරිවසිතබ්බං. අයං උදාම නාරොහති. හෙට්ඨා පත ඔරොහති. තස්මා සචෙ පරිවසනො රතතිපරිවේෂදෙ සනතිට්ඨානං කරොති, මාසො වා සංවච්ඡෙර වා මයං ආපනනස්සාති මාසං වා සංවච්ඡරං වා පරිවසි තබ්බං. පරිවාසයාවතදුතලකඛණං පනෙත්ථ පරතො පාලියං ආගත තයෙනෙව ඉවදිතබ්බං. කමමවාචාපරියොසානෙ ව වත්තසමාදුත මානත්තඅබ්භානාති වුත්තනායෙනෙව. අයං සුඛානතපරිවාසො නාම.

සමාධානපරිවාසො නාම තිවිධො හොති:- ඔධානසමොධානො අග්ගසමොධානො මිය්ඤ්ඤාසමොධානොති. තත්ථ ඔධානසමොධානො නාම: අත්තරූපතො ආපජ්ඣො පටිච්ඡාදෙනත්තස්ස පටිච්ඡාදිවසෙ ඔබ්බිතිචා මකෙතො පුරිමාය ආපත්තියා මුලදිවසපරිවේෂදෙ පච්ඡා ආපනං ආපත්තිං සමොදගිචා දුතබ්බපරිවාසො වුවහි. සො පරතො "තෙන හි තිකඛචෙ සඤ්ඤා උදයං හිකඛුං අත්තරූ එකියා ආපත්තියා සඤ්ඤාතතිකාය සුඤ්ඤාභිසංඝියා පඤ්ඤානපටිච්ඡන්තාය මුලාය පටිකස්සිචා පුරිමාය ආපත්තියා සමොධානපරිවාසං දෙතු"ති ඉතො පට්ඨාය විතාරතො පාලියං යෙව ආගතො. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො:-

1. සි. මු. පට්ඨන්තනති.

2. සි. මු. තස්සාපි ආපත්ති.

3. සි. මු. අපට්ඨන්තනති.

4. සි. II. පට්ඨාය යාව.

මිඤ්ඤානසමොධානො නාම: යො නානාවච්ඡිකා ආපතතියො එකතො කතො දීයති. තත්‍රායං නයො:- “අභමනනෙක සබ්බසුලා සබ්බාදිසෙසා ආපතතියො ආපජ්ජි: එකං සුක්කමිසට්ඨං, එකං කාය සංසයං, එකං දුට්ඨුලුවාමං, එකං අත්තනාමං, එකං සංවරිතතං, එකං කුටිකාරං, එකං විහාරකාරං, එකං දුට්ඨදොසං, එකං අඤ්ඤාභාගිං, එකං සබ්බභෙදං, එකං භෙදානුචයනතං, එකං දුබ්බවං, එකං කුලදුෂකං. සොභමනනෙක සබ්බං තාසං ආපතතීනං සමොධානපරිවාසං යාවාමි”ති තිකකතතො යාවාපෙච්චා තදනුරූපාය කමමවාමාය පරිවාසො දුතබ්බො. එතථ ව “සබ්බාදිසෙසා ආපතතියො ආපජ්ජි: නානාවච්ඡිකායො”තිපි, “සබ්බාදිසෙසා ආපතතියො ආපජ්ජි:” ඉතිපි එවං පුබ්බෙ වුත්තනගෙ තෙව වච්ඡුවසෙකපි ගොත්තවසෙකපි නාමවසෙකපි ආපතතීවසෙකපි යොජෙච්චා කමමවාමං කාතුං වට්ටති යෙවාති. අයං මිඤ්ඤානසමොධානො, සබ්බපරිවාසකමමවාමසානෙ පන තිකකිත්තාතිකකිත්තාදි කපා පුරිමනගෙතෙව වෙදිතබ්බොති.

පටිමාසකථා ගිවසිතා.

ඉදුති යං වුත්තං “පකබමානත්තඤ්ච සමොධානමානත්තඤ්ච අව සෙසපරිවාසකථාවසානෙ කථෙසියාමා”ති, තයෙසානාසො සමපත්තො, තසො වුවවති. පකබමානත්තනති භික්ඛුණීයා දුතබ්බමානත්තං. තමපන පටිච්ඡන්තායපි අපටිච්ඡන්තායපි ආපතතියා අදාමාසමෙව දුතබ්බං. වුත්තං හෙතං: “ගරුධමමං අර්ඤ්ඤාපත්තාය භික්ඛුණීයා උපතොසබ්බෙස පකබමානත්තං වරිතබ්බ”නති. තමපන භික්ඛුණීති අත්තනො සීමං සොධෙච්චා විහාරසීමාය වා විහාරසීමං සොධෙච්චා අසනෙකානතිති බණ්ඩසීමාය වා සබ්බනතීමෙන පරිවෙජ්ඣෙන වදා වග්ගං ගණං සන්තිපාතෙච්චා දුතබ්බං. සවෙ එකා ආපතති හොති, එකියා වසෙත, සවෙ දො වා තියෙසා වා සබ්බසුලා වා එකවච්ඡිකා වා නානාවච්ඡිකා වා, තාසං තාසං වසෙත වච්ඡිගොත්තනාමආපතතිසු යං යං ඉච්ඡන්ති,¹ තං තං ආදාය යොජනා කාතබ්බං. තත්‍රිදං එකාපතති වසෙත මුඛමත්තදය්‍යනං: තාය ආපත්තාය භික්ඛුණීයා භික්ඛුණීසබ්බං උපසඞ්ඛමිච්චා එකංසං උත්තරුසඞ්ඛං කරිච්චා බුඩ්ධානං භික්ඛුණීනං පාදෙ වඤ්චා උත්තරුකං තිසිදිච්චා අඤ්ඤාලිපග්ගහෙච්චා එවමය්‍ය වචතීයො: “අභං අයෙස එකං ආපතතීං ආපජ්ජිං ගාමනනරං. සාහං අයෙස එකියා ආපතතියා ගාමනනරුය පකබමානත්තං යාවාමි”ති. එවං තිකකතතො යාවාපෙච්චා ව්‍යත්තාය භික්ඛුණීයා පටිලලාය සබ්බෙසා ඤාපෙතබ්බො: “සුණාතු මෙ අයෙස සබ්බෙසා- අයං ඉත්ථන්තාමා භික්ඛුණී එකං ආපතතීං ආපජ්ජිං ගාමනනරං. සා සබ්බං එකියා ආපතතියා ගාමනනරුය පකබමානත්තං යාවති. යදි සබ්බෙසා පත්තකලලං, සබ්බෙසා ඉත්ථන්තාමාය භික්ඛුණීයා එකියා ආපතතියා ගාමනනරුය පකබමානත්තං දදෙය්‍ය. එසා ඤාතති. සුණාතු මෙ අයෙස සබ්බෙසා අයං

-පෙ-දුතියමි-තතියමි එතමන් වදාමි. සුභාදා මෙ අයෝ සඤ්ඤා
 -පෙ-දෙති. දිනන සඤ්ඤාන ඉන්ද්‍රියාණාමය භික්ඛුණියා එකියා
 ආපතියා ගාමනන්දය පකම්මානතතං. ඛමති සඤ්ඤා. තසමා භුණ්ති
 එවමෙතං ධාරයාමි”ති. කමමවාචාපරියොසානෙ වතනං සමාදිසිතා
 භික්ඛුමානතතකපාය වුත්තනගෙතෙව සඤ්ඤා ආරුචෙතා තික්ඛිතත
 වතනං වසිතුකාමය තත්ථෙව සඤ්ඤාමිඤ්ඤා වා පකත්තනාසු භික්ඛු
 ඤ්ඤා එකභික්ඛුණියා වා දුතියිකාය වා සතතිකෙ වුත්තනගෙතෙව
 තික්ඛිපිතබ්බං. අසද්දියා පන ආගන්තුකාය සතතිකෙ ආරුචෙතා
 තික්ඛිපිතබ්බං. තික්ඛිභ්‍යකාලතො පට්ඨාය පකත්තනට්ඨානෙ තිට්ඨති
 පුත සමාදිසිතා අරුණං උට්ඨපෙනතියා පන භික්ඛුණීනං සතතිකෙ
 යෙව වසිතුං න ලබති. “උභතොසඤ්ඤා පකම්මානතතං වරි
 තබ්බ”නති භි වුත්තං. තසමා අයා ආචරියුපඤ්ඤායාති විහාරං ගන්තා
 සඤ්ඤාගතපකෙ ධිතො එතො මහාපෙරු වා ධම්මකපිකො වා භික්ඛු
 වතතබ්බො: “එකියා භික්ඛුණියා විතයකමං කතබ්බමත්ථි. තත්‍ර
 නො අයා, වතනාරු භික්ඛු පෙසෙථ”ති. සඤ්ඤා අයාතුං න
 ලබති. පෙසෙයාමාති වතතබ්බං. වතුති පකත්තනතික්ඛුණීති
 මානතතවාරිණී භික්ඛුණී ගතෙතා අනොඤ්ඤායෙව තික්ඛිමිතා
 ගාමුපවාරතො දො ලෙඩ්ඛුපානෙ අතික්කමිතා මයා උක්කමම
 ගුමෙවතිආදීති පටිච්ඡන්තට්ඨානෙ තිසිදිතබ්බං. විහාරුපවාරතොපි
 දො ලෙඩ්ඛුපානා අතික්කමිතබ්බං. වතුති පකත්තනතික්ඛුණීපි තත්ථ
 ගතතබ්බං. ගන්තා පන භික්ඛුණීති සද්ධං න එකට්ඨානෙ තිසිදිතබ්බං.
 පටික්කමිතා අවිදුරට්ඨානෙ තිසිදිතබ්බං. සුරුඤ්ඤාමහාපට්ඨප්පසු
 පන භික්ඛුණීතිපි ව්‍යතනං එකං වා දො වා උපාසිකායො භික්ඛුණීපි
 එකං වා දො වා උපාසකෙ ආරක්කන්දාය¹ ගතෙතා ගතතබ්බනති
 වුත්තං. සුරුඤ්ඤා යෙව ව භික්ඛුණුපය්‍යයස්ස ව විහාරස්ස ව උපවාරං
 මුඤ්ඤා වට්ටතිති වුත්තං. ගාමයාති ත වුත්තං. එවං තිසිනොසු පන
 භික්ඛුසු ව භික්ඛුණීසු ව තාය භික්ඛුණීයා “මානතතං සමාදියාමි”ති
 වතනං සමාදිසිතා භික්ඛුණීසඤ්ඤා තාව එවං ආරුචෙතබ්බං: “අහං
 අයෝ එකං ආපතතිං ආපජ්ජං ගාමනන්දං. සාහං සඤ්ඤා එකියා
 ආපතතියා ගාමනන්දය පකම්මානතතං යාමි. තස්සා මෙ සඤ්ඤා
 එකියා ආපතතියා ගාමනන්දය පකම්මානතතං අදුසි. සාහං පකම්
 මානතතං වරාමි. වෙදියාමහං අයෝ. වෙදියතීති මං සඤ්ඤා ධාරෙතු”ති.
 තතො භික්ඛුසඤ්ඤා සතතිකං ගන්තා එවං ආරුචෙතබ්බං: “අහං
 අයෝ එකං ආපතතිං ආපජ්ජං-පෙ-වෙදියාමහං අයෝ වෙදියතීති
 මං සඤ්ඤා ධාරෙතු”ති. ඉධාපි යාය කායෙ ගාසාය² ආරුචෙතුං
 වට්ටති. ආරුචෙතා ව භික්ඛුණීසඤ්ඤායෙව සතතිකෙ තිසිදිතබ්බං.
 ආරුචිතකාලතො පට්ඨාය භික්ඛුනං ගන්තුං වට්ටති. සවෙ සාසඤ්ඤා
 හොති, භික්ඛුණීයො තත්ථෙව ණානං පට්ඨාසිංසනති, ණාතබ්බං.
 සවෙ අසද්දසු භික්ඛු වා භික්ඛුණී වා තං ණානං එති, පය්‍යන්තියා

ආරුලෙවනබබං. නො වෙ ආරුලෙවති, රතතිවෙල්දෙ වෙව වතත හෙදදුකකටඤ්ඤ. සුවෙ අජානනතියා එව උපචාරං ඔක්කමිත්වා ගව්ඨති, රතතිවෙල්දෙව හොති. න වතතහෙදදුකකටං. සුවෙ භික්ඛු ණීයො උපජ්ඣායාදීනං වතතකරණන්තං පගෙව ගතතුකාමා හොනති, රතතිවිපච්චාසගණනිසයනගාමනතරාපනතිරකිණන්තං එකං භික්ඛු ණීං ධපොචා ගතතබබං. තාය අරුණෙ උට්ඨිතෙ තස්සා සනතිකො වාතං තික්ඛිපිතබබං. එතෙහුපායෙන අඛණ්ඩා පඤ්ඤාදස රතතියො මානතතං වරිතබබං. අතික්ඛිත්තවතතාය පන පාරිවාසිකකකිකුකො වුත්තනගෙතෙව සමමා වතතිතබබං. අයචපන විසෙසො: ආගිනතුස්ස ආරුලෙවනබබනති එත් යතතකා පුරෙහතතං වා පච්චාහතතං වා තං ගාමං භික්ඛු වා භික්ඛු ණීයො වා ආගව්ඨනති, සබ්බෙසං ආරුලෙව තබබං; අභාරුලෙවනතියා රතතිවෙල්දෙ ව වාතහෙදදුකකටඤ්ඤ. සුවෙපි රතතීං කොචි භික්ඛු තං ගාමුපචාරං ඔක්කමිත්වා ගව්ඨති, රතතිවෙල්දෙ හොතිගෙව. අජානනපච්චයා පන වතතහෙදතො මුවෙති. ඤුරුඤ්ඤාදිපු පන අතික්ඛිත්තවතතභික්ඛුනං වුත්තනගෙ තෙව කප්ථගබ්බනති වුත්තං. තං පරිවාසවතතාදීනං උපචාරසීමාය පරිවර්තනතතා සුත්තතරං දිස්සති. උපොසප්ථෙ ආරුලෙවනබබං. පචාරණාය ආරුලෙවනබබං. වතුනතං භික්ඛුනඤ්ඤ භික්ඛු ණීනඤ්ඤ දෙවසිකං ආරුලෙවනබබං. සුවෙ භික්ඛුනං තස්මිං ගාමෙ භික්ඛාචාරෙ සමපජ්ජති, තත්ථෙව ගතතබබං. නො වෙ සමපජ්ජති, අඤ්ඤානු වරිත්වාපි තනු ආගතවා අතතානං දස්සෙත්වා ගතතබබං. බතිගාමෙ වා සමෙකතවර්තානං කාතබබං: “අසු කස්මිං නාම ධාතෙ අමෙහ පස්සිය්ස නතී”ති. තාය සමෙකතවර්තානං ගතවා ආරුලෙවනබබං. සමෙකත වර්තානෙ අදිත්වා විහාරං ගතවා ආරුලෙවනබබං. විහාරෙ සබ්බ භික්ඛුනං ආරුලෙවනබබං. සුවෙ සබ්බෙසං න සකකා හොති ආරු ලෙවතුං, බතිඋපචාරසීමාය ධවා භික්ඛු ණීයො පෙසෙතබබං. තාහි ආති තානං වතුනතං භික්ඛුනං ආරුලෙවනබබං. සුවෙ විහාරෙ දුරෙ හොති සාසමෙකා, උපාසකෙ ව උපාසිකායො ව ගගෙත්වා ගතතබබං. සුවෙ පන අයං එකා වසති, රතතිවිපච්චාසං ආපජ්ජති. තස්මා යා? එකා පකතතතා භික්ඛු ණී සමනතිත්වා දුතබබං එකව්ඨනෙත වසනත්ථාය. එවං අඛණ්ඩා මානතතං වරිත්වා විසතිගණෙ භික්ඛු ණීසමෙස වුත්ත නගෙතෙව අඛතානං කාතබබං. සුවෙ මානතතං වරමානා අනතර පතති ආපජ්ජති, මූලාය පටිකසිත්වා තස්සා ආපතතියා මානතතං දුතබබනති ඤුරුඤ්ඤං වුත්තං. ඉදං පකතමානතතං නාම.

සමොධානමානතතං පන තිවිධං හොති:- ඔධානසමොධානං, අග්ග සමොධානං, මිත්තසමොධානනති. තත්ථ යදෙතං පරතො උද්ධි තේරස්ස පඤ්ඤානපටිච්ඡනාය ආපතතියා පරිවාසං පරිවසනතස්ස පරිවාසෙ ව, මානතතාරභාර්තානෙ ව, අනතරපතති ආපජ්ජත්වා මූලාය පටිකසිත්වා “තෙතං භි භික්ඛවෙ සමෙසා උද්ධිය්ස භික්ඛුනො

තිස්සනනං ආපනතීනං ඡාරතතං මානතතං දෙතු"ති මානතතං අනුඤ්ඤතං, ඉදං ඔධානසමෝධානං නාම. ඉදං හි පුනපුනං මූලාය පටිකස්සනෙන පරිවුත්ථිවසෙ ඔබ්බිතිඤා පුරිමාපනතීති සද්ධිං සමෝධාය දින්නං. තස්මා ඔධානසමෝධානනති වුවවති. ඤාදැරැදියං පන "සමෝධානපරිවාසං වුත්ථස්ස දුතබ්බමානතතං සමෝධාන මානතත"නති වුතතං. තමපි තෙන පරියායෙන යුජ්ජති. අග්ගසමෝධානං පන මිස්සකසමෝධානඤ්ඤා අග්ගසමෝධානමිස්සකසමෝධාන පරිවාසාවසානෙන දුතබ්බමානතතමෙව වුවවති. තං පරිවාසනමමවාචානු ඝාරෙත යොජෙතා දුතබ්බං. එතතාවතා යං වුතතා "තෙන හි භික්ඛවෙ සමෙඝා උදුගිස්ස භික්ඛුනො එකිස්සා ආපනතියා සඤ්ඤත නිකාය සුක්කමිසංඝියා එකාගපටිච්ඡන්තාය එකාගපරිවාසං දෙතුති ආදිනා නයෙන පාලියං අනෙකෙහි ආකාරෙහි පරිවාසො ව මානතතඤ්ඤා වුතතං. තස්ස යස්මා ආගතාගතට්ඨානෙ විනිච්ඡයො වුව මානො පාලි විය අතිවිත්ථාරං ආපජ්ජති, න ව සකකා හොති සුබෙන පරිග්ගහෙනතුං, තස්මා තං සමෝධානෙනා ඉධෙව දසෙස්සාමා"ති, තයිදං අත්තො සමපාදිතං හොති.

ඉදුති යා තාව අයං පටිච්ඡන්තාය එකිස්සා ආපනතියා වසෙන පාලි වුතතා, සා උතතානත්ථාව. තතො පරං දභිගතීගවතුකපඤ්ඤාග පටිච්ඡන්තානං වසෙන පාලිං වත්වා පඤ්ඤාගපටිච්ඡන්තාය පරිවාසතො පට්ඨාය අනතරුපතති දසයිතා. යස්මා පන තං ආපනතී. ආපනො මූලාය පටිකස්සනාරහො නාම හොති, තස්මාස්ස තත් මූලාය පටිකස්සනං අනුඤ්ඤතං. සවෙ පන තික්ඛිතතවතො ආපජ්ජති, මූලාය පටිකස්සනාරහො න හොති. කස්මා? යස්මා න සො පරි වසනො ආපනො, පකතතතට්ඨානෙ සිතො ආපනො, තස්මා තස්සා ආපනතියා විසුං මානතතං වරිතබ්බං. සවෙ පටිච්ඡන්තා හොති, පරිවාසොපි වසිතබ්බං. යඤ්ඤතං මූලාය පටිකස්සනං වුතතං, තස්මිං පන කතෙ පරිවුත්ථිවසා මක්ඛිතා හොනති. ඉති පරි වාසෙ අනතරුපතති දසෙස්සා පුන මානතතාරගස්ස අනතරුපතති දසෙස්සා මූලාය පටිකස්සනං වුතතං, තස්මිමපි කතෙ පරිවුත්ථිවසා මක්ඛිතාව හොනති. තතො පරිවුත්ථිවසාස්ස තාසං තිස්සනතමපි ආපනතීනං සමෝධානමානතතං දසයිතං. තතො මානතතවාරිකස්ස අනතරුපතති දසෙස්සා මූලාය පටිකස්සනං වුතතං. තස්මිං පන පටි කස්සනෙ කතෙ මානතතං විණ්ණදිවසාපි පරිවුත්ථිවසාපි මක්ඛිතා හොනති. තතො අබ්බානාරගස්ස අනතරුපතති දසෙස්සා මූලාය පටිකස්සනං වුතතං. තස්මිමපි කතෙ සදබ්බ තෙ මක්ඛිතාව හොනති. තතො පරං සබ්බං අනතරුපතතියො යොජෙතා අබ්බානකමමං දසයිතං. එවං පටිච්ඡන්තවාරෙ එකාගපටිච්ඡන්තාදිවසෙන පඤ්ඤා, අනතරුපතතිවසෙන වතස්සොති නව කමමවාචා දසයිතා හොනති. තතො පරං පකතපටිච්ඡන්තාය ආපනතියා අනො පරිවාසතො පට්ඨාය පඤ්ඤාගපටිච්ඡන්තාය අනතරුපතතියා වසෙන සමෝධාන

පරිවාසො¹ ව, සමොධානමානතතඤ්ඤා දසසිතං. එත්ථ ව මානතතවාරික මානතතාරතකාලෙපි ආපන්නාය ආපත්තියා මුලාය පටිකස්සනෙ කතෙ මානතතං.² විශේෂදිවසාපි පරිවාසං³ පරිවුත්ථිවසාපි සබ්බෙ මනවිතා හොනති. කසමා? යසමා පටිච්ඡන්තා අනතරපතති. තෙනෙව වුත්තං 'මුලාය පටිකස්සිතා පුරිමාය ආපත්තියා සමොධානපරිවාසං දතා ඡාරතතං මානතතං දෙනු'ති. තතො පරං සබ්බා අනතරපතතියො යොජේතා අබ්බාතකමං දසෙත්වා සුක්කවිසංඝිවත්ථි තිට්ඨාපිතං. තතො එකාපත්තිමුලකඤ්ඤා ආපත්තිවංශිකකඤ්ඤාති දො තයෙ දසෙත්වා අග්ගසමොධානපරිවාසො දසසිතො. තතො සඤ්චව අනාරොචිතාපත්තිවත්ථි දසෙත්වා සඤ්චව අජානනඅසරණ වෙමතිභාගෙහි අනාරොචිතාය ආපත්තියා පච්ඡා ලජ්ඣධමෙව වා සද්දණ්ඨරණතිබ්බෙමතිභාගෙවසු වා උපපනෙත්ව යං කාතබ්බං, තං දසෙත්වා "ඉධ පන භික්ඛවෙ"ති ආදිනා තයෙන පාලි ංපිතා. තතො අජානනඅසරණවෙමතිකපටිච්ඡන්තානං අපටිච්ඡන්තභාවං දසෙත්වා තපෙව පාලි ංපිතා. තතො දවින්නං ආපත්තීනං දොමාස පටිච්ඡන්තානං එකමාසපරිවාසයාවතවත්ථි දසෙත්වා අසඤ්චව අජා නනඅසරණවෙමතිභාගෙහි අනාරොචිතෙ ඉතරස්මිං මාසෙ පච්ඡා ලජ්ඣධමවාදිසු උපපනෙත්ව යං කාතබ්බං, තං දසෙත්වා අජානන අසරණවෙමතිකපටිච්ඡන්තස්ස ව ආපනභාවං දසෙත්වා පුරිමතයෙ තෙව පාලි ංපිතා. තතො "ආපනතිපටිසෙත්තං න ජානාති. රතතිපටි සෙත්තං න ජානාති"ති ආදිනා තයෙන සුද්ධන්තපරිවාසො දසසිතො. තතො පරං පාරිවාසිකං ආදිං කතා විබ්භමිතා පුන උපසම්පන්නා දිසු පටිපත්තිදස්සනත්ථං පාලි ංපිතා. තත්ථ "අනන් සම්බහුලා ආපනතිසො ආපජ්ජති පටිමාණපටිච්ඡන්තාසො"ති ආදිසු ආපත්ති පරිචෙත්ථවසෙන පරිමාණයො වෙව පටිච්ඡන්තායො වාති අත්ථො. පච්ඡිමසමිං ආපනතිකඛණ්ඩෙ එකොව සො ආපත්තිකඛණ්ඩො පච්ඡා ඡාදිතතො පන "පච්ඡිමසමිං ආපනතිකඛණ්ඩො"ති වුත්තං. පුට්ඨසමිතති එත්ථාපි එසෙව තයො. වච්ඡජිතා සමතිග්ගාති සභාගවිසභාගාන මෙවෙනං පරියායවෙනං. තතො පරං යො පටිච්ඡාදෙති, තස්මිං පටි පත්තිදස්සනත්ථං "වෙ භික්ඛු"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ මිස්සකතති ඵුලලවග්ගාදිති මිස්සකං; සුද්ධකතති සඛ්ඝාදිසෙසං විතා ලහුකා පත්තිකඛණ්ඩමෙව; තතො පරං අවිසුද්ධවිසුද්ධභාවදස්සනත්ථං "ඉධ පන භික්ඛවෙ භික්ඛු සම්බහුලා සඛ්ඝාදිසෙසං"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ වාසඤ්ජ තතො වා අභිපජායතො වා අනුත්තානං නාම කිඤ්චි නත්ති. තසමා තඤ්ඤා ඉතො පුබ්බෙ අවුත්තඤ්ඤා සබ්බං පාලිඅනුසාරෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

සමුච්චසක්කකිකවග්ගන්තා නිට්ඨිතා.⁴

1. සි. I. & II පරිවාසං.

2. සි. මු. මානතතං.

3. සි. මු. පරිවාසං.

4. සි. I. තසියං.

4-1.

සමථකඛකිකෙ-අබමමවාදි පුග්ගලොති ආදිති ඡ මාතිකාපදාති නික්කපිත්වා “අබමමවාදි පුග්ගලො ධමමවාදිපුග්ගලං සඤ්ඤාපෙති”¹ ති¹ ආදිනා නයෙන වින්දොරො වුතෙතා. තත් සඤ්ඤාපෙතිති කාරණපති රුපකාති වත්වා පරිනොසෙත්වා ජානාපෙති; නිජකාපෙතිති යථා යොගං අත්ථං තිජ්ඣායති, ඔලොකෙති, එවං කරොති; පෙකඛති අනු පෙකඛතිති යථායොගං අත්ථං පෙකඛති වෙව පුනපුනඤ්ඤා පෙකඛති, එවං කරොති; දසෙයති අනුදසෙයතිති තෙසං යෙව පරියායවචනාති. අබමමමන වුපසමමතිති යසමා සො අධමමමෙව ‘අයං ධමමො’ති ආදිනා නයෙන මොහෙත්වා දසෙයති, තසමා අධමමෙන වුපසමමති නාම; ධමමමන වුපසමමතිති යසමා ධමමවාදි ධමමමෙව ‘අයං ධමමො’ති ආදිනා නයෙන අමොහෙත්වා දසෙයති, තසමා ධමමෙන වුපසමමති නාම.

පඤ්චමාති ගික්කවෙ ධමමිකාති සතිවිනායකං දුතානිති එත් පුද්ධියං අනාපතතිකස්ස දුතං එකං, අනුවදිතස්ස එකං, යාවිතස්ස එකං, සංසෙත දුතං එකං, ධමමෙන සමග්ගදුතං එකනති එවං පඤ්ච; එතාති පන එකෙකඅභිගවසෙන න ලභනති. තසමා දෙසසාමත්තමෙ වෙතං. පඤ්චභග්ගසමන්තාගතං පන සතිවිනායදුතං ධමමිකනති² අය මෙත් අත්ථො. තත් ව අනුචදනතිති වොදෙනති; සෙසං උත්තාන මෙව. අයං පන සතිවිනායො ඛිණ්ණසවසෙයව දුතබ්බො, නාඤ්ඤස්ස, අනාමසො අනාගාමිනොපි. සො ව ඛො අඤ්ඤාන වොදියමාන සෙයව, න අවොදියමානස්ස. දිනෙන ව පන තසමිං වොදකස්ස කථා න රුහති. වොදෙනොපි “අයං ඛිණ්ණසවො. සතිවිනායං ලභො. කො භුග්ගං කථං ගහෙය්සති”³ ති අපසාදෙනබ්බතං ආපජ්ජති.

භාසිතපටිකනනනති වාචාය භාසිතං කායෙන පරිකනතං;⁴ පරිකකමිත්වා කතනති අත්ථො. සරනායසමා එවරුපිං ආපනතිං ආපජ්ජනාති එත් සරති⁵ ආයසමා එවරුපිං ආපතතිං ආපජ්ජනා? ආයසමා එවරුපියා ආපතතියාති අයමත්ථො. “ආපජ්ජනා”ති වා පාඨො. තස්සත්ථො:- පඨමං ආපජ්ජනා පච්ඡා නං ආපතතිං සරති ආයසමාති.

සෙභ්බසාසිකාය වුපසමෙභුනති එත් යස්සා කිරියාය ධමම වාදිනො බහුතරං, එසා සෙභ්බසාසිකා නාම; අධමමිකසලාකයාහෙසු ඛරමත්තකිකනති පරිත්තං අපපමත්තකං භණ්ඩිතමත්තමෙව; න ච ගතිගනනති ඤෙඤා තයො ආවාසෙ න ගතං; තත්ථෙව⁵ වා, ආත්තිකඛතත්ථං අවිතිච්ඡිතං; න ච සට්ඨාසාසිකනති ආත්තිකඛතත්ථං තෙති භික්ඛුති සයං සරිතං වා අඤ්ඤාති සාරිතං වා න හොති; ජානානිති සලාකං

1. සි. 1 සඤ්ඤාපෙතිති.

2. සි. මු. ධමමකමෙති.

3. සි. මු. පරිකකමෙතං.

4. සි. මු. & I. සරතු.

5. සි. මු. තත් තත්ථෙව.

භාගෙනො ජානාති “අධම්මවාදී ඛණ්ඩන”ති. අප්පච නාමාති ඉමිනා නිඛාරෙන සලාකාය ගාතිගමානාය අපි නාම අධම්මවාදීනෝ¹ ඛණ්ඩන අංසුති අයමස්ස අජ්ඣාසයො හොති; අපරෙසුපි චිත්ත ඵසෙව නයො. අධම්මෙන ගණනානීති අධම්මවාදීනෝ “ඵවං මයං ඛණ්ඩනාමා”ති දො දො සලාකායො ගණනනති; චග්ගා ගණනානීති දො ධම්මවාදීනෝ ඵකං ධම්මවාදීසලාකං ගණනනති “ඵවං ධම්මවාදීනෝ න ඛණ්ඩනාමානී”ති² මඤ්ඤමානා; න ච සථාදිට්ඨිසා ගණනානීති ධම්මවාදීනෝ සුඤ්ඤා බලවපකං හජ්ඣාමාති³ අධම්මවාදීසලාකං ගණනනති; ධම්මිකසලාකගාහෙසු අයමෙවන්තො පරිවත්තෙත්වා වෙදි තබොමා. ඵවං සලාකං ගාහෙත්වා⁴ සචෙ ඛණ්ඩන ධම්මවාදීනෝ හොනති, යථා තෙ වදනති, ඵවං තං අධිකරණං වූපසමෙතබ්බං. ඵවං යෙභ්බයසිකාය වූපසනං හොති. අයමෙත්ථ සංඛෙපො. වින්දායෙ පන පරතොපි අගමිස්සති.

අසුචිති අසුචිති කායච්චිකමෙති සමන්තාගතො; අලජ්ඣිති සඤ්චිච ආපජ්ජනාදිනා අලජ්ජලකබ්භෙන සමන්තාගතො; සානුවා ඉද්ධි සලපවාදො; ඉති ඉමෙසඤ්ච තිණ්ණං අධ්‍යානං වසෙන තිණ්ණ කරණාති⁵, සංඝෙන කරණං, ධම්මෙන සමයොන කරණනති ඉමාති ව දොති පඤ්ච නස්ස පාපියසසිකාකම්මස්ස කරණාති නාම හොනති. සෙසමෙත්ථ තජ්ජනියාදීසු වුත්තනයමෙව. අයමපනෙත්ථ වචනන්තො⁶ ඉදං හි යො පාපුස්සනතාය පාපියො පුග්ගලො, තස්ස කතන බෙතො “තස්සපාපියසසිකා කම්ම”නති වුචති. කකබ්බලනාය වාලනාසාති කකබ්බලනාවාය වෙව වාලනාවාය ව; හෙද්ධාති සංඝහෙද්ධා;සබ්බෙ හෙව ඵකාකුනති කස්සපී ඡන්දං අනාහරිත්වා හිලානෙපි තන්තෙව අනෙත්වා ඵකතො සන්තිපතිතබ්බං.

තිණ්ණවත්තාරකෙන වූපසමස්සාති ඵත්ථ ඉදං කමමං තිණ්ණ වත්තාරකසද්දිසත්තා තිණ්ණවත්තාරකොති වුත්තං. යථා හි ගුරුං වා මුත්තං වා සට්ඨිගමානං දුග්ගකිතාය බාධති, තිණ්ණෙති අවන්තිත්වා සුප්පරිවර්ජිතස්ස පනස්ස සො ගතො න බාධති, ඵවමෙව යං අධි කරණං මුලානුමුලං ගන්ත්වා වූපසමිගමානං කකබ්බලනාය වාලනාය හෙද්ධා සංවත්තනති, තං ඉමිනා කමෙමන වූපසනං ගුරුං විශ් තිණ්ණ වත්තාරකෙන පරිවර්ජනං සුවූපසනං හොතිති ඉදං කමමං තිණ්ණ වත්තාරකසද්දිසත්තා “තිණ්ණවත්තාරකො”ති වුත්තං. මුලලවජ්ජනති පාරු ජිකපඤ්චව සංඝාදිසෙසඤ්ච; ගිහිපමිසංසුත්තනති ගිහිනං ගිනෙන බුංසනවග්ගනධම්මිකපරියස්සවෙසු ආපනනං ආපනති; ඵවඤ්ච පන ගිකබ්බෙව තෙ ගිකබ්බ නාති ආපනනීති වුට්ඨිතා හොනතීති ඵවං තිණ්ණ වත්තාරකකමමාවාය කතාය කමමාවාපාරියොසානෙ යත්තකා තත්ථ

1. සි. මු. ධම්මවාදීනෝ,
2. සි. I II, & මු. කමිස්සති,
3. සි. I, හජ්ඣාමාති.

4. සි. I. II & මු. ගාහෙත්වා,
5. සි. I. & II, කරණාති,
6. සි. I, II, වචනන්තොව.

සනතිපතිතා අනන්තමසො සුත්තාපි සමාපන්නාපි අඤ්ඤවිනිතාපි, සබ්බෙ තෙ භික්ඛු යාව උපසම්පදමාලකතො පට්ඨාය චුල්ලවජ්ඣඤ්ඤා භිනිපටි සංයුත්තඤ්ඤා ධර්මො අවසෙසා ආපනතියො ආපන්නා, සබ්බාති තාති ආපනතීති වුට්ඨිතා හොනති; යෙ¹ පන “න මෙතං ඛමති”ති අඤ්ඤමඤ්ඤං දිට්ඨාපිකමමං කරොතති, තෙති වා සද්ධිං ආපන්නං ආපජ්ඣකාපි තත් අනාගතා, ආගන්තුකා වා ඡන්දං දකා පරිවේණාදිසු නිසින්නා, තෙ ආපනතීති න වුට්ඨහන්ති. තෙන වුත්තං “ඵපෙකා දිට්ඨාපිකමමං ධර්මො යෙ න තත් හොනති”ති.

භික්ඛුණීනං අනුපබ්ජනීති භික්ඛුණීනං අනෙතා පටිසිකා; විවාදාබ්බරණාදිතං වචනජො දුට්ඨදෙසවණණ්ණාය වුත්තො යෙව. විපව්වනාය වොහාගේති විත්තදුක්ඛත්තං වොහාගේ; ඵරුස වචනන්ති අජො. සො තත් අනුවාදෙති යො තෙසු අනුවදනෙතසු උපවාදෙ; අනුවදනාති ආකාරදස්සන²මෙතං; උපවදනාති³ අජො. අනුලලපනා අනුසණ්ණාති උභයං අනුවදනාය වෙවචනමත්තමෙව. අනුසමපටිකතාති පුත්තපුත්ත කායවිත්තවාචාති තජෙව සමප වංකතා. අවනතහාවොති අජො. අබ්බස්සහනතාති “කසම ඵං න උපවදියාමි යෙවා”ති උස්සාහං කතා අනුවදනා; අනුබලපපදනනති පුරිමවචනස්ස කාරණං දස්සෙකා පටිඡේමවචනෙන බලපපදනං; කිවචසනා කරණීයතාති ඵත් කිවමෙව කිවචයං, කිවචයස්ස භාවො කිවචයතා; කරණීයස්ස භාවො කරණීයතා; උභයමෙතං සබ්බ කමමස්සෙව අබිවචනං. අපලොකනකමමනති ආදි පන තස්සෙව පභෙදදස්සනං.

තත් අපලොකනකමමං නාම සීමට්ඨකසබ්බං සොධෙකා ඡන්ද රහතං ඡන්දං ආහරිකා සමග්ගස්ස සබ්බස්ස අනුමතියා තික්ඛනතුං සාවෙකා කත්තබ්බකමමං. ඤානතිකමමං නාම වුත්තතයෙනෙව සමග්ගස්ස සබ්බස්ස අනුමතියා ඵකාය ඤාතියා කාතබ්බකමමං. ඤානති දුතියකමමං නාම වුත්තතයෙනෙව සමග්ගස්ස සබ්බස්ස අනුමතියා ඵකාය ඤාතියා ඵකාය ව අනුසාවණායාති ඵං ඤාතතිදුතියාය අනුසාවණාය කත්තබ්බකමමං. ඤානතිවතුන්තමමං නාම වුත්ත තයෙනෙව සමග්ගස්ස සබ්බස්ස අනුමතියා ඵකාය ඤාතියා තීති ව අනුසාවණාතිති ඵං ඤාතතිවතුන්තාති තීති අනුසාවණාති කත්තබ්බ කමමං. තත් අපලොකනකමමං අපලොකෙකාව කාතබ්බං. ඤාතතිකමමාදිවසෙත න කාතබ්බං. ඤාතතිකමමටි ඵකං ඤාතිය ධර්මොව කාතබ්බං. අපලොකනකමමාදිවසෙත න කාතබ්බං. ඤාතතිදුතියකමමං පන අපලොකෙකා කත්තබ්බටි අජී. අකත්ත බ්බටි අජී. තත් සීමාසමමුති සීමාසමුත්තනං කසිත්තදනං කසිත්තභාගේ කුට්ඨිඤ්ඤෙසනා විහාරවඤ්ඤෙසනාති ඉමාති ඡ කමමාති ගරුකාති, අපලොකෙකා කාතුං න වට්ටනති⁴. ඤාතතිදුතියකමමාව.

1. සි. මු. දිට්ඨාපිකමමනතිය යෙ;

2. සි. මු. තිදස්සන.

3. සි. මු. උපවාදනාති.

4. සි. මු. වට්ටනති.

අභිවිතරිණා කිරුසංකං විතතං පෙසෙණා යං ආපතනාධිකරණං විනික්කමති,¹ ආපජ්ජති, තස්ස එවං විනික්කමතො යො විනික්කමො, ඉදං වුච්චති ආපතනාධිකරණං අකුසලං.² අව්‍යාකතවාරොපි යං විතතං ආපතනියා අඛණං හොති, තස්ස අභාවෙන අජානනො විනික්කමා කාරොත ච සද්ධිං අජානනො අසංඤ්ජානනො ආපතනිඅඛණභූතාය විනික්කමවේතනාය අභාවෙන අවේතෙණා³ සංඤ්චිච්ච මද්දනස්ස⁴ අභාවෙන අතභිවිතරිණා කිරුසංකං විතතං අපෙසෙණා යං ආපතනාධිකරණං විනික්කමති,¹ ආපජ්ජති, තස්ස එවං විනික්කමතො යො විනික්කමො, ඉදං වුච්චති ආපතනාධිකරණං අව්‍යාකතනති. “අසං විවාදෙ භො අධිකරණං”නති අදිසු සමපේති අධිකරණේයතාය අභාවතො “නො අධිකරණං”නති එවමෙණො වෙදිතබ්බො.

සාවනිකා ගිකඤ්ඤි සමමප්පතනාති එත්ථ චතුරවග්ගකරණේ කමෙව චතතාරෙ, පඤ්චවග්ගකරණේ පඤ්ච, දසවග්ගකරණේ දස, විසතිවග්ගකරණේ විසති ගිකඤ්ඤි සමමප්පතනාති වෙදිතබ්බො. සුප්පිග්ගගිනනති සුච්ඡු පරිග්ගහිතං කතා පටිච්ඡිතබ්බං; පටිච්ඡිතා ච පන “අජ්ජ භණ්ඩකං ධොවාම. අජ්ජ පතතං පවාම. අජ්ජෙකො පළිබොධො අජ්ජි”ති මානතිග්ගහත්ථාය කතිපාභං අතික්කමෙතබ්බං. අනග්ගාති වෙච්ච භස්සාති ජායනගිති අපරිමාණාති ඉතො විතො ච වචනාති උපපජ්ජනති; “භාසාති”තිපි පාඨො අයමෙවන්තො.

උබ්බාතිකාය සමමගානිතබ්බොති අපලොකෙණා වා සමමනති තබ්බො; පරතො චුතතාය ඤ්ඤතිදුතියාය වා කමමවාචාය; එවං සමමතෙති පන ගිකඤ්ඤි විසුං වා නිසිදිතා තස්සාදෙව වා පරිසාය “අඤ්ඤති අසමමතෙති න කිංඤ්චි කපේතබ්බං”නති සාවෙණා තං අධිකරණං විනිච්ඡිතිතබ්බං. නත්‍රස්සාති තස්සං පරිසංගි භවෙය්‍ය; භොව සුතනං ආගතනති න මාතිකා ආගතා; භො සුතනවිභවෙගාති විතයොපි න පගුණො; වාසඤ්ජනවජ්ජායා අත්ථං පටිබාහගිති වාසඤ්ජන මහතමෙව ගහෙණා අත්ථං පරිසෙවෙති; ජාතරූපරජතබ්බෙතතච්ඡු පරිග්ගහණාදිසු විතයධරෙති ගිකඤ්ඤි ආපතනියා කාරියමානෙ දිස්වා “කිං ඉමෙ ආපතනියා කාරොථ? නත්‍ර ‘ජාතරූපරජතපරිග්ගහණං පටිවිරතො හොති’ති එවං සුතෙන පටිවිරතිමහතමෙව චුතතං? නත්ථි එත්ථ ආපතනි”ති වදති. අපරෙ ධම්මකපිකො සුතතස්ස ආගතතතා ඔලවෙඛණා නිවාසෙහනානං ආපතනියා ආරොපියමානාය “කිං ඉමෙසං ආපතනිං රෙපෙථ? නත්‍ර ‘පරිමණිලා නිවාසෙස්සාමිති සික්ඛාකරණේය’”ති එවං සික්ඛාකරණමහතමෙවෙත්ථ චුතතං? නත්ථි එත්ථ ආපතනි”ති වදති.

සථා බහුග්ග ගිකඤ්ඤි එත්ථ එකෙනපි අධිකා බහුතරව. කො පන වාදෙ විති තිතිති? සඤ්ඤානාසාති සඤ්ඤාපනත්ථාය⁵; ගුලහිකනති

1. සි. මු. විරික්කමො.

2. සි. මු. අකුසලකං.

3. සි. මු. වේතෙණා.

4. සි. මු. මද්දනස්ස.

5. සි. I. & II. සඤ්ඤාපනත්ථාය ව,

ආදිපු අලජ්ජස්සන්තාය පරිසාය ගුලුහකො සලාකගාහො කාතබ්බො,
 ලජ්ජස්සන්තාය පරිසාය විවටකො. බාලස්සන්තාය සකණ්ණජපකො,
 වණ්ණාවණ්ණාපො¹ කංඛාති ධම්මවාදිනඤ්ච අධම්මවාදිනඤ්ච සලා
 කායො නිමිත්තසඤ්ඤං ආරොපෙත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං විසභාගා
 කාතබ්බො. තතො සබ්බාපි විවරභොගෙ කත්වා චුත්තනගෙත ගාගෙ
 තබ්බො. දුගගභොති පච්චුක්ඛධිසිතබ්බනති දුග්ගතිතා සලාකායොති
 වත්වා පුත ගහෙත්වා යාවතතියං ගාගෙතබ්බො. සුගගභොති සාවෙ
 තබ්බනති එකස්මිම්පි ධම්මවාදිසම්මිං අතිරෙකජාතෙ ‘සුගගිතා සලාකා
 යො’ති සාවෙතබ්බං. සථා ව ධම්මවාදිනො වදනති තථා නං අබ්
 භරණං වූපසමෙතබ්බනති අථ යාවතතියම්පි අධම්මවාදිනො බහුතර
 භොනති, ‘අජ්ජ අකාලො. සෙව ජාතිස්සාමා’ති චුට්ඨිතිත්වා අලජ්ජනං
 පක්ඛගෙදත්ථාය ධම්මවාදිපක්ඛං පරිගෙසිත්වා පුතදිවසෙ සලාකගාහො
 කාතබ්බො අයං ගුලුහකො සලාකගාහො. සකණ්ණජපකෙ පත
 ගතිගෙ වත්තබ්බොති එත්ථ සවෙ සබ්බජෙරෙ අධම්මවාදිනො²
 සලාකං ගණ්හාති, සො එවං අවබොධෙතබ්බො : ‘භනෙන, තුලෙන
 මහලුකා. වයො අනුපාතනා. තුලිහාකං එතං : සුත්තං. අයමපත
 ධම්මවාදිසලාකා’ති. තස්ස ඉතර සලාකා දස්සෙතබ්බො. සවෙ සො තං
 ගණ්හාති, දුතබ්බො. අථ තෙව අවබුද්ධති, තතො මා කස්සපි ආරොපෙ
 තිති වත්තබ්බො. සෙසං චුත්තනගමෙව. විවටකො විවටජොයෙව.

පාරජිකසාමනනං වාති එත්ථ මෙජ්ඣධම්මෙ පාරජික සාමනනං
 නාම දුක්ඛටං භොති. අදින්නාදනාදිපු චුල්ලවංශං. නිවේදනෙතනති
 න සරුමිති වචනෙන නිවේදනයමානං; අතිවේදනෙති ඉතිසංයමාති
 ආදිවචනෙති අතිවේදනයති; සරුමි චො අහං ආවුසොති පාරජික
 පටිච්ඡාදනත්ථාය එවං පටිජානාති; පුත තෙන අතිවේදිගමානො³
 ‘සරුමි බො’ති පටිඤ්ඤං දත්වා ‘ඉද්දති මං නාසෙස්සන්ති’ති භගෙන
 “දවාමෙ”ති ආදිමාහ. එවං තස්ස⁴ තස්සපාටියරසිකකමමං
 කාතබ්බං. සවෙ සිලවා භවිස්සති, වත්තං පුරෙත්වා පටිපාස්සද්ධිං
 ලභිස්සති. තො වෙ තථා නාසිතකොව භවිස්සති. සෙසං සබ්බත්ථ
 උත්තානමෙවාති.

සමථකඛනිකවණ්ණනා නිවේදනා.⁵

4-5.

බුද්ධචක්ඛකකිකෙ- මලවුට්ඨිකාති මුට්ඨිකමල්ලා; ගාමුපදද
 වාති ජිවිතගමණ්ණනානුසුත්තා නාගරිකමනුස්සා; “ගාමපොද්දවා”තිපි
 පාශො. එසෙවජො. එමෙහති නගානතිජො තිබ්බත්ථා ධම්මතමෙන;
 ඤාතබ්බති ඉට්ඨිකසිලාදරාකුබ්බානං අඤ්ඤතරසම්මිං. අධ්මානෙ
 නිභාසනෙති එත්ථ අට්ඨානං නාම රුක්ඛං ඵලකං විය තවෙජ්ජවා

1. සි. මු. වණ්ණනා.	3. සි. මු. අතිවේදිගමානෙ.	5. සි. මු. එතස්ස.
2. සි. මු. අධම්මවාදි.	4. සි. මු. දවාය.	6. සි. I. & II, මතුළු.

අධිපදකාරෙන රුජ්ඣො ජිජ්ඣො නභානතිජෙත්තිවණ්ණති. තත්ථ චුණ්ණාති ආකිරිචො මනුස්සා කායං සංසනති. ගඤ්ඤගන්ධකොනාති නභානතිජෙත්තිජිතෙන දුරුමයගන්තො; තෙන කිර චුණ්ණාති ගහෙචො මනුස්සා සරිරං සංසනති. සුරුමිඤ්ඤිකුභාතිකාති සුරුමිඤ්ඤ පාසාණචුණ්ණාති ලාබාය ඛඩ්චො කතගුලිකකලාපකො චුවචති; තං උහෙසු අනෙතසු ගහෙචො සරිරං සංසනති. විගහස්ස පටිකමමං භාග් ථෙසනාති අඤ්ඤමඤ්ඤං සරිරෙන සරිරං සංසනති; මලලිං නාම මකරදන්තකෙ ජිජ්ඣො මලලකමුලසණ්ඨාතෙන කතං මලලකං චුවචති; ඉදං ගිලානස්සාපි න වටති. අභගමලලිං නාම දනෙන අවජිජ්ඣා කතං; ඉදං අගිලානස්සා¹ න වටති. ඉධිකවණ්ණං පත කපාල වණ්ණං වා වටති. උක්කාසිභනති වත්ථවටි; තස්මා නභායතතස්ස යස්ස කස්සචි නභානසාපිකවට්ටියා පිටසිං සංසිතුං වටති. පුච්ඡාණි භනති හත්ථපරිකමමං චුවචති. තස්මා සබ්බසං ගන්තො පිට්ඨිපරි කමමං කාතුං වටති.

වලලිභාති කණ්ණතො තිකඛන්තමුත්තොලමකාදිතං එතං අභි වචනං; න කෙවලඤ්ච වලලිකා එව, යං කිඤ්චි කණ්ණපිලකිනං අන්ත මසො තාලපණ්ණමපි න වටති. පාමඛනති යං කිඤ්චි පලමං² සුත්තං. භණ්ඩසුත්තකතනති යං කිඤ්චි ගිවුපකං ආභරණං; භවිසුත්ත භනති යං කිඤ්චි කපිපිලකිනං අන්තමසො සුත්තතනතුමත්තමපි; ඛට්ඨමිභනති³ වලයං; භාසුග්දිති⁴ පාකටානෙව. *යං කිඤ්චි ආභරණං න වටති. දුමාසිභං වා දුමඛගුලං වාති සවෙ කෙසා අනෙතාදො මාසෙ ආඛගුලං පාසුණ්ණති, අනෙතාවෙමාසෙව ජිජ්ඣවඛ්ඛං. ආඛගු ලෙති අතික්කමෙතුං න වටති. සවෙපි න දීඝා, දොමාසතො එක දිවසමපි අතික්කමෙතුං න ලඛනියෙව. එවමයං උභයෙනපි උක්කධි පරිචේත්ථෙදව චුත්තො. තතො ඔරමපන න වටනභාවො නාම නත්ති. කොචේත්ති ඛසණ්ණනාතිති කොචේත්ති ඔලිඛිචො සනතිසිද්ධ පෙනති; එණ්ණනාති දන්තමයාදිසු යෙන කෙනචි; හත්ථමණ්ණනාති ගන්තෙනෙව එණ්ඛිචං කරොන්තා අඛගුලිති ඔසණ්ණනති; සිත්ථ තෙලකොනාති මට්ඨසිත්ථකතියසාසාදිසු යෙන කෙනචි වික්කණෙන;⁵ උදකතෙලකොනාති උදකමිස්සකෙන තෙලෙන; මණ්ඛනජාය සබ්බත්ථ දුක්කටං. උභිලොමෙන පත අනුලොමතිපාතනත්ථං හත්ථං තෙමෙචො සිසං පුඤ්ඤතඛං. උණ්භාතිතත්තරජය්යිරුතමපි අද්ද ගන්තො පුඤ්ඤතුං⁶ වටති.

න ගිකඛවෙ ආදුසෙ වා උදභපනෙත වාති එත්ථ කංසපත්තා දීතිපි, යෙසු මුඛතිමිත්තං පඤ්ඤයති, සබ්බාති ආදුසසඛිමෙව ගව්ඨනති. කඤ්ඤයාදීතිපි ව උදකපත්තසඛිමෙව. තස්මා යත්ථ කත්ථි

1. සි. මු. අභිප්‍රාහණෙව. 2. සි. මු. පාලමෙක. I. පලමු.
 3. සි. I. & II. ඔවටනති. 4. සි. මු. කෙසුරදීති. 5. සි. මු. වික්කලෙන.
 6. සි. මු. භුඤ්ඤිතුං. * අග්‍ර "අවජිකාතං ගෙඛො බාතාරකභණ්ණං"
 ඉති අභිකො පාඨො සි. මු. පොත්තෙ දිස්සති.

ඔලොකෙනතස්ස දුක්ඛං. ආබ්බප්පව්වයාති 'සච්ඡි¹ නු බො මෙ වණො, උදුහු න තාමා'ති ජාතනන්ථං; 'ජණේණා නු බොලති, තො'ති එවං ආයුසංඛාරං ඔලොකනන්ථං වට්ටති පුත්තං. මුඛං ආලිංසනීති විප්පසනනන්ථිදග්ගකරෙති² මුඛලෙපනෙති ආලිංපනති; උඔමදෙදනතිති නානාඋමමදෙනෙති උමමදෙදනති; පුණේණනතිති මුඛපුණේණකෙන මකෙටනති; මනොසිලිකාස මුඛං ලසෙදනතිති මනොසිලාය තිලකාදීති ලසෙදනාති කරෙදනති; නාති හවිතාලාදීති න වට්ටනති යෙව. අභිග්ගොදයො පාකවායෙව. සබ්බන්දුක්ඛං.

න ගික්ඛපෙ නව්වං. වාති ආදිපු යං කිසුඤ්ඤි නව්වං අනතමසො මොරතව්වට්ටි දස්සනාය ගච්ඡන්තස්ස දුක්ඛං. සයමපි නව්වන්තස්ස වා නව්වාපෙන්නස්ස වා දුක්ඛංමෙව. ගීතමපි යං කිසුඤ්ඤි තට්ඨකගීතං වා සාධුගීතං වා අනතමසො දන්තගීතමපි ගායස්සාමාති පුබ්බභාගෙ ඔකුජ්ජනා කරෙදනති, එතමපි න වට්ටති. සයං ගායන්තස්සපි ගායාපෙන්නස්සපි දුක්ඛංමෙව. වාදිතමපි යං කිසුඤ්ඤි න වට්ටති යමපන නිට්ඨුහන්තො වා සාසමෙක වා සීතො අච්ඡරං වා පොඤ්ඤි, පාණිං වා පහරති, තන්ථ අනාපනති. සබ්බං අනතරුරුමෙ සීතස්ස පස්සන්තො අනාපනති. පස්සස්සාමිති විහාරන්තො විහාරං ගච්ඡන්තස්ස ආපනති යෙව. ආසනසාලාය නිසිකො පස්සති, අනාපනති. පස්සස්සාමිති වුට්ඨතිත්වා ගච්ඡන්තො ආපනති. විප්පියං ඤාති වං පරිවත්තෙත්වා පස්සන්තො ආපනතියෙව. සරඤ්ඤාතිති සරකිරියං; හමෙඤ්ඤා නොතිති අලභං උපපාදෙත්වා න සකෙකාති, ලභං සමාපජ්ජිත්වා; පච්ඡිමා ජනනාති අමනාකං ආවරියාපි උපජ්ඣායාපි එවං ගායංසුති පච්ඡිමො ජනොදිට්ඨානුගං ආපජ්ජති; තථෙව ගායති. න ගික්ඛපෙ ආසනකෙනාති එන්ථ ආසනකො නාම තං තං වත්තං භිද්දිත්වා අකරුති විනාසෙත්වා පවත්තො; ඛමෙම පන සුත්තනත්තවත්තං නාම අජී. ජාතකවත්තං නාම අජී. ගාථාවත්තං නාම අජී. තං විනාසෙත්වා අතිදීඝං කාතුං න වට්ටති. වතුරස්සෙත වත්තන පරිමණිලාති පදව්‍යඤ්ඤාති දස්සෙත්තබ්බාති. සරභඤ්ඤාති සරෙන හණනං; සරභඤ්ඤාති කිරතරංඝවත්තතරංඝහෙදවත්තගලිතවත්තාදීති ආතතිස වත්තාති අජී. තෙසු යං ඉච්ඡති, තං කාතුං ලභති. සබ්බෙසං පදව්‍යඤ්ඤානං අවිනාසෙත්වා විහාරං අනත්වා සමණසාරුපෙපන වතුරස්සෙත නයෙන පවත්තනං යෙව ලක්ඛණං.

බාහිරලොමං. උණේනති උණොලොමාති බති කත්වා උණොපාමාරං පාරුපනති; තථා බාරෙන්නස්ස දුක්ඛං. ලොමාති අනෙතා කත්වා පාරුපිත්වා වට්ටති. සමණකප්පකථා භූතගාමිසික්ඛාපද වර්ණනායං පුත්තං.

1. සි. I. සඤ්ඤි.

2. II. ජමිභාවකරෙති.

3. සි. I. සරභඤ්ඤා.

නි ගිකබ්බෙ අනන්තො අබ්බජානනා අබ්බජානං ජිකුන්තයො ව ඵුලලව්වයං; අකුසුං පන කණ්ණනාසබ්බලු¹ ආදී යං කිසුචි ජිකුන්තයො නාදිසං වා දුක්ඛං උප්පාදෙනකයො දුක්ඛං, අනිකිට්ඨාදිසු පන අකුසුබ්බාධපව්වයා වා ලොභිතං වා මොවෙනකයො ජිකුන්තයො වා අනාපනති.

වකුන්තගණ්ඨ උප්පන්නා හොතිති වකුන්තසට්ඨකා උප්පන්නා හොති; සො කිර උඬාසුචි අධො ව ජාලාති² පරික්ඛිපාපෙකා ගම්භාය නදියා කිලිති. තයං නදිසොතෙන වුග්ගමානා වකුන්තගණ්ඨ ආගන්ත්වා ජාලෙ ලග්ගා. තමයං පුරිසා ආගරිත්වා අදංසු. එවං සා උප්පන්නා හොති. ඉඬාපාපිභාගිකෙනති එත්ථ විකුබ්බණ්³ ඉඬා පාටිභාරියං පරික්ඛිත්තං. අබ්ධානඉඬා පන අප්පරික්ඛිත්තාති වෙදිතබ්බා. නි ගිකබ්බෙ සුචණ්ණමයො පත්තොති ආදිසු සවෙපි ගිති භක්තයො සුචණ්ණතට්ටිකාදිසු වාසකුප්පනං කත්වා උප්පාමෙ නති, ආමසිකුප්පි න වට්ටති. එළිකමයකාවමයකංසමයාති පන තට්ටි කාදිති භාජනාති පුග්ගලිකපරිභොගෙනෙව න වට්ටනති. සංඝිකපරිභොගෙන වා ගිතිවිකට්ටාති වා වට්ටනති. තමලොභමයො පත්තො න වට්ටති. පාලකමපන වට්ටනති ඉදං සබ්බං කුරුඤ්ඤං වුත්තං මණි මයොති එත්ථ පන ඉකුතිලාදිමණිමයො වුග්ගො. කංසමයොති එත්ථ වට්ටලොභමයොපි සම්භවිතො. ලිඛිතුනති තනුකරණත්ථායෙනං වුත්තං; පභවිමණිලනති මකරදන්තෙ ජිනක⁴ මණිලමෙව; ආවට්ටිකාති අකුසුමකුසුං පහරිත්වා; පත්තාබාරකනති එත්ථ දන්ත වලලිවෙනාදිති කතෙ භූමිආබාරකෙ තයො දුරු ආබාරකෙ දො පත්තෙ උපරුපරි ංපෙත්තුං වට්ටනිති කුරුඤ්ඤං වුත්තං. මහාඅට්ඨ කථාසමපන වුත්තං: “භූමිආබාරකෙ තිණ්ණං පත්තානං අන්තොකාසො, දො ංපෙත්තුං වට්ටති. දුරුආබාරකදණ්ඩාබාරකෙසුපි සුසප්පිතෙසු එසෙව තයො. භමකොට්ඨසදිසො පන දුරුආබාරකො තිති දණ්ඩකෙහි බ්ලොදා දණ්ඩකාබාරකො ව එකයොපි පත්තයො අන්තොකාසො. තත්ථ ංපෙත්වාපි භන්තෙ ගහෙත්වා තිසිදිතබ්බං. භූමියමපන නිකකුප්පිත්වා එකමෙව ංපෙත්තබ්බං”නති. මුඛිපනාති⁵ ආලිකකමිසිකාදිනං⁶ අන්තෙ; සවෙ පන පරිවත්තිත්වා තන්තෙව පතිට්ඨාති, එවරුපාය විජිණ්ණාය මිසියා⁷ ංපෙත්තුං වට්ටති. පටිභණ්ඩනෙති බාහිරපයො කතාය තනුක මිසිකාය අන්තොමිසියං; වුත්තතයෙනෙව එත්ථාපි විතිව්ඡයො වෙදි තබෙබ්බා. වොලිකනති යං පත්ථරිත්වා පත්තො ංපියති; තභමිං පන අසති කට්ඨාරකෙ වා තට්ටිකාය වා මත්තිකාපරිභණ්ඩකතාය භූමිය, ටි, යත්ථ න දුග්ගති, තථාරුපාය වාලිකාය වා ංපෙත්තුං වට්ටති. පංසුරජාදිසු පන බරභූමියං වා ංපෙත්තයො දුක්ඛං, පත්ත මාලිකා ඉට්ඨිකාති වා දුරුති වා⁸ කාත්තුං වට්ටති. පත්තකිසණ්ඩාලිකාති මහා මුඛකුණ්ඩසණ්ඩානා භණ්ඩකුකුළිකා වුච්චති.

1. සි. මු & II, නාය අභිකු. 2. සි. මු. උඬාසුචි ජාලාති. 3. සි. I, කුබ්බක.
4. සි. I, ජනක. 5. සි. II, මිඛිපනෙති. 6. සි. මු. II, විමුච්ඡිතොදනි-විමුච්ඡිතාදිනං.
7. සි. මු. මිසියා. 8. සි. I. & II; දුරුකාති.

සො ලෙභයානි¹ යන් කන්චි ලකෙතනසා² දුක්කච්ඡෙව.
 විවරවංශෙපි බන්ධිතා ධූපෙත්තු. න වට්ඨති. හණ්ඩකට්ඨපනත්ථෙව කතං
 හොතු තිසිද්ධතසයනත්ථං වා, යන් කන්චි මඤ්ඤෙ වා පිඨං වා ධූප
 නතසා දුක්කචං. අඤ්ඤාන පන හණ්ඩකෙත සද්ධිං බන්ධිතා ධූපෙත්තු
 අට්ඨතිසං බන්ධිතා ඔලලෙභෙත්තු. වා වට්ඨති. බන්ධිතාපි උපරි ධූපෙත්තු
 න වට්ඨතිසෙව. සචෙ පන මඤ්ඤා වා පිඨං වා³ උක්ඛිපිතා විවරවංසා
 දිසු අට්ඨකන්තනන සපිතං හොති, තන් ධූපෙත්තු වට්ඨති. අංස
 වර්ධකෙත අංසකුටෙ ලගෙත්වා⁴ අභෙක්ඛ ධූපෙත්තු වට්ඨති. ඡතෙත හත්ත
 පුරුසෙ අංසකුටෙ ලකිත⁵ පතෙතාපි ධූපෙත්තු න වට්ඨති. හණ්ඩකෙත
 පන සද්ධිං බන්ධිතාව අට්ඨකං කත්වා සපිතෙ වා යො කොපි ධූපෙත්තු
 වට්ඨති. පතනහණ්ඩනානි එන් න කෙවලං යසා පතෙතා හන්ථො, සො
 එව පතනහණ්ඩො. න කෙවලඤ්ඤ කවාට්ඨෙව පනාමෙත්තු න ලහති,
 අපිච ඛො පන හන්ථො වා පිට්ඨිපාදෙ වා යන් කන්චි සරිරවයෙව
 පතනසම්පි සති හන්ථො වා පාදෙන වා සිසෙන වා යෙන කෙතවි
 සරිරවයෙවන කවාටං වා පනාමෙත්තු සපිතං වා උක්ඛිපිත්තු සුචිං වා
 කුඤ්ඤිතාය අවාපුරිත්තු න ලහති. අංසකුටෙ පන පතනං ලකෙත්වා⁴
 යවාසුබං අවාපුරිත්තු ලහති.

තුමනිකවාහනති ලාබ්ඛවංසං වුවති. තං පරිහරිත්තු න වට්ඨති.
 ලහිතා පන තාවකාලිකං පරිතුඤ්ජිත්තු වට්ඨති. සපිතවාහෙපි එසෙව
 නයො.⁶ අබ්බුත්ථෙති උත්තාසවචනමෙතං. සබ්බපංසුකුලිකෙතානි
 එන් විවරඤ්ඤ මඤ්ඤ පිඨඤ්ඤ පංසුකුලිකං වට්ඨති. අපේක්ඛාහරණීයමපන
 දින්නකමෙව ගතෙතබ්බං.⁷ වලකානිති වබ්බෙත්වා⁸ අපට්ඨාමිසාති.
 අට්ඨිකානිති මච්ඡමංසඅට්ඨිකාති; උච්චිට්ඨාදකානති මුඛවිකල්ප
 නොදකං; එතනසු යං කිඤ්ඤි පතෙතන නිහරනතසා දුක්කචං. පතනං
 පටිග්ගහං කත්වා හන්ථො ඛොපිතුමපි න ලහති. හන්ථොතපාදඛොතඋද
 කමපි පතෙත ආකිරිතා නිහරිත්තු න වට්ඨති. අනුවච්චිං සුඛපතනං
 උච්චිට්ඨහන්ථො ගණිත්තු න වට්ඨති. වාමහන්ථො පතෙත්ථ උදකං
 ආසිඤ්ඤිතා එකං උදකගණ්ඤාසං ගතෙත්වා උච්චිට්ඨහන්ථො ගණිත්තු
 වට්ඨති. එතතාවතාපි හි සො උච්චිට්ඨපතෙතා හොති. හන්ථං පන බති
 උදකෙත විකල්පෙත්වා ගතෙත්තු වට්ඨති. මච්ඡමංසඵලාඵලාදිති
 බාදනො යා තන් අට්ඨං වා ඵලකං වා ඡබ්බිකුකාමො හොති,
 තං පතෙත ධූපෙත්තු න ලබ්භති. යමපන පටිබාදිත්තුකාමො හොති,
 තං පතෙත ධූපෙත්තු ලබ්භති. අට්ඨිකකණ්ටකාදිති තන්ථෙව කත්වා
 හන්ථො ලුඤ්ඤිතා බාදිත්තු වට්ඨති. මුඛපතා නිහටං පන යං
 කිඤ්ඤි පුත න බාදිත්තුකාමො, තං පතෙත ධූපෙත්තු න ලබ්භති.
 සිඛිතිවෙරනාළිකෙරවණ්ඩානි ඛසිතා ඛසිතා පුත ධූපෙත්තු ලබ්භති.

1. සි I. ලෙභයානි. 2. සි I. ච. ච. ලෙභයනතසා. 3. සි II. මඤ්ඤෙ වා පිඨං වා
 4. සි II. ලෙභෙත්වා. 5. සි II. ලකිත. 6. සි II. සපිතවාහනති සපිතපාලං.
 7. සි. මු. ගතෙතබ්බඤ්ඤ. 8. ච. ච. වච්ඡෙත්වා.

නමකකනති සත්තවෙසනකං පිලොතිකවණ්ණං; දණ්ඩසත්තනති පිප්පලකං¹ වා අඤ්ඤාමපි වා යං කිඤ්චි දණ්ඩං යොජෙතා කතසත්තං. භාණ්ණකිතා භොගනීති මලගනිතා භොගනී. කිණ්ණනපුරෙතුනති කිණ්ණවුණ්ණන පුරෙතුං; සතතුසාති හලිද්දිමියං කෙන පිට්ඨවුණ්ණන; සජිතකනති පාසාණවුණ්ණං වුවවති. තෙන පුරෙතුං අනුජානාමීති අපේ. මධුසිත්තකෙන සාරෙතුනති මධුසිත්තකෙන මතෙතො. සජිතකං පටිගිජ්ජනීති තං මකිභමධුසිත්තකං භිජ්ජති. සජිතසිපාපිකනති මධුසිත්තකපිලොතිකං; සත්තොසකසිපාපිකා පන සරිතසිපාපිකාය අනුලොමාති කුරුඤ්ඤං වුත්තං.

භාසිනනති නියෙය්‍යණ්ණිමපි තත් අත්ථරිතබ්බකවසාරකිලඤ්ජානං අඤ්ඤාතරමපි; භාසිනරජ්ජනති යාය දුපට්ඨවිවරං සිබ්බනතා කසිතෙ විවරං බන්ධනති; භාසිනං නපපභොගීති දීඝය භික්ඛුනො පමාණෙන කතං කසිතං; තත් රසයං භික්ඛුනො විවරං පත්ථරියමානං තප්පහොති; අනෙතා යෙව හොති. දණ්ඩකෙ න පාපුණාතීති අපේ. දණ්ඩභාසිනනති තයං මජ්ඣෙ ඉතරයං භික්ඛුනො පමාණෙන අඤ්ඤා නියෙය්‍යණ්ණි බන්ධුං අනුජානාමීති අපේ. විදලකනති දණ්ඩකසිත පමාණෙන කවසාරකයං පරියතෙන පටිසංහරිතා දිගුණකරණං; සලාකනති දුපට්ඨවිවරයං අනතරෙ පටෙසනසලාකං. විනාසින රජ්ජනති මහාතියෙය්‍යණ්ණි යා සද්ධිං බුදුකං නියෙය්‍යණ්ණි විනාසිතං රජ්ජං; විනාසිනසුත්තකනති බුදුකතියෙය්‍යණ්ණි යා විවරං විනාසිතං සුත්තං; විනාසිතා සිබ්බෙතුනති තෙන සුත්තකෙන තත් විවරං විනාසිතා සිබ්බිතං. විසමා භොගනීති කාපි බුදුකා භොගනී, කාපි මහනතා. භාලිමබ්බකනති පමාණසඤ්ඤාකරණං යං කිඤ්චි තාලපණ්ණාදි. මොඝ සුත්තකනති වසිසකිතං දුරුජු කාලිසුත්තෙන විය හලිද්දිසුත්තෙන සඤ්ඤාකරණං. අභිභුලියා පටිගිජ්ජනනීති සුවිමුඛං අභිභුලියා පටි ච්ඡන්ති. ආවෙසනවිසමකං නාම යං කිඤ්චි පාතිවමොටකාදි. උච්චවස්සකනති පංඝං ආකිරිතා උච්චවස්සකං කාතුං අනුජානාමීති අපේ. ඛගුමෙබ්බා උලලිත්තාමලිත්තං කාතුනති ඡදනා ඔවුතිතා සතදණ්ඩකං කතා අනෙතා ව බති ව මනතිකාය ලිමිතුනති අපේ. භොසංඝිකාසාති වෙළං වා රුකබදණ්ඩකං වා අනෙතා කතා තෙන සද්ධිං සඤ්ඤරිතුනති අපේ. බන්ධනරජ්ජනති තථා සඤ්ඤරිතයං බන්ධනරජ්ජං.

භවමජ්ජපටිසංඝාවනං නාම නිසු දණ්ඩකෙසු විනාසිතා කතං. යො න දදෙය්‍යාති අපරියොවනකයෙය්‍යෙව යො න දදති, තයං ආපතතියො පන අතතතො හත්ථ පරියොවනෙ විජ්ජමානෙපි යාවති, තයං න අකාමා දතබ්බං. දණ්ඩපටිසංඝාවනනති රජකානං බාරපරියොවනං විය වතුසු පාදෙසු බද්ධතියෙය්‍යණ්ණිකාය සාවකං බන්ධිතා මජ්ඣෙ දණ්ඩකෙ උදකං ආසිඤ්චිතබ්බං. තං උභොපි කොට්ඨාසෙ පුරෙතො

පරික්ෂාවකි. බන්ධනං නාම යං උදකෙ ඔත්තරිතාං සවකෙන උදකං ගණනානති. තං හි වතුසු දණ්ඩකෙසු වත්ථං බන්ධිතාං උදකෙ වත්තායෙ බාණ්ණකෙ නිබ්බන්ධා තෙසු බන්ධිතාං සබ්බෙ පරිශ්ඤාන උදකතො මොවෙනා මජ්ඣෙ ඔත්තරිතාං සවෙන උදකං ගණනානති.

මහසකුපිඤ්ඤාති විවරකුපිතා වුවවති.¹ අග්ගලවට්ඨි නාම ආර බහාය සමපමාණොපෙව අග්ගලත්ථෙහො වුවවති; යත් තිණ් වතතාරි ඡද්දාති කත්වා සුචියො යොජෙතති. ඝාපිසිංහං නාම ආරබාහං විරුක්ඛිතාං තත්ථ පවෙසිතො අග්ගලපාසකො වුවවති. සුචිඤ්ඤාති තත්ථ මජ්ඣෙ ඡද්දං කත්වා පවෙසිතා. ඝාපිඤ්ඤාති උපරි යොජෙතා. මණ්ඩලිකං ඝාතානති නිවච්ඡාදකං විනිතුං. ධුමනනානනති ධුමනිකක මනඡද්දං. වාසෙකුනති ගණිත වාසෙකුං. උදකාධානනති උදකධා පතඨානං.² තත්ථ සවෙන උදකං උපෙත්වා සර්වකෙන වලඤ්ඤා තබ්බං. භොට්ඨිකඤ්ඤාති ආරකොට්ඨිකො. නිසෙසා පටිච්ඡාදිපොති එත්ථ ජනනාසරපටිච්ඡාදිඤ්ඤා උදකපටිච්ඡාදිඤ්ඤා පරිකමමං කරෙන්න සෙසව වට්ටති. සෙසෙසු අභිවාදනාදිසු න වට්ටති. වත්ථපටිච්ඡාදි සබ්බකමෙමසු වට්ටති. උදකං නි භොගීති නහානඋදකං න භොගී. කුලනති පණ්ණිකානං විශ උදකඋබ්බාහනකතුලං.

කරකටකො වුවවති ගොණෙ වා යොජෙතා හත්ථෙහි වා ගහෙතා දීඝවරතනාදීහි ආකඩ්ඪනයන්තං. වහ්නවට්ටකනති අරකට්ට සට්ඨන්තං; වමමබණ්ඩං නාම තුලාය වා කරකට්ටක වා යොජෙතබ්බකං වමමහාරතං. අපාරුතා භොගීති අපරිකම්ඨන්තා භොගී. උදක සුඤ්ඤති දන්තමයාපි විසාණමයාපි දුරුමයාපි වට්ටති. තස්සා අසති වොළකෙනපි උදකං පට්ඨුධිරිතුං වට්ටති. උදකමානිකනති උදකස්ස ආගමනමානිකං. නිලෙලබං ජනනාසරං නාම අභිධානපකාසකං වුවවති. ගොපානසීනං උපරි මණ්ඩලෙ පකාසකෙ උපෙත්වා කත කුට්ඨඡදනසෙසං නාමං.

වතුමාසං නිසිදනෙතාති නිසිදනෙන වත්තායෙ මාසෙ න විපවසි තබ්බනති අත්ථො. පුප්ථාගිකිණ්ණිකසුති පුප්ථෙහි සත්ථෙසු. නම කකං *නාම එළකලොමෙහි කතං අවාසිමං* වමමබණ්ඩපරිහාරෙන⁴ පරිභුඤ්ඤාතබ්බං. අභිග්ගකුපඤ්ඤා නාම තමබලොහෙන වා රජතෙන වා කතාය පෙලාය එතා අබ්බවතං. පරිකම්ඨන්තතා පත දුරුමයාපි න වට්ටති. මලොපිඤ්ඤාති දණ්ඩාධාරකො වුවවති. යට්ඨිආධාරක පණ්ණා ධාරක පට්ඨිකපිට්ඨාතිපි එත්ථෙව පට්ඨිකාති. ආධාරකසබ්බෙපගමනතො හි පට්ඨාය ඡද්දං විධාමපි අවිධාමපි වට්ටතියෙව. ප්ඨකනාජනෙති එත්ථ සවෙ එකො හිකු භාරතතො එලං වා පුචං වා ගහෙතා ගව්ඡති, තස්මිං අපගතෙ ඉතරස්ස සෙසකං භුඤ්ඤාතුං වට්ටති. ඉතරස්සාපි තස්මිං ඛිණෙ පුත ගහෙතුං වට්ටති.

1. සි II. 'අබ්බසන්නකායාති සෙමනාදිදෙසු සන්නකායා' ඉමබ්බසෙසා.
2. සි I. උදකඨානං. 3. සි. ම. I, & II. අරහත්ථ. 4. සි මු. පරිහොගෙන,
පුප්ථලකභණ්ණනරිතො පාදො සි I පොත්තෙ කද්දී.

අට්ඨකථෙහිති එත් එකෙනෙහි අවෙකන සමනතාගතස්ස අනෙකාසීමායං වා නියමිතං ගතවා නදී අදීපු වා නිකකුජ්ඣං වට්ටති යෙව. එවං නිකකුජ්ඣෙන පන පතොත තස්ස ගෙහෙ කොච්ඡි දෙය්‍යධිවෙමා න ගහතබ්බො. “අපුකස්ස ගෙහෙ හික්ඛං මා ගණිතිත්වා”ති අඤ්ඤාචිහාරෙසුපි පෙසෙතබ්බං. උකකුජ්ඣතකාලෙ පන යාව තතියං යාවාපෙත්වා හත්තාසං විජ්ඣාපෙත්වා ඤාතතිදුතිය කෙවෙත උකකුජ්ඣතබ්බො.

සංහර්තවුති සංහරියනතු. වෙලපහතිකිනති වෙලසන්තරං. සො කිර “සවෙ අහං පුතතං ලච්ඡාමි, අකකම්ඣස්සති මෙ හගවා වෙලපහති ක”නති ඉමිනා අජ්ඣාසයෙන සන්තී. අහබ්බො වෙස පුතතලාභස්ස. තස්මා හගවා න අකකම්. යදි අකකමෙය්‍ය, පච්ඡා පුතතං අලභතොනා “නායා සබ්බඤ්ඤා”ති දිට්ඨිං ගණ්හය්‍ය. ඉදං තාව හගවතො අනකකමණේ කාරණං. යස්මා පන හික්ඛුපි යෙ අජානනො අකක මෙය්‍යං, තෙ හිතිනං පරිභුතා භවෙය්‍යං. තස්මා හික්ඛු පරිභවතො මොවෙත්තුං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි. ඉදං සික්ඛාපදපඤ්ඤපතෙ කාරණං. මධ්ගලත්ථාය ඤාචිසමාගෙහිතාති අපගතගබ්භා වා භොතු ගරුගබ්භා වා, එවරුපෙසු ධාතෙසු මධ්ගලත්ථාය යාවිසමාතෙත අකකම්භං වට්ටති. ඤාතිපාදසං නාම පාදධොවනට්ඨාතෙ ධොතෙති පාදෙති අකකමණත්ථාය පච්චන්තරණං අත්තං භොති, තං අකකම්භං වට්ටති. කතකං නාම පදුමකණ්ණිකාකාරං පාදසංසන්තං කණ්ටකෙ උට්ඨාපෙත්වා කතං. තං වට්ටං වා භොතු චතුරස්සාදිහෙදං වා, බාහුලිකානුසොගතතා පටිකිත්තමෙව. තෙව පටිග්ගහෙත්තුං න පරිභුඤ්ජිත්තුං වට්ටති.

සකඛය්ති පාසාණො වුච්චති. පාසාණපේණකොපි වට්ටති. විඬු පනති විජ්ඣති වුච්චති. කාලවණ්ඨං පන තාලපණ්ණෙහි වා කතං භොතු වෙඨදනනිලීපෙති වා මොරපිඤ්ඤති වා වාමවිකතීති වා, සබ්බං වට්ටති. මකසවිජ්ඣති දනතමයවිසාණමයදණ්ඩකාපි වට්ටති. වාකමයවිජ්ඣතියා තෙතක පාරෙහකඤ්ඤ¹ පණ්ණදිමයාපි සබ්භතිතා.

ගිලානස්ස ජනනතී එත් යස්ස කායදුහො වා පිත්තකොපො වා භොති, චක්ඛු වා දුබ්බලං, අඤ්ඤා වා කොච්ඡි අබාධො විනා ජනෙතන උපපජ්ජති, තස්ස ගාමෙ වා අරඤ්ඤා වා ජතතං වට්ටති. වස්සෙ පන විවරගුත්තත්ථං වාලුමිගවාරහයෙසු ව අතගුත්තත්ථෙව වට්ටති. එකපණ්ණවජ්ජතං පන සබ්බන්තරං වට්ටති.

අසිස්සාති අසි අස්ස. විජේජානලගීති විජේජාතතී. දණ්ඩසමමු තිනති එත් පමාණයුතො වතුනත්ථායෙව දණ්ඩා² සමමනතිත්වා දුතබ්බො. තතො උභානාතිරිතො විනාපි සමමුතියා සබ්බසං වට්ටති. සිංහකා පන අගිලානස්ස න වට්ටති. ගිලානස්සාපි සමම නතිත්වා ව දුතබ්බො.

1. සි. මු. කතුල. 2. සි I, සො,

රුමන්තසානානි එන් ධපෙතා රුමන්තං සෙසානං ආගතං උග්ගාරං මුඛෙ සන්ධාරෙතා ගිලන්තානං ආපත්ති. සචෙ පන අසන්ධාරි තමෙව¹ පරගලං ගච්ඡති, වට්ඨති. සං දිස්සමානානි* ඉදං හොජන් වග්ගෙ වණ්ණිතමෙව.

කුප්පං කපිස්සාමිති සද්දං කරිස්සාමි. නබාදිති නබචෙත්දනෙ ආපත්ති තත්ථි. අනුරක්කණන්ථං පන නබචෙත්දනං අනුඤ්ඤානං. ඵසති මට්ටනති ඵසතිථි නබෙ ලිඛිතමට්ටෙ කාරපෙනති. මලමන්තනති නබතො මලමත්තං අපකඩ්ඪිතුං අනුජානාමිති අන්ථො.

බුරසිපාමිකනති බුරකොසකං. †මස්සං වඩ්ඪාපෙනති¹ මස්සං දිසං කාරෙනති. ගොලොමිකනති හනුකමති දිසං කත්වා ජපිතං ඵලකමස්ස වුවවති. වතුරස්සකනති වතුකොණං. පටිමුඛනති උරෙ ලොමසංභරණං. අධිඤ්ඤානති² උදරෙ ලොමරජ්ජපනං. ආපත්ති දුක්ඛට්ඨානානි මස්සකපපාපනාදිස්ස සබ්බන්ථං ආපත්ති දුක්ඛට්ඨානං. ආබාධ පචචසා සමාපනෙ ලොමනති ගණ්ඨවණ්ණරුධි³ ආදි ආබාධපචචසා. කන්තපිකාසානි ගණ්ඨවණ්ණරුධිරෙග⁴ ආබාධපචචසා. සක්කරුදිති නාසිකාලොමගාතාපනෙ ආපත්ති තත්ථි. අනුරක්කණන්ථං පන සණ්ඨාසො අනුඤ්ඤානො. න භික්ඛපෙ පලිතං ගාභාගොනබ්බනති එන් යං භමුකාය වා නලාපෙ වා දුසිකාය වා උග්ගන්තවා බිහව්ථං සිතං, තාදිසං ලොමං පලිතං වා අපලිතං වා ගාභාපෙතා වට්ඨති.

කංසපන්තිකානි කංසගණ්ඨවාණ්ජා, බන්ධනමත්තනති වාසි කත්තරයට්ඨිආදිනා බන්ධනමත්තං. න භික්ඛපෙ අකාසබන්ධන නානි එන් අබන්ධිතා නික්ඛන්තෙත යන්ථ සරති, තන්ථ බන්ධිතබ්බං. ආසතසාලාය බන්ධිස්සාමිති ගතතුං වට්ඨති. සරිතා යාව න බන්ධිති. න තාව පිණ්ඩාය වරිතබ්බං. භාලාමුඛං නාම බහුරජ්ජකං. දෙධිමුහකං නාම උදකසප්පසිසසදිසං. මුරජං නාම මුරජවට්ඨිසණ්ඨානං වෙසෙ නා කතං. මදදමිනං නාම පාමඛගසණ්ඨානං. ඊදිසං හි එකමි න වට්ඨති. පගෙව බහුති. පට්ඨිකං සුභරන්තකනති එන් පකතිථිතා වා මච්ඡකණට්ඨකවාසිමා වා පට්ඨිකා වට්ඨති. සෙසා කුඤ්ඤරච්ඡකාදිහෙද න වට්ඨනති. සුභරන්තකං නාම කුඤ්ඤිකකොසකසණ්ඨානං හොති. එකරජ්ජකමපන මුද්දිකාකායබන්ධනං ව සුභරන්තකං අනුලොමෙති. අනුජානාමි ගික්ඛපෙ මුරජං. මදදමිනනති ඉදං දසාසුයෙව අනුඤ්ඤානං. පාමඛගදසා වෙන්ථ වතුන්තං උපරි න වට්ඨති. සොහකං නාම වෙසෙතා මුඛවට්ඨිසබ්බනං. ගුණකං නාම මුද්දික⁵ සණ්ඨානෙන සිබ්බනං. එවං සිබ්බිතා හි අන්තා පිරා හොනති. පට්ඨිතෙනානි පාසනො වුවවති.

1. සි. මු. & I. අසන්ධාරෙතමෙව. 2. සි. II. අධිඤ්ඤානති. 3. සි. මු. රුචි. 4. සි. I දිසංගත. 5. සි. මු. මුද්දික.

* එන් සි. II. පොත්තක “යං දුග්ගෙති ආදියමානං, පටික්ඛන්ති කාජනකො බති පජ්ඣං භික්ඛුනා සාදං ගන්තවා පරිභුඤ්ඤිතුං අනුජානාමිති අන්ථො”-

† සි. II, “මස්සං කපපාපෙනති කත්තරියා මස්සං ජෙද්දපෙනති” ඉමබ්බිකො, ඉමබ්බිකො, පාපො,

ගජපිසෙය්‍යණංගිකං. නාම නාභිමුලතො ගජපිසෙය්‍යණංගිකණාං ඔලමෙකං කතා නිවන් වොලකිත්තිවාසනං විශ්. **මච්ඡඩාලකං.** නාම එකතො දසනතං එකතො පාසනතං ඔලමෙකා නිවන්. **චතුකිණණංගිකං.** නාම උපරි දො ගෙට්ඨතො දොති එවං වත්තාරෙ කණෙණ දසෙය්‍යතා නිවන්. **තාලවණ්ටකං.** නාම තාලවණ්ටකා කාරෙන සාටකං ඔලමෙකා නිවාසනං. **සනවලලිකං.** නාම දීඝසාටකං අනෙකකවත්තුං ඔහඤ්ජතා ඔවට්ටිකං¹ කරුණෙන නිවන්. වාමදකිණ්ටසෙය්‍යස්ථ වා නිරන්තරං වලියො දසෙය්‍යතා නිවන්. සවෙ පන ජාත්‍යතො පට්ඨාය එකා වා දො වා වලියො පඤ්ඤායනති, වට්ටති. **සංවෙලලිකං.** නිවාසෙ නිව්ති මලකමකරුදයො විශ් කච්ඡං බිකිතා නිවාසෙනති. එවං නිවාසෙත්තුං ගිලානසාපි මග්ගපටිපත්තසාපි න වට්ටති. යමපි මග්ගං ගච්ඡන්තා එකං වා දො වා කොණෙ උකිපිතා අතරවාසකස්ස උපරි ලගෙනති, අනෙතා වා එකං කාසාවං තථා නිවාසෙතා බිති අපරං නිවාසෙනති, සබ්බං න වට්ටති. ගිලානෙන පන අනෙතා කාසාවස්ස ඔවට්ටිකං² දසෙය්‍යතා අපරං උපරි නිවාසෙත්තුං ලහති. අගිලානෙන දො නිවාසෙනෙන සගුණං කතා නිවාසෙ තබ්බාති. ඉති යඤ්ච ඉධ පටිකිත්තං, යඤ්ච සෙබ්බවණ්ණනායං, තං සබ්බං වජ්ජෙතා නිබ්බිකාරං නිමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙනෙන පරි මණ්ඩලං නිවාසෙනබ්බං. යං කිඤ්චි විකාරං කරුණෙනා දුක්කටා න මුච්චති.

න ගිකඛ්චෙ ගිහිපාරුතං පාරුපිතබ්බනති එවං පටිකිත්තං ගිහිපාරුතං අපාරුපිතා, උභො කණෙණ සමං කතා පාරුපනං පරිමණ්ඩලපාරුපනං නාම, තං පාරුපිතබ්බං. තත්ථ යං කිඤ්චි සෙතපට්පාරුතං පරිබ්බාජකපාරුතං එකසාටකපාරුතං සොණ්ඩ පාරුතං අනෙතාපුරිකපාරුතං මහාජෙට්ඨකපාරුතං කුට්ඨවෙසක පාරුතං බ්‍රාහ්මණපාරුතං පාළිකාරකපාරුතනති එවමාදි පරිමණ්ඩල ලකිණෙනො අඤ්ඤාථා³ පාරුතං, සබ්බමෙතං ගිහිපාරුතං නාම. තස්මා යථා සෙතපටා අභිපාලකනිගණා පාරුපනති, යථා ව එකච්ච පරිබ්බාජකා උරං විවරිතා චිත්ත අංසකුටෙස්ස පාපුරණං උපෙනති, යථා ව එකසාටකා මනුස්සා නිවන්සාටකස්ස එකෙන අනෙතන පිට්ඨං පාරුපිතා උභො කණෙණ උභෙස්ස අංසකුටෙස්ස උපෙනති, යථා ව සුරසොණ්ඩාදයො සාටකෙන ගිවං පටිකිපත්තා උභො අනෙත උදරෙ වා ඔලමෙකනති, පිට්ඨියං වා බිපනති, යථා ව අනෙතාපුරිකායො අකිත්තාරකාමතං දසෙය්‍යතා ඔගුණිකං පාරුපනති, යථා ව මහාජෙට්ඨා දීඝං සාටකං නිවාසෙතා තස්සෙව එකෙනෙනෙත සකලසරීරං පාරුපනති, යථා ව කස්සකා බෙතකකුටිං පටිසන්නා සාටකං පළිවෙඨෙතා උපකච්ඡෙනෙ පකිපිතා තස්සෙව එකෙනෙනෙන සරීරං පාරුපනති, යථා ව බ්‍රාහ්මණා උභින්නං උප

1. සි. මු. ඔවගිකං. 2. සි. මු. ඔවටකං. 3. සි. මු. අඤ්ඤ.

කවිත්තානං අනන්තරාත සාධකං පවෙසෙතා අංසකුටෙසු පකඛිපනති,
 යථා ව පාලිකාරකො හිකුචු එකංසපාරුපනෙන පාරුතං වාමබාහුං
 විවරිතාං විවරං අංසකුටං ආරොපෙති, එවං අපාරුපිතා සමබ්බපි
 එතෙ අසෙසු ව එවරුපෙ පාරුපනදෙසෙ වජ්ජිතා නිබ්බිකාරං
 පරිමණබලං පාරුපිතබ්බං. තථා අපාරුපිතා ආරාමෙ වා අනන්තරසර
 වා අනාදරෙන යං කිසුචි විකාරං කරෙතංසං දුක්ඛං.

අවකුචස්සනති වකුචනං හිතං න හොති; පරිනාතිං ජනෙති.
 නවජාදෙහිති න රුච්චති. අධිබ්බලපරමනති මනුස්සානං පමාණ
 බ්බලෙන අධිබ්බලපරමං. පට්ඨනති පටිඅග්ගිං. පටිග්ගනති
 අපපතරිතකරණෙන වා පරිබාවණෙනෙත වා පරිතතානං. එත්ථ පන
 අනුපසම්පනෙන සති සයං අග්ගිං දාහුං න ලහති. අසති අග්ගිමපි
 දාහුං භූමිං තවෙත්තා තිණාතිපි හරිතුං පරිබමපි බණ්ණං අලලාසාමං
 හසුත්තා අග්ගිං. නිබ්බාපෙතුමපි ලහති. සෙතාසනං පතනං. වා
 අපතතා වා තථා නිබ්බාපෙතුං ලහති යෙව. උදකෙන පන කාපි
 යෙනෙව ලහති. න ඉතරෙන. සති භරණිකෙති සුක්ඛකට්ඨාදි¹
 නහණතිවෙව සති. පොටිසිසනති² පුරිසපමාණං. ආපදසුති වාල
 මනාදයො වා දිස්සා මග්ගමුලො දිසා බලොකෙතුකාමො වා හුතා
 දවඩානං³ වා උදකොසං වා ආගච්ඡතං දිස්සා එවරුපාසු ආප
 දසු අතිඋච්චමපි රුක්ඛං ආරොහිතුං වටති. කලාණව්වාකකර ණාති
 මධුරසද්ද. ජඤ්ඤා ආරොහිතමාති වෙදං විශ සකකතභාසාය වාචනා
 මග්ගං ආරොපෙම. සකාස නිරුත්තියාති එත්ථ සකා නිරුත්තියාම
 සමාසමබ්බුදධින වුත්තපකායෙ මාගබ්බො වොහායෙ. ලොකාසනං
 නාම 'සබ්බං උච්චිට්ඨං, සබ්බං අනුච්චිට්ඨං; සෙතො කාතො, කාලො
 බකො; ඉමිනා ව ඉමිනා ව කාරණෙනා'ති එවමාදි තීරත්ථකකාරණ
 සංයුතං නිත්තියසත්තං. අනන්ත අනෙකාසිති අනන්තතා අනෙකාසි: පටිච්ඡ
 නතා. ආබාධපපච්චයාති යස්ස ආබාධස්ස ලසුනා හෙසජ්ජං, තමපච
 යාති අනෙතා. පස්සාවපාදකනති එත්ථ පාදකා ඉට්ඨකාතිපි සිලාතිපි දුරු
 හිපි කාතුං වටති. චම්චපාදකාසපි එතසව නයො. පටිවෙණ්නති
 වච්චකුටිපරිකෙතිපබ්බතතරං. සථා බමෙමාකාරෙතනබ්බාති දුක්ඛං
 වංචුමති දුක්ඛතෙත පාචිතියවංචුමති පාචිතියයෙන කාරෙතබ්බො.
 කතකසුච කුමනකාපිකසුචාති එත්ථ කතකං වුත්තමෙව. කුමනකාපි
 කාති ධනියස්සෙව සබ්බමනිකාමයකුටි වුච්චති. සෙසං සබ්බත්ථ
 උත්තානමෙවාති.

වුද්ධකචංචුකකකික වණ්ණනා නිට්ඨනා.⁴

1. සි. මු. කණ්ඩාදි.

2. සි. මු. & පු. පා. පොරිසකායනති.

3. හි 1. දවදානං.

4. සි & II. පසුමො.

4. 6.

සෙනාසනකඛකිකෙ අපසංකුත්තං හොතිති අනුසංකුත්තං හොති. විහාරෙ නාම අඛිංශොගාදිවුත්තතො අවසොවාසො, අඛිංශොගොති සුපණ්ණවඩ්ඛතෙහං. පාසාදොති දීපපාසාදො. හමිමිනනති උපරි ආකාසතලෙ පතිට්ඨිතකුටාගාගේ පාසාදො එව. ගුහාති ඉට්ඨිත ගුහා සිලාගුහා දුරැගුහා පංසුගුහා. ආගනානාගතස්ස¹ වාතුදිසස්ස සඛස්සාති ආගතස්ස ව අනාගතස්ස ව වාතුදිසස්ස සඛස්ස.

අනුමොදනගාථාසු සිතං උණ්ඨනති උතුම්සභාගවසෙන වුත්තං. සිසිසෙර වාපි වුට්ඨිසොති එත් සිසිගේති සංපුසිතකවාතො වුච්චති. වුට්ඨිසොති උජුතා මෙසවුට්ඨිගො එව. එතාති සබ්බාති “පටිගනති”ති ඉමිනාව පදෙන යොජෙතබ්බාති. පටිගනස්සදීති විහාරෙන පටිගනස්සදීති. ලෙණ්ඨනති නිලියනත්ථං. සුච්ඡිනති සිතාදිපරිස්සයා භාවෙන සුච්ඡිතාරත්ථං. කුසිකුසුචි විපසිකුසුචි ඉදං පදංගං “සුච්ඡිකුසුචි”ති ඉමිනා පදෙන යොජෙතබ්බං. ඉදං හි වුත්තං හොති. සුච්ඡිකුසුචි විහාරදුතං. කතමසුච්ඡිකුසුචි? කුසිකුසුචි විපසිකුසුචි යං සුච්ඡං, තදත්ථං. අථ වා පරපදෙනපි යොජෙතබ්බං- කුසිකුසුචි විපසිකුසුචි විහාරදුතං; ඉධ කුසිකුසුචි විපසිකුසුචිනති දදතො විහාරදුතං සඛස්ස අග්ගං වුදෙධන වණ්ණිනං, වුත්තං හෙතං:- “සො ව සබ්බදො හොති යො දදති උපස්සය”නති. යස්මා ව අග්ගනති වණ්ණිනං, “නස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො”ති ගාථා. වාසසෙත්ථ බහුසුත්තෙති එත් විහාරෙ පරියත්ථිබහුසුත්තෙ ව පටිවෙධබහුසුත්තෙ ව වාසයෙ.² නෙසං අනන්තං වාති යං තෙසං අනුච්ඡිතං අනන්තකුපානකුපානකු වත්ථාති ව මකුපිසාදි සෙනාසනාති ව තං සබ්බං තෙසු උජුකුසුචි අනුච්ඡිතෙහෙසු දදෙස්සාති නිදහෙස්ස; තකුච්ඡි වො විපසසෙනනන වෙසසා න විත්තපසසාදං විරුධෙත්වා,³ එවං විපසසන විත්තස්ස හි තෙ නස්ස බමමි. දෙසෙති- පෙ- පටිථිබ්බාති අනාසවොති.

ආවිසුත්තවජ්ඣදං ආවිසුත්තරජුත්තති⁴ එත් රජුත්තාම සවෙඨිදිපිතබ්බදෙධන කතා හොති, වට්ටතියෙව. න කාපි න වට්ටති. තිණිනාලානිති තිස්සො කුසුචිකායො; සනනං සුච්ඡිකනති එත් යං යං ජානාති, තං තං යනනං තස්ස විවරණසුචිකකුච්ඡි කාතුං වට්ටති. වෙදිකා⁵ වාතපානං නාම වෙතියෙ වෙදිකා⁶සදිසං. ජාලවාතපානං නාම ජාලකබ්බං. සලාභවාතපානං නාම එමහකවාතපානං. වකකලිකනති එත් වොලකපාදපුස්සනං බක්ඛිකුං අනුජානාමිති අත්ථො. වාතපානනිසිති වාතපානපමාණෙන හිසිං කතා බක්ඛිකුං අනුජානාමිති අත්ථො.

1. සි 1. ආගතාගාගත. 2. සි 1. වාසස්සය. 3. සි. වු. විරුපෙත්වා.

4. සි. වු. පොත්තෙ ‘ආවිසුත්තවජ්ඣදං’ ඉති ත්ථි. 5. සි. 1. වෙදික.

මිඬු නති මිසිකං; විදලමඤ්චනති වෙතනමඤ්චා; වෙච්චිලිවෙති වා විතං. ආසඤ්ඤානි චතුරස්සරපිඨං වුවවති. උච්චකමපි ආසඤ්ඤානි චචනතො ඵකතොභාගෙන දීඝපිඨමෙව හි අට්ඨඛ්‍යුලපාදකං වටවති.¹ චතුරස්සාසඤ්ඤානා පන පමාණාතිකකතොපි වටවතිති වෙදිතබ්බො. සත්තප්පඛානාම තීජ්‍ය දියාජ්‍ය අපස්සයං තඤ්ඤා කත මඤ්චො. අයමපි පමාණාතිකකතො වටවති. සද්දපිඨනති වෙතනමය පිඨං වුවවති. පිටිකානි පිලොතිකාබ්‍යුධපිඨමෙව. ඵලකපාදපිඨං නාම දුරුවට්ඨිකාය උපරි පාදෙ ධපෙඤා හොජනඵලකං විය කතං පිඨං වුවවති. ආමලකච්චපිඨං නාම ආමලකාකාරෙන යොජිතං බහුපාදකපිඨං. ඉමානි තාව පාළියං ආගතපිඨානි. දුරුමයපන සබ්බමපි පිඨං වටවතිති අයමෙත්ථ විනිව්ඡයො. කොච්ඡනති උසිරමයං වා මුඤ්ඤබ්බජමයං වා අට්ඨඛ්‍යුලපරමං. මඤ්චපටිපාදකනති² ඵත්ථ මනුස්සානං පමාණඛ්‍යුලමෙව අට්ඨඛ්‍යුලං. විලිඞ්ඤා නාම පරිකමම කතාය භූමියා ඡවිසංරක්ඛණ්ණත්ථාය අත්ථරණං වුවවති.

රුක්ඛතුලනති සිබ්බලිරුක්ඛාදීනං යෙසං කෙසඤ්ච රුක්ඛානං තුලං. ලතාතුලනති බිරවලලීනං තුලං. පොච්ඤ්චතුලනති පොච්ඤ්චිතිණාදීනං යෙසං කෙසඤ්ච තිණජාතිකානං අතනමසො උච්ඡ්‍යතලාදීනමපි තුලං. ඵතෙති තිති සබ්බභූතගාමා සබ්බතිතා හොනති. රුක්ඛ චලලිතිණජාතියො හි මුඤ්ඤිත්වා අඤ්ඤා භූතගාමො නාම නජි. තඤ්ඤා යස්ස කස්සච භූතගාමස්ස තුලං බිම්බොගතො වටවති. හිසිං පන පාපුඤ්ඤා සබ්බමෙපනං අකපපියතුලනති වුවවති. න කෙවලඤ්ච බිම්බොගතො ඵතං තුලමෙව, හංසමොරුදීනං සබ්බසකුණානං සිංහාදීනං සබ්බචතුප්පදනඤ්ච ලොමමපි වටවති. පියඛ්‍යුපුප්ඵකුලපුප්ඵාදි පන යං කිඤ්ච පුප්ඵං න වටවති. තමාලපතනං සුභ්‍රමෙව න වටවති. මස්සකං පන වටවති. හිසිනං අනුඤ්ඤානං පඤ්චවිධං උණ්ණොදි තුලමපි වටවති.

අඤ්ඤාසිකානිති උපසිංකායපමාණාති යෙසු කට්ඨො පට්ඨාය යාව සිසං උපදගනති; සීඝ්‍රපමාණං නාම යස්ස විත්ථරතො තීජ්‍ය කණ්ණෙසු දච්ඡනං කණ්ණානං අතතරං මිනියමානං විදජ්‍යි වෙච්ච චතුරඛ්‍යුලඤ්ච හොති, මජ්ඣධානං මුට්ඨිරතනං හොති, දීඝතො පන දියධ්විරතනං වා දච්ඡරතනං වාති ඤුරුඤ්ඤං වුතනං. අයං සිසපප මාණස්ස උක්ඛාට්ඨපරිවේජදො. ඉතො උභං න වටවති. කෙට්ඨා වටවති. අභිලානස්ස සීඝ්‍රපමානඤ්ච පාදපමානඤ්චාති අධ්‍යමෙව වටවති. හිලානස්ස බිම්බොගතාති සත්ථරිත්වා උපරි පච්චත්ථරණං දත්වා නිපජ්ජිතුමපි වටවති. යාති පන හිසිනං අනුඤ්ඤාතාති පඤ්ච කපපිය තුලාති, තෙති බිම්බොගතං මහත්තමපි වටවතිති සුස්සදෙවජොරො අංගං. විතයධරුපනිස්සදෙවජොති පන බිම්බොගතං කාරිස්සාමිති කපපියතුලං වා අකපපියතුලං වා පකඛිපිත්වා කරොත්තස්ස පමාණ මෙව වටවතිති අංගං.

1. හි 1, න වටවති.

2. හි 1, මඤ්චපිඨපාදකං.

පඤ්ච ගිහිසොති පඤ්චති උණණාදිති පුරිතභිසියො, තුලගණ නාය හි එතාසං ගණනා වුත්තා, තත් උණණාගහණෙන න කෙවලං ඵලකලොමමෙව ගතිතං. ධපෙතා මනුස්සලොමං යං කිඤ්චි කප්පියං කප්පියමංසජාතීතං පකඛිවතුපපදනං ලොමං, සබ්බං ඉධ උණණාගහණෙනෙව ගතිතං, තස්මා ඡන්තං විවරනං ඡන්තං අනුලොමවිවරනඤ්ච අඤ්ඤතරෙන භිසිජ්ජිමි කතා තං සබ්බං පකඛිපිතා භිසි කාතුං වට්ටති. ඵලකලොමාති පන අපකඛිපිතා කම්බලමෙව චතුශ්ඤ්ණං වා පඤ්චගුණං වා¹ පකඛිපිතා කතාපි උණණාගිහිසංධමෙව ගවජ්ජි. වොලභිසිආදිපු යං කිඤ්චි තව්වොලං වා පුරුණවොලං වා සන්ධර්ථා වා අන්තො පකඛිපිතා වා කතා වොලභිසි, යං කිඤ්චි වාසං පකඛිපිතා කතා වාසභිසි, යං කිඤ්චි තිණං පකඛිපිතා කතා තිණභිසි, අඤ්ඤත්තු සුඛාතමාලපත්තං යං කිඤ්චි පණණං පකඛිපිතා කතා පණණභිසිති වෙදිතබ්බා, තමාලපත්තං පන අඤ්ඤත මිස්සමෙව වට්ටති. සුඛං න වට්ටති. හිසියා පමාණතියමො නපී, මඤ්චහිසි පිඨහිසි භුමමන්ධරණහිසි වඩකමණහිසි පාදපුඤ්ජනහිසිති එතාසං අනුරූපතො සලලකෙතො අත්තතො රුචිවසෙන පමාණං කාතබ්බං. යමපතෙනං උණණාදිපඤ්චවිධතුලමි හිසියං වට්ටති, තං මසුරකෙපි වට්ටති කුරුඤ්ඤං වුත්තං. එතෙන මසුරකං පරිභුඤ්ජතුං වට්ටති සිද්ධං භොති. මඤ්චහිසිං පිපෙඨ සංඝරහිතීති පිපෙඨ අන්ධරතති; අන්ධරණන්ධාය හරන්තිතිපි සුජජති.

උලෙලාකං අභිජිත්වාති හෙට්ඨා විලිමිකා² අදන්තා, පුඤ්ඤානන් රජතෙ හලිද්දාය වා උපරි පුඤ්ඤාති දතුං ලහති. හතතිකමමනති හිසිවජ්ජියා උපරි හතතිකමමං. හත්ථහතතිනති පඤ්චබ්බලිහතති. ඉක්කාසනති රුකකතිය්‍යාසං වා සිලෙසං වා, පිට්ඨ³මදනති පිට්ඨබලිං. කුණ්ඩකමනතිකනති කුණ්ඩකමිස්සකමතතිකං. සාසපකුණ්ඩනති සාසපපිට්ඨං. සිත්ථනෙලහනති විලිතමධුසිත්ථකං. අවමුස්සනතං භොතීති බිඤ්ඤ බිඤ්ඤ හුන්වා තිට්ඨති. පවමුද්ධානිතුනති පුඤ්ජතුං. ලණ්ඩ මනතිකනති ගණ්ඩපාදගුප්ථමතතිකං. කසාවතති ආමලකහරිටකානං කසාවං. න හිකඛ්වෙ පටිභානවිතනනති එත් න කෙවලං ඉතිපුරිස රූපමෙව, තීරවන්තරූපමි අත්තමසො ගණ්ඩපාදරූපං හිකුන්තො සයං කාතුං වා කරෙහිති වන්තුං වා න වට්ටති. උපාසක ආරපාලං කරෙහිති වා වන්තුමි න ලහති. ජාතකපකරණ අසදිසදුතාදිති පන පසාදනීයාති තිබ්බිදුපට්ඨංසුත්තාති වා වජ්ජිති පරෙහි කාරුපෙතුං ලහති. මාලාකම්මාදිති සයමි කාතුං ලහති.

ආලකමඤ්ච එකඛිගණං මනුස්සාභිතිණණා, නිසො ගබ්බනති එත් සිව්භිකාගබ්බනාති වතුරස්සගබ්බො, නාලිකාගබ්බනාති විත්ථාරතො ද්විගුණතිගුණායාමො දිසගබ්බො, හමිමිසගබ්බනාති ආකාසතලෙ

1. සි, මු. 'පඤ්චගුණං වා' ඉති පාඨො නපී.

2. සි මු. විමලිකා.

3. සි 1, පිට්ඨ.

කුටාගාරගණනා මුද්ධවර්ණගණනා වා, කුලුඛකපාදකනති රුකං විජ්ඣතා තත්ථ බාණුකො ආකොටෙතා කතං; තං ආහරිමිං නිතති පාදං ජණණකුඛිඛපාදස්සා උපස්ථානත්ථං භූමියං පතිට්ඨාපෙතූං අනුජානාමිති අනේවා. පටිත්තාණකිම්බකනති වස්සපරිත්තාණත්ථං කිට්ඨං. උදදසුචනති¹ වච්ඡකගොමයෙන ව ඡාරිකාය ව සද්ධං මිද්දිත මතතිකං; ආලිසෙදා නාම පමුඛං වුවිච්ඡි. සසනං නාම යං නිකඛ මන්තා ව පටිසන්තා ව පාදෙති² හන්තති, තස්ස විහාරථාරෙ උභතො කුඛිං නිගරිතො කතපදෙසස්සෙතං අභිවචනං. “පසාන”නතිපි වුවිච්ඡි. පකුඛිඛනති මෙස්සෙ ගඛහස්ස සමන්තා පරියාගාරො වුවිච්ඡි. ‘පකුච්ච’නතිපි පාඨො. ඛසරණොති අනාලිඤකෙ විහාරෙ වංසං දත්තා තතො දණ්ඩකෙ ඔසාරෙතො කතං ඡදනමුඛං. සංසරණකිම්බො නාම වකකලකසුත්තො කිට්ඨො. පාඨිසභාජනිනති පිවන්තාතං පාඨියදන භාජනං. උදුංකො ව ථාලකඤ්ච පාඨිසසඛබ්බස්ස අනුලොමාති. ආපෙසිති දීඝදුරුමභි බාණුකො පවෙසෙතො කණ්ටකසාබාති විතක්ඛිතො කතං ආරත්ථකතකා. පලිණොති ගාමථාරෙද්දි විග්ග වකකසුත්තං ආරත්ථකතකං.

ආමුත්තමණිකුණ්ඩලාති ආමුත්තමණිකුණ්ඩලාති. වෙසාසි ඛනති වයකරණං³ වුවිච්ඡි ආග්ගම අභිංසුති යෙ සධනා, තෙ අත්තනො ධනෙන අභංසු. යෙ මඤ්ඛනා වෙව අධනා ව, තෙසං ධනං අද්ධි. ඉති සො සත්තසහස්සකභාපණෙ සත්තසහස්සග්ගකඤ්ච හණ්ඩං දත්තා පඤ්චවත්තාලීසයොජනිතො අද්ධානෙ යොජනෙ යොජනෙ විහාරපතිට්ඨාතං කත්තා සාවජිං අගමාසි. කොට්ඨකත්ථරං සත්ථග් පෙසිති කතාපණ්ණකාරියා කොට්ඨං පටිපාදෙතො සත්ථරි. යෙ තත්ථ රුකවා වා පොකඛරණියො වා තෙසං පරිත්තඛපපමාණං ගහෙතො අඤ්ඤසමිං ධානෙ සත්ථරිතො අද්ධි. එවමස්ස අට්ඨාරසකොටිකං⁴ එකං නිධානං පරිකඛයං අගමාසි. කුමාරස්ස එතදනොසිති ගහපතිනො එවං බහු ධනං වජ්ජනස්සාපි මුඛස්ස විපපසන්තාකාරං දිස්වා එතං අගොසි. කොට්ඨකං මාපෙසිති සත්තභූමකං ආරකොට්ඨකපාසාදං මාපෙසි. අථ වො අනාඨපිණ්ඩිකො ගහපති ජෙතවනෙ විහාරෙ කාග්ගපෙසි- පෙ- මණ්ඩපෙ කාග්ගපෙසිති අපරුහිපි අට්ඨාරසති කොට්ඨි එතෙ විහාරදයො කාරපෙසි.

අට්ඨකරිසපමාණාය භූමියා විපසසිස්ස හි ගහවතො සුඛබ්බසු මිත්තො ගහපති යොජනපමාණං භූමිං සුවණ්ණේට්ඨකසත්ථාරෙන නිණ්ණිතො විහාරං කාරපෙසි. සිඛිස්ස පන සිඛිවගෙඛා ගහපති තිගාමුත්තපමාණං සුවණ්ණෙට්ඨිසත්ථාරෙන, වෙස්සභූස්ස භොජජිජො ගහපති අඛිස්සෙට්ඨපමාණං සුවණ්ණථාලසත්ථාරෙන, ඛකුසකිස්ස අමුත්තො ගහපති ගාමුත්තපමාණං සුවණ්ණහත්ථිපදසත්ථාරෙන,

1. වු, පා, උදදසුචනති, 2. සි, මු පාදති, 3. සි, මු, වෙයසාකරණකං.

සි 1, ආසාරියං.

කොනාමනස්ස උග්ගො ගහපති අසිංහාචුතප්පමාණං සුවණ්ණධීන සන්තරත, කායසංසුම්ඛගෙලා ගහපති විසතිඋසනප්පමාණං සුවණ්ණකච්ඡසන්තරත, අව්භානං ගහවතො සුදන්තො ගහපති අඛිකරිසප්පමාණං භූමිං කතාපණ්ණසන්තරත කිණ්ඨා විහාරං කාරාපෙසිති. එවං අනුපුබ්බත පරිනායනති සප්තතිශයාති අලමෙව සබ්බසම්පන්නස්ස විරජ්ඣං අලං විමුච්චිතුනති.

වණ්ඤනති තිනේනාකාසො, සුලලනති එලිතොකාසො. පටිසම්ඛ පියෙහිති පාකතිනං කරියාති. ලභිතවකමෙවන පන භික්ඛුතා වාසිඵරස්සතිබාදනාදිති ගහෙත්වා සංගං න කාතබ්බං, කතාකතං ජාතිතබ්බං.

පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො ගතත්වාති ථෙරො කිරි සිලානෙ පටි ජග්ගතො ජ්ඣෙණ්ණ වුද්ධෙ සම්භණ්ණතො සබ්බපච්ඡතො ආගච්ඡති. ඉදමස්ස වාරිතතං, තෙන වුතතං “පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො ගතත්වා”ති. අග්ගාසනිනාති ථෙරසනං, අග්ගාදකනති දක්ඛිණොදකං, අග්ග පිණ්ඩනති සම්ඝපේරපිණ්ණං, පටිච්ඡාපෙසිති අධාරසංඛාරි පරිවොගං කත්වා පටිච්ඡාපෙසි. එවං සබ්බාපි වතුපණ්ණාස සංඛාරියො පරිවච්ඡති.

විප්පකතහොජනොති අනතරසරෙ වා විහාරෙ වා අරඤ්ඤ වා යත්ත කත්ථි භුඤ්ජමානො භික්ඛු අතිධීතො හොජන න වුට්ඨාපෙතබ්බො. අනතරසරෙ පච්ඡා ආගතෙන භික්ඛං ගහෙත්වා ගතතබ්බං. සචෙ මනුස්සා වා භික්ඛු වා ‘පටිසථා’ති වදනති, ‘මයි පටිසන්තෙ භික්ඛු උට්ඨතිස්සනති’ති වතතබ්බං, “එථ ගන්තෙ ආසනං අජි”ති වුතෙතන පටිසිතබ්බං. සචෙ කොචි කිඤ්චි න වදති, ආසනසාලං ගතත්වා අතිසමිපං¹ අගනත්වා¹ සභාගට්ඨානෙ ධාතබ්බං. ඔකාසෙ කතෙ පටිසථාති වුතෙතන පටිසිතබ්බං. සචෙ පන යං ආසනං තස්ස පාපුණාති, තත්ථ² අභුඤ්ජනො භික්ඛු කිසිනො හොති, තං උට්ඨාපෙතුං වට්ඨති. යාගුබජ්ජකාදීස්ස පන යං කිඤ්චි පිටිත්වා වා බාදිත්වා වා යාව අරඤ්ඤ ආගච්ඡති, තාව තිසිතනං රිතතහත්ථපි උට්ඨාපෙතුං වට්ඨති. විප්පකතහොජනොයෙව ති සො හොති. සචෙ උට්ඨාපෙතිති සචෙ ආපත්තිං අතිකක්ඛිත්වාපි වුට්ඨාපෙතියෙව. පචාරි තො ව හොතිති යං සො වුට්ඨාපෙති, අයඤ්ඤ³ භික්ඛු පචාරිතො හොති, තෙන වතතබ්බො ගච්ඡ උදකං ආගතිති. බුද්ධිතරං හි භික්ඛු ආණාපෙතුං ඉදමෙව එකං ධාතනති. සචෙ සො උදකමපි ආහරති, තතො යං නවකතරෙන කතතබ්බං තං දස්සෙතො, “සාමුක්ඛ සිද්ධාති”ති ආදිමාහ.

1. සි. මු. ආගතත්වා.

2. සි 1, තස්ස.

3. සි 1, අයඤ්ඤ.

ශිලානායක පතිරූපං සෙසානාති එත්ථ යො කාසගභෙදරුතිසාරුද්ධි
 ශිලානො හොති, වෙළුමලුකවච්චකපාලාදිති ංපෙතබ්බාති. කුට්ඨි
 වා හොති, සෙනාසනං දුසෙති, එවරූපස්ස හෙට්ඨාපාසාදපණ්ණ
 සාලාදිසු අසුඤ්ඤාදරං එකමන්තං සෙනාසනං දතබ්බං. යස්මිං චසනෙන
 සෙනාසනං දුස්සති, තස්ස වරසෙය්‍යා න දතබ්බාව. යොපි සිනෙහ
 පානවිරෙචනනච්ඡිකමාදිසු යං කිසුචි හෙසජ්ජං කරොති, සබ්බො
 සො ශිලානොයෙව. තස්සපි සලුකෙඛච්ඡා පතිරූපං සෙනාසනං
 දතබ්බං. ලෙසභපෙපනාති අපපකෙත සිසාබාධාදිවෙනත.

තිකත්‍රු ගණනෙයාති එතතකා නාම තිකත්‍රු තිකායෙර තිකත්‍රුනං
 පරිච්ඡේදං කත්වා. සෙසානාති මඤ්චට්ඨානාති වුව්චනා. සෙසාගෙහ
 නාති සෙය්‍යාපරිච්ඡේදෙන. වස්සුපනාසිකදිවසෙ කාලං සොසෙත්වා
 එකං මඤ්චට්ඨානං එකස්ස තිකත්‍රුනො ගාහෙභුං අනුරානාමිති අත්ථො.
 සෙසාගෙහනි ගාහෙහනාති¹ සෙය්‍යාපරිච්ඡේදෙන ගාහිතමානා.
 සෙසා උස්සාදසිංසුති මඤ්චට්ඨානාති අතිරේකාති අහෙසුං. විහාර
 ගොදිසුපි එසෙව නයො. අනුභාගිනාති පුත ආරම්භි හාගං දැවුං,
 අතිමඤ්ඤුති තිකත්‍රුසු එකෙකස්ස තිකත්‍රුනො ලොකිණි පරිච්ඡේදොති
 දතබ්බාති. න අකාමා දුග්ගසන්ධාති අතිරේකා න දුග්ගසන්ධා, තත්ථ
 වස්සුපනාසිකදිවසෙ ගතිනෙ අනුභාගෙ පච්ඡා ආගතානං න අතතනො
 අරුචියා සො අනුභාගො දතබ්බො. සචෙ පන යෙන ගතිනො, සො
 අතතනො රුචියා නං අනුභාගං වා පච්ඡාගාගං වා දෙති, වට්ඨති.
 නිසිද්ධිමෙ සිතස්සාති උපචාරසීමනො ඛිති සිතස්ස. අනෙතා උපචාර
 සීමාය පන දුරෙ සිතස්සාපි ලබ්බතීයෙව. සෙනාසනං ගහෙත්වාති
 වස්සුපනාසිකදිවසෙ ගහෙත්වා. සබ්බකාලං පටිබාහනාති වාතු
 මාසව්වයෙන උතුකාලෙපි² පටිබාහනති.

තිසු සෙනාසනගාහෙසු සුචිමහො ව පච්ඡිමහො වාති ඉමෙ
 ථො ථාවර. අනග්ගිමුත්තකො අයං විතිරිච්ඡෙයො:- එකස්මිං විහාරෙ
 මාලාභසෙනාසනං හොති. සෙනාසනසාමිකා වස්සුපනං තිකත්‍රු
 සබ්බපච්චයෙහි සකකච්චං උපට්ඨතිත්වා පචාරෙත්වා ගමනකාලෙ ඛිත්‍රං
 සමණපරිකාරං දෙනති. මහාපෙරු දුරතොපි ආගන්ත්වා වස්සුප
 නාසිකදිවසෙ නං ගහෙත්වා ථාසුං වසිත්වා වුත්ථස්සා ලාභං ගණිත්වා
 පකකමන්ති. ආවාසිකා “මයං එත්ථපපානං ලාභං න ලභාම. නිව්චං
 ආගන්තුකමාපෙරුච ලගන්ති. තෙයෙව නං ආගන්ත්වා පටිජ්ජාහි
 ස්සන්ති”ති පපුජ්ජන්තමපි න ඔලොකෙතති. හගවා තස්ස පටිජ්ජන්ත
 තත්ථං “අපරජ්ජගතාස පචාරණාස ආසනීං වස්සාචාසකප්ථාස
 අනග්ගිමුත්තකො ගාහෙහනෙබ්බා”ති ආහ. තං ගාහෙනෙත්තං සංඝ
 තෙරෙ වහනෙබ්බා: “ගනෙත අනතරුමුත්තකසෙනාසනං ගණ්හට්ඨා”ති.
 සචෙ ගණ්හාති, දතබ්බං. නො චෙ එතෙනෙව උපායෙන අනුපෙරං
 ආදිං කත්වා යො ගණ්හාති, තස්ස අනතමසො සාමණේරස්සාපි දතබ්බං.

1. සි 1. ගාහෙහනාති.

2. සි 1. පටිබාහනති උතුකාලෙ.

තෙත තං සෙත්තසාසනං අට්ඨ මාසෙ පටිජග්ගිතබ්බං. ඡදනභිතතිභූමිසු යං කිංඤ්චි බණ්ඩං වා පුලුං වා හොති, තං සබ්බං පටිසංඛාරිතබ්බං. උද්දෙසපරිපුච්ඡාදිති දිවසං බෙපෙත්වා රතති. තත්ථ වසිතුමිති වට්ඨති. රතතිං පරිවෙණෙ වසිත්වා තත්ථ දිවසං බෙපෙත්තුමිති වට්ඨති. රතතිංදිවං තත්ථෙව වසිතුමිති වට්ඨති. උතුකාලෙ ආගතානං බුඩ්ධානං න පටිබාහි තබ්බං. වස්සුපනාසිකදිවසෙ පන සමපතෙන සවෙ සසිසන්තේරෙ “මග්ගං ඉදං සෙත්තසාසනං දෙපා”ති වදති, න ලබ්භති. “භනෙන ඉදං අනතරුමුත්තකං ගහෙත්වා අට්ඨ මාසෙ එකෙන භික්ඛූනා පටිජග්ගිත”නති වත්වා න දුතබ්බං. අට්ඨ මාසෙ පටිජග්ගිතභික්ඛුසෙසෙව හි තං හොති.

යස්මිං පන සෙත්තසාසනෙ එකසංවච්ඡරෙ දුට්ඨකතනුං පච්චයෙ දෙනති ඡමමාසච්චයෙන ඡමමාසච්චයෙන, තං අනතරුමුත්තකං න ගාහෙතබ්බං.¹ යස්මිං වා තික්කතනුං දෙනති වතුමාසච්චයෙන වතු මාසච්චයෙන, යස්මිං වා වතුකතනුං දෙනති තෙමාසච්චයෙන තෙමාසච්චයෙන, තං අනතරුමුත්තකං න ගාහෙතබ්බං.² පච්චයෙනෙව හි තං පටිජග්ගනං ලභිස්සති. යස්මිං පන එකසංවච්ඡරෙ සකිදෙව බහුං පච්චයං දෙනති, එතං අනතරුමුත්තකං ගාහෙතබ්බනති. අයං තාව අනෙතාවසෙසෙ වස්සුපනාසිකදිවසෙන පාලියං ආගතසෙත්තා සනගාහකථා.

අයං පන සෙත්තසාසනායො නාම දුට්ඨො හොති: උතුකාලෙ ච වස්සාවාසෙ ච. තත්ථ උතුකාලෙ තාව කෙවි ආගන්තුකා භික්ඛු පුරෙහත්තං පඨමං යාමං මජ්ඣමං යාමං පච්ඡමං යාමං වා, යෙ යද ආගච්ඡන්ති, තෙසං තද ව භික්ඛු උට්ඨාපෙත්වා සෙත්තසාසනං දුතබ්බං. අකාලො නාම තත්ථි. සෙත්තසාසනපඤ්ඤාපකොත පණ්ණිනෙතන භවිතබ්බං. එකං වා දො වා මඤ්චට්ඨානාති ධපෙතබ්බාති. සවෙ විකාලෙ එකො වා දො වා ථෙරු ආගච්ඡන්ති, තෙ වහතබ්බා: “භනෙන ආදිත්වා පට්ඨාය උට්ඨාපියමානෙ සබ්බෙපි භික්ඛු උබ්භණ්තිකා ගවිස්සන්ති. තුමානං වසනට්ඨානෙයෙව වසථා”ති. බහුසු පන ආගතෙසු ට්ඨාපෙත්වා පටිපාටියා දුතබ්බං. සවෙ එකෙකං පරිවෙණං පහොති, එකෙකං පරිවෙණං දුතබ්බං. තත්ථ අග්ගිසාල දීඝසාලමණ්ඩලමාලාදයො සබ්බෙපි තසෙසෙව පාපුණ්න්ති. එවං අප්ප හොතොතො පාසාදයෙත දුතබ්බං. පාසාදෙසු අප්පහොතොතසු ඔවර ක්කෙතන දුතබ්බං. ඔවරකෙසු අප්පහොතොතසු සෙය්සයෙත දුතබ්බං. සෙය්සයෙතසු අප්පහොතොතසු මඤ්චට්ඨානෙන දුතබ්බං. මඤ්චට්ඨානෙ අප්පහොතොතෙ එකපිඨකට්ඨානවසෙන දුතබ්බං. භික්ඛුනො පන සිත්තොනාසමත්තං න ගාහෙතබ්බං. එතං හි සෙත්තසාසනං නාම න හොති. පිඨකට්ඨානෙ පන අප්පහොතොතෙ එකං මඤ්චට්ඨානං පිඨකට්ඨානං වා “වාරෙන වාරෙන ගහෙත්වා භනෙන විස්සමථා”ති තිණ්ණං ජනානං

දහබඩං, න හි සකකා සිතසමයෙ සබ්බරතීං අපේක්කාසෙ වසිදුං. මහාපෙරෙන පඨමයාමා විස්සමිත්වා නික්කමිත්වා දුතියතේරස්ස වාතබ්බං: “ආවුසො ඉධ පටිසාති”ති. සචෙ මහාපෙරෙ නිද්දගරුකො හොති, කාලං න ජානාති, උක්කාසිත්වා ආරං ආකොටෙත්වා “හතොත කාලො ජාතො. සීතං අනුදහති” ති වහ්නබ්බං. තෙන නික්කමිත්වා ඔක්කාසො දහතබ්බො. අද්දුං න ලහති. දුතියතේරෙනපි මජ්ඣමයාමං විස්සමිත්වා පුරිමතයෙනෙව ඉතරස්ස දහබඩං. නිද්දගරුකො චුත්ත තයෙනෙව වුට්ඨාපෙනබ්බො. එවං එකරතීං¹ එක්කමුඤ්චායානං තිණ්ණං දහබඩං. ජමුද්දිපෙ පන එකච්චෙ හිතඤ්ඤා “සෙනාසනං නාම මුඤ්චායානං වා පිඨායානං වා කිඤ්චිදෙව කස්සපි සප්පායං හොති, කස්සපි අසප්පායං”නති ආගන්තුකා හොන්තු වා, මා වා, දෙවසිකං සෙනා සනං ගාහෙතති. අයං උතුකාලෙ සෙනාසනග්ගාහො නාම.

වස්සාවාසෙ පන- අපි ආගන්තුකවත්තං. අපි ආවාසිකවත්තං. ආගන්තුකෙන තාව සකට්ඨානං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගන්ත්වා වසිතු කාමෙන වස්සුපතායිකදිවසමෙව තත්ථ න ගන්තබ්බං. වසනට්ඨානං වා හි තත්ථ සම්බාධං හවෙය්‍ය. හිතවායායෙ වා න සමපජේය්‍ය. තෙන න එසුං විහරෙය්‍ය. තස්මා ‘ඉදුති මාසමතෙන න වස්සුපතායිකා ගවිස්සාති’ති තං විහාරං පටිසිතබ්බං. තත්ථ මාසමත්තං. වසනොසා සචෙ උද්දෙසජිකො උද්දෙසසමපතීං සලලකෙත්වා, සචෙ කමම ට්ඨාතිකො කමමට්ඨානසප්පායතං සලලකෙත්වා, සචෙ පච්චයජිකො පච්චයලාභං සලලකෙත්වා, අනොතවස්සෙ සුඛං වසිස්සති. සකට්ඨාන නො ව තත්ථ ගච්ඡන්තො න ගොවරගාමො සට්ටතබ්බො. න තත්ථ මනුස්සා වත්තබ්බො: “තුමෙහ නිස්සාය සලාකභත්තාදීති වා යාගුච්ඡකාදීති වා වස්සාවාසිකං² වා නජි. අයං වෙතියස්ස පරික්කායෙ. අයං උපොසථාගාරස්ස. ඉදං තාළමුඤ්චෙ සුචි ව. සමපට්ච්ඡ භුමනාකං විහාර”නති. සෙනාසනමපන ජගතිත්වා දුරු ගණ්ඨමතතිකාගණ්ඨාති පටිසාමෙත්වා ගමිගවත්තං පුරෙත්වා ගන්ත බ්බං. එවං ගච්ඡන්තොපි දහරෙහි පත්තවිවරගණ්ඨිකායො උක්ඛි පාපෙත්වා තෙලනාලිකත්තරදණ්ඩාදීති ගාහාපෙත්වා ඡත්තං පග්ගස්ස අත්තානං දස්සෙන්නොත ගාමආරෙතෙව න ගන්තබ්බං. පට්ච්ඡන්තො අට්ඨමයෙන ගන්තබ්බං. අට්ඨමයෙන අසති ගුමොදීති මගුනොත න ගන්තබ්බං. ගමිගවත්තං පන පුරෙත්වා විතක්කං ජිජිත්වා සුඛා විත්තොත ගමනවත්තෙනෙව ගන්තබ්බො. සචෙ පන ගාමආරෙන මයො හොති, ගච්ඡන්තාඤ්ච නං සපරිවාරං දිස්වා මනුස්සා ‘අමනාකං පෙරෙ විශා’ති උපධාවිත්වා ‘කුභිං හතොත සබ්බපරික්කායෙර ගහෙත්වා ගච්ඡා’ති වදන්ති, තෙසු චෙ එතො එවං වදති: “වස්සුපතායිකකාලො නාමායං. යත්ථ අනොතවස්සෙ තිබ්බොතික්කාවායෙ ගණ්ඨපට්ච්ඡාදනඤ්ච ලබ්බති, තත්ථ හිතඤ්ඤා ගච්ඡන්ති”ති. තස්ස චෙ සුත්වා තෙ මනුස්සා

1. සි. 1, රත්තං.

2. සි. මු. වස්සාවාසිකං.

“හතෙත ඉමසමිමපි ගාමෙ ජනො භුඤ්ජති වෙව නිවාසෙති ව මා අඤ්ඤත් ගව්ඡ්ථා”¹ති වචා, මිත්තාමවෙව පකෙකාසාපෙචා, සබ්බෙ සමමන්තසිචා විහාරෙ නිබ්බවටඤ්ච සලාකහත්තාදීති ව වස්සාවාසි යඤ්ච ඵපෙචා, “ඉමෙව හතෙත වසථා”²ති යාවනති, සබ්බං සාදිත්ථං වට්ඨති. සබ්බං හෙතං කපපියඤ්චචී අනවජ්ජඤ්ච. ඤාදුරුද්ධං පන “කුභිං ගව්ඡ්ථාති වුත්තෙ අසුකට්ඨානනති වචා, ‘කසමා තත් ගව්ඡ් ථා’³ති වුත්තෙ කාරණං ආවිකඛිතබ්බ”⁴නති වුත්තං. උභයමපි පනෙ තං සුඛවිත්තත්තාව අනවජ්ජං.

ඉදං ආගන්තුකවන්නං නාම.

ඉදමපන ආවාසිකවන්නං: පටිගවෙවච හි ආවාසිකෙති විහාරෙ ජගතිතබ්බො. බණ්ඩපුලලපටිසංඛරණපරිහණොති කාතබ්බාති. රතති ට්ඨානදිව්ඨානවච්චකුටිපස්සාවට්ඨානාති පට්ඨානසරවිහාරෙඤ්ඤොති ඉමාති සබ්බාති පටිජගතිතබ්බාති. වෙතිසෙ සුඛාකමං මුඛු¹ වෙදි කායතෙලමකකිතං මඤ්චපිඤ්ජග්ගනනති ඉදමපි සබ්බං කාතබ්බං. වස්සං වසිතුකාමා ආගන්ත්වා උද්දෙසපරිපුච්ඡාකමට්ඨානානුයොගා දීති කරෙන්නා සුඛං වසිස්සන්තිති. කතපරිකමෙමිති ආසාද්ධප්පණ පඤ්චමිතො පට්ඨාය වස්සාවාසිකං පුච්ඡතබ්බං.* කත් පුච්ඡතබ්බං?² යතො පකතියා ලබ්හති. යෙති පන න දින්නපුබ්බං, තෙ³ පුච්ඡත්ථං න වට්ඨති. කසමා පුච්ඡතබ්බං? කදුචි හි මනුස්සා දෙනති. කදුචි දුබ්බිකාදීති උපද්දතා න දෙනති. තත් යෙ න දස්සන්ති, තෙ අපුච්ඡන්තී⁴ වස්සාවාසිකෙ ගාහිතෙ ගතිතතිකුක්ඛං ලාභන්නාරයො හොති. තස්මා පුච්ඡන්තීව ගාහෙතබ්බං. පුච්ඡන්නෙත තුමහාකං වස්සාවාසිකං ගාහණ⁵කාලො උපකට්ඨොති වත්තබ්බං. සවෙ වදන්ති “හතෙත, ඉමං සංවච්ඡරං ඡාතකාදීති උපද්දතමා. න සකෙකාම දුතු”⁶නති වා “යං මයං පුබ්බෙ දෙම, තතො උභතතරං දස්සාමා”⁷ති වා “ඉදුති කපපාසො සුලහො. යං පුබ්බෙ දෙම. තතො බහුතරං දස්සාමා”⁸ති වා, තං සලලකෙඛිචා තදනුරුපෙන නයෙන තෙසං තෙසං සෙනාසනෙ භීකුක්ඛං වස්සාවාසිකං ගාහෙතබ්බං. සවෙ මනුස්සා වදන්ති “යස්ස අමහාකං වස්සාවාසිකං පාපුණාති, සො තෙමාසං පාතියං උපට්ඨාපෙතු. විහාරමග්ගං ජග්ගතු. වෙතිසංඛණ්ණොති යඛිණොති ජග්ගතු. බොධිරුකෙඛි උදකං ආසිඤ්චතු”⁹ති. යස්ස තං පාපුණාති, තස්ස ආවිකඛිතබ්බං. යො පන ගාමො පටිකකම යොජනද්විසොජනත්තරෙ හොති, තත්ථ වෙ කුලාති උපතිකෙඛිපං ඵපෙචා විහාරෙ වස්සාවාසිකං දෙනතියෙව, තාති කුලාති

1. මි. මි. මුණ්ඩ. සි. මු. මුදු 2. * පුප්ඵලකඛණන්තරිතො පාපො
 සි 1. පොඤ්ඤෙත නච්ච
 3. සි. 1. දින්නපුබ්බො මු. දින්නපුබ්බො, තෙ. සි. 2. දින්නෙ පුබ්බො
 4. සි. I & II. අපුච්ඡන්තී. 5. සි. මු. වස්සං වාසිකාගතක
 6. සි. 1. කපපාසො සුලහො. 7. සි. මු. වස්සං වාසිකාගතක
 8. සි. 1. කපපාසො සුලහො. 9. සි. මු. වස්සං වාසිකාගතක

අප්‍රච්ඡිකාපි¹ තෙසං සෙනාසනෙ වත්තං කථා වසන්තස්ස වස්සා වාසිකා ගාතෙතබ්බං. සචෙ පන තෙසං සෙනාසනෙ පංසුකුලිකො වසති, ආගතඤ්ච නං දිස්වා “භූමනාකං වස්සාවාසිකා දෙමා”ති වදන්ති, තෙන සත්ථස්ස ආචිකම්භතබ්බං. සචෙ තාති කුලාති සබ්බස්ස දෑතුං න ඉච්ඡන්ති, “භූමනාකං යෙව දෙමා”ති වදන්ති, සභාගො තිකඤ්ච ‘වත්තා කථා ගණ්හාති’ති වත්තබ්බො, පංසුකුලිකස්ස පනෙතං න වට්ටති. ඉති සඤ්ඤාදෙය්‍යෙ දායකමුහුස්සා ප්‍රච්ඡිතබ්බා.

තත්‍රාප්‍රාදෙ පන කප්පියකාරකා ප්‍රච්ඡිතබ්බා. කථං ප්‍රච්ඡිතබ්බා? “කිං ආවුතො සංඝස්ස ගණ්ඤාපිච්ඡාදනං හවිස්සති”ති. සචෙ වදන්ති: “ගවිස්සති හතෙන, එකෙකස්ස නවහත්ථසාටකං දස්සාම, වස්සාවාසිකං ගාතෙථා”ති. ගාතෙතබ්බං. සචෙපි වදන්ති: “සාටකා නත්ථි, වජ්ඣ පන අත්ථි. ගාතෙථ හතෙන”ති. වජ්ඣවති සතෙනපි ගාතෙතුං වට්ටතියෙව, කප්පියකාරකානං හි හතෙථ ‘කප්පියගණ්ඤා පරිභුඤ්ජථා’ති දින්න වජ්ඣතො යං යං කප්පියං, සබ්බං පරිභුඤ්ජතුං අනුඤ්ඤතුං. යච්චි තත්ථ පිණ්ඩාපාතත්ථාය ගිලානපච්චයත්ථාය ව උද්දිස්ස දින්නං, තං විචරෙ උපතාමෙනෙති සංඝසුච්ඡිතාය අපලොකෙතා උපතාමෙ තබ්බං. සෙනාසනත්ථාය ඔදිස්ස දින්නං ගරුහණ්ඤා හොති. විචරවසෙ තෙව² පන වතුපච්චයවසෙන වා දින්නං විචරෙ උපතාමෙනෙතානං අපලොකනකමකිච්චං නත්ථි. අපලොකනකමං කතෙතෙනති ව පුග්ගලවසෙතෙව කාතබ්බං. සංඝවසෙන න කාතබ්බං, ජාතරූප රජතවසෙනාපි ආමකධිඤ්ඤාවසෙන වා අපලොකනකමං න වට්ටති. කප්පියගණ්ඤාවසෙන විචරතණ්ඩුලාදිවසෙන ව වට්ටති. තමපන එවං කතතබ්බං: ‘ඉද්දති සුභිකං සුලභං පිණ්ඩං. හිකඤ්ච විචරෙන කිලමන්ති. ‘එත්තකං නාම තණ්ඩුලභාගං හිකඤ්චනං විචරං කාතුං රුච්චති’ති,³ ‘ගිලානපච්චයො සුලභො, ගිලානා⁴ වා නත්ථි. එත්තකං නාම තණ්ඩුලභාගං හිකඤ්චනං විචරං කාතුං රුච්චති’ති එවං විචර පච්චයං සල්ලකෙතවා සෙනාසනස්ස කාලෙ ඝොසිතෙ සන්තිපතීතෙ සත්ථස්ස සෙනාසනගාහනො සම්මන්තිතබ්බො. සම්මන්තතෙනති ව ථෙඤ්ච සම්මන්තිතබ්බාති වුත්තං. එවං හි නවකො බුද්ධස්ස බුද්ධස්සා ව නවකස්ස ගාතෙස්සති. මහත්තන පන මහාවිහාරසද්ධිසෙ විහාරෙ තයො වත්තායෙ ජනා සම්මන්තිතබ්බා. ඤාණදිස්සං පන අට්ඨපි සොලසපි ජනෙ සම්මන්තිතුං වට්ටතිති වුත්තං. තෙසං සමමුති කමමවාචායපි අපලොකතෙනපි වට්ටතියෙව.

තෙති සමමුතෙති හිකඤ්චි සෙනාසනං සල්ලකෙතබ්බං. ථෙතිය ඝරං බොධිඝරං ආසනඝරං සමමුඤ්ජතිඅට්ටො,⁵ දුරාඅට්ටො වච්චකුටි ඉට්ඨකසාලා වට්ඨකිසාලා ආරකොට්ඨනො පාතියමාලො මග්ගො පොකකරණීති එතාති හි අසෙනාසනාති. විහාරෙ අට්ඨයොගො

1. සි. මු. ආපජ්ජිකාපි. 2. සි. I වංසෙතෙව. 3. සි. I, වට්ටතිති,
4. සි. මු. ගිලානො. 5. සි. I, අට්ටො.

පාසාදෙ, හමිමියං ගුණා මණ්ඩපො රුකඩමුලෙ වෙඵගුබොති ඉමාති සෙතාසනාති. තාති ගාභෙතබ්බාති. ගාභෙතනන ව 'පසමං භික්ඛු ගණේතුං භික්ඛු ගණේත්වා සෙය්‍යා ගණේතු'නති එත්ථ චුත්තනසෙත ගාභාපෙතබ්බාති. සවෙ සංඝිකො ව සද්ධාදෙය්‍යා වාති ඥෙ විවර පච්චයා නොනති, තෙසු යං භික්ඛු පසමං ගණිත්තුං ඉච්ඡන්ති, තං ගාභෙත්වා තස්ස සිතිකතො පට්ඨාය ඉතරෙ ගාභෙතනබ්බා.

සවෙ පන භික්ඛුනං අපපතාය පරිවේණයෙන සෙතාසනෙ ගාතියමානෙ එකං පරිවේණං මහාලාභං හොති, දස වා ආදස වා තිව්චරති ලහනති, තං විජටෙත්වා අඤ්ඤාසු අලාභකෙසු ආවාසෙසු පක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤාසම්පි භික්ඛුනං ගාභෙතනබ්බනති මහාසුමමන්දෙරෙ අහ. මහාපසුමන්දෙරෙ පනාහ: "ත එවං කාතබ්බං, මනුස්සා හි අත්තනො ආවාසජ්ඣනනත්ථාය පච්චයං දෙනති. තස්වා අඤ්ඤාති භික්ඛුති තත්ථ පටිසිතබ්බං"නති. සවෙ පනෙත්ථ මහාපෙරෙ පරිකෙකා සති: "මා ආවුසො එවං ගාභෙථ. හගවතො අනුසිට්ඨිං¹ කරෙථ. චුත්තං හෙතං හගවතා:-අනුජානාමි භික්ඛවෙ පරිවේණයෙන ගාභෙතු"නති, තස්ස පරිකෙකාසනාය අඬත්වා "හනෙන භික්ඛු බහු. පච්චයො මණ්ඤ. සඛගතං කාතුං වට්ටති"ති තං සඤ්ඤාපච්චා ගාභෙතබ්බමෙව. ගාභෙතනන ව සම්මතෙන භික්ඛුනා මහාපෙරස්ස සනතිකං ගන්ත්වා එවා වත්තබ්බං: "හනෙන තුමාකං සෙතාසනං පාපුණාති. ගණහථ පච්චයං, ධාරෙථා"ති. "අසුකකුලස්ස පච්චයො අසුක සෙතාසනඤ්ච මස්සං පාපුණාති ආවුසො"ති. "පාපුණාති හනෙන. ගණහථ ත"නති. "ගණහාමි ආවුසො"ති. ගතිතං හොති. සවෙ පන "ගතිතං වො හනෙන"ති චුතෙන "ගතිතං මෙ"ති වා "ගණිත්තං හනෙන"ති චුතෙන "ගණිත්තාමි"ති වා වදති, "අගතිතං හොති"ති මහාසුමමන්දෙරෙ අහ. මහාපසුමන්දෙරෙ පනාහ: "අතීනානාගත වචනං වා හොතු, වාතමානවචනං වා. සතුපපාදමත්තං ආලය කරණමත්තමෙවෙත්ථ පමාණං, තස්වා ගතිතමෙව හොති"ති.

යොපි පංසුකුලිකො භික්ඛු සෙතාසනං ගතත්වා පච්චයං වීක්ඛ පෙජ්ඣති, අයම්පි ත² අඤ්ඤාසම්පි ආවාසෙ පක්ඛිපිතබ්බං. තස්මිංයෙව පරිවේණෙ අග්ගිසාලාය වා දීඝසාලාය වා රුකඩමුලෙ වා අඤ්ඤාස්ස ගාභෙතුං වට්ටති. පංසුකුලිකොව සාමිති සෙතාසනං ජග්ගිස්සති, ඉතරෙ පච්චයා ගණහාමිති, එවං දව්භි කාරණෙහි සෙතාසනං සුජග්ගිතතරං හවිස්සති. මහාපච්චමිද්ධං පන චුත්තා: "පංසුකුලිකෙ වාසත්ථාය සෙතාසනං ගණගතන සෙතාසනගාහකෙන වත්තබ්බං: 'ඉධ හනෙන පච්චයො අත්ථි සො කිං කාතබ්බං'ති. තෙන 'හෙට්ඨා අඤ්ඤා ගාභාපෙජ්ඣ'ති වත්තබ්බං. සවෙ පන කිඤ්චි අවත්වා වසති, චුත්ථ වස්සස්සෙවස්ස පාදමුලෙ ඔපෙත්වා සාටකං දෙනති, වට්ටති. අථ වස්සාවාසියං දෙමාති වදනති, තස්මි සෙතාසනෙ වස්සං චුත්ථ

භික්ෂුනං පාපුණාතීති. යෙසං පන සෙතාසනං නජී, තෙවලං පච්චයමෙව දෙනති, තෙතං පච්චයං අවස්සාවාසීතො සෙතාසනෙ ගාහෙත්වා වට්ඨති. මනුස්සා ථූපං කත්වා වස්සාවාසීයං ගාතාපෙනති, ථූපො නාම අසෙතාසනං. තස්ස සමීපෙ රුකෙක වා මණ්ඩපෙ වා උප නිබ්බන්ධා ගාහෙතබ්බං. තෙන භික්ෂුනා වෙනියං පටිපත්තිතබ්බං. ලොබිරුකක-ලොබිකර-ආසනකර-සමමුඤ්ජනීඅට්ඨ-දුරුඅට්ඨ-වච්ච කුටි-ආරකොට්ඨක-පානියකුටි-පානියමාලක-දන්තකට්ඨමාලකෙසුපි එසෙව නයො. හොජ්ඣකාලා පන සෙතාසනමෙව. තස්මා තං එකස්ස වා බහුතනං වා පටිච්ඡේදිනා ගාහෙත්වා වට්ඨති. සබ්බමිදං විජාරෙන මහාපච්චරිසං වුත්තං. සෙතාසනගාහකෙන පන පාටිපදඅරුණතො පච්චය යාව පුත අරුණං න භිජ්ජති, තාව ගාහෙතබ්බං. ඉදං භි සෙතාසනගාහස්ස බෙත්තං. සවෙ පාතොව ගාතිතො සෙතාසනෙ අසෙද්දු චිත්තකචාරිකො භික්ෂු ආගන්ත්වා සෙතාසනං යාවති: “ගතිතං හතෙන සෙතාසනං. වස්සුපගතො සබ්බෙසා. රමණීයො විහාරෙ. රුකකවුට්ඨස්ස යත් ඉට්ඨ්ථ, තත් වස්ථං”ති වත්තනබ්බං. වස්සුපගතෙහි අනන්තාවස්සෙ නිබ්බවත්තං ඵපෙත්වා වස්සුපගතො භික්ෂු සමමුඤ්ජනීයො බික්ඛාති වත්තබ්බං. සුලභා වෙ දණ්ඩානා වෙව සලකායො ව හොනති, එතෙතෙන ඡපසඤ්ච මුට්ඨිසමමුඤ්ජනීයො, ථො තිස්සො යට්ඨිසමමුඤ්ජනීයො වා බික්ඛිතබ්බං. දුලභා වෙ හොනති, ථො තිස්සො මුට්ඨිසමමුඤ්ජනීයො එකා යට්ඨිසමමුඤ්ජනී බික්ඛිතබ්බං. සාමණේරෙහි පසඤ්ච පසඤ්ච උකකා කොට්ටතබ්බං. වසනට්ඨානෙසු තාසාවපරිහණ්ඩා කාතබ්බං. “වත්තං කණ්ණෙනෙහි ව² න උද්දිසිතබ්බං. න උද්දිසාපෙතබ්බං. න සජ්ඣායො කාතබ්බං. න පබ්බාජෙතබ්බං. න උපසම්පාදෙතබ්බං. ත නිස්සයො දුතබ්බං. න ධම්මසවණං කාතබ්බං. සබ්බෙව හි එතෙ පපසඤ්චා. නිපපසඤ්චා හුත්වා සමණෝච්චමෙව කරිස්සාමා”ති වා “සබ්බෙ තෙරස ධුතඛිනාති සමාදියන්තු. සෙය්‍යං අකපෙපත්වා ධානවංකමෙහි විභිනාමෙනතු. මුගබ්බතං ගණන්තතු. සත්තාහකරණීයෙන ගතාපි භාජනීයහණ්ඩ-ලනන්තු”ති වා එවරුපං අධම්මිකං වත්තං න කාතබ්බං. එවමපන කාතබ්බං: “පටියත්තිධම්මො නාම තිවිධමපි සද්ධම්මං පඨිට්ඨාපෙති. තස්මා සකකච්චා උද්දිසථ. උද්දිසාපෙථ. සජ්ඣායං කණ්ණථ. පඬාතසණ්ණෙර වසත්තානං සංකට්ඨනං අකත්වා අනන්තාවිහාරෙ නිසිදිත්වා උද්දිසථ. උද්දිසාපෙථ. සජ්ඣායං කණ්ණථ. ධම්මසවණං සමිද්ධං කණ්ණථ. පබ්බාජෙත්තා සොධෙත්වා පබ්බාජෙථ. නොධෙත්වා උපසම්පාදෙථ. නොධෙත්වා නිස්සයං දෙථ. එකොපි හි කුලපුත්තො පබ්බජ්ජඤ්ච උපසම්පදඤ්ච ලභිත්වා සකප්පං සාසනං පඨිට්ඨාපෙති. අත්තනො ථාමෙන යත්තකාති සසකකාථ, තත්තකාති ධුතඛිනාති සමාදියථ. අනන්තාවස්සා නාමෙත්වා. සකලදිව්‍යං රත්තිතා ව පඨමපට්ඨමයාමෙසු අපමන්තෙහි භවිතබ්බං. භිරියං ආරභිතබ්බං. පොරුණකා මහා

ථෙරපි සබ්බප්‍රිබ්බායෙ ජිඤ්ඤා, අනෙකාවසෙස ඵකචාරිකවත්තං පුරිසොසුයෙව¹. හතෙස මත්තං ජාතිචා, දසවස්සුකතථං දසඅසුහ දසානුසංතිඅට්ඨතිංසාරවමණකථංකු කාතුං වට්ටති. ආගන්තුකානං වත්තං කාතුං සත්තාගන්තරණියෙන ගතානං අපලොකෙත්වා දුකුං වට්ටති² ති ඵවරුපං වත්තං කාතබ්බං. අපි ව භික්ඛු ඔවදිතබ්බා: “විහ්ගාතිකපිපුණ්ථරුසවචනාති මා වදං. දිවසෙ දිවසෙ සීලාති අවජේජනනා වතුරුරකකා අනාපෙනා මහසිකාරබ්‍රලා විහරංථා”ති. දන්තකට්ඨබාදනවත්තං ආවික්ඛිතබ්බං. චෙතියං වා බොසිං වා වඤ්ඤෙන ගඤ්චාලං වා පුජේජනෙන පත්තං වා ඵවිකාය පක්ඛි පතෙන න කපෙතබ්බා. භික්ඛාවාරවත්තං ආවික්ඛිතබ්බං. අනෙකා භාමෙ මහුසෙසි සද්ධිං පව්වසසඤ්ඤාත්තකථා වා විසභාගකථා වා න කපෙතබ්බා. රක්ඛිතිඤ්ඤෙහි භවිතබ්බං. බ්‍රහ්මකවත්තංකු සෙබ්බ වත්තංකු පුරෙතබ්බං”නති ඵවරුපා³ බ්‍රහ්මාපි නියොතිකතථා ආවික්ඛිතබ්බාති.

පච්ඡිමවස්සුපනාසිකදිවසෙ පන සවෙ කාලං සොසෙත්වා සන්ති පතිතෙ සාසෙ කොපි දසනත්ථා වත්ථා ආගරිත්වා වස්සාවාසිකං දෙති, ආගන්තුකො වෙ භික්ඛු සබ්බප්‍රිබ්බා භොති, තස්ස දතබ්බං. නවකො වෙ භොති, සම්මතෙන භික්ඛුනා සබ්බප්‍රිබ්බා වත්තබ්බා: “සවෙ හතෙත ඉච්ඡති, පසමභාගා මුඤ්ඤිත්වා ඉදං වත්ථං ගණන්ථා”ති. අමුඤ්ඤිත්තස්ස න දතබ්බා. සවෙ පන පුබ්බෙ ගාතිතං මුඤ්ඤිත්වා ගණන්ථා, දතබ්බා. ඵතෙනෙව උපායෙන දුතීයප්‍රත්ථනා පට්ඨාය පරිවත්තිත්වා පත්තට්ඨානෙව ආගන්තුකස්ස දතබ්බා. සවෙ පසම වස්සුපගතා දො නිණි වත්තාරි පඤ්ච වා වත්ථාති අලුත්ථං, ලභං ලභං ඵතෙනෙව උපායෙන විස්සන්තපෙත්වා යාව ආගන්තුකස්ස සමකා නොති, තාව දතබ්බං. තෙන පන සමකෙ ලදො අවසිට්ඨා අනුභාගො ථෙරසෙන දතබ්බා. සවෙ දුබ්භික්ඛා භොති, විපුපි වස්සුපනාසිකාපු වස්සුපගතා භික්ඛු භික්ඛාය කිලමන්තා “ආවුසො ඉධ වසත්තා සබ්බෙව කිලමාම. සාධු වත දො භාගා නොම. යෙසං ඤ්ඤිතවාරිගට්ඨානාති අත්ථි, තෙ තත්ථ වසිත්වා පවාරණාය ආගන්ත්වා අත්තනා පත්තං වස්සාවාසිකං ගණන්තා”ති වදන්ති, තෙපු යෙ තත්ථ වසිත්වා පවාරණාය ආගමන්ති, තෙසං අපලොකෙත්වා වස්සාවාසිකං දතබ්බං. සාදියන්තාපි හි තෙ නෙව වස්සාවාසිකස්ස සාමිනො. බිග්ගොපි³ ව ආවාසිකා නෙව අදකුං ලභන්ති. ඤාදිඤ්ඤාපන චුත්තං “කතිකවත්තං කාතබ්බං සතබ්බං නො ඉධ යාගුත්තං තප්පනාති. සභාගට්ඨානෙ වසිත්වා ආගමන්ථ. භුමිකාකං පත්තං වස්සාවාසිකං ලභියස්ථාති. තෙඤ්ඤ ඵකො පටිබා හති, සුපටිබාහිතං. නො වෙ පටිබාහිතං, කතිකා සුත්තං. පට්ඨා තෙසං තත්ථ වසිත්වා ආගන්තා අපලොකෙත්වා දතබ්බං. අපලොකන

1. සි. මු. පුරිසොසු ආවර්ග වත්තං.

2. සි. I. ඵවරුපිං.

3. සි. මු. මග්ගොපි.

කාලෙ පටිබාහිනං න ලබ්‍හතී”ති. පුනපි වුතතො: “සවෙ වස්සුප ගතෙස්ස එකවොතං වස්සාවාසිකො අපාපුණ්ණෙන තිකඛු කතිකං කරොන්ති: ජිත්තවස්සානං වස්සාවාසිකස්සෙව ඉද්දති උපපජ්ජනකවස්සා වාසිකස්සෙව ඉමෙසං දුතුං රුච්චතීති එවං කතිකාය කතාය ගාහිත සදිසමෙව හොති. උපානනුපානනං තෙසමෙව දුතබ්බ”න්ති. තෙමාසං පාතියං උපට්ඨපෙත්වා විහාරමග්ගවේයියධ්‍යණ්ණොධියධ්‍යණොති ජග්ගිත්වා බොධිරුකෙඛ උදකං සිඤ්ඤිත්වා පක්කනෙත්වාපි විබ්‍හනෙත්වාපි වස්සාවාසියං ලභතියෙව. හතීතිවිට්ඨං ති තෙන තං. සඬ්ඛිකං පන අපලොකනකමං කත්වා ගාහිතං අනෙත්වා වස්සෙව විබ්‍හනෙත්වාපි ලභතෙව. පට්ඨයවසෙන පන ගාහිතං න ලභතීති වදන්ති. සවෙ වුත්ථවස්සො දිසඬ්ගමිකො තිකඛු ආවාසිකස්ස හත්ථොතිඤ්ඤෙව කපටියගණ්ඨං ගගෙත්වා ‘අසුකකුලෙ මග්ගං වස්සා වාසිකං පතනං, තං ගණ්හථා’ති වත්වා ගතට්ඨානෙ විබ්‍හමති, වස්සා වාසිකං සඬ්ඛිකං හොති. සවෙ පන මනුස්සෙ සමමුඛා සමපට්ඨත්වා පෙත්වා ගම්වති ලභති. ‘ඉදං වස්සාවාසිකං අමානං සෙනාසනෙ වුත්ථතිකඛුනො දෙමා’ති වුතෙන, යස්ස ගාහිතං, තස්සෙව හොති. සවෙ පන සෙනාසනසාමිකස්ස පියතමසතාය පුත්තධිතාදයො බහුති වත්ථාති ආහරිත්වා ‘අමානං සෙනාසනෙ දෙමා’ති දෙනති, තත්ථ වස්සුපගතස්ස එකමෙව වත්ථා දුතබ්බං. සෙසාති සඬ්ඛිකාති හොන්ති. වස්සාවාසිකට්ඨිතිකාය ගාගෙනබ්බාති. සීතිකාය අසති ථෙරුසනතො පට්ඨාය ගාගෙනබ්බාති. සෙනාසනෙ වස්සුපගතං තිකඛු නිස්සාය උපපන්නෙත විතතපසාදෙන බහුති වත්ථාති ආහරිත්වා ‘සෙනාසනස්ස දෙමා’ති දින්නෙස්සුපි එසෙව නයො. සවෙ පන පාදමුලෙ ඔපෙත්වා එතස්ස තිකඛුනො දෙමා’ති වදන්ති, තස්සෙව හොන්ති. එකස්ස ගෙගෙ දො වස්සාවාසිකාති, පඨමභාගො සාමණේරස්ස ගාහිතො හොති, දුතියො ථෙරුසනෙ, සො එකං දසනත්ථා එකං අට්ඨනත්ථා සාටකං පෙසෙති ‘වස්සාවාසිකං පතනතිකඛුනං දෙමා’ති, විචිතිත්වා වරහාගං සාමණේරස්ස දත්වා අනුභාගො ථෙරුසනෙ දුතබ්බො. සවෙ පන උභොපි සරං තෙත්වා හොජෙත්වා සයමෙව පාදමුලෙ ඔපෙති, යං යස්ස දින්නං, තදෙව තස්ස හොති. ඉතො¹ පරං මහාපමට්ඨිකං ආගතනගො හොති: එකස්ස සරෙ දහරසාමණේරස්ස වස්සාවාසිකං පාපුණාති, සො වෙ පුට්ඨති: ‘අමානං වස්සාවාසිකං කස්ස පතන’න්ති, ‘සාමණේරස්සා’ති අවත්වා ‘දුතකාලෙ ජාතියස්ස’ති වත්වා දුතදිවසෙ එකං මහාථෙරං පෙසෙත්වා නිගරපෙතබ්බං. සවෙ යස්ස වස්සාවාසිකං පතනං, සො විබ්‍හමති වා කාලං වා කරොති, මනුස්සො වෙ පුට්ඨති: ‘කස්ස අමානං වස්සාවාසිකං පතන’න්ති. තෙසං යථාභූතං ආවිකක්ඛිතබ්බං. සවෙ තෙ වදන්ති ‘තුමානං දෙමා’ති, තස්ස තිකඛුනො පාපුණාති. අථ සංඝස්ස වා

ගණය වා දෙනති, සංඝයා වා ගණය වා පාපුණාති. සචෙ වය්සුප්ප ගතා සුඛපංසුකුලිකායෙව හොනති, අනෙතා දින්නං වය්සාවාසිකං සෙතාසනපරිකාරං වා කතා උපෙතබ්බං, ඩිච්චොහතාදීති වා කාතබ්බාතීති. ඉදං තෙවාසිකවත්තං.

සෙතොසනිගාහවීතිව්ඡයො නිවසිනො

උපනිඤ්චජ්ඣමිං, “ගතං නායා මොඝපුරිස ගතිනං ඉධ මුක්ඛං.¹ නමු මුක්ඛං¹” නති එත්ථ අයමන්තො: යං තයා තත්ථ සෙතාසනං ගතිනං, තතො² ගණනතෙතනෙව ඉධ මුක්ඛං හොති. “ඉධ දුතියං භං ආවුසො මුඤ්චාමි”³ ති³ වදනෙතන පන තං තත්ථාපි මුක්ඛං. එවං චං උභයත්ථ පරිබාතිරෙ. අයං පනෙත්ථ විතිව්ඡයො: ගහණෙන ගහණං පටිපය්‍යස්මහති. ගහණෙන ආලයො පටිපය්‍යස්මහති. ආලයෙන ගහණං පටිපය්‍යස්මහති. ආලයෙන ආලයො පටිපය්‍යස්මහති. කථං? ඉදං කතෙවා වය්සුප්පාසකදිව්ඡය එකමිං විහාරෙ සෙතාසනං ගහෙතා සාමන්තවිහාරං ගතවා තත්ථාපි ගණනාති, තස්ස ඉමිනා ගහණෙන පුරිමගහණං පටිපය්‍යස්මහති. අපරෙ ‘ඉධ වසිස්සාමි’⁴ ති ආලයමත්තං කතා සාමන්තවිහාරං ගතවා තත්ථ සෙතාසනං ගණනාති, තස්ස ඉමිනා ගහණෙන පුරිමො ආලයො පටිපය්‍යස්මහති. එකො ‘ඉධ වසිස්සාමි’⁴ ති සෙතාසනං වා ගහෙතා ආලයං වා කතා සාමන්තවිහාරං ගතවා ‘ඉදං වදාති වසිස්සාමි’⁴ ති ආලයං කරෙති, ඉච්චස්ස ආලයෙන වා ගහණං ආලයෙන වා ආලයො පටිපය්‍යස්මහති. සබ්බත්ථ පච්ඡිමෙ ගහණෙ වා ආලයෙ වා තිට්ඨති. යො පන එකමිං විහාරෙ සෙතාසනං ගහෙතා අඤ්ඤාමිං විහාරෙ වසිස්සාමිති ගච්ඡති, තස්ස උපවාරසීමාතිකකමෙ සෙතාසනගාහො පටිපය්‍යස්මහති. යදි පන ‘තත්ථ එසු හවිස්සාති, වසිස්සාමි. නො චෙ, ආගමිස්සාමි’⁴ ති ගතවා අථාසුභාවං ඤාතා පච්චාගච්ඡති, වට්ටති.

තිවස්සනනෙරනාති එත්ථ තිවස්සනනෙර නාම යො දව්ඨි වස්සෙති මහනතතරෙ වා දහරතරෙ වා හොති; යො පන එකෙන වස්සෙන මහනතතරෙ වා දහරතරො වා හොති; යො වා සමාන වස්සො, තත්ථ වතබ්බමෙව නථී. ඉමෙ සබ්බෙ එකමිං මඤ්ඤෙ වා පිඨෙ වා දො දො හුතා තිසිදිභුං ලහනාති. යං තිණණං නප්පහොති,⁴ තං සංභාරිමං වා තොතු⁵ අසංභාරිමං වා, තථාරූපෙ අපි එලක බණ්ණි අනුපසම්පන්නතාපි සද්ධිං තිසිදිභුං වට්ටති. හත්ථිභවනති හත්ථිකුලො පතිට්ඨිතං; එවං කතස්ස කිරිතං නාමං. සබ්බං පාසාදපටිසොගනති සුවණ්ණරජතාදිවිච්ඡාති කවාටාති මඤ්ඤෙ පිඨාති තාලවණොති සුවණ්ණරජතමයපානියසවසරථාති යං කිඤ්චි

1. මුක්ඛං-පාලි.

2. සි. මු. තං හෙ,

3. සි. I මුඤ්චාති.

4. සි. මු. තප්පහොතු.

5. සි. මු. හොති.

විකතකමිං කතං, සබ්බං වට්ඨති. 'පාසාදස්ස දුසිද්ධං ඛෙත්ත වජ්ඣං ගොමහිසා දෙමා'ති වදන්ති, පාථෙකකං ගහණකිච්චං නත්ති. පාසාදෙ පටිග්ගනිතෙ පටිග්ගනිතමෙව ගොති.¹ ගොණකාදිති සංඝිතවිහාරෙ වා පුග්ගප්‍රිකවිහාරෙ වා මඤ්චපිඨකෙසු² අත්ථරිත්වා පරිභුඤ්ඤාං න වට්ඨන්ති. ධම්මාසනෙ පන ගිහිජීවිතට්ඨිනාරෙන ලබන්ති. තත්‍රාපි නිපජ්ජාං න වට්ඨති.

පඤ්චමානීති රුසිවසෙන පඤ්ච; රූප³වසෙන පනෙතාති බහුති ගොන්ති. තත්ථ ආශ්මො නාම පුප්ඵාරුමො වා ඵලාරුමො වා; ආශ්මමඤ්ච නාම තෙසං යෙව ආරුමානං අත්ථං පරිච්ඡිද්ධා ඔපිතොකාසො; තෙසු වා ආරුමෙසු විනාමෙසු තෙසං පොරුණ භුමිභාගො; විහාණෙ නාම යං කිඤ්චි පාසාදදිසෙනාසනං; විහාර මඤ්ච නාම තස්ස පතිට්ඨානොකාසො; මපඤ්චා නාම මසාරකො බුද්ධිකාබද්ධො⁴ කුලීරපාදකො ආභවපාදකොති ඉමෙසං පුබ්බෙ වුත්තානං වතුන්තං මඤ්චානං අඤ්ඤතරං; පීඨං නාම ඵ්‍යාරකා දීනංයෙව වතුන්තං පිඨානං අඤ්ඤතරං; ගිහි නාම උණ්ණාහිසි ආදීනං පඤ්චානං අඤ්ඤතරං; බිම්බොහනං නාම වුත්තප්පකාරුතං බිම්බොහනානං අඤ්ඤතරං; ලොහකුමිති නාම ඝාලකලොහෙන වා තඬලොහෙන වා යෙන කෙනපි ලොහෙන⁵ ආතකුමිති; ලොහ භාණ්ඩාදීසුපි ඵසෙව නයො. ඵත්ථ පන භාණ්ඩානි අරඤ්ඤෙර වුට්ඨති. මාරකොති සටො; ඝට්ඨාසං ආවාහමෙව. මාග්ගිආදීසු වෙලලි ආදීසු ව දුරිඤ්ඤායං නාම නත්ති. ඵචං-

විසම්මභාති දො ගොන්ති ඝාතියං වතුසම්මතං,
වතුත්ථං නවකොට්ඨාසං පඤ්චමං අට්ඨභෙදනං.
ඉති පඤ්චති රුසිති පඤ්චනිවමලලොවනො,
පඤ්චවිසම්මං නාටො ගරුහණ්ඩං පකාසති.

තත්‍රායං විනිවර්තකථා: ඉදං හි සබ්බමපි ගරුහණ්ඩං. ඉධ අවිසංජ්ජිසං, කිට්ඨාගිරිවජ්ජිත්ථං 'අවෙහඬගියන්ති' වුත්තා, පට්ටාසෙර පන-

"අවිසංජ්ජියං අවෙහඬගියං පඤ්ච වුත්තා මහෙසිනා,
විසංජෙජ්ජනස්ස පරිභුඤ්ඤානස්ස අනාපාති,
පඤ්ඤාමෙසා කුසලෙහි විනතිනා"ති

ආගතං. තත්ථො මුලවෙජ්ජවසෙන අවිසංජ්ජියං අවෙහඬගියඤ්ච පරිවත්තනවසෙන පන විසංජෙජ්ජනස්ස පරිභුඤ්ඤානස්ස ව අනාපාතීති ඵවමෙත්ථ අබිප්පායො වෙදිතබ්බො.

1. සි. 1. & II, ගොන්ති. 2. සි. I, පිඨකෙසු වා. 3. සි. වු. සරුප.
4. සි. 1. & II, බුද්ධිකාබද්ධො. 5. සි. I, තඬලොහෙන වා ලොහෙන.

තත්‍රායං ආනුසුඛිකථා: ඉදං තාව පඤ්චවිධම්ච විවරපිණ්ඩපාත
 හෙසජ්ජන්තං උපනෙතුං න වට්ඨති. එවරෙන ච එවරං ගරු
 හණ්ඩන ච ගරුහණ්ඩං පරිවතෙනතුං වට්ඨති. එවරෙ පන ඛෙත්තං
 වජ්ඣං¹ තලාකං මාතිකාති එවරුපං භික්ඛුසංඝස්ස විවාරෙතුං වා
 සම්පට්ඨිතුං වා අබ්බාසෙතුං වා න වට්ඨති. කප්පියකාරකෙනෙව
 විවාරිතතො කප්පියහණ්ඩං වට්ඨති. ආරුමෙන පන ආරුමං ආරුම
 වජ්ඣං විහාරං විහාරවජ්ජනති ඉමාති වත්තාරිපි පරිවතෙනතුං වට්ඨති.²

තත්‍රායං පරිවත්තනතයො: සංඝස්ස නාප්‍රිකෙරුරුමො දුරෙ හොති,
 කප්පියකාරකා වා බහුතරං බාදනති. යම්පි න බාදනති, තතො සකට
 වෙනතං දඬා අප්පමෙව ආගරනති. අඤ්ඤාසම්පත්තස්ස ආරුමස්ස
 අවිදුරෙ ගාමවාසීනං මනුස්සානං විහාරස්ස සම්පෙ ආරුමො හොති.
 තෙ සංඝං උපසංකම්චා සකො ආරුමෙන තං ආරුමං යාවනති.
 සංඝෙන “රුඬ්චති සංඝස්සා”ති අපලොකෙචා සම්පට්ඨිතබ්බො.
 සවෙ භි භික්ඛුනං රුක්ඛසහස්සං හොති, මනුස්සානං පඤ්ච සතාති,
 ‘තුමහාකං අරුමො බුද්දකො’ති න වත්තබ්බං. කිඤ්චාපි භි අයං
 බුද්දකො, අථ ඛො ඉතරතො බහුතරං ආයං දෙනි. සවෙපි සමක
 මෙව දෙනි, එවම්පි ඉච්ඡිතිච්ඡිතකම්භණ් පරිභුඤ්ජිතුං සක්කාති
 ගහෙතබ්බමෙව. සවෙ පන මනුස්සානං බහුතරං රුක්ඛා හොනති,
 ‘නහු තුමහාකං බහුතරං රුක්ඛා’ති වත්තබ්බං. සවෙ “අතිරෙකං
 අමහාකං පුඤ්ඤං හොතු. සංඝස්ස දෙමා”ති වදනති, ජානාපෙචා
 සම්පට්ඨිතුං වට්ඨති. භික්ඛුනං රුක්ඛා එලධාරිතො, මනුස්සානං
 රුක්ඛා න තාව එලං ගණ්හනති, කිඤ්චාපි න ගණ්හනති, න විරෙන
 ගණ්හිස්සනති සම්පට්ඨිතබ්බමෙව. මනුස්සානං රුක්ඛා එලධාරි
 තො, භික්ඛුනං න තාව එලං ගණ්හනති. ‘නහු තුමහාකං රුක්ඛා
 එලධාරිතො’ති වත්තබ්බං. සවෙ ‘ගණ්හථ හතො, අමහාකං පුඤ්ඤං
 හවිස්සති’ති දෙනති, ජානාපෙචා සම්පට්ඨිතුං වට්ඨති. එවං ආරු
 මෙන ආරුමො පරිවතෙතබ්බො. එතෙනෙව තයෙන ආරුම
 වජ්ඣම්පි විහාරෙපි විහාරවජ්ජම්පි ආරුමෙන පරිවතෙතබ්බං. ආරුම
 වජ්ජනා ව මහත්තන වා බුද්දකෙන වා ආරුමං ආරුමවජ්ජං විහාරං
 විහාරවජ්ජනති.

කථං විහාරෙන විහාරෙ පරිවතෙතබ්බො? සංඝස්ස අනො
 ගාමෙ ගෙහං හොති. මනුස්සානං විහාරමජ්ඣෙකි පාසාදෙ. උහොපි
 අගෙසන සමකා. සවෙ මනුස්සා තෙන පාසාදෙන තං ගෙහං යාවනති,
 සම්පට්ඨිතුං වට්ඨති. භික්ඛුනඤ්ච මහග්ගතරං ගෙහං හොති,
 ‘මහග්ගතරං අමහාකං ගෙහ’නති චුත්තෙව ච ‘කිඤ්චාපි මහග්ගතරං,
 පබ්බජිතානං අසාරුප්පං, න සක්කා තත්ථ පබ්බජිතෙහි වසිතුං. ඉදම්පන
 සාරුප්පං ගණ්හථා’ති වදනති, එවම්පි සම්පට්ඨිතුං වට්ඨති. සවෙ

පන මනුස්සානා මහත්තං ගොති, 'නනු තුමානං ගෙහං මහත්තං' නති වතතබ්බං. 'ගොතු හතෙත. අමානං පුඤ්ඤං හවිස්සති' ගණ්ඨාථා'ති වුතෙන පන සමපට්ඨිත්තුං වට්ඨති. එවං විහාරෙන විහාරෙ පරිවතෙන තබ්බො. එතෙනෙව නයෙන විහාරවජ්ඣුපි ආරුමොපි ආරුමවජ්ඣුපි විහාරෙන පරිවතෙන තබ්බං; විහාරවජ්ඣුතා ව මහගෙස්සන වා අපගෙස්සන වා විහාරං විහාරවජ්ඣු ආරුමං ආරුමවජ්ඣු¹. එවං තාව ථාවරෙන ථාවරපරිවතනං වෙදිතබ්බං.

ගරුභණ්ඩන ගරුභණ්ඩපරිවතනතෙ පන මඤ්චපිඨං මහත්තං වා ගොතු බුද්ධං වා අනතමසො වතුරඛතුලපාදකං වා භාමදුරකෙති පංසවාගාරකෙසු කිලනෙතති කතමපි සඛ්ඤාසං දිනනකාලතො පට්ඨාය ගරුභණ්ඩා ගොති. සමෙපි රුජරුජමානාමත්තාදයො එකපසනාරෙනෙව මඤ්චසතං වා මඤ්චසහස්සං වා දෙනති, සබ්බෙ කපපියමඤ්චා සමපට්ඨිත්තබ්බා. සමපට්ඨිත්තා බුද්ධපට්ඨාපියා "සඛ්ඤිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ඤා"ති දතබ්බා. පුග්ගලිකවසෙන න දතබ්බා. අතිරෙකමඤ්ච භණ්ඩාගාරදිසු පඤ්ඤපෙත්වා පතනවිවරං චිකිත්සිතුමපි වට්ඨති. 'බ්බි සිමාය සඛ්ඤාසං දෙමා'ති දිනනමඤ්චා සඛ්ඤාසං වසනට්ඨානෙ දතබ්බො. තත්ථ වෙ බහු මඤ්චා ගොනති, මඤ්චාන කමමං නපථි, යස්ස වසනට්ඨානෙ කමමං අපථි, තත්ථ "සඛ්ඤිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ඤා"ති දතබ්බො. මහගෙස්සන සතග්ගනකෙන වා සහස්සග්ගනකෙන වා මඤ්චන අඤ්ඤං මඤ්චසතං ලබ්බති, පරිවතෙනවා ගගෙ තබ්බං. න තෙවලං මඤ්චන මඤ්චායෙව, ආරුමආරුමවජ්ඣු විහාර විහාරවජ්ඣු පිඨ භිසිඛිමොගතාතිපි පරිවතෙනතුං වට්ඨනති. එස නයො පිඨභිසිඛිමොගතෙසුපි. එතෙසු හි කපපියාකපපියං වුතනතයමෙව. තත්ථ අකපපියං න පරිභුඤ්ඤිතබ්බං. කපපියං සඛ්ඤිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ඤිතබ්බං. අකපපියං වා මහත්තං කපපියං වා පරිවතෙනවා වුතනවජ්ඣුති ගගෙතබ්බාති. අගරුභණ්ඩපතං පන භිසිඛිමොගතං නාම නපථි.

ලොභකුමිති ලොභහාණ්ඩං ලොභභව්ගනති ඉමාති තිණි මහ නතාති වා ගොනතු බුද්ධකාති වා අනතමසො පසතමතනුඋදක ගණ්ඨනකාතිපි, ගරුභණ්ඩාතිගෙව. ලොභවාරකො පන කාලලොභ තබ්බලොභවට්ඨලොභකංසලොභානං යෙන කෙනවි කතො සිහල දීපෙ පාදගණ්ඨනකො භාජෙනබ්බො. පාදෙ නාම මගධනාලියා පඤ්ච නාලිමත්තං ගණ්ඨාති. තතො අධිකං ගණ්ඨනකො ගරුභණ්ඩං. ඉමාති තාව පාලියං ආගතාති ලොභභාජනාති. පාලියමපන අනා ගතාති හිංකාර පටිග්ගන උඵංක දබ්බි කවච්ඡු පාති තට්ඨක සරක සමුග්ග අභිහාරකපලල බුමකවච්ඡුආදීති බුද්ධකාති වා මහනතාති වා සබ්බාති ගරුභණ්ඩාති. පතෙනා අග්ථාලකං තබ්බලොභථාලකනති ඉමාති පන භාජනියාති. කංසලොභවට්ඨලොභභාජනවිකති සඛ්ඤික පරි

1. සි. මු. විහාර-විභාවජ්ඣු ආරුම අරුමෙසුහි.

භොගෙන වා ගිහිවිකවාති වා වට්ටති. පුග්ගලිකපරිභොගෙන න වට්ටති. කංඝලොභාදිභාජනං සබ්බස්ස දින්නමපි පාරිභාජියං න වට්ටති. 'ගිහිවිකවතීභාරෙතෙව පරිභුඤ්ඤිතබ්බ'නති මහාපච්චිකියං වුත්තං.

ඌපෙඤා පන භාජනවිකාතිං අඤ්ඤායම්මපි කප්පියලොභහණ්ඩ අඤ්ඤති අඤ්ඤතිසලාකා කණ්ණමලහරණී පණ්ණසුචි බුද්ධකො පිපථලකො බුද්ධකං ආරකණටකං ඤාඤ්ඤිකාතාලං කතතරයට්ඨිවෙධ කො නන්දදනං හෙණ්ඩවාලො¹ ලොභකුටො ලොභසංඝි ලොභ ගුලො ලොභපිණ්ඩි ලොභවකකලිකා අඤ්ඤමපි විපකතලොභහණ්ඩං භාජනීයං. ධුමනෙතතථාලදීපරුකකදීපකපලුකමලබ්බකදීපභූමිපුරිස තිරව්නතගතරුපකාති පන අඤ්ඤති වා හිතතිච්ඡදනකවාචාදිසු උප තෙතබ්බාති, අත්තමසො ලොභබිලකං උපාදය සබ්බාති ගරු හණ්ඩාතියෙව භොනති, අත්තනා ලභානිපි පරිහරිතා පුග්ගලිකපරි භොගෙන න පරිභුඤ්ඤිතබ්බාති. සබ්බිකපරිභොගෙන වා ගිහිවික වාති වා වට්ටනති. තිපුහණ්ඩපි එසෙව නයො. බීරපාසාණමයාති තට්ටකසරකාදීති ගරුහණ්ඩාතියෙව. සටකො පන තෙලභාජනං වා පාදගණ්හනකතො අතිරෙකමෙව ගරුහණ්ඩං. සුවණ්ණරජතභාජ කුටජාතිථලිකභාජනාති ගිහිවිකවාතිපි න වට්ටනති. පභෙව සබ්බික පරිභොගෙන වා පුග්ගලිකපරිභොගෙන වා. සෙනාසනපරිභොගෙ පන ආමාසමපි අනාමාසමපි සබ්බං වට්ටති.

වාසිආදිසු යාය වාසියා ඌපෙඤා දන්තකට්ඨවේදනං වා උචුජ් තච්ඡනං වා අඤ්ඤං මහාකමමං කාතුං න සකකා, අයං භාජනීයා. නතො මහත්තතරු² යෙන කෙනවි ආකාරෙන කතා වාසි' ගරු හණ්ඩං. එරසු පන අත්තමසො වෙජ්ජානං සිරු³ වෙධනථරසුපි ගරු හණ්ඩමෙව. ඤාමාසියං ථරසුසදිසො එව විනිච්ඡයො. යා පන ආයුධ සංඛෙපෙන කතා, අයං අනාමාසා. ඤාද්දලො අත්තමසො චතුරභිකුල මතෙතාපි ගරුහණ්ඩමෙව. නිබ්බාදනං චතුරස්සමුඛං වා භොතු, දෙණි මුඛං වා වංකං වා උජ්ජකං වා, අත්තමසො සමමුඤ්ඤතිදණ්ඩකවෙධ නමපි දණ්ඩබ්බං වෙ, ගරුහණ්ඩමෙව. සමමුඤ්ඤතිදණ්ඩබ්බනකමපන අදණ්ඩකං තලමතතමෙව යං සකකා සිපාටිකාය පකිපිතා පරිහරි තුං, තං භාජනීයං. සීඛරමපි නිබ්බාදනෙතෙව සභිගහිතං. යෙහි මනුසෙසති විහාරෙ වාසිආදීති දින්නාති භොනති, තෙ වෙ සරෙ දසෙසි වා වොරෙහි වා විපුතෙන "දෙථ නො හතෙන උපකරෙ⁴. පුන පාකතිකෙ කරිය්සාමා"ති වදනති, දතබ්බා. සුවෙ හරනති,⁵ න වාරෙතබ්බා. අනාහරනනාපි න වොදෙතබ්බා. කමාර තට්ටකාර වුඤ්ඤාර නලකාර මණිකාර පත්තබ්බකානං අබිකරණිමුට්ඨික සණ්ඩාසලාදීති සබ්බාති ලොභමය උපකරණාති සංඝෙ දින්නාකාලතො පට්ඨාය ගරුහණ්ඩාති. තිපුකොට්ඨිකසුවණ්ණකාරවමමකාරඋපකර

I. සි. මු. ගිණ්ඩවාලො 2 සි. I. & II. හෙතෙර 3 සි. මු. සියරු
4. සි. මු. උපකරණ. 5. සි. I & මු. ආහරනති.

ණේසුපි එසෙව නයො. අයමපන විසෙසො: කිපුකොට්ඨක උපකර
 ණේසුපි කිපුවෙජ්දනසන්ධං, සුවණ්ණකාරඋපකරණේසු සුවණ්ණ
 වෙජ්දනසන්ධං, වමමකාරඋපකරණේසු කාතපරිකමවමමථිඤ්ඤාතිකා
 බුද්ධසඤ්ඤි ඉමංභි භාජනියභණ්ඩාති. නභාපිතභුක්තකාරඋපකරණේ
 සුපි ඔපෙඨා මහාකතතරිං මහාසඤ්ඤාසං මහාපිට්ඨිකඤ්ඤා සබ්බං
 භාජනියං. මහාකතතරිඤ්ඤාති ගරුභණ්ඩාති.

වලලී ආදිසු වෙනතවලලීආදිකා යා කාපි අධ්වනිසුප්පමාණ වලලී
 සබ්බස්ස දින්නා වා තත්ථ ජාතකා වා රක්ඛිතගොපිතා¹ ගරුභණ්ඩං
 හොති. සා සංඝකමෙව ව වෙතියකමෙව ව කතෙ සවෙ අතීරෙකා
 හොති, පුග්ගලිකකමෙවපි උපනෙභුං වට්ඨති. අරක්ඛිතා පත ගරු
 භණ්ඩමෙව න හොති. සුග්ගමකවිවාකනාලිකෙරහීරවමමයා රජ්ජ
 කා වා යොත්තාති වා වානෙත ව නාලිකෙරහීරෙන ව වට්ටො²
 කතා එකපටා³ වා ද්විපටා⁴ වා සංඝස්ස දින්නකාලතො පට්ඨාය ගරු
 භණ්ඩං. සුග්ගං පත අවට්ටො දින්නං මකවිවාකනාලිකෙරහීර ව
 භාජනියා, යෙහි පතෙතාති රජ්ජකයොත්තාදි⁵ දින්නාති භොන්ති,
 තෙ අතතතො කරණීයෙන හරන්නා න වාරෙ බබ්බං. යො කොපි
 අතතමසො අධ්වනිසුප්පවිදණ්ඩමතොපි ඔමථ සංඝස්ස දින්නො වා
 තත්ථ ජාතකො වා රක්ඛිතගොපිතොව ගරුභණ්ඩං. සොපි සංඝකමෙව
 ව වෙතියකමෙව ව කතෙ අතීරෙකො පුග්ගලිකකමෙව දුභුං වට්ඨති.
 ප-දගණහතකතෙලනාලිපත කතකරයට්ඨි උපාහතදණ්ඩකො ඡතත
 දණ්ඩා ඡතතසලාකාති ඉදමෙත්ථ භාජනියභණ්ඩං. දඩ්ඨගෙහා
 මනුස්සා ගණ්ඨිඨා ගවජ්ජනා න වාරෙතබ්බං. රක්ඛිතගොපිතං වෙඨං
 ගණ්ඨනෙතන සමකං වා අතීරෙකං වා ථාවරං අතතමසො තං අග්ග
 තකවාලිකායපි ථාතිකමං කතා ගහෙතබ්බං. ථාතිකමං අකතා
 ගණ්ඨනෙතන තත්ථෙව වලඤ්ඤතබ්බං. ගමනකාලෙ සංඝිකෙ
 ආවාසෙ ධිපෙඨා ගතතබ්බං. අසතියා ගහෙතා ගතෙන පතිණිඨා:
 දතබ්බං. දෙසනතරං ගතෙන සමපතතවිභාරෙ සංඝිකාවාසෙ ධිපෙ
 තබ්බං. තිණ්ණති මුඤ්ඤාදි බබ්බජං ව ධිපෙඨා අවසෙ⁶ යං කිඤ්ඤි
 තිණං; යත්ථ පත තිණං තථි, තත්ථ පණ්ණාති ඡාදෙතති. තසමා
 පණ්ණමපි තිණෙනෙව සංගහිතං. ඉති මුඤ්ඤාදිසු යං කිඤ්ඤි මුට්ඨිප්ප
 මාණමපි තිණං තාලපණ්ණාදිසු ව එකපණ්ණමපි සංඝස්ස දින්නං
 වා තත්ථ ජාතකං වා බහාරමෙ සංඝස්ස තිණවජ්ජුගමිං ජාතතිණං
 වා රක්ඛිතගොපිතං ගරුභණ්ඩං හොති. තමපි සංඝකමෙව ව වෙතිය
 කමෙව ව කතෙ අතීරෙකං පුග්ගලිකකමෙව දුභුං වට්ඨති. දඩ්ඨගෙහා
 මනුස්සා ගහෙතා ගවජ්ජනා න වාරෙතබ්බං. අධ්වනිසුප්පමාණොපි
 රිතතපොත්ථකො ගරුභණ්ඩකමෙව. මකතිකා පකතිමතතිකා වා
 හොතු පඤ්චවණ්ණා වා සුඛා වා සජ්ජ⁷ රසකඩ්ඤ්ඤා⁸ සිලෙසාදිසු වා යං
 කිඤ්ඤි දුලභට්ඨානෙ ආනෙතා වා දින්නං තත්ථ ජාතකං වා රක්ඛිත

1, සි. II. වට්ටො. 2, සි. මු පට්ටා. 3, සි. මු, සජ්ජ 4, සි. මු. කුංභල.

ගොපිතං තාලපක්කමිත්තං ගරුභණ්ඩං ගොති. තච්චි සංඝකමෙව ව
වෙතියකමෙව ච තිට්ඨිතෙ අතිරෙකං පුග්ගලිකකමෙව දාතුං වට්ටති.
තිඛු තිඛුලුක හරිතාල මනොසිලඤ්ජනාති පන භාජනියභණ්ඩාති

දරුභණ්ඩං යො කොචි අට්ඨඛුලුසුච්ඡිදණ්ඩමනෙතාපි දරු
භණ්ඩකො දරුදුලුභට්ඨානෙ සංඝස්ස දිනෙතා වා තඤ්ඤ ජාතකො
වා රක්ඛිතගොපිතො, අයං ගරුභණ්ඩං ගොතිති කුරුඤ්ඤං වුත්තං.
මහාඅට්ඨකපාසපන සබ්බමි දරුවෙඵවමපාසාණාදිවිකතිං දරු
භණ්ඩන සංගණිතා “තෙන බො පන සමයෙන සංඝස්ස ආසඤ්ඤි
කො¹ උපපන්නා ගොති”ති ඉතො පට්ඨාය දරුභණ්ඩවිතිච්ඡයො
වුත්තො. තත්‍රායං අඤ්ඤාතො: ආසඤ්ඤා² සත්තබ්බො හද්දපිඨං
පිඨිකා ඵලකපාදකා³ පිඨං ආමණ්ඩනවණ්චිකපිඨං ඵලකා කොච්ඡං
පලාලපිඨනති ඉමෙසු තාව යං කිඤ්චි බුද්ධං වා ගොතු මහනතං වා,
සබ්බස්ස දිනතං ගරුභණ්ඩං ගොති. පලාලපිඨෙන වෙඤ්ඤිකද්විපත්තාදි
පිඨාතිපි සබ්බතිතාති. ව්‍යග්ගවමමනඤ්චි වාලරුපපට්ඨකිත්තං
රතනපට්ඨිබ්බිතං කොච්ඡං ගරුභණ්ඩමෙව. වංකඵලකං දීඝඵලකං
විවරධොවනඵලකං සට්ටනඵලකං සට්ටනමුග්ගණේ දන්තකට්ඨවෙඡ්ඤන
ගණ්ඨිකා දණ්ඩමුග්ගණේ නාවා අමමණං රජනදෙණි උදකපට්ඨිකො
දරුමයො වා දන්තමයො වා වෙඵමයො වා සපාදකොපි අපාදකොපි
සමුග්ගො මංජුසා පාදගණ්ඨනකතො අතිරෙකපමාණො කාරණො
උදකදෙණි උදකනවාහං උඵංකො කට්ඨිකා පානියසර්වං පානිය
සංඛොති ඵතෙසුපි යං කිඤ්චි සබ්බෙ දිනතං ගරුභණ්ඩං. සබ්බඵලකං
පන භාජනියං. තථා දරුමයො උදකතුලො පාදකඤ්ඤිකමණ්ඩලං දරු
මයං වා ගොතු වොලපණ්ණාදිමයං වා, සබ්බං ගරුභණ්ඩං. ආධාරකො
පතනපිඨානං තාලවණ්ටං විජනං වබ්බොධකං පච්ඡි යට්ඨි සමමුඤ්ජනී
මුට්ඨිසමමුඤ්ජනීති ඵතෙසුපි යං කිඤ්චි බුද්ධං වා මහනතං වා දරු
වෙඵ පණ්ණවමමාදිසු යෙන කෙනචි කතං ගරුභණ්ඩමෙව. ඵහතුලා
සොපානඵලකාදිසු දරුමයං වා පාසාණමයං වා කිඤ්චි ගෙහ
සමාරරුපං, යො කොචි කට්ඨාරකො, යං කිඤ්චි භුමමඤ්ඤික,
යං කිඤ්චි අකපපියවමං, සබ්බං සබ්බෙ දිනතං ගරුභණ්ඩං භුමමඤ්ඤික
රණං කාතුං වට්ටති. තෙල⁴ වමං පන පච්චමඤ්ඤිකගතිකං ගොති.
තච්චි ගරුභණ්ඩමෙව. කපපියවමාති භාජනියාති. කුරුඤ්ඤපන
සබ්බං මඤ්ඤපමාණං වමං ගරුභණ්ඩනති වුත්තං. උදකලං මුසලං
සුපං තිසදං නිසදපොතො පාසාණදෙණි පාසාණකවාහං තුරි
වෙමහස්සාදි සබ්බං පෙසනාදිභණ්ඩං සබ්බං කසිභණ්ඩං සබ්බං
වකකසුත්තකයානං ගරුභණ්ඩමෙව. මඤ්ඤපාදෙ මඤ්ඤඅට්ඨි පිඨ
පාදෙ පිඨඅට්ඨි වාසිඵරසුභාදිතං දණ්ඩාති ඵතෙසු යං කිඤ්චි විප්ප
කතනච්ඡිකමමං අතිට්ඨිතමෙව භාජනියං. තච්ඡිතමට්ටපන ගරු

1. සි. 1. ආසඤ්ඤා. 2. සි. II පාදකා.
3. සි. II. මු. විජනී. 4. සි. මු. පලක.

හණිං හොති. අනුසුද්ධතවාසියා පන දණ්ඩා ඡන්දාමුට්ඨිපණ්ණං කතතරයට්ඨි උපාහතා අරණිසතිනා ධම්මකරකො පාදගණනකතො අනතිරිතතං. ආමලකතුමං ආමලකසපො ලාමුකතුමං ලමුකසපො විසාණකතුමෙනති සබ්බමෙන භාජනීයං. තතො මහත්තතරං ගරු හණිං. හඤ්ඤතො වා යං කිසුචි විසාණං¹ වා අතච්ඡිතං යථා හතමෙව භාජනීයං. තෙනි කතමඤ්චපාදදිපු පුරිමසදිසොයෙව විති ච්ඡයො. තච්ඡිතතිට්ඨිතොපි තිඬුකරණිකො අඤ්ඤතො කරණික ගණිකා පිඨො අඤ්ඤති අඤ්ඤතිසලාකා උදකපුඤ්ඤතිති සබ්බං ඉදං භාජනීයමෙව. මහතිකාහණික සබ්බං මනුස්සානං උපහොගපරිභොගං සට්ඨිකර්දි කුලාලභාජනං පත්තකවාහං අභිතාරකවාහං බුප්ඨනකං දීපරුකකො දීපකපලලිකා වයතිට්ඨිකා ඡදතිට්ඨිකා පුට්ඨිකාති සබ්බස්ස දිත්තකාලතො පට්ඨාය ගරුහණිං. පාදගණනකතො අනතිරිතතපමාණො පන සට්ඨකො පහතං ථාලකං කඤ්චතකො කුණ්ඩිකාති ඉදමෙත්ථ භාජනීයහණිං. යථා ව මහතිකාහණික ඵලං ව ලොහහණිකපි කුණ්ඩිකා භාජනීයකොට්ඨාසමෙව හජනිති අයමෙත්ථ අනුපුබ්බකථා.

ගණිකාබානමනෙතනාති ආරබ්භානං උපරි කපොතක ගණිකා යොජනමනෙතන; පටිගණකරණමනෙතනාති ගොමයපරි ගණිකසාවපරිගණකකරණමනෙතන; බුමකාලිකනති ඉදං යාවස්ස විතකවුමො න පඤ්ඤයති, තාව අයං විහාරෙ එතස්සෙවාවති ඵලං බුමකාලෙ අපලොකෙත්වා කතපරියොසිතං විහාරං දෙනති; විපස ඝනනති එත්ථ විපසකතො නාම යාව ගොපානසීයො න ආරොහනති; ගොපානසීපු පන ආරුලහාසු බහුකතො නාම හොති. තස්මා තතො පට්ඨාය න දුතබ්බො. කඤ්චිදෙව සමාදපෙත්වා කාරෙස්සති. බුද්ධකෙ විහාරෙ කමමං ඔලොකෙත්වා, ඡපසඤ්චවසස්සිකනති කමමං ඔලොකෙත්වා චතුහත්ථිවිහාරෙ චතුචස්සිකං, පඤ්චහත්ථි පඤ්චවස්සිකං ඡහත්ථි ඡවස්සිකං, දුතබ්බං. අසිසංයාගො පන යස්මා සත්ත ධර්මහත්ථො හොති, තස්මා එත්ථ සත්තධර්මස්සිකනති වුත්තං. සචෙ පන සො නවහත්ථිකො හොති නවචස්සිකමපි දුතබ්බං. මහලලහෙ පන දසහත්ථි එකාදසහත්ථි විහාරෙ වා පාසාදෙ වා දසචස්සිකං වා එකා දසචස්සිකං වා දුතබ්බං. ආදසහත්ථි පන තතො අධිකෙ වා ලොහ පාසාදසදිසෙ²පි ආදසචස්සිකමෙව දුතබ්බං. න තතො උත්තරිං.

තචකමමිකො භිකූ ආනො වස්සෙ තං ආවාසං ලභති. උතු කාලෙ පටිබාහිචුං න ලභති. සචෙ සො ආවාසො ජීරති, ආවාස සාමිකස්ස වා තස්ස වංසෙ උපනතස්ස වා කස්සපි කපෙත්තබ්බං: 'ආවා සො වො නස්සති. ජ්ඣකථ එතං ආවාස'නති. සචෙ සො න සකෙකාති භිකූති ඤාති වා උපට්ඨාකෙ වා සමාදපෙත්වා ජ්ඣතිතබ්බො, සචෙ තෙපි න සකෙකානති, සබ්බිකෙන පච්චයෙන ජ්ඣතිතබ්බො. තස්මිමපි

අසති එකං ආවාසං විසංජේජ්ඣා අවසෙසා ජාතිතබ්බා, බහු විසංජේජ්ඣා එකං සණ්ඨපෙතුමපි වට්ටතියෙව, දුබ්බිකෙකි භික්ඛුපු පකක නොතපු සබ්බෙ ආවාසා නස්සනති, තස්මා එකං වා දො වා තයො වා ආවාසෙ විසංජේජ්ඣා තයො යාගුහාත්තවිවරදීති පරිභුඤ්ජනෙන නිසෙසා ආවාසා ජාතිතබ්බායෙව, සුරුඤ්ඤමපනි “සබ්බිකෙ පච්චයෙ අසති එකො භික්ඛු ‘භුක්තං එකං මඤ්චට්ඨානං ගහෙත්වා ජග්ගාති’ති වාතතබ්බා, සචෙ බුත්තරං ඉච්ඡති, භාගං වා උපසිඤ්ඤානං වා දත්වාපි ජග්ගාපෙතබ්බා,¹ අථ ‘එවමත්තතමෙවත් අවසිට්ඨි, බුත්තවිමං කාතබ්බ’නති න ඉච්ඡති, ‘භුක්තං පුග්ගලිකමෙව කත්වා ජග්ගා, එවමපි සබ්බස්ස භණ්ඩකට්ඨානට්ඨානං නවකාතඤ්ච වසනට්ඨානං ලභිස්සති’ති ජග්ගාපෙතබ්බා,² එවං ජග්ගිතො පන තස්මිං ජවිතෙන පුග්ගලිකො හොති, මතෙ සබ්බිකො යෙව, සචෙ සද්ධිවිහාරිකානං දාතුංගාමො හොති, කමමං ඔලොකෙත්වා තතියනාගං වා උපසිඤ්ඤානං වා පුග්ගලිකං කත්වා ජග්ගාපෙතබ්බා, එතං හි සද්ධිවිහාරිකානං දාතුං ලභති, එවං ජග්ගනකෙ පන අසති ‘එකං ආවාසං විසංජේජ්ඣා’ති ආදිනා තයෙන ජග්ගාපෙතබ්බො”ති චුත්තං, ඉදමපි ව අඤ්ඤං තථෙව චුත්තං.

දො භික්ඛු සබ්බිකං භූමිං ගහෙත්වා සොධෙත්වා සබ්බිකං සෙනාසනං කරෙන්නති, යෙන සා භූමි පඨමං ගතිතා, සො සාමි, උහොපි පුග්ගලිකං කරෙන්නති, සොයෙව සාමි, සො සබ්බිකං කරෙති, ඉතරෙ පුග්ගලිකං කරෙති, අඤ්ඤඤච බහුං සෙනාසනට්ඨානං අපි, පුග්ගලිකං කරෙන්නොපි න වාරෙතබ්බො, අඤ්ඤාමිං පන නාදිසෙ පතිරුපෙ ණානෙ අසති තං පටිබාහිත්වා සබ්බිකං කරෙන්නෙව කාතබ්බො, යථෙත තස්ස තත්ථ වයනමමං කතං, තං දතබ්බො, සචෙ පන කතාවාසෙ වා ආවාසකරණට්ඨානෙ වා ඡායුපකථලූපකාරුකකා නොනති, අපලොකෙත්වා භාරෙතබ්බො, පුග්ගලිකා වෙ හොනති, සාමිකා ආපුච්ඡිතබ්බො, නො වෙ දෙනති, යාව තතියං ආපුච්ඡිත්වා ‘රුකකඅග්ගනකං මූලං දස්සාමා’ති භාරෙතබ්බො.

යො පන සබ්බිකං වලලිමත්තමපි අගහෙත්වා ආගරිමෙන උපකරණෙන සබ්බිකාය භූමියා පුග්ගලිකං විහාරං කාරෙති, උපසිඤ්ඤා සබ්බිකං හොති, උපසිඤ්ඤා පුග්ගලිකං, පාසාදො වෙ නොති, හෙට්ඨා පාසාදො සබ්බිකො, උපරි පුග්ගලිකො, සචෙ සො හෙට්ඨා පාසාදං ඉච්ඡති, තස්ස හොති, අථ හෙට්ඨා ව උපරි ව ඉච්ඡති, උභයත්ථ උපසිඤ්ඤා ලභති, දො සෙනාසනාති කාරෙති, එකං සබ්බිකං, එකං පුග්ගලිකං, සචෙ විහාරෙ උට්ඨිතෙන දබ්බසමහාරෙන කාරෙති, තතියං භාගං ලභති, සචෙ අකතට්ඨානෙ වයං වා පමුඛා වා කරෙති, බති කුඛෙති උපසිඤ්ඤා සබ්බස්ස, උපසිඤ්ඤා තස්ස, අථ මහනතං විසමං පුරෙත්වා අපදෙ පදං දස්සෙත්වා කතං හොති, අභිස්සරෙ තත්ථ සබ්බෙසා.

එකං වරසෙය්‍යනති තත්ථ¹ නවකමමද්‍යතට්ඨානෙ වා වස්සග්ගෙන පතතට්ඨානෙ වා යං ඉට්ඨති, තං එකං වරසෙය්‍යං අනුජානාමිති අපේඨා. පටිසොධිතො පක්කමති ගග්ගෙව ගතති පුත ආගන්ත්වා වස්සං වසන්තස්ස අනෙතාවස්සං තස්සෙව තං; අනාගට්ඨන්තස්ස පත සද්ධිවිහාරිකාදයො ගතෙවුං න ලභනති. නාති හරහාගීති අසුසුත්‍ර හරිත්වා න පරිභුඤ්ජනති; ඉතං ආකාශායාති යං තත්ථ මඤ්චපිඨාදි, තස්ස ගුහතත්ථාය, තං අසුසුත්‍ර හරිත්වා අනුජානාමිති අපේඨා. තස්මා තං අසුසුත්‍ර හරිත්වා සඤ්ඤිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස තට්ඨා පුතට්ඨං, ජිණ්ණං සුජිණ්ණං, සචෙ අරොගං තස්මිං විහාරෙ පටිඤ්ඤිතො පුත පාකතිකං කාතබ්බං. පුග්ගලිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තො තට්ඨං වා ජිණ්ණං වා ගිවා ගොති. තස්මිං පටිඤ්ඤිතො ද්‍යුතබ්බමෙව. සචෙ තතො ගොපානසිද්ධාදීති ගතෙත්වා අසුසුත්‍රමිං සඤ්ඤිකාචාසෙ යොජෙතති, සුයොජිතාති. පුග්ගලිකාචාසෙ යොජෙතෙතති පත මුලං වා ද්‍යුතබ්බං පටිපාකතිකං වා කාතබ්බං. ඡද්ධිතවිහාරතො මඤ්ච පිඨාදීති ථෙය්‍යවිග්ගෙන ගණනතො උද්ධාරෙයෙව හණ්ඩග්ගෙන කාරෙතබ්බො. පුත ආවාසිකකාලෙ දස්සාමිති ගතෙත්වා සඤ්ඤිකපරි භොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස තට්ඨං පුතට්ඨං, ජිණ්ණං සුජිණ්ණං. අරොගඤ්ච පාකතිකං කාතබ්බං. පුග්ගලිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජ ණස්ස තට්ඨං ගිවා ගොති. තතො ආරවාතපානාදීති සඤ්ඤිකාචාසෙ වා පුග්ගලිකාචාසෙ වා යොජිතාති පටිද්‍යුතබ්බාති යෙව.

එති² ආමමඤ්චායාති වඩ්ඤිකමත්ථාය; එතිකමමං වෙත්ථ සමභං වා අතිරෙකං වා අග්ගනකං මඤ්චපිඨාදිසෙතාසනමෙව වට්ටති. වක්ඛලිකනති කට්ඨලාදීති වෙසේත්වා කතවක්ඛලිකා; අලලෙති පාදෙ ගීති යෙති අක්කන්තට්ඨානෙ උදකං පඤ්ඤයති, එවරුපෙති පාදෙති පරිභණ්ඩිතභූමි වා³ සෙතාසනං වා න අක්කමිතබ්බං. සචෙ පත උදක සිනෙහමත්තමෙව පාදඤ්ඤයති, න උදකං, වට්ටති. පාදපුඤ්ජනිවපන අලුපාදෙති⁴ අක්කමිත්‍රං වට්ටති යෙව. සඋපාහනෙන ධොතපාදෙති අක්කමිතට්ඨානෙයෙව න වට්ටති. වොළකෙන පළිවෙසේත්‍රනති සුධා භූමියං වා පරිභණ්ඩිභූමියං වා සචෙ තට්ටිකා වා කට්ඨසාරකො වා තත්ථ වොළකෙන පාද වෙසේතබ්බො. තස්මිං අසති පණ්ණවපි අත්ථරි වුං වට්ටති. කිඤ්චි අනත්ථරිත්වා සපෙණස්ස පත දුක්ඛං. යදි පත තත්ථ නෙවාසිකා අනත්ථායපි භූමියං සපෙතති, අධොතපාදෙතිපි වලඤ්ඤනති, තපේව වලඤ්ඤත්‍රං වට්ටති. න ගිග්ගමෙ පටිකමම භතා ගිග්ගති සෙතතිතති වා විධානකමකතා වා න කෙවලඤ්ච භිතතිමෙව, ආරමපි වාතපානමපි අපස්සෙතඵලකමපි පාසාණත්ථෙව පි¹ රුක්ඛත්ථෙවපි විවරෙන වා කෙනපි වා අපට්ඨාදෙත්වා අපස්ස සිත්‍රං න ලබ්බති යෙව. ධොනපාදකාති ධොතපාදකා හුත්වා ධොතෙති

1. I, එත්ථ; 2. සි, I, පාති; 3. සි, I, පරිභණ්ඩිකං භූමි වා;

4. සි, I, පාසාණත්ථෙව;

පාදෙති අකකම්මබ්බව්ඨානෙ නිපජ්ඣතුං කුකකුච්චායනති; “ධොත පාදකෙ”තිපි වා පාශො. ධොතෙති පාදෙති අකකම්මබ්බව්ඨානස්ස චෙතං අබ්වචනං. පච්චන්දිත්වාති පරිභණ්ඩකතං භූමිං වා භූමචන්දරණ සෙනාසනං වා සඬිඝිකමඤ්චපිඨං වා අත්තනො සන්තකෙන පච්චන්දරණෙන පච්චන්දිත්වා නිපජ්ඣතබ්බං. සචෙ නිදායනොපි¹ පච්චන්දරණ සඬකුචිතෙ කොචි සරිරාවයචො මඤ්චං වා පිඨං වා පුෂ්පි, ආපත්ති යෙව, ලොමෙසු පන ලොමගණනාය ආපත්තියො. පරිභොගසිසෙන අපස්සයන්තස්සාපි එසෙව නයො, හන්තලපාදතලෙති පන පුෂ්පි වා අකකම්මතුං වා චට්ඨති, මඤ්චපිඨං නිගරන්තස්ස කායෙ පටි ගඤ්ඤති, අනාපත්ති.

හ සෙනාසනානි සඬිඝහනං ඩාතුනති සකලස්ස සඬිඝස්ස හත්තං කාතුං න සනෙකානති; ඉච්ඡන්ති උද්දසහනනනි ආදිපු “එකං වා දො වා -පෙ-දස වා භික්ඛු සඬිඝතො උද්දසිත්වා දෙථා”ති එවං උද්දසෙන ලභ්වතික්ඛුනං හත්තං කාතුං ඉච්ඡන්ති; අපරෙ තථෙව භික්ඛු පරිච්ඡේදිත්වා නිමන්තෙත්වා තෙසං හත්තං කාතුං ඉච්ඡන්ති. අපරෙ සලාකායො ඡිද්දිත්වා, අපරෙ පක්ඛිකං උපොසපිකං පාටිපදි කන්ති එවං නියාමෙත්වා, එකස්ස වා දවින්නං වා -පෙ- දසන්තං වා භික්ඛුනං හත්තං කාතුං ඉච්ඡන්ති. ඉති එතානි හත්තානි “උද්දස හත්තං නිමන්තණ”න්ති ඉමං වොහාරං පව්ත්තාති. යයමා පන තෙසඤ්ච පි දුබ්බිකෙව න සනෙකානති, සුභිකෙව පන පුත සඬිඝහනං කාතුං සක්ඛියන්ති, තයමා ගභවා තමපි අන්තො කත්වා “අනුජානාමි ගික්ඛමෙව සඬිඝහනං උද්දසහනං”න්ති ආදිමාග.

තත්ථ සඬිඝහතෙව සීතිකා නාම තථී. තයමා “අමාකං අජ්ජ දස ආදස දිවසා භුඤ්ජන්තානං. ඉදාති අඤ්ඤතො භික්ඛු ආනෙථා”ති න එවං තත්ථ චත්තබ්බං. “පුරිමදිවසෙසු අමෙහති න ලභ්වං. ඉදාති කං අමාකං ගාහෙථා”ති එවමපි චත්තුං න ලබ්භති. තං හි ආගතාගතානං පාපුණාති යෙව. උද්දසහත්තාදිපු පන අයං නයො: රඤ්ඤ වා රුජ මහාමත්තෙන වා “සඬිඝතො උද්දසිත්වා එත්තකෙ භික්ඛු ආනෙථා”ති පභිතෙ කාලං සොසෙත්වා සීතිකා පුච්ඡිතබ්බං. සචෙ අථී, තතො පට්ඨාය ගාහෙතබ්බං. නො චෙ, ථේරසනතො පට්ඨාය ගාහෙතබ්බං. උද්දසකෙන පිණ්ඩපාතිකානමපි න අතික්කමෙතබ්බං. තෙ පන බුතභගං රක්කන්තා සයමෙව අතික්කමස්සන්ති. එවං ගාභියමානෙ අලසජාතිකා මහාථේර පච්ඡා ආගච්ඡන්ති, “හන්තෙ වීසතිවස්සානං ගාභියති. භූමාකං සීතිකා අතික්කන්තා”ති න චත්තබ්බං. සීතිකං ථපෙත්වා තෙසං ගාහාපෙත්වා පච්ඡා සීතිකාය ගාහෙතබ්බං. “අසුක විහාරෙ බහුං උද්දසහනං උපපන්න”න්ති සුත්වා යොජනන්තරික විහාරතොපි භික්ඛු ආගච්ඡන්ති, සමපත්තසමපත්තානං² සීතව්ඨානතො පට්ඨාය ගාහෙතබ්බං. අසමපත්තානමපි උපවාරසීමං පට්ටිඨානං

1. සි. මු. ණදායනොපි;

2. සි. I. සමපත්තානං;

අනෙකුත් වාසිකාදි සු ගණනෙක සු ගානෙක බලමෙව. බිති උපවාරසීමාය සීතානං වා ගානෙක බලාති වදනති, න ගානෙක බලං. සවෙ පන උප වාරසීමං ඔක්කනෙක සී එකාබද්ධා හුත්වා අත්තනො විහාරආරෙ වා අනෙකා විහාරෙයෙව වා නොනති, පරිසවසෙන වඩසීතා නාම සීමා ගොති, තස්මා ගානෙක බලං. සඛස්තවකස්ස දිනෙක පි පච්ඡා ආගතානං ගානෙක බලමෙව. දුතියගාගෙ පන ථෙරුසනං ආරුළෙහ පුත ආගතානං පඨමගාගො න පාපුණොති. දුතියගාගෙනො වස්සගෙන ගානෙක බලං. එතත්ථිං විහාරෙ එකං හතතුදද්දසංඝාතං පරිවර්තීත්වා ගාපුතපපමාණොයපි උපවාරසීමාය යත්ත කත්ථි ආරොචිතං උදෙස හත්තා තත්ථිං යෙව හතතුදද්දසංඝාතෙ ගානෙක බලං.

එකො එකස්ස භික්ඛුනො පතිණාති “සෙව සඛස්තො උද්දිසීත්වා දස භික්ඛු පතිණාපා”ති. තෙන සො අනෙක හතතුදද්දසංඝස්ස ආරෙ වෙතබෙබ්බි. සවෙ තං දිවසං පමුස්සති, දුතියදිවසෙ පාතොව ආරෙ වෙතබෙබ්බං. අථ පමුස්සිත්වාට පිණ්ඩාය පටිසනෙතො සරති, යාව උපවාර සීමං නාතික්කමති, තාව යා ගොජනසාලාය පකති සීතිකා, තස්සා යෙව වසෙත ගානෙක බලං. සවෙපි උපවාරසීමං අතික්කතො භික්ඛු ව උපවාරසීමට්ඨකෙති එකාබද්ධා නොනති, අඤ්ඤමඤ්ඤං ආදස හත්තනරං අවිජ්ජිත්වා ගච්ඡන්ති, පකති සීතිකා වසෙත ගානෙක බලං. භික්ඛුනං පන තාදිසෙ එකාබද්ධො අසති බිති උපවාරසීමාය යත්ථිං ආනෙ සරති, තත්ත නවං සීතිකං කත්වා ගානෙක බලං. අනෙකාගාමෙ ආසනසාලාය සරනෙතො ආසනසාලාය සීතිකාය ගානෙක බලං. යත්ත කත්ථි සරිත්වා ගානෙක බලමෙව. අගානෙකුං න වට්ටති. න ති එතං දුතියදිවසෙ පටිලබ්බතිති.

සවෙ සකවිහාරතො අඤ්ඤං විහාරං ගච්ඡන්ත භික්ඛු දිස්වා කොචි උදෙසහත්තං උද්දිසාපෙති, යාව අනෙකා උපවාරෙ වා උප වාරසීමට්ඨකෙති වා සද්ධිං වුත්තනෙතො එකාබද්ධා වා නොනති, තාව සකවිහාරෙ සීතිකාවසෙතෙව ගානෙක බලං. බිති උපවාරෙ සීතකානං දිනනං පන “සංඝතො හනෙත එත්තකෙ නාම භික්ඛු උද්දි සපා”ති වුනෙත සමපත්තසමපත්තානං ගානෙක බලං. තත්ත ආදස හත්තනරං අවිජ්ජිත්වා එකාබද්ධනෙත දුරෙ සීතාපි සමපත්තායෙවාති වෙදිතබ්බා. සවෙ යං විහාරං ගච්ඡන්ති, තත්ත පටිඨානං ආරෙ වෙතති, තස්ස විහාරස්ස සීතිකාවසෙත ගානෙක බලං.

සවෙපි ගාමආරෙ වා වීරියං වා වතුකෙක වා අත්තරසරෙ වා භික්ඛු දිස්වා කොචි සංසුදෙසං ආරෙවෙති, තස්මිං තස්මිං ආනෙ අනෙකා උපවාරගතානං ගානෙක බලං. සරුපවාරෙ වෙත්ත ‘එකං සරං එකපවාරං, එකං සරං නානුපවාරං, නානාසරං එකපවාරං, නාන, සරං නානුපවාර’න්ති ඉමෙසං වසෙත වෙදිතබ්බො. තත්ත යං එක කුලස්ස සරං එකවලඤ්ඤං ගොති, තං සුපපාතපරිවෙදස්ස අනෙකා එකපවාරං නාම. තත්ත පසනෙතා උදෙසසලාතො එතත්ථිං උපවාරෙ

තිකතාචාරවනෙතනපි සීතානං සබ්බසං පාපුණාති. එතං¹ 'එතං සරං² එකුපචාරං' නාම. යමපන එතං සරං දවින්නං ගරියානං සුඛ විහාරභාය මජ්ඣේ භිතතිං උට්ඨාපෙත්වා නානාආරවලඤ්ඤං කතං,³ තඤ්ඤාපනතා උද්දෙසලාභො භිතතිඅනාරිකස්ස න පාපුණාති. තස්මිං තස්මිං ආනෙ නිසින්නස්සෙව පාපුණාති. එතං⁴ 'එතං සරං නානුපචාරං' නාම. යස්මිං පන සරෙ බහු ජිකුක්ඛි තිනෙතනාය අනෙතා ගෙහතො පට්ඨාය එතාබදො කතා පටිච්ඡයාකසරුතිපි පුරෙත්වා නිසීදුපෙනති, තඤ්ඤාපනතා උද්දෙසලාභො සබ්බසං පාපුණාති. යමපි නානාකුලස්ස නිවෙසනං මජ්ඣේ භිතතිං අකත්වා එකආරෙතෙව වලඤ්ඤානති, තත්තාපි එසෙව නයො. එතං 'නානාසරං එකුපචාරං' නාම. යො පන නානානිවෙසනෙසු නිසින්නානං භිකුක්ඛනං උද්දෙස ලාභො උපපජ්ජති, කිඤ්චාපි භිතතිවිජිද්දෙන භිකුක්ඛ දිස්සනති, තස්මිං තස්මිං නිවෙසනෙ නිසින්නානං යෙව පාපුණාති. එතං 'නානාසරං නානුපචාරං' නාම.

යො පන ගාමආරච්චිවතුකෙකසු අඤ්ඤාතරස්මිං ආනෙ උද්දෙස භතතං ලභිත්වා අඤ්ඤාසමිං⁴ භිකුක්ඛස්මිං අසති අතතතොව පාපුණා පෙත්වා දුතියදිවසෙපි තස්මිං යෙව ආනෙ අඤ්ඤං ලභති, තෙන යං අඤ්ඤං නවකං වා බුධිසං වා භිකුක්ඛං පස්සති, තස්ස ගාහෙතබ්බං. සචෙ කොචි නත්ති, අතතතොව පාපෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං.

සචෙ ආසනසාලාය නිසීදිත්වා කාලං පතිමානෙතෙනසු භිකුක්ඛසු කොචි ආගතත්වා "සංඝුද්දෙසපතනං දෙථ. උද්දෙසපතනං දෙථ. සඛ්ඤානො උද්දෙසිත්වා පතනං දෙථ. සඛිකං පතනං දෙථා"ති වා වදති, උද්දෙසභතනං සීතිකාය ගාහෙත්වා දතබ්බං. "සංඝුද්දෙසං භිකුක්ඛං දෙථ. සඛ්ඤානො උද්දෙසිත්වා භිකුක්ඛං දෙථ. සඛිකං භිකුක්ඛං දෙථා"ති වුත්තෙති එසෙව නයො, උද්දෙසකො පනෙත්ථ පෙසලො ලජ්ජි මෙධාපි ඉච්ඡිතබ්බො. තෙන තිකඛතත්තං සීතිකං පුච්ඡිත්වා සචෙ කොචි සීතිකං ජානතො නත්ති, ථෙරසනෙ ගාහෙතබ්බං. සචෙ පන "අහං ජානාමි. දසවස්සෙත ලදා"ති කොචි හණති, "අත්ථාදුසො දසවස්සා භිකුක්ඛ"ති පුච්ඡිතබ්බං. සචෙ තස්ස සුත්වා "දසවස්සමහා. දසවස්සමහා"ති ටහු ආගමින්නති, "තුඤ්ඤං පාපුණාති. තුඤ්ඤං පාපුණාති"ති අවච්ඡා "සමබ්බ අපසසද්දු ගොථා"ති වච්ඡා පටිපාටියා උපෙතබ්බො. ආපාපෙත්වා "කති භිකුක්ඛ ඉච්ඡිත්වා"ති උපාසකො පුච්ඡිතබ්බො. "එතතෙක නාම හමනන"ති වුත්තෙත "තුඤ්ඤං තුඤ්ඤං පාපුණාති"ති අවච්ඡා⁵ සබ්බතව කස්ස වස්සඤ්ඤං ව උතු ව දිවසගාගො ව ඡායා ව පුච්ඡිතබ්බො. සමෙ ඡායායපි පුච්ඡිමානාය අඤ්ඤාදු බුධිසතරෙ ආගමින්නති, තස්ස දතබ්බං. අථ ඡායං පුච්ඡිත්වා "තුඤ්ඤං පාපුණාති"ති වුත්තෙත බුධිසතරෙ

1 සි. I. එවං; 2 සි. මු. එකසරං; 3 සි. I. නානාචාර වලඤ්ඤං;

4 සි. I. අඤ්ඤං; 5 සි. I. වච්ඡා;

ආගමිකයින්, න ලහයි. කථාපසකෙටන හි නිසිනායාපි නිදායනා
 යාපි ගාතිනං සුගාතිනං. අතිකතනං සුඅතිකතනං. භාජනීය
 හණ්ඩං හි තාමෙතං සම්පතතයොච පාපුණාති. තත් සම්පතතහාවො
 උපවායෙන පරිච්ඡිද්ධබෙබ්බා. ආසනසාලාය ව අනෙතා පරිකෙබ්බො
 උපවායෙ. තස්මිං සිතයා ලාභො පාපුණාතිති.

කොටි ආසනසාලතො අට්ඨ උද්දෙසපතෙන ආගරපොචා සතන
 පතෙන පණ්ණිතභොජනානං¹ එකං උදකයා පුරෙතො ආසනසාලං
 පතිණාති. ගහෙතො ආගතා කිසුචි අවතො භික්ඛුනං හතේසු පතිට්ඨ
 පෙතො පකකමනති. යෙන යං ලද්ධං, තයොච තං හොති යෙන පන
 උදකං ලද්ධං, තයා අතිකතනමපි සිතිකං සපෙතො අඤ්ඤං උද්දෙස
 හතනං ගාහෙතබ්බං. තං ව ලුබං වා හොතු² පණ්ණිතං වා තිච්චරපරිවාරං
 වා, තයොචෙතං. ඊදිසො හිසා පුඤ්ඤවිසෙසො. උදකමපන යසමා
 ආමිසං න හොති, තසමා අඤ්ඤං උද්දෙසහතනං ලහයි. සවෙ පන
 ගහෙතො ආගතා “ඉදං කීර හතෙන සබ්බං භාජෙතො භුඤ්ජ්ජා”ති
 වතො ගමිනති, සබ්බෙහි භාජෙතො භුඤ්ජ්ජා උදකං පානබ්බං.
 “සබ්බතො උද්දිසිතො අට්ඨ මහාපෙට්ටර දෙට්. මජ්ඣිමෙ දෙට්. නවකෙ
 දෙට්. පරිපුණ්ණවයසාමණේරෙ දෙට්. මජ්ඣිමභාණකාදයො දෙට්.
 මයං ඤාතිනික්ඛු දෙට්”ති වදනායා පන “උපාසක නිං එවං
 වදයි. සිතිකා පන තෙසං න පාපුණාති”ති වතො සිතිකා
 වසෙනෙව දතබ්බා.

දහර සාමණේරෙහි පන උද්දෙසහතෙනසු ලද්ධසු සවෙ දායකානං
 සරෙ මඛලං හොති, “තුමානා ආවරිගඋපායකායෙ පෙසෙථා”ති
 වතනබ්බං. යසමිං පන උද්දෙසහතෙන පඨමභාගො සාමණේරුනං
 පාපුණාති, අනුභාගො මහාපෙට්ටරං, *න තත් සාමණේරු* “මයං
 පඨමං භාගං ලභිමා”ති පුරතො ගතං ලහනති. යථා පටිපාටියා
 එව ගතනබ්බං. සබ්බතො උද්දිසිතො ‘තුමෙහ එථා’ති වුතෙන “මයං
 අඤ්ඤදාපි ජාතියාසි. සිතිකා පන එවං ගමිනති”ති සිතිකාවසෙනෙව
 ගාහෙතබ්බං. අප් “සංසුද්දෙසපතනං දෙට්”ති වතො අගතිනෙයෙව
 පතෙන යසා කසාපි පතනං ගහෙතො පුරෙතො ආගරති, ආගමමපි
 සිතිකාය එව ගාහෙතබ්බං. එකො “සංසුද්දෙසපතනං ආගර”ති පෙසි
 තො “හතෙන එකං පතනං දෙට්. නිමනභණ්ඩතනං ආගරියාමි”ති
 වදති, සො වෙ “උද්දෙසහතනසරතො අයං ආගතො”ති ඤාතො
 භික්ඛුති “නනු නිං අසුකසරතො ආගතො”ති වුතෙන “ආම හතෙන”ති
 නිමනභණ්ඩතනං උද්දෙසහතනෙහි හණ්ඩ, සිතිකාය ගාහෙතබ්බං.
 යො පන “එකං පතනං ආගර”ති වුතනා “කිනති වතො ආගරමි”ති
 වතො “යථා තෙ රුචෙති”ති වුතෙන ආගමිති, අයං විසායාදිපතො
 තාම. උද්දෙසපතනං වා පටිපාටිපතනං වා පුග්ගලිකපතනං වා යං

1. සි. I, සතපණ්ණිත භොජනානං;

2. සි. I ලහතු;

* පුප්ඵතනරිතො පාසො සි. I, පොඤ්ඤාන දිසෙති.

3. සි. I, අභිසුද්දෙසං;

ඉවැන්ති, තං තස්ස දාතබ්බං. එතො බාලො අව්‍යතොකො “උදෙසපතො
 ආහර”ති පෙසිතො වතතුං න ජාතාති, භුණ්හිභුතො තිට්ඨති, සො
 කස්ස සනතිකං ආගතොසි’ති වා ‘කස්ස පතනං ගරිස්සාසි’ති වා න
 වතතබ්බො. එවං හි වුතෙන පුට්ඨාසනාගෙන “භූමිතං සනතිකං
 ආගතොති. භූමිතං පතනං ගරිස්සාමි”ති වා වදෙය්‍ය, තතො තං
 හිකුට්ඨං අසෙද්ද හිකුට්ඨං ජගුවන්තො න ඔලොකෙය්‍යමපි. “කුට්ඨං
 ගවන්ති? කිං කරෙතො ආහිණ්‍යාසි”ති පත වතතබ්බො. තස්ස
 ‘උදෙසපතත්ථාය ආගතොති’ති වදනස්ස ගාභෙඨා පතො
 දාතබ්බො.

එකා කුට්ඨිතිකා නාම ගොති. රජෙද්ද වා හි රාජමනාමිත්තස්ස
 වා ගෙගෙ අභිපඤ්ඤාති අට්ඨ උදෙසපතතාති නිට්ඨා. දීයතති. තාති
 එකවාරිකභතතාති කඨා හිකුට්ඨං විජුං සිතිකාය පරිභුඤ්ජාති.
 එකවෙව හිකුට්ඨං “සෙවදති අමනාකං පාපුණ්ණිකාති”ති අතතො සිතිකං
 සලලකෙඛඨා ගතා. තෙසු අතගතෙසු යෙව අසෙද්ද ආගතතුකා
 හිකුට්ඨං ආගතො ආසනසාලාය නිසිදනති. තං ඛණං යෙව රාජපුරිසා
 ආගතො “පඤ්ඤාතපතෙත දෙථා”ති වදනති. ආගතතුකා සිතිකා
 අජාත න්‍යා ගාභෙතති. තං ඛණං යෙව ව සිතිකං ජාතතකතිකුට්ඨං
 ආගතො “කිං ගාභෙථා”ති වදනති. “රාජගෙන පඤ්ඤාත”නති.
 ‘කතිවස්සතො පට්ඨායා’ති. “එතතකවස්සතො නාමා”ති. “මා ගාභෙථා”
 ති නිවාරෙඨා සිතිකාය ගාභෙතබ්බං. ගාතිතෙ ආගතෙතිපි පතදන
 කාලෙ ආගතෙතිපි දිනනකාලෙ ආගතෙතිපි රාජගෙනතො පතො
 පුරෙඨා ආගතකාලෙ ආගතෙතිපි “රාජා අජා හිකුට්ඨෙව ආගවන්
 නතු”ති පෙසෙඨා හිකුට්ඨං යෙව ගතෙ පිණ්ඩපාතං දෙති, එවං
 දිනපිණ්ඩපාතං ගතොඨා ආගතකාලෙ ආගතෙතිපි සිතිකං ජාත
 තකතිකුට්ඨං “මා භුඤ්ජා”ති වාරෙඨා සිතිකායමෙව ගාභෙතබ්බං.
 අථ තෙ රාජා භොජෙඨා පතෙතිපි තෙසං පුරෙඨා දෙති, යං
 ආගටං, තං සිතිකාය ගාභෙතබ්බං. සවෙ පත “මා භූවන්තො
 ගවන්තො”ති ථොකමෙව පතෙතසු පකඛිත්තං භොති, තං න ගාභෙ
 තබ්බං. අථ භුඤ්ජො භූවන්පතොව ආගවන්තති, යං තෙති භූතො,
 තං තෙසං ගිවා ගොතිති මහාසුමමෙත්ථෙත්ථ ආග. මහාපුළුමෙත්ථෙත්ථ
 පතාග- “ගිවාසිට්ඨා එත්ථ නඨි. සිතිකං පත අජාතතෙතති යාව
 ජාතතකා ආගවන්තති, තාව තිසිදිතබ්බං සියා, එවං සතෙතිපි භූතං
 සුභූතං. ඉදුති පතට්ඨාතෙත ගාභෙතබ්බ”නති.

එතො තිව්වරපරිවාරෙණ සතං අත්ඤාතො පිණ්ඩපාතො අවස්සි
 කස්ස හිකුට්ඨොපතනා, විතාරෙව “එවරුපො පිණ්ඩපාතො අවස්සි
 කස්ස පතො”ති ලිඛිතො ධර්මපුට්ඨං. අථ සට්ඨිවස්සව්වරෙණ අසෙද්ද
 තථාරුපො පිණ්ඩපාතො උපපන්නා, අයං කිං අවස්සිකසිතිකාය
 ගාභෙතබ්බො? උදුගු සට්ඨිවස්සසිතිකායාති? සට්ඨිවස්සිකසිතිකායාති
 වුත්තං. අයං හි හිකුට්ඨං සිතිකං ගාභෙඨා යෙව වසිතොති.

එකොටසේ සහනතා භුක්තියා සාමණේරෙ ජාතො. පුත තං
 හතතං සාමණේරට්ඨිකියාය පතතං ගණිතං ලභති. අයං තීර
 අතතරහට්ඨකො¹ නාම. යො පන පරිපු ඤාමයො සාමණේරෙ 'සෙව
 උද්දසහනං ලභිංසාති'ති අපේති උපසම්පජ්ජති, අතිකතතා තස්ස
 සිතිකා. එකස්ස භික්ෂුනො උද්දසහනං පතතං, පතොතා වස්ස න
 භූමෙජා නොති, සො අඤ්ඤස්ස සම්පෙ නිසින්නස්ස පතතං දූපෙති,
 තඤ්ඤ ථෙය්‍යාය ගරන්ති, ගිවා හොති. සෙව පන සො භික්ෂු "මයං
 පතතං දමම්"ති සයමෙව දෙති, අයං ගිවා න හොති. අරාපි තෙන
 ගණනත අනභිකො හුත්වා 'අලං මයං, තවෙතං හතතං දමම්.
 පතතං පෙසෙත්වා ආහරුපෙති'ති අඤ්ඤං වදති, යං තතො ආහරියති,
 සබ්බං පතතසාමිකස්ස හොති. පතතං වෙ ථෙය්‍යාය ගරන්ති,
 සුභවො. හතතස්ස දින්නතා ගිවා න හොති. විහාරෙ දස භික්ෂු
 හොන්ති, තෙසු නව පිණ්ඩපාතිකා. එකො සාදිගතකො. 'දස
 උද්දසපතො දෙථා'ති වුදොන පිණ්ඩපාතිකා ගාහෙත්වා න ඉවජන්ති.
 ඉතරෙ භික්ෂු "සබ්බාති මයං පාපුණන්ති"ති ගණන්ති, සිතිකා න
 හොති. එකෙකඤ්ඤෙ පාපෙත්වා ගණන්ති, සිතිකා තිට්ඨති. එවං
 ගාහෙත්වා දසතිපි පතෙති ආහරුපෙත්වා 'හතොන මයං සබ්බහං
 කරොථා'ති නව පතොන පණ්ඩපාතිකානං දෙති. භික්ෂුදහරියං
 නාමෙතං. ගණිතං වට්ටති. සෙව සො උපාසකො "හතොන ඝරං
 ආගතොබ්බ"න්ති වදති, සො වෙ භික්ෂු තෙ භික්ෂු "එථ හතොන මයං
 සත්ථා හොථා"ති තස්ස ඝරං ගවජ්ජති, යං තත්ථ ලබ්බති. සබ්බං තස්සෙව
 හොති. ඉතරෙ තෙන දින්නං ලභන්ති. අථ නෙසං ඝරෙයෙව නිසීද
 පෙත්වා දකඛිණොදකං දත්වා යාගුච්ඡාද්දති දෙනති. හතොන "යං
 මහස්සා දෙනති, තං ගණන්තා"ති තස්ස භික්ෂුනො වචනෙනෙව
 ඉතරෙසං වට්ටති. භුත්තාචිතං පතොන පුරෙත්වා ගණිතියා ගමනත්ථාය
 දෙනති, සබ්බං තස්සෙව භික්ෂුනො නොති. හෙත දින්නං ඉතරෙසං
 වට්ටති. යදි පන තෙ විහාරෙයෙව තෙන භික්ෂුනා "හතොන මයං
 භික්ඛං ගණන්තා. මහස්සානඤ්ඤි වචනං කාතුං වට්ටති"ති වුත්තා
 ගවජන්ති, යං තත්ථ භුක්ඛන්ති වෙව නිගරන්ති ව, සබ්බං තං තෙස
 මෙව සන්නකං. අරාපි "මයං භික්ඛං ගණන්තා"ති අවුත්තා "මහස්සානං
 වචනං කාතුං වට්ටති"ති ගවජන්ති, තත්ත වෙ එකස්ස මධුරෙන
 සරෙන අනුමොදනං කරොත්තස්ස සුත්වා ථෙරුකඤ්ඤි උපසමෙ පසි
 දිත්වා බුත්තං සමණ්ටරිකාරං දෙනති, අයං ථෙරෙසු පසාදන
 උපපන්නො අනට්ඨාගො² නාම, තස්මා සබ්බෙසං පාපුණන්ති.

එකො සබ්බතො උද්දසාපෙත්වා සිතිකාය ගාතිතං පතතං ගරිත්වා
 පණ්ඩිතස්ස බාදනියොපනිතියස්ස පුරෙත්වා ආහරිත්වා "ඉමං හතොන
 සබ්බං සබ්බසා පරිභුක්ඛතු"ති දෙති, සබ්බෙති භාජෙත්වා භුක්ඛ
 තබ්බං. පතතසාමිකස්ස පන අතිකතතාපි සිතිකා සපෙත්වා අඤ්ඤං

1. සි 1. හණ්ඩකො;

2. සි. 2. හසබ්බා.

උදෙසභතතං දුතබ්බං. අථ පත පඨමංයෙව¹ “සබ්බං සබ්බිකං පතතං දෙථා”ති වදති, එකස්ස උජ්ජිතවුනො සන්තතො පතො දුතබ්බො. ආහරිතො ච “සබ්බො සබ්බිකා පරිභුඤ්ඤා”ති වුතො භාජෙතො පරිභුඤ්ඤාබ්බං.

එතො පාඨයා භතතො ආහරිතො “සංක්ඛදෙසං දමමි”ති වදති, එතෙකං ආලොපං අදුතො සීතිකාය එකස්ස යාපනමත්තං කතො දුතබ්බං. අථ සො භතතො ආහරිතො කිඤ්චි වතභුං අජානනො භුණ්හිභුතො අවුත්ති, “කස්ස තෙ ආතීතං? කස්ස දුකුකාමොසි”ති න වාතබ්බං. පුච්ඡාසභාගෙන හි ‘භූමිකාකං ආතීතං, දුකුකාමොච්ඡි’²ති වදෙය්‍ය. තතො තං භික්ඛුං අඤ්ඤෙ භික්ඛු ජිගුච්ඡන්තා ගිවං පරිවතෙතො ඔලොකෙතංඛලපි න මඤ්ඤෙය්‍යං. සථෙ පත “කුඨං යාසි? කිං කරෙන්නො ආභිණ්ඩසි”ති වුතො “උදෙසභතතං ගතොචො ආගතොච්ඡි”ති වදති, එතෙත උජ්ජිතවුනා සීතිකාය ගාගත ඛං. සථෙ ආහතං ඛහුං ගොති, සංඛෙසං පභාති, සීතිකාසිච්චං තප්පි. ථෙරුසත්තො පට්ඨාය පතං පුරෙතො දුතබ්බං. “සංක්ඛදෙසප්පතං දෙථා”ති වුතො “කිං ආහරියති”ති අවුතො පතතිසීතිකාය එව ගාගෙතබ්බං. ගො පත පායාසො වා රසපිණ්ඩපාතො වා තිච්චං ලබ්බති, එවරුපාතං පණ්ණිකපාතං ආවණ්ණිකා සීතිකා කාත බ්බං. තථා සපරිවාරය යාගුයා මහගුණං එලාතං ච පණ්ණිකාතං ච ඛජ්ජකාතං පකාතිභතතයාගුඵලඛජ්ජකාතං පත එකාව සීතිකා කාතබ්බං. “සප්පිං ආහරියාමි”ති වුතො සබ්බසප්පිකං එකාව සීතිකා වට්ඨති. තථා සංඛෙතප්පාතං. “මධු ආහරියාමි”ති වුතො පත මධුනො එකාව සීතිකා වට්ඨති. තථා එණ්ණස්ස ලාභි මධුකාදි නඤ්ච භොජජාතං. සථෙ පත ගකිමාලා සංක්ඛදෙසං දෙතති, පිණ්ඩ පාඨකස්ස වට්ඨති? න වට්ඨති? ආමිසස්සෙව පටිකඛිගතා වට්ඨති. සබ්බං උද්දස්ස දින්නාතා පත න ගගෙතබ්බතා වදන්ති.

උදෙසභතතසථා නිට්ඨිතා.

නිමග්ගණං පුග්ගලිකපඤ්ඤා, සයමෙව ඉස්සරෙ. සංඝිකමපත උදෙසභතත වුතනතයෙනෙව ගාගෙතබ්බං. සථෙ පතනත් දුතො ව්‍යතොතො ගොති, “ගතන්ත රුජගෙගෙහි භික්ඛුසබ්බස්ස භතතං ගණ්ණ ථා”ති අවුතො “හිංඛං ගණ්ණථා”ති වදති, පිණ්ඩපාතිකාතමපි වට්ඨති. අථ දුතො අව්‍යතො “භග්ගං ගණ්ණථා”ති වදති, භාතූදෙසතො ව්‍යතො “භග්ග”තති අවුතො “ගතන්ත කුමෙහ යාථ. කුමෙහ යාථා”ති වදති, එවමපි පිණ්ඩපාතිකාතං වට්ඨති. භූමිකාකං පටිපාටියා³ භතතං

1. සි. I, & සි. II, අථ පඨමංයෙව;

2. සි. I, & සි. II, කුමාකං.

3. සි. I, & සි. II, පටිපාටි

(දුකුකාමොච්ඡිති.

පාපුණිති" කී වුතෙක පන න වටයි. සලෙ නිමනෙකතුං ආගත මිත්‍රසො ආසනසාලං පවිසිත්වා "අට්ඨ භික්ඛු දෙථා" කී වා "අට්ඨ පතෙක දෙථා" කී වා වදනි, එවමි පිණ්ඩපාතිකානං වටයි. "තුමෙක ව තුමෙක ව ගව්ඡ්ථා" කී වතතබ්බං. සලෙ පන "අට්ඨ භික්ඛු දෙථ, හත්තං ගණ්ඨථ. අට්ඨ පතෙක දෙථ, හත්තං ගණ්ඨථා" කී වා වදනි, පටිපාටියා ගාගෙතබ්බං. ගාගෙනෙතන පන විච්ඡිද්ධිත්වා හත්තනති අවදනෙතන 'තුමෙක ව තුමෙක ව ගව්ඡ්ථා' කී වුතෙක පිණ්ඩපාතිකානං වටයි.¹ "ගනෙක තුමාකං පත්තං දෙථ, තුමෙක එථා" කී වුතෙක පන "සාධු උපාසකා" කී ගතතබ්බං. සඛසතො උද්දිසිත්වා තුමෙක එථාති වුතෙකපි න සිතිකාය ගාගෙතබ්බං. නිමනනණ්භත්තසරතො පන පත්තත්ථාය ආගතස්ස උද්දෙසගතෙක වුත්තනයෙතෙව සිතිකාය පතෙතා දූතබ්බො, එකො සඛසතො පටිපාටියා පත්තනති අවත්වා කෙවලං. "එකං පත්තං දෙථා" කී වත්වා අගාතිතෙයෙව පතෙක යස්ස කස්සවි පත්තං ගගෙත්වා පුරෙත්වා ආභරති, තං පත්තසාමිකස්සෙව හොති. උද්දෙසගතෙක වීය න සිතිකාය ගාගෙතබ්බං. ඉධාපි යො ආගතත්වා තුණ්හිභුතො තිට්ඨති, සො 'කස්ස සන්තිකං, ආගතොසි' ති වා 'කස්ස පත්තං ගරියසි' ති වා න වතතබ්බො. පුච්ඡාසභාගෙනපි 'තුමාකං සන්තිකං ආගතො, තුමාකං පත්තං ගරියසාමි' ති වදෙය්, තතො තං භික්ඛු ඡිතුච්ඡන්ති. සලෙ පන 'කුහිං ගව්ඡ්ඡි? කිං කතරු තෙතා ආභිණ්ඩසි' ති පන වුතෙක "තස්ස පත්තත්ථාය ආගතොවි" ති වදනතස්ස පටිපාටියා හත්තසිතිකාය ගාගෙත්වා පතෙතා දූතබ්බො. 'හත්තාභරණකපත්තං දෙථා' ති වුතෙකපි පටිපාටියා² හත්තසිතිකාය එව දූතබ්බො. සලෙ ආභරිත්වා 'සබ්බො සඛෙසා භුඤ්ජතු' ති වදනි, භාජෙත්වා භුඤ්ජතබ්බං. පත්තසාමිකස්ස අතික්කන්තවිපි සිතිකං ඔපෙත්වා අඤ්ඤං පටිපාටිහත්තං ගාගෙතබ්බං. එකො පාතියා හත්තා ආභරිත්වා "සඛෙසස්ස දමමි" ති වදනි, ආලොපහත්තසිතිකතො පට්ඨාය ආලොපසබ්බෙපපන භාජෙතබ්බං. සලෙ පන තුණ්හිභුතො අව්ඡ්ඡති, 'කස්ස තෙ ආභතං? කස්ස දුතුකාමොසි' ති න වතතබ්බො. සලෙ පන 'කුහිං ගව්ඡ්ඡි? කිං කතරු තෙතා ආභිණ්ඩසි' ති වුතෙක 'සඛෙසස්ස මෙ හත්තං ආභතං. ථෙරුතං මෙ හත්තං ආභත' නති වදනි, ගගෙත්වා, ආලොපහත්තසිතිකාය භාජෙතබ්බං. සලෙ පන එවං ආගතං බහුං හොති, සකලසඛෙසස්ස පසොති, අභිභට්ඨිත්වා නාම පිණ්ඩපාතිකා නමි වටයි. සිතිකාපුච්ඡනක්ඛවං තත්ථි ථෙරුසත්තො පට්ඨාය පත්තං පුරෙත්වා පුරෙත්වා දූතබ්බං.

උපාසකො සඛසතෙරස්ස වා ගත්ථුත්තබ්බවසෙන අභිඤ්ඤතස්ස වා හත්තදුද්දසකස්ස වා පතිණාති. 'අව්භාකං හත්තගහණත්ථාය අට්ඨ භික්ඛු ගගෙත්වා ආගව්ඡ්ඡ්ථා' ති, සලෙපි ඤ්ඤතිඋපට්ඨානෙති පෙසිත්වා හොති. ඉමෙ තයො ජනා පුච්ඡිතුං න ලභන්ති, ආරුද්ධායෙව මාතිකා

1. සි. , න වටවති; 2 සි I, පටිපාටි; 3. සි. මු. මාතිකා;

සඛසතො අට්ඨ භික්ඛු උද්දිසාපෙචා; අත්තනවමෙති ගතතබ්බං. කසමා? භික්ඛුසඛසය්‍යා හි එතෙ භික්ඛු තිස්සාය ලාභො උපපජ්ජතිති. ගන්ථවුතඛයාදිති පන අනභිඤ්ඤාතො ආවාසිකභික්ඛු පුච්ඡතුං ලබ්බාති. කසමා තෙන 'කිං සඛසතො ගණනාමි? උදුසු යෙ ජාතාමි, තෙහි සද්ධිං ආගච්ඡාමි'ති මාතිකං ආරොපෙචා; යථා දායකා වදන්ති, තථා පටිපජ්ජතබ්බං. 'භූමිකාකං නිසසිතකෙ වා¹ යෙ වා ජාතාථ, තෙ ගහෙ චා ඵථා'ති වුත්තෙ පන යෙ ඉච්ඡන්ති, තෙහි සද්ධිං ගන්තුං ලහති. සචෙ 'අට්ඨ භික්ඛු පභිණ්ඩා'ති පෙසෙතති, සඛසතොව පෙසෙතබ්බං. අත්තනා සචෙ අඤ්ඤාසම් ගාමෙ සකකා හොති තික්ඛා ලභිතුං, අඤ්ඤා ගාමො ගතතබ්බො. න සකකා චෙ හොති ලභිතුං, සොයෙව ගාමො පිණ්ඩාය පවිසිතබ්බො. නිමිනතිනා භික්ඛු ආසනසාලාය නිසින්නා හොතති, තත්‍ර චෙ මනුස්සා 'පත්තෙ දෙථා'ති ආගච්ඡන්ති, අනිමාති තෙහි න දාතබ්බා. එතෙ නිමිනතිනා භික්ඛුති වත්තබ්බො. 'භූමෙහි පි දෙථා'ති වුත්තෙ පන දාතුං වට්ටති. උස්සවාදිසු මනුස්සා සයමෙව පරිචෙණාති ව පධානසරුති ව ගන්වා; තිපිටකෙ ව ධම්මකපිකෙ ව භික්ඛු සතෙතපි සද්ධිං නිමනෙතනති, තදා තෙහි යෙ ජානන්ති, තෙ ගහෙචා; ගන්තුං වට්ටති. කසමා? න හි මහාභික්ඛුසඛෙසන අජිකා මනුස්සා පරිචෙණපධානසරුති ගච්ඡන්ති. සනතිපාතට්ඨානතො ව යථාසත්ති යථාබලං භික්ඛු ගණතිචා; ගච්ඡන්තිති. සචෙ පන සඛසතෙරෙ වා ගන්ථවුතඛගවසෙත අභිඤ්ඤාතකො වා භතතුදෙද සකො වා අඤ්ඤතු වා වස්සං වසිචා; කන්ථි වා ගන්වා; පුන සකට්ඨානං ආගච්ඡති, මනුස්සා ව ආගන්තුකසකකාරං කරොන්ති, එකවාරං යෙ ජානන්ති, තෙ ගහෙචා; ගතතබ්බො. පටිබද්ධිකාලතො² පන පට්ඨාය දුතියවාරෙ ආරද්ධෙ සඛසතොයෙව ගහෙචා; ගතතබ්බො. අභිතව ආගන්තුකාව හුචා; ඤාති වා උපට්ඨාකෙ වා පසසිස්සාමාති ගච්ඡන්ති, තත්‍ර තෙසං ඤාති ව උපට්ඨාකා ව සකකාරං කරොන්ති, එත්ථ පන යෙ ජානන්ති, තෙ ගහෙචා; ගන්තුං වට්ටති. යො පන අතිලාභී හොති, සකට්ඨානඤ්ච ආගන්තුකට්ඨානඤ්ච එකසදිසං, සබ්බත්ථ මනුස්සා සඛස භත්තං සජෙජ්චා;ව තිසීදන්ති, තෙන සඛසතොව ගහෙචා; ගතතබ්බ නති අයං නිමනනණ විසෙසො. අවිසෙසො සබ්බපඤ්ඤා උදෙසා ගත්තෙ වුත්තනසෙතෙව වෙදිතබ්බො. ඤාදාදිසමපන 'අට්ඨ මහා පෙරෙර දෙථා'ති වුත්තෙ අට්ඨ මහාපෙරව දාතබ්බාති වුත්තං. එස නයො මජ්ඣිමාදිසු. සචෙ පන අවිසෙසෙචා; 'අට්ඨ භික්ඛු දෙථාති වදති, සඛසතො දාතබ්බාති.

නිමනනණගතතකථා නිමිනා.

සලාකහනතං පන “අනුන්තම් හික්කවෙ සලාකාස වා පෙට්ඨිකාස වා උපනිබන්ධා ඔපුඤ්ඤා ඔපුඤ්ඤා උද්දිසිතු”¹ නති වචනතො රුක්ඛසාරමයං සලාකාස වා වෙච්චිලිවතාලපණ්ණාදිමයං පෙට්ඨිකාස වා “අසුකස්ස නාම සලාකහනත”² නති එවං අසබ්බරුති, උපනිබන්ධා පච්ඡිං වා විචරගොගෙ වා කතා³ සබ්බසලාකාසො ඔපුඤ්ඤා පුත්තපුත්ත ගෙට්ඨිපරිච්ඡෙදන ආලොමාසෙතො පඤ්චග්ග සමන්තානතෙන හතතුද්දසකෙන සවෙපි සීතිකා අපී, සීතිකතො පච්ඡාය, නො වෙ අපී, ඵෙරුසනතො පච්ඡාය සලාකා දතබ්බා. පච්ඡා ආගතානවපි එකාබ්බවසෙන ව දුරෙ සීතානවපි උද්දෙස හතෙන චුත්තනසෙතෙව දතතබ්බා.

සවෙ විහාරස්ස සමන්තතො බහු ගොවරගාමා, හික්කු පන න බහුකා, ගාමවසෙනපි සලාකා පාපුණ්නති. ‘තුමානං අසුකතාමෙ සලාකහනතං පාපුණ්නාති’⁴ ගාමවසෙනෙව ගාගෙනබ්බං. එවං ගාගෙනෙන සවෙපි එකමෙකස්මිං ගාමෙ නානපපකාරාදී සට්ඨි සලාක හත්තාති, සබ්බාති ගාතිතානෙව භොනති. තස්ස පත්තගාමසම්පෙ අඤ්ඤාති දොතිණී සලාකහත්තාති භොනති, තාතිපි තස්සෙව දතබ්බාති න හි සකකා තෙසං කාරණං අඤ්ඤං හික්කුං පතීණීතුනති. සවෙ එකවෙවසු ගාමෙසු බහුති සලාකහත්තාති සලලකෙතො සත්ථානවපි අවස්ථානවපි හික්කුනං දතබ්බාති. දදනෙන පන වතුනං පඤ්චනං හත්තානං සලාකාසො එකතො බන්ධිතො දතබ්බා. සවෙ තං ගාමං අතික්කමිතො අඤ්ඤා ගාමො භොති, තස්මිඤ්ඤ එකමෙව සලාක හත්තං, තමපන පාතොව දෙනති, තමපි තෙසු හික්කුසු එකස්ස නියග්ගෙන දතො ‘පාතොව තං ගතෙතො පච්ඡා ඔරිමගාමෙ ඉතරුති හත්තාති ගණ්හාති’⁵ වත්තවබ්බා. සවෙ ඔරිමගාමෙ සලාකහත්තෙසු අගාතිතෙසොව ගාතිත සඤ්ඤාය ගච්ඡති, පරගාගගාමෙ සලාකහත්තං ගතෙතො පුත්ත විහාරං ආගන්තො ඉතරුති ගාගෙතො ඔරිමගාමො ගන්තවබ්බා. න හි බතිසීමාය සබ්බසලාකො ගාගෙනුං ලබ්බතීති. අයං තයො සුරුද්දිසං චුත්තො.

සවෙ පන හික්කු බහු භොනති, ගාමවසෙන සලාකා න පාපුණ්නති, විචිවසෙන වා විචිං එකබාහවසෙන⁶ වා කුලවසෙන වා ගාගෙනබ්බා.⁷ විචිආදිසු ව යත්ථ බහුති හත්තාති, තත්ථ ගාමෙ චුත්ත තයෙනෙව බහුනං හික්කුනං ගාගෙනබ්බාති. සලාකාසු අසති උද්දිසිකාපි ගාගෙනබ්බාති. සලාකදයකෙන පන වත්තං ජාතිතබ්බං. තෙන හි කාලස්සෙව චුට්ඨාය පත්තවිචරං ගතෙතො භොජනසාලං ගන්තො අසමච්ච්ච්චානං සමමජ්ඣිතො පානියං පරිභොජනියං උපට්ඨ පෙතො ‘ඉදුති හික්කුති වත්තං කතං හවිස්සති’⁸ කාලං සලලකෙතො ගණිං පහරිතො හික්කුසු සන්තිපතිතෙසු පඨමමෙව වාරගාමෙ සලාක හත්තං ගාගෙනබ්බා. ‘තුමානං අසුකස්මිං නාම වාරගාමෙ සලාකා

1, ස, 1. භොගෙ වා

2, එකසග්ග වසෙන - විමලවිසාදනී.

3, සි, 1. ගාගෙනබ්බං.

පාපුණාති. තත්‍ර ගච්ඡාති වතතබ්බං. සචෙ අතිරෙකගාටුතෙ ගාමො හොති, තං දිවසං ගච්ඡන්තා කිලුචන්ති, 'සෙව භුක්ඛං වාරගාමෙ පාපුණාති'ති අපේථව ගාහෙතබ්බං. යො වාරගාමං පෙසියමානො න ගච්ඡති, අඤ්ඤං සලාකං මග්ගති, න දුතබ්බා. සඤ්ඤානං හි මනුස්සානං පුඤ්ඤභාති සම්මසංඝං ව ලාභවේදො හොති තස්මා තස්ස දුතියෙපි තතියෙපි දිවසෙ අඤ්ඤං සලාකං න දුතබ්බා. අත්තනො පත්තට්ඨානං ගන්ත්වා භුඤ්ජාතිති වතතබ්බං. තිණි පත දිවසාති අගච්ඡන්තස්ස වාරගාමතො ඔරිමවාරගාමෙ සලාකා ගාහෙතබ්බං. තඤ්ඤො න ගණ්ඨාති, තතො පට්ඨාය තස්ස අඤ්ඤං සලාකං දුතුං න වට්ටති. දණ්ඩකමමං පත ගාලුකං කාතබ්බං. සට්ඨිතො වා පණණාසතො වා න පරිභාපෙතබ්බං.

වාරගාමෙ ගාහෙත්වා විහාරවාරෙණ ගාහෙතබ්බං. 'භුක්ඛං විහාර වාරෙණ පාපුණාති'ති වතතබ්බං. විහාරවාරිකස්ස දො තිස්සො යාගුසලා කායො තිස්සො වතස්සො වා හත්තසලාකායො ව දුතබ්බා. තිබ්බං කත්වා පත න දුතබ්බා. යාගුහත්තදායකා හි 'අමානං යාගුහත්තං විහාරගොපකාව භුඤ්ජන්ති'ති අඤ්ඤාපතනං ආපජේය්‍යං. තස්මා අඤ්ඤාපු කුලෙපු දුතබ්බා. සචෙ විහාරවාසිකානං¹ සභාගා ආගරිත්වා දෙනති, ඉච්චතං කුසලං. නො චෙ වාරං ගාහෙත්වා තෙසං යාගු හත්තං ආගරපෙතබ්බං. තාව තෙසං සලාකා ඵාතිකමමෙව ලභන්ති. වස්සගෙහන පත්තට්ඨානෙ පත අඤ්ඤාපි පණ්ණිගහත්ත සලාකං ගණ්ඨිතුං ලභන්තියෙව.

අතිරෙකඋත්තරිහභිගස්ස එකවාරියහත්තස්ස විසුං සීතිකං කත්වා සලාකා දුතබ්බා. සචෙ යෙන සලාකා ලඤ්ඤා, සො තං දිවසං තං හත්තං න ලභති, පුත දිවසෙ ගාහෙතබ්බං. හත්තමෙව ලභති, න උත්තරිහභිගං, එවමපි පුත ගාහෙතබ්බං. බිරහත්තසලාකායපි එසෙව තයො. සචෙ පත බිරමෙව ලභති, න හත්තං, බිරලාභතො පට්ඨාය පුත න ගාහෙතබ්බං. දො තිණි එකවාරිකහත්තාති එකස්සෙව පාපුණන්ති, දුඛිකකිසමයෙ සම්මනවකෙහ ලඤ්ඤාලෙ විජටෙත්වා විසුං ගාහෙතබ්බාති. පාකතිකසලාකහත්තං අලඤ්ඤාසාපි පුතදිවසෙ ගාහෙ තබ්බං. සචෙ බුද්ධකො විහාරෙණ හොති, සබ්බෙ භික්ඛු එකසමොගා, උච්ඡුසලාකං ගාහෙතෙත්තං යස්ස කස්සචි සමමුඛිභුතස්ස පාපෙත්වා මහාථෙරදීනං දිවා තෙවේත්වා දුතුං වට්ටති. රසසලාකං පාපෙත්වා පච්ඡාහත්තමපි පරිස්සාවාපෙත්වා ඵාණිතං වා කාරෙත්වා පිණ්ඩපාති කාදිනමපි දුතබ්බං. ආගතභුක්තානං ආගතානාගතභාවං ඤාත්වා ගාහෙ තබ්බා. මහාආවාසෙ සීතිකා කත්වා ගාහෙතබ්බා. තකකසලාකමපි සභාගට්ඨානෙ පාපෙත්වා වා දිවා බුපෙත්වා වා පවාපෙත්වා වා ථෙරනං දුතුං වට්ටති. මහාවාසෙ ථුත්තනෙයෙනෙව පටිපජ්ජිතබ්බං. එලසලාක-

පුට්ඨසලාක - හෙසල්ගැනීමාලාසලාකායොපි විසුං සීතිකාය ගාමෙකබ්බා. හෙසල්පාදිසලාකායො වෙත්ති කිසුට්ඨාපි පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටනති, සලාකවසෙක ගාතිතතතා පන න සාදිතබ්බා. අග්ගතීන්තා මතතං සලාකභතතං දෙනති, සීතිකං පුට්ඨිත්වා ගාමෙකබ්බං. අසතියා සීතිකාය ථෙරුසනතො පට්ඨාය ගාමෙකබ්බං. සචෙ තාදිසාති භතතාති බහුති හොනති, එතෙකස්ස භික්ඛුනො ඥාතිනී දුතබ්බාති, නො වෙ එතෙකමෙව දත්වා පටිපාටිය ගතාය පුත ථෙරුසනතො පට්ඨාය දුතබ්බං. සචෙ¹ අනතරං උපට්ඨිජ්ජති, සීතිකා සලලකෙතබ්බා. යදි පන තාදිසං භතතං තිබ්බමෙව හොති, යස්ස පාපුණාති, සො වතතබ්බො: 'ලඬා වා අලඬා වා සෙවපි ගණෙය්‍යාසී'ති. එකං අතිබ්බං හොති, ලභනදිවසෙ පන යාවදත්ථං ලබනති, අලභනදිවසා බහුතරං හොනති, තං යස්ස පාපුණාති, සො අලභිත්වා සෙවව ගණෙය්‍යාසීති වතතබ්බො.

සො සලාකාසු ගතිතාසු පට්ඨා අගච්ඡති. ඊ සු අතිකකතනාව සලාකා න උට්ඨාපෙත්වා දුතබ්බා. සලාකං තාමි ගණිපහරණතො පට්ඨාය අගනත්වා හත්ථං පසාරෙතොව ලභති. අඤ්ඤාසු අගනත්වා සම්පෙ සීතස්සාපි අතිකකතනා අතිකකතනාව හොති. සචෙ පනස්ස අඤ්ඤා ගණනතො අත්ථි, සයං අනාගතොපි ලභති. භාගට්ඨානෙ අසුකො අනාගතොති ඤත්වා 'අයං තස්ස සලාකා'ති ධූපෙතං වට්ටති. සචෙ 'අනාගතස්ස න දුතබ්බා'ති කතීකං කරොනති, අබ්වම්භං හොති. අනතො උපවාසෙරෙ සීතස්ස භි භාජනීයං හණ්ඩං පාපුණාති. සචෙ පන 'අනාගතස්ස දෙථ දෙථ'ති මහාසද්දං කරොනති, දණ්ඩකම්මං පට්ඨිපෙතබ්බං. 'අගනත්වා ගණනනතු'ති වතතබ්බා.²

ඡ පඤ්ච සලාකා නට්ඨා හොනති, හතතුද්දසකො දයකානං කාමං න සරති, සො වෙ³ නට්ඨා සලාකා මහාථෙරස්ස වා අතතතො වා පාපෙත්වා භික්ඛු වදෙය්‍ය, 'මයා අසුකගාමෙ සලාකභතතං මයං පාපිතං. තුලෙහ තත්ථ ලඬං සලාකභතතං භුඤ්ඤ්‍යාසාථා'ති, වට්ටති. විහාරෙ අපාපිතං පන ආසනසාලාය තං භතතං ලභිත්වා තත්ථෙව පාපෙත්වා භුඤ්ඤ්‍යං න වට්ටති. 'අජ්ජ පට්ඨාය මයං සලාකභතතං ගණ්ඨා'ති වුත්තෙක තතු ආසනසාලාය ගාමෙතං න වට්ටති. විහාරං ආනෙත්වා ගාමෙකබ්බං, සෙව පට්ඨායාති වුත්තෙක පන හතතුද්දසකස්ස ආවිකතීතබ්බං: 'සෙව පට්ඨාය අසුකතුලං නාම සලාකභතතං දෙනති. සලාකගාමනකාලෙ සරෙය්‍යාසී'ති. දුබ්බිකෙබ්බ සලාකභතතං පට්ඨිජ්ජිත්වා සුභිකෙබ්බ ජාතෙ කඤ්චි භික්ඛුං දිස්වා 'අජ්ජ පට්ඨාය අමහාකං සලාකභතතං ගණ්ඨා'ති පුත පට්ඨිපෙතති, අනතොගාමෙ අගා

1. සී. I. අථ;

2. සී. I. වතතබ්බං;

3. සී. I. නො වෙ,

හෙළා විහාරං ආනෙළාව ගාහෙතබ්බං. ඉදඤ්ච සලාකහත්තං, තාම උදෙද්දසහත්තසද්දසං න හොති. විහාරමෙව සකාය දියති. තසමා බති උපමාරෙ ගහෙත්තුං න වට්ටති. 'සෙව පට්ඨායා'ති වුත්තෙ පන විහාරෙ ගාහෙතබ්බමෙව.

ගම්කො භික්ඛු යං දිසාභාගං ගාතුකාමො, තත්ථ අදෙද්දෙන වාර ගාමසලාකා ලද්ධා හොති, තං ගහෙළා ඉතරං භික්ඛුං 'මයං පත්ත සලාකං කිං ගණ්හාති'ති වළා ගන්තුං වට්ටති. තෙන පන උපමාර සීමං අතතික්කනෙත්තයෙව තසමිං තස්ස සලාකා ගාහෙතබ්බා. ඡ්ඛිත විහාරෙ මනුස්සා 'බොධිවෙදියාදීති ජගයිළා භුඤ්ජන්තු'ති සලාක හත්තං පට්ඨපෙනති, භික්ඛු සකට්ඨානෙත්ත වසිළා කාලසෙස්සව ගන්තා තත්ථ වත්තං කළා තං හත්තං භුඤ්ජන්ති, වට්ටති. සවෙ තෙසු ස්වාත්තාය අත්තනො පාපෙළා ගහෙසු ආගන්තුකො භික්ඛු ඡ්ඛිත විහාරෙ වසිළා කාලසෙස්සව වත්තං කළා ගණ්ඨං පහරිළා සලාක හත්තං අත්තනො පාපෙළා ආසනසාලං ගව්ජති, සොව තස්ස හත්තස්ස ඉස්සරෙ. යො පන භික්ඛුසු වත්තං කරෙන්නෙත්තයෙව භූමියං ඥො තයො සමමුඤ්ජති පභාසරෙ දළා ගණ්ඨං පහරිළා 'ධුරතාමෙ සලාකහත්තං මයං පාපුණාති'ති ගව්ජති, තස්ස තං වොරිකාය ගති තත්තා න පාපුණාති. වත්තං කළා පාපෙළා පට්ඨාගතභික්ඛුතා යෙව හොති. එකො ගාමො අභිදුරෙ හොති, භික්ඛු තිව්වං ගන්තුං න ඉව්ජන්ති, මනුස්සා 'මයං පුඤ්ඤෙන පරිබාහිරං හොමා'ති වදන්ති, යෙ තස්ස ගාමස්ස ආසන්නවිහාරෙ සනාගභික්ඛු, තෙ වත්තබ්බා: 'ඉමෙසං භික්ඛුතං අනාගතදිවසෙ තුළෙහ භුඤ්ජා'ති. සලාකා පන දෙවසිකං පාපෙතබ්බා. තා ව බො පන ගණ්ඨපහරණමනෙත්ත වා පට්ඨිව්ලන මනෙත්ත වා පාපිතා න හොන්ති. පට්ඨි පන ගහෙළා සලාකා පිඨකෙ ආකිරිතබ්බා. පට්ඨි පන මුඛවට්ටියං න ගහෙතබ්බා, සවෙ හි තත්ථ අභි වා විවජිකො වා හත්වය්‍ය, දුක්ඛං උපපාදෙය්‍ය. තසමා හෙට්ඨා ගහෙළා පට්ඨි පරමමුඛං කළා¹ සලාකා ආකිරිතබ්බා. සවෙපි සපෙසා ගවිස්සති. එනෙත්තාව පලාසිස්සති. එවං සලාකා ආකිරිළා ගාමාදිවසෙන පුබ්බෙ වුත්තනෙත්තෙව ගාහෙතබ්බා. අපි ව එකං² මහාපෙරස්ස පාපෙළා 'අවසෙසා මයං පාපුණන්ති' අත්ත නො පාපෙළා වත්තං කළා වෙදියං වද්දිළා විතක්කමාලකෙ ඤිතෙති භික්ඛුති 'පාපිතා ආවුසො සලාකා'ති වුත්තෙ 'අම හනෙත්ත තුළෙහ ගත ගතගාමෙ³ සලාකහත්තං ගණ්හා'ති වත්තබ්බං. එවං පාපි තාපි හි පුපාපිතාව හොන්ති. භික්ඛු සබ්බරත්ති ධම්මසවණත්ථං අදෙද්දං විහාරං ගව්ජන්තා 'මයං තත්ථ දුතං අගහෙළා ව අට්ඨාකං ගොවර ගාමෙ පිණ්ඩාය වරිළා ආගම්ස්සාමා'ති සලාකා අගහෙළාව ගතා, විහාරෙ පෙරස්ස පත්තසලාකහත්තං භුඤ්ජන්තුං ආගව්ජන්ති, වට්ටති. අථ මහාපෙරෙපි 'අභං ඉධ කිං කරෙමි'ති තෙති යෙව සද්ධිං ගව්ජති,

හෙති ගතවිහාරෙ භුඤ්ජන්තා භොවරහං මං අනුප්පතෙති 'දෙථ හතෙත පතෙත සලාකායාගුඤ්ජිති ආහරිස්සාමා'ති වුතෙත පතතා න දතබ්බා. 'කඤ්ඤා හතෙත න දෙථා'ති. 'විහාරං ධර්මං. ගතතං විහාරෙ වුත්තානං පාපුණාති. මයං අඤ්ඤාසම්ථි විහාරෙ වුත්තා'ති. 'දෙථ හතෙතා න මයං විහාරෙ පාලිකාය දෙම. භුමනාකං දෙම. ගණනථ අමනාකං හික්ක'නති වුතෙත පත වට්ඨති.

සලාකාහතකථා නිවසිතා.

පක්ඛිඤ්ජ පත යං අභිලක්ඛිතෙසු වාතුද්දසි පඤ්චදසි පඤ්චමි අවමිති ඉමෙසු පකෙඤ්ජ. කමමපසුතෙති උපොසථං කාතුං සති කරණන්දාය දියති, තං පක්ඛිං නාම. තං සලාකාහතගතිකමෙව හොති. ගහෙතා භුඤ්ජතබ්බං. සචෙ සලාකාහතවපි පක්ඛිය හතතවපි බහු,¹ සබ්බෙසං විති වික්ඛිත්වා ගවජ්ජිති, දොපි හතතාති විසුං විසුං ගාහෙ තබ්බාති. සචෙ හික්කුසංඝො මහා, පක්ඛිකං ගාහෙතා තස්ස සීතිකාය සලාකාහතං ගාහෙතබ්බං. සලාකාහතං වා ගහෙතා තස්ස සීතිකාය පක්ඛිකං ගාහෙතබ්බං. යෙසං න පාපුණාති, තෙ පිණ්ඩාය වරිස්සනති. සචෙ දොපි හතතාති බහුති, හික්කු මඤ්ඤා සලාකාහතං නාම දෙවසිකං ලබති. තස්මා තං යපෙතා 'පක්ඛියං ආවුඝො භුඤ්ජන්තා'ති පක්ඛියමෙව ගාහෙතබ්බං. පක්ඛියං පඤ්ඤා දෙනති, විසුං සීතිකා කාතබ්බා. සෙව පකෙඤ්ජි අජ්ජ පක්ඛියං න ගාහෙතබ්බං. සචෙ පත දායකා වදනති: 'සෙව අමනාකං සරෙ සලාකාහතං හවිස්සති. අජෙජ්ච පක්ඛියහතං උද්දිසන්තා'ති, එවං වට්ඨති.

උපොසමිකං නාම අනුගාමිකෙ උපොසථදිවසෙ උපොසථඛිනාති සමාදිසිතා යං අතතනා භුඤ්ජනති, තදෙව දියතති. පාටිපදිකං නාම 'උපොසථෙ බහු සඤ්ඤා පසන්නා හික්කුතං සක්කාරං කරෙන්නති. පාටිපදෙ පත හික්කු කිලමනති. පාටිපදෙ දින්නා දුබ්බිකබද්ධා සද්දසං, මහපථං හොති. උපොසථකමෙව න වා පරිසුඤ්ඤානං දුතිය දිවසෙ දින්නං මහපථං හොති'ති සලලකෙතා පාටිපදෙ දියකක දුතං. තවපි උභයං සලාකාහතගතිකමෙව. ඉති ඉමාති සතතපි හතතාති පිණ්ඩපාතිකානං න වට්ඨනති. බුත්තඛිනෙදං කරෙන්නියෙව. අපරාතිපි විවරකඛිකිකෙ විශාඛාස වරං යාටිතා දින්නාති ආගනතුකහතං ගමියහතං ගිලානහතං ගිලානුපට්ඨාකහතනති වතතාරි හතතාති පාළියං ආගතානෙව. තත්‍ර ආගනතුකානං දින්නං හතතං ආගනතුකිහංගං. එස නයො සෙසෙසු. සචෙ පතෙත්ථ ආගනතුකහතනාතිපි ආගනතුකාපි බහු හොනති, සබ්බෙසං එකෙකා ගාහෙතබ්බං. හතෙතසු අප්පහොනෙතසු සීතිකාය ගාහෙතබ්බං. එකො

ආගනතුකො පඨමමෙව ආගතො සබ්බං ආගනතුකභවතං අත්ත
නො ගාගෙතො නිසිදති, සබ්බං තස්සෙව ගොති. පච්ඡා ආගතෙති
ආගනතුකෙති තෙන දින්නාති පරිභුඤ්ඤාබ්බාති. තෙනපි එකං
අත්තනො ගාගෙතො සෙසාති දුතබ්බාති. අයං උලාරො. සචෙ පත
යො පඨමං ආගතොපි අත්තනො අගතෙතො භුණ්හිභුතො නිසි
දති, පච්ඡා ආගතෙති සද්ධිං පටිපාටියා ගණ්හිතබ්බං. සචෙ තිච්චං
ආගනතුකා ආගච්ඡන්ති, ආගතදිව්වසෙ යෙව භුඤ්ඤාතබ්බං. අත්ත
රත්තරං වෙ ආගච්ඡන්ති, ඥෙ තිණ්ඤි දිවසාති භුඤ්ඤාතබ්බාති. මහා
පච්චජිමසන සත්ත දිවසාති භුඤ්ඤාතං වට්ටතිති චුත්තං. ආවාසිකො
කත්ථි ගතො ආගතො තෙනාපි ආගනතුකභවතං භුඤ්ඤා
තබ්බං. සචෙ පත තං විහාරෙ නිබ්බාපිතං¹ වා ගොති, විහාරෙ
ගාගෙතබ්බං. අථ විහාරෙ දුරෙති ආසනඝාලාය නිබ්බාපිතං ආසන
සාලාය ගාගෙතබ්බං. සචෙ පත දායකා ආගනතුකෙසු අසති ආවාසි
කාපි භුඤ්ඤාතුති වදන්ති, වට්ටති. අවුපත්ත න වට්ටති.

ගම්ඝගතතමි අයමෙව කථාමයො. අයමපත විසෙසො:-
ආගනතුකො ආගනතුකභවතමෙව² ලභති. ගමිකො ආගනතුක
භවතමි ගම්කභවතමි. ආවාසිකොපි පක්කම්භුකාමො ගමිකො
ගොති. ගම්ඝගතතමි ලභති. යථා පත ආගනතුකභවතං, එවමිදං
ඥෙ තිණ්ඤි සත්ත වා දිවසාති ලබ්බති. ගම්ඤ්ඤාතමි භුත්තො තං
දිවසං කෙතවිදෙව කාරණෙන න ගතො, පුත දිවසෙපි භුඤ්ඤාතං
වට්ටති. සඋස්සාගතො ගම්ඤ්ඤාතමි භුත්තස්ස ජොර වා පඤ්ඤා රුක්ඛ
න්ති, උදකං වා, දෙවො වා වස්සති, සඤ්ඤා වා න ගච්ඡති, සඋස්සාගෙන
පරිභුඤ්ඤාතබ්බං. එතෙ උපද්දවෙ ඔලොකෙනෙනන ඥෙ තයො දිව
සෙ භුඤ්ඤාතං වට්ටතිති මහාපච්චජිමං චුත්තං. 'ගම්ඤ්ඤාතමි. ගම්ඤ්ඤා
තමි'ති පත ලෙසං ඔබ්බෙතො භුඤ්ඤාතං න ලභති.

ගිලානතනමි සචෙ සබ්බසං ගිලානානං පහොති, සබ්බසං
දුතබ්බං. නො වෙ, සීතිකං කත්ථා ගාගෙතබ්බං. එකො ගිලානො
අරෙගරුපො සකෙකාති අනො ගාමං ගන්තුං, එකො න සකෙකාති,
අයං මහාගිලානො නාම. එතස්ස ගිලානභවතං දුතබ්බං. ඥෙ
මහාගිලානා, එකො ලාභී අභිඤ්ඤාතො බහුං බාදනීයං භොජනීයං
ලභති, එකො අනාපො අපපලාභතාය අනො ගාමං පටිසති, එතස්ස
ගිලානභවතං දුතබ්බං. ගිලානභවතෙ දිවසපරිච්ඡේදෙ නපී. යාව
රෙගො න වුපසමමිති, සප්පායභොජනං අභුඤ්ඤාතො න යාපෙති,
තාව භුඤ්ඤාතබ්බං. යද පත මිස්සකයාගුං වා මිස්සකභවතං වා
භුත්තස්සාපි රෙගො න කුප්පති, තතො පට්ඨාය න භුඤ්ඤාතබ්බං.
ගිලානුපට්ඨාකභවතමි සබ්බසං පහොති, තං සබ්බසං දුතබ්බං.
නො වෙ පහොති, සීතිකං කත්ථා ගාගෙතබ්බං. ඉදමිදං ද්විජ්ඣ ගිලා
නෙසු මහාගිලානුපට්ඨාකස්ස ගාගෙතබ්බං. ද්විජ්ඣ මහාගිලානෙසු

අතෘප්තිලාභපටිකාකණ්ණ යං කුලං ගිලානහත්තමපි දෙති ගිලාභු පටිකාකහත්තමපි, තත්ථ යස්ස ගිලානස්ස ගිලානහත්තං පාපුණාති, කුප්පටිකාකණ්ණාපි තත්ථව ගාහෙතබ්බං. ගිලාභුපටිකාකහත්තමපි දිවසපරිච්ඡේදො, තත්ථ, ඥාව ගිලානො ලහති, තාවස්ස උපටිකාකොපි ලහතිති

ඉමානි වත්තාරි හත්තානි සචෙ එවං දින්නානි හොනති: 'ආග නාකුක-ගමික-ගිලාන-ගිලාභුපටිකා මම භික්ඛං ගණ්හනතු'ති, පිණ්ඩ පාතිකානලපි වට්ටති. සචෙ පන 'ආගනතුකාදිනං හත්තං නිබ්බානං පෙසෙමි. 'මම හත්තං ගණ්හනතු'ති එවං දින්නානි හොනති, පිණ්ඩ පාතිකානං න වට්ටනති.

අපරුතිපි ධුර්ගත්තං කුරිගත්තං වාරකහත්තනති තිණි හත්තානි. තත්ථ ධුර්ගහත්තනති නිවචනත්තං වුච්චති. තං දුට්ඨං සසිකං ව පුග්ග ලිකං ව. තත්ථ යං 'සංඝස්ස ධුර්ගත්තං දෙමා'ති නිබ්බාපිතං, තං සලාකහත්තගතිකං. 'මම නිබ්බාපිකං ගණ්හනතු'ති චන්දා දින්නවපන පිණ්ඩපාතිකානලපි වට්ටති. පුග්ගලිකෙපි 'කුලානං ධුර්ගත්තං දමමි'ති වුත්තෙත පිණ්ඩපාතිකො චෙ, න වට්ටති. 'මම නිබ්බාපිකං ගණ්හනා'ති වුත්තෙත පන වට්ටති. සාදිතබ්බං. සචෙපි පච්ඡා කතිපාගෙ විනිවත්තෙත 'ධුර්ගත්තං ගණ්හනා'ති වදති, මුලෙ සුට්ඨ පරිච්ඡිතත්තං වට්ටති. කුමිහන්තං නාම යං සංඝස්ස ආවාසං කාරෙත්වා 'අලානං සෙනා සන්වාසිනො අලානං යෙව හත්තං ගණ්හනතු'ති එවං නිබ්බාපිතං, තං සලාකහත්තගතිකමෙව හොති. ගාහෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. 'අලානං සෙනාසන්වාසිනො අලානං යෙව භික්ඛං ගණ්හනතු'ති වුත්තෙත පන පිණ්ඩපාතිකානලපි වට්ටති. යථපන පුග්ගලෙ පසිදිත්වා තස්ස ආවාසං කත්වා 'කුලානං දෙමා'ති දින්නං, තං තස්සෙව හොති. තස්මි කත්ථි ගතෙ තිස්සිතකෙති භුඤ්ජිතබ්බං. වාරගත්තං නාම දුට්ඨිකං සමයෙ 'වාරෙන භික්ඛු ජග්ගිස්සාමා'ති ධුර්ගෙහතො පටිකාය දින්නං. තමපි භික්ඛාවචනෙන දින්නං පිණ්ඩපාතිකානං වට්ටති. වාරක හත්තනති වුත්තෙත පන සලාකහත්තගතිකං හොති. සචෙ තණ්ඩුලාදීති පෙසෙතති, 'සාමණේරු, පවිත්වා දෙනතු'ති, පිණ්ඩපාතිකානං වට්ටති.

ඉති ඉමානි ව තිණි ආගනතුකහත්තාදීති ව වත්තාරිති සිත්ත. තානි සංඝහත්තාදීති සහ වුග්ග හත්තානි හොනති. අට්ඨකපා යථපන 'විහාරගත්තං අට්ඨකගත්තං වතුකකහත්තං ගුලිකහත්තනති අඤ්ඤාතිපි වත්තාරි හත්තානි වුත්තානි. තත්ථ විහාරගත්තං නාම විහාරෙ තත්ප්‍රාප්තාදකහත්තං. තං සංඝහත්තෙත සංගතිතං. තං පන තිස්සමහාවිහාරවිහාරලපබ්බතාදිසු පරිභවතිදප්පත්තෙති බිණ්ස චෙති යථා පිණ්ඩවාරිකානලපි සකකා හොති පරිභුඤ්ජිතං, තථා පටිගහතිතත්තං තාදිසෙසු ආනෙසු පිණ්ඩපාතිකානලපි වට්ටති. අට්ඨත්තං භික්ඛුතං දෙමි, වතුත්තං දෙමා'ති එවං දින්නවපන අට්ඨක

ගන්නායෙකු ව වතුකකගන්නා ව; තමයි භික්ඛාවටනෙත දින්නා පිණිති පාතිකානං වට්ටති. මහාභිසංඛාරිකෙන අතිරසක¹ පුවෙන පතනං ඵකෙකො දින්නා ගුලකකගන්නා නාම. ඉමාති තිණි සලාකගන්නගති කානෙව. අපරමයි ගුලකකගන්නා නාම අජි. ඉධෙකෙවෙව මනුස්සා මහාබමමසවණං ව විහාරපුජං ව කාරෙකො 'සකලස්ස සංඝස්ස දාතුං න සකෙකාම. දො තිණි භික්ඛුසත්තාති අමාකං භික්ඛං ගණනනතු'ති භික්ඛුපරිච්ඡේදජානනත්මං ගුලකෙ දෙනති. ඉදං පිණිතිපාතිකානමයි වට්ටති. ඉති විවරකතිකකෙ විවරභාජනීයං, ඉමසමිං පන සෙනාසන කතිකකෙ සෙනාසනභාජනීයයෙකු ව පිණිතිපාතිකාජනීයයෙකු වුතනං.

තිලානපෙවසභාජනීයමපන එවං වෙදිතබ්බං: සප්පිආදිපු ගෙස ජේජු රුජරුජමහාමත්තා සප්පිස්ස තාව කුමහසනමයි කුමහසගස්සමයි විහාරං පෙසෙනති, ගණිං පහරිකො ථෙරුසනතො පට්ඨාය ගතිත භාජනං පුරෙකො පුරෙකො දාතබ්බං. පිණිතිපාතිකානමයි වට්ටති. සවෙ අලසජාතිකා මහාථෙරා පච්ඡා ආගච්ඡන්ති, 'ගනෙන විසතිවස්සානං දීයඪී, තුමහාකං සීතිකා අතික්කනතා'ති න වත්තබ්බා. සීතිකා ඔපෙකො තෙසං දකො පච්ඡා සීතිකාය දාතබ්බං. 'අපුකවිහාරෙ බහු² සප්පි උපසන්න'නති පුකො යොජනනතරවිහාරතොපි භික්ඛු ආග ච්ඡන්ති, සමපතකසමපතතානං සීතට්ඨානතො පට්ඨාය දාතබ්බං. අසමපතතානමයි උපවාරසීමං පටිට්ඨානං අනෙතවාසිකාදිපු ගණන නෙතපු දාතබ්බමෙව. බති උපවාරසීමාය සිතානං දෙථාති වදනති, න දාතබ්බං. සවෙ පන උපවාරසීමං ඔක්කනෙතති. එකාබද්ධා හුකො අත්තනො විහාරඤාරෙ වා අනෙතාවිහාරෙයෙව වා ගොනති, පරිස වසෙන වසුසිතා නාම සීමා ගොති, නසමා දාතබ්බා. සංඝනවකස්ස දිනෙතපි පච්ඡා ආගතානං දාතබ්බමෙව. දුතියභාගෙ පන ථෙරුසනං ආරුලෙහ පච්ඡා ආගතානමයි³ පසමභාගො න පාපුණාති. දුතිය භාගතො වස්සගෙත දාතබ්බා. උපවාරසීමං පටිසිකො යත්ත කත්ථි දින්නා ගොති, සබ්බසන්නිපාතට්ඨානෙයෙව භාජෙතබ්බං. යසමිං විහාරෙ දස භික්ඛු, දස වෙව⁴ සප්පිකුමහා දීයත්ති, එකෙකකුමහවසෙන භාජෙතබ්බං. එකො සප්පිකුමහා ගොති, දස භික්ඛු, භාජෙකො ගනෙතබ්බං. සවෙ යථා සිතංයෙව 'අමාකං පාපුණාති'ති ගණනනති, දුග්ගතිතං. ගතගතට්ඨානෙ සංඝිකමෙව ගොති. කුමහං පන ආවජේජකො ථාලකෙ ථොකං⁵ සප්පිං කකො 'ඉදං මහාථෙරස්ස පාපුණාති. අවසෙසං අමාකං පාපුණාති'ති වකො තමයි කුමහෙයෙව ආකිරිකො සට්ඨන්තං ගනෙකො ගනතුං වට්ටති.⁶ සවෙ විහං සප්පි ගොති, ලෙබං කකො ලෙබතො පරභාගො මහාථෙරස්ස පාපුණාති. 'අවසෙසං අමාක'නති ගතිතමයි පුගතිතං. වුත්තපරිච්ඡේදතො උතො

1. සි. I. & සි. II. අරුරස;

2. සි. I. & සි. 2. බහු;

3. සි. I. ආරුලෙහ ආගතානං. 4. සි. මු. දසෙව ම;

5. සි. I. & සි. II. ථාලකථොකං;

6. සි. I. & සි. II. ගනනබ්බං;

බිකෙසුපි හික්කුසු ව සප්පිකුමෙහසු ව එතෙතනව උපායෙන භාජෙ තබබං, සවෙ පතෙතකො හික්කු, එතො කුමෙහා හොති, ගණ්ඨං පගරිතා 'අයං මයං පාපුණාති' තිපි ගහෙත්වා වට්ටති. 'අයමපකමනානො මයං පාපුණාති. අයං දුතියභාගො' ති එවං ඵොකපොතං පාපොත්ථපි වට්ටති. එස නයො නවතිතාදිසු. යසමිං පන විප්පසනො¹ තීල තෙලාදිමති ලෙබා න සනතිට්ඨති, තං උඤ්චිතාව භාජෙතබ්බං. සිඬතිවෙර මරිවාදි හොජ්ජමපි අවසෙසපත්තථාලකාදි සමිණ්පරිකා රොපි සබ්බො වුත්තානුරූපෙනෙව නයෙන සුට්ඨි සලලෙකතිවා භාජෙතබ්බොති.

පාලිං අට්ඨකථසේඛව ඔලොකෙතො විවකබණො,

සංඝිකෙ පච්චයෙ එවං අප්පමනෙතො විභාජයෙති.

ඉති සබ්බාභාජෙත පච්චසභාජනීයකථා නිට්ඨිතා.

සමමනතිවා සපිතයාගුභාජකාදිති භාජනීයට්ඨානං ආගත මනුස්සානං අතාපුච්ඡිතාව² උපධිසභාගො දුතබ්බො. අසමමනෙති පන අපලොකෙතො දුතබ්බො. සමමනෙත³ අප්පමනකම්පජ්ජකෙන විවරකමිං කරෙන්නස්ස 'සුට්ඨිං දෙති' ති වදනො එකා දිසා එකා රස්සාති ඤෙ සුට්ඨියො දුතබ්බො. අවිහතනං සඬ්ඝිතං හණ්ඨනති පුච්ඡි තබ්බකිට්ඨං නත්ථි. පිපථලකපිකස්ස⁴ එතො පිපථලකො, අධ්වාත කන්නාරං පටිපජ්ජතුකාමස්ස උපායනසුතලං, කායඛකිතපිකස්ස කාය ඛකිතං, 'අංසඛඤ්ඤා මෙ ජිණ්ණො' ති ආගතස්ස අංසඛඤ්ඤා, පරිස්සාවනපිකස්ස පරිස්සාවනං දුතබ්බං. ධම්මකරකපිකස්ස ධම්ම කරකො, සවෙ පට්ටකො න හොති, ධම්මකරකො පට්ටකෙත සද්ධිං දුතබ්බො. ආගතකුකපත්තං ආරොපෙස්සාමිති යාවන්නස්ස කුසියා ව අඬ්ඝකුසියා ව පගොතනං දුතබ්බං. මණ්ඩලං නප්පසභාතීති ආග තස්ස මණ්ඩලං එකං දුතබ්බං. අඬ්ඝමණ්ඩලාති ඤෙ දුතබ්බාති. ඤෙ මණ්ඩලාති යාවන්නස්ස න දුතබ්බාති. අනුචාතපරිහණ්ඨපිකස්ස එකස්ස විවරස්ස පගොතනං දුතබ්බං. සප්පිතවතිතාදිති අපිකස්ස ගිලානස්ස එකං හෙසජ්ජං නාලිමත්තං කතො තතො තතිය කොට්ඨාසො දුතබ්බො. එවං තිණ්ඨි දිවසාති දතො නාලියා පරිපුණ්ණොය වතුන්දිවසතො පට්ඨාය සංඝං පුච්ඡිතො දුතබ්බං. ගුලපිණ්ණපි එක දිවසං තතියභාගො දුතබ්බො. එවං තිති දිවසෙති නිට්ඨිතෙ පිණ්ණි තතො පරං සංඝං පුච්ඡිතො දුතබ්බං. සෙසං සබ්බන් උත්තානමෙවාති.

සෙනාසනකඛකිකථා නිට්ඨිතා.

1. සි. I. & සි. II විපසනන; 2. සි. I. & සි. II. අපුච්ඡිතාව,
3. සි. I. & සි. II. පොඤ්ඤා. "සමමනෙත" ඉතිහසී. 4. සි. I, & II, පිපථලකස්ස;

4.-7.

සංඝගෙදකකඩකිකෙ-

අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා සංඝාකුමාරා නාම කාලදාසි¹පා
භූතයෝ දස දුතා සද්ධිං පරිවාරෙහි අඤ්ඤා ව බහුජනා; අමනාසිනාහි
අමෙහපු; අමනාසං කුලතොති වා වුත්තං හොති.² කප්පෙකුට්ඨං සර්
වාසකේන උපජානාති කප්පෙකුට්ඨං සර්වාසර්වං ජානාති; අහං කසා
සථාසුඛං පබ්බජාමිති එත්ථ 'අහං තයා සද්ධිං පබ්බජිංසාමිති
සභායකසිනෙතෙන සහසා වතකුතාමො හුත්වා පුත රජ්ජරිලොභෙන
පරිකඩ්ඪියමානහදයෝ 'අහං තයා'ති එත්තකමෙව වත්වා සෙසං වත්තුං
නාසකමිති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො. නිප්පාතිනාති නිකඩාමිතා
මානසිකතාති මානසාසිනො; මානනිසිතාති වුත්තං හොති.

සංඝගතරතො න සනති කොපාති තතිගමග්ගෙන සමුගතතතා
යසා විතෙන කොපා න සනති; යසො පන හවොති සමපතති;
විහවොති විපතති; තථා හවොති වුද්ධි; විහවොති හාති; හවොති
සසාතා; විහවොති උච්චේදො; හවොති පුඤ්ඤො; විහවොති පාපං;
විහවො අහවොති ව අත්තො එකමෙවෙනං. තසො ඉති හවාහව
කඤ්ඤා විනිවරෙතොති එත්ථ යා එසා සමපතති- විපතති- වුද්ධි- හාති-
සසාතච්චේද- පුඤ්ඤ- පාපවරෙත ඉති අනෙකපසකාර හවාහවතා
වුවති, වතුහිපි මග්ගෙහි යථාසමාවං තෙන තෙන නයෙන තං
ඉතිහවාහවතඤ්ඤා විනිවරෙතොති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. නානුහව
හාතිති න සමපාපුණ්ණති; තසා දසානං දෙවානම්පි දුලුභනති
අධිපජායො.³

සමමනනීති සමමානෙති; සං තුමො කපිසනීති යං සො
කපිසනී;⁴ දුක්ඛං හි කුඤ්ඤර නාගමාසද්දොති හො කුඤ්ඤර වුද්ධි
නාගං ආසාදනං වධනවිතෙන උපගමනං නාම දුක්ඛං; නාගහ

1 'අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානාති පාකවා පාකවා; සාකස කුමාරතාම' ඉති කෙසුචි
පොත්තකුට්ඨසු දිස්සති.

2. "සර්වාසර්වං අනුසාසිංසාමිති සර්වාසෙ යං කතබ්බං තං ජාතාපෙසසාමි;
උදකං නිත්තොතබ්බං ති යථා උදකං සබ්බාදානං සමං හොති. එවං කතබ්බං;
නිබ්බාපෙතබ්බනති ඒණං උදධරිතබ්බාති; භූමිකා උදධරිතෙතබ්බාති සුමුච්චලාල
මිසසාධාධාසු පලාලිකා පලාපෙතබ්බාති; මුපුහාපෙතබ්බාති සුමුච්චලාලං අපෙත
තබ්බං" කත්ථි.

3. 'අති මෙඛලිකාති අතිං කපිසං බන්ධනා; උච්චාසනති අසන කත්ථි.

4. බෙලාසකසාති එත්ථ මිත්ථාජිවෙත උපපන්නං වමසා අරි යති වත්තබ්බා
බෙල සද්දො, තථාරුපෙ පව්වසය අයං අපජ්ඣාතරතිති කත්ථා බෙලාසකසාති හගමතා
වුත්තො. පත්තමත කායෙතොති පොත්ත රුපසදිසෙන නිව්වසලන කායෙතා; මයං
බො භාණ් රජ්ඤාතකා කාණ් රජා අසමන ජාතාමිති රජ්ඤාතකසා භාවෙන
අත්තානං උකකාසෙතො ආහපනත් කණ්ණවාලොති. බන්ධන නිව්වසල කත්ථා;
ඉමං 'සිකො පාසො 'කපිසනී' 'ඉමසනතතතරං කෙසුචි පොත්තකුට්ඨ දිස්සති,

සාසනං වා භවෙය්‍ය, න මයං ගණකයාමා'ති ආදිනා නයෙන
 “අධම්මං ධම්මො”ති එවං අධාර්මස හෙදකරවජ්ඣති බොධෙතිති අනේ.
 සලාකං. ආසනෙති එවං අනුසාවෙනා පන “ඉදං ගණකථං.
 ඉදං රෙවෙථා”ති වදනෙනා සලාකං භාහෙති; එකතො උපාලි
 වෙ භොනතිති ආදිසුපි එසෙව නයො, එවං බො උපාලි සබ්බන්ති
 වෙව භොති සබ්බහෙදො වාති එවං හොති; න පන එතතාවතා
 සංඝො භින්නො හොති. ගිහිඬු බො උපාලි පඤ්ඤානො සමාන
 සංවාසනො සමානසිමාසං සිතො සබ්බං ගිහිකීති එතං සියා:
 එවං දෙවදත්තො කථං පඤ්ඤානොති කථං තාව න පකතත්තො,
 රඤ්ඤා සාතාපිතතො රුහිරුප්පාදස්ස ව කතතතාති? තත්ථ වදාම:
 ආණ්ඩකියා තාව! විරඬාතො රඤ්ඤා සාතාපනං නත්ති. “තෙන හි
 නිං කුමාර පිතරං හනන්තා රුජා හොති. අහං භගවතො හනන්තා
 බුද්ධො භවිස්සාමි”ති එවං හි තස්ස ආණ්ඩකී. කුමාරෙ පන රුජා
 සුන්තා පච්ඡා පිතරං මාරෙසි. එවං තාව ආණ්ඩකියා විරඬාතො රඤ්ඤා
 සාතාපනං නත්ති. රුහිරුප්පාදෙ පන කතමත්තෙයෙව රුහිරුප්පාද
 පච්චයා භගවතා අභබ්බතා න වුත්තා. න ව සකකා භගවතො
 වචනං විනායෙව තස්ස අභබ්බතා ආරෙපෙත්තු. “රුහිරුප්පාදකො
 හිකඛවෙ අනුපසම්පන්නො න උපසම්පාදෙතබ්බො. උපසම්පන්නො
 නායෙතබ්බො”ති ඉදම්පන භගවතා සංඝහෙදතො පච්ඡා වුත්තං.
 තස්මා පකතත්තෙනෙව තෙන සංඝො භින්නොති. අධම්මං ධම්මොති
 දීපෙහිති ආදිසු අධාර්මස හෙදකරවජ්ඣසු සුත්තතන පරියායෙන
 තාව දස කුසලකම්මපථා ධම්මො. අකුසලකම්මපථා අධම්මො.
 කුථා වත්තාරෙ සතිපට්ඨානා වත්තාරෙ සම්මප්පධානා වත්තාරෙ
 ඉද්ධිපාද පඤ්චිත්ථියාති පඤ්ච බලාති සත්තබොජ්ඣංගා අරියො අට්ඨං
 ගිකො මග්ගොති සත්තානිංස බොධපක්ඛියා ධම්මා ධම්මො. තයො සති
 පට්ඨානා තයො සම්මප්පධානා තයො ඉද්ධිපාද ඡ ඉත්ථියාති ඡ
 බලාති අට්ඨ බොජ්ඣංගා නවංගිකො මග්ගොති ව වත්තාරෙ උපාදානා
 පඤ්චතිවරණා සත්ත අනුසයා අට්ඨ මිච්ඡතතාති ව අයං අධම්මො.
 තත්ථ යං කිඤ්චි එකං අධම්මකොට්ඨාසං ගහෙත්වා ‘ඉමං අධම්මං
 ධම්මොති කරිස්සාමි. එවං අමාකං ආචරිග්ගුලං නියතාණිකං භවිස්සති.
 මයං ව ලොකෙ පාකටා භවිස්සාමා’ති තං අධම්මං ධම්මො අයන්ති කථං
 යන්තා අධම්මං ධම්මොති දීපෙතති නාම. තථෙව ධම්මකොට්ඨාසෙසු ව
 එකං ගහෙත්වා අයං අධම්මොති කථෙන්නා ධම්මං අධම්මොති දීපෙතති
 නාම. විතසපරියායෙන පන භූතෙන වජ්ඣනා වොදෙත්වා සාරෙත්වා
 යථා පටිඤ්ඤාය කාතබ්බං කම්මං ධම්මො නාම අභූතෙන වජ්ඣනා
 අවොදෙත්වා අසාරෙත්වා අපටිඤ්ඤාය කාතබ්බං කම්මං අධම්මො
 නාම.

සුත්තනතපරියායෙන රුගචිනායො දෙසවිනායො මොහවිනායො සංවරො පහාණං පටිසංඛාති අයං චිනායො නාම. රුගාදිනං අවිනායො අසංවරො අපපටිසංඛාති අයං අචිනායො නාම. විනය පරියායෙන වචුසමපතති සද්ධතිසමපතති අනුසාවණසමපතති සීමා සමපතති පරිසසමපතති අයං චිනායො නාම. වචු විපතති-පෙ-පරිස විපතති අයං අචිනායො නාම. සුත්තනතපරියායෙන වත්තාරො සතිපට්ඨානා වත්තරො සමමපපාධානා- පෙ- අට්ඨංගිකො මග්ගොති ඉදං භාසිනං ලපිනං නථාගතෙන. තයො සතිපට්ඨානා සමමපපාධානා ඉදං පාද ඡ ඉන්ද්‍රියාති ඡ බලාති අට්ඨබ්බොජ්ඣාති නවබ්බිකො මග්ගොති ඉදං අභාසිනං අලපිනං නථාගතෙන. විනය පරියායෙන වත්තාරො පාරු ජිකා තෙරස සංඝාදිසෙසා දො අතිශතා තිංස නිස්සග්ගියා පාවිතියාති ඉදං භාසිනං ලපිනං නථාගතෙන. තයො පාරුජිකා වුද්දස සංඝාදි සෙසා තයො අතිශතා එකතිංස නිස්සග්ගියාති ඉදං අභාසිනං අල පිනං නථාගතෙන. සුත්තනත පරියායෙන දෙවසිකං¹ ඵලසමාපතති සමාපජ්ජනං, මහාකරුණාසමාපතතිසමාපජ්ජනං, බුද්ධවක්ඛනා ලොකං ඔලොකනං, අට්ඨප්පතතිවසෙන සුත්තනතදෙසනා, ජාතක කථාති ඉදං ආවිණ්ණං. න දෙවසිකං ඵලසමාපතතිසමාපජ්ජනං - පෙ - න ජාතකකථාති ඉදං අනාවිණ්ණං. විනයපරියායෙන නිමනති තස්ස වස්සාවාසං වසිත්වා අපලොකෙත්වා වාරිය² පක්කමනං, පචාරෙත්වා වාරියපක්කමනං, ආගතනුකෙති සද්ධිං පඨමං පටිසන්ථාරකරණෙනති ඉදං ආවිණ්ණං. තස්සෙව ආවිණ්ණස්ස අකරණං අනාවිණ්ණං නාම. සුත්තනතපරියායෙන වත්තාරො සතිපට්ඨානා-පෙ-අට්ඨබ්බිකො මග්ගොති ඉදං පඤ්ඤාත්තං නාම. තයො සතිපට්ඨානා-පෙ-නවබ්බිකො මග්ගොති ඉදං අපඤ්ඤාත්තං නාම. විනයපරියායෙන වත්තාරො පාරුජිකා -පෙ- තිංස නිස්සග්ගියා පාවිතියාති ඉදං පඤ්ඤාත්තං නාම. තයො පාරුජිකා -පෙ- එකතිංස නිස්සග්ගියා පාවිතියාති ඉදං අප ඤ්ඤාත්තං නාම. අනාපතති අජානනස්ස, අපේයවිතනස්ස, න මරණං ධිප්පායස්ස, අනුලප්පනාධිප්පායස්ස, න මොවනාධිප්පායස්සා'ති තත්ථ වුත්තා අනාපතති අනාපතති නාම. ජාතනස්ස, පේයවිතනස්සා'ති ආදිනා නයෙන වුත්තා ආපතති ආපතති නාම. පඤ්ඤාපතතික්කඤ්ඤා ලුභ්බාපතති නාම. දො ආපතතික්කඤ්ඤා ශර්ථඤ්ඤාපතති නාම. ඡ ආපතතික්කඤ්ඤා ඝාචසෙසාපතති නාම. එකො පාරුජිකාපතතික්කඤ්ඤා අනවසෙසාපතති නාම. දො ආපතතික්කඤ්ඤා දුට්ඨලොපතති නාම. පඤ්ඤාපතතික්කඤ්ඤා අදුට්ඨලොපතති නාම.

සුරිමනසෙතෙව පනෙත්ථ වුත්තප්පකාරධම්මං 'අධමෙමා අය'නති කථයන්නා 'ධම්මං අධමෙමා'ති දීපෙනති නාම. අවිනයං විනයො අයනති -පෙ- අදුට්ඨලං ආපතති. දුට්ඨලංපතති අයනති කථයන්නා අදුට්ඨලං ආපතති. දුට්ඨලංපතතිති දීපෙනති නාම. එවං අධමෙමා

1. සි. I. දෙවසිකං;

2. වාරිකාය - කප්ඵි.

බලෙමැති වා -පෙ- අද්වුල්ලාපනති. ද්වුල්ලාපනතිනි වා දිපෙභ්වා පකඛං ලභිභ්වා වතුන්නං සබ්බකමමානං. අඤ්ඤතරං සබ්බකමමං එක සීමාය විජුං කරුණෙනති සඤ්ඤා භින්නා නාම හොති. තෙන වුත්තං: “ගෙන ඉමෙහි අධාරයති වජ්ඣති අපඤ්ඤානති”ති ආදි. තත්ථ අපඤ්ඤානතිනි පරිසං ආකඛ්ඛන්ති, විජ්ජෙතති, එකමන්නං උස්සා දෙනති¹ ව; විපඤ්ඤානතිනි² අති විශ පකාසෙතති³ යථා විසංසරිතා ව නොනති, එවං කරුණති; ආවේණීති විජුං; එතතාවතා මො උපාලි සංඝො භින්නො හොතිති. එවං අධාරයසු වජ්ඣසු යං කිඤ්චි එකමම වජ්ඣං දිපෙභ්වා තෙන තෙන කාරණෙන ‘ඉමං ගණහථ, ඉමං රෙවෙථා’ති සඤ්ඤපෙභ්වා සලාකං ගාහෙභ්වා විජුං සංඝ කමෙම කතෙ සංඝො භින්නො හොති. පරිවාරෙ පන “පඤ්චති උපාලි ආකාරෙති සංඝො භිජ්ජති”ති ආදිවුත්තං. තස්ස ඉමිනා ඉධ වුත්තෙන සංඝභෙදලකඛණෙන අත්ථො නානාකරණං තත්ථ⁴ තං පතස්ස. නානාකරණභාවං තත්ථෙව පකාසයිස්සාම. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තාන මෙවැති.

සංඝභෙදකකඩකඛණණනා නිවේශා.

4. 8.

විනයකඩකඛණ:-

ඉදහි ආත්මං පටිසිස්සාමිති ඉමිනා උපවාරසීමසමූපං දස්සෙති; තස්මා උපවාරසීමං පඤ්ඤා උපාහනා ඔමුඤ්ඤාදිසබ්බං කාතබ්බං. ගහෙ ඤාති උපාහනදණ්ඩන ගහෙභ්වා; පටිසිස්සාමිතිනි සනතිපතනති; විස්සජ්ජනබ්බතති පත්ථරිතබ්බං; ගොවණෙ පුච්ඡිතබ්බතති ‘ගොවර ගාමො ආසන්නො? උදුහු දුරෙ? කාලස්සෙව පිණ්ණං වරිතබ්බං? උදුහු දිවා?ති එවං භික්ඛාවාරෙ පුච්ඡිතබ්බං; අගොවණෙ නාම මිච්ඡා දිට්ඨිකානං වා ගාමො පරිච්ඡින්නභිකෙඤ්ඤා වා ගාමො; යත් එකස්ස වා ද්විත්තං වා භික්ඛා දියත්ති, සොපි පුච්ඡිතබ්බො. පානීයං පුච්ඡි තබ්බතති ‘කිං ඉමිස්සා පොකරණීයා පානීයං යෙව පිටිනති? නහා නාදිපරිභොගමපි කරෙන්නති’ති එවං පානීයඤ්ඤෙව පරිභොජනීයඤ්ඤෙ පුච්ඡිතබ්බං; කෙසුචි ආනෙසු වාලමිගා වා අමනුස්සා වා හොතති. තස්මා ‘කං කාලං පටිසිස්සාමං’ ‘කං කාලං නික්ඛිමිතබ්බං’තති පුච්ඡිතබ්බං. බහිට්ඨිගෙනාති නික්ඛමන්නස්ස අභිනො වා අමනුස්සස්ස වා මග්ගං දඤ්ඤා ධීවෙන නිලොකෙනතබ්බං; සපෙව උස්සහති සොධෙත්තබ්බොති යද්දි සකෙකාති, සබ්බො විහාරෙ සොධෙත්තබ්බං; අසකෙකානෙත්ත අත්තනො වත්තනොකාසො ජගතිතබ්බං. සබ්බං සොධෙත්තං සකෙකා නත්තස්ස පන දසයිතෙ විහාරසොධනවත්තෙ විනිච්ඡයො මහාකඩකඛණෙ වුත්තනගෙනෙව වෙදිතබ්බං.

1. සි. II. උස්සාරතති.

2. අවපකාසනති - පාලි.

3. සි. I. & සි. II. අපකාසනති;

4. සි. I. & II. තමපන්නත්.

ආවාසිකවනන-ආසනං පඤ්ඤපෙකබ්බනති එවමාදි සබ්බං බුඩ්ධි
 නිසේද ආගතෙ විවරකමච්ච වා නවකමච්ච වා ඤාපෙතොපි කාතබ්බං. වෙති
 යඛිගණං සමමජ්ජනෙනා සමමුඤ්ජතිං තික්ඛිපිත්වා තස්ස වතනං කාතුං
 ආරතිතබ්බං. පණ්ණිනොති ආගනතුනො “සමමජ්ජාති තාව වෙති
 යඛිගණ”නති වකබ්බි. ගිලානහෙසජ්ජං කරුණෙනා පන සවෙ
 ආතුරෙ නාතිගිලානො හොති, හෙසජ්ජං අකත්වා වතනමෙව කාතබ්බං.
 මහාගිලානස්ස පන හෙසජ්ජමෙව කාතබ්බං. පණ්ණිනොති ආගනතුනො
 “කරුණි තාව හෙසජ්ජ”නති වකබ්බි. පාතියෙන පුච්ඡනෙනා සවෙ
 සකිං ආතීතං පාතියං සබ්බං පිච්චි, ‘පුන ආනෙමි’ති පුච්ඡතබ්බො
 යෙව. අපිච්ච විජ්ජනෙන පි විජ්ජතබ්බො. විජ්ජනෙන සකිං පාද
 පිට්ඨියං විජ්ජිතා සකිං මජ්ඣෙක සකිං සිසෙ විජ්ජතබ්බං. ‘අලං හොතු’ති
 වුත්තෙන මජ්ඣතරං විජ්ජතබ්බං. පුන අලනති වුත්තෙන තතො
 මජ්ඣතරං විජ්ජතබ්බං; තතියවාරං වුත්තෙන විජ්ජති ඤාපෙතබ්බො. පාද
 පියං ධොවිතබ්බො. ධොවිත්වා සවෙ අත්තනො තෙලං අත්ථි, තෙන
 මකෙබ්බතබ්බො. නො වෙ අත්ථි, තස්ස සත්තකෙන මකෙබ්බතබ්බො. උපා
 හනපුඤ්ජනමපන අත්තනො රුචිවසෙන කාතබ්බං. තෙනෙව හෙත්ථ
 “සවෙ උස්සහති”ති වුත්තං. තස්මා උපාහනා අපුංඡනාස්සපි අනා
 පතති. කත්ථ ‘මස්සං සෙනාසනං පාපුණාති’ති පුච්ඡතෙන සෙනාසනං
 පඤ්ඤපෙකබ්බං. ‘එතං තුලනාකං සෙනාසනං පාපුණාති’ති එවං
 ආවිසික්ඛිතබ්බනති අත්ථො. පපෙථාටෙත්වා පත්ථරිතුං පන වට්ටති
 යෙව. නවකස්ස වත්තෙ - පාතියං ආවික්ඛිතබ්බනති ‘එතං පාතියං
 ගහෙත්වා පිච්චාති’ති ආවිසික්ඛිතබ්බං; පටිගොජ්ඣිසෙ එතෙව නයො,
 සෙසං පුරිමසදිසමෙව. මහාආවාසෙපි අත්තනො සත්තකං
 සමපත්තස්ස ආගනතුකස්ස වතනං අකාතුං න ලබ්බති. මහිංකවතෙහ-
 දුරුගණ්ඩනති සෙනාසනකබ්බකිකෙ වුත්තමඤ්චපිඤ්ඤාදි; මහතිකා
 ගණ්ඩමපි රජනකාපනාදි සබ්බං තත්ථ වුත්තපසගෙදමෙව. තං සබ්බං
 අග්ගිසාලාය වා අඤ්ඤසමී වා ගුත්තට්ඨානෙ පටිසාමෙත්වා ගත්තබ්බං.
 අනොවස්සකෙ පබ්බාදෙපි ඤාපෙත්වා වට්ටති. සෙනාසනං ආපුච්ඡි
 තබ්බනති! එත්ථ යං පාසාණපිට්ඨියං වා පාසාණත්ථමෙහස්ස වා කතසෙනා
 සනං, යත්ථ උපවිකා නාදෙහනති, තං අනාපුච්ඡනාස්සපි අනාපතති.
 චතුස්ස පාසාණ්ණෙස්සති ආදි උපවිකානං උපතත්ථට්ඨානෙ පණ්ණ
 සාලාදිසෙනාසනෙ කත්තබ්බතාදස්සනත්ථ වුත්තං. අපෙපච නාම
 අභිගාතිපි නෙසෙයස්සති අයං අජේඛාකාසෙ ඤාපිතමිති ආතිසංඝො.
 මවස්සකගෙහෙ පන තිණෙස්ස ව මත්තිකාපිණෙස්ස ව උපරි පත
 නොස්ස මඤ්චපිඤ්ඤා අභිගාතිපි විතස්සනති.

ඉදං අගොසිති සමපන්නං අගොසි. අනුමොදනවක්ඛුසමිං-වතුති
 කඤ්චිති සංසතෙරෙ අනුමොදනත්ථාය තිසින්නෙ හෙට්ඨා පටිපාටියා
 චතුති තිසිදිතබ්බං; අනුපෙරෙ තිසින්නෙ මහාපෙරන ව හෙට්ඨා ව

නිති නිසිදිතබ්බං. පඤ්චමෙ නිසිනෙත උපරි වතුති නිසිදිතබ්බං. සබ්බජේරෙන හෙට්ඨා දහරහිකඛුසමිං අර්ක්ඛිටේපි සංඝජේරනො පට්ඨාය වතුති නිසිදිතබ්බමෙව. සචෙ පන අනුමොදනො හිකඛු 'ගච්ඡා හනෙත, ආගමෙතබ්බකිච්චං තජ්ඣිති වදති, ගතතුං වට්ඨති. මහාපේරෙන "ගච්ඡාම ආවුසො"ති වුතෙත "ගච්ඡා"ති වදති, එවමි වට්ඨති. "බ්බිගාමෙ ආගමෙසාමා"ති ආහොගං කත්ථාපි බ්බිගාමං ගතත්ථා අත්තනො නිසීතකෙ "භුලෙහ තස්ස ආගමනං ආගමෙථා"ති වත්ථාපි ගතතුං වට්ඨතිශෙව. සචෙ පන මනුස්සා අත්තනො විත්තරුපිකෙත එකෙත අනුමොදනං කාරෙනති, නෙව තස්ස අනුමොදනො ආපතති. න මහාපේරස්ස භාගේ හොති. උපනිසින්නක කථායමෙව හි මනුස්සෙසු කථාපෙන්නෙසු මහාපේරෙ ආපුර්ව්තබ්බො. මහාපේරෙන වං අනුමොදනාය අර්ක්ඛිටේච ආගමෙතබ්බොති ඉදමෙත්ථ ලකඛණං. චම්භිනොති සඤ්ජාතවචෙව; චම්භිත්ථිතොති අධිප්පායො.

හත්තග්ගමනෙන අනෙකාගාමො වා හොතු විහාරේ වා, මනුස්සා නං පරිවෙසනට්ඨානං ගච්ඡන්තොති විවරං පාරුපිත්ථා කායබ්බිකං බ්බුමෙව වට්ඨතිති අට්ඨකථාසු වුත්තං. න ථෙරෙ හිකඛු අනුප ඔස්සාති ථෙරෙ හිකඛු අතිඅලුසිත්ථා න නිසිදිතබ්බං; සචෙ මහා පේරස්ස නිසින්නාසෙනෙත සමකං ආසනං හොති, බහුසු ආසනෙසු සති එකං දො ආසනාති ධපෙත්ථා නිසිදිතබ්බං. හිකඛු ගණේත්ථා පඤ්ඤාත්තාසනෙසු අතිසිදිත්ථා මහාපේරෙන නිසිද්ති වුත්තොති නිසිදිතබ්බං. නො වෙ මහාපේරෙ වදති, "ඉදං හනෙත ආසනං උච්ච"නති වත්තබ්බං. නිසිද්ති වුතෙත නිසිදිතබ්බං. සචෙ පන එවං ආපුර්ව්තෙපි න වදති, නිසිදන්නස්ස අනාපතති. මහාපේරස්සෙව ආපතති. නවකො හි එවරුපෙ ආසනෙ අනාපුර්ව්ත නිසිදන්නො ආපර්ජති. පේරෙ ආපුර්ව්තෙ අනනුජානෙනො. න සබ්බාපිං ඔස්ථිත්ථාති න සංඝාටිකං අවන්ථිත්ථා නිසිදිතබ්බං; උභොති හත්ථෙහිති පත්ත ධොවනඋදකං සත්ථාය වුත්තං. දකඛිණොදකං පන පුරනො ආධාරකෙ පත්තං ධපෙත්ථා ගහෙතබ්බං. සාමුඛිනති උදකසද්ධං අකරෙන්නෙන; සුපස්ස ඔක්ඛාසොති යථා සුපස්ස ඔක්ඛාසො හොති, එවං මත්තාය ඔදනො ගණිතබ්බොති අත්ථො; සමකං සමපාදෙහිති ඉදං න කෙවලං සප්පිඤ්ඤා ඔදනෙසු¹ වත්තබ්බං. සප්පිඤ්ඤා පන යං අප්පං හොති එකස්ස වා ද්විත්තං වා අනුරූපකං, තං සබ්බෙසං සමකං සමපාදෙහිති වුතෙත මනුස්සානං විහෙසා හොති. තස්මා තාදිසං සකිං වා විකඛනතුං වා ගහෙත්ථා සෙසං න ගහෙතබ්බං. න නාච ථෙරෙනි භුඤ්ජිතබ්බනති ඉදං යං පරි වර්තනහිකඛුකං හත්තග්ගං යත් මනුස්සා සබ්බෙසං පාපෙත්ථා දාතු කාමා² හොනති, තං සත්ථාය වුත්තං. යමන මහාහත්තග්ගං හොති, යත් එකසමිං පදෙසෙ භුඤ්ජනති, එකසමිං පදෙසෙ උදකං දිශති

තත් ස්ථාප්‍රබං භුඤ්ඤාබ්බං. න ඤාම උදකතති ඉදං හත්ථොවත උදකං සක්‍රියං වුත්තං. අතතරු පිපාසිතෙන ගලෙ විලග්ගාමිසෙන¹ වා පානියං පිවිත්වා හත්ථා න ධොවිතබ්බා.² සචෙ මනුස්සා “ධොවථ හතෙන පත්තඤ්ඤා හත්ථෙ වා”ති වදනති, භික්ඛු වා “තුළුහ උදකං ගණ්හපා”ති වදනති, වට්ඨති. නිවත්තනෙන නාති හත්තග්ගතො පට්ඨාය නිවත්තනෙන ත සංඝෙන එවං නිවත්තිතබ්බතති දසෙය්හි. කථං? “නව භෙති”ති සබ්බං දට්ඨබ්බං. සච්ඤාධොසුති සරෙසු මහාථෙරුනං තික්ඛ මනොකාසො න භොති, වුත්තං. තස්මා එවං එවං නිවත්තනෙනති පත නවිකෙති ගෙහඤාරෙ ධුත්වා ථෙරෙසු තික්ඛනෙත්තසු පටිපාටියා ගත්ත බ්බං. ඤචෙ පත මහාථෙරු දුරෙ තිසිත්තා භොනති, නවිකා අනෙතා ගෙහෙ, ථෙරසුතනො පට්ඨාය පාලියා එව තික්ඛමිතබ්බං. කායෙන කායං අඤ්චෙතෙනති යථා අතතරෙන මනුස්සා ගතත්‍රං සකෙකානති එවං විරලාය පාලියා ගත්තබ්බා.

පිණ්ඩවාසිකවනෙන - කමමං නික්ඛිපතීති කප්පාසං වා සුප්පං වා මුසලං වා යං ගගෙත්වා කමමං කරෙන්නති, සීතා වා තිසිත්තා වා භොනති, තං තික්ඛිපති; න ච හික්ඛා දුස්සිකාසාති ඉපී වා භොතු පුරිසො වා, හික්ඛාදුතසමයෙ මුඛං න උලොකෙතබ්බං.

ආර ඤ්ඤාබ්බවනෙන - සෙත්තාසත්තා බන්ධිතබ්බතති වසතට්ඨානතො තික්ඛමිතබ්බං; පත්තං එවිකාය පක්ඛිපිත්වාති එත්ථ සචෙ බිතිගාමෙ උදකං නත්ථි, අනෙතාගාමෙයෙව හත්තකිව්වං කත්වා අථ බිතිගාමෙ අපී, බිතිගාමෙ හත්තකිව්වං කත්වා පත්තො ධොවිත්වා වොදකො³ කත්වා එවිකාය පක්ඛිපිතබ්බො. පටිභොජනියං උපට්ඨාපෙතබ්බතති සචෙ භාජනාතිතප්පභොනති පානියමෙව පරිභොජනියමපි කත්වා උපට්ඨාපෙතබ්බං; භාජනං අලහනෙන ත වෙළුනාලිකායපි උපට්ඨා පෙතබ්බං. තමපි අලහනග්ගාය යථා සමිපෙ උදකආවාචො⁴භොති, එවං කාතබ්බං. අරණිසගිතෙ හි සති අග්ගිං අකාතුමපි වට්ඨති. යථා ව ආරඤ්ඤකස්ස එවං කත්තාරපටිපත්තස්සාපි අරණිසගිතං ඉච්ඡිතබ්බං. ගණ්වාසිතො පත තෙන විතාපි වට්ඨති. නක්ඛානතානෙව නක්ඛානපදාති.

සෙත්තාසත්තවනෙන - මාරං නාම යසමා මහාවලඤ්ඤං, තසමා තත්ථ ආපුච්ඡතකිව්වං නත්ථි. සෙසාති පත උදෙසදුතාදීති ආපුච්ඡත්වා භාතබ්බාති. දෙවසිකමපි ආපුච්ඡත්‍රං වට්ඨති. අථාපි ‘හතෙන ආපුච්ඡ තමෙව භොතු’ති වුත්තෙක බ්‍රහ්මතරෙ සාමුති සමපට්ඨති, සයමෙව වා ‘ත්ථං යථාසුඛං විහරති’ති වදති, එවමපි සමපට්ඨති. සහාගස්ස විස්සා සෙතාපි වට්ඨතියෙව. සෙතා බ්‍රහ්මිකා නෙන පටිවත්තිතබ්බතති බ්‍රහ්මාගිමුඛෙන පරිවත්තිතබ්බං; භොජනසාලාදිසු හි එවමෙව පටිපජ්ජිතබ්බං.

1. සි.මු. ගලෙපි ලග්ගාමිසෙන;

2. ඩී. I, & සී II, හත්ථා ධොවිතබ්බා,

3. සී. II වොදකං.

4. සී. II, ආවාචා භොනති.

ජනනාසරවනෙත-පටිගණකය බිහි ජගති;¹ ආවමන වස්සුසමං-
 “සති උදකෙ”² හි එත් සමෙ උදකං අපි, පටිවත්තකායං පන නපි,
 භාජනෙන නිහරිතා ආවමිතබ්බං. භාජනෙ අසති පතෙතන නිහරි
 තබ්බං. පතෙතන අසති අසනං. නාම හොති. ඉදං අතිවිචං. පුරතො
 අඤ්ඤං උදකං භවිස්සති ගතස්ස උදකං අලභනකස්සෙව තිත්තා
 වාරවෙලා හොති, කට්ඨක වා කෙනවි වා පුඤ්ඤා ගතතබ්බං.
 භුඤ්ජතුමපි අනුමොදනමපි කාතුං වට්ඨති. ආගතපටිපාටිසාති
 වචකුටියං පස්සාවට්ඨානෙ නභානතිත්තෙති නිසුපි ආගතපටිපාටි
 යෙව පමාණං.

වචකුටිවනෙත-නිදනකවංශ බාදනෙනාති අයං වචකුටියාපි
 අවචකුටියාපි සබ්බත්තෙව පටිකෙවපා. න ජරුසෙන කට්ඨකාති
 ජලිතකට්ඨක වා බරෙන වා ගණකෙන වා කණ්ටකෙන වා
 සුසිරෙන වා පුඨිනා වා න අවලෙඛිතබ්බං; අවලෙඛනකට්ඨං පන
 අගහෙතා පටිච්ඡස්ස ආපතති නපි. න ච ආවමනසත්වකොති
 සබ්බසාධාරණචායං සක්ඛායෙතං වුත්තං. තත්ත භි අඤ්ඤා අඤ්ඤා
 ආගවත්ති.³ තස්මා උදකං න සෙසෙතබ්බං. යමපන සබ්බිකෙ විභාජ
 ඵකදෙසෙ නිබ්බුගමනත්ථාය කතං ථානං හොති, පුග්ගලිකට්ඨක
 වා, තස්මිං වට්ඨති. විරෙවනං පිච්ඡා පුනපුනං පටිසත්තස්සාපි වට්ඨති
 යෙව. උභයකාති උභයදිනා; බිහි වචමකත්තාති අත්තො. ඛොපි
 තබ්බාති උදකං ආහරිතා ඛොවිතබ්බා; උදකං අපි, භාජනං නපි,
 එතමපි අසනං. උග්ගෙ අසති අසනමෙව. කට්ඨක වා කෙනවි වා
 පුඤ්ඤා ගතතබ්බං. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

වනකකවංශකවංශනා නිට්ඨිනා.

4.-9.

පාතිමොක්ඛවංශනකවංශකෙ³ - සාව බාහාගගණාපි නාමාති
 “අපරිසුද්ධා ආනඤ්ජ පරිසා”⁴ හි වචනං සුත්තායෙව භි තෙන පකකම්
 තබ්බං සියා, එවං අපකකම්භා යාව බාහාගගණාපි නාම සො මොක්ඛපුරි
 සො ආගමෙස්සති, අවජරියමිදනති දස්සෙති.⁵ ජනන⁶ මතිවස්සති

1. මු. ජගති.

2. අඤ්ඤා අඤ්ඤා ආගවත්ත-කට්ඨ.

3. “නඤ්ඤායා රතත්තාති අරුණ්ණවසිතකාලෙපි භි නඤ්ඤායා විශ රතත්තායාති,
 තෙනාත: නඤ්ඤායා රතත්තාති. (“නඤ්ඤායා”⁴ භි භද්දාදිනං වුච්ඡාය තුසිත්තායා;
 විමිති විතොදති) අනතොසුති අතභවතතතනාතෙ කිලසසුති භාජන අනතො
 සුති; අවස්සුතතති කිලස වස්සනවතෙත අවස්සුතා; කසමුච්ඡාතනති අතිණ්ණදස
 තාය සංකිලිච්ඡාතං”ඉමබ්බිකො පාඨො කෙසුපි පොත්තකසු දිස්සති.

4. “න ආයතනකෙතනව පපාපතාති න පඨමෙව, ගමිතිරු; අනුපුබ්බ
 ගමිතිරුති අත්තො; භිතඛ මො වෙලං නාභිවත්තතිති ගිහකකතකඤ්ජරං මරියාදවෙලං.
 කාතිකකමති; තිරං වාතෙතිති තරංතා අපපති; උස්සාපරිතිති අත්තො, අඤ්ඤාපටි
 වෙමොති අරතතතපතති”ඉමබ්බිකො පාඨො කෙසුපි පොත්තකසු දිස්සති.

5. පාලි - සුත්තනා.

ආපතතිං ආපජ්ජිතා පටිච්ඡාදෙනො අඤ්ඤං නවං ආපතතිං ආපජ්ජ
 තිති ඉදමෙතං සක්කාය වුත්තං. විවචං නාගිවස්සනීති ආපතතිං
 ආපජ්ජිතා විවරතො අඤ්ඤං නාපජ්ජතිති ඉදමෙතං සක්කාය වුත්තං.
 ංපිපාං හොති පාතිමොක්ඛනති එත් පුරෙ වා පටිජා වා ංපිතවපි
 අට්ඨපිතං හොති. බෙහෙන ංපිතමෙව¹ පන ංපිතං නාම හොති,
 තස්මා “සුණංගු මෙ හතොත සඛෙසා, අජ්ජපොසථො පණණරසො, යදි
 සඛස්ස පතතභල්ලං සඛෙසා උපොසථං කරෙය්‍යා”²ති එත් යාව ‘රෙ’
 කාරං හණති, තාව ංපෙතබ්බං, ඉදං හි බෙත්තං. යතාරෙ³ පන වුත්ත
 ංපෙතෙනන පටිජා ංපිතං නාම හොති, “සුණංගු මෙ”⁴ති අනාරඥො
 යෙව ංපෙතෙනන පුරෙ ංපිතං හොති. අමුලිකාස සිලවිපොති⁵ ආ
 පාතිමොක්ඛං ංපෙති අභිනාසාති තෙන පුග්ගලෙන සා විපතති කතා
 වා හොතු, අනතා වා, පාතිමොක්ඛට්ඨපතකස්ස සඤ්ඤ අමුලිකවසෙන
 අමුලිකා හොති; භිනාසනාසාති කතඤ්ච අනතඤ්ච උභයං ගහෙතා
 වුත්තං. ධම්මිකං සාමග්ගිං න උපෙතිති කමමං කොපෙතුකාමතං
 සඛස්සකමෙම කසිරමානෙ තෙව අගච්ඡති, න ඤං දෙති, සමුච්ඡි
 භූතොව පටිකෙකාසති, තෙන දුක්ඛටං ආපජ්ජති ඉවචස්ස සාපතතික
 යෙව පාතිමොක්ඛං ංපිතං හොති. පච්චාදිසා⁶ති ‘පුත කාතබ්බං
 කමම’නති පච්චාදියති; තෙන උපෙකාටනකෙන පාචිත්තං ආපජ්ජති,
 ඉවචස්සාපි සාපතතිකයෙව පාතිමොක්ඛං ංපිතං හොති. සෙති ආභා
 රෙති සෙති ලිඛෙගති සෙති නිමිත්තෙගති එත් මග්ගෙත මග්ගපටි
 පාදනාදිසු ආකාරදි සඤ්ඤති වෙදිතබ්බා. තෙන දිට්ඨොන තෙන
 සුතෙන නාස පටිසම්භාසාති එත් දිට්ඨඤ්ච සුතඤ්ච පාලියං ආගත
 මෙව සවෙ පන තෙති දිට්ඨසුතෙති පරිසම්භං උපොදෙය්‍ය, තං සක්කාය
 වුත්තං ‘තාය පරිසම්භායා’⁷ති. අත්තාදුනං ආදුභුකාමෙනා⁸ති එත්
 සාසනං සොධෙතුකාමො හික්ඛු යං අභිකරණං අත්තනා ආදියති, තං
 ‘අත්තාදුන’නති වුච්චති. අභාලො ඉමං අත්තාදුනං ආදුභුකති එත්
 රුජ්භයං චොරභයං දුබ්භික්ඛභයං වසාරතොති අයං අකාලො;
 විපරිතො කාලො. අභුතං ඉදං අත්තාදුනනති අසත්තමිදං මයා
 අධිච්චො වා ධිච්චොති, ධිච්චො වා අධිච්චොති අවිතයො වා විතයොති,
 විතයො වා අවිතයොති, දුස්සිලො වා පුග්ගලො සිලවාති, සිලවා දුස්සි
 ලොති ගතිතොති අත්තො; විපරිතායෙන භූතං වෙදිතබ්බං. අනස්සං
 කිතං ඉදං අත්තාදුනනති එත් යං ජිවිතත්තරුයාය වා මුත්චරියත්ත
 රුයාය වා සංවත්තති, ඉදං අනත්තසංකිතං; විපරිතං අස්සංකිතං නාම,
 න ලග්ගිකාමි සංදිට්ඨි සමග්ගෙන හික්ඛුති අපෙකද හි රුජ්භයා
 දිසු එවරුපා අත්තතො පකඛස්ස උපත්ථනකා හික්ඛු ලග්ගි ත සක්කා
 හොතති. තං සක්කාය වුත්තං ‘න ලග්ගිකාමි’⁹ති. අපෙකද පන බෙම
 සුභික්කාදිසු ලග්ගි සක්කා හොතති. තං සක්කාය ‘ලග්ගිකාමි’ති වුත්තං.
 ගම්මිකාති සම්මස්ස නොනා නිදුනං ගණ්ඨනනති කොසට්ඨයානං
 විග්ගණ්ඨනං කලහො විග්ගහො විවිද්ද සම්මසග්ගෙව ගම්මිකාති;

1. ජ. මු. ංපිතෙයෙව;

2. සි. මු. යසකාරෙ;

පව්‍යාපි අවිප්පට්ඨානං¹ හවිංසනීති සුභද්දං බුද්ධිපබ්බජිතං නිග්ගහෙත්වා පඤ්චසතිකං සංගීතිං කතේතනං මහාභික්ඛාපඤ්ඤාදි,
 දසව්‍යුත්තෙ අධිකරණේ දස භික්ඛුසහස්සාති නිග්ගහෙත්වා සත්තසතිකං
 සබ්බතීං කතේතනං ආයස්මත්තා සසසෙත්වා, සට්ඨි භික්ඛුසහස්සාති
 නිග්ගහෙත්වා සාගස්සිකං සංගීතිං කතේතනං මොග්ගලීප්පනාතිං
 ඤේරෙත්වා ච පච්ඡා සමනුස්සරණකරං² හොති, සාසනස්ස ච
 විග්ගපක්ඛිලෙසව්‍යුත්තසුරියසස්සිරිකතාය සංවතනති.

අව්ච්ඡෙදන අප්පට්ඨංසෙතාති³ ආදිප්ප යෙන ගහට්ඨපබ්බජිතෙසු
 යො කොචි පහටො වා හොති, ගිහිනං ගණිඨාලතාදීති වෙජ්ජ
 කම්මාති වා කතාති, තස්ස භාසසමාවාගේ උපට්ඨකාති බාසිත
 තාලපණණම්ච ඡිද්දො ච පතිමාසිත්තුං යත්ත කත්ථි ගහෙත්වා ආක
 ධිසිත්තුං සකකුණේය්‍ය, තාය සප්පතිමංසො ච හොති. විපරිතො
 අව්ච්ඡෙදො අප්පට්ඨංසෙතාති වෙදිතබ්බොති. වර්ෂසමාවාගේ පත
 මුසාවාදමිසමාදපෙසුඤ්ඤාදමුලකානුඛංසනාදීති ඡිද්දො ච සප්පති
 මංසො ච හොති. විපරිතො අව්ච්ඡෙදො අප්පට්ඨංසො. මෙතනං නු වො
 මෙ චිත්තනනි පළිඤ්ඤාධෙ ඡිද්දිත්වා කම්මට්ඨානභාවනානුයොගෙන
 අධිගතං මෙතනවිතතං; අනාසාතීති ආසාතවිරහිතං; විකම්මන
 වසෙන විගතාසාතනති අත්ථො. ඉදම්පන ආමුසො භක්ඛි වුත්තං
 භගවතාති ඉදං සික්ඛාපදං කතරස්මිං තගරෙ වුත්තනති අත්ථො.
 භාලෙන වක්ඛාමිති ආදිප්ප එකො එකං ඔකාසං කාමෙත්වා වොදෙ
 නොතා කාලෙත වදති නාම; සබ්බමජ්ඣෙ ගණමජ්ඣෙ සල්භක්ඛ
 යාගග්ග³ විතක්ඛමාලකතික්ඛාචාරමග්ග ආසනසාලාදිප්ප උපට්ඨානෙති
 පරිවාරිතක්ඛණේ වා වොදෙනො අභාලෙත වදති නාම. තවෙජ්ජන
 වදෙනො භුජෙන වදති නාම. “අමො⁴ මහලුක, පරිසාවචර, පංසු
 කුලික, ධම්මකපික, පතිරූපං තච ඉද”නති වදෙනො චරුසෙන
 වදති නාම. කාරණතිස්සිතං කත්වා පත “ගනෙන මහලුකත්. පරිසා
 වචර, පංසුකුලිකා, ධම්මකපිකත්. පතිරූපං තුච්භාකං ඉද”නති
 වදෙනො සණ්ණෙන වදති නාම. කාරණතිස්සිතං කත්වා වදෙනො
 අත්ථසංගිහන වදති නාම. මෙතනවිතො වක්ඛාමි නො දෙසග්ග
 ග්ගති මෙතනවිතතං උපට්ඨපෙත්වා වක්ඛාමි න දුට්ඨවිතො හුත්වා;
 අජ්ඣාතං මනසි භජිත්වාති අත්තනො විතෙන උපපාදෙත්වා; කාරු
 ඤ්ඤාතාති කරුණොභාවො; ඉමිතා කරුණඤ්ඤා කරුණාපුබ්බ
 භාගඤ්ඤා දෙස්සෙති. භික්ඛෙසිතාති තිතගවෙසතා; අනුභවිසිතාති
 තෙන තිතෙන සංයොජතතා; ද්විතිපි මෙතනඤ්ඤා මෙතනාපුබ්බභාගඤ්ඤා
 දෙස්සෙති. ආපනතිවුට්ඨානතාති ආපනතිතො වුට්ඨාපෙත්වා සුඛනො
 පතිට්ඨාපතා; ච්ඡුං වොදෙත්වා සාරෙත්වා පටිඤ්ඤං ආරොපෙත්වා
 යථා පටිඤ්ඤය්‍ය කම්මකරණං විනාසප්පරක්ඛාරනා නාම. ඉමෙ පඤ්ච

1. සි. මු. කරණං. 2. පාලියං-අප්පට්ඨංසෙතා-
 3. සි. I. & සි. II. සාගුදග්ග; 4. සි. I. & සි. II. භාමො;

බමෙමිනි යෙ එතෙ කාරුඤ්ඤතාති ආදිනා නයෙන වුත්තා ඉමෙ පඤ්ච ධර්මෙ අර්ථතාං මනසි කරිතා පරෙ වොදෙනබ්බාති; සමෙව ච අඤ්ඤා වාති වර්තමෙව ච අනුප්පන්නාය ව; වුදිතකෙන හි සම්මාදා වත්තබ්බං, කොපො ච න කාතබ්බා, තෙව අත්තනා ඤාතිතබ්බං, න පරෙ සට්ඨන්තබ්බාති අනො. සෙසං සම්මාදා උත්තානමෙවාති.

පාඨමොක්ඛපට්ඨපනක්ඛනිකවිශේෂයා හිට්ඨිතා.

4.-10.

හික්ඛුණ්ඛනිකෙ-අලං ගොනමි මා ගො රුවමිති කසමා පටිකති පති? තනු සබ්බසං හි බුද්ධානං වනයො පරිසා ගොනති? කාමං ගොනති. තිලමෙත්වා¹ පන අනෙකකවත්තං යාවිතෙ අනුඤ්ඤතං පබ්බජ්ජං 'දුක්ඛෙන ලබ්බා² අයං අමෙහති'ති සමි පරිපාලෙස්සනතිති ගරං කතා අනුජාතිතුකාමො පටිකතිපති. අර්ධගරුධමමකපා මහා විභවෙනයෙව කට්ඨා. ඤාමහසෙත්තකෙහිති කුමෙහ දීපං ජාලෙත්වා තෙන ආලොකෙන පරසරෙ හණං විචිතිතා ථෙතකවොරෙති; **සෙනපිසිකා නාම ගෙගජාතිති** එකො පාණකො නාලමර්ථකතං කණං විජ්ඣති, යෙන විද්වත්තා නිකුත්තමපි සාලිසිසං බිරං ගහෙත්තං න සකෙකාති. **මහෙස්සපිසිකා නාම ගෙගජාතිති** උච්ඡ්වතං අනෙතා රත්තභාවො; **මහතො නලාකස්ස පටිගමෙව ආලිනති** ඉමිනා පන එතමන්ද සොති: යථා මහතො නලාකස්ස පාලියා අබ්බායාපි කිඤ්චි උදකං තිට්ඨතෙව. පඨමමෙව බ්බාය පන යං අබ්බායපථවයා න තිට්ඨය්, තමපි තිට්ඨය්. එවමෙව යෙ ඉමෙ අනුප්පන්නෙ වජ්ඣසමි. පටිගමෙව අවිතිකකමනන්දාය ගරුධමමා පඤ්ඤතතා. තෙසු අප්ප ඤ්ඤතෙතසුපි මාතුගාමස්ස පබ්බජිතතා පඤ්ච වස්සසතාති සඤ්චමෙම, තිට්ඨය්. පටිගමෙව පඤ්ඤතතතා පන අපරිනිපි පඤ්ච වස්ස සතාති සස්සතිති එවං පඨමං වුත්තං වස්සසහස්සමෙව සස්සතිති. වස්ස සහස්සනාති වෙතං පටිසමතිද්දප්පහෙද්දප්පත්තබ්බොසවවසෙතෙව වුත්තං. තතො පන උත්තරමපි සුක්ඛවිපස්සකබ්බොසවවසෙත වස්සසහස්සං. අනාගාමි වසෙන වස්සසහස්සං. සකද්ගාමිවසෙන වස්සසහස්සං. සොනා පනවසෙන වස්සසහස්සනාති එවං පඤ්චවස්සසහස්සනාති පටිවෙධ සඤ්චමෙමා සස්සති. පරිශත්තිධමෙමාපි නාතියෙව. න හි පරිශත්තියා අසති පටිවෙධො අත්ථි. නාපි පරිශත්තියා සති පටිවෙධො න ගොති. ලිඛමපන පටිපත්තියා අනාරතිතායපි විරම්භවත්තියාතිති.

1. සි. මු. කි

2. සි. I, & සි. II, දුක්ඛලද්ධා,

අනුජානාමි හික්ඛවෙ හික්ඛුති හික්ඛුණීයො උපසම්පාදෙතුනති
 ඉමාං අනුප්පඤ්ඤාත්තියා භික්ඛු පඤ්චසතා සාකියාතියො මහාපජා
 පතියා සද්ධිවිහාරිණීයො¹ කතො උපසම්පාදෙසුං. ඉති තා සබ්බාපි
 එකතො උපසම්පාදානා නාම අනෙසුං. සෙ වො ධං ගොතමිති ඉමිනා
 ඔවාදෙන ගොතමි අරහතං පතතා. ඔමමං න භරිසුති තජ්ජති
 යාදි සත්තවිබම්භි කම්මා න කරියති. ඛමාපෙනතිති න පුත්ත එවරුපං
 කරියාමාති ඛමාපෙනති; අනුජානාමි හික්ඛවෙ හික්ඛුති හික්ඛුණීනං
 ඔමමං ගෙපෙඤා හික්ඛුණීනං නිසායාදෙතුනති එත්ත තජ්ජතියාදිසු
 'ඉදං නාම කම්මං එතියා කත්තබ්බ'නති එවං රෙපෙඤා 'තං දුති
 භූතෙව කරෙථා'ති නියාදෙතබ්බං; සච පන අඤ්ඤාසම්මං රෙපිතෙ
 අඤ්ඤං කරෙතති, "තජ්ජනිසභමාරාමස්ස නිසස්සභමමං භගවතති"
 ති එත්ත වුත්තනසෙන කාරෙතබ්බතං ආපජ්ජනති; කදුමොදකෙ
 නාති එත්ත න කෙවලං කදුමොදකෙන; විපසන්නඋදකරජනකදු
 මාදිසුපි යෙන කෙතවි ඔසිඤ්ඤානාස්ස දුක්ඛමෙව. අවඤ්ඤා
 යො හික්ඛවෙ හික්ඛු හික්ඛුණීසඤ්ඤා කාශබ්බාති භික්ඛුණී
 උපස්සයෙ සනතිපතියා 'අසුකො නාම අයෙසා භික්ඛුණීතං අප
 සාදියං² දස්සෙති. එතස්ස අයස්ස අවඤ්ඤාකරණං රුච්චතී'ති එවං
 තික්ඛාත්තං සාපෙතබ්බං. එතතාවතා අවඤ්ඤො කතො ගොති. තතො
 පට්ඨාය යථා සාමණේරං දිස්වා න වඤ්ඤති, එවමෙව දිස්වාපි න
 වඤ්ඤතෙබ්බං. තෙන භික්ඛුනා සම්මා වත්තනෙනන භික්ඛුණීඋපස්සයං
 ආගතවා; විහාරෙයෙව සබ්බං වා එකපුග්ගලං වා උපසබ්බතීවා,
 උකඤ්චිකං තිසිදිවා අඤ්ජලිඋපග්ගතවා; 'භික්ඛුණීසඤ්ඤා මස්සං
 බම්බු'ති බමාපෙතබ්බං. තෙන භික්ඛුනා භික්ඛුණීතං සනතිකං
 ගතවා; 'එසො භික්ඛු භූමෙන බමාපෙතී'ති වත්තබ්බං. තතො පට්ඨාය
 යො වඤ්ඤතෙබ්බං. අයමෙත්ත සබ්බෙපො. විජාරං පන කම්මවිහරෙහ
 වකාම. ඔහාසනතීති අසද්ධිමෙත ඔහාසනති; හික්ඛුණීහි සද්ධිං
 සම්පයොජ්ජනතීති භික්ඛුණීහි සද්ධිං පුරිසෙ අසද්ධිමෙත සම්පයො
 ජෙනති; අවඤ්ඤාකරණං වුත්තාගයමෙව. ආචරණනති විහාරප්ප
 වෙසනිවාරණං; ඔවාදං ඤාපෙතබ්බතති එත්ත න හි භික්ඛුණීඋපස්සයං
 ගතවා; ඤාපෙතබ්බං; ඔවාදත්ථාය පනාගතා භික්ඛුණීයො වත්තබ්බා
 'අසුකා නාම භික්ඛුණී සාපතතිකා, තස්සා ඔවාදං ඤාපෙමි. මා තාය
 සද්ධිං උපොසථං කරිත්තා'ති.

ඤාසම්මවරණදිසුපි දණ්ඩකම්මං වුත්තනගමෙව. න හික්ඛවෙ
 හික්ඛුණීයා ඔවාදො න ගතනබ්බාති ආදිති භික්ඛුණීවිහරිත
 වණ්ණනාය වුත්තනායාතෙව. එසුකෙ නමෙනතිති ගිහිදුරිකායො
 විස සනපටිකෙන³ කායබ්බිකෙන එසුකෙ නමෙනත්ථාය බ්බිතති.
 එකපටිසාභගතති එකවාරං පරික්ඛිපතකං; විලිචෙන පටෙව

1. සි. I. & සි. II. සබ්බිහාරියො;

2. සි. I. & සි. II. අපාසාදියං. 3. සි. I. සි. II. එකපටිසාභගං;

නාති සණෙනති වෙඵච්චිලිවෙති කතපටෙන; දුස්සපටෙනාති සෙන වන්තපටෙන; දුස්සවෙණිසාති දුස්සෙන කතවෙණියා; දුස්සවට්ඨිසාති දුස්සෙන කතවට්ඨියා. වොලපට්ඨාදිසු වොලකාසාවං වොලනති වෙදි තබ්බං. අට්ඨිලෙනාති ගොජබ්බට්ඨිකෙන; ජබ්බනති කට්ඨපදෙසො වුවති. හස්සං කොට්ඨාසෙනාති අග්ගබාහං කොට්ඨාසෙනා මොර පත්තාදීහි විත්තකං කරෙනති. හස්සකොට්ඨනති පිට්ඨිහස්සං; පාදනති ජබ්බං; පාදකොට්ඨනති පිට්ඨිපාදං; මුඛලිමෙනාදීහි වුත්තනායානෙව. අබ්ගන්තං කතෙන්නාති අකත්ථි අඤ්ජනනියො අවබ්ගදෙසෙ අබොවුබං ලොබං කරෙනති; විසෙසකනති ගණ්ඨපපදෙසෙ විවිත්‍රසණ්ඨානං විසෙසකං කරෙනති; ඛලොකෙනාති වාතපානං විවරිත්වා විට්ඨං ඔලො කෙනති; සාලොකෙ නිට්ඨනාති දාරං විවරිත්වා උපසිඤ්ඤායං දුස්ස නතියො තිට්ඨනති; නවවන්ත¹ නවසමජ්ජා කරෙනති. වෙසිං වුට්ඨාසෙනාති ගණිතං වුට්ඨාසෙනති; පානාගාරං ධූපෙනාති සුරං විකතිණනති; සුතං ධූපෙනාති මංසං විකතිණනති; ආපණනති නානාභණ්ඩානං අනෙකවිධං ආපණං පසාරෙනති. දුසං උපට්ඨා සෙනාති දුසං ගහෙනා තෙන අත්තනො වෙය්‍යාවච්චං කාරෙනති; හරිතකපකතිකං පකිණනාති හරිතකඤ්ඤව පකකඤ්ඤ පකිණනති. පකිණණකාපණං පසාරෙනති වුත්තං ගොති.

සබ්බතිලකාදිකථා කට්ඨිතායෙව. භික්ඛුණි වෙ භික්ඛවෙ කාලං කතෙන්නාති ආදිපු අයං පාලිමුත්තකවිතිව්ඡයො:- සවෙ හි පඤ්ඤපු සහධමම්භෙසු යො කොට්ඨි කාලං කරෙන්නො 'මමච්චයෙන මග්ගං පරික්ඛාරෙ උපජ්ඣායස්ස හොතු, ආවරියස්ස හොතු, සද්ධිවිහාරි කස්ස හොතු, අනෙතවාසිකස්ස හොතු, මාතු හොතු, පිතු හොතු, අඤ්ඤස්ස වා කස්සවි හොතු'ති වදති, තෙසං න ගොති. සබ්බස්සෙව ගොති. න හි පඤ්ඤානං සහධමම්භානං අවච්ඡද්දතං රුහති. ගිහි නමපන රුහති. භික්ඛු භික්ඛුණිවිහාරෙ කාලං කරෙති, තස්ස පරික්ඛා රෙ භික්ඛුතං යෙව ගොති. භික්ඛුණි භික්ඛුච්ඡාරෙ කාලං කරෙති, තස්ස පරික්ඛාරෙ භික්ඛුණිතං යෙව ගොති.

සුරණමලලිති පුරුණෙ ගිහිකාලෙ මලලස්ස හරියා. සුරිසවාඤ්ජ නනති පුරිසතිමිත්තං; ජින්නං වා හොතු අච්ඡින්නං වා පටිච්ඡන්නං වා අපටිච්ඡන්නං වා, සවෙ එතස්මිං යෙව ආනෙ පුරිසවාඤ්ජනනති විත්තං උප්පාදෙත්වා උපතිජ්ඣායති, දුක්ඛං.

අත්තනො පටිගොග්ගස්ස දින්නං නාම යං 'තුලෙන එව පරි භුඤ්ජා'ති වත්වා දින්නං; තං අඤ්ඤස්ස දදතො දුක්ඛං. අග්ගං ගහෙනා පන දද්දං වට්ටති. සවෙ අසප්පායං සබ්බමපි අපනෙතුං වට්ටති. විවරං එකාහං වා දව්හං වා පරිභුඤ්ජන්වා දද්දං වට්ටති. පත්තාදිපු පි එසෙව නයො. භික්ඛුතං සන්තියං. භික්ඛුණි හි භික්ඛුති පටිගොග්ගාසෙත්වාති ගිහියො පටිගොග්ගො ධම්මාමිසං අජ්ජ

1. සතවන්ත.

අඤ්ඤාසම්මිං අනුපසම්පන්නො අසති භික්ඛුති පටිග්ගාභාසෙච්චා භික්ඛු භික්ෂි භුඤ්ජතබ්බං. භික්ඛුති පටිග්ගහිතං හි භික්ඛුභික්තං අපටිග්ගහිතක වියානො හිට්ඨති. භික්ඛුභික්තං පටිග්ගහිතමපි භික්ඛුසු එසෙව තයො.

ආසන්නං සම්බන්ධාසන්නිසංඛාති¹ ආසන්නං ගාගෙනන්තො; භාලං ටිති ගාමමසුන්ති අඤ්ඤං උට්ඨාසෙච්චා අඤ්ඤං නිසීදිපෙන්නිතො භොජන භාලං අතික්කාමෙසුං. අට්ඨානං ගිහිකුභික්තං. සථාබ්බිකානි එත්ථ සචෙ පුරෙ අට්ඨසු නිසිත්තාසු තාසා අබ්භතතරිමා අඤ්ඤා ආගමිජ්ඣ, සා අත්තනො නවකං උට්ඨාසෙච්චා නිසීදිතුං ලහති. යා පන අට්ඨ- හිපි නවකතරු, සා සචෙපි සට්ඨිවස්සා හොති, ආගතපටිපාටියාව නිසීදිතුං ලහති. අඤ්ඤාසු සථාබ්බිකා න පටිබාහිතබ්බිකානි යපෙච්චා භත්තග්ගං අඤ්ඤාසම්මිං වතුපච්චයභාජනියවියානො 'අභං පුබ්බෙ ආගතා'ති බ්බිසං පටිබාගෙච්චා කිංඤ්චි න ගගෙතබ්බං; යථා බ්බිසමෙව වට්ටති. පචාරණසථා නවිතාගෙව.

ඉපටිසුන්තනති ආදිති සම්බන්ධානාති අනුඤ්ඤාතාති. පාටසන්නිති පටිපෙපාටලිකං; දුතෙන උපසම්පදා දසන්නං අත්තරුගානං යෙන කෙනවි වට්ටති. කමමචාලාපරියොසානො සා භික්ඛුභික්තං භික්ඛුභික්තං උප සංගෙ සිතා වා ගොතු නිසිත්තා වා ජාගරු වා නිද්දං ඔක්කන්තා වා, උපසම්පන්නාව හොති. තාවදෙව ඡායාදිති ආගතාය දුතතික්ඛුභික්තො ආවික්කිතබ්බාති; උදෙසුසිනොති භණ්ඩසාලා; න සම්මතීති නපජ්ඣොති; උපසංගසන්නි සරං; ගවිකම්මනති සම්බන්ධාසන්නාය භික්ඛුභික්තො නවකමමපි කාතුං අනුජානාමිති අත්තො. ගාගා පබ්බජිතොති තස්සා පබ්බජිත කාලෙ; සාව සො දුරතො විඤ්ඤාතං පාසුණාතිති යාව බාදිතුං භුඤ්ජතුං නභාසිතුඤ්ච මණ්ඩිතුඤ්ච අත්තනො ධම්මතාය සතෙකාතිති අත්තො; සිපෙච්චා සාගාරනාති සහගාරසෙය්‍යමත්තං යපෙච්චා. සථා අඤ්ඤාසම්මිං පුට්ඨෙව එවං උතිසිකාය භික්ඛුභික්තො තස්මිං දුරතෙ පටිපජ්ජි තබ්බනති දසෙති. මාතා පන නත්තාපෙච්චා පායෙච්චා හොජෙච්චා මණ්ඩි තුං උරෙ කච්චා සසිතුඤ්ච ලහති. යදෙව සා විබ්භන්තාති යසමා සා විබ්භන්තා අත්තනො රුචියා බන්ධියා ඔදුතාති වත්තාති නිවත්තා, තස්මා යෙව සා අභික්ඛුභික්තං සිකනිපච්චකතොනොති දසෙති. සා පුත උපසම්පදං න ලහති. සා ආගතා න උපසම්පාදෙතබ්බාති න කෙවලං න උපසම්පාදෙතබ්බා; පබ්බජ්ජමපි න ලහති. ඔදුතාති ගගෙච්චා විබ්භන්තා පන පබ්බජ්ජමත්තං ලහති. අභිවාදනනති ආදිසු පුරිසා පාදෙ සම්බාගන්තා වන්දනති, කෙසෙ ඡින්දනති, නබෙ ඡින්දනති, වණ්පටිකමං කණ්දනති, තං සබ්බං කුක්කුච්චායන්තා න සාදියන්තිති අත්තො. තත්ථ එකෙ ආවරියා 'සචෙ එකතො වා උගතො වා අවස්සුතාව හොනති සාරන්තා, යථාවන්තිකමෙව', එකෙ ආවරියා: 'නන්ති එත්ථ ආපත්ති'ති වදන්තිති එවං ආවරියවාදං දසෙත්තො ඉදං ඔදිස්ස අනුඤ්ඤාතං වට්ටතිති අට්ඨකථාසු වුත්තං. තමමාණං.

1. සංගායනාසන්නිසංඛාතො, සම්බන්ධාසන්නිසංඛාතො.

“අනුජානාමි ගිකඛථෙ ඤාදිතු”නති වචනෙනෙව තං කප්පියං.
 පෙලඛකං නිසිදිතුනති පලලඛකං ආභුජ්ඣා නිසිදිතු; අඛඛිපෙල
 ඛකනති එකං පාදං ආභුජ්ඣා කතපලලඛකං; හෙමඛා විචථෙ
 උපපි පඨිච්ඡනෙනති එත්ථ සථෙ කුපො ඛතො හොති, උපරි
 පත පදරමත්තමෙව, සබ්බදිසාසු පඤ්ඤායති, එවරුපෙපි වට්ඨති.
 කුඛකුඝං මහනිකනති¹ කුණ්ඩකං වෙව මහනිකඤ්ච; සෙසං සබ්බත්ථ
 උත්තානමෙවාති.

ගිකචුණි ව කුඛචණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. 1'.

පඤ්චසතිකකඛකිකෙ වග්ගාදි පාඨජිකාති ධිපෙඤා අවසෙ
 ඝාති බුද්ධානුබුද්ධකාතිති එවමාදි එකසිකකාපදවපි අපරිච්ඡිත්තා
 සබ්බෙසං සම්භගෙනබ්බභාවදස්සනත්ථං පරියායෙන වුත්තං; ඉදං
 වො සමණානති ඉදං සමණානං; පදපුරණමතෙන වොකායෙ.²
 ඉදමපි හෙ ආවුසො ආනාය දුක්ඛංනති ඉදං තයා දුට්ඨි කතනති
 කෙවලං ගරහනෙනති ථෙරෙති වුත්තං; න ආපතනිං සකායං. න
 හි තෙ ආපත්තානාපතනිං න ජානනති. ඉදනෙව වෙතං අනුසා
 විතං: “සබ්බො අපපඤ්ඤාතං න පඤ්ඤපෙති. පඤ්ඤාතං න
 සමුච්ඡිද්දති”ති. දෙසෙති හං අවුසො දුක්ඛංනති ඉදමපි ‘අ.ම
 හනෙන, දුට්ඨි මයා තං කතනති එවං පරිජානාති ත’නති එවං
 පරිජානාති තං දුක්ඛංනති ඉදං සකායං වුත්තං. න ආපතනි
 දෙසනං. ථෙරෙ පත යසමා අසනියා න පුළුච්, න අනාදරෙත, තසමා
 තත්ථ දුට්ඨි කතභාවමපි අසලලකෙවනතා ‘නාහං හං දුක්ඛං
 පඤ්ඤාමි’ති වතා ථෙරෙසු ගාරවං දස්සෙතො ‘අපි ව ආයසමනනානං.
 සද්ධාස දෙසෙමි හං දුක්ඛංනති ආහං. යථා තුලෙහ වදථ, තථා
 පරිජානාමිති වුත්තං හොති. එසෙව නයො අවසෙසෙසුපි වතුසු
 යානෙසු. සෙසමෙත්ථ යං වහතබ්බං සියා, තං නිදුතවණ්ණනා
 යමෙව වුත්තනති.³

පඤ්චසතිකකඛකිකචණ්ණනා නිට්ඨිතා.

I. කුඛකුඝමහනිකනති;

2. එත්ථ “බුමිසාලිකනති යංව සමණස්ස ගොතමස්ස පරිත්ඛබ්බවිතකඛුසාමී,
 පඤ්ඤායති, තාව කාලොති අපො” ඉති පාඨො කෙසුපි පොත්තෙසු ආගච්ඡති

3. “විසසමත්තමෙව වණ්ණසිත්තං මොඛිමාසං. විකාපල අහෙසුනති මො ඉදං.
 විකාපල ගමිතං අහෙසුනති අධිපපායොහං. රජොහරණං. කරිත්තාමාති උදකෙක
 සෙමෙත්ථා පිළෙත්ථා පරිකමිමො. කතං. කුමිං. පුඤ්ඤිත්තාමො; න කුලාවචෙහිකමෙතතිති
 න සොට්ඨකෙ ගමෙතතිති අධිපපායො, යදගගත තයාති යං දිවසං. අගතං. කතං,
 තයා” ඉවමිතිකා පාඨො කෙසුපි පොත්තෙසු⁴ අස්සති

4. 12.

සතපසතිකතනිකෙ¹ වඩෙඨනති කට්ඨිනති පුනපුනං² කලෙ
 බරං නික්ඛිපමානා භූමිං වඩෙඨනති. එවං වඩෙඨනතාව ඡොරං ආදි
 සනති පුනබ්බං. පාපකං³ නො ආවුසො කතනති ආවුසො
 අලෙහති පාපකං කතනති අත්ථො; කතමෙන ඩං භූමි විහාරෙතාති
 එත්ථ භූමිති පියවචනමෙතං; පියං වතතුකාමො කීර ආයසො සබ්බ
 කාමි නවකෙ භික්ඛු එවං ආමනෙතති. කුලලකවිහාරෙතාති උත්තාන
 විහාරෙන. සාවජ්ඣයා සුත්තවිහරෙතති කථං සුත්තවිහරෙත පටික්ඛි
 තතං හොති? තත්ත භි “සනතිධි නාම අප්ප පටිග්ගහිතං අපරජ්ජ”නති
 වත්ථා පුන “සනතිධිකාරකෙ⁴ අසනතිධිකාරකසඤ්ඤි බාදනීයං වා හො
 ජනීයං වා බාදති වා භුඤ්ඤති වා, ආපත්ති පාවිතතියසා”ති ආපත්තිං
 වදනෙතන පටික්ඛිතතං හොති. තත්තෙකෙ මඤ්ඤනති “යො පත
 භික්ඛු සනතිධිකාරකං බාදනීයං වා හොජනීයං වාති භි වුත්තා,
 ඉදඤ්ඤි ලොභං නාම යාවජ්ඣිකතතා සනතිධිභාවං නාපජ්ජති. යමි
 තෙන අලොභිකං ආමිසං පටිග්ගහෙත්වා තෙන සද්ධිං පරිභුඤ්ඤති,
 තං තදනු පටිග්ගහිතමෙව. තසමා ‘යාවකාලිකෙන භික්ඛුවෙ යාවජ්ඣිකං
 තදනු පටිග්ගහිතං කාලෙ කප්පති. විකාලෙ න කප්පති’ති වචනතො
 දුක්ඛවෙනත්ථ භවිතබ්බ”නති. තෙ වත්තබ්බා:- “භූමනාං මතියා
 දුක්ඛවෙනපි න භවිතබ්බං. න භි එත්ථ යාවජ්ඣිකං තදනු පටිග්ගහිතං.
 යාවකාලිකමෙව තදනු පටිග්ගහිතං න ව විකාලෙ පරිභුත්තං. යදි තං
 ‘විකාලෙ න කප්පති’ති වචනෙන භූමෙහ දුක්ඛවං මඤ්ඤං, යාවජ්ඣික
 මසං යාවකාලිකං විකාලෙ භුඤ්ඤනාසා විකාලෙහොජනපාවිතති
 යමි න භවෙය්‍ය. තසමා න ව්‍යඤ්ඤනමත්තං ගහෙතබ්බං. අත්ථො
 උපපට්ඨිතවෙනො. අයං හෙත්ථ අත්ථො: යාවකාලිකෙන යාවජ්ඣිකං
 තදනු පටිග්ගහිතං යදි සමිත්තරසං හොති, යාවකාලිකගතිකමෙව
 හොති. තසමා ‘සො පන භික්ඛු විකාලෙ බාදනීයං වා හොජනීයං
 වා’ති ඉමිනා සික්ඛාපදෙන කාලෙ කප්පති. විකාලෙ න කප්පති. න
 ඉධ න කප්පතීති වචනමතෙනත්ථ දුක්ඛවං හොති. යථෙව ව යාව
 ජ්ඣිකං තදනු පටිග්ගහිතං යාවකාලිකෙන සමිත්තරසං විකාලෙ න
 කප්පති. විකාලෙහොජනපාවිතතියාවහං හොති. එවං අප්ප
 පටිග්ගහිතමි අපරජ්ජ යාවකාලිකෙන සමිත්තරසං න කප්පති.
 සනතිධිහොජනපාවිතතියාවහං හොති. තං සනතිධිකතං ඉදනති

1. ‘සික්ඛාපදෙනාති භික්ඛු අගෙහන, සික්ඛු ගුණෙත්වා තත්තකෙ පටිච්ඡෙද
 ධර්මපසුනති අත්ථො. ඕසිධාති සිමපාතකමෙය සිමවලාතකා; අවජ්ජානිවුත්තාති අවජ්ජා
 පටිවජ්ජනා; පොසාති පුරිසා; පියරූපං අභිනාදුත්ථ පත්ථනති පියරූපාසි
 තඤ්ඤිතා; අවිදුසුති අවිජ්ජානනා; ගුරුරජ්ජ සරජා; ලෙහදිසාති මහා; සතතනති
 කාති සජ්ජනතතිතා” ඉවමයිකො පාපධං කෙසුරි පොත්ථකෙසු දිසාති.

2. සි. I. පුනපුනං; 3. සි. I. පාපකං;
 4. සි. ඉ. සනතිධිකාරකෙ අසනතිධිකාරකෙ අසනතිධිකාරකසඤ්ඤි;

අප්‍රානනෙතාපි න මුවවතීති, වුත්තං හෙතං ‘සනතිධිකාරකෙ අසනතිධිකාරකසඤ්ඤි බාදනීයං වා හොජනීයං වා බාදනී වා භුඤ්ජනී වා, ආපතති පාවිතතීයස්සා’ති. තස්මා ‘භග්ගං පවිඤ්ඤානා’නති ඉමියස්ස පුච්ඡාය සුපරිසුද්ධමිදං ව්‍යාකරණං සාවච්ඡිසා සුත්තවිග්ගෙහි”ති. ග්‍රන්ථ ගණෙන උපොසඨසංසුතපතති ඉදං “න භික්ඛවෙ එකස්මිං ආවාසෙ දො උපොසඨාගාරුති සම්මන්ත්‍රිතබ්බාති. යො සම්මන්ත්‍රෙත්‍ය, ආපතති දුක්ඛං”ති එතං සක්ඛාය වුත්තං. විනාසානිසාරෙ දුක්ඛං”ති “න භික්ඛවෙ එකස්මිං ආවාසෙ දො උපොසඨාගාරුති සම්මන්ත්‍රිතබ්බා තී”ති එතස්ස විනයස්ස අනිසාරෙ දුක්ඛං; ව්‍යමෙසසාහෙ විනය චක්ඛුස්මිනති ඉදං “අධම්මෙන වෙ භික්ඛවෙ වග්ගකම්මං අකම්මං. න ව කර්ණීය”නති එවමාදිං කත්වා ව්‍යමෙසසාහකිකිකෙ ආගතං විනයචක්ඛුං සක්ඛාය වුත්තං; එහෙවමා භස්සනීති ඉදං ධම්මකං ආවිණ්ණං සක්ඛාය වුත්තං; ඡේදනාහෙ පාවිතනිසනති සුත්තවිග්ගෙහි හි “තිසිද්ධනං නාම ඡද්ධං මුවවතී”ති ආගතං; තස්මා දවින්නං සුගතවිද්දත්තං උපරි දසා යෙව විද්දත්තමත්තා ලබ්බති. දසාය විනා තම්පමාණං කරොත්තස්ස ඉදං ආගතමෙව හොති: “තං අතික්කාමයෙනා ඡේදනකං පාවිතතීය”නති. තස්මා “ක්ඛං ආපජ්ජනී”ති පුට්ඨා “ඡේදනාහෙ පාවිතනිස”නති ආග. ඡේදනකසික්කාපදෙ වුත්තපාවිතතීයා ආපජ්ජනීති අත්ථා. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණණානාය

සත්තසතිභික්ඛකිකිකවණණානා නිට්ඨිතා.

දව්වග්ගසංඛග්ගා වුත්තා ද්වාවිසතිපහෙදනා,
බකිකා සාසනෙ පඤ්ච කකිකිදුක්ඛපප්පායිනො.

යා¹ තෙසං වණණනා එසා අත්තරුයං විනා යථා,
සිද්ධා සිජ්ඣනතු කල්‍යාණා එවං ආසාදි² පාණීනනති.

පුලුවගගවණණානා නිට්ඨිතා.

සමනිතපාසාදිකාය විනයධර්මපාය

පරිවාරවණණනා.

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්මුද්ධස්ස.

විපුලාපරිවාරස්ස පරිවාරෙති සාසනෙ,
ධම්මකකඤ්ඤාපරිසරස්ස ඛණ්ඩානං අනන්තරං.

සඛගහං යො සමාරුළුහා තස්ස පුබ්බාගතං තයං
තිථා දුති කරිස්සාමි අනුත්තානත්ථණණනං.

5. 1. 1.

තත්ථ “සමනනි භගවතා - පෙ - පඤ්ඤාගත” නති ආදිතයපා
වතතාය තාව පුච්ඡාය අයං සංකප්පතො: යො සො භගවා සාසනස්ස
විරට්ඨිතිකත්ථං ධම්මසෙනාපතිනා සද්ධම්මනාරවබහුමානවෙගසමුසසිතං
අඤ්ඤාලිං සිරිසි පතිට්ඨපෙත්වා යාවිතො දස අත්ථවසෙ පටිච්ච විනය
පඤ්ඤාතතිං පඤ්ඤාපෙසි, තෙන භගවතා තස්ස තස්ස සිකාපදස්ස
පඤ්ඤාතතිකාලං ජානතා තස්සා තස්සා සිකාපදපඤ්ඤාතතියා දස
1 අත්ථවසෙ පස්සතා, අපි ව පුබ්බෙතිවාසාදිති ජානතා, දිබ්බෙති වකු
නා පස්සතා, තිති විජ්ජාති ඡති වා පත අභිඤ්ඤාති ජානතා, සබ්බත්ථ
අපපටිහතෙක සමනතවකුනා පස්සතා, සබ්බධම්මජානනසමත්ථය
පඤ්ඤාය ජානතා, සබ්බසත්තානං වකුච්ඡිසයාතිතාති තිරෙකුඤ්ඤාදි
හතාති වාපි රූපාති අතිවිපුලොත මංසවකුනා ව පස්සතා, අත්තතිත
සාධිකාය සමාධිපදට්ඨානාය පටිවෙධපඤ්ඤාය ජානතා, පරිතිත
සාධිකාය කරුණාපදට්ඨානාය දෙසනාපඤ්ඤාය පස්සතා, අරහතා
සම්මාසම්මුද්ධොති යං පඨමං පාරාජිකං පඤ්ඤාගතං, තං භත්ථ
පඤ්ඤාගතං? ඛං ආරබ්භ පඤ්ඤාගතං? කිංමි වස්සමි: පඤ්ඤාගතං?
අනි නත්ථ පඤ්ඤාගති - පෙ - කෙනාභගනති පුච්ඡා විස්සජ්ජනෙ
පත “සමනනි භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මා
සම්මුද්ධොති පඨමං පරාජිකං” නති ඉදං කෙවලං පුච්ඡාය ආගතස්ස
ආදිපදස්ස පවුලාගරණ² මතතමෙව “භත්ථ පඤ්ඤාගතනති වෙසාලිසං
පඤ්ඤාගතං; ඛං ආරබ්භාති? සුදිනනං භලඤ්ඤාපුත්තං ආරබ්භා” ති
ඵමවාදිතා පත නයෙන පුතපි ඵත්ථ ඵකෙකං පදං පුච්ඡිත්වා ව
විස්සජ්ජිතං.

තෙත වුහනං “කාසනො ව විතතනො ව සමුට්ඨාති”¹ති. විභි සමුප්ථ
 ගිති “ආපනෙතාසි”²ති සමමුඛා පුච්ඡියමානො “ආම ආපනෙතාමති”³ති
 පටිජානාති. තාවදෙව හණ්ඨකලහවිග්ගතා වුපසන්නා හොතති.
 සකකා ව හොති තං පුග්ගලං අපනෙතො උපොසථං වා පචාරණං⁴
 වා කාතුං. ඉති සමමුඛාවිතසෙන ව පටිසංඝාතකරණෙන වාති ද්විති
 සමුප්ථෙති සමමති න ව තපපච්චයා කොචි උපද්දුවො හොති. යමපන
 උපරි පසංඝාතතිවිග්ගත “කතමෙන සමුප්ථෙත සමමති”⁵ති වුහනං, තං
 සමථං ඔතාරෙතො අනාපතතිං⁶ කාතුං න සකකාති ඉමමත්ථං සකිය
 වුහනං. පසංඝාතතිවිතසොති “යො පන භික්ඛු”⁷ති ආදිතා නයෙන
 වුහනමාතිකා ‘පසංඝාතතිවිතසො’⁸ති අත්ථො; විහතනීති පදභාජනං
 වුවවති. විහතනීති විහරිතයොවෙතං නාමං. අසංවණෙති විතික්කමො;
 සංවණෙති අවිතික්කමො. සෙසං චන්දනනීති යෙසං විතයපිටකසූචි
 අට්ඨකථා ව සබ්බා පගුණාති අත්ථො; භෙක බාණෙතනීති භෙ එතං
 පඨමං පාරුජිකං පාලිභො ව අත්ථො ව ධාරෙතති; න භි සකකා සබ්බං
 විතයපිටකං අජානනෙතන එතස්ස අත්ථො ජාතිතුනති. භෙතනා
 හතනති ඉමං පඨමපාරුජිකං පාලිවසෙන ව අත්ථවසෙන ව යාව අජ්ජ
 තනං⁹ කාලං කෙන ආනිතං. පරමපරිභවනනීති පරමපරුය ආනිතං;
 ඉදුති යාය පරමපරුය ආනිතං තං දසොසුං “උපාලි දසසකා මා”¹⁰ති
 ආදිතා නයෙන පොරුණකෙති මහාථෙරෙති ගාරායො ධම්මා. තත්ථ යං
 වත්තබ්බං තං නිදුතවණ්ණතායමෙව වුහනං. ඉමිතා නයෙන දුතිය
 පාරුජිකාදිපුච්ඡාවිස්සජ්ජනෙසුපි විතිච්ඡයො වෙදිතබ්බොති.

මහාවිහරයෙහි පසංඝාතතිවාරවණ්ණනා ගිට්ඨිකා.

5. 1. 2.

ඉතො පරං “මෙපුත්තං බම්බං පතිසෙවනෙතා ඝනි ආපනනිසො
 ආපජ්ජති”¹ති ආදිපභෙදෙ ඝනාපනජ්ජාතෙ, “මෙපුත්තං බම්බං පති
 සෙවනනස්ස ආපනනිසො වතුනනං විපනනිතං ඝනි විපනනිසො හජ
 නති”²ති ආදිපභෙදෙ විපනනිවෘතෙ, “මෙපුත්තං බම්බං පතිසෙවන
 ස්ස ආපනනිසො සත්තනනං ආපනනිකඛකිනානං ඝනිති ආපනනිකඛ
 කෙති සබ්බතිනා”³ති ආදිපභෙදෙ සබ්බහවෘතෙ, “මෙපුත්තං බම්බං
 පතිසෙවනනස්ස ආපනනිසො ජනනං ආපනනිසමුට්ඨානානං
 ඝනිති සමුට්ඨාතෙති සමුට්ඨහනති”⁴ති ආදිපභෙදෙ සමුට්ඨාන
 වෘතෙ, “මෙපුත්තං බම්බං පතිසෙවනනස්ස ආපනනිසො
 වතුනනං අධිකරණානං ඝනමං අධිකරණ”⁵තති ආදිපභෙදෙ
 අධිකරණ වෘතෙ, “මෙපුත්තං බම්බං පතිසෙවනනස්ස ආපනනිසො
 සත්තනනං සමථානං ඝනිති සමුප්ථෙති සමමනති”⁶ති ආදිප

1. සි. මු. උපොසථො වා පචාරණං වා; 2. සි. මු. අනාපතති.

3. සි. I. අජ්ජතනා;

හෙතෙද, සමථවාණේ, තදනතතරේ සමුවමසවාණේ වානි ඉමෙ සත්ත වාදි උත්තානත්ථා ඵව. තතො පරං “මෙපුනං ධම්මං පටිසෙවන පසවමසා පණ්ඨිතං ඛන්ධ පඤ්ඤාතන”තති ආදිනා තයෙන පුන පවමසවසෙන එතො පඤ්ඤාතතිවායේ, තස්ස වසෙන පුරිමසදිසා ඵව කතාපතතිවාදයො සත්ත වාදති ඵවං අපරෙපි අට්ඨ වාර ටුත්තා, තෙපි උත්තානත්ථා ඵව. ඉති පුරිමා අට්ඨ, ඉමෙ අට්ඨාති මහාවිහරෙහි සොලස වාර දස්සිතා. තතො පරං තෙනෙව තයෙන හික්ඛුණ්ඨිවිහරෙහි සොලස වාර ආගතාති ඵවමිමෙ උභතොවිහරෙහි ආතතිංස වාර පාලිතයෙනෙව වෙදිතබ්බා. න හෙත්ථ කිඤ්ඤි පුරෙබ්බ අපිතිව්ඨිතං නාම අපි.

තදනතතරය පන සමුවොත්තකථාය අනිත්තා ඉති නිවස්සාති අනත්තා ඉති විනිව්ඨිතා; සභාගධම්මානන්ති අතිවොකාරුද්ධි සභා ගානං සබ්බතඨමානං; නාමමත්තං න නාසතිති නාමමත්තමපි න පඤ්ඤායති; දුක්ඛභානිනති දුක්ඛසාතනං; ඛන්ධිකා ය ව මානි ඛාති ඛන්ධා යා ව මානිකාති අත්ථො. අයමෙව වා පාසො. සමුවොත්ත¹ නිසන්ධො ඛන්ධන්ති සමුවොත්තං නිසන්ධො කතං; නිසන්ධතනං නිසන්ධ සමුවොත්තන්ති අත්ථො. එතෙන භුතාරේවනවොරිටුවොත්තපනඅනු ඤ්ඤාතසික්ඛාපදත්තයස්ස සබ්ගතො පච්චෙතබ්බො. එතානෙව හි තිණ්ඨි සික්ඛාපදති නිසන්ධසමුවොත්තාති. අඤ්ඤති සද්ධිං අසමතිත්ත සමුවොත්තාති. සමෙහද² නිදුන ඤ්ඤාතති අඤ්ඤමපි සමෙහදඤ්ඤ නිදුනඤ්ඤ; තත්ථ සමෙහදවචනෙන සමුවොත්තසමෙහදස්ස ගහණං පච්චෙතබ්බං. තානි හි තිණ්ඨි සික්ඛාපදති ධපෙත්වා සෙසාති සමතිත්ත සමුවොත්තාති. නිදුනවචනෙන සික්ඛාපදනං පඤ්ඤාතති³ දෙසසබ්බාතං නිදුනං පච්චෙතබ්බං. සුත්තෙහ දිස්සන්ති උපරිති සික්ඛාපදනං සමුවොත්තනියමො සමෙහදෙ නිදුනන්ති ඉමානි තිණ්ඨි සුත්තමති ඵව දිස්සන්ති; පඤ්ඤායන්ති අත්ථො. තත්ථ “එකෙන සමුවොත්තෙන සමුවොති: කායතො ව චිත්තතො වා”ති ආදිමති තාව පුරිමනසෙ නෙව සමුවොත්තන⁴ නියමො ව සමෙහදෙ ව දිස්සන්ති. ඉතරමපන නිදුනා⁵ නාම-

“වෙසාලියා රුජගතෙ. සාවර්ණියා ව ආලුපි,
තොසමිතියා ව සතෙකසු හගෙකසු ව පඤ්ඤාතතා”ති

ඵවං උපරි දිස්සති. පරතො ආගතෙ සුත්තෙහ දිස්සන්ති වෙදිතබ්බං. “විහරෙහි මිසු”ති ගාථාය අයමත්ථො: යං සික්ඛාපදං දඬුසු විහරෙහිසු පඤ්ඤාතනං උපොසථදිවසෙ හික්ඛු ව හික්ඛුණ්ඨියො ව උද්දිස්සන්ති,⁶ තස්ස සථා ඤ්ඤං සමුවොත්තං පටික්ඛාමි, තං මෙ සුණාමාති. සඤ්ඤ ජිත්තානුභාසනඤ්ඤාති⁷ සඤ්ඤාරිත්තඤ්ඤා සමනුභාසනඤ්ඤා; අතිරේ

1. සමුවොත්තං - පාලිය, 2. සමෙහදං - පාලිය.

3. සි. 1, පඤ්ඤාතන. 4. සි. 1, සමුවොත්ත. 5. සි. 1, නිදුනඤ්ඤ.

6. සි. 1 උද්දිස්සන්ති. 7. සි. 1. භාසඤ්ඤාති.

කැසුණු විවරනක් අතිරේකවිවරා; කසිනනති අනේ. ලොමානි පදසො ධෛමිමානි එළකලොමානි ව පදසොධමෙමා ව; භූතං සංවිධානෙන වානි භූතාරොවනසු, සංවිදතිනා අධානපටිපජ්ජනසු; ඵෙසංදෙසනාචොදිසුචානි ඵෙසංසනේ ව ඡත්තපාණියං අතිලානසං ධමදෙසනා ව චොරිවුට්ඨාපනසු; අනුසංකප්පායං භවරසානි මාතාපිතුසාමිකෙති අනුසංකප්පායං සද්ධිං ඉමානි තෙරස සමුට්ඨානානි භොනති; සද්ධිං ඉධ දිස්සෙති ඉධ උභතො විභවෙය ඵතෙසු තෙරසසු සමුට්ඨානෙසු එකෙකස්මිං අසුකතිපි සද්ධිං සමුට්ඨානානි දිස්සන්ති; ඉදං තානි දස්සෙතුං "මෙට්ඨං¹ සුක්කං සගො"ති ආදි වුත්තං.

තත් මෙට්ඨනනි ඉදං තාව පඨමපාරුජ්ඣං නාම එකං සමුට්ඨාන සිසං; සෙසානි තෙන සද්ධිං. තත් සුක්කං සගොති සුක්කවිසමි වෙව කායසංසයො ව; අනිසො පඨමිකානි පඨමං අනිසතසිකා පදං; පුබ්බපජ්ජිමානානි 'ජානං පුබ්බපගතං භික්ඛු'නති සිකාපදසු භික්ඛුඤ්ජිපටිපාටිතසිකාපදසු;² රහො භික්ඛුඤ්ජා සභානි භික්ඛුඤ්ජා සද්ධිං රහො නිසජ්ජා³ සිකාපදසු; සභොජන⁴ රහො මෙ වානි සභොජනෙ කුලෙ අනුපට්ඨජ්ජිකාපදසු ඵෙ රහොනිසජ්ජා සිකාපදති ව, අභිගුලි උදහෙ භසනති අභිගුලිපතොදකසු උදහෙ භසනධමමිකාපදසු; සභාතෙ උග්ගිතෙ මෙති පහාරදන සිකාපදසු තලසතතිකලානි රහසිකාපදසු; හෙපසසුභා ව සෙවිසානි පටිමඤ්චලතිවාසනාදිති බුද්ධකවණ්ණනාවසානෙ වුත්තානි තෙපසසුභ සෙවියසිකාපදති ව; අධිකං⁵ ගාමාචසුභානි භික්ඛුඤ්ජනං අධිකකසිකාපදසු ගාමනතරගමනං අවසුතා අවසුතාසං භන්තො බාදනියගහණසිකාපදසු; තලමට්ඨසු සුභානි තලසාතකං ජතුමට්ඨං උදකපුද්ධිකාදියනසු; වසං වුත්තං ව ඛවාදනති "වසං වුත්තං ජපසු යොජනානි"ති සිකාපදසු ඔවාදය අගමනසිකාපදසු;⁶ ඉමෙ සිකානි ඉමා සිකායො; ලිඛවිපරියයො කතො. කාසමානසිකා කානානි කායවිතසසමුට්ඨානා කතා.

අදිනනනි ඉදං තාව අදිනනාදනනි වා දුතියපාරුජ්ඣනනි වා එකං සමුට්ඨානසිසං; සෙසානි තෙන සද්ධිං. තත් විගහග්ගනනි මනුස්සවිග්ගනප්පතති මනුස්සධමමසිකාපදති; දුට්ඨිලං⁷ අනතකාමනනි දුට්ඨිලවාචාඅනතකාමපාරිවරියසිකාපදති; අනුලභසුභානි සානි ඵෙ දුට්ඨිලසිකාපදති; අනිසො දුතියිකානි දුතියං අනිසතසිකාපදං; අවජ්ඣන⁸ පටිගාමනෙති සාමං විවරං දනා අවජ්ඣනසු සමිතිකලාහසං අනතනො පටිගාමනසු; මුසා ඔමසපෙසුගානි මුසාවාදෙ ව ඔමසවාදෙ ව භික්ඛුපෙසුසුභසු; දුට්ඨිලං

1. සි. 1, මෙට්ඨං. 2. සි. 1, පිණිසානසිකාපදසු, නිසජ්ජා.
3. සභොජනෙ - පාලිය. 5. සි. 1, අධිකකං. 6. සි. 1, ඔවාදසිකාපදසු.
7. සි. 1, දුට්ඨිලං. 8. පාලිය - අවජ්ඣන.

පසුචිං. බණ්ණති දුටුල්ලාපතතිආරෙවනඤ්ච පඨවිබණ්ණනඤ්ච; භුතං
 අඤ්ඤඤඤ උජ්ඣාපෙති භුතභාමිඅඤ්ඤවාදකඋජ්ඣාපතකසිකතා
 පදාති; නිත්තබ්බනං සිඤ්ඤනඤ්චාති විහාරතො නිත්තබ්බනඤ්ච
 උදක¹තිණාදිසිඤ්ඤනඤ්ච; ආමිසගෙන භුතතාවිනති “ආමිසගෙන
 හික්කුණියො ඔවදනති”ති සිකතාපදඤ්ච, භුතතාදි අනතිරිතෙන න
 බාදතියාදිනා පවාරණසිකතාපදඤ්ච; එහි අනාදරිසං. තිංසාති
 “එහාටුසො ගාමං වා”ති සිකතාපදඤ්ච, අනාදරියඤ්ච හික්කුණියාප
 නඤ්ච; අපතිමෙ ව ජීවිතඤ්චාති පතතාදිනං අපතිධානසිකතාපදඤ්ච,
 සංචිවචපණං ජීවිතා වොරෙපණඤ්ච; ජානං සප්පාණකං කමමනති
 ජානං සප්පාණකං උදකසිකතාපදඤ්ච පුත කම්මාය උතෙකාවනඤ්ච;
 උනාසංචාසනාසනාති උනවිසතිවය්‍යසිකතාපදඤ්ච උකචිතතතෙන
 සද්ධිං සංවාසසිකතාපදඤ්ච නාසිතකසාමණේරසමොගසිකතාපදඤ්ච;
 සහබමමිතං. විලොචාති සහබමමිතං චුච්චමානසිකතාපදඤ්ච, “විලො
 චාය සංවතනනති”ති ආගතසිකතාපදඤ්ච; මොග්ගො අමුලකෙන
 වාති මොගතතො පාවිතතියසිකතාපදඤ්ච, අමුලකෙන සංඝාදිසෙ
 සෙන අනුභවසතසිකතාපදඤ්ච; කුකකුච්චබමමිතං. විවරං. දඬාති
 කුකකුච්චඋපපාදනඤ්ච බමමිතානං කම්මානං ඡදං දඬා ඩියනඤ්ච
 විවරං. දඬා ඩියනඤ්ච, පටිණාමෙය්‍ය පුග්ගලෙති සංසිකං ලාභං
 පුග්ගලය්‍ය පරිණාමනසිකතාපදං; කිං. තො අකාලං අවජිජෙති “කිං
 තො අයෙය එසො පුරිසපුග්ගලො කරිසසති”ති ආගතසිකතාපදඤ්ච;
 “අකාලවිවරං කාලවිවර”නති අධිට්ඨතිත්වා භාජාපනසිකතාපදඤ්ච,
 හික්කුණියා සද්ධිං. විවරං. පරිවතෙනවා අවජිජෙනසිකතාපදඤ්ච;
 දුග්ගතිනතිරසෙන වාති දුග්ගතිතෙන දුපධාරිතෙන පරං උජ්ඣා
 පතසිකතාපදඤ්ච, තිරයෙන වා බුග්ගවරියෙන වා අතීයපත
 සිකතාපදඤ්ච; ගණං. විහබ්බං. දුබ්බලනති “ගණස්ස විවරලාභං
 අත්තරයං කරෙය්‍ය”ති ව “බමමිකං විවරවිහබ්බං පටිබාසෙය්‍ය”ති
 ව “දුබ්බලවිවරං පච්චාසාය විවරකාලසමයං අතික්කමෙය්‍ය”ති ව චුතත
 සිකතාපදාති; කසිනාචාසුපය්‍යසනති “බමමිකං කසිනුධාරං පටිබා
 සෙය්‍ය, හික්කුණියා සංචිච්ච අචාසු කරෙය්‍ය, හික්කුණියා උපය්‍යයං
 දඬා කුපිතා අනත්තමනා නික්කසෙය්‍ය වා”ති චුතතසිකතාපදාති;
 අතෙකාසවණ්ඩිමච්ඡරිති “හික්කුං අතෙකාසෙය්‍ය වා පරිභාසෙය්‍ය වා,
 වණ්ඩිතතා ගණං පරිභාසෙය්‍ය, කුලමච්ඡරිති අය්‍ය”ති චුතතසිකතා
 පදාති; ගබ්භිනිඤ්ච පාසනතිත්වා “ගබ්භිනිං චුට්ඨාපෙය්‍ය, පාසනතිං
 චුට්ඨාපෙය්‍ය”ති චුතතසිකතාපදාති; මෙ වය්‍යා සිකතා සංසෙනාති
 “මෙ වය්‍යාති ඡජු බමෙමසු අසික්කිතසිකතා සිකතමානං චුට්ඨාපෙය්‍ය,
 සික්කිතසිකතං සික්කමානං සංසෙන අසමමනං චුට්ඨාපෙය්‍ය”ති චුතත
 සිකතාපදාති; නසො මෙව ගිහිගගාති උනාදාදසවය්‍යං ගිහිගතං,
 පරිපුණ්ණදාදසවය්‍යං ගිහිගතං “දො වය්‍යාති ඡජු බමෙමසු අසික්කිත

සිකං ඥා වසානි සිකිතසිකං සංඝෙන අසමන”නති වුත්ත සිකිතපදාති; කුමාරිකුපා නිසොනි “උනවිසතිවංසං කුමාරි හුත”නති ආදිනා නයෙන වුත්තා තිසොසා; උනවාදසසමනාති “උනවාදසවංසං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පරිපුණ්ණවාදසවංසං සංඝෙන අසමනා වුට්ඨාපෙය්‍ය”නි වුත්තසිකිතපදාදායං; අලනනාව සොකා චංසනති “අලනනාව තෙ අයෙස වුට්ඨාපිතෙන”ති “වණ්ඨං සොකා වංසං සිකිතමානං වුට්ඨාපෙය්‍ය”ති ව වුත්තසිකිතපදාදායං; ඡන්ද අනුචංසා ව මෙති “පාරිවාසිකඡන්දදුතෙන සිකිතමානං වුට්ඨා පෙය්‍ය, අනුචංසං වුට්ඨාපෙය්‍ය, එකං වංසං ඥා වුට්ඨාපෙය්‍ය”නි වුත්තසිකිතපදාදායං; සමුට්ඨානා නිසා භගාති තිකසමුට්ඨානා කතා.

සංවරිකුට්ඨිකාණෙති සඤ්චරිතං. සඤ්ඤාපිකාය කුට්ඨකරණං මහලුකවිහාරකරණඤ්ච; ධොපනඤ්ච පටිගග්ගොති අඤ්ඤාතිකාය භික්ෂුණීයා පුරුණවිවරධොවාපනඤ්ච විවරපටිගග්ගණඤ්ච; විඤ්ඤ තතුතනෙ අභිගමස්ත්‍රිනති අඤ්ඤතකං ගහපතීං විවරවිඤ්ඤපනං තතුතනරිං සාදියනසිකිතපදඤ්ච; උභිතනං දුගභෙන වාති “විවර වෙතාපනනං උපකඩං භොති”ති ආගතසිකිතපදාදායඤ්ච දුතෙන විවරවෙතාපනනං පභිතසිකිතපදඤ්ච; භොසිකා සුදාමෙභාගා ඡබ්බංසාති නිසිදනනති “කොසියම්භසං සඤ්ච”නති ආදිති පඤ්ච සිකිතපදාති; ජිඤ්චනති රුද්ධං වෙවාති විගභෙන “රිඤ්චනති උදෙස”නති ආගතං එලිකලොමධොවාපනං රුපියපටිගග්ගණසිකිතපදඤ්ච; උභො නානපසභාරභාති රුපියසංවොහාරකයවිකකයසිකිතපද දායං; උනබ්බනිතවසෙසිකාති උනපඤ්චබ්බනපත්තසිකිතපදඤ්ච වසෙසසාටිකසිකිතපදඤ්ච; සුතනං විභසනෙන වාති සුතනං විඤ්ඤ පෙතො විවරවායාපනඤ්ච තනනවායෙ උපසංකම්භා විවරෙ විකප්පා පඤ්ඤඤ්ච; මාරදුනසිබ්බනි වාති යාව ආරකොසා අගගලට්ඨපතාය, “අඤ්ඤාතිකාය භික්ෂුණීයා විවරං දදෙය්‍ය, විවරං සිබ්බෙය්‍ය”නි වුත්තසිකිතපදාදායං; පුච්චවච්චසජොති වාති පුච්චෙති වා මඤ්චෙති වා අභිගමස්ත්‍රිං පවාරණසිකිතපදං වාතුමාසපච්චයපවාරණජොතිසමාද ගතසිකිතපදාති ව; රහනං සුචි මඤ්චො ව කුලං නිසිදන කණ්ඩු ව වසෙසිකා ව සුගගෙනාති රතනසිකිතපදඤ්ච ව සුචිසරසිකිතපදාදිති ව සත්ත සිකිතපදාති; විඤ්ඤනති අඤ්ඤං වෙතාපනා ව මෙ සංසිකා මහාජනි මෙ පුගගලා ලහුභා ගරුති “යා පන භික්ෂුණී අඤ්ඤං විඤ්ඤපෙතො අඤ්ඤං විඤ්ඤපෙය්‍ය”නි ආදිති නව සිකිතපදාති; මෙ විසාසා ඤාපිකා වාති “උච්චාරං වා පඤ්චං වා සඤ්චාරං වා විසාසං වා තිරොකුඛෙධ වා තිරොපාකාරෙ වා ඡබ්බෙය්‍ය වා ඡබ්බාපෙ ය්‍ය වා, හරිතෙ ඡබ්බෙය්‍ය වා ඡබ්බාපෙය්‍ය වා”නි එවං වුත්තාති මෙ විසාසසිකිතපදාති ව උදකසාටිකසිකිතපදඤ්ච; සමණවිවරෙන වාති “සමණවිවරං දදෙය්‍ය”නි ඉදමෙනං සකියං වුත්තං.

ගෙදනුවහනදුබවදුසදුබුලලදිට්ඨි මාති සංඝගෙදනුවහනක
 දුබවකුලදුසක දුබුලලපට්ඨිච්ඡාදන දිට්ඨිඅපට්ඨිනිසාර්ථක සිකිකා
 පදනි; ඡන්ද්‍රජ්වලසිකිකා මෙ මාති ඡන්දං අදනා ගමනසිකිකාපදං
 උජ්ඣාසිකිකාය අනතරසරෙ ගමනනිසිදනසිකිකාපදාදියැඤ්ඤා; මෙ ව
 සඤ්ඤාති “අපසඤ්ඤා අනතරසරෙ ගමනාමි, නිසිදියාමි”ති සිකිකාපද
 දායං; නි බ්‍යාසමර්ථ “න සකබලෙන මුඛෙන ව්‍යාහරියාමි”ති සිකිකා
 පදං; ඡමා නිවාසනෙ ධ්‍යානං පච්ඡන්තො උපාපෙන මාති ඡමාය නිසි
 දිනා, නිවෙ අසනෙ නිසිදිනා; සිතෙන නිසිනායා, පච්ඡන්තො ගව්ඡ
 නෙනන පුරතො ගව්ඡනායා, උපාපෙන ගව්ඡනෙනන පච්ඡෙන ගව්ඡ
 නායා ධම්මදෙසනසිකිකාපදනි; වජ්‍රානුවහනිගණනාති වජ්‍රපට්ඨිච්ඡා
 දන උක්ඛිතනානුවහනනහන්ගණනාදිසංඛාතාති තිණි පාරුජිකාති;
 ඛණ්ඩාපර පච්චාපිකිකාණාති “අනපලොකෙනා කාරකසංඝං අනඤ්ඤාය
 ගණයා ඡන්දං ඕසාරෙයා”ති ව “බුද්ධං පච්චාකාමි”ති ව චුත්ත
 සිකිකාපදාදියං; කියමි සංඝට්ඨා මෙ වධිති “කියමිවිදෙව අධික
 රණෙ පච්චාකතා”ති ව “භික්ඛුණියො පනෙව් සංඝට්ඨා විහරන්ති”ති
 ව “යා පන භික්ඛුණී ඵලං වදෙය්‍ය සංඝට්ඨාව අයෙය්‍ය තුලෙන විහර
 ථා”ති ව “අත්තානං වධිතා වධිතා රුද්දෙය්‍යා”ති ව චුත්ත
 සිකිකාපදනි; විසිඳිබ දුක්ඛිනාස මාති “භික්ඛුණියො විවරං විසිඳිබෙනා
 වා විසිඳිබාපෙනා වා”ති ව “දුක්ඛිතං සහජ්චිති”ති ව චුත්තසිකිකා
 පදාදියං; පුන සංඝට්ඨානවුපසමෙති “සංඝට්ඨා විහරෙය්‍ය ගහපතිනා
 වා ගහපතිපුත්තෙත වා”ති ඵලං පුන චුත්තසංඝට්ඨාසිකිකාපදාදි
 “ඵහයෙය්‍ය ඉමං අධිකරණං වුපසමෙතිති වුච්චමානා සාමුති පටිසංඝුණිතා
 පච්ඡා අනන්තරාසිතිති නෙව වුපසමෙය්‍යා”ති චුත්තසිකිකාපදාදි;
 ආරාමාදි පච්චාරණාති “ජානං සභික්ඛුකං ආරාමං අනාපුච්ඡා පටි
 සෙය්‍යා”ති ව “උගතො සංඝෙ තිති ධාතෙති න පච්චාරෙය්‍යා”ති ව
 චුත්තසිකිකාපදාදියං; අනුදාමාසං සහජ්චි මෙති “අනුදාමාසං
 භික්ඛුණියො භික්ඛුසංඝතො දො ධම්මා පච්චාසිංසිතබ්බා”ති චුත්ත
 සිකිකාපදාදි, “සහජ්චිති වුච්චාපෙනා දො වසානාති නෙව අනු
 ගණෙය්‍යා, සහජ්චිති වුච්චාපෙනා නෙව වුපකාසෙය්‍යා”ති චුත්ත
 සිකිකාපදාදියං ව; විවරං අනුබන්ධනාති “සචෙ මෙ තං අයෙය්‍ය
 විවරං දස්සාසි, ඵවාහනං වුච්චාපෙය්‍යාමි”ති ව “සචෙ මෙ තං
 අයෙය්‍ය දො වසානාති අනුබන්ධාසි, ඵවාහනං වුච්චාපෙය්‍යාමි”ති
 ව චුත්තසිකිකාපදාදියං.

උඛතං කසිනා නිණිති “තිට්ඨිතවිවරසමි භික්ඛුනා උඛතසමි.
 කසිනෙ”ති චුත්තාති ආදිතොව නිණි සිකිකාපදනි; පඨමං පහතං.
 ගෙසජ්ජනති ‘දසාහපරමං අතිරෙකපතෙතා’ති චුත්තපඨමපහතසිකිකා
 පදාදි, “පටිසංයනියාති ගෙසජ්ජනති”ති චුත්තසිකිකාපදාදි; අවෙච
 කාදි සාසංඝනති අවෙචකවිවරසිකිකාපදාදි තදනනතරමෙව
 සාසංඝසිකිකාපදාදි; පහතමනෙතන මා දුමෙති “තං පහතමනෙතා

තෙව උද්ධරෙය්‍යා”ති භූතගාමවග්ගෙ වුත්තසික්කාපදාදායං; උපස්සං
 යං පරමපරනති “භික්ඛුණීඋපස්සංගං ගන්ත්වා භික්ඛුණීයො ඔවදෙ
 ය්‍යා”ති ව “පරමපරභොජනෙ පාවිත්තිය”නති ව වුත්තසික්කාපදාදා
 යද්දව; අනතීජිනං නිමග්ගණනති! “අනතීරිත්තං බාදනියං වා
 භොජනියං වා”ති ව “නිමන්තිතො සහතොසා සමානො”ති ව වුත්ත
 සික්කාපදාදායද්දව; විකාසං රසෙද්දව විකාලෙති ‘සාමං විවරං චිකාපෙ
 ත්වා’ති ව “රසෙද්දව බත්තියස්සා”ති ව “විකාලෙ ගාමං පවිසෙය්‍යා”ති
 ව වුත්තසික්කාපදාදායං; භවාසාසාරෙද්දවෙත්ති වාති “වොසාස
 මාතරා පා සීතා”ති ව “තථාරාපෙසු ආරෙද්දවෙත්ති සෙනාසනෙසු
 පුලෙඛ අපට්ඨසංවිදිත”නති ව වුත්තසික්කාපදාදායං; උස්සංසගාතිව
 යද්දව වාති “උස්සංසාදිකා”ති ව “පත්තසනතිවයං කරෙය්‍යා”ති ව
 වුත්ත සික්කාපදාදායං; පුරෙ පච්ඡා විකාලෙ වාති “යා පත භික්ඛුණී
 පුරෙහත්තං කුලාති උපසංකම්මිතා”ති ව “පච්ඡාහත්තං කුලාති උප
 සකම්මිතා”ති ව වුත්තසික්කාපදාදායං; පඤ්චාගිකා සංකම්මිති
 “පඤ්චාගිකා සංකාරිවාරං අතික්කමෙය්‍යා”ති විවරසංකම්මිතං
 බාරෙය්‍යා”ති ව වුත්තසික්කාපදාදායං; මෙ ආවසංචන වාති “ආව
 සට්ඨවරං අතිස්සජිතා පරිභුසෙද්දවය්‍ය, ආවසට්ඨං අතිස්සජිතා වාරි
 කං පක්කමෙය්‍යා”ති එවං ආවසට්ඨන සද්ධිං වුත්තසික්කාපදාති ව;
 මෙ සසාමෙ ආසනෙ මෙව්වාති “පසාමෙ ජාතං ගණිතං වා”ති ව
 “භික්ඛුස්ස පුරතො අනාපුච්ඡා ආසනෙ තිසිදෙය්‍යා”ති ව වුත්ත
 සික්කාපදාදායං.

එළකලොමා මෙ සෙසාති එළකලොමසික්කාපදාදෙව දො
 ව සහසෙය්‍යසික්කාපදාති; ආගච්චපිණ්ඩභොජනනති ආගච්චපාදක
 සික්කාපදාදව ආවසට්ඨපිණ්ඩභොජනසික්කාපදාදව; ගණවිකාලසගාති
 ධිති ගණභොජන විකාලභොජන සනතිධිකාරකසික්කාපදාදායං;
 දන්තපොතනනිවෙලකාති දන්තපොතසික්කාපදාදව අවෙලක සික්කා
 පදාදව; උස්සුන්තං ගණනං උපස්සාධිති ‘උස්සුන්තං සෙතං දස්සනාය
 ගචෙත්ථය්‍ය, සෙතාය ව්‍යසය්‍ය, උපස්සාධිකං වා - පෙ - අණිකදස්සනං
 වා ගචෙත්ථය්‍යා’ති වුත්තසික්කාපදාදායං; සුඛ ඔරන්ත නිගාසනාති
 සුඛපාතසික්කාපදාදව ඔරන්තආමාස තභාතසික්කාපදාදව; දුබ්බණ්ණා
 මෙ දෙසනිකාති “තිණ්ණං දුබ්බණ්ණකරණන”නති වුත්තසික්කා
 පදාදව වුත්තාවසෙසං පාරිදෙසනීයදායද්දව; ලසුණුපතිට්ඨෙත්තිව
 නාති ලසුණසික්කාපදා, “භික්ඛුස්ස භුක්ඛන්තස්ස පාතීයෙන වා
 විද්ධපනෙන වා උපතිට්ඨෙය්‍යා”ති වුත්තසික්කාපදා, “තච්චං වා
 ගීතං වා වාදිතං වා දස්සනාය ගචෙත්ථය්‍යා”ති වුත්තසික්කාපදා ව;
 ඉතො පරං පාලිං විරජ්ඣිතා ලිඛති. යථා පත අත්ථං වණ්ණයාම,
 එවමත්ථ අනුක්කමො වෙදිතබ්බො, නිගානං අත්ථරණං ගෙසාති
 “තඤ්ඤා තභාසෙය්‍ය, එකත්ථරණපාපුරණා භුවට්ඨෙය්‍යං, එක

මඤ්ඤානානු වට්ටෙය්‍ය” නැති වුත්තසික්කාපදත්තයං; අනෙතාරවෙඨි
 ගාථා බහිති “අනෙතාරවෙඨි සාසංකසම්මතෙ, තිණෙරවෙඨි සාසංක
 සම්මතෙ” ති වුත්තසික්කාපදත්තයං; අනෙතාරවෙඨි. විඤ්ඤානාරනති
 “අනෙතාරවෙඨි වාරිකං පකකමෙය්‍ය, රුජාගාරං වා විත්තාගාරං
 වා - පෙ - පොකබරණිං වා දක්ඛනාය ගවෙජ්ජය්‍යා” ති ව වුත්තසික්කා
 පදත්තයං; අසංඝේ. සුභාසාගතනාති “අසංඝේ පලලිකං වා
 පරිභුඤ්ජය්‍ය, සුගතං කතෙතය්‍යා” ති වුත්තසික්කාපදත්තයං; මෙය්‍යා
 වට්ටං සහස්ථා වාති “ගිතිවෙය්‍යාවට්ටං කරෙය්‍ය, අභාරිකස්ස වා
 පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා සහස්ථා බාදනීයං වා භොජ
 නීයං වා දදෙය්‍යා” ති වුත්තසික්කාපදත්තයං; අභික්ඛුක්කාවාසෙති වාති
 “අභික්ඛුක්කෙ ආවාසෙ වෙය්‍යං මසෙය්‍යා” ති ඉදමෙතං සක්කාය වුත්තං;
 ඡන්තං ඤාතිඤ්ඤානං සංඝායෙති “ඡන්තාපාගතං ධාරෙය්‍ය, යානෙත
 යායෙය්‍ය, සංඝායෙති ධාරෙය්‍යා” ති වුත්තසික්කාපදත්තයං; අලංකාරං
 ගතිවෙය්‍යාති “ඉත්තං ලංකාරං ධාරෙය්‍ය, ගතිවුඤ්ඤානෙත නභා
 යෙය්‍ය, වාසිතකෙත පිඤ්ඤානෙත නභායෙය්‍යා” ති වුත්තසික්කා
 පදත්තයං; ගික්ඛුණිති ආදිතා “ගික්ඛුණියා මෙද්දාපෙය්‍යා” ති ව
 ආදීති වත්තාරි සික්කාපදාති වුත්තාති; අසංකම්මිකා ආපනාති
 “අසංකම්මිකා ගාමං පච්ඡෙය්‍ය, පාචිකාති” නැති එවං වුත්තා ආපනාති
 ව; වත්තාරිකා වතුත්තාරිකා එතාති සබ්බාතිපි වතුචත්තාලික සික්කා
 පදාති, කාසෙති න වාචාවිත්තෙති කාසවිත්තෙති න වාචෙතොති
 කාසෙති වෙච කාසවිත්තෙති ව සමුට්ඨතනාති; න වාචාවිත්තෙති න
 වාචෙතොති අනෙත. මෙ සමුට්ඨාතිකා සබ්බා සමා ඵලකිලොභිකාති
 ඉදං උත්තානන්තමෙව.

පදඤ්ඤානු අසම්මතාති “පදසොධට්ටං, මාගුණාමස්ස උත්තරිං
 ඡපසඤ්ඤාවාචාති ධට්ටං දෙසෙය්‍ය, අඤ්ඤානු විඤ්ඤානො පුරිසවිග්ග
 නෙත, අසම්මතො ගික්ඛුණියො මවදෙය්‍යා” ති ව වුත්තසික්කාපද
 ත්තයං. ගාථා අත්ථවග්ගෙති වාති “අත්ථවග්ගෙ සුරියෙ මවදෙය්‍යා” ති
 ඉදමෙතං සක්කාය වුත්තං. තිරච්ඡානවිජ්ජා මෙ “ති තිරච්ඡාන
 විජ්ජං පරියාපුරෙය්‍ය, වාචෙය්‍යා” ති එවං වුත්තසික්කාපදත්තයං;
 අනෙතාරවෙඨි ව වුත්තසික්කාති “අනෙතාරවෙඨි ගික්ඛුං පඤ්ඤා
 පුච්චෙය්‍යා” ති ඉදමෙතං සක්කාය වුත්තං.

අද්ධානං නාමං සංඝේති නැති “ගික්ඛුණියා අද්ධං සංවිධාය එක
 ද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය, එකං නාමං අතිරුඤ්ඤාය, පඤ්ඤානොජ
 නාති අධිලානො අත්තනො අත්තාය විඤ්ඤාපෙඤා භුඤ්ජෙය්‍යා” ති වුත්ත
 සික්කාපදත්තයං; මාගුණාමෙති සංභරෙති මාගුණාමෙති අද්ධං
 සංවිධාය ගමනඤ්ඤා “සම්බාධෙ ලොමං සංගරෙය්‍යා” ති වුත්තසික්කා
 පදඤ්ඤා; ධඤ්ඤා ගිම්මනාති මෙවති “ධඤ්ඤා විඤ්ඤාපෙඤා
 වා” ති ව “තිමනතිතා වා පචාරිතා වා බාදනීයං වා භොජනීයං
 වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා” ති වුත්තසික්කාපදඤ්ඤා; අධික වාති
 ගික්ඛුණිතං වුත්තං අධික පාචිදෙය්‍යාති.

පෙය්‍යසඤ්චං උපෙය්‍යසුභිති ථෙය්‍යසඤ්චන සද්ධිං සංවිධාය එක ඥානමග්ගගමනඤ්ච; සුභං විඤ්ඤාපනෙන වාති ඉදං සුපොදන විඤ්ඤානං සකියාය වුත්තං; රතනිච්ඡන්දනඤ්ච බකාසනති “රතනකිකාරෙ අප්පදීපෙ, පටිච්ඡන්තෙ ඔකාසෙ, අජේකාකාසෙ පුරිසෙන සද්ධි”නති එවං වුත්තසික්ඛාපදත්තයං; බුදුහෙන සත්තමනති ඉදං තදනතතර මෙව “රජිකාය වා බුදුහෙන වා පුරිසෙන සද්ධි”නති ආගත සික්ඛාපදං සකියාය වුත්තං; බම්මදෙසනසමුට්ඨානාති එකාදස උත්තා නානෙව. එවං තාව සලතිත්තසමුට්ඨානං වෙදිතබ්බං. තියතසමුට්ඨානං පන තිවිධං. තං එකෙකසෙව සික්ඛාපදස්ස හොති. තං විසුං යෙව දස්සෙතුං “කුතං කාසෙන ඡිසති”ති ආදී වුත්තං. තං උත්තානමෙව. නෙනතිබම්මානුලොමිකනති විනයපාලියා බමමස්ස අනුලොමං.

සමුට්ඨානසිසවණ්ණනා නිබ්බිතා.

5. 3.

ඉදති ආපනතිආදිකොට්ඨාසෙසු කොසලුරත්තනඤ්ච “කති ආපනතිසො”ති ආදීනා නයෙන මාතිකං ඤාපෙතො නිද්දෙසපටිතිද්දෙස වසෙන විතඤ්ඤා වුත්තො. තඤ්ච කති ආපනතිසොති මාතිකාය ව විතඤ්ඤ ව ආගතාපනතිපුවත්තා. එස නයො දුතියපදෙපි. කෙවලං හෙත්ථ ආපනතියො එව රුසිවසෙන “බකියා”ති වුත්තා. විනිතවඤ්ඤති තාසං ආපනතිනං විනයපුවත්තා; විනිතං විතයො වුපසමොති ඉදං හි අත්තො එකං. විනිතාතියෙව විනිතවඤ්ඤතිති අයමෙත්ථ පදෙත්ථ. ඉදති යෙසු සති ආපනතියො හොනති, අසති න හොනති, තෙ දස්සෙතුං “කති අභාරවා”ති පුවත්තාදියං. විනිතවඤ්ඤතිති අයං පන තෙසං අභාරවානං විනයපුවත්තා; යඤ්චා පන තා ආපනතියො විපතති ආපන්නා කාම නඤ්ච, තසමා “කති විපනතිසො”ති අයං ආපනතිනං විපතතිභාවපුවත්තා. “කති ආපනතිසමුට්ඨානාති”ති තාසං යෙව ආපනතිනං සමුට්ඨානපුවත්තා. විවාදමූලාති අනුවාදමූලාතිති ඉමාති “විවාදබිකරණං අනුවාදබිකරණ”නති ආගතානං විවාදනුවාදනං මූලපුවත්තා; සාත්ඤ්ඤා බම්මා”ති විවාදනුවාදමූලානං අභාවකරබමම පුවත්තා. “හෙදකරවඤ්ඤති”ති අයං “හෙදනසංවත්තතිකං වා අබිකරණ”නති ආදීසු වුත්තකාරණපුවත්තා. “අබිකරණාති”ති හෙදකර වඤ්ඤ සති උප්පජ්ජනබමමපුවත්තා. “සමථා”ති තෙසං යෙව වූප සමනබමමපුවත්තා. “සඤ්ච ආපනතිසො”ති මාතිකාය ආගතවසෙන වුත්තා. “සත්තා”ති විතඤ්ඤ ආගතවසෙන.

ආරකා එතෙති රමනීති ආරති; භූසා වා රති ආරති; විතා එතෙති රමනීති චිරති; පච්චෙකං පච්චෙකං විරමනීති සම්මිචිරති; චිරං මනති විතාසෙතිති චෙරමණ්ඤි; න එතාය එතෙ ආපනති

බඩා කරියනැති අභිෂිකා; යං එතාය අසති ආපනතිකරණං උපපජ්ජයා, තස්ස පටිපක්කතො අභාරණං; ආපනතිකතනිදර්ශනා පතනියා පටිපක්කතො අනිජ්ඣාපතනී; වෙලතතො වෙලා; වෙලතතො¹ විනාසනතොති අනේවා. නිශ්ශාණං සිනොති බඩාති නිවාරෙතීති සෙතු. ආපනතිකතනාතමෙතං අභිවචනං. සො සෙතු එතාය පඤ්ඤාතනියා හඤ්ඤාතීති² සෙතුසානො; සෙසවිනිතවජ්ඣනීද්දෙසෙසුපි එසෙවි තයො.

බ්‍රහ්ම අභාරවාදිසු යො බ්‍රහ්ම බරමානෙ උපධානං න ගච්ඡති, පරිනිබ්බුතෙ වෙතියධානං බොධිධානං න ගච්ඡති, වෙතියං වා බොධිං වා න වන්තී, වෙතියඛගණෙ සජ්ජෙනා සඋපාහනො වරති, නන්තෙතස්ස බ්‍රහ්ම භාරවොති වෙදිතබ්බො. යො පන සපනකානො යෙව ධම්මසවණං න ගච්ඡති, සරහඤ්ඤං න හණති, ධම්මකථං න කථෙති, ධම්මසවණයා භිඤ්ඤා ගච්ඡති, වික්කිතො වා අනාදරෙ වා නිසීදති, නන්තෙතස්ස ධම්මභාරවො. යො ථෙරනවමජ්ඣනිමෙසු විතතිකාරං න පච්චුපධාපෙති, උපොසථාගාරවිතකකමාලකාදිසු කායපාගබ්හියං දසෙසති, යථාබ්‍රහ්මං න වන්තී, නන්තෙතස්ස සංඝෙ භාරවො. තිස්සො සිකතා සමාදාය අසිකතමානොයෙව පන සිකතාය අභාරවොති වෙදිතබ්බො. පමාදෙ ව සතිවිප්පවාසෙ තිඨමානො යෙව අප්පමාදලකණං අමුඛගමානො අප්පමාදෙ අභාරවොති වෙදි තබ්බො තථා ආමිසපටිසන්තාරං³ ධම්මපටිසන්තාරනති ඉමං දුට්ඨං පටි සන්තාරං අකරෙතො යෙව පටිසන්තාරෙ අභාරවොති වෙදිතබ්බොති. භාරවතිද්දෙසෙ වුත්තවිපරියායෙන අනේවා වෙදිතබ්බො.

විවාදමූලනිද්දෙසෙ “සකම්පිපි අභාරවො”ති ආදීනං බ්‍රහ්ම අභාර වාදිසු වුත්තතයෙනෙව අනේවා වෙදිතබ්බො. අප්පනිස්සොති අතිව වුත්ති; න සන්තාරං ජෙට්ඨකං කතො විහරති. අජ්ඣාතං වාති අත්තනො සත්තානෙ වා අත්තනො පනෙව වා; සකාය පරිසායාති අනේවා. බිඛිද්ධාති පරසත්තානෙ වා පරපනෙව වා; නනු තුමෙහති තත්මිං අජ්ඣාතබිඛිද්ධාතෙදෙ සපරසත්තානෙ⁴ වා සපරපරිසාය වා; පනාණාය වාසමෙසාථාති මෙත්තාභාවනාදීති නයෙති පනාණන්තං වායමෙයාථ; මෙත්තාභාවනාදිතයෙන හි අජ්ඣාතවපි බිඛිද්ධාපි පභිගති. අන වය්‍යවාසාති අපච්චත්තභාවාය; සඤ්චිකිප්පමාසීති සකමෙව දිට්ඨිං පරමසති; යං අත්තනො, ඉදමෙව සචන්ති ගණනාති. ආධ්‍යානශාතීති දුලභගාති; අනුවාදමූලනිද්දෙසො කිඤ්චාපි විවාදමූල නිද්දෙසෙනෙව සමානොව, අථ බො අධාරස හෙදකරවජ්ඣනී නික්ඛාය විවදත්තානං කොටුපනාභාදයො විවාදමූලාති. තථා විවදත්තා පන සීලවිපතතිආදිසු අඤ්ඤාතරං විපතති. ආපජ්ජනා ‘අසුතො

1. සි. 1. මලතතො; 2. සි. මු. හතති;

3. සි. I. පටිසන්තාරං. 4. පරසත්තානො. 5. සි. මු. & II. අත්තනා.

හිකුළු අසුකං නාම විපතතිං ආපනේනා'ති වා, 'පාරුඡිකං ආපනේනාසි. සංසාදිසෙසං ආපනේනාසි'ති වා අනුවදනති. එවං අනුවදනානං කොටුපනාභාදයො අනුවාදමූලානීති අයමෙත්ථ විසෙසො.

සාග්ගිකබලමතිදෙදසෙ මෙතතවිතෙතන කතං කායකමමං මෙතනං භාසකමමං නාම. ආමි මෙව රජභා වාති සමමුඛා ව පරමමුඛා ව; තත්ථ නවකානං විවරකමාදිසු සභායභාවගමනං සමමුඛාකාය කමමං නාම. ථෙරුනං පන පාදධොවනච්ඡින්නවාතදුනාදිහෙදමපි සබ්බං සාමිවිකමමං සමමුඛා භාසකමමං නාම. උභයෙතිපි¹ දුන්නි කඛිත්තානං දුරුභණ්ඩාදිනං තෙසු අවඤ්ඤං අකඛා අත්තනා දුන්නිකඛිත්තානං විය පටිසාමනං පරමමුඛා මෙතනං භාසකමමං නාම. අසමපි බමමො සාග්ගිකොති අයං මෙතනාකායකමම සංඛාතො බමෙමා සර්තබ්බො සතිජනකො; යො නං කරෙති, තං පුග්ගලං, යෙසං කතො හොති, තෙ පසන්නවිත්තා 'අනො සප්පරිසො'ති අනුස්සරනීති අධිප්පායො, පිසකරණොති තං පුග්ගලං සමුග්ගවාරිතං පියං කරෙති; ගරුභරණොති තං පුග්ගලං සමුග්ග වාරිතං ගරුං කරෙති; සංගහාසාති ආදිසු සමුග්ගවාරිති සංගහෙ තබ්බභාවාය; තෙහි සද්ධිං අවිවාදයා² සමග්ගභාවාය එකිභාවාය ව සංවත්තති. මෙතනං චිච්ඡිකමනති ආදිසු දෙවතෙරුරෙ තිස්සතෙරු රෙති එවං පග්ගග්ග වචනං සමමුඛා මෙතනං චිච්ඡිකමමං නාම. විහාරෙ අසනේන පන තං පටිපුච්ඡන්තස්ස "කුතිං අමහාකං දෙව තෙරුරෙ? කුතිං අමහාකං තිස්සතෙරුරෙ? කද හු බො ආගමිස්සති?"ති එවං මමායනවචනං පරමමුඛා මෙතනං චිච්ඡිකමමං නාම. මෙතනා සිනෙහසිතිද්ධාති³ පන නයනාති උමමිලෙචා පසනේනා මුඛෙන ඔලොකනං සමමුඛා මෙතනං මනෝකමමං නාම. "දෙවතෙරුරෙ තිස්සතෙරුරෙ අරෙගො හොතු අප්පාඛායො"ති සමනනාගරණං පරමමුඛා මෙතනං මනෝකමමං නාම. අප්පටිමිහන්තහොගීති තෙව ආමිසං පටිමිහජ්ඣා භුඤ්ඤති, න පුග්ගලං; යො හි "එත්තකං පරෙසං දස්සාමි. එත්තකං අත්තනා භුඤ්ඤාමි. එත්තකං වා අසුකස්ස ව අසුකස්ස ව දස්සාමි. එත්තකං අත්තනා භුඤ්ඤාමි"ති පටිමිහජ්ඣා භුඤ්ඤති,⁴ අයං පටිමිහන්තහොගී නාම. අයමපන එවං අකඛා ආභතං පිණ්ඩපාතං ථෙරුසනතො පටිඨාය දඬා ගහිතාව සෙසං භුඤ්ඤති. සීලවගෙහගීති වචනතො දුස්සීලස්ස අදකුමපි වට්ටති සාරණීයබමමපුරකෙන පන සබ්බසං දුතබ්බමෙවාති වුත්තං. ගිලානගිලාපුප්ඨාකආගනතුකගමිකවිවරකමාදිපසුතානං විවේචයා දුතමපි වට්ටති. න හි එතෙ⁵ විවිතීචා දෙනෙතන පුග්ගල විහාගො කතො හොති. ඊදිසානං හි කිව්ඡ්ලාභත්තා විසෙසො කාතබ්බො යෙවාති අයං කරෙති. අබණ්ඩානීති ආදිසු යස්ස සත්තසු ආපතතිකබ්බෙසු ආදිමහි වා අනෙත වා සිකඛාපදං

1. සි. I, උභයෙති වා, 2. සි. II, අවිවාදකාය, 3. සි. II, සිතිද්ධානං.

4. සි. I, භුඤ්ඤාති.

5. සි. II, එතෙති.

තිස්සෝ ආපනතියෝ, නයිනිනි, කෙවලං පඤ්ඤාතතමෙව නත්ති, තත්ථ ආපනති චිවරසංසුගහන කුසවිරවාකචිරෙසු ථුලලවයං, අභිරෙකචිවරෙ තිස්සංගිගං පාචිතතියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨාති ඉමා තිස්සෝ ආපනතියෝ, වමෙපසාගෙහි එකා දුක්ඛට්ඨාපනතියෙව, ණො සමබ්බකමමකඤ්ඤිකපාටිවාසිකසමුච්චසක්ඛකිකෙසුපි එකාදුක්ඛට්ඨාපනතියෙව සමථකඤ්ඤිකෙ ඡන්දදයතො බීයති, බීයනං පාචිතතියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨාති ඉමා දො ආපනතියෝ, බුද්ධක චක්ඛුකෙ අත්තනො අසිතජාතං ඡින්නි, ථුලලවයං, රොමජෙ පාචිතතියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨාති ඉමා තිස්සෝ ආපනතියෝ, සෙනා සනකඤ්ඤිකෙ ගරුහකචිවරෙසු ථුලලවයං, සබ්බිකා විහාර තිකකඤ්ඤිකෙ පාචිතතියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨාති ඉමා තිස්සෝ ආපනතියෝ, සබ්බසහදෙ හෙදකානුවත්තකානං ථුලලවයං, ගණ භොජනෙ පාචිතතියනති ඉමා දො ආපනතියෝ; සමාචාරං සුච්ඡි ස්සනති වුත්තෙ චත්තකඤ්ඤිකෙ එකා දුක්ඛට්ඨාපනතියෙව, ණා සබ්බ වත්තෙසු අනාදරියෙන භොති, තථා ජාතිමොක්ඛට්ඨාපනෙ, නිකුඤ්ඤි ඛකිකෙ අපචාරණං පාචිතතියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨාති ඉමා දො ආපනතියෝ, පඤ්චසතිසංගතසතිකෙසු කෙවලං¹ ධම්මො සංගතො ආරොපිතො, නත්ති තත්ථ ආපනතීති.

බහිකසුච්ඡාදණණනා නිවසිනා.

4. 7.

ආපනතිකන් ධම්මා ජාතිනබ්බාති ආදිමති එකුත්තරිකකයෙ ආපනතිකරු ධම්මා නාම ඡ ආපනතිසමුට්ඨානාති; එතෙසං හි වසෙන පුග්ගලො ආපනතිං ආපජ්ජති, තස්මා ආපනතිකරුති වුත්තා, අනා පනතිකන් නාම සත්ත සමථා, ආපනති ජාතිනබ්බාති තයමිං තයමිං සික්ඛාපදෙ ව විහරෙහි ව වුත්තා ආපනති ජාතිනබ්බා; අනාපනතීති “අනාපනති හිකු අසාදියන්තස්සා”ති ආදිනා නයෙන අනාපනති ජාති තබ්බා; ලහුකාති ලහුකෙන විනයකමෙමන විසුජ්ඣිතතො පඤ්චවිධා ආපනති; ආරුකාති ගරුකෙන විනයකමෙමන විසුජ්ඣිතතො සංසාදි සෙසා ආපනති; කෙතථි ආකාරෙන අනාපනතිභාවං උපනෙතුං අසකකුණේයන්තො පාරජිකාපනති ව; සාමසෙසාති ංපෙඤා පාරජිකං සෙසා; අනවසෙසාති පාරජිකාපනති; දො ආපනතිකඤ්ඤි දුච්ඡුලො; අවසෙසා අදුච්ඡුලො; අපචිකමමදුක්ඛං සාවසෙසදුක්ඛදිසං, දෙසනාමාමිදුක්ඛං ලහුකදුක්ඛසංගතං; අනන්තබ්බිකාති සත්තපි ආපනතියෝ සඤ්චිව චිතිකකන්තා සග්ගන්තරුසඤ්ච මොක්ඛන්ත රුසඤ්ච කරෙන්නතී අන්තරුසිකා; අජානන්තන චිතිකකන්තා පන

පණ්ණාසකවිජයාපනති නෙව සංගතනතුරුයං න මොක්කනතුරුයං කණ්ණාසකවිජයාපනති අනුගතනසිකා. අනතුරුසිකා ආපනනසංඝපි දෙසනාගාමිනි. දෙසෙනා වුට්ඨානගාමිනිතො වුට්ඨාය සුද්ධිං පත්තසංගාමගේර භූමියං සිතසංගාම ව අවාරිතො සංගමොක්කමගෙහාති. සාවජ්ජපඤ්ඤානතිනි ලොකවජ්ජා; අනවජ්ජ පඤ්ඤානතිනි පණ්ණාසකවිජයා; කිංචිසංගො¹ සමුට්ඨිනා නාම යං කණ්ණෙනො ආපජ්ජති පරාජිකාපත්ති විය; අකිංචිසංගොති යං අකණ්ණෙනො ආපජ්ජති, විවර අනවිට්ඨානා පත්ති විය; කිංචිසංගොති යං කණ්ණෙනො ව අකණ්ණෙනො ව ආපජ්ජති, කුටිකාරුපත්ති විය; සුඛබ්බාසනාතිනි පඨමං ආපනනා පත්ති; අසමපනාතිනි පාරිවාසිකාදිති පච්ඡා අපානනා; සුඛබ්බාසනාතිනං අනගතපනාති නාම මූලවිසුද්ධියා අනතුරුපත්ති; අසමපනාතිනං අනගතපනාති නාම අග්ග²විසුද්ධියා අනතුරුපත්ති; කුරුඤ්ඤං පන “සුඛබ්බාසනාති නාම පඨමං ආපනනා; අසමපනාති නාම මානත්තාරකකාලෙ ආපනනා; සුඛබ්බාසනාතිනං අනගතපනාති නාම පරිවාසෙ ආපනනා; අසමපනාතිනං අනගතපනාති නාම මානත්තවාසෙ ආපනනා”ති වුත්තං. ඉදං හි එකෙන පරියායෙන යුජ්ජති. දෙසිනා ගණනු පහා නාම යා ධුරතිකෙට්ඨං කන්ධා පුන න ආපජ්ජසංගාමිනි දෙසිනා හොති; අගණනුපහා නාම යා ධුරතිකෙට්ඨං අකන්ධා සලසංගෙ නෙව විනෙතන අපරිසුද්ධික දෙසිනා හොති; අගං හි දෙසිනාපි දෙසිගණනං න උපෙති. අට්ඨමෙ වජ්ජසමි භික්ඛු³ඥා පාරාජික මෙව හොති. පඤ්ඤානති ජාතිගබ්බාති ආදිසු නවසු පදෙසු පඨම පාරාජික පුච්ඡාය වුත්තනගෙතෙව විනිවර්ණයා වෙදිතබ්බො. පුලල වජ්ජාති පුලලදෙසෙ පඤ්ඤාතො ගරුකාපත්ති; අපුලලවජ්ජාති ලහුකා ආපත්ති; ගිහිපටිසංසුතොති සුඛමමනෙරුසං ආපත්ති යා ව ඛමමකසංගාම පටිසංගාමයං අසවොපනෙ ආපත්ති; අවසෙසා න ගිහිපටිසංසුතො; පඤ්ඤානතුරුසංගාමාපත්ති නිසංගා; සෙසා අනිසංගා; ආදිකණ්ණි සුදිනනනෙරුදිආදිකමකො; අනාදිකණ්ණි මකකපි සමණාදි අනුපඤ්ඤාතතිකාරකො; අඛිට්ඨාසනාතිනා නාම යො කදුචි කරගමි ආපත්තිං ආපජ්ජති; අනිග්ගාසනාතිනො නාම යො තිට්ඨං ආපජ්ජති; වොදකො නාම යො වජ්ජනා වා ආපත්තියා වා පරං වොදෙති; යො පන එවං වොදිතො අගං බුද්ධිසංගා නාම; පඤ්ඤාසුඛ ඛමමසු අපට්ඨිතාතිනා අභූතෙන වජ්ජනා වොදෙතො අඛමමවොදකො නාම; තෙන තථා වොදිතො අඛමමබුද්ධිසංගා නාම; විපරිජායෙන ඛමමවොදකබුද්ධිසංගා වෙදිතබ්බො. මිච්ඡාකතියතෙති වා සමමකතියතෙති වා ඛමමති සමනනාගතො නිසංගො; විපරිතො අනිසංගො, සාවකා ගබ්බාසනාතිනා නාම; බුද්ධා ව පච්චෙකබුද්ධා ව අගබ්බාසනාතිනා නාම; උකෙට්ඨිකාමකතො උකෙට්ඨිකාමකො නාම; අවසෙසවතුබ්බිධිතජ්ජාතිකමකතො

1. සි. I කිරියතො.

2. සි. I. අග්ග.

3. සි. මු. & I. ගණනුපහා.

අනුකම්පනකො නාම; අයං හි උපොසථං වා පචාරණං වා ධම්මපරි
භොගං වා ආමිසපරිභොගං වා න කොපෙති. "මේතනිං හි කුණ්ණිං
තාසෙථ. දුසකො තාසෙතබ්බො. කණ්ටකො සමිණුදොසො තාසෙ
තබ්බො"ති එවං ලිඛගදකේතවමසංවාසනාසනාති නාසිතො වා නාසී
තකො නාම; සෙසා සබ්බෙ අනාසිතකා; යෙන සද්ධිං උපොසථාදිකො
සංවාසො අප්පි, අයං සමානසංවාසකො; ඉතරො නානාසංවාස
කො; සො කම්මතානාසංවාසකො ලද්ධිතානාසංවාසකොති දුට්ඨො
හොති. ධූපනං ජාතිතබ්බතති "එකං හිතවෙ අධම්මිකං පාති
මොක්ඛට්ඨපත"නති ආදිතා නයෙන චුත්තපාතිමොක්ඛට්ඨපතං
ජාතිතබ්බතති අපෙඨා.

එකකවණ්ණනා නිවසිතා.

4. 8.

දුකෙසු - සවිත්තකා ආපත්ති සඤ්ඤාවිමොක්ඛා. අවිත්තකා නො
සඤ්ඤාවිමොක්ඛා; ලද්ධංගමාපනතිකස්ස ආපත්ති නාම භූතාරොවනා
පත්ති. අලද්ධංගමාපනතිකස්ස අභූතාරොවනාපත්ති;¹ සද්ධම්මපටිසං
සුත්තා නාම පදසො ධම්මාදිකා. අසද්ධම්මපටිසංසුත්තා නාම දුටුල්ල
වාචාපත්ති. සපටිකඛාරපටිසංසුත්තා නාම නිස්සග්ගිඤ්චන්තො අනිස්ස
ජ්ඣා පරිභොගෙ, පත්තචිවරානං නිදහනෙ, කිලිට්ඨචිවරානං අධො
වනෙ, මලගතතිත්තපත්තස්ස අපවනෙති, එවං අසුත්තපරිභොගෙ
ආපත්ති. සපටිකඛාරපටිසංසුත්තා නාම, සසිකමඤ්චපිඨාදිතං
අජේඛාකාසෙ සන්ධරණඅනාපුච්ඡාගමනාදිසු ආපජ්ජිතබ්බා ආපත්ති.
සපුගගලපටිසංසුත්තා නාම "මුදුපිට්ඨිකස්ස ලම්භස්ස උගුරුතා අභිත
ජානං පෙලලතතස්ස"ති ආදිතා නයෙන චුත්තාපත්ති. සපුගගලපටිසං
සුත්තා නාම මෙථුතධම්මකායසංසග්ගපභාරදානාදිසු චුත්තාපත්ති.
සිඛරිණිං² "සිඛරිණිසී"ති සචංග භණ්ණොගාරුකං ආපජ්ජති. "සමප
ජාතමුතවාදෙ පාවිතනි"නති මුතා භණ්ණොගා ලුහුකිං. අභූතා
රොවනෙ මුතා භණ්ණොගා ගාරුකිං. භූතාරොවනෙ සචංග භණ්ණොගා
ලුහුකිං. සඛසකම්මං වග්ගං කරස්සාමිති අනෙතාසීමාය එකමනෙත නිසී
දනෙතා භූමිගණනා ආපජ්ජති නාම. සචෙ පත අඛලුලිමත්තමපි ආකා
සෙ තිට්ඨොය, න ආපජ්ජොය, තෙන චුත්තං 'නො වෙහාසගණො'ති.
වෙහාසකුටියා ආගච්චපාදකං මඤ්චං වා පිඨං වා අභිතිසීදනො
වෙහාසගණො ආපජ්ජති නාම, සචෙ පත තං භූමියං පඤ්ඤපෙඤා
නිපජ්ජොය න ආපජ්ජොය, තෙන චුත්තං 'නො භූමිගණනා'ති.
ගම්ඨො ගම්ඨවත්තං අපුරෙඤා ගච්ඡනො නික්ඛමණො ආපජ්ජති
නාම, නො පටිසගණනා. ආගන්තුකො ආගන්තුකවත්තං අපුරෙඤා
සජ්ජතුපාහනො පටිසගණනා පටිසගණනා ආපජ්ජති නාම, නො

1. සි. I. අභූතාරොවනාපත්ති.

2. සි. I. සිඛරිණි.

තික්කමගෙනා ආදියගෙනා ආපජ්ජති නාම තික්කුණි අතිගමිතරං
 උදකපුද්ධිකං ආදියමානා; දුබ්බඤ්ඤකරණං අනාදිසිත්වා විවරං පරි
 භුඤ්ජනො පන අනාදියගෙනා ආපජ්ජති නාම. මුග්ගහාදිති
 තිත්ථියබ්බතාති සමාදියනො සමාදියගෙනා ආපජ්ජති නාම. පාරි
 වාසිකාදයො පන තජ්ජනියාදිකම්මකතා වා අත්තනො වත්තං අසමාදි
 යනො ආපජ්ජනති නාම. තෙ සක්ඛාය චුත්තං “අභ්වාපනති න
 සමාදියගෙනා ආපජ්ජති”ති. අඤ්ඤාතිකාය භික්කුණියා විවරං සිබ්බ
 නො වෙජ්ජකම්මවණ්ඤාගාරිකකම්මචිත්තකම්මාති වා කරොතො
 කාමගෙනා ආපජ්ජති නාම. උපජ්ඣායවත්තාදිති අකරොතො
 අකාමගෙනා ආපජ්ජති නාම. අඤ්ඤාතිකාය භික්කුණියා විවරං දද
 මානො දෙදගෙනා ආපජ්ජති නාම. සද්ධිවිහාරිකඅනෙතවාසිකානං
 විවරදීති අදෙදගෙනා අදෙදගෙනා ආපජ්ජති නාම. අඤ්ඤාතිකාය
 භික්කුණියා විවරං ගණනෙනා පතිගණනගෙනා ආපජ්ජති නාම.
 “න භික්කුවෙ මව්වාදො න ගහෙතබ්බො”ති වචනතො ඔවාදං අගණන
 නො න පතිගණනගෙනා ආපජ්ජති නාම. තිස්සගගිවච්ඡං අතිස්ස
 ජිත්වා පරිභුඤ්ජනො පටිගොගෙනා ආපජ්ජති නාම. පඤ්චාතිකං
 සම්ඝාපිවරං අතික්කාමයමානො¹ න පටිගොගෙනා ආපජ්ජති නාම.
 සභගාරසෙය්‍යං රතනිං ආපජ්ජති නාම; නො දිවා. ආරං අසංවරිත්වා
 පතිසලලියනො දිවා ආපජ්ජති නාම, නො රතනිං. එකරත්තඡරත්ත
 සත්තාහදසාහමාසාතික්කමෙසු චුත්තං ආපත්තිං ආපජ්ජනො
 අරුණගෙනා ආපජ්ජති නාම. පවාරෙත්වා භුඤ්ජනො න අරු
 ණගෙනා ආපජ්ජති නාම. භූතගාමඤ්ඤව අභිගජාතඤ්ඤ ඡිද්දනො
 ඡිද්දගෙනා ආපජ්ජති නාම. කෙසෙ වා නබෙ වා න ඡිද්ද
 නො න ඡිද්දගෙනා ආපජ්ජති නාම. ආපත්තිං ඡාදෙනො,
 ඡාදෙගෙනා ආපජ්ජති නාම. “ගිණෙන වා පණෙණෙන වා පටිච්ඡා
 දෙත්වා ආගන්තබ්බං. නතෙව නගෙන ආගන්තබ්බං. යො ආග
 වෙජ්ජය ආපත්තිං දුක්ඛට්ඨස්ස”ති ඉමං පන ආපත්තිං න ඡාදෙනො
 න ඡාදෙගෙනා ආපජ්ජති නාම. කුසම්ඨිදීති ධාරෙනො
 ධාරෙගෙනා ආපජ්ජති නාම. “අයනෙත භික්කු පත්තො යාව
 ගෙදතාය ධාරෙතබ්බො”ති ඉමං ආපත්තිං න ධාරෙනො න
 ධාරෙගෙනා ආපජ්ජති නාම. “අත්තතා වා අත්තානං නානා
 සංවාසකං කරොති”ති එකසීමාය දවිසු සබ්බෙසු නිසින්නෙසු එකසම්ම
 පකෙඛ නිසිදිත්වා පරපකඛස්ස ලද්ධිං ගණනෙනා යසම්ම පකෙඛ
 නිසින්නො තෙසං අත්තනාම අත්තානං නානාසංවාසකං කරොති
 නාම. යෙසං සත්තිකෙ නිසින්නො තෙසං ගණපුරකො හුත්වා කම්මං
 කොපෙති, ඉතරෙසං ගත්ථපාසං අනාගතත්තා, සමානසංවාසකෙසි
 එසෙව නයො, යෙසං හි සො ලද්ධිං රෙවෙති, තෙසං සමානසංවාසකො
 හොති, ඉතරෙසං නානාසංවාසකො, සත්තාපනතිසො සත්තා

1. සි. මු. & I. අසමාදියනො ආපජ්ජති. 2. සි. I. අතික්කාමයමානා.

සහතිකකඩාති ආපජ්ඣබලතො ආපතතියො, රුසටොන බකාති; එවං දොයෙව නාමාති හොනතීති නාමවසෙන දුතං දස්සිතං. කමෙති න වා සලාකගාහෙන වාති එත් උද්දෙසො වෙව කමෙඤ්ච එකං; වොහාරො වෙව අනුසාවතා ව සලාකගාහො ව එකං; වොහාරානුසාවත සලාකගාහා පුබ්බගාහා; කමෙඤ්ච උද්දෙසො ව පමාණං.

අද්ධානානිනො නාම උභයවිසතිවසො; අඛණ්ඩිනො නාම. හත්ථිත්තාදිහෙදො; චජ්ඣුචිසෙනො නාම; පණ්ඩකො තීරච්ඡාන ගතො උභතොව්‍යඤ්ඤතකො ව අවසෙසා ථෙය්‍යසංවාසාදයො අට්ඨ අභබ්බපුග්ගලා කරණ දුක්ඛකායා¹ නාම; දුක්ඛතකීරියා දුක්ඛතකමො ඉමසමිං යෙව අත්තභාවෙ කතෙත අත්තනො කමෙතිත අභබ්බට්ඨානං පතකාති අත්තො. අපට්ඨපුග්ග නාම අපරිපුර්ණපත්තවිවරො; නො ව යාවතී නාම උපසම්පදං න යාවතී; අලජ්ජියං ව බාලියං වාති අලජ්ජ සවෙපි තිට්ටකො හොති, බාලො ව සවෙපි සට්ඨිවසො හොති, උහොපි තිස්සාය න වත්ථබ්බං. “බාලියං ව ලජ්ජියං ව යාවතී” වාති එත් බාලියං “චං තිස්සායං ගණ්ඨා”ති ආණායපි තිස්සායො දුතබ්බො. ලජ්ජියං පන යාවත්තස්සෙව. සාතිසාරනාති සදෙයං; යං අජ්ඣා වරතො ආපතති ආපජ්ජති. කාසෙන පටිකොකාසනා නාම හත්ථි විකාරාදීති පටිකොකාසනා; කාසෙන පටිජානාතීති හත්ථිකාරාදීති පටිජානාති; උපසාදිකා නාම උපසාදො; සිකුපසාතිකා නාම සිකු පසාදො; හොගුපසාතිකා නාම පරිහොගුපසාදො; තත්ථ තිස්සා සිකා අසිකකතො සිකුපසාතිකා වෙදිතබ්බො. සසිකං වා පුග්ගලිකං වා දුපපරිහොගං භුඤ්ඤතො හොගුපසාතිකා වෙදිතබ්බො. ඔව ඔවන සිකාති දො අත්තො විනයෙ සිද්ධා; සඤ්ඤානං නාම සකලෙ විනය පිටතෙ කපපියංකපපියවසෙන පඤ්ඤානං; සඤ්ඤානානුලොමං නාම චතුස්ථ මහාපදෙසෙසු දට්ඨබ්බං. සෙකුසානොති පට්ට්ඨසාදො; යෙන විතෙතන අකපපියං කරෙය්‍ය, තස්ස විතතස්සාපි අනුපාදනනාති අත්තො. මනකාසිනාති මත්තාය පමාණෙන කරණං; පමාණ ධාන නාති අත්තො. කාසෙන ආපජ්ජතීති කායඥාරිකං කායෙන ආපජ්ජති; විච්ඡාරිකං වාචාස; කාසෙන උට්ඨාතීති තිණ්වත්ථාරකසමථෙ විතාපි දෙසනාය කායෙනෙව වුට්ඨාති; දෙසෙත්වා වුට්ඨගතො පන වාචාස වුට්ඨාති. අභ්‍යන්තරපටිකොකො නාම අජෙකාගරණපරිහොගො; බාහිරපටිකොකො නාම සිත්තකණ්ඨො; අනාගතං භාරං වහතීති අපේරෙව සමානො පේරෙව් වතිතබ්බං විජනගාහබ්බමජේඛසකාදි භාරං වහති; තං නිත්ථරිතුං විරියං ආරහති; ආගතං භාරං න වහතීති පේරෙ පේරතිවං න කරෙති; “අනුජානාමි තිකකවෙ පේරෙන තිකකුතා සාමං වා ධර්මං භාසිතුං; පරං වා අජෙකසිතුං. “අනුජානාමි තිකකවෙ පේරධෙය්‍යං පාතිමොක්ඛ”නාති එවමාදි සබ්බං පරිහාපෙතීති අත්තො. න ඤාඤාචොසිතබ්බං. ඤාඤාචොසිතීති න

1. සි. මු. & II, දුක්ඛකායො.

2. සි. මු. අලජ්ජියං වා 2.

කුකකුච්චාසිතබ්බං කුකකුච්චාසිතා න කණ්ණි; කුකකුච්චාසිතබ්බං න කුකකුච්චාසිති කුකකුච්චාසිතබ්බං න කුකකුච්චාසිතා කණ්ණි; එතෙසං දවින්නං දිවා ව රතොතා ව ආසවා වාසිනන්ති අන්තා. අනන්තරදුකෙපි චුත්තපටිපක්ඛවසෙන අන්තො වෙදිතබ්බො. සෙසං තත් තත් චුත්තනසායනා උත්තානමෙවාති.

දුක්ඛවිශේෂයා නිවසිතා.

4. 9.

තිකසු. - අන්තාපනති නිවසිතො හගවති ආපජ්ජති අති ආපත්ති යං තිවසිතො හගවති ආපජ්ජති අන්තා; එස නයො සබ්බත්. තත් රුහිරුපපාදපතති තිවසිතො ආපජ්ජති. “එතරති බො පනානඤ්ඤ භික්ඛු අඤ්ඤමඤ්ඤං ආවුසොවාදෙන සමුද්වරතති. න වො මමච්චයෙන එවං සමුද්වරිතබ්බං. නවකෙන ආනඤ්ඤ භික්ඛුනා පෙරෙ භික්ඛු ‘හතො’ති වා ‘ආයසමා’ති වා සමුද්වරිතබ්බො”ති වච නතො පෙරං ආවුසොවාදෙන¹ සමුද්වරණපච්චයා ආපත්ති පටිතිබ්බු තෙ හගවති ආපජ්ජති, නො තිවසිතො. ඉමා ඥෙ ආපත්තිසො ධපෙත්වා අවසොසා ධරතොපි හගවති ආපජ්ජති, පටිතිබ්බු නෙපි. පවාසෙත්වා අනතිරිත්තං භුඤ්ජන්තො ආපත්තිං කාලෙ ආපජ්ජති නො විකාලෙ. විකාලභොජනාපත්තිං පන විකාලෙ ආපජ්ජති නො කාලෙ. අවසොසා කාලෙ වෙච ආපජ්ජති විකාලෙ ව. සහගාර සෙයං රතති. ආපජ්ජති. ආරං අසංවරිත්වා පතිසලලියනං දිවා. සෙසං රතති. වෙච දිවා ව. “දසවසොමති. අතිරෙකදසවසොමති”ති බාලො අවසන්තො පරිසං උපට්ඨාපෙත්තො දසවසො ආපජ්ජති නො උනදසවසො. ‘අහං පණ්ණිතො වසන්තො’ති නවො වා මජ්ඣිමො වා පරිසං උපට්ඨාපෙත්තො උනදසවසො ආපජ්ජති නො දසවසො. සෙසං දසවසො වෙච ආපජ්ජති උනදසවසො ව. ‘පඤ්චවසොමති’ති බාලො අවසන්තො අතිසාය වසන්තො පඤ්චවසො ආපජ්ජති. ‘අහං පණ්ණිතො වසන්තො’ති නවකො අතිසාය වසන්තො උනපඤ්චවසො ආපජ්ජති. සෙසං පඤ්චවසො වෙච ආපජ්ජති උනපඤ්චවසො ව. අනුපසම්පන්නං පදසො ධම්මං වාචෙත්තො, මාභුගාමස්ස ධම්මං දෙසෙන්නොති එවරුපි. ආපත්තිං කුසලමිත්තො ආපජ්ජති. පාරුජිකවිසච්ඡිකායසංගදුට්ඨිලලඅත්ත කාමපාරිවරියදුට්ඨදෙසසම්ඝසෙදපහාරදුතතලසතතිකාදිහෙදං. අකුසලමිත්තො ආපජ්ජති. අසංවිච්චිසහගාරසෙයාදිං අව්‍යාකෘත මිත්තො ආපජ්ජති. යං අරභාව ආපජ්ජති, සබ්බං අව්‍යාකෘතමිත්තො ආපජ්ජති. මෙත්තධම්මාදිහෙදමාපත්ති සුච්චෙදනාසම්ඛති ආපජ්ජති. දුට්ඨදෙසාදිහෙදං දුක්ඛවේදනාසම්ඛති. යං සුච්චෙදනාසම්ඛති ආපජ්ජති, නං යෙව මජ්ඣිකො හුත්වා ආපජ්ජන්තො අදුක්ඛම සුච්චෙදනාසම්ඛති ආපජ්ජති.

1. සි. 1. ආවුසවාදෙන.

2. සි. 1. අතිසාය.

නිසේ පටිකේතුවානි බුද්ධියා ගතවතො තයො පටිකේතවා; චතුසු පච්චයෙසු මහිව්ඡනා අසනතුමසිනා කිලෙසසලලබතකපටිපතතියා අගොපනා, ඉමං හි තයො ධම්මා බුද්ධින ගතවතො පටිකේතනා. අපි ච්ඡිනාදයො පත තයො බුද්ධින ගතවතො අනුඤ්ඤානා. තෙන වුත්තං “නිසේ අනුඤ්ඤානා”ති. ‘දසවෙස්සාමනි’ති පරිසං උපට්ඨාපෙනො, ‘සඤ්චවෙස්සාමනි’ති නිසංසං අගණ්ණනො බාලො ආපජ්ජති නො පණ්ඩිතො.¹ උභදසවෙස්සො ‘ව්‍යතොමනි’ති බහුසුතතො පරිසං උපට්ඨාපෙනො උභපසඤ්චවෙස්සො ච නිසංසං අගණ්ණනො පණ්ඩිතො ආපජ්ජති නො බාලො; අවසෙසං පණ්ඩිතො චෙව අපජ්ජති බාලො ච. වස්සං අනුපගච්ඡන්තො කාලෙ ආපජ්ජති නො ජුණ්ණ. මහාපචාරණං අපචාරෙනො ජුණ්ණ ආපජ්ජති නො කාලෙ. අවසෙසං කාලෙ චෙව ආපජ්ජති ජුණ්ණ ච. වස්සුපගමනං කාලෙ කප්පති නො ජුණ්ණ. මහාපචාරණං පචාරණං ජුණ්ණ කප්පති නො කාලෙ. සෙසං අනුඤ්ඤාතකං කාලෙ කප්පති ජුණ්ණ ච.

කතතිකපුණ්ණමාසියා පච්ඡිමෙ පාරිසද්දවසෙ විකපෙපඤ්ඤා ධර්මා වසිකසාපිකං නිවාසෙනො හෙමනො ආපජ්ජති. කුරුඤ්ඤාමසන කතතිකපුණ්ණමද්වසෙ අපච්චුද්ධිරිනා හෙමනො ආපජ්ජති වුත්තං. තමපි සුවුත්තං. “වාතුමාසං අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකපෙපතු”නති ති වුත්තං. අතිරෙකමාසෙ සෙසෙ ගිව්හානෙ පරියෙසෙනො අතිරෙ කඤ්චමාසෙ සෙසෙ කඤ්චා නිවාසෙනො ව ගිමෙහ ආපජ්ජති නාම. සතියා වසිකසාපිකාය නගෙයා කායං ඔවස්සාපෙනො වසෙස ආපජ්ජති නාම. පාරිසද්ධි² උපොසථං වා අධිට්ඨානුපොසථං වා කණෙනො සබ්බො ආපජ්ජති. සුතතුද්දෙසඤ්ච අධිට්ඨානුපොසථඤ්ච කණෙනො ගණො ආපජ්ජති. එකො සුතතුද්දෙසං කණෙනො සුගහලො ආපජ්ජති. පචාරණංපි එසෙව තයො. සංසුපොසථො ව සබ්බපචාරණං ව සබ්බසෙසං කප්පති. ගණුපොසථො ව ගණපචාරණං ව ගණසෙසං කප්පති අධිට්ඨානුපොසථො ව පචාරණං ව සුගහලසෙසං කප්පති. ‘පාරජිකං ආපනොමනි’ති ආදීති ගණෙනො වඤ්ඤං ඡාදෙති න ආපනති. ‘මෙට්ඨං ධම්මං පතියෙමි’නති ආදීති ගණෙනො ආපනති ඡාදෙති නො වඤ්ඤං. තෙව වඤ්ඤං න ආපනති ආරොචෙති, අයං වඤ්ඤං චෙව ඡාදෙති ආපනතිඤ්ච.

පටිච්ඡාදෙතිති පටිච්ඡාදී; ජත්තාසරමෙව පටිච්ඡාදී ජත්තාසර පටිච්ඡාදී. ඉතරසුපි එසෙව තයො. දාරං පිදතිනා අනො ජත්තාසර ජිතෙන පරිකම්මං කාතුං වට්ටති. උදකෙ ඔතිණ්ණනාපි එතදෙව වට්ටති. උභයත්ථ බාදතුං භුඤ්ජිතුං වා න වට්ටති. වන්තපටිච්ඡාදී සබ්බකපටියතාය තාය පටිච්ඡනෙන සබ්බං කාතුං වට්ටති. වගනතිති නියනති; නිදං වා පටිකේතාසං වා න ලභනති. වඤ්ඤ

මණඩලං අඛමනිකාධුමරජරුහුමිමුතතං විවමං යෙව විශේවනි. න තෙසු අඤ්ඤාතරෙන පටිවජ්ඣනං, තථා සුපිණමණඩලං. ධම්මවිභංගොපි විවරිතා; විහජිතා දෙසියමානොව විශේවනි නො පටිවජ්ඣනො.

අඤ්ඤාත හෙසජේත කරණීයෙ අඤ්ඤා විඤ්ඤාපෙතො; ගිලා නො ආපජ්ජති. න හෙසජේත කරණීයෙ හෙසජේ විඤ්ඤාපෙතො අගිලානො ආපජ්ජති. අවසෙසං ආපතති ගිලානො වෙව ආපජ්ජති අගිලානො ව. අනො ආපජ්ජති නො බගිති අනුපබජ් සෙය්සං කපපනො අනො ආපජ්ජති; බගි ආපජ්ජති නො අනොගි සබ්බකං මඤ්ඤාදිං අජේකානාසෙ සන්තිතා; පකකමනො බගි ආපජ්ජති. අවසෙසං පන අනො වෙව ආපජ්ජති බගි ව. අනො සිමා යනති ආගනානුකො ආගනානුකවතං අදෙසෙයා; සන්තනාගතො විහාරං පටිසෙනො උපවාරපිමං ඔක්කතමනොව¹ ආපජ්ජති. බගිසිමායාති ගමිකො දුරුගණිපරිසාමිනාදිගමිකවතං අපුරෙයා; පකකමනො උපවාරපිමං අතික්කතමනොව ආපජ්ජති. අවසෙසං අනොගිමායසෙව ආපජ්ජති බගිසිමායසෙව. සති බුඩ්ධතර අනර්ඝියො ධම්මං භාසෙනො සබ්බමජේකා ආපජ්ජති නාම. ගණ මජේකාපි සුගගලසනිකෙපි එසෙව නයො.

කාසෙන වුට්ඨාගිති තිණ්ට්ඨාරකසමපේත වට්ඨාති කායං අවා ලෙයා වාචාය දෙසෙනාය වාචාය වුට්ඨාති. විනිමපයුතං කාය කිරියං කායා දෙසෙනායා කාසෙන වාචාය වුට්ඨාති නාම. සබ්බ මජේකා දෙසනාගාමිපි වට්ඨානගාමිපි වුට්ඨාති. ගණපුගලමජේකා පන දෙසනාගාමියෙව වට්ඨාති. ආගාලාය වෙහෙසනාති ආගාලාය දලහවාය වෙහෙය්; තජ්ජනියකමමාදිකතය් වතනං න පුරයො ශුච්චිතො සබ්බො උකෙබ්ජනියාමිමං කරෙය්සාති අනො අලජ්ජි ව නොති බාලො ව අපකතනො වාති එත් “බාලො අයං ධම්මා ධම්මා න ජානාති”ති අපකතනො වා “ආපකතනාපතති න ජානාති”ති න එතනාවතුා කම්මං කාතබ්බං; බාලහාවමුලකං පන අපකතනහාව මුලකඤ්ච ආපතති ආපකතන කම්මං කාතබ්බනති අනො. අබ්බිලෙ සිලවිපනො නාම ථෙව ආපතතිකබ්බෙ ආපනො; ආවාර විපනො නාම පඤ්ච ආපතතිකබ්බෙ ආපනො; දිට්ඨිවිපනො නාම අත්තගාතිකාය දිට්ඨියා සමිත්තාගතො; තෙසං ආපතති. අපය්ස නොනං අපටිකරෙන්නානං දිට්ඨිඤ්ච අනිය්සජනානංයෙව කම්මං කාතබ්බං.

කාසිකො දමො නාම පාසකාදිජ්ජනකිලකාදිගෙදො අනාවායෙ; වාචසිකො දමො නාම මුඛාලමරකරණදිගෙදො අනාවායෙ; කාසික වාචසිකො නාම නවවනගායනාදිගෙදො මිනිපි ආරෙති අනාවායෙ; කාසිකො අනාවායෙ නාම කායආරෙ පඤ්ඤාතසසිකාපද

1. සී. 1. ඔක්කතමනෙහ.

විනික්කමො; වාචසිකො අනාමානේ නාම වච්ඡාපෙ පඤ්ඤානත සික්කාපදවිනික්කමො; කාසිකවාචසිකො නාම ආරඤ්ඤාපි පඤ්ඤානතසික්කාපදවිනික්කමො; කාසිකන උපසාතිකෙනාති කාය ආරෙ පඤ්ඤානතසික්කාපදයං අසික්කණෙන; යො හි තං න සික්කති, සො නං උපසාතෙති, තස්මා තස්ස තං අසික්කණං 'කාසිකං උපසාතික'නති වුවවති සෙසපදඤ්ඤාපි එසෙව නයො, කාසිකෙන මිච්ඡාජීවනාති ජංඝපෙසතිනාදිනා වා - ගණිචාල නාදිනා වා වෙජ්ජකමෙතන; වාචසිකනාති සාසනඋග්ගණ අරෙවනාදිනා; තතිපදං උභයසම්පයොගවසෙන වුත්තං.

අලං හික්ඛු මා ගණිතනති 'අලං හික්ඛු මා ගණිතං කරි මා කලහං. මා විවාදං කරි'ති අරෙත; න වොගභිනබ්බනති න කිංඤ්චි වතතබ්බං; වදන්තොපි හි තාදිසස්ස න වචනං සොතබ්බං මඤ්ඤනති. න කිංඤ්ඤාපි පමෙවකම්මානෙති කිංඤ්ඤාපි විජනගාභාදිකෙ එකයම්මපි ජෙට්ඨකම්මානෙ න ධම්පතබ්බොති අරෙත. ඔක්කාසං කාරෙතනස්සාති 'කරොතු ආයස්මා ඔක්කාසා, අහං තං වනතුකාමො'ති එවං ඔක්කාසං කාරෙ තනස්ස; නාලං ඔක්කාසකම්මං කාතුනති 'කිං තිං කරියාසි'ති ඔක්කාසො න කාතබ්බො; සම්මනිසං නාදුතබ්බනති වචනං න ආදුතබ්බං, වච නම්මි න සොතබ්බං; යත් ගහෙත්වා ගතතුකාමො හොති, න තත් ගතතබ්බනති අරෙත. තිහමෙගති සමගාමිගනස්ස හික්ඛුනො චිත්තොති යං සො ජානාති, සො තස්ස විතයො නාම හොති. සො න පුච්ඡිතබ්බොති අරෙත. අනුසොගො න දුතබ්බොති ඉදං කප්ප තීති පුච්ඡිතනස්ස පුච්ඡාය ඔක්කාසො න දුතබ්බො; අඤ්ඤං පුච්ඡාති වතතබ්බො. යොපි තං පුච්ඡති, සො අඤ්ඤං* පුච්ඡාති වතතබ්බො. ඉති සො නෙව වතතබ්බො නාස්ස පුච්ඡා සොතබ්බොති අරෙත. විනිසො නු සාකම්මිකාබ්බොති විතයපඤ්ඤා න සාකම්මිතබ්බො; කප්පියාකප්පියකපා න සංසඤ්ඤතබ්බො. ඉදමස්සභාසාති එතං බ්‍රහ්මවාරි පටිඤ්ඤාතාදිකං ලද්ධං විජිතිත්වා; සුද්ධං බ්‍රහ්මවාරිනති බිණ්ණසවං හික්ඛුං; පානව්‍යානං ආපජ්ජතිති පානව්‍යාභාවං පතිසෙවනං ආපජ්ජති; ඉදමස්සභාසාති වචනතො පතං තං බ්‍රහ්මවාරිපටිඤ්ඤාතං පභාය බිණ්ණසවං 'මුසා මයා ගණිතං. බම්ම මෙ'ති බමාපෙත්වා 'තත්ති කාමෙසු දෙසො'ති ලද්ධං විජිතිත්වා ගතිවිසෙසාධනං කාරෙය්‍ය; අකුසලමුලානිති අකුසලානි වෙව මුලානි ව; අකුසලං වා මුලානි; කුසලමුලෙසුපි එසෙව නයො. දුටු වරිතානි විරුපානි වා වරිතානි දුටුවිදානි. සුටු වරිතානි සුඤ්ඤානි වා වරිතානි සුටුවිදානි. කායෙන කරණ භූතෙන කතං දුටුවරිතං කායදුටුවරිතං. එස නයො සබ්බත්. සෙසං තත් තත් වුත්තතය්‍යතා උත්තානමෙවාති.

තිකමණ්ණනා හිට්ඨිතා.

4. 10.

චතුකේකසු සකවාමාස ආපස්සති පරවාමාස වුට්ඨානීති වචි
 ආරිකං පදසොධම්මාදිහෙදං ආපනතිං ආපස්සතී තිණවත්තරකසමථ
 ධ්මානං ගතො පරස්ස කම්මවාමාස වුට්ඨානී; පරවාමාස¹ ආපස්සති
 සකවාමාස වුට්ඨානීති පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිතිස්සග්ගෙ පරස්ස
 කම්මවාමාස ආපස්සති; පුග්ගලස්ස සන්තිකෙ දෙසෙනො සකවාමාස
 වුට්ඨානී; සකවාමාස ආපස්සති සකවාමාස වුට්ඨානීති වචිආරිකං
 පදසොධම්මාදිහෙදං ආපනතිං සකවාමාස ආපස්සති; දෙසෙනො
 වුට්ඨකතොපි සකවාමාස වුට්ඨනති; පරවාමාස ආපස්සති පරවාමාස
 වුට්ඨානීති යාවතනියකං සංඝාදිසෙසං පරස්ස කම්මවාමාස ආප
 ස්සති; වුට්ඨකතොපි පරස්ස පරිවාසකම්මවාමාදීති වුට්ඨානී; තතො
 පරෙසු කායආරිකං ඝාතෙන ආපස්සති. දෙසෙනො වාමාස
 වුට්ඨානී. චිත්ආරිකං වාමාස ආපස්සති. තිණවත්තරකෙ ඝාතෙන
 වුට්ඨානී. කායආරිකං ඝාතෙන ආපස්සති. තමෙව තිණවත්තරකෙ
 ඝාතෙන වුට්ඨානී. වචිආරිකං වාමාස ආපස්සති. තමෙව දෙසෙනො
 වාමාස වුට්ඨානී. සංඝිකම්මෙවස්ස අනුමතො පච්චත්තරණෙන
 අනත්තරතො² කායචුසනෙ ලොමගණනය ආපස්සතඛාපනතිං සහ
 ගාරසෙය්‍යාපනතිඤ්ච පසුතෙනා ආපස්සති. පබ්බතීතො පන ආපනත
 භාවං ඤ්ඤා දෙසෙනො පබ්බුදධා වුට්ඨානී. ජග්ගතො ආපස්සතී
 පන තිණවත්තරකසමථධ්මාතෙ සයතො පසුතෙනා වුට්ඨානී නාම.
 පච්චිමපදආයම්පි වුත්තානුසාරෙනෙව වෙදිතඛං. අවිත්තකාපනතිං
 අවිත්තකො ආපස්සති නාම. පච්ඡා දෙසෙනො සවිත්තකො
 වුට්ඨානී. සවිත්තකාපනතිං සවිත්තකො ආපස්සති නාම. තිණවත්ත
 රකසමථධ්මාතෙ සයතො අවිත්තකො වුට්ඨානී. සෙසපදආයම්පි
 වුත්තානුසාරෙනෙව වෙදිතඛං.

යො සභාගං ආපනතිං දෙසෙති, අයං දෙසනප්පච්චයා දුක්ඛං
 ආපස්සතො පාවිත්තියාදිසු අඤ්ඤතරං දෙසෙති. තඤ්ච දෙස
 නො දුක්ඛං ආපස්සති. තං පන ආපස්සතො පාවිත්තියා
 දිභො වුට්ඨානී. පාවිත්තියාදිතො ව වුට්ඨකතො තං ආපනතිං ආප
 ස්සති. ඉති එකස්ස පුග්ගලස්ස එකමෙව පඨොගං සකියා “අනු
 ආපස්සතො දෙසෙති”ති ඉදං චතුක්ඛං වුත්තනති වෙදිතඛං.

කම්ම චතුකේක පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිතිස්සග්ගාපනතිං කමෙමන
 ආපස්සති. දෙසෙනො අකමෙමන වුට්ඨානී. විසට්ඨිආදිකං
 අකමෙමන ආපස්සති. පරිවාසාදිනා කමෙමන වුට්ඨානී. සමනුභාසනං
 කමෙමනෙව ආපස්සති කමෙමන වුට්ඨානී. සෙසං අකමෙමන ආප
 ස්සති, අකමෙමන වුට්ඨානී.

1. සි. 1. පරස්ස වාමාස.

2. අනත්තරතො - අඛණ්ඩ.

පටිකඛාරවතුකත පඨමො සකපටිකඛාරො, දුතියො සබ්බිකො, තතියො වෙතියසන්නකො, චතුර්ථො හිතීපටිකඛාරො. සථෙ පන ඥා පහතච්චරතචකචමනෙසජ්ජාදිතං අත්ථං ආගථො, හොති, අවාපුරණං දුතුං අනොතා වාසාපෙතුඤ්ච වට්ඨති. සමමුච්චතුකත පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිතිස්සග්ගාපතති සබ්බස්ස සමමුඛාව ආපජ්ජති. වුට්ඨාන කාලෙ පන සබ්බෙත නිව්චං නඤ්ඨි පරමමුඛා වුට්ඨාති. මිසට්ඨි ආදිකං පරමමුඛා ආපජ්ජති. සබ්බස්ස සමමුඛා වුට්ඨාති. සමනුභාසනං සබ්බස්ස සමමුඛා එව ආපජ්ජති, සමමුඛා වුට්ඨාති. සෙසං සමප ජානමුසාවාදදිගෙදං පරමමුඛාව ආපජ්ජ, පරමමුඛාව වුට්ඨාති. අජානනචතුකතං අචිත්තකචතුකතසද්ධං. ලිඛිතපානුභාවෙනාති සබ්බසෙසව භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුණියා වා ලිඛිතපට්ඨතො ජාතෙ සහගාරසෙය්‍යාපතති හොතිති ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං. උභින්නමපි පන අසාධාරණාපතති ලිඛිතපානුභාවෙන වුට්ඨාති. සහපටිලාභවතු කෙක යස්ස භික්ඛුනො ලිඛිතං පට්ඨත්තති, සො සහලිඛිතපටිලාභෙන පඨමං උප්පන්නවසෙත සෙට්ඨභාවෙන ච පුරිමං පුරිසලිඛිතා ජහති, පච්ඡිමෙ ඉඤ්චලිඛිත පට්ඨාති, පුරිසකුත්තපුරිසාකාරදිවසෙත පවත්තා කායච්චිඤ්ඤාදිත්තියො පටිප්පස්සමානති, භික්ඛුති වා පුරිසොති වා එවං පවත්තා පණණත්තියො නිරුජ්ඣති. යාති භික්ඛුණීති අසාධාරණාති ඡ වත්තාළීය සිකඛාපදාති තෙති අනාපතතියෙව හොති. දුතියවතුකත පන යස්ස භික්ඛුණියා ලිඛිතං පට්ඨත්තති, සා පච්ඡා සමුප්පත්තියා වා හිතභාවෙන වා පච්ඡිමනති සබ්බං ගතං ඉඤ්චලිඛිතං ජහති. වුත්තප්පකාරෙන පුට්ඨනති සබ්බං ගතෙ පුරිසලිඛිතෙ පට්ඨාති. වුත්තච්චරතා මිඤ්ඤාදිත්තියො පටිප්පස්සමානති.¹ භික්ඛුණීති වා ඉඤ්ඨි වා එවං පවත්තා පණණත්තියො නිරුජ්ඣති. යාති භික්ඛුති අසාධාරණාති සතං තිංසං වදී සිකඛාපදාති, තෙති අනාපතති යෙව හොති.

වත්තාගේ සාමුක්කංඝාති වත්තාගේ මහාපදෙසා; තෙ හි හග වතා අනුප්පන්න වජ්ඣමං සයං උක්කංසිත්වා උක්කිපිත්වා ඔපිතත්තා සාමුක්කංඝාති වුච්චන්ති. පටිගොභාති අපේකාගරණීයපරිගොභා; උදකං පන අකාලිකත්තා අප්පටිග්ගතිතකං වට්ඨති; යාවකාලිකාදීති අප්පටිග්ගතිතකාති අපේකාගරිත්තුං න වට්ඨන්ති. වත්තාදි මහාවික ආති කාලෙ දිස්සන්තා යථා වුත්තෙ කාලෙ වට්ඨන්ති. උපාසකො සිලවාති පඤ්ච වා දස වා සීලාති ගොපගමානො; ආගන්තුකාදි වතුකෙක සජ්තතුපාගතො සසිසමපාරුතො විහාරං පමිසනො තත්ථ විවරනො ව ආගන්තුකොව ආපජ්ජති, නො ආවාසිකො. ආවා සිකච්චතං අකරොනො පන ආවාසිකො ආපජ්ජති නො ආගන්තු කො. සෙසං කායච්චිද්ධාරිකං ආපතති උගොපි ආපජ්ජති. අසා ධාරණං ආපතති නොව ආගන්තුකො ආපජ්ජති, නො ආවාසිකො.

ගම්බවතුකෙක ගම්බවතනං අසුරෙථා ගවජනො ගම්බො ආපජ්ඣති
 නො ආවාසිකො. ආවාසිකවතනං අකරුනො ආවාසිකො
 ආපජ්ඣති, නො ගම්බො. සෙසං උගොපි ආපජ්ඣති. අසාධාරණං
 උගොපි නාපජ්ඣති. චක්ඛුන්තානිත්තනාදිවතුකෙක වතුනනං පාරජ්
 කානං අඤ්ඤමඤ්ඤං වජ්ඣන්තත්තතාව ගොථි, න ආපගති
 නානිත්තනා. සබ්බාපි හි සා පාරජ්කාපතියෙව. සඤ්ඤාදිසෙසාදිසුපි
 එසෙව නයො. හික්ඛුස්ස ච හික්ඛුණීයා ව අඤ්ඤමඤ්ඤං කායසංඝගෙහ
 හික්ඛුස්ස සඤ්ඤාදිසෙසො. හික්ඛුණීයා පාරජ්කාති එවං ආපතති
 නානත්තතාව ගොථි, න චක්ඛුන්තානිත්තනා. උභින්නමපි හි කායසං
 ඝගෙහා වජ්ඣ. තථා උසුන්ධාදනෙ හික්ඛුණීයා පාවිතියං, හික්ඛුස්ස
 දුක්ඛචතති එවමාදිතාපෙථ නයෙන යොජනා වෙදිතබ්බා. වතුනනං
 පාරජ්කානං තෙරසහි සඤ්ඤාදිසෙසෙහි සද්ධිං වජ්ඣන්තත්තතා වෙව
 ආපතතිනානත්තතා ව. එවං සඤ්ඤාදිසෙසාදිතං අභියතාදිති. ආදිතො
 වත්තාරි පාරජ්කාති එකතො ආපජ්ඣන්තානං හික්ඛුහික්ඛුණීනං
 නෙව චක්ඛුන්තානිත්තනා නො ආපගති නානිත්තනා. ඵසං ආපජ්
 නෙත්තසුපි සෙසා සාධාරණාපතියො ආපජනෙත්තසුපි එසෙව නයො
 චක්ඛුසභාගාදිවතුකෙක හික්ඛුස්ස ව හික්ඛුණීයා ව කායසංඝගෙහ
 චක්ඛුසභාගා, නො ආපගතිසභාගා. වතුසු පාරජ්කෙසු ආපගති
 සභාගා, නො චක්ඛුසභාගා. එස නයො සඤ්ඤාදිසෙසාදිසු.
 හික්ඛුස්ස ව හික්ඛුණීයා ව වතුසු පාරජ්කෙසු චක්ඛුසභාගා වෙව
 ආපගතිසභාගා ව. එස නයො සබ්බාසු සාධාරණාපතියු. අසාධා
 රණාපතියං නෙව චක්ඛුසභාගා නාපගතිසභාගා. යො හි පුරිම
 වතුකෙක පස්මපඤ්ඤා සොඉධ දුතියො. යො ව තත්ථ දුතියො, සො
 ඉධ පස්මො. තතියවතුපෙඨසු නානාකරණං නපි.

උපජ්ඣාසවතුකෙක සද්ධිවිහාරිකස්ස උපජ්ඣායෙන කත්තබ්බ
 වත්තස්ස අකරුණෙ ආපතති. උපජ්ඣාසො ආපජ්ඣති, නො සද්ධිවිහා
 රිකො. උපජ්ඣායස්ස කත්තබ්බවතනං අකරුනො සද්ධිවිහාරිකො
 ආපජ්ඣති, නො උපජ්ඣාසො. සෙසං උගොපි ආපජ්ඣති. අසාධාරණං
 උගොපි නාපජ්ඣති. ආවජිගවතුකෙකපි එසෙව නයො. ආදිසනන
 වතුකෙක පාදං වා අභිරෙකපාදං වා සහත්වා ආදියනො ගරුඤ්ඤං
 ආපජ්ඣති. උනකපාදං ගණනාහිති ආණන්තියා අඤ්ඤං පයො
 ජෙනො උහුඤ්ඤං. එතෙන නයෙන සෙසපදත්තයං වෙදිතබ්බං.
 අභිමාදනාරභවතුකෙක හික්ඛුණීනං තාව භත්තගෙහ නවමහික්ඛු
 ඤ්ඤා පටිභාස උපජ්ඣායාපි අභිමාදනාරභා නො පවුච්ඡානාරභා.
 අවිසෙසෙන ව විපකතගොජනය්ස හික්ඛුස්ස යො කොච බුද්ධිතරෙ
 සට්ඨිවිග්ගස්ස පාරිවාසිකස්ස සම්පං ගතො තද්වුපසම්පන්නොපි
 පවුච්ඡානාරභො නො අභිමාදනාරභො. අප්පටිකඛිතෙත්තසු යානෙසු

බුද්ධියා නවකයා අභිමාදනාරහො වෙම පවිත්‍රමිත්තාරහො ව. නව කො පන බුද්ධියා නෙව අභිමාදනාරහො න පවිත්‍රමිත්තාරහො. ආසාදනවතුකතය පසමපදං පුරිමවතුකෙක දුතියපදෙන දුතිය පදඤ්ච පසමපදෙන ව අත්තො සද්දං. කාලවතුකෙක පවාසෙත්වා භුක්තො කාලෙ ආපජ්ජති නො විකාලෙ. විකාලභොජනාපතති. විකාලෙ ආපජ්ජති, නො කාලෙ. සෙසං කාලෙ වෙම ආපජ්ජති, විකාලෙ ව. අසාධාරණං නෙව කාලෙ නො විකාලෙ. පටිගෙහින වතුකෙක පුරෙහන්තං පටිගෙහිනං. සාමසං කාලෙ කාසති නො විකාලෙ. පානකං විකාලෙ කාසති. පුනදිව්සං නො කාලෙ. සත්තාහකාලිකං යාවජ්ජිකං කාලෙ වෙම කාසති විකාලෙ ව. අත්තනො, අත්තනො කාලාතිතං යාවකාලිකාදිත්තයං අකපපියමංසං උග්ගතිතකපටිගෙහිතකඤ්ච නෙව කාලෙ කාසති නො විකාලෙ.

පව්වනීමවතුකෙක සමුද්දෙ සිමං. බකුනො පව්වනීමෙසු ජනපදෙසු ආපජ්ජති, නො මජ්ඣිමෙසු. පඤ්චගෙහන උපසම්පාදෙනො ගණඛගණ්ඨාගතං ධුමනගානවමමත්ථරණාති ව මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු ආපජ්ජති නො පව්වනීමෙසු. ඉමාති වත්තාරි ඉධ¹ න කප්පනීති වදනොපි පව්වනීමෙසු ආපජ්ජති. ඉධ කප්පනීති වදනො පන මජ්ඣිමෙසු ආපජ්ජති. සෙසාපතති. උභයත්ථ ආපජ්ජති. අසාධාරණං න කත්ථි ආපජ්ජති. දුතියවතුකෙක පඤ්චගෙහන ගණෙන ව උපසම්පදාදිවතුකෙකවිධවෙ වත්තං. පව්වනීමෙසු ජනපදෙසු කප්පති. ඉදං කප්පනීති දීපෙතුවෙ තත්ථෙව කප්පති. නො ම ක්කමෙ. ඉදං න කප්පනීති දීපෙතුවපන ම ක්කමෙසු ජනපදෙසු කප්පති. නො පව්වනීමෙසු. සෙසං “අනුජාතාමි හිකවෙ පඤ්ච ලොණාති”ති ආදිසු අනුඤ්ඤාතකං උභයත්ථ කප්පති. යමපන අකපපියනති පටිකම්භං, තං උභයත්ථාපි න කප්පති. අනොආදිවතුකෙක අනුපමජ්ජ සෙය්‍යාදිං අනො ආපජ්ජති නො බති. අජේඛාකාසෙ සබ්බිකමඤ්චාදිත්තිකම්භා පකකමනො බති ආපජ්ජති නො අනො. සෙසං අනො වෙම බති ව. අසාධාරණං² නො අනො න බති අනො සිමාදිවතුකෙක ආගන්තුකො වත්තං න පුරෙනො අනොසිමාසං ආපජ්ජති. ගම්භො බතිසිමාසං. මුසාවාදදිං අනොසිමාසඤ්ච බති සිමාසඤ්ච ආපජ්ජති. අසාධාරණං න කත්ථි. ශාමවතුකෙක අනාරඝරපටිසංයුතං සෙබ්බඤ්ඤාතති ශාමෙ ආපජ්ජති නො අරඤ්ඤා. හිකවුණි අරුණං උට්ඨාපයමානා අරඤ්ඤා ආපජ්ජති නො ශාමෙ. මුසාවාදදිං ශාමෙ වෙම ආපජ්ජති අරඤ්ඤා ව. අසාධාරණං න කත්ථි.

වත්තාගේ පුබ්බකිවමාති ‘සමමජ්ජනී’ පදිපො ව. උදකං ආසනෙන වා’ති ඉමං වතුකෙකවිධං පුබ්බකරණනති වුවවතීති වුත්තං. ‘ජන්දපාරිසුද්ධි උතුකතානං හිකවුණො ව ඔවාදො’ති ඉමෙ පන වත්තාගේ පුබ්බ

කිව්වාහි වෙදිතබ්බා. වන්තාගේ පත්තකලලාහි උපාසකපො, යාව
තිකා ව හික්කු කමමපත්තා තෙ ආගතා ගොතති, සහාගාපත්තිසො
ත චජ්ජනති, වජ්ජනියා ව තසමිං ත ගොතති, පත්තකලලනති චුච්ච
තිති; වන්තාපි අනිඤ්ඤපාත්තනිකාහිති “එතදෙව පච්චයං කරිත්වා
අනඤ්ඤං පාචිත්තිය”නති එවං චුත්තාති අනුපචජ්ජසෙය්‍යානපත්ත
සික්කාපදං, “එහාචුසො ගාමං වා නිහමං වා”ති සික්කාපදං, සංචිච්ච
කුකකුච්චඋපදගතං, උපසංසුතිට්ඨානනති¹ ඉමාති වත්තාරි; වහණො
හික්කුසමමුතිසොති “එකරත්තවපි වෙ හික්කු තිච්චරෙන විප
වසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර හික්කුසමමුතියා,” “අඤ්ඤං නවං සත්තං කාරු
පෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර හික්කුසමමුතියා,” “තතො වෙ උත්තරිං විපවසෙය්‍ය
අඤ්ඤත්‍ර හික්කුසමමුතියා,” “දුට්ඨිලං ආපත්තිං අනුපසම්පන්නස්ස
ආරොවෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර හික්කුසමමුතියා”ති එවං ආගතා තෙරසති
සමමුතිති මුත්තා සමමුතිසො. ගිලානවතුකෙක, අඤ්ඤාභෙසජේත
කරණීයෙ² ලොලතාය අඤ්ඤං විඤ්ඤපෙතොනා ගිලානො ආපජ්ජති
අභෙසජ්ජකරණීයෙ² භෙසජ්ජං විඤ්ඤපෙතොනා අගිලානො ආප
ජ්ජති. මුසාවාදදිං උභොපි; අසාධාරණං උභොපි නාපජ්ජනති. සෙසං
සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

වතුකකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. 7.

පඤ්චකෙසු පඤ්ච සුගගලා නිසභාති ආනන්තරියානමෙවෙනං
ගගණං. පඤ්ච ඡෙදනකා ආපනති නාම පමාණාතිකකතො මඤ්ච
පිඨෙ නිසිදනකඤ්චපටිච්ඡාදිවසසිකසාටිකාසු සුගගච්චරෙ ව වෙදි
තබ්බා. පඤ්චභාතාරෙහිති අලජ්ජතා අඤ්ඤණතා කුකකුච්චපත්තතා
අකපපියෙ කපපියසඤ්ඤිතා කපපියෙ අකපපියසඤ්ඤිතාති ඉමෙහි
පඤ්චති; පඤ්ච ආපනතිසො මුසාවාදපච්චයාති පාරජික පුලලවය
දුක්කට සම්භාදිසෙසපාචිත්තියා; අනාමනව්‍යාපරාති “සත්තං හික්කුං
අනාපුච්ඡා පුරෙහත්තා වා³ පච්ඡාහත්තං වා කුලෙසු වාරිත්තං ආපජේ
ය්‍යා”ති ඉමස්ස ආපුච්ඡිත්තා වාරස්ස අභාවො; අනිඤ්ඤානනති “ගණ
භොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා”ති චුත්තාසමයං අබිට්ඨතිත්තා භොජනං අබිට්ඨා
නං නාම; තථා අකරණං අනබිට්ඨානං. අවිකපනා නාම යා පරමපර
භොජනෙ විකපනා චුත්තා, තස්සා අකරණං. ඉමාති හි පඤ්ච පිණ්ඩ
පාතිකස්ස බුහුමෙගතෙව පටික්ඛිත්තාති. උස්සංකිතපටිසංකිතොති
යෙ පස්සානති, යෙ සුණන්ති, තෙහි උස්සංකිතො වෙව පරිසංකිතො
ව; අපි ව⁴ අඤ්ඤපච්චමෙමා බිණ්ණසවොපි සමානො; තස්මා අගොචර පරි
හරිතබ්බා. න ති එතෙසු සන්දිස්සමානො අයස්සො වා ගරහතො වා
මුච්චති. සොසාහිකනති සුසානෙ පතිතකං; පාපණිකනති ආපණ
ආරෙ පතිතකා; පුපච්චරනති වමමිකං පරික්ඛිපිත්තා බලිකමමකනං;

1. උපසංසුති තිට්ඨකනති. 2. කරණීයෙක.

3. ඩි. 1. පුරෙහත්තං.

4. ඩි. 1. අපි.

වඤ්ඤාවුං අසකඛි”නති. “දිට්ඨපුබ්බො තයා තථාගතො?”ති. “ආම දිට්ඨපුබ්බො”ති. “මාඤ නාම මහානුභාවො හොති, ඉඛස් තාව බුද්ධස්ස භගවතො අත්තභාවසද්දිසං අත්තභාවං තිමමිණ්ණිති”ති. “න සක්කා භනෙන තාදිසං රූපං තිමමිණ්ණිවුං, අපි ව බො පත තංසරික්ඛනං පඨිරූපකං තිමමිණ්ණස්සාමි”ති සත්තභාවං විජ්ජිතා බුද්ධරූපසද්දිසෙන අත්තභාවෙන අවධායි. ථෙරෙ මාරං ඔලොකෙත්වා “අයං තාව සරගදෙසමොහො එවං සොභති. කථනානු බො භගවා? සො හි! සබ්බසො විතරගදෙසමොහො”ති බුද්ධාරමමණං පිතිං පටිලභිතා විපස්සනං වඩ්ඪන්තා අරහත්තං පාපුණ්ණි මාඤ “වඤ්ඤානොමති තයා භනෙන”ති ආහ ථෙරෙ පි “කිං අපි ජරමාර, තාදිසං වඤ්ඤාවු”නති ආහ.

ලොකනතර²විහාරෙපි දන්තො නාම දහරහික්ඛු වෙතියඛගණං සමමජ්ජන්තා ඔලොකෙතො ඔදුතකසිණං පටිලභි. අට්ඨ සමාපත්තියො තිබ්බතොසි. තතො විපස්සනං වඩ්ඪන්තා ඵලතතයං සවජාකාසි.

පරවිහනං පසිද්ධිති එත් ඉමාති වන්ථුති:

නිසෙස්සා නාම දහරහික්ඛු ජමබ්බකොලවෙතියඛගණං සමමජ්ජන්තා සඛ්ඛාරජඩ්ඛිති. හත්තෙත ගහෙත්වා අට්ඨාසි. තසමිං බණේ නිසෙදන්ත තේරෙ නාම නාවාතො ඔරුය්හ වෙතියඛගණං ඔලොකෙතො භාවිතවිතොතා සමමට්ඨට්ඨානනති ඤාත්වා ඵ්ඤාසභස්සං පුච්ඡි. ඉතරෙ සබ්බං විස්සජෙසි. අඤ්ඤාතරස්මිමපි විහාරෙ ථෙරෙ වෙතියඛගණං සමමජ්ජන්තා වතනං පරිච්ඡිද්ධි. ශ්‍යාන්තවිසයතො වෙතියවන්දනකා වතනාදු ථෙර අගනත්වා වෙතියඛගණං දිස්වා අනෙතො අපවිසිත්වා ආරෙයෙව ධුත්වා එකො ථෙරෙ අට්ඨ කපෙප අනුස්සරි. එකො සොළස. එකො විසති. එකො තිංස කපෙප අනුස්සරි.

දෙවතා අත්තමනා හොනතිති එත් ඉදං වන්ථු:

එකසමිං කිර විහාරෙ එකො හික්ඛු වෙතියඛගණඤ්ඤා බොධි යඛගණඤ්ඤා සමමජ්ජන්තා නභාසිවුං ගතො. දෙවතා ඉමස්ස විහාරස්ස කතකාලතො පට්ඨාය එවං වතනං පුරෙත්වා සමමට්ඨපුබ්බො හික්ඛු නත්ති පසන්නවිතො පුප්ඵහත්වා අට්ඨංසු. ථෙරෙ අගනත්වා “කතර ගාමවාසිකත්වා”ති ආහ. “භනෙන ඉධෙව වසාම. ඉමස්ස විහාරස්ස කතකාලතො පට්ඨාය එවං වතනං පුරෙත්වා සමමට්ඨපුබ්බො හික්ඛු නත්ති නුභොකං භනෙන වතෙන පසිද්ධිත්වා පුප්ඵහත්වා සීතමහා”ති දෙවතා ආහංසු.

පාසාදිකසංවත්තනිකතති එත් ඉදං වන්ථු:

එකං කිර අමමවපුත්තං අභසමෙත්ථරඤ්ඤා ආරඛා අයං කථා උද පාදි: “කිනනුබො අමමවපුත්තො පාසාදිකො? අභසමෙත්ථරෙ?”ති. උභොපි තෙ එකසමිං ධානෙ ඔලොකෙස්සාමාති ඤාතකා අමමවපුත්තං

1. සි, මු, භගවා න සොභති.

2. ලාකඤ්ජර - සාරසඛගණ.

අලඛකරිතා මහාවෙහිසං වන්දපෙණ්ණාමාති අගමංසු. ථෙරමාතාපි පාසා දිකං විවරං කාරොති පුත්තස්ස පතිණි. 'පුත්තො මෙ කෙසෙ ඡන්ද පෙති, ඉමං විවරං පාරුපිති, තිකුඤ්ඤපරිවුත්තො මහාවෙහිසං වන්ද තු'ති. අමච්චපුත්තො ඤාතිපරිවුත්තො පාවිතඤාරෙන වෙහිසංඛණං ආරුලෙහා, අගසන්ධිගේ තිකුඤ්ඤපරිවුත්තො දකඛිණඤාරෙන වෙහිසංඛණං ආරුහිති, වෙහිසංඛණං තෙන සද්ධිං සමාගන්ත්වා ආහ: "කිං තිං ආවුසො මහලුකන්ධෙරස්ස සමමට්ඨංකො කචවරං ඡ්ඤෙයිති මයා සද්ධිං සුභගභාහං ගණ්හාසි?"ති. අතීතත්තභාවෙ කීර අගසන්ධිගේ මහලුකන්ධෙරෙ නාම හුතා කාවරංගාමෙ වෙහිසංඛණං සමමජ්ජි. අමච්චපුත්තො මහාඋපාසකො හුතා සමමට්ඨංකො කචවරං ගහෙති, ඡ්ඤෙයිති.

සත්ඤ්ඤාසනං කතං හොතිති ඉදං සමමජ්ජනවත්තං නාම බුද්ධාභි වණ්ණිතං, තස්මා තං කරෙන්නත්ත සත්ඤ්ඤාසනං කතං හොති. තත්තිදං වස්සු:

ආයස්මා කීර සාරිපුත්තො කිම්වණ්ණං ගන්ත්වා එකස්මිං පබ්බාසෙ අසමමජ්ජිතාව තිරෙධං සමාපජ්ජිතා තිසිදි. හගවා ආවජ්ජෙන්නො ථෙරස්ස අසමමජ්ජිතා තිසින්නභාවං ඤාති අකාසෙන ගන්ත්වා¹ ථෙරස්ස පුරතො අසමමට්ඨංකො පදාති දස්සෙති, පච්චාගඤ්ජි. ථෙරෙ සමාපත්තිතො වුට්ඨිතො හගවතො පදාති දිස්සා බලවතිරෙත්තපං පච්චපට්ඨාපෙති, ජනනුකෙති පතිට්ඨාය "අසමමජ්ජිතා තිසින්නභාවං වත මෙ සත්ථ අඤ්ඤාසී. සඛසමජ්ජෙයි දාති වොදනං කාරෙස්සාමි"ති දසබලස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිති, තිසිදි. හගවා "කුතිං ගතොසි, සාරිපුත්තා?"ති වති, "න පතිරූපං දාති² තෙ මඤ්ඤං අනන්තරෙ ඨතෙ ඨති, විවරන්තස්ස අසමමජ්ජිතා තිසිදිතු"නති ආහ. තතො පට්ඨාය ථෙරෙ ගණ්ඨිකපටිමුඤ්ඤානට්ඨානෙපි තිට්ඨන්තො පාදෙන කචවරං විසුතිතාව තිට්ඨති.

අත්තනො භාසපරියන්තං න උගගණ්ණාතිති "ඉමස්මිං වද්දස්මිං එත්තකං සුත්තං උපලබ්බති. එත්තකො විනිවජ්ජයො. එත්තකං සුත්තඤ්ඤා විනිවජ්ජයඤ්ඤා වන්ධාමි"ති එවං අත්තනො භාසපරියන්තං න උගගණ්ණාති. "අයං වොදකස්ස පුරිමකථා. අයං පච්ඡිමකථා. අයං වුදිතකස්ස පුරිමකථා. අයං පච්ඡිමකථා. එත්තකං ගගනුපගං. එත්තකං න ගගනුපග"නති එවං අනුගගණ්ණන්තො පන පරස්ස භාසපටි ඤාතං න උගගණ්ණාති නාම. ආපතති. න ජානාතිති පාරුඡිකං වා සඛසාදිසෙසං වාති සත්තන්තං ආපතතිකඤ්ඤානං නානාකරණං³ න ජානාති. මූලනති ඤො ආපතතියා මූලාති: කායො ව වා වා ව, තාති න ජානාති. සමුද්දසනති ඡ ආපතතිසමුට්ඨානාති ආපතතිසමුදයො නාම, තාති න ජානාති. පරුඡිකාදිතං වස්සු. න ජානාතිතිපි වුත්තං

1. සි. 1. අකාසෙනාගන්ත්වා. 2. සි. 1. පතිරූපං.

3. සි. 1. නානාකාරණං.

හොඳි. නිශේධනනි 'අයං ආපතති දෙසනාය නිරුජ්ඣති, වුපසමෙති. අයං වුට්ඨානෙනා'ති එවං ආපතතිතිරුධං න ජානාති. අතත සමපේ අජානනෙනා පන ආපතතිනිශේධනාමිති. පටිපදං න ජානාති අධිකරණපඤ්ඤානො අධිකරණං නාම වතතාරි අධිකරණාති. අධිකරණයා වුලං නාම තෙතතිංස වුලාති: විවාදාධිකරණයා ආදස වුලාති; අනුවාදාධිකරණයා වුද්දස, ආපතතාධිකරණයා ඡ, කිවාධිකරණයා එකං. තාති පරතො ආවිහමියානති. අධිකරණසමුදයො නාම අධිකරණසමුට්ඨානං; විවාදාධිකරණං අවධාරස හෙදකරවත්ථුති තියාය උපපජ්ජති; අනුවාදාධිකරණං වතයො විපතතියො; ආපතතාධිකරණං සතතාපතතිකකායා; කිවාධිකරණං වතතාරි සඝකිවාතීති ඉමං විභාගං න ජානාති'ති අපේථා. අධිකරණනිශේධං න ජානාතීති බමෙත විනයෙන සත්ථසාසනෙන වුලා වුලං ගතවා විතිව්ජයසමථං පාපෙත්තුං න සකෙකාති; "ඉදං අධිකරණං ද්වීති, ඉදං චතුති, ඉදං තීති, ඉදං එකෙන සමපේත සමමති'ති එවං සතත සමපේ අජානනෙනා පන අධිකරණනිශේධනාමිති. පටිපදං න ජානාති නාම. චක්ඛුං න ජානාතීති 'ඉදං පාරජිකයා චක්ඛු, ඉදං සඝකාදිසෙසයා'ති එවං සතතනතං ආපතතිකකායානං චක්ඛුං න ජානාති. නිදනනති "සතතනතං නිදනනතං ඉදං සිකතාපදං එත්ථ පඤ්ඤතතං, ඉදං එත්ථා"ති න ජානාති. පඤ්ඤතති. න ජානාතීති තසමිං තසමිං සිකතාපදෙ පඨමපඤ්ඤතතිං න ජානාති. අනුපපඤ්ඤතතිනති පුනපුනං¹ පඤ්ඤතතිං න ජානාති අනුසංඛි වචනපඨනති කථානුසංඛිවිතිව්ජයානුසංඛිවසෙන චක්ඛුං න ජානාති; ඤතති. න ජානාතීති සබ්බෙන සබ්බං ඤතතිං න ජානාති, ඤතතිසා භරණං න ජානාතීති ඤතතිකිවචං න ජානාති. ඔසාරණා දීපු නවසු ණාතෙසු ඤතතිකමමං නාම හොති. ඤතතිදුතියඤතති චතුත්තකමමසු ඤතතියා කමමපතෙනා හුතා තිව්ජතීති න ජානාති. න පුබ්බකුසලො හොති න අපරකුසලොති පුබ්බෙ කපේතබ්බඤ්ඤා, පච්ඡා කපේතබ්බඤ්ඤා න ජානාති. ඤතති නාම පුබ්බෙ ණපෙතබ්බා, පච්ඡා න ණපෙතබ්බාතිපි න ජානාති. අභාලඤ්ඤා ච හොතීති කාලං න ජානාති; අනජ්ඣිට්ඨො අයාවිතො භාසති, ඤතතිකාලමපි ඤතතිබෙතතමපි ඤතතිඔකාසමපි න ජානාති.

මඤ්ඤතා නිවේෂිතතාති කෙවලං අඤ්ඤාණෙන මොමුභහාවෙන ධුතභෙග ආතිසංසං අජාතිත්වා; පාපිමෙජ්ඣාති තෙන අරඤ්ඤවාසෙන පච්චයලාභං පත්ථයමානො; පටිමෙඝනනති නායවිතතඋපධිවිවෙකං; ඉදමත්ථිතනති ඉමාය කල්යාණාය පටිපතතියා අපේථා එතයාති-ඉදමත්ථි, ඉදමත්ථිනො භාවො - ඉදමත්ථිතා; තං ඉදමත්ථිතං² යෙව තියාය න අඤ්ඤං කිඤ්ඤි ලොකාමිසනති අපේථා, උපොසඨං. න ජානාතීති නවමිධං උපොසඨං න ජානාති; උපොසඨකමමනති

1, සි. 1, පුනපුන.

2, සි. 1 ඉද මධ්‍යතා.

අධිමෙහන වග්ගාදිහෙදං වතුබ්බිධං උපොසථකමං න ජානාති; පාති මොක්ඛනාති දො මාතිකා න ජානාති; පාතිමොක්ඛනුදොසනති සබ්බමපි නව්විධං පාතිමොක්ඛනුදොසං න ජානාති; පමාරණනති නව්විධං පමාරණං න ජානාති; පමාරණකමමං උපොසථකමමසදිසමෙව.

අපාසාදික පඤ්චකෙ - අපාසාදිකිනති කායදුච්චරිතාදි අකුසල කමමං වුවවති; පාසාදිකිනති කායසුච්චරිතාදි කුසලකමමං වුවවති; අනිමෙලනති වෙලං අතික්කමම බහුතරං කාලං කුලෙසු අපං විහාරෙති අත්ථො. ඔක්කාණෙති කිලෙසානං අනෙතා ඔතරණං: සබ්බිලිධිනති දුට්ඨිල්ලාපතති කායසංසග්ගාදිහෙදං; විසුද්ධිපඤ්චකෙ පමාරණ ගහණෙන නව්විධාපි පමාරණං වෙදිතබ්බා සෙසං සබ්බත් උත්තාන මෙවාති.

පඤ්චකවණණනා නිට්ඨිතා.

4. 8.

ඡක්කෙසු - ඡ සාමිවිසෙයාති "සො ව භික්ඛු අනබ්බිතො. තෙ ව භික්ඛු ගාරග්ගා. අයං තත්ථ සාමිවි" "සුඤ්ජනතායසමනෙතා සකං. මා වො සකං විනස්සාති අයං තත්ථ සාමිවි," "අයං තෙ භික්ඛු පනෙතා යාව හෙදනාය ධාරෙතබ්බොති අයං තත්ථ සාමිවි," "තතො නිහරිතො භික්ඛුති සද්ධිං සංවිහරිතබ්බං. අයං තත්ථ සාමිවි," "අඤ්ඤතබ්බං පරිපුච්ඡිතබ්බං පරිපඤ්චිතබ්බං. අයං තත්ථ සාමිවි," "යස්ස හවිස්සති සො හරිස්සතිති අයං තත්ථ සාමිවි" ඉති ඉමා භික්ඛුපාතිමොක්ඛකයෙව ඡ සාමිවියො. ඡ ඡජදනානාති පඤ්චකෙ වුත්තා පඤ්ච, භික්ඛුණිනං උදකසාරිකාය සද්ධිං ඡ; ඡභාභාගෙරගිති අලජ්ජතා අඤ්ඤණතා කුකකු චවපකතතා අකපපියෙ කපපියසඤ්ඤිතා කපපියෙ අකපපියසඤ්ඤිතා සතිසමොසාති; තත්ථ එකරතතජාරතතසත්තාභාතික්කමාදීසු ආපතති සතිසමොසෙන ආපජ්ජති. සෙසං වුත්තනසමෙව. ඡ ආනිසංසා විනස්සෙති පඤ්චකෙ වුත්තා පඤ්ච, තස්සාධෙයා උපොසථොති ඉමිතා සද්ධිං ඡ. ඡ පරමානිති "දසාහපරමං අතිරෙක විවරං ධාරෙතබ්බං," "මාසපරමං තෙන භික්ඛුතා තං විවරං නික්ඛිපිතබ්බං," "සත්තරුත්තරපරමං තෙන භික්ඛුතා තතො විවරං සාදිතබ්බං," "ඡක්කචතුපරමං තුණ්හිභුතෙන උද්දිස්ස ණතබ්බං," "තවං පත භික්ඛුතා සත්තං කාරුපෙතො ඡබ්බස්සාති ධාරෙතබ්බනති ඡබ්බස්සපරමං තං¹ ධාරෙතබ්බං," "තිශොජ්ජපරමං සහත්ථා භාරෙතබ්බාති," "දසාහ පරමං අතිරෙක පනෙතා ධාරෙතබ්බො," "සත්තාහපරමං සනතිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බාති," "ජාරතතපරමං තෙන භික්ඛුතා තෙන විවරෙන විප්පවසිතබ්බං," "වතුක්කංසපරමං, අබ්බිතෙය්‍යකංසපරමං, ආචුලපබ්බපරමං ආදිතබ්බං, අට්ඨචුලපරමං² මඤ්චපටිපාදකං, 'අට්ඨචුලපරමං දනකකට්ඨ'නති ඉති ඉමාති වුද්දස පරමාති. තත්ථ පඨමාති

1. සි 1. ඡබ්බස්සපරමිතො.

2 අචුලපරමිතො.

ජ එකං ඡක්කං, තතො එකං අපනෙත්වා සෙසෙසු එකෙකං පක්ඛිපිත්වාති
ආදිනා තයෙන අඤ්ඤාතිපි ඡක්කාති කාතබ්බාති. ඡ ආපනතිශෝති
තිණි ඡක්කාති අනතරපෙය්‍යාලෙ වුත්තාති. ඡ කම්මානීති තජ්ජනික
නිකංසා පබ්බාජනීය පරිසාරණීයාති වත්තාරි, ආපනතියා අදස්සනෙ
ව අපපටිකමෙව ව වුත්තදායමපි එකං පාපිකාය දිට්ඨියා අපපටි
නිකංසෙක එකතති ඡ. නිහානෙති ඔරෙනදාමාසං නගානෙ; විපකත
විවර ආදි ඡක්කදායං කසිතක්කකිකෙ තිද්දට්ඨං, සෙසං සබ්බත්ථ
උත්තානමෙවාති.

ඡක්කවිශේෂයෝ නිට්ඨිනා.

4. 9.

සත්තකෙසු - සත්ත සාම්මිශෝති පුබ්බෙ වුත්තෙසු ඡසු “සා ව
භික්ඛුණි අතබ්භිතා. තා ව භික්ඛුණියො ගාරය්‍යා. අයං තත්ථ සාම්මි”ති
ඉමං පක්ඛිපිත්වා සත්ත වෙදිතබ්බා. සත්ත අබ්මිකා පටිඤ්ඤාන
කරණාති “භික්ඛු පාරුජිකං අජ්ඣාපනෙතා ගොති. පාරුජිකෙන
වොදිගමානො ‘සම්ඝාදිසෙසං අජ්ඣාපනෙතාමති’ති පටිජානාති. තං
සම්ඝං සම්ඝාදිසෙසෙන කාරෙති. අබ්මිකං පටිඤ්ඤාන කරණනති එටං
සම්මකකකිකෙ තිද්දට්ඨා. බ්මිකාපි තජෙව තිද්දට්ඨා. සත්තනිහං
අනාපනති සත්තාහකරණිසෙන ගතිභූතති වස්සුපනාසිකකකිකෙ
වුත්තං. සත්තානිසංසා මිනසබ්බෙති ‘තස්සාබෙය්‍යො උපොසථො
පවාරණා”ති ඉමෙති සද්ධිං පඤ්ඤානෙ වුත්තා පඤ්ඤා සත්ත ගොනති.
සත්ත පරමානීති ඡක්කෙ වුත්තාති යෙව සත්තකවසෙන යොජෙ
තබ්බාති. කතවිවරනති ආදිති දො සත්තකාති කසිතක්කකිකෙ
තිද්දට්ඨාති. භික්ඛුස්ස න ගොති ආපනති දට්ඨබ්බා, භික්ඛුස්ස ගොති
ආපනති දට්ඨබ්බා භික්ඛුස්ස ගොති පටිකාතබ්බාති ඉමාති තිණි
සත්තකාති, දො අබ්මිකාති. එකං බ්මිකං. තාති තිණිපි වලොප
යකෙ තිද්දට්ඨාති. අසද්ධම්මාති අත්තං බ්මො, අසනෙතා වා බ්මො;
අසොභනා සිතා ලාමකාති අත්තො. සද්ධම්මාති සත්තං බුද්ධාදිතං
බ්මො, සනෙතා වා බ්මො සුඤ්ඤ උත්තමාති අත්තො. සෙසං සබ්බත්ථ
උත්තානමෙවාති.

සත්තකවිශේෂයෝ නිට්ඨිනා.

4. 10.

අට්ඨකෙසු - අට්ඨානිසංසෙති ‘න මයං ඉමිනා භික්ඛුනා සද්ධිං උපො
සථං කරිස්සාම. විතා ඉමිනා භික්ඛුනා උපොසථං කරිස්සාම. න මයං
ඉමිනා භික්ඛුනා සද්ධිං පවාරෙස්සාම. සම්ඝකමං කරිස්සාම. ආසනෙ
තිසිද්ධිස්සාම. යාගුපානෙ තිසිද්ධිස්සාම. භත්තෙකෙ තිසිද්ධිස්සාම. එකවජ
නෙත වසිස්සාම. යථා බුද්ධං අභිවාදනං පවුට්ඨානං අඤ්ඤාලිකමං සාම්මි

කමම කැරිසාම. විතා ඉමිතා හිකුනා කැරිසාමා"ති එවං කොසමෙක කකුකිකෙ¹ වුතෙත ආතිසංසෙ. දුතියදට්ඨකෙපි එසෙව නයො. තමපිති එවමෙව කොසමෙකකකුකිකෙ වුතතා. අට්ඨි සාධනාතිසංසාති හිකුනං තෙරසකෙ වතතාරෙ හිකුනුණිතං සත්තරසකෙ හිකුනුති අසා ධාරණං වතතාරෙති අට්ඨි. අට්ඨිනානාරෙති කුලාති දුසෙතිති කුලාති දුසෙති පුපෙථන වා එලෙන වා වුණෙණන වා මතතිකාය වා දන්ත කටෙති වා වෙඨයා වා වෙජ්ජිකාය වා ජඩ්ඝපෙසතිකෙන වාති ඉමෙති අට්ඨිති. අට්ඨි මානිකා විවරකකිකෙ, අපර අට්ඨි කසීතකකුකිකෙ වුතතා. අට්ඨිති අසද්ධමෙමිති ලාභෙන අලාභෙන යසෙන අයසෙන සකකාරෙන අසකකාරෙන පාපිච්ඡකාය පාපමිත්ත කාය.² අට්ඨි ලොකධමමා නාම ලාභෙ සාරගො, අලාභෙ පටි විරෙධො; එවං යසෙ අයසෙ පසංසාය නිජුය සුඛෙ සාරගො; දුකෙක පටිවිරෙධොති. අට්ඨිඛිතිකො බුසාමාදුති "විතිධාය සඤ්ඤ"නති ඉමිතා සද්ධිං පාලියං ආගතෙති සත්තනිති අට්ඨිති අමෙහති අට්ඨිඛිතිකො අට්ඨි උපපාසඨඛිනාති

“පාණං න භානෙ න ව ‘දින්නමාදියෙ
ඤා න භාසෙ න ව මජ්ජපො සිසා,
අබ්බතචරියා විරමෙය්‍ය මෙථුනා
රතනිං න භුඤ්ජෙය්‍ය විකාලභොජනං,
මාලං න ධාරෙ න ච ගනුමාවරෙ
මඤ්ඤ ඡමායං ව සයෙථ සන්තෙ,
එතඤ්ඤ අට්ඨිඛිතිකමාහුපොසථං
බුද්ධෙත දුකකතතගුනා පකාසිත”නති.

එවං වුතතාති. අට්ඨි දුකෙය්‍යඛිනාති “ඉධ හිකවෙ හිකුනු සොතා ව භොති සාවෙතා වා”ති ආදිතා නයෙන සමසහෙදකෙ වුතතාති. නිජ්ජිසවනනාති මහාඛකිකෙ නිද්දිට්ඨාති. අනනිජිතනා ව අනි ජිතනා ව පචාරණ සිකිංසපදෙ නිද්දිට්ඨා. අට්ඨිනං පවුට්ඨානබ්බනති සත්තයෙන බුද්ධිහිකුනුණිතං, ආසනමපි තාසංයෙව දුතබ්බං. උපා සිකාති විසාඛා; අට්ඨානිසංසා විනිසබ්බරෙති පඤ්චකෙ වුතෙතසු පඤ්චසු “තසාධෙය්‍යො උපොසථො, පචාරණං, සමසහම”නති ඉමෙ තයො පකිපිත්වා අට්ඨි වෙදිතබ්බා. අට්ඨි පරමානිති පුබ්බෙ වුතත පරමානෙව අට්ඨිකවසෙන යොජෙත්වා වෙදිතබ්බාති. අට්ඨිසු බමෙමසු සමමා වනාතිනබ්බනති “න පකතත්තස්ස හිකුනුතො උපෙසථො ඵපෙ තබ්බො. න පචාරණං ඵපෙතබ්බො”ති ආදිතා නයෙන සමථකකිකෙ නිද්දිට්ඨිසු අට්ඨිසු; තෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

අට්ඨිනිවණණනා නිවසිතා.

4. 10.

නවකෙසු-නව ආසාගවක්ෂුණීති “අනන්තං මෙ අවරි”ති ආදීති නව; නව ආසාගපටිච්ඡිනාසාති “අනන්තං මෙ අවරි, තං කුතෙත්ථ ලබ්භාති, ආසාතං පටිච්ඡෙනති”ති ආදී නව;¹ නව විනිශ්චයකිති නවති ආසාත වක්ෂුණී ආරති මිරති පටිමිරති සෙතුකාතො.² නවති සමස්සා භිජ්ජති “නවතතං වා උපාඝි අතිරෙකතවතතං වා සමස්සරුද් වෙව හොති සමස්සෙදෙ වා”ති. නව පරමානීති පුබ්බෙ වුත්තපරමානෙව නවක වසෙන යොජෙතා වෙදිතබ්බාති. නව නාණාමුලකා නාම තණතං පටිච්ච පරියෙසනා, පරියෙසනං පටිච්ච ලාභො, ලාභං පටිච්ච විනිච්ඡ යො, විනිච්ඡයං පටිච්ච ඡන්දරුගො, ඡන්දරුගං පටිච්ච අපේක්ඛාසානං, අපේක්ඛාසානං පටිච්ච පරිග්ගහො, පරිග්ගහං පටිච්ච මච්ඡරියං, මච්ඡරියං පටිච්ච ආරක්ඛා, ආරක්ඛාධිකරණං දණ්ඩාදානසත්ථාදාන³ කලහවිග්ගහ විවාදානං තං පෙසුසුද්දානාදානං, නව විධානානීති “සෙසං සෙසොසා ගමයමි”ති මානාදයො. නව විවර්ණිති කිවිවරන්ති වා වසික සාරිකාති වා ආදිනා නයෙන වුත්තාති. න විකප්පනබ්බාතිති අධිධිතකාලතො පට්ඨාය න විකප්පතබ්බාති. නව අබමිඝාති දානානීති සමස්සං පරිණතං අසුද්දසමස්සං වා වෙතිරයං වා පුග්ග ලයං වා පරිණාමෙතිති එවං වුත්තාති; නව පටිග්ගහා-පටිග්ගොගාති එතෙසං යෙව දානානං පටිග්ගහා ව පටිග්ගොගා ව; තිණි බමමිඝාති දානානීති සමස්සං නිත්තං⁴ සමස්සෙව දෙති, වෙතිරයං නිත්තං වෙතිරයෙව, පුග්ගලයං නිත්තං පුග්ගලයෙව දෙතිති ඉමාති තිණි. පටිග්ගහපටිග්ගොගාපි තෙසං යෙව පටිග්ගහා ව පටිග්ගොගා ව; නව අබමිඝා පසුද්දතනිසොති අධිවචාදි පුග්ගලො අධිවචාදි සමඛුලා අධිවචාදි සමෙසාති එවං තිණි තිකාති සමපකකකිකො නිද්දිට්ඨාති. බමමිඝා පසුද්දතනිසොපි ධිවචාදි පුග්ගලොති ආදිනා නයෙන තත්ථෙව නිද්දිට්ඨා: අබමිඝමෙව නවකාති ධිවචවග්ගයං පසමසිකකාපදනිද්දෙසෙ දුක්ඛවචසෙන වුත්තාති; බමමිඝමෙව නවකාති තත්ථෙව පාවිතනිශ්චසෙන වුත්තාති, සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව්වාති.

නවකවර්ණනා නිධිගා.

4. 11.

දසකෙසු - දස ආසාගවක්ෂුණීති නවකෙසු වුත්තාති නව “අට්ඨානෙ වා පන දසාතො ජායති”ති ඉමිනා සද්ධිං දස ගොනති. ආසාග පටිච්ඡිනාසාපි තත්ථ වුත්තා නව “අට්ඨානෙ වා පන ආසාතො ජායති, තං කුතෙත්ථ ලබ්භාති ආසාතං පටිච්ඡෙනති”ති ඉමිනා සද්ධිං දස වෙදි

1. සි. 1, ආදීති නව. 2. සි. 1, මිරති සෙතුකාතො.

3. සි. 1, දණ්ඩාදානසත්ථාදාන. 4. සි. 1, දිත්තං.

තබ්බා. දස විනිසවණුනිති දසති ආසාතවණුනි විරතිසඤ්ඤාතාති දස. දසවණුකා මිච්ඡාදිට්ඨිති “නපි දින්න”තති ආදිවසෙන වෙදිතබ්බා. “අපි දින්න”තති ආදිවසෙන සමමාදිට්ඨි; “සසසනො ලොකො”ති ආදිවසෙන පන අනනගගාතිකා දිට්ඨි වෙදිතබ්බා. දස මිච්ඡනතාති මිච්ඡාදිට්ඨිආදයො මිච්ඡාවිමුත්තිපරියොසානා විපරිතා; සමමනනා සලාභගගාහා සමථකකකිකෙ නිද්දිට්ඨා. දසගණනති සමනනා ගතො ගිකචු උබ්බාතිකාස සමමනනිතබ්බාති “සිලවානොති”ති ආදිතා නයෙන සමථකකකිකෙ වුත්තෙති දසති; දස ආදිතවා රුජනනසුරපසවෙසනෙ රුජසිකතාපදෙ නිද්දිට්ඨා. දස දුගවණු නිති අනතං පාතං වත්තං යාතං මාලා ගනිං විලෙපනං සෙය්‍යාව සථං පදිපෙය්‍යං. දස රතනානිති මුත්තාමණිවෙච්චරියාදිති; දස සංසු කුලානිති සොසානිකං පාපණිකං උඤ්ජරබාසිතං උපවිකාබාසිතං අග්නිදඬුං ගොබාසිතං අජ්ඣාබාසිතං ථූපවිවරං ආභිසෙකියං ගත පරියාගතතති¹ එතෙසු උපසම්පන්නෙත උසුසුකකං කාතබ්බං. දස විවරබාරණාති “සබ්බනිලකාති විවරති බාරණති”ති වුත්තවසෙන දසාති කුරුණිදසං වුත්තං. මහාඅට්ඨකථාසං පන නවසු කපපිය විවරෙසු උදකසාවිකං වා සබ්බවිකං වා පකඬ්ඨිකා දසාති වුත්තං. අවණිසුගලා² සෙනාසනකකකිකෙ නිද්දිට්ඨා. දස අනෙකාස වණුනි ඔමසවාදෙ නිද්දිට්ඨාති. දස ආකාශ පෙසුඤ්ඤසිකතා පදෙ නිද්දිට්ඨා. දස සෙනාසනානිති මඤ්ඤවා පිඨං භිසිඬ්ඨෙබ්බා හතං විමුලිකා උත්තරත්ථරණං තට්ටිකා වම්බකණෙබ්බා තිසිදනං තිණ සන්ධරෙ පණණසන්ධරෙති.³ දස වග්ගති සාවිංසුති විසාබා අට්ඨ සුද්ධොදනමහාරුජා එකං, ජීවකො එකං. සාගුආනිසංසා ව අභපපිස මංසාති ව ගෙසජ්ජකකිකෙ නිද්දිට්ඨාති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

දසකවණණනා නිට්ඨිකා.

4. 12.

එකාදසකෙසු - එකාදසාති පණ්ඩකාදයො එකාදස. එකාදස පාදකාති දස රතනමයා එකා කට්ඨපාදකා. තිණපාදකා මුඤ්ජපාදකා බබ්බජපාදකාදයො පන කට්ඨපාදකාසබ්බගමෙව ගව්ඡන්ති. එකා දස සන්තාති තමබලොගමයෙන වා දුරුමයෙන වා සද්ධිං දස රතන මයා. එකාදස විමුග්ගිති සබ්බනිලකාදිති. එකාදස සාවග්ගනිසකාති උකඬ්ඨිකානුවත්තිකාභිකඬුණිසබ්බාදිසෙසා අට්ඨ, අරිට්ඨා වණ්ඨි කාලිති එකාදස. අනනඬ්ඨිකා නාම “නසි අතිමිත්තා”ති ආදයො. එකාදස විමුග්ගි අට්ඨකානබ්බානිති තිව්වරං, වසසිකසාවිකා, තිසිදනං, පච්චත්ථරණං, කණ්ණපට්ඨිච්ඡාදි, මුඛපුඤ්ජනවොලං, පරිකාර

1. සි. මු. හත පරියාගතං.

2. සි. මු. අවඤ්ඤ පුත්තලං.

3. සි. 1. පොත්තෙක “පච්චත්ථරණං” ඉති දිසෙති.

වොලං, උදකසාවිකා, සංකව්විකානි. න චිකපෙපතබ්බානීති එතා තෙව අබ්ධිතකාලතො පට්ඨාය න චිකපෙපතබ්බාති. ශණ්ඩිකා ව විසා¹ ව සුත්තමයෙන සද්ධිං එකාදස නොනති. තෙ සබ්බෙ බුද්ධ කබ්බිකො නිද්දට්ඨා. පඨවිශ්වො පඨවිසිකිකාපදෙ නිද්දට්ඨා. නිසංස පඨසංසද්ධිකො උපජ්ඣායමො පඤ්ච, ආවරියමො ඡ, එවං එකාදස. අවජ්ඣෙසුගගලා නග්ගෙන සද්ධිං එකාදස, තෙ සබ්බෙ සෙනා සනක්කබ්බිකො නිද්දට්ඨා. එකාදස පරමානි පුබ්බෙ චුත්තෙසු වුද්ධෙසු එකාදසකවසෙන යොජෙත්වා වෙදිතබ්බාති. එකාදස වන්තීති මහා පජාපතියා යාවිතවරෙන සද්ධිං පුබ්බෙ චුත්තානි දස. එකාදස සීමා දෙසාති “අතිබුද්ධා සීමං සමවත්තති”ති ආදිනා නග්ගෙන කවච වග්ගෙ ආගමියන්ති. අනෙකාසංකපජිභාසගෙ සුගගලෙ එකා දසාදිනිවා තාම “යො සො භික්ඛවෙ භික්ඛු අනෙකාසකපජිභාසගො සමුභවමාරිතං අරියුපවාදී, අට්ඨානමෙතං අනවසාසො යං සො එකා දසන්තං බ්‍යසනානං අඤ්ඤතරං බ්‍යසනං න තිගවෙජ්ජය. කතමෙයං එකාදසන්තං? අනබ්ගතං නාබ්ගථිති. අබ්ගතා පරිභායති. යථාමග්ග න වොද්ධයති.² සද්ධමෙවසු වා අබ්ධොතිකො හොති. අනභිරතො වා බ්‍රහ්මවරියං වරති. අඤ්ඤතරං වා සංකලිට්ඨං ආපතතිං ආපජ්ජති. සිකිං වා පච්චක්ඛාය භික්ඛායාවත්තති.³ ගාලං වා රෙගානඛං ථුසති. උමාදං වා පාපුණාති. විත්තකෙට්ඨං වා ආපජ්ජති. සමමුලො කාලං කරෙති. කායසං හෙද පරමමරණො ආපායං දුග්ගතිං විනිපාතං තීරයං උපපජ්ජති”ති. එත්ථ ව “සද්ධමෙව”ති බුද්ධවචනං අබ්ධෙපතං. ආශෙවිතාසාති ආදිතො පට්ඨාය සෙවිතාය; භාවිතාසාති නිපජා දිනාය වඩ්ඪිතාය වා; බහුලිකිතාසාති පුතපුතං කතාය. සානි කිතාසාති සුසුත්තයානසද්ධිසං කතාය. චක්ඛුකිතාසාති යජා පතීත්ඨා හොති, එවං කතාය. අනුට්ඨිතාසාති අනු අනු පවත්තිතාය; නිව්වා ධිට්ඨිතායාති අත්ථො. පජිවිතාසාති සමන්තතො විතාය; සබ්බ දිසාසු විතාය ආවිතාය; භාවිතාය අභිවඩ්ඪිතායාති⁴ අත්ථො. සුස මාරද්ධාසාති සුට්ඨ සමාරද්ධාය; වසිභාවං උපතීත්තායාති අත්ථො. න පාපකං සුට්ඨිනනති පාපකමෙව න පසංගි, හද්දකං පත වුඩ්ඪිකාරණ භූතං පසංගි. දෙවතා රක්ඛනීති ආරක්ඛදෙවතා ධම්මිකං රක්ඛං පච්චුපට්ඨාපෙතති. භූවචං විත්තං සමාධිසතීති බිප්පං විත්තං සමා ධියති. උත්තරිං අප්පච්චිජ්ඣගෙනාති මෙත්තාඤානතො උත්තරිං අරහත්තං අසච්ඡිකරෙතොනො සෙබ්බො⁵ වා පුජ්ජන්තො වා හුත්වා කාලං කරෙතොනො බ්‍රහ්මලොකූපගො හොති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවති.

එකාදසකවණ්ණනාපජිශොසානා
එකුත්තජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1. සි. මු. විබා. 2. සි. 1 වොදයනති. 3. සි. 1. භික්ඛාය වග්ගති.
4. සි. 1. පොත්ථක. ‘භාවිතාය, අභිවඩ්ඪිතාය ඉති’ නාපථි. 5. සි. මු. සෙතෙකා.

4. 13.

“උපොසඨකමෙය්‍ය භො ආදි”ති ආදීනං පුච්ඡානං වික්‍යාජ්ජනෙ
 සාමග්ගි ආදීති “උපොසථං කරිය්‍යමා”ති සීමං සොධෙත්වා ඡන්දපාරි
 සුඤ්ඤං ආහරිත්වා සන්තිපතිත්තානං කායසාමග්ගි ආදි. කිට්ඨිසා මජ්ඣෙකුති
 පුබ්බකිච්චං කත්වා පාතිමොක්ඛාඛසාරණකිරියා මජ්ඣෙකු. නිට්ඨානං
 පටිසෙසාසානනති “තත්ථ සබ්බෙහෙව සමග්ගෙති සමමොදමානෙති
 අවිච්චදමානෙති සිත්ඛිතබ්බ”න්ති ඉදං පාතිමොක්ඛනිට්ඨානං පරියො
 සානං. පචාරණකමෙය්‍ය සාමග්ගි ආදීති ‘පචාරණං කරිය්‍යමා’ති
 සීමං සොධෙත්වා ඡන්දපචාරණං ආහරිත්වා සන්තිපතිත්තානං කාය
 සාමග්ගි ආදි. කිට්ඨිසා මජ්ඣෙකුති පචාරණඤ්ඤාති ච පචාරණකථා ච¹
 මජ්ඣෙකු. සඛ්ඝනවකය්‍ය “පස්සන්තො පටිකරිය්‍යමි”ති වචනං පරියො
 සානං. තජ්ජනිකමොදපු වජ්ඣ නාම යෙන වජ්ඣනා කම්මාරහො
 හොති, තං වජ්ඣ. සුගග්ගොති යෙන තං වජ්ඣ කතා, සො පුග්ගලො;
 කමමොවා පටිසෙසාසානනති “කතං සඛ්ඝන ඉත්තනාමෙය්‍ය භික්ඛු
 නො තජ්ජනිකමං. බමති සඛ්ඝය්‍ය. තසමා තුණ්හි එවමෙනං ධාර
 යාමි”ති එවං තස්සා තස්සා කමමොවාය අවසාන වචනං පරියොසානං.
 සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

උපොසඨාදිවික්‍යාජ්ජනවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. 14.

අත්ථවසප්පකරණේ-දස අත්ථවසෙති ආදීපු යං වත්තබ්බං තං පඨම
 පාරුජ්කවණ්ණනායමෙව චුත්තං. සං සඛ්ඝසුච්ඡිනා සඛ්ඝථාසුති ආදීපු
 උපරිමං උපරිමං පදං ගෙට්ඨිමය්‍ය ගෙට්ඨිමය්‍ය පදය්‍ය අත්ථො. අත්ථසතං
 බමමසනනති ආදිමති පන යදෙතං දසපු පදෙපු එකෙකං මූලං කත්වා
 දසකුච්ඡානං යොජ්ජාය පදසතං චුත්තං. තත්ථ පච්ඡිමය්‍ය පච්ඡිමය්‍ය
 පදය්‍ය වසෙන අත්ථසතං පුරිමය්‍ය පුරිමය්‍ය වසෙන බමමසතං වෙදිතබ්බං.
 අථවා යෙ දස අත්ථවසෙ පටිච්ච තථාගතෙන සාවකානං සිත්තාපදං
 පඤ්ඤාතං, යෙ පුබ්බෙ පඨමපාරුජ්කවණ්ණනායං “තත්ථ සඛ්ඝසුච්ඡිනා
 නාම සඛ්ඝය්‍ය සුච්ඡිභාවො. ‘සුච්ඡි දෙවා’ති ආගතට්ඨානෙ විඤ ‘සුච්ඡි
 භනෙන’ති වචනසමපටිච්ඡනභාවො. යො ච තථාගතය්‍ය වචනං සමපටි
 ච්ඡති, තස්ස තං දීඝරතං භිත්තාය සුබාය හොති, තසමා සඛ්ඝය්‍ය
 ‘සුච්ඡි භනෙන’ති මම වචනං සමපටිච්ඡනත්ථං පඤ්ඤාපෙය්‍යමි. අසමපටි
 ච්ඡනෙ ආදීනවං සමපටිච්ඡනෙ ව ආනිඤ්ඤං දෙය්‍යත්වා ත බලකකාරෙන
 අභිභවිත්වා එතමත්ථං ආවිකරෙතො ආහ: සඛ්ඝසුච්ඡිනාසා”ති
 එවමාදිනා නයෙන වණ්ණිත්වා, තෙසං ඉධ දසකුච්ඡානං ආගතත්තා
 අත්ථසතං තදත්ථපොතකානඤ්ඤා පදනං වසෙන බමමසතං වෙදිතබ්බං.
 ඉද්දති අත්ථපොතකානං නිරුත්තරිතං වසෙන නිරුත්තරිතං, බමම

භූතානං නිරුත්තරිනං වසෙන නිරුත්තරිසත්තනි ථෙ නිරුත්තරිසත්තනී,
අත්ථසතෙ සුඤ්ඤතං, ධම්මසතෙ සුඤ්ඤතං, දම්සු නිරුත්තරිසත්තෙසු
ඥෙ සුඤ්ඤතානීති වත්තාරි සුඤ්ඤතානි ව වෙදිතබ්බාති.

“අත්ථසතං ධම්මසතං - ඥෙ නිරුත්තරිසත්තනි ව,
වත්තාරි සුඤ්ඤතානි - අත්ථවසෙ පකරණෙ”ති හි

යං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තනනි.

ඉති සමනපාසාදිකාස විනයසංවණ්ණනාස
මහාවග්ගවණ්ණනා නිබ්බිතා.

4. 15.

එකං.සං විවරං කඬ්ඬාති එකයම් අංසකුටෙ විවරං කළා; සාධුකං
උත්තරසංඝං කළාති අත්ථො. පගගණ්ණියාන¹ අඤ්ඤානි දසකඬ
සමොධානසමුප්පලං අඤ්ඤාලිං උත්තපිළා; ආසිංසමානරූපොවාති
පච්චාසිංසමානරූපො විශ්; කියං කිං ඉධමාගතොති කෙන කාර
ණෙන කිමත්ථං පත්ථමානො තිං ඉධ අංසකා.² කො එවමාහ? සමො
සලිබ්බො. කං එවමාහ? අංසසමන්තං උපාලිං. ඉති අයසමා උපාලි
භගවන්තං උපසංඝමිළා “මිසු විනයසෙසු”ති ඉමං ගාථං පුච්ඡි. අථසං
භගවා “හද්දකො නෙ උමමගෙහො”ති³ ආදීති වළාතං විසංසෙජ්ඣයි.
එස නයො සබ්බත්ථ. ඉති ඉමෙ සබ්බපඤ්ඤා බුද්ධිකාලෙ උපාලිත්ථෙරො
පුච්ඡි. භගවා බ්‍යාකාසි. සබ්බතිකාලෙ පන මහාඝණ්ණපඤ්ඤානෙ පුච්ඡි.
උපාලිත්ථෙරො බ්‍යාකාසි. තත්ථ හද්දකො නෙ උමමගෙහොති හද්දිකා
නෙ පඤ්ඤා⁴; පඤ්ඤා⁴ හි අවිජ්ජාකාරණො උමමුප්පිළා සීතත්තා
උමමගෙහොති වුච්චති. නග්ගොති කාරණත්ථෙ නිපාතො; යසමා මං
පුච්ඡසි, තසමා තෙ අවිකම්ප්පනාති⁵ අත්ථො. සමපටිච්ඡනත්ථෙ වා;
“නග්ගො”ති හි ඉමිනා වචනං සමපටිච්ඡිළා අකම්ප්පනාති අභ. ‘සමාද
ගිළා, විසිබ්බනති, සාමසෙන සබ්බත්ථක’නති ඉමාති තිඤ්ඤෙව සික්කා
පදාති භගගෙසු පඤ්ඤාතනාති. සං නං අපුච්ඡිමාති යං තිං අපුච්ඡි
මහ; අකිත්තසීති අභාසි; නොති අමාකං; භං නං බ්‍යාකිත්තනති යං යං
පුච්ඡං, තං තදෙව බ්‍යාකතං; අනිඤ්ඤාථාති අඤ්ඤාථා අකතො බ්‍යාකතං;
සෙ දුට්ඨලො සා සීලවිපතනිති එත්ථ කිඤ්ඤාපි සීලවිපතනි නාම
පඤ්ඤා⁶ නත්ථි, අථ ඛො දුට්ඨලං විසංසෙජ්ජකාමතායෙතං වුත්තං.
වතුසු හි විපතනිසු දුට්ඨලං එකාය විපතනියා සංඝගිතං. අදුට්ඨලං
තිති විපතනිති සංඝගිතං. තසමා “සෙ දුට්ඨලො සා සීලවිපතනි”ති
වළාතං තමෙව විජාරණො දසෙසුං “පාගුජිකං අභ්‍යාදිසෙසො සීල
විපතනිති වුච්චති”ති අභ. ඉදති තියන්තං විපතනිතං වසෙන
අදුට්ඨලං දසෙසුං “පුලලච්චස”නති ආදිමාහ. තත්ථ “සො වාසං
අනෙකාසති භාසාධිසාසො”ති ඉදං දුඛාධිපාසං වතුදසෙසුන්තත්ථං.

1. පකරණෙතො - පාලි.

2. හි. 1. සමාගසනා.

3. හි. මු. උමමගෙහො 4. හි. මු. & II. පඤ්ඤා 5. හි. මු. & පාලි - අභිකම්ප්පනාති

6. හි. මු. & II. පඤ්ඤා.

වුත්තං. අබ්බාවික්ඛනනීති “තථාංගං ගගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානා මි”ති වදන්තා අබ්බාවික්ඛනති; අසං සා ආජීවමිපතති සමමනාති අයං ඡති සික්ඛාපදෙති සංග්‍රහනීතා ආජීවමිපතති නාම වතුන්තා මිපතති සමමනාති; එතත්තාවතා “අද්දුල්ල”නති ඉදං විසාජ්ජිතං හොති.

ඉදති “සෙ ව යාවනතිසකා”ති පඤ්ඤා විසාජ්ජිතං “එකා දසා”ති ආදිමාග. යස්මා පත “සෙ ව යාවනතිසකා”ති අයං පඤ්ඤා “එකාදස යාවනතිසකා”ති එවං සංඛාවසෙන විසාජ්ජිතො, තස්මා සංඛානුසංඛිතසෙනෙව “කති ඡෙදනකානි”ති ආදිකෙ අඤ්ඤා අතතරුපඤ්ඤා පුච්ඡි. තෙසං විසාජ්ජිතන්තං “ඡ ඡෙදනකානි”ති ආදි වුත්තං. තත් “එකං ගෙදනකං එකං උද්දුල්ලකං - සොදසා ඡන්තනති පඤ්ඤාතනා”ති ඉදමෙව අපුබ්බං, සෙසං මහාවග්ගෙ විහත්ත මෙව. යං පතෙතං අපුබ්බං තත් “එකං ගෙදනකං”නති සුචිසරං; “එකං උද්දුල්ලකං”නති තුලොනධම්මඤ්චපිඨං; සොදසාති සොළස; ජානනති පඤ්ඤාතනාති “ජාන”නති එවං චන්දා පඤ්ඤාතනා, තෙ එවං චෙදිතබ්බා: “ජානං සංඛිකං ලාභං පරිණතං අතතනො පරිණා මෙය්‍ය, ජානං පුබ්බපතනං භික්ඛුං අනුපබජ්ජි තිසජ්ජං කපපෙය්‍ය, ජානං සප්පාණකං උදකං තිණං වා මතතිකං වා සිඤ්ඤාය වා සිඤ්ඤා පෙය්‍ය වා, ජානං භික්ඛුණීපරිපාචිතං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ඤෙය්‍ය, ජානං ආසාදනාපෙකෙබ්බා භුත්තසමිං පාචිතතියං, ජානං සප්පාණකං උදකං පරිභුඤ්ඤෙය්‍ය, ජානං යථා ධම්මං නිහතාධිකරණං, ජානං දුට්ඨල්ලං ආපතතිං පටිච්ඡාදෙය්‍ය, ජානං උභනවිසතිවග්ගං පුග්ගලං උපසම්පා දෙය්‍ය, ජානං ථෙය්‍යසන්තෙත සද්ධිං, ජානං තථාචාදිනා භික්ඛුතා අකතානුධම්මෙන, ජානං තථා නාසිතං සමණ්ණදෙසං, ජානං සංඛිකං ලාභං පරිණතං පුග්ගලස්ස පරිණාමෙය්‍ය, ජානං පාරුජිකං ධම්මං අජ්ඣාපනතං භික්ඛුණීං තෙව අතතනා පටිච්චාදෙය්‍යං, ජානං චොරිං වජ්ඣං විදිතං අනුපලොකෙත්වා, ජානං සභික්ඛුකං ආරාමං අනාපුච්ඡා පවිසෙය්‍ය”ති.

ඉදති “සාධාරණ අසාධාරණ”නති ඉමං පුරිමපඤ්ඤා විසාජ්ජිතෙ තෙනා “විසං මෙ සකානි”ති ආදිමාග. තත් භික්ඛුණීති අසාධාරණෙසු “ඡ සංඛාදිසෙසා”ති විසාජ්ජිතා කායසංඝග්ගො දුට්ඨල්ලං අතතනාමං කුටි විහාරෙති දමිති අනිසන්ධෙති අට්ඨාති විති අනියතෙති සද්ධිං අට්ඨ ඉමෙ; නිසංග්ගිසාති මාදසාති

“ධොවනඤ්ච පටිග්ගහො කොසෙය්‍යසුධ්ධිඤ්චොහො,

ඡබ්බස්සාති තිසිදනං,

ඤා ලොමා පඨමො පතෙතා වසසිකාරඤ්ඤාකෙන වා”ති ඉමෙ ආදසා මාවිසති බුද්දකාති

“සකලො භික්ඛුණීවග්ගො - පරමපරඤ්ච හොජනං,
අතතිරිත්තං අභිගං - පණිතඤ්ච අවෙලකං.

විකාලෙ ගාමපවෙසො - ජානං දුට්ඨලලව්‍යාදනං,
මාකුගාමෙන සද්ධිඤ්ඤා - යාව අනිකති නතරජකෙ.

සත්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා - විකාලෙ ගාමපවෙසනං
නිසීදනෙ ව යා සික්ඛා - වසිකා යා ව සාරිකා,
ආවිසති ඉමා සික්ඛා - බුදුකෙසු පනාසිනා”ති.

භික්ඛුනි අසාධාරණෙසුපි “සඛ්‍යමනා දස නිග්ගෙර”ති ‘සඛ්‍යමනා නිග්ගාරියති’ති එවං විභවෙන චුත්තා, මාතිකායං පන “නිග්ගාරණීයං සඛ්‍යාදිසෙස”නති එවං අගනාති දස; නිග්ගෙණිසා මාදසාති භික්ඛුණී විභවෙන විභත්තාති නිග්ගෙණියානෙව; බුදුසාධි තත්ථ විභත්තබුදුකා එව. තථා වත්තාරෙ පාරිදෙසනීයා, ඉති සත්ඤ්ඤාව නිංසඤ්ඤා සික්ඛා විභවෙන භික්ඛුණීනං භික්ඛුනි අසාධාරණා. සෙසං ඉමසමිං සාධාරණා සාධාරණවිසංජ්ඣනෙ උත්තානමෙව.

ඉදති විපතතියො ව “සෙති සමපෙති සමමනති”ති ඉදං පඤ්ඤාං විසංජ්ඣෙනො “අපෙතිව පානජිකා”ති ආදිමාග. තත්ථ දුර්ගද්‍යති ඉමිනා තෙසං සප්පටිභයනං දසෙසති. කණ්ණසප්පාදයො විය හි එතෙ දුර්ගද්‍ය දුරුපගමනා දුර්ගජ්ජනා ආසජ්ජයමානා¹ මුලවෙර්දය සං වත්තනති. තාලච්ඡුසමුපමාති සබ්බං තාලං උඤ්චිතා තාලස්ස වජ්ඣ මත්තකරණෙන සමුපමා; යථා වජ්ඣමත්තකතො තාලො න පුන පාකතිකො හොති, එවං න පුන පාකතිකා හොනති. එවං සාධාරණං උපමං දසෙසතො පුන එකෙකස්ස චුත්ත උපමං දසෙසෙනො “පණ්ඩු පලාසො”ති ආදිමාග. අපිරුලාහි හවනති හොති යථා එතෙ පණ්ඩු පලාසාදයො පුන හරිතාදිභාවෙන අපිරුලාහිධම්මා හොනති, එවං පාරජිකාපි පුන පකතිසීලාභාවෙන අපිරුලාහිධම්මා හොනතීති අත්ථො. එත්තාවතා විපතතියො ව “සෙති සමපෙති සමමනති”ති එත්ථ ඉමා කාව අධිපාරජිකවිපතතියො කෙතිවි සමපෙති න සමමනතීති එවං දසසිතං හොති. යා පන විපතතියො සමමනති, තා දසෙසතුං “පො විසති සඛ්‍යාදිසෙසා”ති ආදි චුත්තං. තත්ථ ගීති සමපෙතිති සබ්බ සඛ්‍යාතිකවචනමෙතං. සඛ්‍යාදිසෙසා හි විති සමපෙති සමමනති. න තිණවත්ථාරකෙන. සෙසා නිතිපි සමමනති. මෙ උපොසථා මෙ පමා රණාති ඉදං භික්ඛුනඤ්ඤා භික්ඛුණීනඤ්ඤා වසෙන චුත්තං. විභත්ති මත්තදස්සනෙනෙව වෙතං චුත්තං. න සමපෙති වූපසමනවසෙන. භික්ඛුඋපොසථො භික්ඛුණීඋපොසථො භික්ඛුපවාරණා භික්ඛුණීපවාරණාති ඉමාපි හි වතස්සො විභත්තියො, විභජ්ජනාතීති අත්ථො. මහනාපි කමමානීති අධම්මෙන වග්ගාදීති උපොසථකමමාති; පණ්ඩුව උදෙසා වතුගෙ හවනති අනඤ්ඤාථාති භික්ඛුනං පඤ්ඤා උදෙසා භික්ඛුණීනං වතුගෙ හවනති; අඤ්ඤාථා න හවනති; ඉමා අපරාපි විභත්තියො, ආපනතිකතිකා ව හවනති සත්ත අධිකරණාහි වත්තාරීති ඉමා

පන විභතතියෝ සමපේති සමමනති. තසමා, “සත්‍යානි සමපේති”හි ආදිමාහ. අපවා “දො උපෙසසථා දො පවාරණා චත්තාරි කමමාති පසෙඳිව උදෙසා වතුරෙ හවනති අනඤ්ඤථා”හි ඉමාපි වතස්සෝ විභතතියෝ තිස්සාය “නස්සනෙනතෙ විතස්සනෙනතෙ”හි ආදිතා නයෙන යා ආපතතියෝ ආපජ්ජනති, තා යසමා වුත්තපසකාරෙහෙව සමපේති සමමනති, තසමා තමවුලකානං ආපතතිනං සමපදස්සනත්ථපි තා විභතතියෝ වුත්තාති වෙදිතබ්බා. කිච්චං ජනෙනාති කිච්චාති කරණං එකෙන සමපේත සමමති.

එවං පුච්ඡානුක්කමෙන සබ්බපසෙඤ්ඤා විස්සජේත්වා ඉදුති “ආප තතික්කමකො ව හවනති සත්‍යා”හි එත්ථ සංගහිතආපතතිකබ්බානං පච්චෙකං නිබ්බවනමත්තං දස්සෙන්නො “පාරාජික”නති ආදිමාහ. තත්ථ “පාරාජික”නති ගාථාය අගමනේවා: යදිදං පුග්ගලාපතතිසික්ඛාපද පාරාජිකෙසු ආපතති පාරාජිකං නාම වුත්තං, තං ආපජ්ජනෙනා පුග්ගලො යසමා පාරාජිකො පරුජයමාපන්නො සඬාමො බුද්ධො පරදෙඬා හතෙඬා නිරුක්තො¹ ව හොති, අනිහතෙ තසමිං පුග්ගලෙ පුත උපෙසසථපවාරණාදිහෙදො සංවාසො තත්ථි; නොනිතං ඉති වුවමනීති තෙන කරුණෙන එතං ආපතතිං “පාරාජික”නති වුවමනී; අගං හෙත්ථ සබ්බෙපනේවා: යසමා පාරාජිකො හොති, නොනි තසමා එතං පාරාජිකනති වුවමනී.

දුතියගාථායපි බ්‍රහ්මඤ්ඤා අනාදිසිත්වා අත්ථමත්තමෙව දස්සෙත්වා “සමබ්බාස දෙති පටිමාස”නති ආදි වුත්තං. අගං පනෙත්ථ අනේවා: ඉමං ආපතතිං ආපජ්ජත්වා වුට්ඨාතුකාමස්ස යං තං ආපතතිවුට්ඨානං ආදිමනි වෙව පරිවාසදුන්නන්දාය ආදිතො සෙසෙ මජ්ඣෙක මානත්ත දුන්නන්දාය මූලාය පටිකස්සනෙන වා සන මානත්තදුන්නන්දාය අවසාන අබ්බානත්තන්දාය ව සබ්බෙසා ඉවජිතබ්බො, න හෙත්ථ එකමපි කමමං විතා සබ්බෙසන සකකා කාතුනති සබ්බෙසා ආදිමනි වෙව සෙසෙ ව ඉවජිතබ්බො අස්සාති සබ්බාදිසෙසො.

තතියගාථාය අනිසෙද්ධාති යසමා න නියතො, තසමා අනිය තො අගමාපතතිකබ්බොති අනේවා. කිං කාරණා න නියතොති? අනෙකං සික්ඛානං පදං යසමා ඉදං සික්ඛාපදං අනෙකංසෙන කතනති අනේවා. කතං අනෙකංසෙන තිණ්ණමඤ්ඤානරං ආනං, තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤාතරෙන නාමෙතබ්බොති හි තත්ථ වුත්තං. තසමා අනිසෙද්ධාති පවුවමනී සො ආපතතිකබ්බො අනියතොති වුවමනී. යථා ව තිණ්ණං අඤ්ඤාතරං ආනං, එවං ද්විතීයං ධම්මානං අඤ්ඤාතරං ආනං යත්ථ වුත්තං, සොපි අනියතො එව.

වතුන්ගාමය අවමයෝ ගෙන සමෝ නැව්ති දෙසනාගාමී¹ අවමයෝ තෙත සමෝ ධුලෝ අවමයෝ නව්; ගෙනෙනාං. ඉති වුවමනි, ධුලතනා අවමයෝ එතං ධුලවමයනති වුවමනිති අනේ. පඤ්චමගාමය “නිසාජ්ඣාන දෙසෙති ගෙනෙනනති නිසාජ්ඣා² දෙසෙතබ්බතො “නිසාගති”නති වුවමනිති අනේ. ජමිගාමය පානෙති කුසලං ඛමමනති සඤ්චව ආපජ්ජනතො කුසලබමසඛිතං කුසලවිතං පානෙති, තසමා පානෙති විතතනති පාවිතයං; යමන විතතං පානෙති, තං යසමා අරියමගං අපරජකිති, විතතසමොග කාරණඤ්ඤා නොති, තසමා “අපිසමගං අපරජකිති, විතතසමොග හනමින”නති ව වුතතං. පාරිදෙසනියගාමාසු “ගාරගං ආවුසො බමමං ආපජ්ජ”නති වුතතගාරගභාව³ කාරණදසනනත්මෙව “නිසඤ්ඤා අඤ්ඤාගො සගොන”ති ආදි වුතතං. පරිදෙසෙතබ්බතො පන සා ආපතති “පාවිදෙසනියා”ති වුවමනි.

දුක්ඛවගාමය අපරදං විරදං⁴ බලිනනති සබ්බමෙතං “යඤ්ච දුක්ඛව”නති එත් වුතතො දුක්ඛවසං පරියායවමනං; යඤ්ච දුට්ඨ කතං විරූපං වා කතං, තං දුක්ඛමං. තං පනෙතං යථා සත්ථර වුතතං, එවං අකතතතා අපරදං⁵ කුසලං විරජකිතා පවත්තතතා විරදං; අරියවත්තපටිපදං අනාරුලුතතා බලිනං. “සං මනුසො කතෙ”ති ඉදමපනො මපමතිදසනං. තසානේ: යථා හි යං ලොකෙ මනුසො ආවිං වා සදි වා රතො පාපං කතෙති, තං දුක්ඛමනති පමෙ දෙනති, එවමිදමපි බුද්ධපතිකුට්ඨන ලාමකභාවෙන පාපං; තසමා දුක්ඛමනති වෙදිතබ්බං. දුක්ඛාසිතගාමය “දුක්ඛාසිතං දුර්භවමි”නති දුට්ඨ ආභවමිං භාසිතං ලපිතනති දුර්භවමිං; යං දුර්භවමිං, තං දුක්ඛාසිතනති අනේ. කිඤ්ච⁶ හියො? සංකිලිමිඤ්ච සං පදං සංකිලිමිං යසමා තං පදං ගොතිති අනේ. කථං? සඤ්ච විඤ්ඤා ගරහනති, යසමා ව නං විඤ්ඤා ගරහනතිති අනේ. ගෙනෙනාං ඉති වුවමනිති තෙත සඤ්චිලිමිභාවෙන ව විඤ්ඤාගරහනෙනාපි ව එතං ඉති වුවමනි, “දුක්ඛාසිත”නති එවං වුවමනිති අනේ.

සෙබ්බගාමය “ආදි වෙතං වරණඤ්චා”ති ආදිනා⁷ සෙබ්බො සත්තකභාවං දීපෙති. තසමා සෙබ්බො ඉදං සෙබ්බනති අයමෙත් සමෙබ්බපනේ. ඉදං “ගරුභං ලුහුභං⁸ වාපි”ති ආදිපඤ්ඤාති අසභගති තසා “ගඤ්ච වාභ්‍යං සුගොම ගෙ”ති ඉමිනා පන ආයාවන වචනෙත සභගතිතසා අත්තසා දීපනත්. වුතතනති වෙදිතබ්බං. ජනනමති වසනති ආදිමති එසෙව නගො. තත් ජනනමතිවසනති හෙතං තාව තිණාදිති අවජ්ජනං අතිවසනති; ඉදං පන ආපතනිසඛිතං ගෙහං ජනනං අතිවසනති; මූලාපතනි හි ජාදෙනො අඤ්ඤං නවං.

1 සි. මු. ගාමනිජු. 2 සි. මු. නිසාජ්ඣා. 3 සි. මු. ගරුභාභාව. 4 සි. මු. විරදබඤ්ච. 5 සි. II. අවරදං. 6 සි. I, & II. කිඤ්චපි. 7 සි. මු. ආදිනා කතෙත. 8 සි. මු. ගරුභ.

ආපතියි ආපජ්ජති. විවිධං නාතිවස්සතීති ගෙහං තාව අවිවටං සුච්ඡන්තං නාතිවස්සතී; ඉදං පන ආපතියඛිංතං ගෙහං විවටං නාතිවස්සතී; මූලාපතියි හි විවරනොතා දෙසනාගාමිනිං දෙසෙතො වුට්ඨානගාමිනීතො වුට්ඨිතිතො සුඛිනො පතිට්ඨාති. ආයතියි සංවරනොතා අඤ්ඤං ආපතියි නාපජ්ජති. නසමා ඡන්තං විවරෙට්ඨාති තෙන කාරණෙන දෙසනාගාමිනිං දෙසෙතො වුට්ඨානගාමිනීතො ව වුට්ඨානොතො ඡන්තං විවරෙට්, එවං. නං නාතිවස්සතීති එවං වෙතං විවටං නාතිවස්සතීති අනෙං. ගති මිශ්‍රානං පටිනානි අපේක්‍ෂා කාසෙ ව්‍යාධාදිති¹ පරිපාතියමානානං මිශ්‍රානං පටිනා රුකිධාදිගහනං අරඤ්ඤං ගති පරිසාරණං ගොති; තං පතො තෙ අසසන්නි.² එතෙනෙව තයෙන ආකාශො පක්ඛිනං ගති. අවස්සං උපගමන ටෙට්ඨානං පන විහමො ගති ධම්මානං, සබ්බසමපි සබ්බතධම්මානං විනාසො ගති.³ න හි තෙ විනාසං අගච්ඡන්තො ණානුං සනෙකානති. සුවිච්චි ණානං පන නිබ්බාණං අරහතො ගති, බිණ්ණසමස්ස අරහතො අනුපාදිසෙසනිබ්බාණධානු එකංසෙන ගතීති අනෙං.

ගාඨාසඛිගණිකවණ්ණනා නිට්ඨිනා.⁴

4. 16.

අධිකරණභේදෙ “ඉමෙ දස උක්කොටා”ති අධිකරණානං උක්කොටෙ වන්තො⁵ පුන අධිකරණඋක්කොටෙන සමථානං උක්කොටං දස්සන්තො “විවාදාධිකරණං උක්කොටෙහොතො කති සමපේ උක්කොටෙති”ති ආදිමාහ. තත්ථ විවාදාධිකරණං උක්කොටෙහොතො මෙ සමපේ උක්කොටෙතිති සමමුඛාචිතයඤ්ඤා යෙහුයසිකඤ්ඤා ඉමෙ ථෙ උක්කොටෙති, පටිසෙධෙති; පටිසෙකාසතීති අනෙං. අනුවාදාධිකරණං උක්කොටෙහොතො වන්තොගෙති සමමුඛාචිතයං සතිචිතයං අමුලාචිතයං තස්සපාටියසසිකනති ඉමෙ වන්තොරෙ සමපේ උක්කොටෙති; ආපනනාධිකරණං උක්කොටෙහොතො නසොති සමමුඛාචිතයං පටිඤ්ඤාතකරණං තිණවන්තරකනති ඉමෙ තයො සමපේ උක්කොටෙති; කිව්වාධිකරණං උක්කොටෙහොතො එකනති සමමුඛාචිතයං ඉමං එකං සමථං උක්කොටෙති; “කති උක්කොටා”ති ආදිපුට්ඨානං විස්සජ්ජනෙ පන ආදසසු⁶ උක්කොටෙසු “අකිනං කමම”නති ආදයො තාව තයො උක්කොටා විසෙසනො දුතියෙ අනුවාදාධිකරණෙ ලබන්තති. “අනිහනං කමම”නති ආදයො තයො

1. සි. මු. දෂ කාදිති. 2. සි. මු. අසසන්නි. 3. සි. මු. විනාසොව තෙසං ගති.

4. සි. I. & , පොත්කෙසු “ගාඨා සඛිගණිකවණ්ණනා නිට්ඨිනා” ඉති තත්ථි.

5. සි. II. අධිකරණං උක්කොටෙහො, සි. මු. & I, අධිකරණානං උක්කොටෙහො.

6. සි. I. & II. විස්සජ්ජනෙ වාදස්සු.

පසමේ විවාදාධිකරණේ ලබන්නයි. “අවිනිවර්ත”නම් ආදයෝ තයෝ තතියෙ ආපත්තාධිකරණේ ලබන්නයි. “අවුපසන්න”නම් ආදයෝ තයෝ චතුරේ කිව්වාධිකරණේ ලබන්නයි. අපි ව ආදසාපි ව එකෙකසම් අධිකරණේ ලබන්නියෙව.

තත්ත්ව ජාතකං අධිකරණං උකෙකාටෙතියි යසම් විහාරේ ‘මයං ඉමිනා පත්තො ගතියො. විවරං ගතිත’නම් ආදිනා තයෙන පත්තව්වර්දිනං අත්ථාය අධිකරණං උපපන්නං හොති, තසම් යෙව ව තං විහාරේ¹ ආවාසිකා සන්තිප්තිනා “අලං ආවුසො”ති අත්තං² පච්චිකෙ සඤ්ඤපෙත්වා පාලිමුත්තකවිනිවර්තයෙනෙව වුපසමෙනි, ඉදං තත්ත්ව ජාතකං අධිකරණං නාම. යෙනාපි විනිවර්තයෙන සමිතං, සොපි එකො සමපොයෙව. ඉමං උකෙකාටෙත්තාසාපි පාවිත්තියං.

තත්ත්ව ජාතකං වුපසන්නනම් සචෙ පන තං අධිකරණං තෙවා සිකා වුපසමෙත්තුං න සනෙකානති, අඵඤ්ඤා විනයධරේ අගන්ත්වා “කිං ආවුසො ඉමයම් විහාරේ උපොසථො වා පවාරණා වා සීතා?”ති පුච්ඡති, තෙහි ව තසම් කාරණේ කපිතෙ තං අධිකරණං බන්ධික තො ව පරිවාරතො ව සුත්තෙන විනිවර්තියා වුපසමෙනි. ඉදං තත්ත්ව ජාතකං වුපසන්නං නාම අධිකරණං. එතං උකෙකාටෙත්තාසාපි පාවිත්තියමෙව.

අනන්තමගෙහි තෙ අත්තපච්චිකා “න මයං එතස්ස විනිවර්තයෙ තිට්ඨාම. නායං විනයෙ කුසලො. අමුතසම් නාම ගාමෙ විනය ධරා ථෙරා වසන්ති. තත්ත්ව ගන්ත්වා විනිවර්තියාමා”ති ගච්ඡන්තා අනන්තමගෙහයෙව කාරණං³ සලකෙත්වා අඤ්ඤාමඤ්ඤා වා සඤ්ඤා පෙනති, අඤ්ඤා වා තෙ භික්ඛු නිස්සාපෙනති, ඉදමපි වුපසන්න මෙව හොති. එවං වුපසන්නං අනන්තමගෙහ අධිකරණං උකෙකාටෙතියො, තසාපි පාවිත්තියමෙව.

අනන්තමගෙහ වුපසන්නනම් න හෙව ඛො පන අඤ්ඤාමඤ්ඤා සඤ්ඤාත්තියා වා සභාගභික්ඛුනිස්සාපනෙන වා වුපසන්නං හොති, අපි ව ඛො පටිපථං ආගච්ඡන්තො එකො විනයධරේ දිස්වා “කත්ථ ආවුසො ගච්ඡා?”ති පුච්ඡති ‘අමුතං නාම ගාමං. ඉමිනා නාම කාරණේ නා”ති වුත්තෙ “අලං ආවුසො. කිං තත්ත්ව ගතෙතා?”ති තත්ත්ව⁴ ධර්මෙන විනයෙන තං අධිකරණං වුපසමෙනි, ඉදං අනන්තමගෙහ වුපසන්නං නාම. එතං උකෙකාටෙත්තාසාපි පාවිත්තියමෙව.

තත්ත්ව ගතනම් සචෙ පන “අලං ආවුසො. කිං තත්ත්ව ගතෙතා?”ති වුච්චමානාපි⁵ “මයං තත්ත්ව ගන්ත්වා විනිවර්තයං පාපෙසාමා”ති විනය ධරස්ස වචනං අනාදිස්සිත්වා ගච්ඡන්තියෙව. ගන්ත්වා සභාගානං භික්ඛුනං එතමත්ථං ආරුචෙත්ති. සභාගා භික්ඛු “අලං ආවුසො. සබ්බසන්ති

1. සි. I. & II. තසම් යෙව විහාරේ.

1 අත් - විමුච්ඡිතොදකි.

3. සි. වු. තං කාරණං.

4. සි. වු වුත්තෙ තත්ත්වං.

5. සි. වු. වුච්චමානොපි.

පාතං නාම ගරුක"නති තත්ථෙව තිසිදුපෙතො විනිවුතිනො සඤ්ඤ පෙනති. ඉදංචි වුපසන්නමෙව හොති. එවං වුපසන්නං තත්ථ ගතං අධිකරණං උකෙකාටෙති යො, තස්සාපි පාවිතරියමෙව.

තත්ථ ගතං වුපසන්නනති න හෙව ඛො පන සභාගතිකක්ඛනං සඤ්ඤතතියා වුපසන්නං හොති, අපිච ඛො සඛ්ඤං සන්නිපාතෙනා, ආරෙවෙති. තං¹ සඛ්ඤමජ්ඣෙවිනියධරු වුපසමෙනති, ඉදං තත්ථ ගතං වුපසන්නං නාම, එතං උකෙකාටෙන්නස්සාපි පාවිතරියමෙව.

සතිවිනිශ්චනති. ඛිණ්ණසවසස්ස දින්නං සතිවිනයං උකෙකාටෙති, පාවිතරියමෙව. උම්මතතකස්ස දින්නෙ අමුලහවිනිශ්චො² පාපුස්සන්නස්ස දින්නාය නස්සපාපිසාසිකාසපි එසෙව නයො. නිණ්ණවජ්ඣාරකං උකෙකාටෙතිති සබ්බෙසු තිණ්ණවජ්ඣාරකසමුපේන වුපසමිතෙ අධිකරණෙ ආපතති නාම එතං තිකක්ඛං උපසංකම්මනා උක්කුටිකං තිසිදිතො අඤ්ඤාං පණ්ණහෙනා දෙසියමානා වුට්ඨාති. 'යමපනෙනං තිද්දායන්නස්සාපි ආපතතිවුට්ඨාතං නාම, එතං මස්සං න ඛමති'ති එවං වදනොපි තිණ්ණවජ්ඣාරකං උකෙකාටෙති නාම, තස්සාපි පාවිතරියමෙව.

ජන්ද්‍රගතිං ගච්ඡන්තො අධිකරණං උකෙකාටෙතිති විනයධරෙ හුතො අත්තනො උපක්කායාදිතං අත්ථාය "අධම්මං ඛම්මො"ති ආදිති දිපෙතො පුබ්බෙ විනිවුතිතං අධිකරණං ආදසස්ස උකෙකාටෙස්ස යෙන කෙනවි උකෙකාටෙන්නො ජන්ද්‍රගතිං ගච්ඡන්නො අධිකරණං උකෙකාටෙති නාම. දව්සු පන අත්තපච්චජිකෙස්ස එකස්මි "අනත්ථං මෙ අවරි"ති ආදිතා නයෙන සමුප්පන්නාසාතො, තස්ස පරුජයං³ ආරෙපණත්ථං 'අධම්මං ඛම්මො'ති ආදිති දිපෙතො පුබ්බෙ විනිවුතිතං අධිකරණං ආදසස්ස උකෙකාටෙස්ස යෙන කෙනවි උකෙකාටෙන්නො දෙසා ගතිං ගච්ඡන්තො අධිකරණං උකෙකාටෙති නාම. මන්දෙ පන මො මුහො මොමුහත්තා එව "අධම්මං ඛම්මො"ති ආදිති දිපෙතො වුත්ත නයෙනෙව උකෙකාටෙන්නො මොහාගතිං ගච්ඡන්තො අධිකරණං උකෙකාටෙති නාම. සවෙ පන විසු අත්තපච්චජිකෙස්ස එකො විස මාති කායකම්මාදිති ගහනං⁴ මිච්ඡාදිට්ඨිං බලවනො ව පක්ඛනනරියෙ අභිඤ්ඤාතෙ තිකක්ඛු තිසිතත්තා විසමතිසිතො⁵ ගහනතිසිතො බලවතිසිතො ව හොති, තස්ස හයෙන "අයං මෙ ජිවිතනාරයං වා මුහවරියනාරයං වා කරෙය්‍යා"ති "අධම්මං ඛම්මො"ති ආදිති දිපෙතො වුත්තනනයෙනෙව උකෙකාටෙන්නො ගහාගතිං ගච්ඡන්තො අධිකරණං උකෙකාටෙති නාම.

1. සි. මු. ආරෙපිතං.

2. සි. II, විනයෙ වං.

3. සි. මු. & I. පරුජයං.

4. සි. මු. ගහනං.

5. සි. මු. වුත්තවිසමතිසිතො.

තදක්ෂපසමෙතොති එතො සාමණේරේ බ්‍යතොතො හොති බ්‍රහ්මකුසො, සො විනිව්ජ්ජෙ පරුජයං පඤ්ඤා මධ්‍යුභුතො භික්ඛු දිස්වා පුට්ඨති: “කසමා මධ්‍යුභුතස්වා?”ති. තෙ තස්ස තං අධිකරණං ආරේ වෙනති, සො තෙ එවං වදෙති: “හොතු හනොති. මං උපසම්පාදෙථ. අහං තං අධිකරණං වුපසමෙස්සාමි”ති. තෙ තං උපසම්පාදෙති. සො දුතියද්වසෙ හෙරිං පහරිත්වා සඬ්ඝං සන්තිපාතෙති. තතො භික්ඛුති “කෙත සඬ්ඝො සන්තිපාතිත්වා?”ති වුත්තො “මයා”ති වදති. “කසමා සන්තිපාතිත්වා?”ති. “භිග්ගො අධිකරණං දුබ්බිතිව්ජිතං. තමහං විනිව්ජිතිස්සාමි”ති. “ඤා පන භිග්ගො කුභං ගතො?”ති. “අනුපසම්පනොමි හනොති. අජ්ජ පන උපසම්පනොමි”ති. සො වත්තබ්බො: “ඉදං ආවුසො කුමාදිසානං භගවතා සික්ඛාපදං පඤ්ඤාතො: ‘තදක්ෂපසමෙතො උත්තොතොති, උත්තොතොතං පාවිතං’ති. ගච්ඡ. ආපතං දෙසෙති”ති. ආගන්තුකොපි එසෙව තයො. භාරකොති එකං සඬ්ඝං සද්ධිං අධිකරණං විනිව්ජිතිත්වා පරිවේශනතං පරුජතා භික්ඛු වදන්ති: “කිස්ස හනොති කුමෙහි එවං විනිව්ජිතං අධිකරණං? නනු එවං විනිව්ජිතිත්වා?”ති. සො “කසමා පඨමං යෙව එවං න වදිස්වා?”ති තං අධිකරණං උත්තොතොති. එවං යො කාරකො උත්තොතොති, තස්සාපි උත්තොතොති¹ පාවිතං. ‘ජන්දයකොති එතො අධිකරණවිනිව්ජ්ජෙ ඡන්දං දත්වා සභාගෙ භික්ඛු පරුජයං පඤා ආගතො මධ්‍යුභුතො දිස්වා “සෙවදති අහං විනිව්ජිතිස්සාමි”ති සඬ්ඝං සන්තිපාතොති “කසමා සන්තිපාතොති?”ති වුත්තො “භිග්ගො අධිකරණං දුබ්බිතිව්ජිතං. තමහං අජ්ජ විනිව්ජිතිස්සාමි”ති. “භිග්ගො පන ඤා කත්ථ ගතො?”ති. “ඡන්දං දත්වා තිසිනොමි”ති. සො වත්තබ්බො: “ඉදං ආවුසො කුමාදිසානං භගවතා සික්ඛාපදං පඤ්ඤාතො. ‘ජන්දයකො උත්තොතොති, උත්තොතොතං පාවිතං’ති. ගච්ඡ. ආපතං දෙසෙති”ති.

විවාදාධිකරණං කිංතිදුන්නති ආදීප්ත කිං තිදුනමස්සාති කිංතිදුනං. කො සමුදයො අස්සාති කිංසමුදයං. කා ජාති අස්සාති කිංජාතිකං. කො පහවො අස්සාති කිංපහවං. කො සමාහරේ අස්සාති කිංසමාහරං. කිං සමුට්ඨානං අස්සාති කිංසමුට්ඨානං. සබ්බාතොතොති කාරණවෙවචනාති යෙව. විවාදාතිදුන්නති ආදීප්ති අට්ඨාරසහෙදකරවිදුක්ඛිකොතො විවාදෙ තිදුනමෙතස්සාති විවාදතිදුනං; විවාදං තිස්සාය උපපජ්ජනක විවාදවසෙතො වුත්තං. අනුවාදෙ තිදුනං අස්සාති අනුවාදතිදුනං. ඉදමි අනුවාදං තිස්සාය උපපජ්ජනකඅනුවාදවසෙත වුත්තං. ආපතති තිදුනං අස්සාති ආපතතිතිදුනං. ආපතනාධිකරණපච්චයා චතස්සො ආපතතියො ආපජ්ජනිති එවං ආපතති තිස්සාය උපපජ්ජනකආපතති වසෙතො වුත්තං. කිවචයං තිදුනමස්සාති කිවමසතිදුනං. වතුබ්බං සඬ්ඝකමිං කාරණමස්සාති අත්ථො, උත්තොතොත්තං භික්ඛුණියො

යාව තතියං සමනුභාසනාදීතං කිච්චං තිස්සං උපපජ්ජතකකිච්චං තං වසෙනෙනං වුත්තං. අයං වතුත්තමපි අධිකරණානං විස්සජ්ජන පකෙඛ ඵකපදයොජ්ජනා. එතෙනානුසාරෙන සබ්බපදාති යොජ්ජ තුබ්බාති. දුතියපුච්ඡා “හෙතුනිදාන”තති ආදිච්චි විස්සජ්ජන නවත්තං. කුසලාකුසලාඛ්‍යාකතහෙතුතං වසෙන හෙතුනිදානාදිතා වෙදිතුබ්බා. තතියපුච්ඡාය විස්සජ්ජන ඛ්‍යාසුත්තමත්තං නානා. හෙතු යෙව හි එත්ථ ‘පච්චිකෙසා’ති වුත්තො.

මූලපුච්ඡාය විස්සජ්ජන “චාදස මූලානි”ති කොඛ උපතාන යුගල කාදිති ඡ විචාදමූලානි, ලොහදෙසමොභා තයො, අලොහාදෙසා මොභා තයොති ඉමාති අජ්ඣාත්තසන්තාතපච්චත්තාති ආදස මූලානි. චුද්දස මූලානිති තානෙව ආදස කායවාචාති සද්ධිං චුද්දස භොතති. ඡ මූලානිති කායාදිති ඡ සමුට්ඨානාති; සමුට්ඨානපුච්ඡාය විස්සජ්ජන අට්ඨාරස හෙදකරවජ්ඣුනි සමුට්ඨානාති තඤ්ඤි එතෙසු අට්ඨාරසසු හෙදකරවජ්ඣුසු සමුට්ඨාති, එතෙහි වා කාරණභූතෙහි සමුට්ඨාති, තෙනසොත්තාති සමුට්ඨානාති වුච්චතති. එස නයො සබ්බත්ථ.

“විචාදධිකරණං ආපනනි”ති ආදිහෙදෙ “එතෙකනි අධිකරණෙන කිච්චාධිකරණෙනා”ති ඉදං අධිකරණෙසු යෙත¹ අධිකරණෙන සමමති, තං දසොසුං වුත්තං. න පනෙනාති එකංසතො කිච්චාධිකරණෙනෙව සමමතති. න හි පුග්ගලස්ස සන්තකෙ දෙසෙනත්තං² කිච්චාධිකරණං නාම අත්ථි. න කතමෙන සමමතනාති සාවසෙසාපතති විය න සමමති. න හි සක්කා සා දෙසෙතුං තතො වුට්ඨාය සුඤ්ඤෙන පතිට්ඨාතුං.

“විචාදධිකරණං භොති අනුචාදධිකරණං”තති ආදි නයො උත්තානොයෙව. තතො පරං “සත්ථ සතිචිතසො”ති ආදිකා සමමුඛා විතයං අනුඤ්චිතා ඡ යමකපුච්ඡා වුත්තා, තාසං විස්සජ්ජනෙනෙව අත්ථො පකාසිත්වා. සංසට්ඨාදිපුච්ඡානං විස්සජ්ජන “සංසට්ඨා”ති සතිවිතයකමච්චවාචාඛණසමිංයෙව දථිත්තමපි සමථානං සිද්ධිත්තා සමමුඛාචිතසොති වා සතිචිතසොති වා ඉමෙ ඛම්මා සංසට්ඨා නො විසංසට්ඨා. යයමා පන කදලිකඛනෙහි පත්තවට්ඨිතං විය න සක්කා තෙසං විනිබ්බුජ්ඣා නානාකරණං දසොසුං, තෙන වුත්තං: “න ච ලබ්බා ඉමෙසං ඛම්මානං විනිබ්බුජ්ඣා නානාකරණං පඤ්ඤ පෙතු”තති. එස නයො සබ්බත්ථ.

“කිංනිදාන”ති පුච්ඡා විස්සජ්ජන නිදානං නිදානමස්සාති නිදාන නිදානො. තත්ථ සබ්බසමමුඛතා ඛමමසමමුඛතා විතයසමමුඛතා පුග්ගල සමමුඛතාති ඉදං සමමුඛා විතයස්ස නිදානං. සතිවෙපුලලපපත්තො ඛණ්ඤ සවො ලඤ්ඤපවාදෙ සතිවිතයස්ස නිදානං. උමත්තතකො හික්ඛු අනුලුභ විතයස්ස නිදානං. යො ව දෙසෙති, යස්ස ව දෙසෙති, උභිත්තං සමමුඛි භාචො පටිඤ්ඤාතකරණස්ස නිදානං. භණ්ඩනජාතානං අධිකරණං

වුපසමේතුං අසකතුණේය්‍යතා යෙභුය්‍යසිකාය නිදනං. පාපුස්සනෙතා පුත්තලො තස්සපාපිය්‍යසිකාය නිදනං. ගණිතජාතානං ඛනුඅස්සා මණකඅක්ඛාවාරෙ තිණවජාරකස්ස නිදනං. හෙතුපච්චයවාර චුත්ත තාය ඵව. මුලපුච්ඡාය විස්සජ්ජනං උත්තානමෙව. සමුට්ඨාත්පුච්ඡාය කිඤ්චාපි “සත්තන්තං සමථානං කන්තම ජනනිංස සමුට්ඨානා”ති චුත්තං, සමමුඛාචිතයස්ස පන කල්මසඛිතභාවොපන සමුට්ඨාතභාවතො ජනනං යෙව සමථානං ජ සමුට්ඨානාති විභතතාති. තත්ථ කම්මස්ස කුසාති ඤාති වෙදිතබ්බා. කරණන්ති තස්සායෙව ඤාතියා ධපෙනබ්බ කාලෙ ධපනං; උපගමනන්ති සයං උපගමනං; අත්තනායෙව තස්ස කල්මස්ස කරණන්ති අත්තො. අපඤ්චසමමනන්ති අපේක්ඛසනුපගමනං,¹ අඤ්ඤං සද්ධිවිහාරිකාදිකං ‘ඉමං කල්මං කරෙති’ති අපේක්ඛසනන්ති අත්තො. අබ්බාසනාති “රුච්චති මෙ ඵතා; කරෙතු සඤ්ඤා”ති ඵව. අබ්බාසනා; ඡන්ද්‍යනන්ති අත්තො. අපසම්පෙක්ඛාසනාති “ත මෙනං බමති. මා ඵවං කරෙථා”ති අපාටිසෙධනා; ඉති ජනනං ජකකානං වසෙන ජනනිංස සමුට්ඨානා වෙදිතබ්බා. තානත්පුච්ඡා විස්සජ්ජනං උත්තානමෙව. අබ්බකරණපුච්ඡා විස්සජ්ජනෙ “අසං විවාදෙ නො අබ්බකරණ”න්ති අයං මාතාපුත්තාදිකං විවාදෙ විරුද්ධ වාදත්තා විවාදෙ තාම භොති. සමපේති පන අබ්බකරණීයතාය අභා වතො අබ්බකරණං න භොති. අනුවාදදීප්පි ඵසෙව නයො. සෙසං ස බ්බත්ථ උත්තානමෙවති.

අබ්බකරණහෙදවිශේෂතා නිට්ඨිතා.

4. 17.

දුතීයගාථාසඛිතණීයං වොදනාති විනිසුට්ඨ අපනතිඤ්ච දසොත්තා වොදනා; ඤාරණාති දෙසසාරණා; සඤ්ඤා කිම්ඤ්ඤාසාති සඤ්ඤාසනා පාතො කිම්ඤ්ඤා; මනිකම්මං සන නිස්ස ඤාරණාති මනිකල්මං චුච්චති මනාගහණං; තං කිස්ස ඤාරණාති අත්තො. වොදනා ඤාරණත්ථා සාති චුත්තපපකාර වොදනා නෙන චුදිතකපුත්තලෙන කතදෙසසාර ණත්ථාය; නිගහණත්ථාස ඤාරණාති දෙසසාරණා පන තස්ස පුත්තලස්ස තිගහණත්ථාය; සඤ්ඤා සදිගහණත්ථාසාති. තත්ථ සනාතිපතො සඤ්ඤා විනිව්ජ්‍යපරිගහණත්ථාය; ධම්මාධම්මාදුලනත්ථාය සුචිතිව්ජිත දුබ්බිතිව්ජිතාජානනත්ථායාති අත්තො. මනිකම්මං සන පාටිසෙක්ඛ නති සුත්තනතියත්තොරනඤ්ච විතයධරත්තොරනඤ්ච මනාගහණං. පාටෙක්ඛං පාටෙක්ඛං විනිව්ජ්‍යසනාතිථාපනත්ථං; මා ඤා පටිසන්ති චුදිතකෙ වා වොදකෙ වා කොපං මා ජනයි; සමෙ අනුචිජ්ජකො තුච්චන්ති සමෙ නිමං සඤ්ඤාමපේක්ඛ මනිණ්ණං අබ්බකරණං විනිව්ජිතුං තිසිත්තො විතයධරෙ; විගහාතිකන්ති “න නිමං ඉමං ධම්මවිතයං

1. සි. I. අපේක්ඛසනනුගමනං. 2. සි. මු. ධම්මාධම්මං,
3. සි. මු. දුබ්බිතිව්ජිතං,

ආජානාසි¹ති ආදිතයපවතනං; අනිකුසංගිතනනි යා² අනන්තං ජනගති, පරිසං බොහෙකො උට්ඨාපෙති, එවිරුපිං කපං මා අහණි. සුතෙන විනිසෙ වානී ආදිසු සුතනං නාම උගතොවිහරෙතා; විනිසො නාම බකිකො; අනුලොමො නාම පරිවායෙ; පඤ්ඤාත්තං නාම සකලං විනයපිටකං; අනුලොමිකං නාම වතනායෙ මහාපදෙසා; අනුසොගවතනං නිසාමයාති³ අනුසුඤ්ඤාවතනං නිසාමෙප්; කුසලෙන බුද්ධිමතා ඝාතනනි ඡේතෙන පණ්ණිතෙන ඤාණපාරමිපවතනන ගග වතා නිගරිතා රුපිතං; සුමුත්තනනි සුපඤ්ඤපිතං;⁴ සිකඛාපදනුලොමි ඝාතනි සිකඛාපදනං අනුලොමං; අයං තාව පදෙත්වා. අයං පතෙත්වා සාධිපයායසංකේධපවණ්ණනා: 'සවෙ තිං අනුච්ඡිත්තො, මා, සහසා ගණි. මා අනන්තසංගිතං විග්ගාතිකකපං ගණි. යං පන කුසලෙන බුද්ධිමතා ලොකනාපේන එතෙසු සුතනාදිසු අනුයොගවහනං කතං සුපඤ්ඤත්තං සබ්බසිකඛාපදනං අනුලොමං, තං නිසාමය, තං උපධාරෙති'ති. ගතිං න නිසාමයෙනා සමපණ්ණිකතනි අතතනො සමපරං යෙසු ගතිං නිබ්බතතිං අනාසෙතො අනුයොගවතනං නිසාමය; යොති තං අතිසාමෙකො අනුසුඤ්ඤති, සො සමපරංගිකං අතතනො ගතිං නාසෙති, තසමා තිං තං අනාසෙතො නිසාමයාති අත්වා.

ඉද්දති තං අනුයොගවතනං දසෙසංගං "තිගෙසි"ති ආදිමාග. තත්ථ තිගෙසිති හිතං එසනොගාගෙසනො; මෙතනඤ්ච මොගතා⁴ පුබ්බ භාගඤ්ච උපට්ඨාපෙතාති අත්වා. කාලෙනාති සුතනපතනකාලෙන; අජේකසිතකාලෙයෙව තව භාගෙ කතෙ අනුසුඤ්ඤාති අත්වා. සහසා වොහාරං. මාපධාරෙසිති යො එතෙසං සහසා වොහාරෙ හොති, සහසා භාසිතං, තං මා අපධාරෙසි; මා ගණිත්වා; පටිඤ්ඤානුසංගි තෙනා කාරසෙති එත්ථ 'අනුසංගිත'නනි කපානුසංගි වුවවති. තසමා පටිඤ්ඤානුසංගිතා කාරයෙ; කපානුසංගිං සලලකෙතීවා පටිඤ්ඤාය කාරයෙති අත්වා. අඵවා පටිඤ්ඤාය ව අනුසංගිතෙන ව කාරයෙ; ලජ්ජං පටිඤ්ඤාය කාරයෙ; අලජ්ජං වතනානුසංගිතාති⁵ අත්වා. තසමා එව "පටිඤ්ඤා ලජ්ජිසු"ති ගාථමාග. තත්ථ වතනානුසංගිතෙනා කාර සෙති වතනානුසංගිතා කාරයෙ; යා අයං වතනන සද්ධිං පටිඤ්ඤා සංගිතනි, තාය පටිඤ්ඤාය කාරයෙති අත්වා. සඤ්චිච්චාති ජාතනො ආපජ්ජති; පටිගුහතිති නිගුහති, න දෙසෙති, න වුට්ඨාති; සවමං අහමි සිනාමිති යං තුමෙහි වුතනං, තං සවමං, අහමි තං එවමෙව ජානාමි; අඤ්ඤාඤ්ච භාගතනි අඤ්ඤාඤ්ච තං අගං පුට්ඨාමි; පුබ්බා පරං න ජානාතීති පුරෙ කට්ඨඤ්ච පට්ඨා කට්ඨඤ්ච න ජානාති; අඤ්ඤාච්ඡෙදනි තසමිං පුබ්බාපරෙ අකුසලො; අනුසංගිවචනපට්ඨං න ජානාතීති කපානුසංගිවචනං විනිවුත්තානුසංගිවචනඤ්ච න ජානාති; සිලමිපතනිසා වොදෙතිති විති ආපතතිකකෙති වොදෙති; ආචාර

1. සි. මු. යාය, 2. සි. මු. & I. නිසාමෙප්ථාති. 3. සි. මු. සුපඤ්ඤත්තං.

4. සි. I. මෙතනඤ්ච මෙතනි. 5. සි. I. වුතනානුසංගිතාති.

දිවයිනාති ආවාරවිපතතියා වෙව දිවයිවිපතතියා ව; ආවාරවිපතතියා වොදෙනනා පඤ්ඤාපතතිකඛනෙති වොදෙති. දිවයිවිපතතියා වොදෙනනා ඕව්ඨාදිවයිනා වෙව අනතඤ්ඤාතිකදිවයිනා ව වොදෙති. ආජිවෙහවයි වොදෙතීති ආජිවහෙඤ්ඤාපඤ්ඤාතෙතති ජති සිකකාපදෙති වොදෙති; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාවි.

දුතියභාටාසබ්බ ඤාතිව ඤාණනා නිවයිනා.

4. 18.

ඉදති එවං උපපන්නාය වොදනාය විතයධරෙන කතතබ්බකිව්වං දෙස්සෙත්ථං “අනුච්ඡිකකතනා”ති ආදි ආරඬං. තත් “දිවයි. දිවෙයිනා”ති භාටාය අයමන්තො; එකෙනෙකො මාත්‍රභාමෙන සද්ධිං එකථාතතො නිකමිනෙතො වා පච්ඡෙනෙතො වා දිවෙයි, සො තං පාරාජිකෙන වොදෙති. ඉතඤ්ඤා තස්ස දස්සනං අනුජානාති. තං පත දස්සනං පටිච්ච පාරාජිකං න උපෙති, ත පටිජානාති. එවමෙත්ථ යං තෙන දිවයි, තං තස්ස “දිවෙයි මයා”ති ඉමිනා දිව්ච්චතෙන සමෙති. යසම් ඉතඤ්ඤා තං දස්සනං පටිච්ච දෙසං න පටිජානාති, තස්මා අසුද්ධපටිසම්බුද්ධතා භොති; අමුලකපටිසම්බුද්ධතාති අන්තො. තස්ස පුග්ගලස්ස “පුද්ගලො අභ්‍යන්ති පටිසද්දස්ස භෙත්ති සද්ධිං උපපාසමො කාතබ්බො. සෙසංගාටා ආයෙපි එසෙව නයො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාවි.

අනුච්ඡිකකිව්ව ඤාණනා නිවයිනා.

4. 19.

“වොදනාස භො ආදි”ති ආදි පුට්ඨානං¹ විස්සජ්ජෙන සමෙව ව අකුපෙප වාති සමෙව පටිච්චාතබ්බං අකුපෙප ව; යං කතං වා න කතං වා, තදෙව වතතබ්බං. න ව වොදකෙ වා අනුච්ඡිකෙ වා සමික්ඛ වා භොපො උපාදෙතබ්බො. ඔති ඤාණනාති ඤාණං භුතිතබ්බන්ති ඕති ඤාණඤ්ඤා අන්තොති ඤාණඤ්ඤා වචනං ජාතිතබ්බං; තත්‍රායං ජාතනං² විධි: එතතිකා³ වොදකස්ස පුබ්බකථා, එතතිකා³ පච්ඡිමකථා, එතතිකා³ චූදිතකස්ස පුබ්බකථා, එතතිකා³ පච්ඡිමකථාති ජාතිතබ්බො.⁴ වොදකස්ස පමාණං ගණතිතබ්බං. චූදිතකස්ස පමාණං ගණතිතබ්බං. අනුච්ඡිකස්ස පමාණං ගණතිතබ්බං. අනුච්ඡිකො අපමනතකමපි භාපෙනෙතො⁵ “ආවුසො සමන්තාභරිතො උජ්ජං කත්වා ආගර”ති වතතබ්බො. සමෙතන එවං පටිපජ්ජතබ්බං. සෙන ධම්මෙන සෙන විතසෙන සෙන සඤ්ඤාසනෙන නං අධිකරණං චූපසමමිතිති එත්ථ ධම්මොති භූතං වජ්ඣ; විතසොති වොදනා වෙව සාරණං ව; සඤ්ඤාසනනති සද්ධතසිමපද වෙව අනුසාවතසමපද ව; එතෙන හි ධම්මෙන ව විතයෙන ව සඤ්ඤාස

1. සි. මු. ආදිති පුට්ඨානං 2. සි. I. & II. ජාතනා 3. සි. මු. එතතකා,
4. සි. මු. ජාතිතබ්බං. 5. සි. මු. අනාපෙනෙතො.

තෙත ව අධිකරණං වුපසමෙති. තසමා අනුචිත්තෙන භූතෙන වන්තා වොදෙත්වා ආපතනිං සාරෙත්වා ඤාතිසම්පදාය වෙව අනුසාවත සම්පදාය ව තං¹ අධිකරණං වුපසමෙතබ්බං. අනුචිත්තෙන ඵලං පටිපජ්ජිතබ්බං. සෙසමෙත් උත්තානමෙව.

උපොසෙථා කිමන්ධායාති ආදි පුච්ඡාපියාජ්ජනවි උත්තාන මෙව. අවසානගාථාපු ථෙරෙ ව පටිභාසනීති අවිඤ්ඤා කරුණොතා “කිං ඉමෙ ජාතනති”ති පරිභාසති; ඛණො උපහනිත්ථිසොති තාය ඡන්දදිගාමිතාය තෙත ව පරිභාසතෙන අත්තනාව² අත්තනො ඛතතා ඛතො; සද්ධාදිතා³ ඉන්ද්‍රියානං උපහතතා උපහනිත්ථිසො; තීරසං ගව්චනි දුමෙමබ්බො න ව සික්කාස ගාරවොති සො ඛතො උපහනිත්ථිසො පඤ්ඤායාභාවතො දුමෙමබ්බො තිපු සික්කාපු අසික්ක තතො න ව සික්කාස ගාරවො කායසා හෙදා තීරයමෙව උප ගව්චනි. තසමා “න වාමිසං හි නිසාසං-පෙ- යථා බමෙමා නථා කිරෙ”ති. තසායො: ත ව ආමිසං නිසාය කරෙ, වුදිතවොදකෙපු හි අඤ්ඤාතරෙන දිත්තං විවරදිආමිසං ගණනොතො ආමිසං නිසාය කරෙති, ඵලං ත කරෙය්‍ය; න ව නිසාස පුගගලනති “අයං මෙ උපජ්ඣායො වා, ආවරිතො වා”ති ආදිතා නයෙන ඡන්දදිති ගව්චනො පුගලං නිසාය කරෙති, ඵලං ත කරෙය්‍ය; අථ බො උභොපෙගෙ විවජේත්වා යථා බමෙමා සිතො, තථෙව කරෙය්‍යාති.⁴ උපකණ්ණකං ජසානීති “ඵලං කථෙති. මා ඵලං කථසිත්වා”ති කණ්ණමුලෙ මනෙති; ජිමනං පෙකඛනීති දෙසමෙව ගවෙසති; විනිහරනීති විනිව්චයං භාපෙති; ඤාමගගං පටිසෙවනීති⁵ ආපතනිං දිපෙති; අකාලෙන ව වොදෙතිති අනොකාසෙ අනජ්ඣිට්ඨො ව වොදෙති; පුබ්බාපරං න ජනාතීති පුරිමකථඤ්ච පච්ඡිමකථඤ්ච න ජානාති; අනුසංඝිට්ඨනපථං න ජනාතීති කථානුසංඝිට්ච්චයානුසංඝිට්ඨෙත වචනං න ජානාති; සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

වොදනාකණ්ඩවණ්ණනා නිවසිතා.

4. 20.

වුළුසඬාමෙ - සඬාමාවචරෙන හික්කුනාති සඬාමො වුවති අධිකරණවිනිව්චයන්ධාය සඬසසනතිපාතො; තත්‍ර හි අත්තපච්චත්තිකා වෙව සාසනපච්චත්තිකා ව උද්ධමං උබ්බිතයං සාසනං⁶ දිපෙනතා සමොසරනති වෙසාලිකා චජ්ජිපුත්තකා විය. සො හික්කු තෙසං පච්චත්තිකානං ලභ්බං මද්දිත්වා සකවාදදිපත්න්ධාය තත් අවචරති, අජේඛා ගාහෙත්වා විනිව්චයං පවතෙතති, සො සඬාමාවචරෙ නාම, සසන්දරෙ විය. තෙන සඬාමාවචරෙන හික්කුනා සඬසං උපසඬක

1. සි. I, & II, ඤාතිසම්පදාය ව තං. 2 සි. මු. අත්තනා.

3. සි. මු. සද්ධාදිතඤ්ච. 4. සි. I, & II, සාරෙය්‍යාති. 5. සි. I, සෙවිතිති.

6. සි. මු. සන්ද්‍රසාසනා.

මහෙත්තන නිවවිනෙත්තන සමඛා උපසංඛිතවිනෙත්තන. නිවවිනෙත්තනාති මානඤ්ජ. නිපාතෙත්තා නිගතමානවිනෙත්තන; රජොභරණසමෙත්තාති පාදපුඤ්ඤනසමෙත්ත; යථා රජොභරණස්ස සංකිලිටෙඨ වා අසංකිලිටෙඨ වා පාදෙ පුඤ්ඤයමානෙ තෙව රභො න දෙසො; එවං ඉට්ඨානිටෙඨසු අරජ්ජනෙන අදස්සනෙත්තනාති අත්ථො. යථා පතිරුපං ආසනං ඤාතො අත්තනො පාපුණ්ණට්ඨානෙ ථෙරුතං භික්ඛුතං පිට්ඨං අදස්සෙත්තා නිසිදිතබ්බං; අනානාකපිඤ්ඤනාති නානාච්ඨං තං තං අනත්ථකථං අකථෙත්තෙත්තන; අනිරව්ජානකපිඤ්ඤනාති දිට්ඨසුත්තමුත්තමපි රුජකථාදිකං තිරව්ජානකථං අකථෙත්තෙත්තන; සාමං වා ඛමමිඛා භාසිතබ්බොති සඛසන්නතිපාතට්ඨානෙ කපපියා කපපියා²තිසසිතා වා රුපාරුපපරිවේදසමථාචාරවිපස්සනාචාරට්ඨාන නිසජ්ජවත්තාදිතිසසිතා වා කථා ඛමමිඛා නාම. එවරුපො ඛමෙමා සයං වා භාසිතබ්බො. පඤ්ච වා අප්පකාසිතබ්බො - යො භික්ඛු තථා රුපිං කථං කථෙත්තං පභොති, සො වත්තබ්බො: “ආවුසො සඛසමප්පෙක පඤ්ඤා උප්පන්නෙත්තං කථෙත්තං”ති. අපිඤ්ඤා වා තුණ්හිභාවො නාතිමඤ්ඤාතිබ්බොති අරියා තුණ්හි නිසිදන්තා න බාලපුත්ථුජ්ජනා විය නිසිදන්ති. අඤ්ඤතරං කමමට්ඨානං ගහෙත්තාව නිසිදන්ති ඉති කමමට්ඨානමනසිකාරවසෙන තුණ්හිභාවො අරියතුණ්හිභාවො නාම. සො නාතිමඤ්ඤාතිබ්බො. ‘කිං කමමට්ඨානානුයොගෙනා’ති නාවජ්ජිතබ්බො. අත්තනො පතිරුපං කමමට්ඨානං ගහෙත්තාව නිසිදිතබ්බන්ති අත්ථො. න උපප්පකාසො පුච්ඡිතබ්බොති ‘කොනාමො තුස්සං උපප්පකා යො’ති න පුච්ඡිතබ්බො. එස නයො සබ්බත්ථ. න ජාතීති “ඛත්තිය ජාතියො තිං? බ්‍රාහ්මණජාතියො?”ති එවං ජාතී න පුච්ඡිතබ්බො; න ආගමොති “දීඝභාණකො තිං? මජ්ඣිමභාණකො?”ති එවං ආගමො න පුච්ඡිතබ්බො; ඤාලපදෙසොති ඛත්තියකුලාදිවසෙන³ වෙදිතබ්බො; අනුස්ස පෙමං වා දෙසො වාති අනු පුස්සලෙ එතෙසං කාරණානං අඤ්ඤතරවසෙන පෙමං වා භවෙය්‍ය දෙසො වා; නො පටිසංකප්පි සෙත්තාති⁴ පරිසකප්පකෙන පරිසානුච්චායකෙන න භවිතබ්බො; යං පරිසාය රුවච්ඡි, තදෙව වෙනෙත්තා කපෙත්තා න කථෙතබ්බන්ති අත්ථො. න භන්ධුඤ්ඤ දස්සනබ්බොති කථෙතබ්බෙ ව අකථෙතබ්බෙ ව සඤ්ඤජ්ජනත්ථං ගන්ථිකායෙ න කාතබ්බො; අත්ථං අනුච්ඡි සමෙත්තනාති විනිව්ජ්‍යපටිවෙධමෙව සලකෙත්තෙත්තන; “ඉදං සුත්තං උපලබ්ධං. ඉමසමිං විනිව්ජ්‍යෙ ඉදං වක්ඛාමි”ති⁴ පරිතුලස්තෙත්තන නිසිදිතබ්බන්ති අත්ථො. න ච ආසනා වුට්ඨානබ්බන්ති න ආසනා වුට්ඨාය සන්නිපාතමණ්ඩලෙ විවරිතබ්බං; විතයධරෙ උට්ඨිතෙ සබ්බො පරිසා උට්ඨිති. න විනිභානබ්බන්ති න විනිව්ජ්‍යො භාපෙ තබ්බො; න ඤාමමගෙහො සෙවිතබ්බොති න ආපත්ති දීපෙතබ්බො; අසාහසිඤ්ඤාන භවිතබ්බන්ති න සහසා කාරිතා භවිතබ්බො; සහසා

1. සි. මු. අකපපියකපපිය.

2. සි. මු. වසෙනෙව.

3. පරිසංකප්පකෙන - පාලිය.

4. සි. මු. වක්ඛාමිති එව.

දුරුතතවචනං න කප්ථතබ්බනති අප්ථො. චිචනිකුඛමෙතොති දුරුතත වාචා¹බමනසිලෙන; භික්ෂුසංඛිතොති භික්ෂුසංඛිතං භික්ෂුසංඛිතං කරුණා ව කරුණාපුබ්බහාගො ව උපට්ඨාපෙතබ්බොති; අයං පදවයෙපි² අභිප්පායො. අනුසුරුද්දනනනාති න අසුරුතෙනන; අසුරුතනං වුවවති විශ්වාතිකකපාසඛිතං අසුරුතවචනං; තං න කප්ථතබ්බනති අප්ථො. අනාං පරිග්ගහෙනනබ්බොති “විනිවර්තිතං වුපසමෙතං සක්ඛිසාමි හු ඛො? නො”ති එවං අනාං පරිග්ගහෙනබ්බො; අනානො පමාණං ජාතිතබ්බනති අප්ථො. පමාණං පරිග්ගහෙනනබ්බොති “ලජ්ජා³ හු ඛො අයං පරිසා? සකකා සඤ්ඤාපෙතං? උදුහු නො”ති එවං පරෙ පරිග්ගහෙනබ්බො; වොදකො පරිග්ගහෙනනබ්බොති “බමම වොදකො හු ඛො? නො?”ති එවං වොදකො⁴ පරිග්ගහෙනබ්බො; වුදිනකො පරිග්ගහෙනනබ්බොති “බමම වුදිතකො හු ඛො? නො”ති එවං වුදිතකො⁵ පරිග්ගහෙනබ්බො අබමමවොදකො පරිග්ගහෙනනබ්බොති තස්ස පමාණං ජාතිතබ්බං. සෙසෙසුපි එසෙව තයො. වුතනං අභාසෙතෙනනාති වොදකවුදිතකෙති වුතතවචනං අභාසෙතෙනන; අවුතනං අපසකාසෙතෙනනාති අනොසට්ඨං වත්ථං අපසකාසෙතෙනන; මඤ්ඤා⁶ පසාසෙතෙනබ්බොති මඤ්ඤා මොවුතො පසාසෙති තබ්බො; ‘තනු ත්ථං කුලපුතො’ති උතෙනජෙත්වා අනුයොගවත්තං කපාපෙත්වා තස්ස අනුයොගො ගණිතබ්බො. ගිරු අසාසෙතෙනබ්බොති යස්ස සඛිසමජ්ඣං වා ගණමජ්ඣං වා අනොසට්ඨබ්බතො සාරජං උපපජ්ජති, තාදිසො ‘මා භාසි. විස්සට්ඨා කප්ථති. මයං තෙ උපත්ථා භවිස්සමා’ති වත්ථාපි අනුයොගමත්තං⁷ කපාපෙතබ්බො. වත්ථොති නිසෙබ්බතෙනබ්බොති අපසාදෙනබ්බො තජෙත්තබ්බො. අසුචි විභාවෙනබ්බොති අලජ්ජං පසාසෙත්වා ආපත්තිං දෙසාපෙතබ්බො; උජ්ඣ මඤ්ඤාති යො භික්ෂු උජ්ඣලවා කායවඛකාදිරතො, සො මඤ්ඤාවෙනව උපවර්තබ්බො; බමමෙසු ව සුග්ගලෙසු වාති එත්ථ යො බමමගරුකො හොති න පුග්ගලගරුකො, අයමෙව බමමෙසු ව පුග්ගලෙසු ව මජ්ඣිකොති වෙදිතබ්බො.

“සුතනං සංසඤ්ඤානායා”ති ආදිසු තෙන ව⁸ පන එවං සමුග්ග වාරිතං පිගමනාපගරුභාවතීයෙන අනුචිත්තකෙත සමුද්ගතවෙසු සුතනාදිසු සුතනං සංසඤ්ඤානායා; ආපත්තානාපත්තිතං සංසඤ්ඤානාති වෙදිතබ්බං. බමමං නිදස්සනනායාති බමමං අත්ථදස්සනනායා; අප්ථො ඤාණප්පාදනනායාති අප්ථො ජානාපතනායා; පමිසුච්ඡා ධම්මනායාති පුච්ඡා පුග්ගලස්ස ධම්මනායා; බ්බාසකමමං වොදනනායාති වත්ථනා වා ආපත්තිතා වා වොදනනායා; වොදනා සාරණනායාති දෙසාදෙසා⁹ සාරපතනායා; සාරණා සච්චනිසනායාති දෙසා

1. සි. මු. 4. ව. 2. සි. I. පදවයෙපි. 3. සි. මු. ලජ්ජා.
4. සි. I. & II. එවං. 5. සි. I. & II. වෙදිතබ්බො. 6. සි. මු. අනුයොගවත්තං.
7. සි. මු. කප්ථතබ්බො. 8. සි. I. ආදි සකකා ව. 9. සි. මු. දෙසාදෙසා.

දෙසසාරණං සවචනීයකරණන්තාය; සවචනීයං පළිබොධන්තාසාති
 සවචනීයං 'ඉමමා ආවාසා පදවිපි¹ මා පක්කම්'ති එවං පළිබොධ
 න්තාය; පළිබොධො විනිවුස්සන්තාසාති විනිවුස්ස² පාපනන්තාය; විනිවුස්
 සො සන්තීරණන්තාසාති දෙසාදෙසසන්තීරණන්තාය තුලනන්තාය;
 සන්තීරණං ආනාආනාගමනන්තාසාති ආපනතිඅනං පනතිගරුකලනු
 කාපනතිජානනන්තාය; සත්ඛා සමපටිගගග - සමපටිවුත්තන්තාසාති
 සමපටිගගගන්තාය³ ව; සුචිතිවුත්තදුබ්බිතිවුත්තභාවජානනන්තාය වාති
 අන්තො. පමෙවසට්ඨාසිත්තො අවිසංවාදකට්ඨාසිත්තොති ඉසුරියොධි
 පවචජේට්ඨකට්ඨානෙන ව අවිසංවාදකට්ඨානෙන ව සීතා; ත තෙ අපසා
 දෙනබ්බාති අන්තො.

ඉද්දති යෙ මන්දබුද්ධිනො⁴ එවං වදෙය්‍යං "විනයො නාම
 ක්ඛන්තායා"ති, තෙසං වචනොක්කාසං විදහනන්තමන්තං දෙසෙය්‍යං
 'විනයො සංවරන්තායා'ති ආදිමාග. තත්ථ විනයො සංවරන්තාසාති
 සකලාපි විනයපඤ්ඤානති කායවචිඤ්ඤාපරිවරන්තාය ආජීවවිපුද්ධිපරි
 යොසානස්ස සිලස්ස උපනිස්සයො හොති; පච්චයො හොතීති අන්තො.
 එස නයො සබ්බන්ත. අපිච්චෙන් අවිප්පටිසායෙති පාපපුඤ්ඤානං නතා
 කතවසෙක විතතිප්පටිසාරුහාවො; පාමොජ්ජනති දුබ්බලා තරුණා
 පිති; පීතීති බලවා(?) බහලපිති; සංසාදධිති කායවිතතදර්පපටිපාසද්ධි;
 සුචතති කාසිකවෙතසිකසුඛං; තඤ්ඤි දුට්ඨමපි සමාධිස්ස උපනිස්සය
 පච්චයො හොති. සමාධිති විතෙතකග්ගතා; සථානුනිඤ්ඤාණදස්සනනති
 තරුණවිස්සනා; උදයබ්බයඤ්ඤාණස්සෙතං අධිවචනං, විතෙතකග්ගතා
 හි තරුණවිප්පයනාය පච්චයො⁵ හොති. නිබ්බිද්ධි සිඛාපාහතා
 වුට්ඨානනාමති බලවචිප්පයනා; විශ්ගොති අරියමග්ගො; විමුත්තතිති
 අරහත්තඵලං; වතුබ්බිධොපි හි අරියමග්ගො අරහත්තස්ස⁶ උපනිස්සය
 පච්චයො හොති. විමුත්තනිඤ්ඤාණදස්සනනති පච්චවෙකබ්බෙණ්ඤ්ඤං;
 විමුත්තනිඤ්ඤාණදස්සනං අනුපාදපටිනිබ්බාණන්තාසාති අපපච්චයපරි
 තිබ්බාණන්තාය; අපපච්චයපරිතිබ්බාණස්ස හි තං පච්චයො හොති,
 තස්මිං අනුප්පත්තෙ අවිසං පරිතිබ්බාසිතබ්බන්තොති. එතදන්තා ඛථාති
 අයං විනයකථා නාම එතදන්තා; මහණන්තාති විනයමනනණං එව.
 උපනිසාති අයං 'විනයො සංවරන්තායා'ති ආදිකා පරමපරපච්චයතාපි
 එතදන්තාය; අසානාච්චානනති ඉමිස්සා පරමපරපච්චයකථාය සොතාව
 ධානං; ඉමං කථං සුත්වා යං උපපජ්ජති ඤ්ඤං, තමපි එතදන්තාය.
 සද්දං අනුපාද විනයස්ස විමොක්ඛන්තාති යො අයං වතුති උපාදනෙති
 අනුපාදිසිත්වා විතතස්ස අරහත්තඵලසංඛාරො විමොක්ඛො, සොපි
 එතදන්තාය; අපපච්චයපරිතිබ්බාණන්තාය එවාති අන්තො.

1. සි. මු. පරිපි. 2. සි. මු. විනිවුස්ස. 3. සි. මු. වි. වුස්ස පටිගගගණන්තාය
 4. සි. මු. මන්ද මන්ද බුද්ධිනා. 5. සි. මු. උපනිස්සයපච්චයො,
 6. සි. මු. අරහත්ත ඵලස්ස,

අනුසංගම වෘත්තාපාසු පඨමගාථා වුත්තන්තා, එව. වජ්ඣං විපනනිං ආපනනිං නිදුනං ආකාරඅකොවිදො සුඛාපරං න ජානාතීති “වජ්ඣ” නතිආදිනං “න ජානාති” පදෙන සමිදෙකො, “අකොවිදො” ති පදයං “සවෙ නාදිසකො” ති ඉමිනා සමිදෙකො. තස්මා අය මෙත්ථ යොජනා: යො භික්ඛු පාරුජිකාදිනං වජ්ඣං න ජානාති, වතුබ්බිධං විපනනිං න ජානාති, සත්තවිධං ආපනනිං න ජානාති, ‘ඉදං සික්ඛාපදං අසුකාසමිං නාම නගරෙ පඤ්ඤාත්ත’ නති එවං නිදුනං න ජානාති, ‘ඉදං පුරිමවචනං ඉදං පච්ඡිමවචන’ නති සුඛාපරං න ජානාති, ‘ඉදං කතං, ඉදං අකත’ නති ඝනාඝනං න ජානාති; සමෙත්ථ වාති තෙනෙව සුඛාපරං අජානනස්ස¹ සමෙත අඤ්ඤාණෙන කතා කතං න ජානාතීති වුත්තං ගොති. එවං තාව ‘න ජානාති’ පදෙන සද්ධිං සමිදෙකො වෙදිතබ්බො. යං පනෙනං “ආකාරඅකොවිදො” ති වුත්තං, තත්ථ ආකාර අකොවිදොති කාරණාකාරණෙ අකොවිදො; ඉති යවායං වජ්ඣ ආදිති ව න ජානාති, ආකාරස්ස ව අකොවිදො, ස වෙ නාදි සකො භික්ඛු අප්පවිසෙකඛාති වුවවති. “කමමඤ්ච අධිකරණඤ්චා” ති² ඉමෙසමි පදුනං “න ජානාති” ති පදෙනෙව සමිදෙකො. අයමපනෙත්ථ යොජනා: තත්ථෙව යවායං³ කමමඤ්ච න ජානාති, අධිකරණඤ්ච න ජානාති, සත්තප්පකාරෙ සමපෙ වාපි අකොවිදො රගාදිති පන රතෙතා දුට්ඨො ව මුලොකා ව භයෙන භයා ගච්ඡති, සමොගෙන මොහා ගච්ඡති, රත්තත්තා පන දුට්ඨත්තා ව ඡන්ද්‍ර දෙසා ව ගච්ඡති. පරං සඤ්ඤාපෙත්වා අසමත්තාය න ව සඤ්ඤාත්තීඤ්ඤො, කාරණා කාරණදස්සනෙ අසමත්තාය නිජ්ඣතනිසා ව අකොවිදො අත්තනා සදිසාය⁴ පරිසාය ලභිතතා ලභිපකෙඛා ගිරියා පරිබාහිරත්තා අතිරිකො කාලකෙති කමෙති සමන්තාගතත්තා ඝණාඝනමො ධම්මාදරිඨප්‍රයාලාදරියානං අභාවතො අනාදග්ග, ස වෙ තාදිසකො භික්ඛු අප්පවිසෙකඛාති වුවවති. න පටික්ඛිතබ්බො න මලොකෙ තබ්බො න සමමනනිකා ඉස්සරියාධිපච්චපෙට්ඨකට්ඨානෙ ධපෙ තබ්බොති අත්තො. සුක්කපක්ක⁵ ගාථානමි යොජනාතයො වුත්ත තයෙනෙව වෙදිතබ්බොති.

වුලසංඛ්‍යාමවණණනා නිට්ඨිතා.

4. 21.

මහාසංඛ්‍යාමෙ - වජ්ඣතො වා වජ්ඣං සමකමගීති “පඨමපාරුජික වජ්ඣ මයා දිට්ඨං වා සුතං වා” ති වච්චා පුත පුච්ඡියමානො තිසංසිය මානො⁶ “න මයා පඨමපාරුජිකස්ස වජ්ඣ දිට්ඨං, න සුතං, දුතිය පාරුජිකස්ස වජ්ඣ දිට්ඨං වා සුතං වා” ති වදති; එතෙනෙව තයෙන

1. සි. I, & II, අජානනස්ස

2. කමෙම ව අධිකරණෙ ව - පාලිය..

3. සි. මු. තත්ථෙව ඉති යවායං.

4. සි. මු. අත්තනො පරිස සදිසාය.

5. සි. I, & මු. පකෙඛ.

6. සි. මු. පොත්තෙ “තිසංසියමානො” ති පදං නති.

සෙසවනුසබ්බමණං, විපතතිතො විපතතිසබ්බමණං, ආපතතිතො ආපතතිසබ්බමණං චෙදිතබ්බං. යො පත “තෙව මයා දිට්ඨං න සුත”නති වතො පච්ඡා “මයාපෙතං දිට්ඨං වා සුතං වා”ති වදති. “දිට්ඨං වා සුතං වා”ති වතො පච්ඡා “න දිට්ඨං, න සුතං වා”ති වදති,¹ අයං “චජානිඤා පටිජානාති. පටිජානිඤා අචජානාති”ති වෙදිතබ්බො. එසොව අසෙසකුණාසකං පටිවරති නාම. වණණා වණණාති නිලාදිවණණාවණණවසෙත විසට්ඨිසිකාපදං² වුත්තං. වචන³මනුපදානති සඤ්චරිතං වුත්තං. කාසසංසගාදිතයං සරුපෙතෙව වුත්තං. ඉති ඉමානි පඤ්ච මෙථුනබ්බමණං පුබ්බතාගො පුබ්බපයොගොති වෙදිතබ්බාති. වතනාදි අපලොකනකම්මානීති අබලෙමත වග්ගාදීති; සෙසෙසුපි එසෙව නයො. ඉති වතනාරි වතුකතාති සොලස ගොනති. බහුජනඅනිනාස පටිපනෙතා ගොනීති විනයධරෙන ති එවං ඡන්දගතියා⁴ අධිකරණෙ විතිච්ඡිතෙ තසම්. විහාරෙ සබ්බො විධා තිජ්ජති. ඔවාදුපථිවිතියො තිකබුණ්ණියොපි ද්වෙ භාගා ගොනති. උපාසකාපි උපාසිකායොපි දාරකාපි දාරිකායොපි⁵ තෙසං ආරකක දෙවතාපි තපෙච්ච⁶ තිජ්ජනති. තතො භූමමදෙවතාආදිං කතො යාව අකතිට්ඨවුගමානො ද්විධාව ගොනති. තෙන වුත්තං: ‘බහුජන අනිනාස පටිපනෙතා ගොනි - පෙ - දුකඛාස දෙවමනුසාන’නති. විසම නිසිසිගොති විසමාති කායකමමාදීති තිසසිතො; ගහන නිසිසිගොති මිච්ඡාදිට්ඨඅනතග්ගාතිකදිට්ඨිසබ්බාතං ගහනං නිසසිතො; බලවනිසිසි ගොති බලවනෙන අතිඤ්ඤාත⁷තිකබු තිසසිතො; නායං අචජාන ගොනාති තසං වචනං අචජානනෙතො; උපයොගෙත්ථ වා සාමි වචනං. තං අචජානනෙතාති අත්ථො. සං අත්ථාසාති යදත්ථාය; තං අත්ථනති සො අත්ථො; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

මහාසබ්බාමවණණනා නිට්ඨිනා.

4. 22.

කසිනෙ - අට්ඨ මානිකාති බන්ධනෙ වුත්තං පකකමතනතිකාදිකා අට්ඨ; පළිබොධානිසංඝාපි පුබ්බෙ වුත්තං එව. සමොගග්ගාති විවර බොවතාදිතො සතතවිධසං පුබ්බකරණසංඝාතාය; යො උදකාගරණා දිකො පයොගො කරියති, තසං පයොගග්ගා; කතමෙ බමමා අනාගතර පච්චසෙන පච්චසොති අනාගතවසෙත අනන්තර හුත්වා කතමෙ බමමා පච්චයා ගොනතීති අත්ථො. සමනාගතරපච්චසෙනාති සුට්ඨ අනන්තරපච්චසෙන, අනන්තරපච්චයමෙව ආසන්නතරං කතො පුච්ඡති.

1. සී. I. & II යො දන මයා දිට්ඨං වා සුතං වාති වදති. දිට්ඨං සුතං වාති වතො පච්ඡා න දිට්ඨං න සුතනති වදති, 2. සී. මු. සුකකම්මවති, 3. සී. මු. බත. 4. සී. මු. ඡන්දදිග්ගො. 5. සී. මු. දයකාපි දයිකායොපි, 6. සී. මු. තපෙච්ච මධා, 7. සී. මු. අතිඤ්ඤාතෙ.

නිසංසපච්චසෙනාති උපපජ්ජමානස්ස පයොගස්ස නිසංසං ආධාරභාවං උපගතා විස හුත්වා කතමෙ ධම්මා පච්චයා හොනාතීති අන්තො. උපනිසංසපච්චසෙනාති උපෙතෙන නිසංසපච්චයෙන; නිසංසපච්චයමෙව උපගතතරං කත්වා පුච්ඡති පුරෙජානපච්චසෙනාති ඉමිනා පඨමං. උපපන්නස්ස පච්චයභාවං පුච්ඡති. පච්ජානපච්චසෙනාති ඉමිනා පච්ජා උපපජ්ජනකස්ස පච්චයභාවං පුච්ඡති. සහජානපච්චසෙනාති ඉමිනා අපුබ්බා අවර්මං උපපජ්ජමානානං පච්චයභාවං පුච්ඡති. පුබ්බකරණස්සාති ධොවනාදිනො පුබ්බකරණස්ස; පච්චුද්ධාරස්සාති පුරුණසම්ඝාටිආදීනං පච්චුද්ධාරණස්ස; අභිධ්මානස්සාති කඨිනවිචරාධිථානස්ස; අන්තරායස්සාති කඨිනන්තරස්ස, මාතිකානිසඤ්ච පළිබොධානිසඤ්චාති අධිනනං මාතිකානං දථිනනං ච පළිබොධානං; චක්ඛුස්සාති සම්ඝාටිආදිනො කඨිනවච්ඡස්ස;¹ සෙතං වුත්තනයමෙව.

එවං යං ලබ්භති, යඤ්ච න ලබ්භති, සබ්බං පුච්ඡිත්වා ඉදුති යං යස්ස ලබ්භති, තදෙව දස්සෙන්නො “පුබ්බකරණං පසොගස්සා”ති ආදීනා නයෙන විස්සජ්ජනමාන. තස්සන්තො යං වුත්තං “පයොගස්ස කතමෙ ධම්මා”ති ආදී, තත්ථ වුච්චතෙ - පුබ්බකරණං පසොගස්ස අනන්තරපච්චසෙන ප සො. සමනන්තර - නිසංස - උපනිසංස පච්චසෙන පච්චසො. පයොගස්සාති සත්තවිධම්පි පුබ්බකරණං - යයමා තෙන පයොගෙන නිප්පාදෙතබ්බස්ස පුබ්බකරණස්සන්තො සො පයොගො කරියති, තසමා ඉමෙති වතුති පච්චයෙති පච්චයො හොති. පුරෙජානපච්චයො² පනෙස උද්ධිට්ඨමෙමසු එකධම්මම්පි න ලබ්භති. අඤ්ඤදජ්ඣ පුබ්බකරණස්ස සයං³ පුරෙජානපච්චයො හොති, පයොගෙ සති පුබ්බකරණස්ස නිප්පජ්ජනතො. තෙන වුත්තං “පසොගො පුබ්බකරණස්ස පුරෙජානපච්චසෙන පච්චසො”ති. පච්ජානපච්චයං පන ලබ්භති තෙන වුත්තං - “පුබ්බකරණං පසොගස්ස පච්ජානපච්චසෙන පච්චසො”ති. පච්ජා උපපජ්ජනකස්ස හි පුබ්බකරණස්ස අන්තො සො⁴ පයොගො කරියති. සහජානපච්චයං පන මාතිකාපළි බොධානිසංසසම්භාතෙ පණණරස ධම්මෙ ඔපෙත්වා අඤ්ඤා⁵ පයොගාදීසු එකොපි ධම්මො න ලබ්භති. තෙ එව හි පණණරස ධම්මා සහ කඨිනන්තරෙන එකතො නිප්පජ්ජනාතීති අඤ්ඤාමඤ්ඤං සහජාන පච්චයා හොනාති. තෙන වුත්තං - “පණණරස ධම්මා සහජාන පච්චසෙන පච්චසො”ති. එතෙනුපායෙන සබ්බපදවිස්සජ්ජනාති වෙදිතබ්බාති.

පුබ්බකරණං කිංහිදුන්නති ආදි⁶ පුච්ජා විස්සජ්ජනං උත්තාන මෙව. “පසොගො කිංහිදුනො”ති ආදි⁶ පුච්ජාභියවිස්සජ්ජනෙසු “ගෙතුහිදුනො පච්චසනිදුනො”ති එත්ථ ඡ විචරති ගෙතු වෙච පච්චයො වාති වෙදිතබ්බාති. පුබ්බපයොගාදීනඤ්ඤා සබ්බෙසං

1. සි, මු, කඨිනස්ස වච්ඡස්ස. 2. සි, I. & II, පච්චයෙ. 3. සි, මු, අයං.

4. සි, I. & II, යො. 5. සි, I. & II, අඤ්ඤා. 6. සි, මු, ආදිසු.

තාතියෙව හෙතු. තාති පව්වයො. න හි ජබ්බිධෙ විවරෙ අසති පයොගො අපි. න පුබ්බකරණාදීති. තස්මා “පයොගො හෙතුතිදු තො”ති ආදි වුත්තං.

සඛනවාරෙ- වවිහෙදෙනාති “ඉමාය සඛසාරියා, ඉමිනා උත්තර සඛෙන, ඉමිනා අත්තරවාසකෙන කසීනං අත්ථමි”ති එතෙන වවිහෙදෙන; කතිමුලාදිපුප්ප්චාරියස්සාජ්ඣෙන - කිසිසා මජ්ඣෙකාති පවු ආරෙ වෙව අධිචාරිතස්ස; චක්ඛු විපනනං. හොතිති අකපපියං දුස්සං හොති; කාලවිපනනං. නාම අජ් ජයකෙති දිත්තං සෙව සඛෙසා කසීනත්ථාරකස්ස දෙති; කරුණවිපනනං. නාම තදහෙව ඡිත්තිචා අකතං; “කසීනං ජාතිතබ්බ”නති ආදිපුප්ප්චාරියස්සාජ්ඣෙන- හෙසෙ සද්දෙව බමමානනති යෙසු රුපාදිබවෙසු සති කසීනං. නාම හොති, තෙසං සමොධානං මිසසිභාවො; “නාමං නාමකමම”නති ආදිනා පන “කසීන”නති ඉදං බහුසු බවෙවසු නාමමත්තං. න පරමත්තො එකො බවෙව අපිති දස්සෙති. චතුර්විසතිසා ආභාරෙ හිති “න උලලිඛිතමත්තනා”ති ආදිති පුබ්බෙ වුත්තකාරණෙති; සත්ත රසති ආභාරෙහිති “අහතෙන අත්තං හොති කසීන”නති ආදිති පුබ්බෙ වුත්තකාරණෙති; තිම්භතකමාදිසු යං වත්තබ්බං, සබ්බං කසීන කකඛිකවණ්ණනායං වුත්තං. එකුප්පාදු එකතිශේධාති උපපජ් මානාපි එකතො උපපජ්නති, තිරුජ්ඣමානාපි එකතො තිරුජ්ඣනති; එකුප්පාදු නානාතිශේධාති උපපජ්මානා එකතො උපපජ්නති, තිරුජ්ඣමානා නානා තිරුජ්ඣනති; කිං වුත්තං හොති? සබ්බෙපි අත්ථාරෙන සද්ධිං එකතො උපපජ්නති; අත්ථාරෙ හි සති උද්ධාරෙ නාම. තිරුජ්ඣමානා පනෙත් පුරිමා දො අත්ථාරෙන සද්ධිං එකතො තිරුජ්ඣනති. උද්ධාරභාවං පාපුණනති. අත්ථාරස්ස හි තිරේධො එතෙ සද්ධි උද්ධාරභාවො එකකබ්බෙ හොති. ඉතරෙ නානා තිරුජ්ඣනති. තෙසුපි උද්ධාරභාවං පතෙතසුපි අත්ථාරෙ තිථිති යෙව. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙව්ති.

සමන්තපාසාදිකාස විනාසංවණ්ණනාස

පසද්දතතිගහවණ්ණනා නිවසිනා.

4.-23.

උපාලිපඤ්ඤසු “කතිති¹ නු බො හතෙන”ති පුප්ප්චාරිය අයං සබ්බ කො. ථෙරෙ නිර රහොගතො සබ්බාති ඉමාති පසද්දකාති ආවජ්ජෙත්වා “හගවන්තඤ්ඤති පුප්ප්චාරිය ඉමෙසං තිස්සායවසනකාදිනං² අත්ථාරෙ තතං ධපෙස්සාමි”ති හගවන්තං උපසඛකමිත්වා “කතිති නු බො හතෙන”ති ආදිනා තයෙන පඤ්ඤ පුප්ප්. තෙසං විස්සාජ්ඣෙන - උපපාසථං න ජානාතීති නවවිධං උපපාසථං න ජානාති; උපපාසථ කමමං න ජානාතීති අධිවෙත වග්ගාදිහෙදං චතුර්විධං උපපාසථ

1. සි. I. & II. කති.

2. සි. වු. වසනකාරිතං.

කමමං න ජානාති; පාතිමොක්ඛං න ඡන්නාතීති දො මාතිකා න ජානාති; පාතිමොක්ඛද්දෙසං න ඡන්නාතීති භික්ඛුනං පඤ්ඤවිධං භික්ඛුණීනං චතුරිධිනාති නවවිධං පාතිමොක්ඛද්දෙසං න ජානාති. පචාරණං න ඡන්නාතීති නවවිධං පචාරණං න ජානාති; පචාරණ කමමං න ඡන්නාතීති අධමෙත චක්ඛාදිහෙදං චතුරිධිං පචාරණ කමමං න ජානාති; ආපනනානාපනතී. න ඡන්නාතීති තස්මිං තස්මිං සික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨං ආපනතිඤ්ඤ අනාපනතිඤ්ඤ න ජානාති; ආපනනා කමමකතොති ආපනතිං ආපනනා තප්පවයාව සංකෙත කමමං කතං හොති.

කමමං න පටිපස්සසමෙහතබ්බනති අයං යස්මා අනුලොමවතො න වතතති, තස්මා නාස්ස කමමං පටිපස්සමොක්ඛබ්බං; සරජ්ජුකොව විස්සජ්ජතබ්බොති අනෙථා. සථෙ උපාලි සංකෙතා සමගහකරණී ඤාති කමමාති කතෙති, උපොසථපචාරණාසු¹ හි ධිතාසු උපත්ථෙතො න දුතබ්බො. සථෙ හි සංකෙතා අවචයං දෙසාපෙත්වා සංකෙතාමග්ගිං කතෙති, තිණ්වත්ථාරකසමථං වා කත්වා උපොසථපචාරණං කතෙති, එවරූපං සමගහකරණීයං නාම කමමං හොති. නත්ත චෙති සථෙ තාදිසෙ කතෙම භික්ඛුනො න ඛමති, දිට්ඨාපීකමමමපි කත්වා තථා රූපා සාමග්ගි උපෙක්ඛබ්බා² එව. විලොමග්ගාහො න ගණතිතබ්බො. යත්ත පන උද්ධමමං උබ්බිතයං සාසනං දීපෙනති, තත්ථ දිට්ඨාපීකමමං න වචට්ඨි. පටිබාහිත්වා පකකමිතබ්බං.

උසස්නමනති³ වාති උසාද⁴මනති⁵ ලොහදෙසමානුස්සන්නා⁶ වාචං භාසිතා කණ්හවාචො අනත්ථිපනො; නිසස්නප්පට්ඨි අත්තනො ධම්මනාය උසාදසුත්තං භාසිතං න සකෙතාති; අථ ඛො “මයා සද්ධිං රුජා එවං කපෙසි. අසුකමභාමතො එවං කපෙසි. අසුකො නාම මග්ගං ආවර්ගො උපජ්ඣායො වා නිපිටකො මයා සද්ධිං එවං කපෙසි”ති එවං අඤ්ඤං නිස්සාය ජප්පති; න ච භාසානුසංකිකුසලොති කථානුසංකිවචනෙ ව විනිව්ඨයානුසංකිවචනෙ ව අකුසලො හොති; න සථා ඛමමම සථා විනිගෙති න භූතෙන වත්තනා ආපනතිං සාරෙත්වා චොදෙනා හොති; උසාදෙනා හොතීති “අච්ඡාකං ආවර්ගො මහා තිපිටකො පරමධම්මකපිකො”ති ආදිනා තයෙන එකචං උසාදෙති;⁷ දුතිසපදෙ “කිං හො⁸ ජානාති”ති ආදිනා එකචං අපසාදෙති; අබමමං ගණනාතීති අතිශ්ශාණ්ඩකපකකං ගණනාති; බමමං පටිබාහ තීති නිශ්ශාණ්ඩකපකකං පටිබාහති; සමථඤ්ඤ ඛු⁹ භාසතීති ඛු

1. සි. මු. & විමතිවිනොදනී - පචාරණාදිසු.
 2. සි. මු. & විමතිවිනොදනී - ඤාපනබ්බො. 3. සි. I. උපසස්නමනාති.
 4. උසාදි - කත්ථෙ. 5. ‘උසාදමනති’හි පදං. සි. මු. පොත්තෙක නාගච්ඡති.
 6. සි. මු. දෙසමොක්ඛමානුස්සන්නා. 7. සි. මු. උසාදෙති.
 8. සි. මු. ආපනතිං කිං හො න. 9. සි. මු. ඛු.

තිරන්තකතමං කපේති; පසංගත පටිගතා හොතිති අනර්කිට්ඨො
 භාරෙ අනාදේපිතෙ කෙවලං මානං නිසාය අපේක්ඛාන්තිතා අතති
 කාරෙ කපේතා හොති; අනොක්ඛාසකමමං කාරෙඛොති ඕකාස
 කමං අකාරෙතා පටිගතා හොති; න සථාදිට්ඨිසා බ්‍යාකතතා¹
 හොතිති යස්ස අතතතො දිට්ඨි තං පුරකකතා² න බ්‍යාකතතා¹;
 ලභ්‍යං නික්ඛිපිතා අයථාභුට්ඨි³ අධිමාදිසු ධම්මාදිලභිකො⁴ හුතා
 කපේතා හොතිති අනේ.

ආපනතිසා පසංගතං න ජානාතීති “අයං ආපනති කායපයොගා,
 අයං චෛපයොගා”ති න ජානාති; ආපනතිසා වූපසමං⁵ න ජානා
 තීති “අයං ආපනති දෙසනාය වූපසමමිති. අයං වූට්ඨානෙන. අයං
 නෙව දෙසනාය න වූට්ඨානෙනා”ති න ජානාති; ආපනතිසා න
 විනිව්ඡක්ඛාසලා හොතිති ‘ඉමස්මිං වජ්ඣස්මිං අයං ආපනති’ති න
 ජානාති; දෙසානුරූපං ආපනතිං උද්ධරිතා පඨිට්ඨාපෙත්තුං න
 සකෙකාති. අධිකරණසමුට්ඨානං න ජානාතීති ‘ඉමං අධිකරණං
 අට්ඨාරස හෙදකරවජ්ඣති නිසාය සමුට්ඨාති. ඉදං වතස්සො විපතතිසො
 ඉමං පඤ්ච වා සත්ත වා ආපනතිකකෙකි. ඉමං වතාරි⁶ සබ්බකිට්ඨාති
 නිසාය සමුට්ඨාති’ති න ජානාති. පසංගතං න ජානාතීති ‘ඉමං
 අධිකරණං ආදසමුලපයොගං. ඉදං වුද්දසමුලපයොගං. ඉදං ඡමුල
 පයොගං. ඉදං ඵකමුලපයොග’නති න ජානාති; අධිකරණානං හි
 යථාසකමුලමෙව පයොගා නාම හොතති. තං සබ්බමිති න ජානාතීති
 අනේ. වූපසමං න ජානාතීති ‘ඉමං අධිකරණං ද්විති සමපේති වූප
 සමමිති. ඉමං තිති. ඉමං වතුති.⁶ ඉමං එකෙන සමපේත වූපසමමති’ති
 න ජානාති; න විනිව්ඡක්ඛාසලා හොතිති අධිකරණං විනිව්ඡිතිතා
 සමථං පාපෙත්තුං න ජානාති; කමමං න ජානාතීති තජ්ජනියාදි
 සත්තවිධං කමමං න ජානාති; කමමස්ස භාරණං න ජානාතීති ‘ඉමං
 කමමං ඉමිතා නිහාරෙන කාතබ්බ’නති න ජානාති; කමමස්ස වජ්ඣං
 න ජානාතීති ‘ඉමං තජ්ජනියස්ස වජ්ඣං. ඉමං නියස්සාදිත’නති න
 ජානාති; චත්තනති සත්තපු කමෙමසු හෙට්ඨා වතුනතං කමමානං
 අට්ඨාරසවිධං තිවිධස්ස ව උකෙකපනීයකමමස්ස තෙවතනාලිසවිධං
 වතනං න ජානාති. කමමස්ස වූපසමං⁵ න ජානාතීති ‘යො හිකු
 වතෙන වතතිතා යාවති, තස්ස කමමං පටිපසස්සමොතබ්බං. අවධයො
 දෙසාපෙතබ්බා’ති න ජානාති.

වජ්ඣං න ජානාතීති සත්තනතං ආපනතිකකතානං වජ්ඣං න
 ජානාති; නිදනං න ජානාතීති ‘ඉදං සිකධාපදං ඉමස්මිං නගරෙ
 පඤ්ඤතනං. ඉදං ඉමස්මිං’නති න ජානාති; පඤ්ඤතනං න ජානා
 තීති පඤ්ඤතනිඅනුපප ඤ්ඤතනිඅනුපපනතපඤ්ඤතනිවසෙන තිවිධමිති

1. සි. මු. බ්‍යාකතා, 2. සි. මු. පුරෙකකිතා, 3. සි. මු. අයථාභුට්ඨි,

4. අධිමමාදිසු ධම්මමාදිලභිකො - කප්. ව. 5. සි. I & II. වූපසමං,

6. සි. මු. ඉදං තිති ඉදං වතුති.

පඤ්ඤානතිං න ජානාති; සද්දපවමාගඛං න ඡන්තානීති සමමුඛා කාතබ්බං පදං න ජානාති; 'බුද්ධො භගවා'ති වත්තාදබ්බ 'භගවා බුද්ධො'ති හෙට්ඨපරියං කත්වා පදං යොජෙති. අකුසලො ච භෝගී විනයසෙති විනයපාලියඤ්ච අට්ඨකථායඤ්ච අකුසලො භෝගී; ඤාතං න ජානානීති සබ්බෙපතො හි දුට්ඨා ඤාතං: 'එසා ඤාතං'ති එවං තිද්ධං ච අනිද්ධං ච; තත්ථ යා එවං අනිද්ධං, සා කම්මඤ්චාති නාම භෝගී. යා තිද්ධං සා කම්මසාද¹ඤ්චාති නාම. තං සබ්බෙන සබ්බං ඤාතං න ජානාති. ඤාතනිසා කිරණං න ජානානීති තවසු ධාතෙසු කාමඤ්චාතියා කරණං න ජානාති, ද්විසු ධාතෙසු කම්මසාද² ඤාතනියා; ඤාතනිසා අනුසාවණතති 'ඉමිසා ඤාතනියා එකා අනු සාවණා. ඉමිසා තිසො'ති න ජානාති; ඤාතනිසා සම්මං න ඡන්තා නීති යවායං සතිවිනයො, අමුල්ලවිනයො, තස්ස පාපියාසිකා, තිණ වන්දාරකොති වතුබ්බිබො සම්මො ඤාතනියා විතා න භෝගී, තං ඤාතනියා සම්මොති න ජානාති; ඤාතනිසා වූපසමං³ න ඡන්තානීති යං අතිකරණං ඉමිතා වතුබ්බිබෙන ඤාතනිසම්මොති වූපසමමති, තස්ස තං වූපසමං 'අයං ඤාතනියා වූපසමො කතො'ති න ජානාති; සුත්තං න ජානානීති උභතොවිභග්ගං න ජානාති; සුත්තානුලොමං න ඡන්තානීති වත්තායෙ මහාපදෙසෙ න ජානාති. විනයං න ඡන්තානීති බ්බකපරිවාරං න ජානාති. විනයානුලොමං න ඡන්තානීති මහා පදෙසෙයෙව න ජානාති; නි ව ධානාධානකුසලොති කාරණා කාරණකුසලො න භෝගී; බම්මං න ජානානීති ධපෙත්වා විනයපිටකං අවසෙසං පිටකථායං න ජානාති; බම්මානුලොමං න ජානානීති සුත්තනතිකෙ වත්තායෙ මහාපදෙසෙ න ජානාති; විනයං න ජානා නීති බ්බකපරිවාරං⁴ න ජානාති; විනයානුලොමං න ඡන්තානීති වත්තායෙ මහාපදෙසෙ න ජානාති; උභතො විභග්ගා පනෙත් අසඛග සිතා භෝගතී. තස්මා යං කුරුඤ්ඤං වුත්තං: 'විනයනති සකලං විනය පිටකං න ජානාති'ති, තං න ග්හෙත්ඛබ්බං.⁵ නි ව සුබ්බාසරකුසලො භෝගීති පුරෙ කථාය ව පච්ඡා කථාය ව අකුසලො භෝගී; සෙසං සබ්බත් වුත්තපටිපක්ඛවසෙන ඥෙය්‍යත්තා පුරෙබ්බ පකාසිතත්තා ව උත්තාතමෙවාති.

අනිසසිනවග්ග - නපටිපසංගමනවග්ග - වොහාරවග්ග

වණණනා නිට්ඨිනා.

දිට්ඨාසිකමමවග්ගෙ - දිට්ඨාසිකමමාති දිට්ඨිතං ආවිකමමාති;⁶ උද්ධි පකාසනාතං⁷ ආපතතිදෙසනාසඛාතාතං විනයකමමාතමෙතං අධි වචනං. අනාපතනිසා දිට්ඨිං ආවිකණේතීති අනාපතනිමෙව්‍යපතනීති දෙසෙතීති අත්ථො. අදෙසනාගාමිනිසාති ගරුකාපතනියා දිට්ඨිං ආවි

1. සි. I පද. 2. සි. I. & II. කමම. 3. සි. I. වූපසමන.

4. සි. වු. පරිවාරමෙව. 5. සි. I. & II. තං ග්හෙතඛබ්බං.

6. සි. වු. ආවිකමමොතං. 7. සි. වු. පකාසනති.

කරෙති; සබ්බාදිසෙසඤ්ච පාරුජිකඤ්ච දෙසෙතිති අන්තො. දෙසිනා
 යාති ලුහුකාපතනියාපි දෙසිනාය දිට්ඨිං ආවිකරෙති; දෙසිනං පුන
 දෙසෙතිති අන්තො. වතුනි පඤ්චති දිට්ඨිතිති යථා වතුනි පඤ්චති දිට්ඨි
 ආවිකතා හොති, එවං ආවිකරෙති; වත්තාරෙ පඤ්ච ජනා එකතො
 ආපතනිං දෙසෙතිති අන්තො. මනොමානසෙතොති මනසබ්බාතෙන
 මානසෙන දිට්ඨිං ආවිකරෙති; වච්ඡෙදං අකත්වා විතෙතතෙව
 ආපතනිං දෙසෙතිති අන්තො. නානාසංවාසකකායාති ලද්ධිතානාසංවාස
 කායා වා කම්මතානාසංවාසකායා වා සන්තිකෙ දිට්ඨිං ආවිකරෙති;
 ආපතනිං දෙසෙතිති අන්තො. නානාසිමාසාති සමානසංවාසකකායාපි
 තානාසිමාය සීතකාය සන්තිකෙ ආවිකරෙති; මාලකසිමාය හි සිතෙන
 සිමනතරිකාය සීතකාය සිමනතරිකාය වා සිතෙන අවිප්පවාසසිමාය
 සීතකායාපි ආපතනිං දෙසෙත්වා න වට්ටති. අසකතනායකාති උකච්ඡිත
 කායා වා, යසා¹ උපොසථපවාරණං ඔපිතා නොනති, තසා වා²
 සන්තිකෙ දෙසෙතිති අන්තො නාලං. ඛනාසකමමං කාතුනති න
 පරියතං කාතුං; න කාතබ්බනති අන්තො. ඉධාපි අපකතතෙනා
 උකච්ඡිතකොපි ව ඔපිතඋපොසථපවාරණං ව. වාචනාධිපපායොති
 සාසනතො වාවෙතුකාමො; මඤ්ඤා මොමුහනනාති මඤ්ඤාවෙන
 මොමුහභාවෙන විසාජ්ඣමපි ජාතිතුං³ අසමන්තො කෙවලං අත්තනො
 මොමුහභාවං පකාසෙතොයෙව පුච්ඡති උමමතකො විය. පාපි
 වෙදාති 'එවං මං ජනො සමාභවෙසාති'ති පාපිකාය ඉච්ඡාය පුච්ඡති;
 පටිභවාති පටිභවං ආරොපෙතුකාමො හුත්වා පුච්ඡති; අඤ්ඤ
 බ්‍යාකරණෙසුපි එසෙව නයො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තාතමෙවති.

දිට්ඨාවිකම්මවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිනා.

අනුදානවග්ගෙ ව බ්‍රහ්මභවග්ගෙ ව යං වත්තබ්බං සියා, තං
 සබ්බං හෙට්ඨා වුත්තමෙව.

මුසාවාදවග්ගෙ - පාරුජිකං ගච්ඡතිති පාරුජිකභාමි. පාරුජිකා
 පතනිභාවං පාප්‍රණාතිති අන්තො. ඉතරෙසුපි එසෙව නයො. තත්ථ
 අසන්නඋත්තරිමනුසාධමොරෙවනමුසාවාදෙ පාරුජිකාභාමි; අමුල
 කෙන පාරුජිකෙන අනුදානසනමුසාවාදෙ සබ්බාදිසෙසභාමි, “යො
 තෙ විහාරෙ වසති”ති ආදිනා පරියායෙන ජානනකාය වුත්තමුසාවාදෙ
 පුලලවමසභාමි, අජානනකාය උක්කමභාමි, “සමපජානමුසාවාදෙ
 පාවිතතිය”නුති ආගතො පාවිතතියභාමිති වෙදිතබ්බො. අදස්සනෙ
 නාති විතයධරස්ස අදස්සනෙන; කපපියාකපපියෙසු හි කුකකුචෙව
 උප්පනෙන විතයධරං දිස්වා කපපියාකපපියභාවං පටිපුච්ඡිත්වා අකපපියං
 ප්‍රභාය කපපියං කරෙය්‍ය, තං අපස්සනො පන අකපපියමපි කපපියනති
 කරෙතො ආපජ්ඣති. එවං ආපජ්ඣතබ්බං ආපතනිං විතයධරස්ස
 දස්සනෙන නාපජ්ඣති. අදස්සනෙනෙව ආපජ්ඣති. තෙන වුත්තං

1. සි. මු. යසා වා. 2. සි. මු. & I. තසා.
 3. සි. I. & II. විසාජ්ඣමපි ජාතිතුමපි.

“අදස්සනෙනා”ති. අස්සවණෙනාති එකවිභාගෙපි වසනෙනා පන විනය ධරස්ස උපට්ඨානං ගන්තා කපපියාකපපියං පුච්ඡිතා; වා අසෙසෙසු සෙසු¹ වුවවමානං අසුණනෙනා ආපජ්ජතියෙව. තෙන වුත්තං “අස්සවණෙනා”ති. පසුන්තකතාති² පසුත්තකතාය; සහගාරසෙය්‍යං හි පසුත්තක භාවෙනපි ආපජ්ජති. අකපපියෙ කපපියසෙසුදිකාය ආපජ්ජනෙනා පන තථ³සෙසුදි ආපජ්ජති. සතිසමමාසා එකරත්තාතිකතමා දිවසෙන ආපජ්ජතබ්බං ආපජ්ජති. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

මුසාවාදවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිනා.

භික්ෂුණීවග්ගෙ - අලාභාසාති වතුන්තං පච්චයානං අලාභන්දාය; යථා පච්චයෙ න ලභනති, තථා පටිසංකතති; වායමනීති අත්ථා. අනුච්ඡාසාති අත්ථං කලිසාසනං ආරොපෙනො පරිසංකතති; අවාසාසාති අවාසන්දාය;⁴ යසම් ගාමකෙකතෙන වසනති, තතො නිගරණන්දාය; සමපසොපජ්ජති අසද්ධිමග්ගෙවනන්දාය සමපයොජෙති; ඛනිති නු වො භගොන අපඛගති සමගනාගනාය භික්ෂුණීසා කම්මං. කානබ්බනති සත්තන්තං කම්මානං අසුදුතරං සන්ධිය පුච්ඡති; න සාකම්මානකෙබ්බාති කපපියාකපපියනාමරුපපරිචේදසමථ විපස්සනාදිහෙදො කථාමයො න කප්ථතබ්බො; යසමා පන බිණාසවො භික්ෂු න විසංවාදෙති, තථාරුපස්ස කථාමයාසංසං සාම් හුත්වා කථෙති. න ඉතරො, තසමා පඨමපඤ්චකෙ “න අපසෙකකතනා”ති පටිකම්මිතො දුතියපඤ්චකෙ “අපසෙකකතනා”ති ආදි වුත්තං. න අත්ථපටිසම්භිදු පසතෙනාති අට්ඨකථාය පටිසම්භිදුපසතෙනා පහෙදගතසුණපසතෙනා න ගොති; න ඛම්මපටිසම්භිදුපසතෙනාති පාලිබමෙව පටිසම්භිදුපසතෙනා න ගොති; න නිරුතනිපටිසම්භිදුපසතෙනාති වොහාරනිරුතනියං පටිසම්භිදුපසතෙනා න ගොති; න පටිභානපටිසම්භිදුපසතෙනාති යාති තාති පටිභානසඛාතාති අත්ථපටිසම්භිදුදීති සුණාති, තෙසු පටිසම්භිදුපසතෙනා න ගොති; සථා විමුත්තං විත්තං න පච්චවේක්ඛි නාති වතුන්තං එලවිමුත්තීනං වසෙන යථා විමුත්තං විත්තං එකුත විසතිහෙදො පච්චවේක්ඛිණියං න පච්චවේක්ඛිතා ගොති. සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

භික්ෂුණීවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිනා.

උබ්බාතිකවග්ගෙ - න අත්ථකුසලොති න අට්ඨකථාකුසලො; අනුද්ධාරෙ ඡෙකො න ගොති. න ඛම්මකුසලොති ආවරියවුබතො අනුග්ගතිත්තතා පාලියං න කුසලො; න පාලිසුරො; න නිරුතනි කුසලොති භාසනතරවොහාරෙ න කුසලො; න බ්‍යාඤ්ඤානකුසලොති

1. සි. මු. අපුච්ඡිතා වා අසෙසෙසු.

2. පසුත්තකතා - පාලිය.

3. සි. මු. & පාලිය - තථා.

4. සි. , ආවාසන්දාය.

සිපිලබිතිතාදිවසෙන පරිමණිලබ්‍යඤ්ඤාපණේ කුසලො න
 හොති; න අකබ්‍රපරිවේජදෙ තිපුණොති අප්‍රො න පුබ්බාපර
 ඤාසලොති අත්තපුබ්බාපරෙ ධම්මපුබ්බාපරෙ තිරුතතිපුබ්බාපරෙ
 බ්‍යඤ්ඤාපුබ්බාපරෙ පුරෙකථාපච්ඡාකථාසු ව න කුසලො හොති;
 කොඛ්‍යොති ආදීති යසො කොඛ්‍යාදීති අභිභූතො කාරණාකාරණං
 න ජානාති, විනිව්ඡිතං න සකෙකාති, තසො වුත්තාති. පසාරෙණා
 හොති හො¹ සාරෙණාති මොහොතා හොති, න සතිං උප්පාදෙතා;
 වොදකවුදිත්තනානං කථං මොහොති පිදහති, න සාරෙතීති අප්‍රො.
 සෙසමෙත් උබ්බාතිකවග්ගෙ උත්තානමෙව.

අධිකරණවුපසම්මයෙහි - සුභගලගරු හොතිති “අයං මෙ
 උපජ්ඣාසො. අයං ආවරියො”ති ආදීති විනේතනා තස්ස ජයං
 ආකඛ්‍යමානො ‘අධම්මං ධම්මො’ති දීපෙති - පෙ - සඬ්ඝගරු හොතිති
 ධම්මඤ්ඤා විතයඤ්ඤා අමුඤ්ඤා විනිව්ඡිතනේතා සඬ්ඝගරු නාම හොති.
 විවරුදීති ගහෙතො විනිව්ඡිතනේතා ආමිසගරු නාම හොති. තාති
 අග්ගහෙතො යථා ධම්මං විනිව්ඡිතනේතා සද්ධම්මගරු නාම හොති.
 පඤ්චති උපාලි ආකාරෙහිති පඤ්චති කාරණෙති; සමොඛා ගිජ්ජති
 කමෙමන උද්දසෙන වොහරෙතො අනුසාවණෙන සලාකග්ගා
 හෙනාති. එත් කමෙමනාති අපලොකනාදීසු වතුසු කමෙමසු අඤ්ඤ
 තරෙන කමෙමන; උද්දසෙනාති පඤ්චසු පාතිමොක්ඛදොසෙසු
 අඤ්ඤතරෙන උද්දසෙන; වොහරෙතොති කථයනේතා; තාති තාති
 උප්පත්තිති ‘අධම්මං ධම්මො’ති ආදීති අධාරස හෙදකරවත්තීති
 දීපෙනේතා; අනුසාවණෙනාති ‘නනු භූමො ජානාථ මග්ගං උච්චා
 කුලා පබ්බජිතභාවං බහුසුත්තභාවඤ්ඤා? මාදිසො නාම උග්ගිමමං
 උබ්බිතයං සත්ථ සාසනං ගාගෙය්‍යාති විත්තමපි උප්පාදෙතො භූමාකං
 සුත්තං? කිං මග්ගං අවිච්ඡිනිප්පලවනමිව සිතලා? කිමගං අපායතො
 න භායමි?’ති ආදිනා තයෙන කණ්ණමුලෙ වචිහෙදං කතො අනුසාව
 ණෙන; සලාකග්ගාහෙනාති එවං අනුසාවෙතො තෙසං විත්තං උපත්
 මෙතො අතිවතතිධම්මෙ කතො ‘ගණ්හථ ඉමං සලාක’නති සලාකග්ගා
 හෙන; එත් ව කමමමෙව උද්දසො වා පමාණං. වොහාරනුසාවණ
 සලාකග්ගා පත පුබ්බභාගා. අධාරසවත්තීඋපතවසෙන ති² වොහ
 රනේතා³ තත් රුපිජ්ජනත්තං අනුසාවෙතො සලාකාය ගාතිතායපි
 අතිනේතාව හොති සඬ්ඝො. යද්⁴ පත එවං වත්තාරෙ වා
 අතිරෙකා⁵ වා සලාකං ගහෙතො⁶ ආවෙණිකං කමමං වා උද්දසං වා
 කරෙතති,⁷ තද් සඬ්ඝො තිනේතා නාමි හොති. ඉති යං සඬ්ඝ
 හෙදකවිකවිශේෂතායං අවොචුහ: “එවං අධාරසසු වත්තසු

1. සි. මු. න. 2. සි. I, & II, වසෙන න සි.
 3. සි. මු. වොහරනේතා. 4. සි. මු. යථා. 5. සි. මු. අතිරෙකො.
 6. සි. මු. ගාගෙතො, 7. සි. මු. කරෙති.

යං කිඤ්චි එකමයි වච්ඡං දීපෙඤා තෙන තෙන කාරණෙන 'ඉමං ගණකථං ඉමං රෙවෙඨා'ති සඤ්ඤාපෙඤා සලාකං ගාභාපෙඤා විසුං සඛ්‍යකමෙව කතෙ සඛ්‍යා භින්නා හොරං, පටිච්ඡාසෙ පන 'පඤ්චානි උපාලි ආකාරෙති සඛ්‍යා සිජ්ජති'ති ආදි වුත්තං. තස්ස ඉමින, ඉධ වුත්තෙන සඛ්‍යභෙදලක්ඛණෙන අත්ථො නානාකරණං තප්පි, තං පනස්ස නානා කරණාභාවං තත්ථෙව පකාසයිස්සමා"ති, ස්වායං පකාසිතො හොති.

පඤ්ඤාතෙහිනනති පඤ්ඤාතතං එතං; කව¹ පඤ්ඤාතතං? වත්ත කච්ඡිකෙ. තත්‍ර හි වුද්දස ඛනිකවත්තාති පඤ්ඤාතතාති. තෙනාහ: "පඤ්ඤාතෙතතං උපාලි මය ආගන්තුකානං භික්ෂුනං ආගන්තුක වත්ත"නති ආදි. එවමයි මො උපාලි සඛ්‍යානිජ් හොති, නො ව සඛ්‍යාභෙදෙති එතතාවතා හි සඛ්‍යරුජ්මත්තමෙව හොති, න තාව සඛ්‍යභෙදො; අනුපුර්වකෙන පන අයං සඛ්‍යරුජ් වසිමානා සඛ්‍යභෙදය සංවත්තතිති අපෙඨා. සථාරතතිනති රතතිපරිමාණානුරූපං; යථා ථෙරනති අපෙඨා. ආවෙණිවග්ගො² කට්ඨොති විසුං වච්ඡානං³ කරිත්වා; කම්මාකම්මාති කණෙනතිති අපරපරං සඛ්‍යකමං උපාදය වුද්දකාති වෙව මහත්තාති ව කමොති කරෙතති; සෙසමෙත්ථාපි අඛි කරණවුපසමවග්ගෙ උත්තානමෙවාති.

සඛ්‍යභෙදවග්ගඤ්චයෙ විනිධාස දිට්ඨිං කමෙමනාති තෙසු අධමො දීපු අධමොදයො එතෙති එවංදිට්ඨිකොව හුත්වා තං දිට්ඨිං විනිධාස තෙ ධමොදිවසෙන දීපෙඤා විසුං කමං කරෙති. ඉති යං විනිධාස දිට්ඨිං කමං කරෙති, තෙන එවං කතෙන විනිධාස දිට්ඨිං කමෙත සද්ධං පඤ්චඛාති හොතති. ඉමෙති මො උපාලි පඤ්චගමෙහිති අයමෙකඤ්චි පඤ්චකෙ අත්ථයොජ්ජා එතෙන තයෙන සබ්බපඤ්චකාති වෙදිතබ්බාති. එත්ථාපි ව වොහාරදිඅඛිත්තයං පුබ්බභාගවසෙනෙව වුත්තං. කමමුද්දෙසවසෙනෙව⁴ පන අතෙකිවජ්ජා වෙදිතබ්බා සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව. න හෙත්ථ කිඤ්චි අත්ථි පුබ්බෙ⁵ අවුත්තතයං.

ආවාසිකවග්ගෙ-සථාගතං නික්ඛිතෙතාති යථා ආගරිත්වා ංපිතො; විනිසබ්බාකරණොති විතයපඤ්ඤා විස්සජ්ජනා; පටිණාමෙතිති නිග්ගමෙති, දීපෙති, කපෙති; සෙසමෙත්ථ⁷ උත්තානමෙව.

කසිතත්ථාරවග්ගෙ-ඛනමසිතොති අකිකාරගතො; තඤ්චි වඤ්ඤාතස්ස මඤ්චපාදදීපුපි නලාටං පටිගඤ්ඤායන්. අසමනාහර හෙතාති කිවචය⁸ පසුතත්තා වඤ්ඤා අසමනාහරනෙතා; සුතෙතාති නිද්ධං ඛකකතො; එකාමිතෙතාති එකතො⁹ ආවතො, සපත්ත පකෙඛි සිතො වෙරි විසභාගපුත්තලො වුච්චති; අයං අවඤ්ඤො, අයඤ්චි

1. සි. I. කවත්ථ, II. කත්ථ, 2. සි. මු. & පාලියං - ආවෙණි(ක)භාවං.

3. සි. I. අවච්ඡානං. 4. සි. මු. වසෙත. 5. සි. මු. යං පුබ්බෙ.

6. සි. මු. නිග්ගමෙති කපෙති, 7. සි. මු. සෙසං. 8. සි. මු. කිවච.

9. සි. මු. එකතො.

වැඩියමානෝ පාදෙතපි පහරෙය්; අඤ්ඤාමිතිනොති අඤ්ඤාං විතතය මානෝ; බාදනොති පිට්ඨවජ්ජකාදීති බාදනො; උච්චාශං සංඝාපඤ්ඤා කෙරෙනො අනොකාසගතතො අවැදියා;¹ උක්ඛිතන නොති තිව්ඛිතොපි² උක්ඛිතපතියකමමන උක්ඛිතනකො අවැදියො; තජ්ජතියාදිකමමකතා පන වතොරෙ වැදිතබ්බං. උපොසඨපවාරණාපි තෙති සද්ධිං උබ්භන්ති. ආදිතො පට්ඨාය ව චුතොසු අවැදියෙසු නඤ්ඤා උක්ඛිතනකඤ්ඤා වැදිතනෙසෙව ආපත්ති. ඉතරෙසං පන අසාරුපපට්ඨානෙ ව අනතර චුතකාරණෙන ව වැදිතා පටික්ඛිතතා. ඉතො පරං පට්ඨා උපසඨපතොදයො දසපි ආපත්තිවැදිතාවෙ නෙව අවැදියා. තෙ වැදිතනෙසෙ ති තියමනෙව ආපත්ති. ඉති ඉමෙසු පඤ්ඤානෙසු තෙරස ජනෙ වැදිතනෙසෙ අනාපත්ති. ආදසනං වැදිතාය ආපත්ති. ආවජිතො වැදිතො³ති පබ්බජ්ජාවරියො උපසඨපද වරියො තියොවරියො උද්දෙසාවරියො ඔවාදවරියොති අයං පඤ්ඤා විධොපි ආවරියො වැදිතො; සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති. කතීන ත්ථාරවිශේෂො නිව්ඛිතො.

හිමිනා උපාලිපඤ්ඤාකවිශේෂයාති

4. 24.

අවිනානො ආපජ්ජතිති ආදීසු සහසෙය්ආදිපඤ්ඤාතතිවජ්ජං අසඤ්චිව ආපජ්ජනො අවිනානො ආපජ්ජති. දෙසෙතො සවිනානො වුට්ඨාති. යං කිඤ්චි සඤ්චිව ආපජ්ජනො සවිනානො ආපජ්ජති. තිණවත්තරකෙන වුට්ඨනො අවිනානො වුට්ඨාති. පුබ්බ වුත්තමෙව තිණවත්තරකෙන වුට්ඨනො අවිනානො ආපජ්ජති අවිනානො වුට්ඨාති. ඉතරං දෙසෙතො සවිනානො ආපජ්ජති සවිනානො වුට්ඨාති. 'බමමදනං කරෙමි'ති පදෙසාබමමාදීති කරෙතො ඤාසලවිනො ආපජ්ජති. 'බුද්ධානං අනුසාසනං' කරෙමි'ති උද්ගතවිනො දෙසෙතො ඤාසලවිනො වුට්ඨාති දෙමතස්සිතො⁴ හුත්වා දෙසෙතො අඤ්ඤාසලවිනො වුට්ඨාති තිණවත්තරකෙන තිද්දගතො වුට්ඨනො අබ්බාසිතවිනො වුට්ඨාති. හිංසා පතාදීති කතො "බුද්ධානං සාසනං කරෙමි"ති සොමතස්සිතො⁵ දෙසෙතො අඤ්ඤාසලවිනො ආපජ්ජති ඤාසලවිනො වුට්ඨාති. දෙමතස්සිතො⁶ ව දෙසෙතො අඤ්ඤාසලවිනො වුට්ඨාති. වුත්තනෙයෙන ව තිණවත්තරකෙන වුට්ඨනො අබ්බාසිතවිනො වුට්ඨාති. තිද්දගතනති⁷ යමෙය සහගාරසෙය්ආ ආපජ්ජනො අබ්බාසිතවිනො ආපජ්ජති. වුත්තනෙයෙන ව පනෙත් "ඤාසලවිනො වුට්ඨාති"ති ආදි වෙදිතබ්බං.

1. සි. මු. අවැදියො. 2. සි. මු. තිව්ඛිතො. 3. සි. මු. වැදිතියො.

4. සි. I. අනුසාසනං.

5. සි. මු. II. දෙමතස්සිතො.

6. සි. මු. සොමතස්සිතො.

7. සි. මු. තිද්දගතනති.

“පඨමපාඨජිහං කාඨිති සමුට්ඨානෙන”¹ යි ආදි පුබ්බ චුත්ත නයත්තා උත්තාතමෙව. “වන්තාගේ පාඨජිකා භිති සමුට්ඨානෙන”² යි ආදිසු උක්කමාපරිච්ඡේදනො යං යං සමුට්ඨානං යස්ස යස්ස ලබ්බති, තං සබ්බං චුත්තමෙව හොති.

“කති ආපනතිසො කාසිකා”³ යි ආදිතාපානං විස්සජ්ජනෙ “ජ ආපනතිසො කාසිකා”⁴ යි අත්තාරපෙය්‍යාලෙ වතුන්තෙ ආපනති සමුට්ඨානෙන⁵ ජ ආපනතිසො ආපජ්ජති, “භික්ඛු මෙදුතං ධම්මං පති ඝෙවති, ආපනති පාරජිකස්සා”⁶ යි ආදිතා නයෙන චුත්තාපනතිසො කායඥාතෙර සමුට්ඨිතත්තා හි එතා කාසිකාති වුවන්ති. ජ වාචසිකාති තස්මිං යෙව⁷ අත්තාරපෙය්‍යාලෙ පඤ්චමෙන ආපනතිසමුට්ඨානෙන ජ ආපනතිසො ආපජ්ජති; “භික්ඛු පාපිච්ඡො ඉච්ඡාපකතො”⁸ යි ආදිතා නයෙන චුත්තාපනතිසො, ඡාදනායස්ස නිස්සොති වජ්ජපට්ඨ්ථාදිකාය භික්ඛුණීයා පාරජිකං, භික්ඛුස්ස සඛ්‍යාදිසෙසපට්ඨ්ථාදනෙ පාවිත්තියං, අත්තනො දුට්ඨුලාපනතිපට්ඨ්ථාදනෙ දුක්කමං. පඤ්ච සංඝග්ගපච්චසාති භික්ඛුණීයා කායසංඝයෙන පාරජිකං, භික්ඛුනො සඛ්‍යාදිසෙසො, කායෙන කායපට්ඨ්ථො ථුලලච්චයං, නිස්සයනියෙන කායපට්ඨ්ථො දුක්කමං, අභ්‍යුලිපනොදනෙ පාවිත්තියනති ඉමා කාය සංඝග්ගපච්චයා. පඤ්චාපනතියො.

අරුණුග්ග නිස්සොති එකරත්ත - ඡාරත්ත - සත්තාහ - දසාහ - මාසාතිකකමවසෙන නිස්සයනියං පාවිත්තියං, භික්ඛුණීයා රත්ති විප්පවාසෙ සඛ්‍යාදිසෙසො, ‘පඨමෙපි යාමං ඡාදෙති, දුතියෙපි තති යෙපි යාමං ඡාදෙති, උඨායෙන අරුණෙ ඡන්තා හොති ආපනති, යො ව⁹ ඡාදෙති, සො දුක්කමං දෙසාපෙතබ්බො’¹⁰ යි ඉමා අරුණුග්ග නිස්සො ආපනතිසො ආපජ්ජති. දුමෙ යාවනාඨසකාති එකාදස යාවනාඨසකා නාම, පඤ්ඤත්තිවසෙන පන දො හොනති භික්ඛුතං යාවනාඨසකා භික්ඛුණීතං යාවනාඨසකාති. එකෙසං අට්ඨවස්සකාති භික්ඛුණීතං යෙව එකා එසං ඉමස්මිං සාසනෙ අට්ඨවස්සකා නාම; එකෙන සබ්බසංඝග්ගොති ‘යස්ස සියා ආපනති, සො ආවිකරෙය්‍යා’¹¹ යි ඉමිතා එකෙන නිදනුදොසෙන සබ්බසිකතාපදනාඤ්ච සබ්බපාති මොක්ඛදොසානඤ්ච සංඛාතො හොති.

විනාසස්ස මෙ මූලානිති කායො වෙව වාචා ව; ශරුකා මෙ චුත්තාති පාරජිකසඛ්‍යාදිසෙසා; මෙ දුට්ඨුලච්ඡාදනාති වජ්ජපට්ඨ්ථාදිකාය පාරජිකං සඛ්‍යාදිසෙස¹² පට්ඨ්ථාදකස්ස පාවිත්තියනති ඉමා දො දුට්ඨුලච්ඡාදනාපනතියො නාම.

ශාමනාතෙර වන්තස්සොති “භික්ඛු භික්ඛුණීයා සද්ධං සංවිදහති, දුක්කමං; අඤ්ඤස්ස ශාමස්ස උපචාරං ඔක්කමති, පාවිත්තියං; භික්ඛුණීයා ශාමන්තරං ගුප්තනිකා පරිකම්පන¹³ ගාමෙ පඨමපාදෙ ථුලලච්චයං,

1. සි. I. & II. සමුට්ඨානෙන. 2. සි. මු. තස්මිං යෙව බණේ.

3. සි. මු. සො. 4. සි. මු. සඛ්‍යාදිසෙස. 5. සි. මු. පරිකම්පනෙ.

දුතියපාදේ සඛ්‍යාදිසෙසො, අපරික්ඛිතතස්ස පඨමපාදෙන¹ උපවායේ කකමනෙ ථුල්ලවට්ඨං, දුතියපාදේ සඛ්‍යාදිසෙසො² ති ඉමා ගාමනන්තරේ දුක්ඛට්ඨාපිතතියථුල්ලවට්ඨංසඛ්‍යාදිසෙසවසෙන වතස්සො ආපතතියො; වතස්සො නදිපාරපච්චසාති 'තික්ඛු තික්ඛුණීයා සද්ධං සංවිදහති, දුක්ඛට්ඨං. නාවං අභිරුහති, පාවිතතියං. තික්ඛුණීයා නදිපාරං ගච්ඡතියා උත්තරණකාලෙ පඨමපාදේ ථුල්ලවට්ඨං, දුතියපාදේ සඛ්‍යාදි සෙසො³ ති ඉමා වතස්සො; එකමංසෙ ථුල්ලවට්ඨසනති මනුස්සමංසෙ; නවමංසෙසු දුක්ඛට්ඨනති සෙසඅකපටියමංසෙසු.

දුෂ්ඨ චාවසික්ඛා රහතීතති තික්ඛුණී රතනක්ඛිකාරේ අපඨපේ පුරි සෙන සද්ධං හත්ථපාසෙ. සීතා සල්ලපති; පාවිතතියං; හත්ථපාසං. විජ්ජිතා සීතා සල්ලපති, දුක්ඛට්ඨං; දුෂ්ඨ චාවසික්ඛා දිව්‍යාති තික්ඛුණී දිව්‍යා පටිච්ඡන්තො ඔකාසෙ පුරිසෙන සද්ධං හත්ථපාසෙ සීතා සල්ලපති, පාවිතතියං. හත්ථපාසං. විජ්ජිතා සල්ලපති, දුක්ඛට්ඨං. දදමානස්ස තිස්සොති මරණාධිපපායො මනුස්සස්ස විසං දෙති, සො වෙ තෙන මරති, පාරුජිකං; යකපෙතානං දෙති, තෙ වෙ මරති; ථුල්ලවට්ඨං; තිරච්ඡානගතස්ස දෙති, සො වෙ මරති, පාවිතතියං; අඤ්ඤාතිකාය තික්ඛුණීයා විවරං දෙති,⁴ පාවිතතියනති එවං දදමානස්ස තිස්සො ආපතතියො; වතනාණේ ව පටිග්ගහනති හත්ථගාහවේණිතාසෙසු සඛ්‍යාදිසෙසො, මුඛෙන අභ්‍යන්තරගහණේ පාරුජිකා, අඤ්ඤාතිකාය තික්ඛුණීයා විවරපට්ඨගහණේ තිස්සගතියං පාවිතතියං, අවස්සුතාය අවස්සුතස්ස හත්ථතො බාදනියං භොජනියං පට්ඨගහණනතියා ථුල්ල වට්ඨං, එවං පට්ඨගහෙන වතනායෙ ආපතතික්ඛානො හොතති.

පඤ්ච දෙසනාගාමිනිසොති ලුහුතා පඤ්ච. ජ සප්පට්ඨකමානි පාරුජිකං ධපෙතො අවතෙසා. එකෙසේ අප්පට්ඨකමානි⁵ පාරුජිකා පතති විනිශ්ශරුකා. ඔම චුන්තාති පාරුජිකඤ්චව සඛ්‍යාදි සෙසඤ්ච. කායචාවසික්ඛාති වානි සබ්බාතෙව සික්ඛාපදාති කායචාව සික්ඛාති. මනොධාරේ පඤ්ඤතතං එකසික්ඛාපදවට්ඨි නත්ති. එකො විකාලෙ බඤ්ඤරසොති ලොණ සොවිරතං.⁶ අයමෙව හි එකො බඤ්ඤරසො විකාලෙ වට්ඨති. එකා ඤාතිචතුසේන සමමුතිති තික්ඛුනොවාදකසමමුති. අයමෙව හි එකා ඤාතිචතුසේනසමමුති අනුඤ්ඤතා.

පාරුජිකා කාසිකා වෙති තික්ඛුතං මෙථුනබ්බපාරුජිකං.⁷ තික්ඛුණීතඤ්ච කායසංසග්ගපාරුජිකං; ඔම සංවාසගුමිසොති අත්තනා වා අත්තානං සමානසංවාසකං කරුති, සමයො වා නං⁸ සචෙසා උක්ඛිතතං ඔහාරෙති; ඤරුඤ්ඤං පත සමානසංවාසකගුමි ව නානාසංවාසකගුමි

1. සි. මු. පාද. 2. සි. මු. විවරදනෙ. 3. සි. මු. අප්පට්ඨකමානි එකා,

4. සි. මු. සුචිරකං. 5. සි. මු. මෙථුන පාරුජිකං.

6. සි. මු. සමයෙකා වා.

වානි එවං දො සංවාසභූමියො වුත්තා. මිහනං රතනිවෙජ්ඣෙති පාරි
වාසිකස්ස ච මානතතවාරිකස්ස ච; සඤ්ඤානො චෙති දො
ආබ්‍යුලපඤ්ඤාතියො. 'ආබ්‍යුලපබ්බපරමං ආදානබ්බ'නති අයමෙකා,
'ආබ්‍යුලා වා දො මාසං වා'ති අයමෙකා.

වෙ. අනාගතං චිඛිකානාති භික්ඛුණී අත්තානං චධිනා දො
ආපතතියො ආපජ්ජති; වධිති රෙදති, ආපතති පාවිතතියස්ස; වධිති
ත රෙදති, අපතති දුක්ඛටස්ස. මිති සංඛ්‍යා හිජ්ජනීති කමෙතන ච
සලාකය්‍යාහෙන ච; වෙජ්ජ පඨමාපතතිකාති එත්ථ සකලෙ විතයෙ
දො පඨමාපතතිකා උභින්නං පඤ්ඤාතතිවසෙන; ඉතරථා පත භික්ඛුනං
තව භික්ඛුණීනං නවාති¹ අධාරය හොනති. 'ඤ්ඤාතියා කරණා
වෙති දො ඤාතතිතිවවාති: කම්මඤ්ඤා කම්මපාදකා ච; නවසු ණානෙසු
කම්මං හොති. විසු කම්මපාදකාවෙන තිට්ඨති.

පාණාතිපාතෙ තියෙසාති අනොදිස්ස ඔපාතං බණ්ඨි, සවෙ මනු
ස්සො මරති, පාරජිකා; යක්කපෙතානං මරණෙ ඵුලලවටයං; තීරව්ජාන
ගතස්ස මරණෙ පාවිතතියනති ඉමා තියෙසා හොනති. වාචා
පාඨප්‍රීතා නිසොති වජ්ජපටිව්ජාදිකාය උක්ඛිතනානුවතතිකාය අවධි
වජ්ජකාති.² ඤුරුඤ්ඤං පත ආණතතියා අදින්නාදනෙ, මනුස්ස
මාරණෙ, උතතරිමනුස්සබම්මඋලලපනෙ වානි එවං තයො වුත්තා.
ඔභාසනා නිසොත්ථ වච්චමග්ගං පග්ගාවමග්ගං ආදිස්ස වණණාවණණ
භණ්ණෙන³ සංඝාදිසෙසො, වච්චමග්ගං පග්ගාවමග්ගං රූපෙනා අධි
ක්කකං උඛතජානුමණ්ඩලං ආදිස්ස වණණාවණණභණ්ණෙන ඵුලලවටයං.
උඛතක්කකං අධොජානුමණ්ඩලං ආදිස්ස වණණාවණණභණ්ණෙන
දුක්ඛටං. සඤ්ඤාදිවෙනන වා නිසො⁴ති පටිගණනාති විමංසති
පච්චාහරති, ආපතති සංඝාදිසෙසස්ස; පටිගණනාති විමංසති න පච්චා
හරති, ආපතති ඵුලලවටයස්ස; පටිගණනාති න විමංසති න පච්චා
හරති, ආපතති දුක්ඛටය්‍යාති ඉමෙ සඤ්ඤාදිවෙනන කාරණභූතෙන
තයො ආපතතික්කකා හොනති.

නිසො සුගගලා න උපසම්පාදෙතබ්බාති අධ්‍යාතභිනො අභ්‍ය
භිනො වජ්ජවිපතොනා ච. තෙසං නානාකරණං වුත්තමෙව. අපි
වෙත්ථ යො පතතවිවරෙන අපරිපුරෙ, පරිපුරෙ ච න යාවති, ඉමෙපි
අභ්‍යභිනෙනෙව සංඛ්‍යභිතා. මාතුසාතකාදයො ච කරණදුක්ඛටකා
පණ්ඩකඋභතොබ්‍යඤ්ඤාතකතිරව්ජාතගතසංඛ්‍යාතෙන වජ්ජවිපතොන -
නෙව සංඛ්‍යභිතාති වෙදිතබ්බා. එස නයො ඤුරුඤ්ඤං වුත්තො.
නිසො කම්මානං සංඛ්‍යාතාති ඤාතතිකප්පතා, විපකතපච්චග්ගං, අති
තකරණතති තත්ථ 'දදෙය්‍ය කරෙය්‍යා'ති ආදිහෙදඤ්ඤාතතිකප්පතා;
'දෙති කරෙති'ති ආදිහෙදං විපකතපච්චග්ගං; 'දින්නං කත'නති
ආදිහෙදං අතිනිකරණං නාමාති. ඉමෙති තිති කම්මාති සංඛ්‍යාතනති

1. සි. මු. නව සික්ඛුනං නව සික්ඛුණීතනති. 2. සි. මු. අධිමවජ්ජකායාති.
3. සි. මු. ආසනෙ. 4. සි. මු. නිසො.

අපරෙහිපි තිති සඛග්ගානති; වඤ්ඤා ඤාතියා අනුසාවණ්ණායාති. වඤ්ඤාපනතං හි ඤාතියාපනතං අනුසාවණ්ණපනතාඤ්ඤා කම්මං නාම භොගි. තෙන වුත්තං “තයො කම්මානා සඛග්ගා”ති. නාමිකානා ආශෝ නාම ‘මේතනියං හිකුණ්ණිං නාසෙථ. දුසකො නාසෙතඤ්ඤා, දසහඤ්ඤා සම්මතාගතො සාමණේරෙ නාසෙතඤ්ඤා, කණ්ටිකං සම්ඤ්ඤෙද්දසං නාසෙථා’ති එවං ලිඛිතං - සංවායං - දණ්ඩකම්මනාසනා වසෙන තයො නාසිතකා වෙදිතඤ්ඤා නිණ්ණානානං එකවාචිකාති “අනුජානාමි හිකුණ්ණෙ ඤෙ තයො එකානුසාවණ්ණං¹ කාතු”තති වචනතො තිණ්ණං ජනානං එකපඤ්ඤායෙන නානාවරියෙන එකානු සාවණ්ණං වට්ඨති.

අදිනනාදනෙ නිසෙය්‍යාති පාදෙ වා අතිරෙකපාදෙ වා පාරුඡිකං, අතිරෙකමාසකෙ ථුල්ලවට්ඨං, මාසකෙ වා උභතමාසකෙ වා දුක්ඛවට්ඨං. වතෙය්‍යා මෙථුනපච්චයාති අකුසලිනෙ පාරුඡිකං, යෙභුයොන බගිනෙ ථුල්ලවට්ඨං, වත්තංකතෙ චුබ්බෙ දුක්ඛවට්ඨං; ජතුමට්ටකෙ² පාවිතියං. ජිකුණ්ණා නිසෙය්‍යාති වතසපතිං ජිකුණ්ණා පාරුඡිකං, භුතගාමෙ පාවිතියං, අභිජානෙ ථුල්ලවට්ඨං. පඤ්ඤා ජඩ්ඛිනපච්චයාති අනො දියං විසං ඡ්ඤෙති, සචෙ තෙන මනුසෙය්‍යා මරති, පාරුඡිකං; යකු පෙතෙඤ්ඤා ථුල්ලවට්ඨං, තිරච්ඡානගතෙ පාවිතියං; විසංචිජ්ඣිතෙ සඛකාදිසෙය්‍යා; සෙඛිනෙය්‍යා හරිතෙ උච්චාරපය්‍යාච්ඡ්ඣිතෙ දුක්ඛවට්ඨං; ඉමා ජ්ඣෙතපච්චයා පඤ්ඤාපතනියො භොනති.

පාවිතනියෙන දුක්ඛවා ඛනාති හිකුණුනොවාදකවග්ගසම්මං දසසුපි සිකුපාපදෙසු පාවිතනියෙන සද්ධිං දුක්ඛවා කතා එවාති අනෙතා. වතුරෙණ නවකා මුත්තාති පසම්බිකුපාපදවතියෙව අධ්වමකමෙව ඤෙ, බමකමෙව ඤෙති එවං වත්තාරෙ නවකා වුත්තාති අනෙතා. මිහනිං විවරෙන වාති හිකුණුනං සනතිකෙ උපසම්පන්නාය විවරං දෙනතෙය්‍යා පාවිතනියං, හිකුණුනං නතිකෙ උපසම්පන්නාය දෙනතෙය්‍යා දුක්ඛවතති එවං ද්විතනං හිකුණුනං විවරං දෙනතෙය්‍යා විවරෙන කාරණං³ භුතෙන ආපතති භොගිති අනෙතා.

අට්ඨි පාවිතෙසභිකාති පාලියං ආගතා එවං⁴. භුඤ්ජනාමක බසඤ්ඤාන පාවිතනියෙන දුක්ඛවා ඛනාති ආමකබඤ්ඤං විඤ්ඤා පෙත්වා භුඤ්ජනියා පාවිතනියෙන සද්ධිං දුක්ඛවා කතායෙව.

ගච්ඡනතෙය්‍යා වතෙය්‍යාති හිකුණුනොවා මාතුගාමෙන වා සද්ධිං සංවිධාය ගච්ඡනතෙය්‍යා දුක්ඛවට්ඨං, ගාමුපවාරෙකකමෙන පාවිතනියං, ගා හිකුණුනං එකා වා ගාමනතරං ගච්ඡති, තෙය්‍යා ගාමුපවාරං භික්ඛාමනායා පසම්පාදෙ ථුල්ලවට්ඨං, දුතියපාදෙ සඛකාදිසෙය්‍යාති ගච්ඡනතෙය්‍යා ඉමා වතෙය්‍යා ආපතනියො භොනති. සිතෙය්‍යා වාපි භාගිතිකාති

1. සි. 11. සාවණ්ණ. 2. සි. 2. පිච්ච. 3. සි. 1. මෙවක.

4. සි. 2. කාරණ. 5. සි. 2. ආගතානෙව.

සීතස්සපි චතස්සොපි එවාහි අන්තො. කථං? භික්‍ෂුණී අකුතානෙර වා පටිච්ඡන්තො වා ඔකාසෙ මිත්තසන්චවසෙන පුරිසස්ස හන්තාසෙ තිට්ඨති, පාවිතතියං. හන්තාසං විජතිතො තිට්ඨති, දුක්ඛං. අරුණුග්ගමනකාලෙ දුතිසිකාස හන්තාසං විජහනති තිට්ඨති, ඵලලඛයං. විජතිතො තිට්ඨති, සංඝාදිසෙසොති. නිසින්නස්ස වග්ගස්සා ආපනති සො නිසන්නස්සාපි නානිකාති සචෙපි හි සා තිසිදති¹ වා තිපජ්ජති වා, එතායෙව චතස්සො ආපනතියො ආපජ්ජති.

පඤ්ච පාවිතතියානිති පඤ්ච භෙසජ්ජාති පටිග්ගහෙති. නානා භාජනෙසු වා එකභාජනෙ වා අමියොකො² සපිතාති හොනති, සත්තා භාතික්කමෙ සො භික්‍ෂු පඤ්ච පාවිතතියාති සබ්බාති නානාවඤ්ඤාති එකක්කමෙ ආපජ්ජති. 'ඉමං පඨමං ආපනො, ඉමං පච්ඡා'ති න වත්තබ්බො.

නව පාවිතතියානිති යො භික්‍ෂු නව පඤ්චභොජනාති විඤ්ඤ පෙචා තෙහි සද්ධිං එකතො එකං කබලං ඔමද්දිතො මුඛෙ පක්ඛිපිතො පරගලං අතික්කමෙති, අයං නව පාවිතතියාති³ නානාවඤ්ඤාති එකක්කමෙ ආපජ්ජති. 'ඉමං පඨමං ආපනො, ඉමං පච්ඡා'ති න වත්තබ්බො. එකවාචාය දෙසෙය්‍යාති "අහං හතෙත පඤ්ච භෙසජ්ජාති පටිග්ගහෙති සත්තාහං අතික්කමිති පඤ්ච ආපනතියො⁴ ආපනො. තා තුඛමුලෙ පටිදෙසෙමි"ති එවං එකවාචාය දෙසෙය්‍ය, දෙසිතාව හොනති. විති තිති වාචාහි කිව්වං නාම තජ්ඣි. දුතිය විස්සජ්ජනෙපි "අහං හතෙත නව පඤ්චභොජනාති විඤ්ඤපෙචා භුඤ්ජිතො නව ආපනතියො ආපනො. තා තුඛමුලෙ පටිදෙසෙමි"ති වත්තබ්බං.

වඤ්ච කිත්තොකො දෙසෙය්‍යාති "අහං හතෙත පඤ්ච භෙසජ්ජාති පටිග්ගහෙති සත්තාහං අතික්කමෙසිං යථා වඤ්ඤං. තං තුඛමුලෙ පටිදෙසෙමි"ති එවං වඤ්ච කිත්තොකො දෙසෙය්‍ය, දෙසිතාව හොනති ආපනතියො. ආපනතියා නාමග්ගහණෙන කිව්වං තජ්ඣි. දුතිය විස්සජ්ජනෙපි "අහං හතෙත නව පඤ්චභොජනාති විඤ්ඤපෙචා භුත්තො, යථා වඤ්ඤං. තුඛමුලෙ පටිදෙසෙමි"ති වත්තබ්බං.

සාවනතියකා⁵ තිස්සොති 'උක්ඛිත්තානුවර්තකාය පාරජ්ඣං, හෙදකානුවර්තකානං භොකාලිකාදිතං සංඝාදිසෙසො, පාපිකාය දිට්ඨියා අපපටිතිස්සග්ගෙ වණ්ඩකාලිකාස ව භික්‍ෂුණියා පාවිතතියාති ඉමා යාවතතියකා තිස්සො ආපනතියො. ඡ චොභාරපච්ච ඤාති පසුත්තවාචාපච්චයා ඡ ආපනතියො ආපජ්ජතිති අන්තො. කථං? ආජ්චගෙතු ආජ්චකාරණං පාපිචෙජා ඉච්ඡාපක්කො අසත්තං අභුතං උත්තරිමනුස්සංඛමං උලලපති, ආපනති පාරජ්ඣස්ස. ආජ්චගෙතු

1. සි. මු. සචෙපි හි තිසිදති.

2. සි. මු. අමියොකො.

3. සි. මු. පාවිතතියාති සබ්බාති.

4. සි. I. & II. පාවිතතියො.

5. සි. I. & II. දෙසිතානෙව.

6. සි. තතියතෙ.

ආජීවකාරණං සඤ්චරිතං සමාපජ්ජති, ආපනති සඛ්‍යාදිසෙසං.
 ආජීවහෙතු ආජීවකාරණං යො තෙ විහාරෙ වසති - ථෙප - ආපනති
 ථුල්ලවට්ඨං. ආජීවහෙතු ආජීවකාරණං භික්‍ෂු පණීතභොජනාති
 අත්තනො අන්ධං විඤ්ඤපෙක්‍ෂා භුඤ්ජති, ආපනති පාවිතියං. ආජීව
 හෙතු ආජීවකාරණං භික්‍ෂුණී පණීතභොජනාති අත්තනො අන්ධං
 විඤ්ඤපෙක්‍ෂා භුඤ්ජති, ආපනති පාරිදෙසනියං. ආජීවහෙතු ආජීව
 කාරණං සුපං වා ඔදනං වා අභිලානො අත්තනො අන්ධං විඤ්ඤපෙක්‍ෂා
 භුඤ්ජති, ආපනති දුක්ඛට්ඨං. ඛාදනාසං නියොගාති මනුස්ස
 මංසෙ ථුල්ලවට්ඨං, අවසෙසෙසු අකපටියමංසෙසු දුක්ඛට්ඨං, භික්‍ෂුණීයා
 ලස්සණෙ පාවිතියං. සඤ්ච භොජනිසම්මසංති අවස්සනා අවස්ස
 නං¹ පුරිසප්පගලං² හත්තො භොජනං ග්හෙතො තත්ත්ව
 මනුස්සමංසං ලස්සණං අත්තනො අන්ධං විඤ්ඤපෙක්‍ෂා ගතිතපණීත
 භොජනාති අවසෙසඤ්ච අකපටියමංසං පකිට්ඨො වෙමියංකං
 ඔමදිකා අපෙක්‍ෂාගරමානා³ සඛ්‍යාදිසෙසං, ථුල්ලවට්ඨං, පාවිතියං,
 පාරිදෙසනියං දුක්ඛට්ඨනති ඉමා පඤ්ච ආපනතියො භොජන
 පට්ඨං ආපජ්ජති.

සඤ්ච ආනානිති 'උකිත්තානුචතනිකාය භික්‍ෂුණීයා යාවතතියං
 සමනුභාසනාය අපට්ඨිකාජනනියා ඤාතතියා දුක්ඛට්ඨං, චිති කම්ම
 වාචාති ථුල්ලවට්ඨං, කම්මවාචාපරියොසානෙ ආපනති. පාරජිකාසං,
 සඛ්‍යාදියං පරික්ඛාමනාදිසු සඛ්‍යාදිසෙසං; පාටිකාය දිට්ඨියා අපට්ඨි
 නියංගෙ පාවිතියං'නති එවං සබ්බා යාවතතියංකා පඤ්ච ආනානි
 ගච්ඡන්ති. සඤ්ච නිත්තෙසඤ්ච ආපනති ආපනති නාම පඤ්චනං
 සහධම්මිකානං ගොති; තත්ථ ලිප්තං නිපට්ඨියායෙන ආපනතියෙව.
 සික්ඛමාන - සාමණේර - සාමණේරීනං⁴ පන අකපටියතො න වට්ඨති.
 ඉමිනා පරියායෙන තෙ ආපනතියො⁵ න දෙසාපෙතබ්බා. දණ්ඩකම්මං
 පන තෙසං කාතබ්බං. සඤ්ච නිත්තං අධිකරණෙන වාති අධිකරණඤ්ච
 පඤ්චනමෙවාති අත්තො. එතෙසං යෙව හි පඤ්චනං පතනම්චර
 දීනං අන්ධං විනිවර්තයොහායෙ අධිකරණෙන වුච්චති. ගිහිනං
 පන අවට්ඨකම්මං නාම ගොති.

සඤ්ච නිත්තං විනිවර්තයො ගොති පඤ්චනං සහධම්මිකානං යෙව
 විනිවර්තයො නාම ගොති. සඤ්ච නිත්තං වූපසමෙන වාති එතෙසංගෙව
 පඤ්චනං අධිකරණං විනිවර්තං වූපසනං නාම ගොතිති අත්තො.
 සඤ්ච නිත්තෙසඤ්ච අනාපනතියි එතෙසං, යෙව පඤ්චනං අනාපනති
 නාම ගොතිති අත්තො. භිති ආනෙහි සොහනිති සඛ්‍යාදිති තිති කාර

1. සි. 1. & 11. පට්ඨයාති අවස්සනං. 2. සි. මු. පුරිසං.

3. සි. මු. අපෙක්‍ෂාගරමානො. 4. සි. මු. සාමණේර සමණේරා.

5. සි. මු. තෙසං ආපනති.

ගෙණි සොහනි. කතවිනිකකමො: හි¹ පුග්ගලො සප්පට්ඨකමමං ආපතතිං සබ්බමජ්ඣෙඛි ගණමජ්ඣෙඛි පුග්ගලසන්නිකෙ වා පටිකරිත්වා අබ්බුණ්ණ සිලො පටිපාකති² නොති. තස්මා තිති ආනෙති සොහනිති වුච්චති.

මෙ භාසිකා රතනීතති භික්ඛුණී රතනකිකායෙ පුරිසස්ස හත් පාසෙ ආනතිස්සජ්ඣසයනාති කප්පයමානා පාවිතතියං, හත්පාසං විජිතිත්වා ආනාදීති කප්පයමානා දුක්ඛටතති ඥෙ කායඥාතරසමභවා ආපතතියො රතනිං ආපජ්ජති. මෙ භාසිකා දිව්වාති එතෙනෙව උපායෙන දිවා පටිච්ඡන්තෙ ඕකාසෙ ඥෙ ආපතතියො ආපජ්ජති. භික්ඛාසන්නස්ස එකා ආපනතීති “න ව භික්ඛවෙ සාරත්තෙත මාතු ගාමස්ස අභගජානං උපතිජ්ඣාසිතබ්බං. යො උපතිජ්ඣාසෙය්‍ය, ආපතති දුක්ඛටස්සා”ති භික්ඛාසන්නස්ස අයමෙකා ආපතති. එකා පිණ්ඩපාතපච්චයාති “න ව භික්ඛවෙ භික්ඛාදුසිකාය මුඛං ඕලොකෙ තබ්බ”නති එත් වුත්ත දුක්ඛවාපතති. අනතමසො යාතුං වා බ්‍යඤ්ජනං වා දෙනත්තස්ස සාමණේරස්සාපි-හි මුඛං උලොකයනො දුක්ඛටමෙව. ඤාදුපදිසං පන ‘එකා පිණ්ඩපාතපච්චයා’ති භික්ඛුණීපටිපාතිකං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජන්නස්ස පාවිතතිය”නති වුත්තං.

අට්ඨාතිසංසෙ සමපස්සනති කොසලබ්බකකතිකෙ වුත්තාතීසංසෙ; උක්ඛිත්තකා යසො වුත්තාති ආපතතියා අදස්සනෙ අප්පට්ඨකමෙව පාපිකාය ව දිව්වියා අප්පට්ඨිත්තස්සෙති. නෙව න්‍යාළීස සම්මා චත්ත නාති තෙසංයෙව උක්ඛිත්තකානං එත්තකෙසු චත්තෙසු චත්තනා.

පඤ්චට්ඨානෙ මුසාවාදෙති පාරුජ්කසබ්බාදිසෙසපුලුවය පාවිතතිය දුක්ඛවසබ්බානෙ පඤ්චට්ඨානෙ මුසාවාදෙ ගව්ඡති. පුද්දස පරමන්ති වුච්චතීති දසාහපරමාදිනා නයෙන හෙට්ඨා වුත්තං. මාදස පාපිදෙසනිකාති භික්ඛුනං චත්තාරි භික්ඛුණීනං අට්ඨ. වතුනනං දෙසනාය මාති වතුනනං අවමයදෙසනායාති අත්ථො. කතමා පන සාති? දෙවදනෙත්ත පයොජ්ජානං අභිමාරුනං අවමයදෙසනා, අනු රුද්ධනෙත්තරස්ස උපට්ඨාසිකාය අවමයදෙසනා, වඩ්ඪිත්ත උච්ඡවිනො අවමයදෙසනා, මාසභගාමිසනෙත්තරස්ස උක්ඛිත්තපතියකමමං කත්වා ආග තානං භික්ඛුනං අවමයදෙසනාති අයං වතුනනං අවමයදෙසනා නාම.

අට්ඨබ්බිකො මුසාවාදෙති ‘පුබ්බවස්ස හොති මුසා ගණිත්ත’නති ආදිං කත්වා “විනිධාය සඤ්ඤ”නති පරිශොසානෙති අට්ඨති අමෙහති අට්ඨබ්බිකො උපොසඨමනාතිපි “පාණං න භානෙ”ති ආදිනා නයෙන වුත්තානෙව. අට්ඨ දුෂෙණසබ්බාතිති “ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු සොනා ව හොති සාවෙතා වා”ති ආදිනා නයෙන සබ්බසෙදනෙ වුත්තාති. අට්ඨ නිෂේධනනාති මහාබ්බිකෙ වුත්තාති.

අට්ඨකාමිනා උපසම්පදාති භික්ඛුඤ්ඤිතං උපසම්පදං සන්ධාය
 වුත්තං. අට්ඨකන්තං පච්චුට්ඨානබ්බන්ති භත්තභ්ගො අට්ඨන්තං භික්ඛු
 ඤ්ඤිතං ඉතරුති පච්චුට්ඨාය ආසනං දාතබ්බං. භික්ඛුණෝවාදණො
 අට්ඨකීති අට්ඨකභෙගති සමන්තාගතො භික්ඛු භික්ඛුණෝවාදණො
 සමමන්තිතබ්බො.

එකස්ස ඡේජජනති ගාථාය නවසු ජනෙසු යො සලාකං ගාහෙත්වා
 සබ්බං භිඤ්ඤති, තස්සෙව ඡේජජං ගොති. ඉදංවාදණො විය පාරුජිකං
 ආපජ්ජති. හෙදකානුවත්තකානං වතුන්තං පුලලව්වසං, කොකාලි
 කාදිනං විය. ධම්මවාදිනං වතුන්තං අනාපනති එව.¹ ඉමා පන
 ආපනතියො ව සබ්බස්ස එකවජ්ජකා, සබ්බහෙදවජ්ජකා එව.

නව ආසානවජ්ජනීති ගාථාය නවකීති නවති ජික්ඛුති සබ්බස්සා
 භිජ්ජති, ඤාතනියා කරණා නවති² ඤාතනියා කාතබ්බාති කම්මාති
 කම්මාති අපේඨා. සෙසං උත්තානමෙව.

දස සුගගලා නාතිවාදනබ්බාති සෙනාසනකකිකිකෙ වුත්තා
 දස ජනා; අඤ්ඤාලිසාමිමෙත වාති සාමිවිකමෙත සද්ධිං අඤ්ඤාලි
 ව තෙසං න කාතබ්බො.³ නෙව පානියාපුච්ඡන්තාලවණ්ඩග්ගනණාදි
 බ්බකිකවත්තං තෙසං දය්‍යොතබ්බං. න අඤ්ඤාලි පග්ගණතිතබ්බොති
 අපේඨා. දසන්තං දුක්ඛකම්මනති තෙසං⁴ යෙව දසන්තං එවං කරො නත්තස්ස
 දුක්ඛකම්මං ගොති. දස විචරධාරණාති දස දිවසාති අතිරෙකවිචරස්ස
 ධාරණා අනුඤ්ඤාතාති අපේඨා.

පඤ්චන්තං වස්සං වුජ්ඣානං දාතබ්බං ඉධ විචරනති පඤ්ඤන්තං
 සහධම්මිකානං සමමුඛාව දාතබ්බං. සත්තන්තං සහෙගති දිසා
 පක්කන්තං-උම්මත්තං-බිත්තවිත්තං-වෙදනට්ටානං තිණ්ණඤ්ඤා උක්ඛිත්ත
 කාතනති ඉමෙසං සත්තන්තං සත්තෙ පඨිරුපෙ ගාහකෙ පරමමුඛාපි
 දාතබ්බං. භොලසන්තං න දාතබ්බන්ති සෙසානං විචරකකිකිකෙ
 වුත්තානං පණ්ඩකාදිනං සොමසන්තං න දාතබ්බං.

කති සතං රතනිසතං. ආපනතියො ඡාදසිඤ්ඤානාති කති සතං
 ආපනතියො රතනිසතං ඡාදසිඤ්ඤානාති දස සතං ආපනතියො රතනිසතං ඡාදසිඤ්ඤානාති
 අයඤ්ඤාත් සබ්බෙපපේඨා. යො දිවසෙ දිවසෙ සතං සතං සබ්බාදි
 සෙසාපනතියො ආපජ්ජන්තා දස දස දිවසෙ පටිච්ඡාදෙති, තෙන රතනි
 සතං ආපනතිසහස්සං පටිච්ඡාදිතං ගොති. සො සබ්බාව තා ආපනතියො
 'දසාහපටිච්ඡන්තා'ති පරිවාසං යාපිත්වා දස රතනිසො වසිඤ්ඤාව
 මුච්චෙව්වසං පාදිවාසිකොති.

මාදස කම්මෙදෙසා වුත්තාති අපලොකනකම්මං අධිමෙත වග්ගං,
 අධිමෙත සමග්ගං, ධම්මෙත වග්ගං, තථා ඤාතනිකම්මඤ්ඤාතිදුතිය
 කම්මඤ්ඤාතිවතුන්තම්මාතිපීති එවං එකෙකස්මිං කමෙම තයො

1. සි. 1. අනාපනතියෙව. 2. සි. 1. ඤාතනියා කරණෙත වාති.
 3. සි. මු. නා කාතබ්බො 4. සි. 1. & 11. පොථෙකෙසු "තෙසං." ඉති කමි.
 4-23

තයො කතො ආදස කම්මදෙසා වුත්තා. වනසොසා කම්මසමපනති
සොති අපලොකනකම්මං ධම්මෙන සමග්ගං තථා සෙසාතිපිති එවං
වතසොසා කම්මසම්පනතියො වුත්තා.

ජ කම්මානිති අධම්මෙන වග්ගකම්මං, අධම්මෙන සමග්ගකම්මං,¹
ධම්මපතිරූපකෙන වග්ගකම්මං, ධම්මපතිරූපකෙන සමග්ගකම්මං,
ධම්මෙන වග්ගකම්මං, ධම්මෙන සමග්ගකම්මනති එවං ඡ කම්මානි
වුත්තාති. එකෙක්ඛා ධම්මිකා කතාති එකං ධම්මෙන සමග්ගකම්ම
මෙවෙත්ථ ධම්මිකං කතනති අන්තො. දුතියගාථාවිසායනෙපි එත
දෙව ධම්මිකං.

සං දෙසිතාති යාති දෙසිතාති වුත්තාති පකාසිතාති; අනන්ත
ජිනේනාති ආදිසු පරියන්තපරිච්ඡේදභාවරහිතත්තා; අනන්තං වුවවති
තිබ්බාණං. තං භගවතා රඤ්ඤා සපත්තගණං අභිමද්දිත්වා රජං විය
තිලෙසගණං අභිමද්දිත්වා ජිතං විජිතං අධිගතං සම්පත්තං, තස්මා
භගවා “අනන්තජිනො”ති වුවවති. සෙව ව ඉට්ඨාතිට්ඨසු තිබ්බිකාර
තාය නාදි; විකම්මනතදම්මසමුච්ඡේදපටිපටස්සාද්ධිතිස්සරණවිවෙක
සම්භාවං විවෙකපඤ්චකං අද්දසාති විවෙකදස්සි; තෙන අනන්ත
ජිනෙන තාදිකා විවෙකදස්සිතා යාති ආපනතිකම්මානි දෙසිතාති,
එකෙක්ඛා සම්මති විනා සම්මපේතිති අයමෙත්ථ පදසම්බන්ධො.
යාති සන්ථාරා සත්ත ආපනතිකම්මානි දෙසිතාති, තත්ථ එකාපි
ආපනති විනා සම්මපේති න සම්මති. අප්ඨ ඛො ඡ සම්මා වත්තාරි අධි
කරණාතිති සබ්බෙසිමෙ ධම්මා සම්මුඛාවිනසෙන සම්මනති, සමා
යොගං ගවුන්නති. එත්ථ පන එකො සම්මුඛාවිනසො ව විනා සම්මපේති
සම්මති, සම්මපභාවං ගවුන්නති. න හි තස්ස අඤ්ඤාන සම්මපෙන විනා
අතිප්ථතති නාම අත්ථි. තෙන වුත්තං: “එකෙක්ඛා සම්මති විනා සම්මපේ
ති”ති. ඉමිනා තාව අධිප්පායෙන අට්ඨකපාසු අන්තො වුත්තො. මයං
පන “විනා”ති නිපාතස්ස පටිසෙධනමත්තමත්ථං ගහෙත්වා “එකෙක්ඛා
සම්මති විනා සම්මපේති”ති එතෙසු සත්තසු ආපනතිකම්මෙසු එකො
පාරාජිකාපනතිකම්මෙසු විනා සම්මපේති සම්මතිති එතමත්ථං රෙවයාම.²
වුත්තමපි වෙතං “යා සා ආපනති අනවසෙසා, සා ආපනති න කතමෙන
අධිකරණෙන කතමමති ණානෙන න කතමෙන සම්මපෙන සම්මති”ති.

ජ උභනදියම්මසනාති “ඉධ උපාලි හික්ඛු අධම්මං ධම්මොති
දිපෙති, තස්මිං අධම්මදිට්ඨිගෙදෙ අධම්මදිට්ඨි, තස්මිං අධම්මදිට්ඨි
ගෙදෙ ධම්මදිට්ඨි, තස්මිං අධම්මදිට්ඨිගෙදෙ වෙමතිකො, තස්මිං
වෙමතිකගෙදෙ අධම්මදිට්ඨි, තස්මිං වෙමතිකගෙදෙ ධම්මදිට්ඨි, තස්මිං
වෙමතිකගෙදෙ වෙමතිකො”ති එවං යාති අට්ඨාරසත්තං හෙදකර
චක්ඛුනං වසෙන අට්ඨාරස අට්ඨකානි සම්මසහෙදකම්මකම්මෙ වුත්තාති,
තෙසං වසෙන ඡ උභනදියම්මසනං ආපාසිතා වෙදිතබ්බා.

1. සි. 1. & 11. අධිමෙකම්මං. වග්ගකම්මං. සමග්ගකම්මං.

2. සි. 11. රෙවෙයාම.

අධාර්ම අනාපාසිකානි “ඉධ උපාලි හිකුටු අධමම අධමොති¹ දීපෙති, තසම් ධම්මදිට්ඨිතෙදෙ ධම්මදිට්ඨි අවිනිධාය දිට්ඨිං අවිනිධාය ඛනතිං අවිනිධාය රුපිං අවිනිධාය භාවං අනුසාවෙති, සලාකං ගාහෙති: ‘අයං ධම්මො, අයං චිත්තො, ඉදං සජ්ච සාසනං, ඉමං ගණනථ ඉමං රෙවෙථා’ති, අයමපි ඛො උපාලි සම්ඝහෙදකො න ආපාසිකො න තෙරසිකො න කප්පවෙසා න අතෙකිවෙණ”ති එවං එකෙකසම් වජ්ඣසම් එකෙකං කතා සම්ඝහෙදකකඛකිකාවසානෙ වුත්තා අධාර්ම ජනා; අධාර්ම අධිකා ඡ උනදියධිසත විසංජ්ජනෙ වුත්තා යෙව. “කති කම්මානි”ති ආදීනං සබ්බගාථානං විසංජ්ජනං උත්තානමෙවාති.

දුර්ගතාථාසමගණිකවණ්ණනා නිවසිනා.

5. 25.

සෙදමොවනගාථාසු අසංවාසොති උපොසථපවාරණාදි² යං වාසෙන අසංවාසො; සමෙහාගො එකවෙවා නතිං න ලබනතිති අකප්පියසමොගො න ලබති. නගාපතභොජනාදිපට්ඨිකතං පත මාතරයෙව කාතුං ලබති. අවිප්පවාසෙන අනාපනතිති සහගාර සෙය්‍යාය අනාපනති. පඤ්ඤා මෙසා කුසලෙති විනන්තාති එසා පඤ්ඤා³ කුසලෙති පඤ්ඤිතෙති විනන්තා. අයං විසංජ්ජනං දුරක මාතුයා හිකුටුණියා වෙදිතබ්බං. තසාං හි පුත්තං සකියෙතං වුත්තනති. අවිසංජ්ජිතගාථා ගරුභණ්ඩං සකියාය වුත්තා. අනෙං පතසා ගරුභණ්ඩවිනිව්ජ්ජෙ වුත්තොයෙව.

දස පුග්ගලෙ න වදුමිති සෙනාසනකඛකිකෙ වුත්තෙ දස පුග්ගලෙ න වදුමි. එකාදස විවජ්ජිකාති යෙ මහාබකිකෙ එකාදස විවජ්ජනියපුග්ගලා වුත්තා, හෙපි න වදුමි. අයං පඤ්ඤා නග්ගං හිකුටු⁴ සකියාය වුත්තා.

කථනාසු සිකඛාස අසාධාරණොති පඤ්ඤා නගාපිතපුබ්බකං හිකුටු සකියාය වුත්තා. අයඤ්ඤි බුරහණ්ඩං පරිහරිතුං න ලබති. අඤ්ඤා ලභනති. තසාං සිකඛාය අසාධාරණො. ගං පුග්ගලං කතම් වදනති වුදධාති අයං පඤ්ඤා නිමිතවුදධං සකියාය වුත්තා.

අබොනාති විවජ්ජිකාති අබො නාතිං විවජ්ජනා; අයං පඤ්ඤා යං අසිසකං කවන්ඩං, යසාං උරෙ අකතිති වෙව මුඛඤ්ඤා හොති, තං සකියාය වුත්තා. හිකුටු සඤ්ඤා විකාස කුමිනති අයං පඤ්ඤා නිණ්ව්ජ්ජනං⁵ කුටිං සකියාය වුත්තා. දුතියපඤ්ඤා සබ්බමතතිකාමයං

1. ධම්මොති.

2. සි. මු. පවාරණාදිනා.

3. සි. 1. & 11, එසො පඤ්ඤා.

4. සි. 1. කතකතිකුටු. 5. නිණ්ව්ජ්ජනං.

කුටිං සංඝාය වුත්තා, ආපජෙජ්ජා ගරුකං, ජෙජ්ජවක්ඛුනති අයං පඤ්ඤා චජ්ජපට්ඨිතාදිකං භික්ඛුණිං සංඝාය වුත්තා, දුතියපඤ්ඤා පණ්ඩකාදයො අභබ්බපුග්ගලො සංඝාය වුත්තා, එකාදසපි හි තෙ ගිහිභාවෙයෙව පාරුජිකං පත්තා.

වාචාති වාචාය අනාලපගොනා; ගිරං නො ව පරෙ ගණේයාති 'ඉති ඉමෙ සොංඝානති'ති පරපුග්ගලො¹ සංඝාය සද්දට්ඨි න තිව්ජා රෙය්; අයං අඤ්ඤා 'සතතිං ආපතතිං නාචිකරෙය්, සමප්පාන මුසාවාදස්ස හොති'ති ඉමං මුසාවාදං සංඝාය වුත්තා. තස්ස හි භික්ඛුනො අධම්මිකාය පටිඤ්ඤාය තුණ්හිභුතස්ස නිසින්නස්ස මනොධාරෙ ආපතති නාම නත්ථි. සසමා පන ආචිකාතබ්බං න ආචිකාසි, තෙනස්ස චිච්චාරෙ අකිරියතො අයං ආපතති සමුට්ඨාතීති වෙදිතබ්බා.

සබ්බාදිසෙසා චතුර්ගේති අයං පඤ්ඤා අරුණුග්ගෙ වා ගාමන්තර පරියාපන්නං නදීපාරං ඔක්කන්නභික්ඛුණිං සංඝාය වුත්තා. සා හි සකගාමතො පච්චුසසමයෙ තික්කමිත්තා අරුණුග්ගමනකාලෙ වුත්තප්ප කාරං නදීපාරං ඔක්කන්නමත්තාව රතතිවිප්පවාසගාමන්තරනදීපාර ගණමාභිගිග්ගලකබ්බො² එකප්පගාරෙනෙව චතුරෙ සංඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති.

සිසා ආපතතිසො නානාති අයං පඤ්ඤා එකතො උපසම්පන්නා දො භික්ඛුණීයො සංඝාය වුත්තා. තාසු හි භික්ඛුනං සතතිකෙ එකතො උපසම්පන්නාය ගත්තො ගණ්හනතස්ස පාටිතියං. භික්ඛුණීනං සතතිකෙ එකතො උපසම්පන්නාය ගත්තො ගණ්හනතස්ස දුක්කට්ටං.

චතුරෙ ජනා සංවිධායාති ආවරියො ව තයො ව අනෙතවාසිකා ජමාසකං³ ගණ්හිං අවහරිංසු. ආවරියස්ස සාහජිකා තයො මාසකා, ආණතතියාපි තයොව. තස්මා ථුල්ලච්චයං ආපජ්ජති. ඉතරෙසං සාහජිකො එකො, අණතතිකා පඤ්ඤාති. තස්මා පාරුජිකං ආපජ්ජංසු. අයමෙත්ථ සබ්බෙපො, විත්ථාරෙ පන අදින්නාදුතපාරුජිකෙ සංවිධා වහාරවණ්ණෙනායං වුත්තො.

ජිද්දං නසමිං සරෙ නිජ්ඨිති අයං පඤ්ඤා දුස්සකුට්ඨාදීති සත්ත පෙය්සාලඤ්ච සංඝාය වුත්තා. "තෙලං මුට්ඨි ඵාණිත"නති ගාථා ලිඛ්තපට්ටිත්තං සංඝාය වුත්තා. "නිස්සග්ගිසෙනා"ති ගාථා පරිණාමිතං සංඝාය වුත්තා. සො හි සබ්බස්ස පරිණතලාභතො එකං විවරං අත්තනො, එකං අඤ්ඤාස්සාති දො විවරාති "එකං මග්ගං, එකං තස්ස දෙති"ති එකපයොගෙන පරිණාමෙති, සො නිස්සග්ගියපාටිතියඤ්චව

1. සි. 1, & 11. පරපුග්ගලං.

2. සි. මු. ලක්ඛණෙන.

3. සි. 1, & 11. ජමාසකං.

සුද්ධිකපාවිතරියඤ්ච ඵකතො ආපජ්ජති. කම්මඤ්ච නං කුප්පසා
වග්ගපවමයාති අයං පඤ්ඤා ආදසයොජනපමාණෙසු බාග්ගසි
ආදිසු තගරෙසු ගාමසීමං සක්ඛියං වුත්තා. පදවිභිහාරමනෙත්තනාති
ගාථා සඤ්චරිත්තං සක්ඛියං වුත්තා අප්ථොපි වස්සා සඤ්චරිත්තවණ්ණ
නායමෙව වුත්තො. සබ්බානි නානි නිස්සග්ගිකානිති අයං පඤ්ඤා අඤ්ඤ
තිකාය භික්ඛුඤ්ඤියා ධොවාපනං සක්ඛියං වුත්තා. සචෙ හි තිණ්ණවපි
විවර්තනං කාකලාභනං¹ වා කදුමමකබ්භං වා කණ්ණං ගහෙතියා
භික්ඛුඤ්ඤි² උදනෙත්ත ධොවති, භික්ඛුස්ස කායගතානෙව නිස්සග්ගියානි
හොත්ති. සරණගමනමපි න ව නස්ස අප්ථොති සරණගමනඋපායවප
දාපි නපී. අයං පන පඤ්ඤා මහාපජාපතියා උපසම්පදං සක්ඛියං වුත්තා.
හනෙත්ත අනිසිං මනෙත්ත තඤ්ඤි³ ඉප්ථො වා දුරිඨං වා අනරියං
ගතෙත්ත. අයං පඤ්ඤා ලිඛ්‍යපරිවත්තෙන ඉප්ථිභූතං පිත්තරං පුරිස
භූතඤ්ච මාතරං සක්ඛියං වුත්තා. න නෙත්තානිත්තරං පුණ්ණති අයං
පඤ්ඤා මිගසිඛ්‍ය⁴තාපසසිහසුමාරුදිතං විය තීරවජානමානාපිත්තරො
සක්ඛියං වුත්තා. “අචොදසිඤ්ඤා”ති ගාථා දුත්තෙත්තපසම්පදං සක්ඛියං
වුත්තා. “චොදසිඤ්ඤා”ති ගාථා පණ්ණාදිතං උපසම්පදං සක්ඛියං
වුත්තා. කුරුඤ්ඤං පන ‘පසම්මගාථා අට්ඨ සම්මුඛාකම්මානී, දුතියා
අනාපතතිකස්ස කම්මං සක්ඛියං වුත්තා’ති ආගතං.

ජිඤ්ඤානස්ස ආසනනීති වනපාතිං ජිඤ්ඤානස්ස පාරුජිකං, තිණ්ණ
ලතාදිං ජිඤ්ඤානස්ස පාවිතරියං, අඛණ්ඩානං ජිඤ්ඤානස්ස පුලලවමයං.
ජිඤ්ඤානස්ස අනාසනනීති කෙසෙ ව නචෙ ව ජිඤ්ඤානස්ස අනාපතති;
ජාදෙත්තස්ස ආසනනීති අත්තනො ආපතති ජාදෙත්තස්ස අඤ්ඤාභං
වා ආපතති ජාදෙත්තස්ස; අනාසනනීති ගෙහාදීති ජාදෙත්තස්ස
අනාපතති. “සම්මං ගණනො”ති ගාථාය ‘සිඛරිඤ්ඤි උභතො
බ්‍යඤ්ජනාසී’ති සම්මං ගණනො ගරුකං ආපජ්ජති, සම්පජානමුසා
පාදෙ පන මුසා භාසතො ලහුකාපතති හොති; අභූතාණෙවනෙ මුසා
ගණනො ගරුකං ආපජ්ජති, භූතාණෙවනෙ සම්මං භාසතො ලහුකා
පතති හොතිති. “අබ්බසිත”නති ගාථා නිස්සග්ගියවිවරං අනිස්සජ්ඣා
පරිභුඤ්ජනනං සක්ඛියං වුත්තා. “අඤ්ඤානෙ සුරිසෙ”ති ගාථා රුම
ත්තං සක්ඛියං වුත්තා. “න රත්තවිත්තො”ති ගාථාය අයමනෙත්තො
රත්තවිත්තො මෙවුතබ්බපාරුජිකං ආපජ්ජති. ථෙස්සවිත්තො අදිත්තො
දුතපාරුජිකං, පරං මරණං වෙත්තෙනො මනුස්සවිග්ගහපාරුජිකං.
සඛ්‍යභෙදකො පන න රත්තවිත්තො න ව පන ථෙස්ස විත්තො න
වාපි හො පරං මරණං වෙත්තෙති සලාකං පනස්ස දෙත්තස්ස හොති
ජෙජජ.⁵ පාරුජිකං හොති. සලාකං පටිගගණනස්ස භෙදකානු
වත්තකස්ස පුලලවමයං. “ගපෙත්ත අදබ්බොජන”නති අයං පඤ්ඤා

1. සි. 1. & 11. උග්ගනං උග්ගනං. 2. සි මු සිකමුණිනං. 3. සි. 1. & 11. තමපි.

4. සි. මු. මිගසිඛ්‍ය.

5. සි. 1. & 11. ජෙජජ.

සුප්පතිට්ඨතනිත්‍රොධසදිසං එකකුලස්ස රුකබ්බුලං සක්ඛියං වුත්තා,
 “කාසිකානි”¹ ති අයං ගාථා සමබ්‍රුලානං ඉඤ්චිතං කෙසෙ වා අබ්බුලියො
 වා එකතො ගණනන්තං සක්ඛියං වුත්තා. “චාචසිකානි”² ති අයං ගාථා
 “සබ්බා කුමෙහ සිබරණීයො”³ ති⁴ ආදිනා නයෙන දුට්ඨලලාභාණිං
 සක්ඛියං වුත්තා.

තිස්සිඤ්ඤා මෙට්ඨනං නං නි සෙවෙති තිස්සො ඉඤ්චියො වුත්තා,
 තාසුපි යං තං මෙට්ඨනං නාම, තං න සෙවති; නිසෙසා සුඤ්ඤෙති
 තයො පුරිසෙපි උපගන්ත්වා මෙට්ඨනං න සෙවති; නිසෙසා ච අනිසෙස
 පණ්ඩිතෙති උගතොබ්‍යඤ්ඤාසක්ඛියානෙ තයො අනරියෙ තයො
 ව පණ්ඩිතෙති ඉමෙපි ඡ ජනෙ උපගන්ත්වා මෙට්ඨනං න සෙවති;
 න වාචරෙ මෙට්ඨනං බ්‍යඤ්ඤාසමිත්ති අනුලොමපාරජිකවසෙනපි
 මෙට්ඨනං නාචරති; ඡෙජ්ජං සිසා මෙට්ඨනධම්මපච්චයාති සියා
 මෙට්ඨනධම්මපච්චයා පාරජිකන්ති. අයං පඤ්ඤා අච්චවජ්ජිකං සක්ඛියං
 වුත්තා. තස්සා හි මෙට්ඨනධම්මස්ස පුබ්බභාගං නායසංසග්ගං අපජ්ජිකු.
 වායමන්තියා මෙට්ඨනධම්මපච්චයා ඡෙජ්ජං භොති.

“මානරං විචර”⁵ නති අයං ගාථා පිට්ඨිසමයෙ වසයිකසාරිකත්ථං
 සකුප්පාදකරණං සක්ඛියං වුත්තා. විනිව්ඡයො පනස්ස වසයිකසාරික
 සික්ඛාපද⁶ වණ්ණනායමෙව වුත්තො. “කුද්දො ආරාධකො භොතීති
 ගාථා තිඤ්චවත්තං සක්ඛියං වුත්තා. තිඤ්චියො හි වත්තං පුරයමානො
 තිඤ්චියානං වණ්ණණ භඤ්ඤාමානෙ කුද්දො ආරාධකො භොති වජ්ජන්ත
 යස්ස වණ්ණණ භඤ්ඤාමානෙ කුද්දො ගාරසෙකා භොතීති තජෙථ
 වස්සා විජාරො වුත්තො. දුතියගාථාපි තමෙව සක්ඛියං වුත්තා.
 “සංඝාදිසෙස”⁷ නති ආදි ගාථා යා භික්ඛුණි අවසසුතා අවසසුතස්ස
 පුරිසස්ස හත්තො පිණ්ඩපාතං ගහෙත්වා මනුස්සමංසලස්ස භෙජ්ජිත
 භොජනසෙසඅකප්පියමංසෙති සද්ධිං ඔමද්දිත්වා අපේකාභරති, තං
 සක්ඛියං වුත්තා. “එකො උපසම්පන්නො එකො අනුපසම්පන්නො”⁸ ති
 ගාථා ආකාසගතං සක්ඛියං වුත්තා. සවෙ හි ද්විස්ස සාමණෙරෙස්ස
 එකො ඉද්ධියා කෙසග්ගමත්තමපි පඨවිං වුඤ්ඤිත්වා නිසින්නො භොති,
 සො අනුපසම්පන්නො නාම භොති. සබ්බෙකාපි ආකාසෙ නිසිදිත්වා
 භූමිගතස්ස කමමං න කාතබ්බං. සවෙ කරොති, කුප්පති. “අභිසං
 කක”⁹ ති¹⁰ ගාථා අච්චිත්තවිචරකං භික්ඛුං සක්ඛියං වුත්තා. තස්මිං
 යෙව වස්සා සික්ඛාපදෙ විජාරෙන විනිව්ඡයොපි වුත්තො.

නි දෙති න පටිගගණයාතීති නාපි උයෙසාජිතා දෙති, න
 උයෙසාජිතා තස්ස හත්තො ගණනාති; පටිගගණො නොන න
 විජ්ජතිති තෙනෙව කාරණෙන උයෙසාජිතාය හත්තො උයෙසාජි
 තාය පටිගගණො න විජ්ජති; ආපජ්ජති ගරුකන්ති සනෙතපි¹¹ අවසසු

1, සි, 11, සිබරණීයොති.

2, සි, 11, වසයිකාසිකානංපද.

3, සි, 11, අපපකකන්ති.

4, 11, එවං සනෙතපි.

තසා හත්තො පිණ්ඩපාතග්ගහණේ උයොසේනති සඛ්ඤාදිසෙසා පතතිං ආපජ්ජති. න ඤ්ච පටිභොගපච්චසාති තඤ්ච පන ආපතතිං ආපජ්ජමානා තසා උයොසේතාය පරිභොගපච්චයා ආපජ්ජති; තසා හි භොජනප්‍රයොසානෙ උයොසේතාය සඛ්ඤාදිසෙසා භොතිති. දුතියගාථා තසායෙව උදකදන්තපොතග්ගහණේ උයොස ජනං සක්ඛාය වුත්තා.

න හික්ඛුණී නො ව පුමසසා වජ්ජනති සත්තරසකෙසු හි අඤ්ඤ තරං ආපතතිං ආපජ්ජති; අනාදරියෙන ඡාදයමානාපි හික්ඛුණී ඡාදනපච්චයා වජ්ජං න පුසති; අඤ්ඤං නවං ආපතතිං නාපජ්ජති. පටිවජ්ජනාය වා අපපටිවජ්ජනාය වා ආපතතිං පක්ඛමානතමෙව ලග්ගති. අයං පන හික්ඛුණීපි න භොති. සාවසෙසඤ්ච ගරුකං ආපජ්ජති; ඡදෙතිං වජ්ජං න පුසති. පඤ්ඤාමෙසා ඤ්ඤලොභී විනාති නාති අයං කීර පඤ්ඤා උක්ඛිතතකං හික්ඛුං සක්ඛාය වුත්තා. තෙන හි සද්ධං විනයකමමං නජ්ඣි. තස්මා යො සඛ්ඤාදිසෙසං ආපජ්ජති; ඡාදෙනොව වජ්ජං න පුසතිති.¹

සෙදමොවනගාථාවණ්ණනා නිවසිනා.

5. 26.

ඝමමමගෙහ වතුන්තං කමොනං නානාකරණං සමථකඛකිකෙ වුත්තමෙව. කිඤ්චාපි වුත්තං, අථ ඛො අයං කමමිතිවජ්ජයො නාම ආදිනො පටිඤ්ඤා වුච්චමානො පාකටො භොති. තස්මා ආදිනො පටිඤ්ඤායෙවෙත්ථ වත්තබ්බං වදිස්සාම: වනනාදීති කමොනං ගණනපරිවේජද වචනමෙතං. ඝමමානීති පරිවජ්ජනකමමදස්සනං; අපලොකගඝමමං නාම සිමට්ඨකසඛ්ඤං සොධෙති; ඡද්දරගානං ඡදං ආහරිති; සමග්ගස්ස සඛ්ඤස්ස අනුමතියා තික්ඛනතුං සාවෙති; කත්තබ්බං කමමං; ඤ්ඤාතිඝමමං නාම වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස සඛ්ඤස්ස අනුමතියා එකාය ඤ්ඤතියා කත්තබ්බං කමමං. ඤ්ඤාතිදුතියඝමමං නාම වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස සඛ්ඤස්ස අනුමතියා එකාය ඤ්ඤතියා එකාය ව අනුසාවණායාති එවං ඤ්ඤාතිදුතියාය අනුසාවණාය කත්තබ්බං කමමං. ඤ්ඤාතිචතුර්ථඝමමං නාම වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස සංඝස්ස අනුමතියා එකාය ඤ්ඤතියා තිති ව අනුසාවණායාති එවං ඤ්ඤාති චතුර්ථාති තිති අනුසාවණායා කත්තබ්බං කමමං.

තත්ථ අපලොකනකමමං අපලොකෙත්වා ව නාතබ්බං. ඤ්ඤාතිකමො ද්වසෙන න කාතබ්බං. ඤ්ඤාතිකමමපි එකං ඤ්ඤාතිං ධූපෙත්වා ව කාතබ්බං. අපලොකකමොද්වසෙන න කාතබ්බං. ඤ්ඤාතිදුතිය කමමං පන අපලොකෙත්වා කාතබ්බමපි අජ්ඣි. අකාතබ්බමපි අජ්ඣි. සිමාසමමුති, සිමාසමුහන්තං, කභිනදන්තං, කභිනුඤ්ඤා, කුට්ටිපුත්ථි

1. ඩී. ඩී. ජාදෙනොව හ පුසතිති.

දෙසනා, විහාරවළුදෙසනාහි ඉමාහි ඡ කම්මානි ගරුකානි, අපලොකෙත්වා කාතුං න වට්ටනති. ඤාතිදුතියකම්මවාචං සාවෙත්වාච කාතබ්බාති. අවසෙසා තෙරස සමමුතියො සෙනාසනගාහකම්මක විවරදානදිසමමුතියො වාහි එතාති ලුහුකකම්මානි අපලොකෙත්වාපි කාතුං වට්ටනති. ඤාතිකම්මඤාතිවතුත්තම්මවසෙන පන න නාතබ්බමෙව. ඤාතිවතුත්තම්මවසෙන කරියමානං දලහතරං හොති. තස්මා කාතබ්බනති එකවෙව වදනති. එවං පන සති කම්මසංඝිකර හොති. තස්මා න කාතබ්බනති පටිකම්මතමෙව. සවෙ පන අකුර පරිභිනං වා පදපරිභිනං වා දුරුතතපදං වා හොති, තස්ස සොධනත්තං පුනපුනං වනතුං වට්ටති, ඉදං අකුප්පකම්මස්ස දළභිකම්මං හොති. කුප්පකමෙව කම්මා හුත්වා තිට්ඨති. ඤාතිවතුත්තම්මං ඤාතිං ව තියෙස්සා ව කම්මවාචායො සාවෙත්වාච කාතබ්බං. අපලොකනකම්මාදි වසෙන න කාතබ්බං.

සඤ්චිකාකාරෙහි විපජ්ජනීති¹ පඤ්චිති කාරණෙහි විපජ්ජනති. සමමුඛා ඝරණීයං කම්මං අසමමුඛා ඝරණීති වජ්ඣවිපකනං අබමම කම්මනාති එත් අපි කම්මං සමමුඛාකරණීයං; අපි අසමමුඛාකරණීයං; තත් අසමමුඛා කරණීයං නාම දුතෙනුපසම්පදා, පතතතිකකුප්පනං, පහකුකකුප්පනං, උම්මතතකස්ස භික්ඛුනො උම්මතතකසමමුති, සෙකඛානං කුලානං සෙකඛසමමුති, ඡන්තස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩා, දෙවදත්තස්ස පකාසනියකම්මං, අපසසාදියං² දයෙත්තස්ස භික්ඛුනො භික්ඛුණීසඝෙසන කාතබ්බං අවඤ්ඤානියකම්මනාති අට්ඨපිධං හොති. තං සබ්බං තත් තත් වුත්තතයෙනෙව වෙදිතබ්බං. ඉදං අට්ඨපිධමපි කම්මං අසමමුඛා කතං සුකතං හොති අකුප්පං. සෙසාති සබ්බකම්මානි සමමුඛා එව කාතබ්බාති. සම්ඝසමමුඛතා, ධම්මසමමුඛතා, විනයසමමුඛතා, පුග්ගලසමමුඛතාහි ඉමං වතුබ්බිධං සමමුඛාවිතයං උපනෙත්වාච කාතබ්බාති. එවං කතාති භි සුකතාති හොනති. එවං අකතාති පනෙතාති ඉමං සමමුඛාවිතයසම්ඛාතං වජ්ඣං විතා කතත්තා වජ්ඣවිපකනාති නාම හොනති. තෙන වුත්තං: “සමමුඛාකරණීයං කම්මං අසමමුඛා කාරෙහි, වජ්ඣවිපකනං අබමමකම්ම”නති. සම්පුච්ඡා ඝරණීයාදිසුපි පටිපුච්ඡාදිකරණමෙව වජ්ඣං. තං වජ්ඣං විතා කතත්තා තෙසමපි වජ්ඣවිපකනතා වෙදිතබ්බා. ඉදං පනෙත් වචනත්මත්තං. සම්පුච්ඡා ඝරණීයං අපසම්පුච්ඡා ඝරණීහිති පුච්ඡන්තා වොදෙත්වා ඝාරෙත්වා කාතබ්බං අපුච්ඡන්තා අවොදෙත්වා අසාරෙත්වා කාරෙහි. සම්ඤ්ඤාස ඝරණීයං අපසම්ඤ්ඤාස ඝරණීහිති පටිඤ්ඤං ආරොපෙත්වා යථා දිත්තාය පටිඤ්ඤාය කාතබ්බං අපපටිඤ්ඤාය කාදන්තස්ස³ විපපල පන්තස්ස බලකකාරෙන කාරෙහි. සනිවිතසාරඝස්සාති ගග්ගභික්ඛු සදිසස්ස උම්මතතකස්ස. නස්සපාපිසාසිකාකම්මාරඝස්සාති උපවාල⁴ භික්ඛුසදිසස්ස උස්සන්තපාපස්ස; එස නයො සබ්බත්. අනුපොසථ

1. සි. 1. & 11. විපජ්ජනති. 2. සි. 2. අපසසාදනීය.
 3. කාරෙත්තස්ස. 4. වුලලවග්ග - උවාල.

උපොසථං කණ්ණිනීති අනුපොසථදිවසෙ උපොසථං කණ්ණිනී. උපොසථදිවසො නාම ඵපෙත්වා කතතිකමාසං අවසෙසෙසු එකාදසසු මාසෙසු තිත්තාසං සඛසංසං සාමග්ගිදිවසො ව යථාචුත්තවාතුදාස පණ්ණරසා ව. එවං තිප්පකාරමපි උපොසථදිවසං ඵපෙත්වා අඤ්ඤාසමිදිවසෙ උපොසථං කණ්ණෙනො අනුපොසථෙ උපොසථං කණ්ණිනාම. යත්ත භි පත්තවිවර්දිනං අන්තං අප්පමත්තකෙන කාරණෙන විවදනො උපොසථං වා පවාරණං වා ඵපෙත්වා, තත් තසමිං අග්ගි කරණෙ විනිවර්තෙ සමග්ගා ජාතමානා අත්තං සාමග්ගිඋපොසථං¹ කාතුං න ලභනති කණ්ණෙනො අනුපොසථෙ උපොසථො කතො නාම හොති. අප්පවාරණාස ප්‍රමාණෙනිති අප්පවාරණදිවසෙ ප්‍රමාණෙනි; පවාරණදිවසො නාම එකසමිං කතතිකමාසෙ තිත්තාසං සඛසංසං සාමග්ගිදිවසො ව පච්චුක්ඛංගිත්වා සපිතදිවසො ව ඥෙව ව පුණ්ණ මාසිගො. එවං චතුර්ග්ගිධම්පි පවාරණදිවසං ඵපෙත්වා අඤ්ඤාසමිදිවසෙ ප්‍රමාණෙනො අප්පවාරණාස ප්‍රමාණෙනි නාම. ඉධාපි අප්පමත්තකාසං² විවාදාසං චූපසමෙ සාමග්ගිපවාරණං කාතුං න ලභනති. කණ්ණෙනො³ අප්පවාරණාස පවාරණා කතා හොති. අපි ව උභතවිසතිවසං වා අනතිමච්ඡං අජ්ඣාපනනපුබ්බං වා එකාදසසු වා අභබ්බපුග්ගලෙසු අඤ්ඤතරං උපසම්පාදෙනාසංසාපි ච්ඡුචිපනං අධම්මකමං හොති. එවං චූඡුතො⁴ කමමානි විපජ්ජනති.

ඤ්ඤතිතො විපතතිං පන චූඡුං න පණ්ණිනීති යසං⁵ උපසම්පදදිකමං කණ්ණි, තං න පරමසති, තසං නාමං න ගණ්ණාති; “සුණාතු මෙ භනෙන සඛෙසා, අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතසං උපසම්පදපෙකො”ති වත්තබ්බෙ “සුණාතු මෙ භනෙන සඛෙසා ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතසං උපසම්පදපෙකො”ති වදති. එවං ච්ඡුං න පරමසති. සඛං න පණ්ණිනීති සඛසංසං නාමං න ගණ්ණාති “සුණාතු මෙ භනෙන සඛෙසා, අයං ධම්මරක්ඛිතො”ති වත්තබ්බෙ “සුණාතු මෙ භනෙන අයං ධම්මරක්ඛිතො”ති වදති. එවං සඛං න පරමසති. සුගගලං න පණ්ණිනීති යො උපසම්පදපෙකසංසං උපජ්ඣායො, තං න පරමසති; තසං නාමං න ගණ්ණාති; “සුණාතු මෙ භනෙන සඛෙසා, අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතසං උපසම්පදපෙකො”ති වත්තබ්බෙ “සුණාතු මෙ භනෙන සඛෙසා, අයං ධම්මරක්ඛිතො උපසම්පදපෙකො”ති වදති. එවං පුග්ගලං න පරමසති. ඤ්ඤතිං න පණ්ණිනීති සබ්බෙන සබ්බං ඤ්ඤතිං න පරමසති. ඤ්ඤති දුතියකමෙව ඤ්ඤතිං අට්ඨපෙත්වා චිත්තතත්තං කමමවායාම. එවං අනුසාවණ්කමං කණ්ණි. ඤ්ඤතිචතුර්ථකමෙව ඤ්ඤතිං අට්ඨපෙත්වා චතුර්ථකතත්තං කමමවායාම එව අනුසාවණ්කමං කණ්ණි. එවං ඤ්ඤතිං න

සි. 1. & 11, සාමග්ගි උපොසථං.

2. සි. 1 & 11, අප්පමත්තක.

3. සි. 11, කණ්ණෙනො.

4. සි. 1. & 11, ච්ඡුතො.

5. සි. 11, තසං.

6. සි. 1. & 11, එවං.

පරමන්ති, පච්ඡා වා ඤානනිං ඤාපෙතීති පඨමං කම්මවාචාය අනුසාවණකම්මං කත්වා “එසා ඤානනි”ති වත්වා “බමති සබ්බසං, තස්මා ඤාති එවමෙතං ධාරයාමි”ති වදති. එවං පච්ඡා ඤානනිං ඤාපෙති. ඉති ඉමෙති පඤ්චභාසාරෙති ඤානනිත්වා කම්මානි විපජ්ජන්ති.

අනුසාවණත්වා විපත්තියං පන වජ්ඣ ආදීති චුත්තනසෙතෙව වෙදිතබ්බාති. එවං පන තෙසං අපරමසනං හොති: “සුණාතු මෙ භනෙත සබ්බසං”ති පඨමානුසාවණේ “දුතියමපි එතමන්ථං වදමි, තතියමපි එතමන්ථං වදමි, සුණාතු මෙ භනෙත සබ්බසං”ති, දුතිය තතියානුසාවණාසු¹ වා “අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයසමතො බුද්ධිරක්ඛිතස්ස උපසම්පදපෙකෙබ්බ”ති වත්තබ්බෙ “සුණාතු මෙ භනෙත සබ්බසං ආයසමතො බුද්ධිරක්ඛිතස්ස”ති වදනෙතාං වජ්ඣං න පරමසති නාම. “සුණාතු මෙ භනෙත සබ්බසං අයං ධම්මරක්ඛිතො”ති වත්තබ්බෙ “සුණාතු මෙ භනෙත අයං ධම්මරක්ඛිතො”ති වදනෙතාං සබ්බං න පරමසති නාම. “සුණාතු මෙ භනෙත සබ්බසං අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයසමතො බුද්ධිරක්ඛිතස්ස”ති වත්තබ්බෙ “සුණාතු මෙ භනෙත සබ්බසං අයං ධම්මරක්ඛිතො උපසම්පදපෙකෙබ්බ”ති වදනෙතාං පුහුලං න පරමසති නාම. අනුසාවණං² භාපෙතීති සබ්බෙත සබ්බං කම්මවාචාය අනුසාවණං න කරෙති. ඤානනිදුතියකමෙව දීඝකතත්වා ඤානනිමෙව ඤාපෙති ඤානනිවතුන්ථකමෙව වතුකතත්වා ඤානනිමෙව ඤාපෙති. එවං අනුසාවණං භාපෙති. යොපි ඤානනිදුතියකමෙව එකං ඤානනිං ඤාපෙති, එකං කම්මවාචං අනුසාවෙනෙතාං අකුබ්බරං වා ඡෙධ්වතී, පදං වා දුරුත්තං වා කරෙති, අයමපි අනුසාවණං භාපෙතියෙව. ඤානනි වතුන්ථකමෙව පන එකං ඤානනිං ඤාපෙති සතිමෙව වා දීඝකතත්වා වා කම්මවාචාය අනුසාවණං කරෙතොපි අකුබ්බරං වා පදං වා ඡෙධ්වතොපි දුරුත්තං කරෙතොපි අනුසාවණං භාපෙතියෙවාවතී වෙදිතබ්බො. “දුරුත්තං කරෙති”ති එන්ථ පන අයං විනිවිජ්ජො: යොති අඤ්ඤාසමි අකුබ්බරෙ වත්තබ්බෙ අඤ්ඤං වදති, අයං දුරුත්තං කරෙති නාම. තස්මා කම්මවාචං කරෙතොත භික්ඛුනා යවායං:-³

“සිට්ඨධනිකඤ්ච දීඝරස්සං - ගරුකලුහකඤ්ච නිග්ගතිතං,
සමබ්බං වච්ඡන්තං භිමුත්තං - දසධා බ්බඤ්ජනබුද්ධියා පභෙදො”ති.

චුත්තො, අයං සුච්ඡි උපලකෙතවත්තො. එන්ථ හි සිට්ඨං නාම පඤ්චසු වග්ගසු පඨමතතියං; ධනිතං නාම තෙසෙව දුතියවතුන්ථං; දීඝකතනි දීඝෙන කාලෙන වත්තබ්බං ආකාරදී. රස්සකතනි තතො උපසම්පදාලෙන වත්තබ්බං අකාරදී. ගරුකකතනි දීඝමෙව; යං වා “ආයසමතො බුද්ධිරක්ඛිතජෙරස්ස” “යස්ස නකම්මනි”ති එවං සංගොභපරං කත්වා චුච්චති. ලුහකතනි රස්සමෙව; යං වා “ආයසමතො බුද්ධිරක්ඛිත

1. සි. 11, සාවණෙපි. 2. සි. 1, 2 සි. 11, සාවණං.

3. සි. 12, යොයං.

4. සි. 12, පදං.

පෙරයා” “යයා න බමති” යි එවං අසංයෝගපරං.¹ කතා වුවවති. නිගගතිනනති යං කරණං ති යනගෙනා අවිසංජේතා අවිවචන මුලෙන අනුනාසිකං කතා වතතබ්බං; සමබ්බිතති යං පරපදෙන සමබ්බිතා “තුණ්ණියා” යි වා.² “තුණ්ණියා” යි³ වා වුවවති. වචනී නනති යං පරපදෙන අසබ්බිකං කතා විවජිජ්ඣිතා “තුණ්ණි අයා” යි වා “තුණ්ණි අයා” යි⁴ වා වුවවති. විමුත්තනති යං කරණං ති අතිගත ගෙනා විසංජේතා විවචන මුලෙන අනුනාසිකං අකතා වුවවති. තත් “සුණ්ණං මෙ” යි වතතබ්බෙ තකාරයා පකාරං කතා “සුණ්ණං මෙ” යි වචනං සිපිලයා ධනිතකරණං නාම. තථා “පතතකල්ලං, එසා සුතති” යි වතතබ්බෙ “පත්ත කාලං, එසා සුතති” යි ආදිවචනසූචි. “හතෙන සබ්බිකා” යි වතතබ්බෙ හකාරසකාරතං බකාරගතාපෙර කතා “බතෙන සබ්බිකා” යි වචනං ධනිතයා සිපිලකරණං නාම. “සුණ්ණං මෙ” යි විවචන මුලෙන වතතබ්බෙ පත “සුණ්ණං මෙ” යි වා “එසා සුතති” යි වතතබ්බෙ “එසං සුතති” යි⁵ වා අවිවචන මුලෙන අනුනාසිකං කතා වචනං විමුත්තයා නිගගතිතවචනං නාම. “පතත කල්ල” යනි අවිවචන මුලෙන අනුනාසිකං කතා වතතබ්බෙ “පතත කල්ල” යි විවචන මුලෙන අනුනාසිකං අකතා වචනං නිගගතිතයා විමුත්තවචනං⁶ නාම. ඉති සිපිලෙ වතතබ්බෙ⁷ ධනිතං, ධනිතෙ වතතබ්බෙ සිපිලං, විමුත්තෙ වතතබ්බෙ නිගගතිතං, නිගගතිතෙ වතතබ්බෙ විමුත්තනති ඉමානි වතතාරි බසසුත්තානි අනෙතා කමම වාචය කමම දුසෙතති. එවං වදනෙතා හි අසුසුසුසු අකතෙර වතතබ්බෙ අසුසු වදනී, දුරුතතං කතෙතීති වුවවති. ඉතෙරසු පත දීඝරයාදීසු ඡසු බසසුත්තෙසු දීඝවයානෙ දීඝමෙව, රයාචයානෙ රයාමෙව යි එවං යථා ණානෙ තං තදෙව අකතරං භාසනෙතන අනුකතමාගතං පවෙණිං අවිනාසෙනෙතන කමමවාචා කාතබ්බා. සමෙ පත එවං අකතා දීඝෙ වතතබ්බෙ රයාං, රයාං වතතබ්බෙ දීඝං වදනී, තථා ගරුකෙ වතතබ්බෙ ලහුකං, ලහුකෙ වා වතතබ්බෙ ගරුකං වදනී, සමබ්බිකෙ වා පත වතතබ්බෙ වචනීතං, වචනීතෙ වා වතතබ්බෙ සමබ්බිකං වදනී, එවං වුත්තනපි කමමවාචා න කුපපති. ඉමානි හි ඡ බසසුත්තානි කමමං න කොපෙතති. යං පත සුත්ත නතිකතෙර “දකාතෙ තකාරමාපජ්ජති, තකාතෙ දකාරමාපජ්ජති, වකාතෙ ජකාරමාපජ්ජති, ජකාතෙ වකාරමාපජ්ජති, යකාතෙ කකාර මාපජ්ජති, කකාතෙ යකාරමාපජ්ජති. තසමා දකාරදීසු වතතබ්බෙසු තකාරදිවචනං න විරුජ්ඣති” යි වදනති, තං කමමවාචං පතා න විවචනී තසමා විනස්සරෙන නෙව දකාතෙ තකාතෙ කාතබ්බො - පෙ - න කකාතෙ යකාතෙ, යථා පාලියා නිරුතති සොබෙතා

1. සි. මු. අසංයෝගපදං.

2. සි. 1 & 11. තුණ්ණියානි වා

3. සි. 1. & 11. තුණ්ණි අයානි වා.

4. 1. & 11. තුණ්ණි අයානි වා

5. සි. මු. එසං සුතතීති වා.

6. සි. 1. & 11. විමුත්තනිවචනං.

7. සි. මු. කතතබ්බෙ.

දසම්බාය බ්‍යඤ්ඤානිරුත්තියා වුත්තදෙසෙ පරිහරනෙත්ත කමම වංචා කාතබ්බා. ඉතරථා හි සාවණං භාපෙති නාම. අභ්‍යාලො වා සාවෙහිති සාවණං අභ්‍යාලො අනොකාසෙ, ඤාතීං අධිපෙත්වා පඨං යෙව අනුසාවණකමම කත්වා පච්ඡා ඤාතීං ධපෙති. ඉති ඉමෙහි පඤ්චගාභ්‍යාගරෙහි අනුසාවණනො කම්මානි විපජ්ජන්ති.

සිමසො¹ විපතතියමපන අනිවුද්දකසීමා නාම යා එකවිසති හිතඤ්ඤා න ගණනාති. කුරුද්දෙමපන “යත් එකවිසති හිතඤ්ඤා නිසිදිතුං න සකෙකාන්ති”ති වුත්තං. තස්මා යා එවරුපා සීමා, අයං සමමතාපි අසමමතා. ගාමකෙබ්බතසදිසාව හොති. තත් කතං කමම කුප්පති. එස නයො සෙසසීමාසුපි. එත් පන අනිමිතනි නාම යා කෙසය්‍ය මත්තෙතාපි තියොජනං අතිකකමෙත්වා සමමතා හොති. බණ්ඩ නිමිත්තා නාම අසට්ඨනතිමිත්තා වුවවති. පුරුසීමාය දිසාය නිමිත්තං කිත්තෙත්වා අනුක්කමෙනෙව දක්ඛණං පච්ඡමාය උත්තරං දිසාය කිත්තෙත්වා පුන පුරුසීමාය දිසාය පුබ්බකිත්තං නිමිත්තං පටි කිත්තෙත්වා ධපෙත්වා වට්ටති. එවං අබණ්ඩනිමිත්තා හොති. සමෙ පන අනුක්කමෙන ආගරිත්වා උත්තරං දිසාය නිමිත්තං කිත්තෙත්වා තත්ථ ධපෙති, බණ්ඩනිමිත්තා හොති. අපරපි බණ්ඩනිමිත්තා නාම යා අනිමිතකුපගං තවසාරරුක්කං වා බාණුකං වා පංසුපුඤ්ඤා පාලිකාපුඤ්ඤානං ච අඤ්ඤාතරං අන්තර එකං නිමිත්තං කත්වා සමමතා හොති. ජායානිමිත්තා නාම යා පබ්බතච්ඡායාදිතං යං කිඤ්ඤි ජායං නිමිත්තං කත්වා සමමතා හොති. අනිමිත්තා නාම යා සබ්බෙන සබ්බං නිමිත්තාති අකිත්තෙත්වා සමමතා හොති. බ්‍රහ්මිකම සීපනා සීමං සමමතනනි නාම නිමිත්තාති කිත්තෙත්වා නිමිත්තානං බහි සීතො සමමතනති. නදියා, සමුපදා, ජායාගර, සීමං සමමතනනිති එතෙසු නදිආදියු යා සමමතනති, සා එවං සමමතාපි “සබ්බා භික්ඛවෙ නදි අසීමා. සබ්බො සමුපදො අසීමො, සබ්බො ජායාගරො අසීමො”ති වචනතො අසමමතාව හොති. සීමාය සීමං සමමතනනිති අත්තනො සීමාය පරෙසං සීමං සමමතනනිති; අපේක්ඛාත්ථරුති අත්තනො සීමාය පරෙසං² සීමං අපේක්ඛාත්ථරුති. තත් ඥාතං සමෙහදෙ ව අපේක්ඛාත්ථර ඤාතො හොති. තං සබ්බං උපොසථකබ්බකෙ වුත්තමෙව. ඉති ඉමා එකාදසපි සීමා අසීමා, ගාමකෙබ්බතසදිසා එව. තාසු නිසිදිත්වා කතං කමම කුප්පති. තෙන වුත්තං “ඉමෙහි පඤ්ඤානිරුත්තියා අභ්‍යාගරෙහි සිමසො කම්මානි විපජ්ජන්ති”ති.

සමසො කමම විපතතියමපන කිඤ්ඤි අනුත්තානං නාම තත්ථ. යමපි තත් කමමප්පත්තජ්ඣරහලක්කණං වත්තබ්බං සියං, තමපි පරතො “වත්තාගෙ හිතඤ්ඤා පඤ්ඤානිරුත්තියා කම්මපත්තා”ති ආදිනා තයෙන වුත්තමෙව. තත් පඤ්ඤානිරුත්තියා කම්මපත්තාති වතුචක්කකරණෙ කමම වත්තාගෙ පඤ්ඤානිරුත්තියා අනුත්තානං අනිස්සාරිතා පරිසුද්ධසීලා.

වතාගේ හිකුළු කම පාතා කමයා අරහා අනුවත්විනා සාමිනො. න තෙහි ඩිනා තං කමං කරියති. න තෙසං ඡන්දො වා පාරිසුද්ධි වා එති. අවසෙසා පන සවෙපි සහසාමනනා හොනති, සවෙ සමානසංවා සකා, සබ්බෙ ඡන්දාරහාව හොනති. ඡන්දපාරිසුද්ධිං දන්වා ආගවත්තතු වා මා වා, කමං පන තිට්ඨති. සයං පන සමෙසා පරිවාසාදි කමමං භණෙති, සො නොව කමමපසංගො. නාපි ඡන්දාරහො. අපි ව යස්මා තං පුග්ගලං වද්දුං කන්වා සබ්බෙසා කමං කරෙති, තස්මා 'කමමා රහො'ති වුවවති. සෙසකමෙවසුපි එසෙව නගො. පුන "වතනාපි කමමානි"ති ආදිකො නගො පණ්ඩකාදිනං අවද්දුහාවදස්සනන්දං වුතො. සොමෙත්ථ උත්තානමෙව.

ඉදනි තෙසං කමමානං පහෙදදස්සනන්දං "අපලොකනකමමං කති ආනාති ගවජනි"ති ආදිමාග. තත් "අපලොකනකමමං පඤ්ච ආනාති ගවජනි ඔසාරණං නිසාරණං හණ්ඩුකමමං බ්‍රහ්මදණ්ඩං කමමලකවණ්ඤාඤ්ච පඤ්චම"නති එත් "ඔසාරණං නිසාරණං"නති පදසිලිට්ඨතාගෙතං වුතං. පඨමං පන නිසාරණා හොති, පච්ඡා ඔසාරණා. තත් යා භණ්ටකසාමණෙරස්ස දණ්ඩකමමනාසනා, සා "නිසාරණා"ති වෙදිතබ්බා.

තස්මා එතරහි සවෙපි සාමණෙරෙ වුද්ධස්ස වා ධම්මස්ස වා සබ්බස්ස වා අවණණං හණති, අකපපියං කපපියනති දීපෙති, මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති, අනතඤාතිකාය දිට්ඨියා සමනතාගතො, සො යාවතනියං නිවාරෙත්වා තං ලද්ධිං විස්සජ්ජාපෙනබ්බො,¹ නො වෙ විස්සජේති, සබ්බං සනතිපානෙත්වා 'විස්සජේති'ති වතනබ්බො. නො වෙ විස්සජේති, බ්‍රහ්මෙතන හිකුළුනා අපලොකනකමමං කන්වා නිසාරෙතබ්බො. එවඤ්ඤා පන කමමං කාතබ්බො:- "සබ්බං හනෙත පුච්ඡාමි: අයං ඉත්තනාමො සාමණෙරෙ වුද්ධස්ස ධම්මස්ස සබ්බස්ස අවණණ වාදී මිච්ඡාදිට්ඨිකො, යං අඤ්ඤා සාමණෙරු ලහනති දිරතත තිරතතං හිකුළුති සද්ධිං සහසෙය්සං, තස්ස අලාභාය නිසාරණා රුවවති සබ්බස්සාති. දුතියමපි - තතියමපි හනෙත සබ්බං පුච්ඡාමි: අයං ඉත්තනාමො සාමණෙරෙ වුද්ධස්ස - පෙ - රුවවති සබ්බස්සාති වර පරෙ විතස්සා"ති.

සො අපරෙත සමයෙන "අහං හනෙත බාලතාය අඤ්ඤාණතාය අලකඛිකතාය එවං අනාසිං, සවාහං සබ්බං බමාපෙමි"ති බමාපෙනෙතා යාවතනියං යාවාපෙත්වා අපලොකනකමමෙනෙව ඔසාරෙතබ්බො. එවං පන ඔසාරෙතබ්බො: සබ්බමජේඛ බ්‍රහ්මෙතන හිකුළුනා සබ්බස්ස අනුමතියා සාවෙතබ්බො:- සබ්බං හනෙත පුච්ඡාමි අයං ඉත්තනාමො සාමණෙරෙ වුද්ධස්ස ධම්මස්ස සබ්බස්ස අවණණවාදී මිච්ඡාදිට්ඨිකො, යං අඤ්ඤා සාමණෙරු ලහනති හිකුළුති සද්ධිං දිරතතතිරතතං

1. සි. බු. කිසාජ්ජාපෙනබ්බො.

සහසෙය්‍යං, තස්ස අලාභාය නිස්සාරිතො, ස්වායං ඉද්‍රති සොරතො නිවානවුතති ලජ්ඣමමං. ඔක්කනොතො හිරෙතතපප පතිට්ඨිතො කතදණ්ඩකමො අවමං දෙසෙති. ඉමස්ස සාමණේරස්ස යථා පුරෙ කායසමොගසාමග්ගිදුතං රුට්ඨති සඛ්‍යස්සා”ති එවං අපලොකන කමමං ඔසාරණඤ්ච නිස්සාරණඤ්ච ගව්‍යති.

භණ්ඩුකමමං. මහාවකිකවණ්ණනායං වුත්තමෙව. බ්‍රහ්මදණ්ඩා පඤ්චසතිකකිකිනෙ වුත්තොයෙව. න කෙවලං. පනෙස ඡන්දායස්සව පඤ්ඤානො, යො අසඤ්ඤාපි භික්ඛු මුඛරො හොති, භික්ඛුං දුරුත්ත වවනෙති සට්ටෙනො වුංසෙනො වමොනෙනො විහරති, තස්ස පි දුතබ්බො. එවඤ්ච පන දුතබ්බො - සඛ්‍යමජේඛි බ්‍යත්තන භික්ඛුනා සඛ්‍යස්ස අනුමතියා සාවෙනබ්බො: “භනොත ඉත්තනාමො භික්ඛු මුඛරො, භික්ඛු¹ දුරුත්තවවනෙති සට්ටෙනො විහරති. සො භික්ඛු යං ඉවෙත්ඨය, තං වදෙය්‍ය. භික්ඛුති ඉත්තනාමො භික්ඛු තෙව වත්තබ්බො. න ඔවදිතබ්බො. න අනුසාසිතබ්බො. සඛ්‍යං භනොත පුච්ඡාමි ඉත්තනාමස්ස භික්ඛුතො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස දුතං. රුට්ඨති සඛ්‍යස්සාති. දුතියමපි පුච්ඡාමි - තතියමපි පුච්ඡාමි ඉත්තනාමස්ස භනොත භික්ඛුතො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස දුතං, රුට්ඨති සඛ්‍යස්සා”ති තස්ස අපරෙත සමයෙන සමගා වතතිත්වා බමාපෙනාස්ස බ්‍රහ්මදණ්ඩො පටිපාස්සමොගබ්බො. එවඤ්ච පන පටිපාස්සමොගබ්බො: - බ්‍යත්තන භික්ඛුනා සඛ්‍යමජේඛි සාවෙනබ්බො: “භනොත භික්ඛුසඛෙසා අසු කස්ස භික්ඛුතො බ්‍රහ්මදණ්ඩං අද්‍රසි. සො භික්ඛු සොරතො නිවාන වුතති ලජ්ඣමමං. ඔක්කනොතො හිරෙතතපප පතිට්ඨිතො. පටිසඛ්ඛා ආයතීං සංවරෙ තිට්ඨති. සඛ්‍යං භනොත පුච්ඡාමි තස්ස භික්ඛුතො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස පටිපාස්සාද්ධිං, රුට්ඨති සඛ්‍යස්සාති. එවං යාව තතියං වත්වා අපලොකනකමෙවනෙව බ්‍රහ්මදණ්ඩො පටිපාස්සමොගබ්බොති.

කමමලකඩණ්ණෙඤ්ච පඤ්චමනති යං තං භගවතා භික්ඛුණී කකිකිනෙ “තෙන ඛො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා භික්ඛු භික්ඛුණීයො කදුමොදකෙන ඔසිඤ්චන්ති අපෙච තාම අමොසු සාරජේරය්‍යනති. කායං විවරිත්වා භික්ඛුණීනං දස්සෙතති. උආරුං විවරිත්වා භික්ඛුණීනං දස්සෙතති, අභ්‍යජානං විවරිත්වා භික්ඛුණීනං දස්සෙතති, භික්ඛුණීයො ඔහාසෙනති, භික්ඛුණීති සද්ධිං සමපයොජෙනති, අපෙච තාම අමොසු සාරජේරය්‍ය”නති. ඉමෙසු වජ්ඣුසු තෙසං භික්ඛුනං දුක්කචං පඤ්ඤාපෙත්වා “අනුජානාමි භික්ඛවෙ තස්ස භික්ඛුතො දණ්ඩකමමං කාතුනති. අථ ඛො භික්ඛුණීනං එතදහොසි: කිනත්‍ර ඛො දණ්ඩකමමං කාතබ්බනති. භගවතො එතමත්ථං ආරොවෙසුං අවන්දියො සො භික්ඛවෙ භික්ඛු භික්ඛුණීසඛෙසන කාතබ්බො”ති එවං අවන්දියකමමං අනුඤ්ඤානං. තං කමමලකඩණ්ණෙඤ්ච පඤ්චමං ඉමස්ස අපලොකන කමමස්ස ථානං හොති. තස්ස භි කමමෙඤ්ච ලකඩණ්, ත ඔසාර

ණාදීනි, තසො කමමලකඩණෙනති වුවවති. තසං කරණං තණෙව
 වුත්තං. අපි ව තං පටිපසංගාධියා සද්ධං වින්දාරතො දසෙසතුං ඉධාපි
 වදාම: භික්ඛුණුපසංගෙ සනතිපතිතසං භික්ඛුණීසඛසං අනුමතියා
 බ්‍යත්තාය භික්ඛුණීයා සාවෙනබ්බං: “අයො අසුකො නාම අයො
 භික්ඛුණීනං අපසාදිකං¹ දසෙසති. එතසං අයසං අවන්දියකරණං
 රුවවතීති භික්ඛුණීසඛසං පුච්ඡාමි. දුතියමපි - තතියමපි භික්ඛුණී
 සඛසං පුච්ඡාමි”ති. එවං තික්කන්තුං සාවෙනා අපලොකනකමෙත්ත
 අවන්දියකමං කාතබ්බං. තතො පට්ඨාය සො භික්ඛු භික්ඛුණීති න
 වන්දිතබ්බං. සුව අවන්දියමානො හිරෙත්තපසං පච්චුපට්ඨපෙනා
 සමමා වත්තති, තෙන භික්ඛුණීයො බමාපෙතබ්බං. බමාපෙනෙත්ත
 භික්ඛුණුපසංගං අගන්වා විහාරෙයෙව සඛසං වා ගණං වා එකං
 භික්ඛුං වා උපසඞ්ගමිත්වා උකඤ්චිකං තිසිදිත්වා අඤ්ඤාං පග්ගහෙත්වා
 “අහං ගන්තං පටිසඛ්වා ආයතීං සංවරෙ තිට්ඨාමි. න පුත අප
 සාදිකං දසෙසාමි. භික්ඛුණීසඛසං මය්‍යා බමතු”ති බමාපෙ
 තබ්බං. තෙන සඛෙසන වා ගණෙන වා එකභික්ඛුනා වා සයමෙව
 ගන්වා භික්ඛුණීයො වත්තබ්බං: “අයං භික්ඛු පටිසඛ්වා ආයතීං
 සංවරෙ සීතො. ඉමිනා අවටයං දෙසෙත්වා භික්ඛුණීසඛසං බමාපිතො,
 භික්ඛුණීසඛසං ඉමං වන්දියං කරෙත්තු”ති. සො වන්දියො කාතබ්බං,
 එවඤ්ච පත කාතබ්බං: භික්ඛුණුපසංගෙ සනතිපතිතසං භික්ඛුණී
 සඛසං අනුමතියා බ්‍යත්තාය භික්ඛුණීයා සාවෙනබ්බං: “අයං අයො
 අසුකො නාම අයො භික්ඛුණීනං අපසාදිකං දසෙසතිති භික්ඛුණී
 සඛෙසන අවන්දියො කතො, සො ලජ්ඣධමං ඔක්කමිත්වා පටිසඛ්වා ආය
 තීං සංවරෙ සීතො. අවටයං දෙසෙත්වා භික්ඛුණීසඛසං බමාපෙසි. තසං
 අයසං වන්දියකරණං රුවවතීති භික්ඛුණීසඛසං පුච්ඡාමි”ති තික්කන්තුං
 වත්තබ්බං. එවං අපලොකනකමෙත්තෙව වන්දියොකාතසබ්බං.

අයං පනෙත් පාලිමුත්තකොපි කමමලකඩණවිනිව්ඡයො: ඉදඤ්ඤා
 කමමලකඩණං නාම භික්ඛුණීසඛසමුලකං පඤ්ඤත්තං. භික්ඛු
 සඛසංගාපි පනෙතං ලබ්භතියෙව. යඤ්ඤා භික්ඛුසඛෙසං සලාකය්‍ය
 යාගග්ග හත්තය්‍ය උපොසඨගෙසු අපලොකනකමං කරෙති, එතමපි
 කමමලකඩණමෙව. අව්ඡන්තවිවර ජිණ්ණවිවර නට්ඨවිවරානඤ්ඤා සඛසං
 සනතිපානෙත්වා බ්‍යත්තෙත්ත භික්ඛුනා යාවතියං සාවෙනා අපලො
 කනකමං කත්වා විවරං දාතුං වට්ටති. අපමන්තකම්සංජ්ඣකෙන
 පත විවරං කරෙත්තසං සෙනාසනකඩකිකවණ්ණතායං වුත්තප
 හෙදති සුවිආදීති අනපලොකෙත්වාපි දතබ්බංති. තෙසං දුතෙ සො
 යෙව ඉසෙසෙ. තතො අතිරෙකං දෙනෙත්ත අපලොකෙත්වා දතබ්බං.
 තතො හි අතිරෙකදුතෙ සඛෙසං සාමි. ගිලානහෙසජ්ජමපි තත්ථ
 වුත්තපසංකාරං සයමෙව දතබ්බං. අතිරෙකං ඉව්ඡන්තසං අපලො
 කෙත්වා දතබ්බං. යොපි ව දුබ්බලො වා ජිනතිරියාපපො වා පටිඡන්ත

භික්ඛාචාරපථො වා මහාගිලානො, තස්ස මහාවාසෙසු තත්තුප්පාදනො දෙවසිකං නාමි වා¹ උපසිඤ්ඤානාමි වා² එකදිවසං යෙව වා පඤ්ඤා වා දස වා තණ්හුලනාමි යො දෙනෙනන අපලොකනකම්මං කත්වා ධුතබ්බො. පෙසලස්ස භික්ඛුනො තත්තුප්පාදනො ඉණ්පලිබොධම්බි බ්‍රහ්මස්ස තස්ස සබ්බසාරනිථාරකස්ස භික්ඛුනො අනුධිංපතියසෙනාසනම්බි සබ්බ කිම්බං කරෙන්නානං කප්පියකාරකාදිනං භුත්තවෙනනම්බි අපලොකන කම්මෙන ධුතුං වට්ටති. වතුපම්බියවසෙන දින්නතත්තුප්පාදනො සබ්බිකං ආවාසං ජග්ගාපෙතුං වට්ටති. “අයං භික්ඛු ඉස්සරවතාය විචාරෙති”ති කථාපම්මජ්ජකත්ථපන සලාකණාදිසු වා අනන්තසන්තිපාතෙ වා සබ්බං පුම්මත්වා ජග්ගාපෙතබ්බො. විවරපිණ්ඩපාතත්ථාය ඔදිස්ස දින්නතත්තුප්පාදනොපි අපලොකෙත්වා ආවාසො ජග්ගාපෙතබ්බො. අනපලොකෙත්වාපි වට්ටති. “සුරෙ වතායං භික්ඛු විවරපිණ්ඩපාතත්ථාය දින්නතො ආවාසං ජග්ගාපෙති”ති එවං උප්පන්නකථාපමෙජ්ජ කත්ථපන අපලොකනකම්මමෙව කත්වා ජග්ගාපෙතබ්බො. වෙතියෙ ඡත්තං වා වෙදිකං වා බොධිසරං වා ආසනසරං වා අකතං වා කරෙන්නෙන ජිණ්ණං වා පටිසම්බ්බරෙන්නෙන සුධාකම්මං වා කරෙන්නෙන මනුස්සෙ සමාදපෙත්වා කාතුං වට්ටති. සවෙ කාරකො නත්ති, වෙතියස්ස උපතිකෙබ්බපතො කාරෙතබ්බං. උපතිකෙබ්බපෙපි අසති අපලොකනකම්මං කත්වා තත්තුප්පාදනො කාරෙතබ්බං. සබ්බි කෙතපි අපලොකෙත්වා වෙතියකිම්බං කාතුං වට්ටති. වෙතියස්ස සන්නකෙන³ අපලොකෙත්වාපි සබ්බිකකිම්බං කාතුං න වට්ටති. තාවකාලිකම්බන ගහෙත්වා පටිපාකතිකං කාතුං වට්ටති. වෙතියෙ සුධාකම්මාදීති කරෙන්නෙති පන භික්ඛාචාරනො වා සබ්බතො වා යාපනමත්තං අලභන්නෙති වෙතියසන්නකතො යාපනමත්තං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්නෙති වත්තං කාතුං වට්ටති. ‘වත්තං කරෙමා’ති මම්ම මංසාදීති සබ්බගත්තං කාතුං න වට්ටති.

යෙ විහාරෙ රෙපිතා ඵලරුකිං සබ්බෙත පරිග්ගතිතා ගොනති, ජග්ගනකම්මං ලභනති, යෙසං ඵලාති ගණ්ඨං පහරිත්වා භාජෙත්වා පරිභුඤ්ජනති, තෙසු අපලොකනකම්මං න කාතබ්බං. යෙ පන අපරිග්ග ගතිතා, තෙසු අපලොකනකම්මං කාතබ්බං. තම්බන සලාකණ යාග්ග හත්තග්ග අනන්තසන්තිපාතෙසුපි කාතුං වට්ටති. උපොසථග්ගෙ පන වට්ටති යෙව. තත්ථ හි අනාගතානම්බි ඡ්ජපාරිසුද්ධි ආහරියති. තස්මා තං සුම්මෙසාධිතං ගොති. ඵවඤ්ඤා පන කාතබ්බං: බ්‍රහ්මෙතන භික්ඛුනා භික්ඛුසබ්බස්ස අනුමතියා සාවෙතබ්බං: ‘හන්නෙ යං ඉමසම්මං විහාරෙ අනෙතාසිමාය සබ්බසන්නතං මුලතව්වපත්තඅඩකුරපුපථඵලබාදතියාදි අපි, තං සබ්බං ආගතාගතානං භික්ඛුනං යථාසුබං පරිභුඤ්ජතුං රුළුවතීති සබ්බං පුම්මත්මි’ති තික්කතතුං පුම්මතබ්බං. වතුති පඤ්ඤාති

භික්ෂුහි කතං සුකතමෙව. යත්මිං විහාරෙ ඥාතයො ජනා වසන්ති, තෙති නිසිද්ධිං කතවපි සඛෙසන කතසද්දසමෙව. යත්මිං පන විහාරෙ එකො භික්ෂු භොති, තෙන භික්ෂුනා උපොසථද්වසෙ පුබ්බ කරණ පුබ්බකිවචං කථා නිසින්නෙන කතවපි කතිකවත්තං සඛෙසන කතසද්දසමෙව භොති. කරුණෙන පන ඵලවාරෙන කාතුමපි වග්ගාරො මාසෙ ඡ මාසෙ එකං සංවච්ඡරන්ති එවං පරිවර්තීති පි අපරිවර්තීති කාතුං වට්ටති. පරිවර්තෙන යථාපරිවර්තදං පරිභුක්ඛානා පුත කාතබ්බං. අපරිවර්තෙන යාව රුක්කා ධරන්ති තාව වට්ටති යෙව. යෙපි තෙසං රුක්කානං බිජෙති අඤ්ඤා රුක්කා රොපිතා භොන්ති, තෙසමපි සා එව කතිකා. සචෙ පන අඤ්ඤායමිං විහාරෙ රොපිතා භොන්ති, තෙසං යත් රොපිතා, තස්මිං යෙව විහාරෙ සඛෙසා සාමි. යෙපි අඤ්ඤානො බිජාති ආහරිතා පුරිමවිහාරෙ පච්ඡා රොපිතා, තෙසු අඤ්ඤා කතිකා කාතබ්බා. කතිකාය කතාය පුග්ගලිකට්ඨානෙ තිට්ඨන්ති. යථාසුඛං ඵලාදීති පරිභුක්ඛානං වට්ටති. සචෙ පනෙත්ථ තං තං ඔකාසං පරිකබ්චිතා පරිවේණාති කථා ජග්ගන්ති, තෙසං භික්ෂුනං පුග්ගලිකට්ඨානෙ තිට්ඨන්ති. අඤ්ඤා¹ පරිභුක්ඛානං න ලභන්ති. තෙති පන සඛෙසන දසමභාගං දතා පරිභුක්ඛන්ති. යොපි මජ්ඣෙ විහාරෙ රුක්කං සාබාති පරිවාරෙතා රක්ඛති, තස්සාපි එසෙව තයො. පොරණවිහාරං ගතස්ස සමභාවනීයභික්ෂුනො “පෙරෙ ආගතො”ති ඵලාඵලං ආහරන්ති, සචෙ තත්ථ මුලෙ පරිගන්තිධරෙ බහුසුතභික්ෂු විහාසි, එත්ථ ‘අඬා දිසා කතිකා කතා හවිස්සති’ති නිකඤ්ඤාමෙව පරිභුක්ඛන්ති. විහාරෙ ඵලාඵලං පිණ්ඩපාතිකානමපි² වට්ටති. බුහුබ්බං න කොපෙති. සාමණේරු අත්තනො ආවරිසුපජ්ඣාසානං බහුති ඵලාති දෙනති, අඤ්ඤා භික්ෂු අලභන්තා බියන්ති, බියන මත්තමෙව වෙතං භොති. සචෙ පන දුබ්භිකං භොති, එකං පනස රුක්කං නිස්සාය සට්ඨපි ජනා ජීවන්ති, තාදිසෙ කාලෙ සමබ්බසං සමග්ගකරණත්ථාය භාජෙතා බාදිතබ්බං. අයං සාමිවි. යාව පන කතිකවත්තං න පටිපසස්සමන්ති, තාව යෙති බාදිතං සුබාදිතමෙව. කදු පන කතිකවත්තං පටිපසස්සමන්ති? යදු සමග්ගො සඛෙසා සන්ති පතිතා “ඉකො පට්ඨාය භාජෙතා බාදනතු”ති සාවෙති. එකතික්ෂුකො³ පන විහාරෙ එකෙන සාවිතෙපි පුරිමකතිකා පටිපසස්සමන්ති යෙව, සචෙ පටිපසස්සඤ්ඤාය කතිකාය සාමණේරු තෙව රුක්කතො පානෙත්ති, න භුමිතො ගහෙතා භික්ෂුනං දෙනති, පතිතඵලාති පාදෙති පහරන්තා⁴ විවරන්ති, තෙසං දසමභාගතො පට්ඨාය යාව උපබ්බි ඵලභාගෙන ආතිකමමං කාතබ්බං. අඬා ආතිකමමලොභෙන⁵ ආහරිතා දස්සන්ති. පුත සුභිකෙව ජාතෙ කපටියකාරකෙසු ආගන්තා සාබාපරි වාරදීති කථා රුක්කෙ රක්ඛන්නෙසු සාමණේරුනං ආතිකමමං න දුතබ්බං. භාජෙතා පරිභුක්ඛන්ති.

1. සි. මු. අඤ්ඤා ව 2. සි. 1. & 11, පිණ්ඩපාතිකමපි.

3. සි. 1, එකතික්ෂුකො. 4. සි. & 11, පහරන්තා. 5. සි. මු. ආතිකමමලොභෙන.

විහාරෙ ඵලාථලං අප්පිති. සාමන්තගාමෙති මනුස්සා ගිලානානං වා ගබ්බිනීනං වා අන්ධාය ආගන්තවා “ඵකං නාලිකෙරං දෙදං. අමො, ලබ්බං දෙදං”¹ ති යාවන්ති, දුතබ්බං න දුතබ්බන්ති? දුතබ්බං. අදියං මානෙ ති තෙ දෙමනස්සිතා² හොන්ති. දෙතොත්ත පන සබ්බං සන්ති පානෙත්වා යාව තතියං සාවෙත්වා අපලොකනකම්මං කත්වා ධුතබ්බං. කතිකච්ඡතං වා කත්වා ධූපෙතබ්බං. ඵව්ඤ්ච පන කාතබ්බං බ්‍රහ්මෙත්තෙති කුක්කුතා සබ්බස්ස අනුමතියා සාවෙතබ්බං: ‘සාමන්තගාමෙති මනුස්සා ආගන්තවා ගිලානාදීනං අන්ධාය ඵලාථලං යාවන්ති, ඥෙ නාලිකෙරුති, ඥෙ තාලඵලාති, ඥෙ පතසාති, පඤ්ච අමොති, පඤ්ච කදලිඵලාති ගණ්ණන්තානං අනිවාරණං, අසුකරුකඛතො ව අසුකරුකඛතො ව ඵලං ගණ්ණන්තානං අනිවාරණං, රුච්චති සබ්බස්සා’³ ති තිකුක්කත්තුං වත්තබ්බං. තත්තො පට්ඨාය ගිලානාදීනං නාමං ගහෙත්වා යාවන්තා ‘ගණ්ණථා’⁴ ති න වත්තබ්බං. වත්තං පන ආවිකක්ඛිතබ්බං: ‘නාලිකෙරුදීති ඉථිනා නාම පරිවේජදෙන ගණ්ණන්තානං අසුකරුකඛතො ව අසුකරුකඛතො ව ඵලං ගණ්ණන්තානං අනිවාරණං කත්’න්ති. අනුමිච්චිතා පන ‘අයං මධුරඵලො අමො, ඉතො ගණ්ණථා’⁵ ති න වත්තබ්බං. ඵලභාජනකාලෙ පන ආගතානං සමම තෙන උපධ්වංගාගො දුතබ්බං. අසමමතෙන අපලොකෙත්වා දුතබ්බං. බිණ්ණපරිබ්බස්සො වා මග්ගගමියසන්ධාගො වා අඤ්ඤා වා ඉස්සරෙ ආගන්තවා යාවති, අපලොකෙත්වා ධුතබ්බං. බලකකාරෙන ගහෙත්වා බාදනො න වාරෙතබ්බං. කුද්ධා ති සො රුකෙකපි ඡිද්දෙය්‍ය. අඤ්ඤාපි අනන්ධං කරෙය්‍ය. පුග්ගලිකපරිවේණං ආගන්තවා ගිලානස්ස නාමෙන යාවන්තො ‘අමොති ඡායාදීනං අන්ධාය රොධිනං, සවෙ අප්පි, කුමෙහ ජානාථා’⁶ ති වත්තබ්බං. යදි පන ඵලභරිතාව රුකඛා හොන්ති, කණ්ණිකෙ බන්ධිත්වා ඵලවාරෙන බාදන්ති; අපච්චාසිංසනොත්ත හුත්වා දුතබ්බං. බලකකාරෙන ගණ්ණනොත්තා න වාරෙතබ්බං. පුබ්බෙ චුත්තමෙවෙත්ථ කාරණං. සබ්බස්ස ඵලාරුමො හොති. පටිජග්ගනං න ලග්ගති. සවෙ තං කොචි වත්තසිසෙත ජග්ගති, සබ්බස්සොචි හොති. අථාපි කස්සචි පටිබලස්ස තිකුක්කො ‘ඉමං සපුරිස ජග්ගිත්වා දෙති’⁷ ති සබ්බස්සා භාරං කරෙති, සො වෙ වත්තසිසෙත ජග්ගති, ඵච්චපි සබ්බස්සොචි හොති. ථාතිකම්මං පච්චාසිංසනස්ස පන තතිය භාගෙන වා උපධ්වංගාගෙන වා ථාතිකම්මං කාතබ්බං. භාරියං කම්මන්ති වත්තා ඵත්තකෙන අනිවේජනොත්ත සබ්බං තමෙච්ච සන්තන්තං කත්වා ‘මුලභාගං දසමභාගමත්තං දත්වා ජග්ගාති’⁸ ති පි වත්තබ්බං. ගරුභණ්ඩත්තා පන මුලවේජජවසෙන න දුතබ්බං. සො මුලභාගං දත්වා බාදනොත්ත අභ්‍යාවාසං වා⁹ කත්වා කත්වා වා ජග්ගිත්වා තිසිතිකානං ආරුමං තිය්‍යාන්තති,¹⁰ තෙතිපි මුලභාගො දුතබ්බංච. යදි පන තිකුක්ක සයං ජග්ගිත්තුං පහොන්ති, අථ තෙසං ජග්ගිත්තුඤ්ඤා¹¹

1. සී. මු. දෙමනස්සිතා.

2. සී. 1 & 11. අකච්චාසං.

3. සී. මු. තිය්‍යාදෙති.

4. සී. 1. ජග්ගිත්තුං.

න දැනබිබ. ජගතිතකාලෙ ව න වාරෙතබෙබ්බා. ජග්ගනකාලෙයෙව වාරෙතබෙබ්බා. “බහුං භූමෙහති බාදිතං.¹ ඉදුති මා ජගතිත්ථ. භික්ඛුසඤ්ඤායෙව ජග්ගිඤ්ඤාති”ති වතතබ්බං. සචෙ පන නෙව වතතසීසෙන ජග්ගනෙතා අප්ඵ, න එතිකමෙමන, න සඤ්ඤා ජග්ගිතං පහොති, එකො අනා පුච්ඡිතා ජග්ගිතා එතිකමං වඤ්ඤිතා පච්චාසිංසති, අපලොකන කමෙමන එතිකමං වඤ්ඤිතා දැනබ්බා. ඉති ඉමං සබ්බපි කමමුදකඤ්ඤමෙව හොති. ඉති අපලොකනකමම. ඉමාති පසඤ්ච ආනාති ගවජති.

ඤ්ඤාතිකමමට්ඨානභෙදෙ පන “සුඤ්ඤානං මෙ භනෙන සඤ්ඤා: ඉත්ථනනාමො ඉත්ථනනාමිඤ්ඤා ආයසමනො උපසම්පදාපෙකෙබ්බා. අනු සිට්ඨො සො මයා. යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං ඉත්ථනනාමො ආගවේත්ථයා. ආගවේත්ථිති වතතබෙබ්බා”ති එවං උපසම්පදාපෙකඤ්ඤා ඔසාරණා ඔසාරණා නාම.

“සුඤ්ඤානං මෙ ආයසමනනා: අයං ඉත්ථනනාමො භික්ඛු බමමකපිතො ඉමිඤ්ඤා නෙව² සුතතං ආගවජති. නො සුතතවිභවෙතා. සො අත්ථං අසල්ලකෙබ්බා බ්‍යඤ්ඤානච්ඡායා අත්ථං පටිබාහති යදායසමනනාතං පතතකල්ලං ඉත්ථනනාමං භික්ඛුං වුට්ඨාපෙතා අවසෙසා ඉමං අධිකරණං වුපසමෙය්‍යාමා”ති එවං උට්ඨාහිකවිතිච්ඡයෙ බමම කපිකඤ්ඤා භික්ඛුනො තිස්සාරණා නිස්සාරණා නාම.

“සුඤ්ඤානං මෙ භනෙන සඤ්ඤා: අඤ්ඤාපොසථො පණ්ණරසො. යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං සඤ්ඤා උපොසථං කරෙය්‍යා”ති එවං උපොසථ කමමවසෙන ඔපිතා ඤ්ඤාති උපොසථො නාම.

“සුඤ්ඤානං මෙ භනෙන සඤ්ඤා: අජ්ජ පවාරණා පණ්ණරසි. යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං සඤ්ඤා පවාරෙය්‍යා”ති එවං පවාරණකමම වසෙන ඔපිතා ඤ්ඤාති පවාරණා නාම.

“සුඤ්ඤානං මෙ භනෙන සඤ්ඤා: ඉත්ථනනාමො ඉත්ථනනාමිඤ්ඤා ආයසමනො උපසම්පදාපෙකෙබ්බා. යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං අනං ඉත්ථනනාමං අනුසංසෙය්‍යා”නති “යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං ඉත්ථනනාමො ඉත්ථනනාමං අනුසංසෙය්‍යා”ති “යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං අනං ඉත්ථනනාමං අනතරුසිකෙ බමෙම පුච්ඡෙත්ථයා”නති, “යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං ඉත්ථනනාමො අනතරුසිකෙ බමෙම පුච්ඡෙත්ථයා”ති, “යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං අනං ඉත්ථනනාමං විතයං පුච්ඡෙත්ථයා”නති, “යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං අනං ඉත්ථනනාමො විතයං පුච්ඡෙත්ථයා”නති, “යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං අනං ඉත්ථනනාමෙත විතයං පුච්ඡෙත්ථා විඤ්ඤෙත්ථයා”නති. “යදි සඤ්ඤා පතතකල්ලං ඉත්ථනනාමො ඉත්ථනනාමෙත විතයං පුච්ඡෙත්ථා විඤ්ඤෙත්ථයා”ති එවං අත්තානං වා පරං වා සමමනනිතං ඔපිතා ඤ්ඤාති සමමුති නාම.

1 සි. 1. & 11. බාසිකා.

2 සි. 1. නොව.

“සුඤ්ඤානං මෙ භනෙන සඤ්ඤා: ඉදං විවරං ඉත්තනාමස්ස භික්ඛුනො නිස්සංගතිං, සඤ්ඤා නිස්සංගතිං, යදි සඤ්ඤා පතනකල්ලං, සඤ්ඤා ඉමං විවරං ඉත්තනාමස්ස භික්ඛුනො¹ දදෙය්‍යා”ති,
 “යද්‍යසමනනානං පතනකල්ලං, ආයසමනනා ඉමං විවරං ඉත්තනාමස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍ය”නති එවං නිස්සංගතිවිවරපතනාදිනං දුතං දුතං නාම.

“සුඤ්ඤානං මෙ භනෙන සඤ්ඤා: අයං ඉත්තනාමො භික්ඛු ආපතතිං ඤරති, විවරති, උත්තනාති² කරෙති, දෙසෙති, යදි සඤ්ඤා පතනකල්ලං, අහං ඉත්තනාමස්ස භික්ඛුනො ආපතතිං පටිග්ගණෙහය්‍යනති, යද්‍යසමනනානං පතනකල්ලං, අහං ඉත්තනාමස්ස භික්ඛුනො ආපතතිං පටිග්ගණෙහය්‍ය”නති, තෙන වත්තබ්බො ‘පස්සාසි’ති, ‘ආම පස්සාමි’ති, ආගතිං සංවරෙය්‍යාසි”ති එවං ආපතතිපටිග්ගතො සමිග්ගතො නාම.

“සුඤ්ඤානං මෙ ආයසමනනා: ආවාසිකා, යද්‍යසමනනානං පතනකල්ලං, ඉදති උපොසථං කරෙය්‍යාම, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාම, අගමෙ කාලෙ පචාරෙය්‍යාමාති, තෙ වෙ භික්ඛුවෙ භික්ඛු භණ්ඩන කාරකා කලහකාරකා විවාදකාරකා සඤ්ඤා අධිකරණකාරකා තං කාලං³ අනුවදෙය්‍යං,⁴ ආවාසිකෙන භික්ඛුනා බ්‍යතෙනන පටිබලෙන ආවාසිකා භික්ඛු ඤාපෙතබ්බො: සුඤ්ඤානං මෙ ආයසමනනා ආවාසිකා: යද්‍යසමනනානං පතනකල්ලං ඉදති උපොසථං කරෙය්‍යාම, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාම, අගමෙ ජුණ්ණ පචාරෙය්‍යාමා”ති එවං කත පචාරණාපට්ඨකකාමිනා සට්ඨකාමිනා නාම.

“සමබ්බහෙව එකජ්ඣං සනතිපතිතබ්බං, සනතිපතිනා බ්‍යතෙනන භික්ඛුනා පටිබලෙන සඤ්ඤා ඤාපෙතබ්බො: සුඤ්ඤානං මෙ භනෙන සඤ්ඤා අවහානං භණ්ඩනජානානං කලහජානානං විවාදපනානං විහරතං⁵ බ්‍රහ්ම අස්සාමණ්ණං අජ්ඣාචිණ්ණං භාසිතපරිකතනං, සවෙමයං ඉමාති ආපතතිති අඤ්ඤමඤ්ඤං කාරෙය්‍යාම, සියාපි තං අධිකරණං කකාලිතතාය වාලිතතාය හෙදය සංවතෙය්‍ය, යදි සඤ්ඤා පතනකල්ලං සඤ්ඤා ඉම අධිකරණං තිණ්වත්ථාරකෙන වූපසමෙය්‍ය ඔපෙතා පුලුවප්පං ඔපෙතා ගිහි පටිසුත්ත”නති එවං තිණ්වත්ථාරකසමපෙත කතා සබ්බපථමා සබ්බසම්භාවිකඤ්ඤාති සමමලකම්මං නාම, තථා තතො පරං එකෙකස්මිං පතෙති එකෙකං කතා දො ඤාතිතො ඉති යථා වුත්තප්පහෙදං ඔසාරණං නිස්සාරණං - පෙ - කම්මලකම්මඤ්ඤෙව නවමනති ඤාතිතිසමිමි, ඉමාති නව ධානාති ගච්ඡති.

1. සි. 1, & 11. ඉත්තනාමස්ස. 2. සි. 2, උත්තනාති.

3. සි. 1, & 11. තං කලහං. 4. සි. 1, & 11. අනුවදෙය්‍යං.

5. සි. 1, & 11, විහරතං.

ඤානදීප්තිසංකම්මධානගෙදෙ පන වසංසං ලිච්ඡිතො පනත
 නිකකුප්පනවිසේන බකිකෙ වුත්තා නිසාරණා, තසෙව පනතුකකු
 ප්ප්පනවිසේන වුත්තා ඔසාරණා ව වෙදිතබ්බා. සිමාසවමුති, නිවිවරෙන
 අවිපාචාසසවමුති, සන්තසවමුති, හන්තදදසක සෙනාසනකාපක
 හන්තාගාරිය විවරපටිග්ගාහක විවරහාපක යාගුහාපක ඵලහාපක
 බජ්ජහාපක අපාමතතකම්සාප්පක සාරියකාපක පනතකා
 හාපක ආරුමිකපෙසක සාමණේරපෙසකසවමුතීති එතාසං සවමුතීතං
 වසෙන සමමුතී වෙදිතබ්බා. කසීනවිවරදුතමතකවිවරදුතවසෙන
 දුතං වෙදිතබ්බං. කසීනුඤාටවසෙන උද්ධාගේ වෙදිතබ්බං. කුට්ටිච්ඡු
 විහාරවච්ඡුදෙසනාවසෙන දෙසනා වෙදිතබ්බං. යා පන තිණවත්තං
 රකසමපේ සබ්බසංඛාරානිකඤ්ඤාතිං ව¹ එකෙනාගමිං පනෙව එකෙනා
 ඤාතං වානි තිසෙසා ඤාතියො යපෙඤ්ඤා පුන එකගමිං. පනෙව එකා,
 එකගමිං පනෙව එකාති දො ඤාතදීප්තියකම්මවා වුත්තා, තාසං
 වසෙන කම්මලකඤ්ඤා වෙදිතබ්බං. ඉති ඤානදීප්තිසංකම්මං ඉමානි
 සත්ත ආනානි ගවස්සති.

ඤානවිචතුර්වකම්මධානගෙදෙ පන තප්ප්පිකම්මාදිතං සත්ත
 තතං කම්මානං වසෙන නිසාරණා, තෙසං සෙව ව කම්මානං
 පටිපාසංඝනවසෙන ඔසාරණා වෙදිතබ්බං. තිකචුණොවාදකසවමුති
 වසෙන සමමුතී වෙදිතබ්බං. පරිවාරදුතමානතතදුතවසෙන දුතං
 වෙදිතබ්බං. මුලාසපටිකසානකම්මවසෙන නිග්ගණො වෙදිතබ්බං.
 “උකඛිතතානුචතතකා² අට්ඨි යාවතතියකා අරිට්ඨා වණ්ණිකාසු ව
 ඉමෙ තෙ යාවතතියකා”ති ඉමාසං එකාදසතතං සමනුභාසනාතං
 වසෙන සමනුභාසනා වෙදිතබ්බං. උපසම්පදකම්මඅබ්භානකම්මවසෙන
 පන කම්මලකඤ්ඤා වෙදිතබ්බං. ඉති ඤානවිචතුර්වකම්මං ඉමානි
 සත්ත ආනානි ගවස්සති. ඉති කම්මානි ව කම්මවිපත්තිඤ්ඤා³ විපත්ති
 විරහිතානං කම්මානං ආනපාහෙදගමනඤ්ඤා දසෙසනා ඉදුති තෙසං
 කම්මානං කාරකසං සබ්බසං පරිච්ඡේදං දසෙසතො පුන “වතු
 වග්ගකරණ කම්මෙ”ති ආදිමාහ. තසංචො පරිසතො කම්මවිපත්ති
 වණ්ණාත්තං වුත්තනසෙතෙව වෙදිතබ්බංති.

කම්මවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිනා.

ඉදුති යානි තානි තෙසං කම්මානං චජ්ඣුතාති සිත්තාපදුති,
 තෙසං පඤ්ඤාතියං ආනිසංසං දසෙසතුං. “මෙ අත්ථවසෙ පටිච්චා”ති
 ආදි ආරඬං. තත්ථ දිට්ඨිබ්බමිකානං වෙඤ්ඤා සංචික්ඛාති පාණාති
 පාතාදිතං පඤ්ඤානං දිට්ඨිබ්බමිකවෙරුතං සංවරත්ථාය පිදහනත්ථාය;
 සම්පතිසිත්තානං වෙඤ්ඤා පටිඤ්ඤානානි විපාකදුක්ඛසංඛාරානං.

1 සි. මු ඤාතති ව.
 2, සි. 1, & 11. උකඛිතතානු චතතිකා
 3. සි. 1, & 11 කමෙච්චපගුති ව,

තසමා සබ්බානි වජ්ඣනා සබ්බානිතානිති එවං තාව වජ්ඣසබ්බතො
 වෙදිතබ්බො. යසමා පත ඥෙ ආපතතිකකකා සිලවිපතතිතා සබ්බානිතා,
 පඤ්චාපතතිකකකා ආවාරවිපතතිතා, ඡ සිකිංසද්දති ආච්චිපතතිතා
 සබ්බානිතානි, තසමා සබ්බානිපි විපතතිතා සබ්බානිතානිති. එවං විපතති
 සබ්බතො වෙදිතබ්බො. යසමා පත සත්තතාපතතිති මුත්තං එකසිකිංසා
 පදම්බි තජ්ඣි, තසමා සබ්බානි ආපතතිතා සබ්බානිතානිති එවං ආපතති
 සබ්බතො වෙදිතබ්බො. සබ්බානි ව සත්තපු නගරෙපු පඤ්ඤාතතා
 නීති නිදුනෙන සබ්බානිතානිති එවං නිදුනසබ්බතො වෙදිතබ්බො.
 යසමා පත එකසිකිංසාපදම්බි අජ්ඣාචාරිකපුත්තලෙ අසති පඤ්ඤාතතං
 තජ්ඣි, තසමා සබ්බානි පුත්තලෙන සබ්බානිතානිති එවං පුත්තල
 සබ්බතො වෙදිතබ්බො. සබ්බානි පත පඤ්චති වෙව සත්තති ව
 ආපතතිකකකිති සබ්බානිතානි, සබ්බානි න විතා ඡති සමුට්ඨානෙන
 සමුට්ඨානෙනිති සමුට්ඨානෙන සබ්බානිතානි. සබ්බානි ව චතුසු අතිකර
 ණෙපු ආපතතාතිකරණෙන සබ්බානිතානි. සබ්බානි සත්තති සමපෙති
 සමපං ගච්ඡන්තිති සමපෙති සබ්බානිතානි. එවමෙත්ථ ඛණ්ඩං - අති
 කරණං - සමුට්ඨානං - සමප්පසබ්බානාපි වෙදිතබ්බො. සෙසං පුබ්බෙ
 චුත්තතාසමෙවෙති.

සමනනපාසාදිකාස විනසසංවණ්ණනාස

නවසබ්බානිනවගගවණ්ණනා නිට්ඨිනා.

නිට්ඨිනා ව පරිවාරයං අනුනානාත්ථපදවණ්ණනානි.

එත්තාවතා ව:-

උභතොවිභවිතවකික - පරිවාරවිභතතිදෙසනං නාමො,
 විතයපිටකං විනෙන්නො - වෙනෙය්‍යං යං ජිනො ආහ.

සමබ්බසත්තවිසති - සහස්සමධෙත්ත තස්ස ගජේත,
 සංවණ්ණනා සමත්තා - සමනනපාසාදිකා නාම.

තද්දි සමනනපාසාදිකාස සමත්තපාසාදිකත්තයම:-

ආවරියපරම්පරතො - නිදුනවජ්ඣථාගෙදදිපතතො,
 පරසමයවිවජ්ජනතො - සකසමයවිසුද්ධිතො වෙව.

බ්‍යඤ්ඤපරිඤ්ඤාධනතො - පදත්තො පාලියොජනකකමතො,
 සිකිංසාපදවිනිච්ඡයතො - විභවිතතයගෙදදස්සනතො.

සමාය්‍යනං න දිස්සති - කිඤ්චි අපාසාදිකං යතො එත්ථ,
 විඤ්ඤානමයං තසමා - සමනනපාසාදිකානෙව.

සංවණ්ණනා පචිත්තා - විතයස්ස විනෙය්‍යදමනකුසලෙන,
 චුත්තය්‍ය ලොකනාපෙත - ලොකමිත්තවෙමානෙනානි.

මහාඅට්ඨකථසෙඤ්ච - මහාපට්ඨවිජිතමෙව ව,
ඤ්ජිදිඤ්චාති තියොසංසි - සිහලට්ඨකථා ඉමා.

බුද්ධමිත්තනාති නාමෙන - විසුත්තං යසස්සිනො,
විතයඤ්ඤායං ධිරංසං - සුචා ථෙරංසං සනතිනො.

මහාමෙඝවක්කුසානනි - භූමිභාගෙ පතිට්ඨිනො,
මහාවිභාගෙ යො සත්ථු - මහාබොධි විභූසිනො.

යං තස්ස දකඛිණේ භාගෙ - පබානසරච්ඡිත්තමං,
සුචිවාරිත්තසිලෙන - භික්ඛුසඤ්ඤාන සෙවිතං.

උජ්ජාකුලසම්මතො - සංසුපට්ඨායනො සදා,
අනාකුලාය සද්ධාය - පසනො රත්තත්තයෙ.

මහාතිගමසාමිති - විසුත්තො තත්ථ කාරසී,
වාරුපාකාර සඤ්චිතං - යං පාසාදං මනොරමං.

සිතච්ඡායතරුපෙතං - සමපනාසලිලාසයං,
වසතා තත්ථු පාසාදෙ - මහාතිගමසාමිනො.

සුචිසිලසමාවාරං - ථෙරං බුද්ධසිට්ඨිකයං,
යා උද්දිසිත්වා ආරඬා - ඉද්ධා විතයවිණ්ණනා.

පාලයන්තස්ස සකලං - ලබ්භාදීපං නිරබ්බදං,
රඤ්ඤා සිට්ඨිවාසස්ස - සිට්ඨිපාලයසස්සිනො.

සමවිසතිමෙ බෙමෙ - ජයසංවච්ඡරෙ අයං,
ආරඬා එකවිසමි - සමපතෙන පරිතිට්ඨිතා.

උපද්දවාකුලෙ ලොකෙ - නිරුපද්දවතො අයං,
එකසංවච්ඡරෙනෙව - යථා නිට්ඨං උපාගතා.

එවං සබ්බස්ස ලොකස්ස - නිට්ඨං ධම්මපසංභිතා,
සිසං ගච්ඡන්තා ආරමා - සබ්බපි නිරුපද්දවා.

විරට්ඨිතත්ථං ධම්මස්ස - කඤ්ඤානන්ත මයා ඉමං,
සද්ධම්මබ්බුත්තෙන - යඤ්ච පුඤ්ඤං සමාවිතං.

සබ්බස්ස ආනුභාවෙන - තස්ස සබ්බපි පාණීනො,
ගච්ඡන්තා ධම්මරුජස්ස - සද්ධම්මරසසෙවිතො.

විරං නිට්ඨානු සද්ධම්මො - කාලෙ වස්සං විරං පජං,
තපෙපනු දෙවො ධම්මෙන - රුජා රකඛානු මෙදිතින්ති.

පරමිථිසුද්ධසද්ධාබුද්ධිවිජිතපතිමණිනෙන සිලාවාරජ්ජමද්දවාදිගුණ
සමුදයසමුදිතෙන සකසමයසමිත්තරගහනජේඛාසාහනසමන්ත
පඤ්ඤාවෙය්‍යනාතිගමනොගතෙන නිපිට්ඨකපරිග්‍යනාතිපසභෙදෙ සාධා
කපථ සත්ථුසාසනෙ අප්පට්ඨනඤ්ඤාණප්පනාවෙන මහාවෙය්‍යාකරණෙන

කරණසමපතීන් නිතසුබවිනිශ්චයම බුරුලොරවවනලාවණ්ණසුනෙතන
 සුතනබ්බතවාදිනා වාදිවරෙන මහාකවිනා ඡලතිඤ්ඤපටිසමතිද්දප්ප
 හෙදගුණපතිමණ්ඩිතෙ උත්තරිමනුස්සධමෙම සුප්පතිට්ඨිතබ්බද්ධිනං
 ථෙරවංසප්පදිපානං ථෙරානං මහාවිහාරවාසිනං වංසාලභිකාරහුනෙතන
 තිප්පලවිසුද්ධිබ්බද්ධිනං බ්බද්ධිකොසොති ගරුති ගතිතනාමධෙය්‍යෙන
 ථෙරෙන කතා අයං සමග්ගපාසාදිකා නාම විනයසංවණ්ණනා:-

තාව තිට්ඨතු ලොකසමිං - ලොකතිත්ථරණෙසිනං,
 දය්‍යෙනති කුලපුත්තානං - නයං සිලවිසුද්ධියා.

යාව බුද්ධොති නාමමපි - සුද්ධිවිත්තස්ස තාදිනො,
 ලොකමති ලොකජෙට්ඨස්ස - පවත්තති මහෙසිනොති.

පරිවාරධාතූනාං සමත්තා.

සමන්තපාසාදිකා

නාම

විනයත්ථසංවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

INDEX

සමනසාසාදිකාය

විනයට්ඨකථාය

සංවණ්ණිකපදානං අනුක්කමණිකා.

පිට්ඨකා.		පිට්ඨකා.	
අංසවටකො	810	අකාලො ඉමං අත්තාදානං	
අකවානුධමෙමන	614	අදාතුං	949
අකවානුධමෙමන නාම		අකාලො ඛො අචුසො	361
උක්ඛිකොතො අනොසාරිතො	645	අකිඤ්චනං	726
අකතං කමමං	1002	අකිත්තසී	997
අකතකිබ්බිසො	312	අකිත්ති	672
අකතපාපො	312	අකිරියතො	973
අකතමලුකං	888	අකිරියවාදො	83
අකතලුදො	312	අකිරියා	969
අකතාතිරිත්තං	986	අකිලාසුනො ව තෙ	
අකප්පකතො	824	භගවතොතො අගෙසුං	
අකප්පියං	152, 986	සාවකො වෙතසා වෙතො	
අකප්පිය කතං	610	පරිච්ච ඔවදිතුං	127
අකප්පියමංසාති	994	අකුප්පධමෙමා	985
අකමමාසාති	971	අකුප්පන	172
අකමෙමන අපඡ්ඡති	981	අකුසලවිඤ්ඤා	
අකමෙමන වුට්ඨාති	981	අපඡ්ඡති	977, 1025
අකරණං	969	අකුසලවිතොතො වුට්ඨාති	1025
අකරණියං	152	අකුසලමූලාති	980
අකරොතොතො අපඡ්ඡති	975	අකුසලානං	1054
අකාමා පරිවත්ථබ්බං	454	අකුසලානං ධමමානං	84
අකායබිකිත්තෙන	895	අකුසලෙ ධමමෙ	291
අකාලඤ්ඤා	989	අකුසලො ව ගොති විතයෙ	1020
අකාලමෙසො	718	අක්කන්තසා	666
අකාලෙන	950	අක්කමිත්වා පවටොසි	201
අකාලෙන ව වොදෙති	1010	අක්කොවජි මං අවධි මං	854
අකාලෙ වා සාවෙති	1044	අක්කොසකපරිභාසකපුක්කලෙ	
		එකාදස අදිත්තවා	969

පිටිමිකා:		පිටිමිකා:	
අනෙකාසවණ්ණි මව්පි	963	අභිගං	380
අනෙකාසනි	756	අභිගජානං ජුපනති	807
අනෙකාසනති	451	අභිගරුගං කණෙනති	953
අනෙකාසෙනපි	537	අභිගරුගා	889
අනවදස්සා	222	අභිගනිතො	976
අනවනතියා	682	අභිගාරකාසුය	163
අනවමො	442	අභිගාරකාසුපමා	644
අනවරිකාය	448	අභිගුලි උදකෙ භසං	962
අනවාසිතාදීති	200	අභිගුලි චිකිතො	766
අනබ්බං වා නිබ්බිසාමි	266	අභිගුලිපතොදකෙ	636
අනබ්බි දුක්ඛා භවිස්සන්ති	642	අභිගුලියා ජලමානාය	
අනෙකන	448	පුරතො පුරතො ගව්ඡති	416
අබණ්ඩනිමිතතා	1014	අභිගුලියා පතිගණනති	892
අබණ්ඩාති	970	අභිගුලියො දුක්ඛා	
අගණ්ණුපගා	973	- භවිස්සන්ති	642
අගාමකෙ අරඤ්ඤෙ	679, 472	අභිගහති	1022
අගාමකෙ මෙව	785	අවකක්ඛස්සං	897
අගාරං අජ්ඣාචසතා	139	අභිතතකො අපජ්ජති	981
අගාරමා	139	අභිතතකො අපජ්ජති,	
අභිලානස්ස සිසුපඛානඤ්ච		අභිතතකො චුට්ඨාති	1025
පාදුපඛානඤ්ච	899	අභිතතකො චුට්ඨාති	981
අභිලාතො අපජ්ජති	985	අභිතතිකතං	538
අභිලාතො ගිලානසඤ්ඤි	620	අමවාදසිමා	1037
අගොචරෙණ	914	අභිරචුට්ඨිතාය පරිසාය	
අග්ගං	895	යෙන භගවා තෙනුපසඛකම්	139
අග්ගකාරිකං අදුසි	332	අභිරුපසම්පන්නො	142
අග්ගනතරුගො	789	අච්චයදානං	953
අග්ගපිණ්ඩං	902	අච්චගො	547
අග්ගලං භුතනං	836	අච්චගො තෙන සමො ගාච්චි	1001
අග්ගලච්චිපනාය	573	අච්චාවදති	688
අග්ගලගුනති	837	අච්චාවදදං	675
අග්ගලච්චි	893	අච්චස්සන්තං	900
අග්ගලෙ	639	අච්චකඤ්චාපි සාසඛකං	965
අග්ගාසනං	902	අච්චකච්චරං	380
අග්ගිකා	743	අච්චකච්චරෙ අච්චක	
අග්ගිතො වා	813	ච්චරසඤ්ඤි	530
අග්ගිපරිචිතං	560	අච්ඡන්ති	800
අග්ගොදකං	902	අච්ඡවසං	518
අග්ගං පුච්ඡති	508	අච්ඡාදෙය්‍යාමි	484

	පිටිබ්බකා.
අවතීදොන අප්පට්ඨමංසෙන	950
අවතීදො, අප්පතිමංසො	950
අවතීඤ්ඤ	525
අවතීන්තං පටිලභිනි	498
අවතීඤ්ඤ පටිණාමනෙ	962
අවතීන්තවිවරයා	525
අවතීන්තවිවරිකාය	693, 710
අවතීන්තදසදීඝදසානි	841
අවතීයානති	415
අවෙත්වාදකො	364
අප්පිසංඝවද්ධිකා	106
අප්පානනාමං	982
අප්පානනායා	331, 386, 554
	561, 661
අප්පානනාති	706
අප්පානනො	193
අප්පානනො අප්පයානො	348
අප්පානනො පුච්ඡති	562
අප්පානමෙවං අවුසො අවචං	
ජානාමි අප්පයං ප්‍රසංගමි	351
අප්පිනකම්පං	196
අප්ප(ඤ්ඤ)ඤානං හනො	
අප්ප(ඤ්ඤ)ඤානමෙති	485
අප්පතයෙක	115
අප්ප පචාරණං සාමග්ගි	802
අප්ප මෙ උපොසප්ථො	793
අප්ප මෙ පචාරණං	801
අප්පකතං	94
අප්පකතං උපාදින්නරුපෙ	371
අප්පකතං මනසි කරිනි	950
අප්පකතං වා	969
අප්පකතාරුපෙති අප්පකතං	
උපාදින්නරුපෙ	371
අප්පකතාරුපෙ මොවෙති	371
අප්පකතාරුපෙ වෙතෙති,	
උපකකමති, මුච්චති, අප්පතති	
සබ්බාදිකසංයා	372
අප්පකහාසි	726
අප්පකවරති	507

	පිටිබ්බකා.
අප්පකාචාතෙ අප්පාරම්පනො	739
අප්පකාචාතෙ වුච්චති	379
අප්පකාරුමෙ වා අප්පකා	
වසමෙ වා	654
අප්පකාසයපාරිවාසිකං	707
අප්පකපමනං	1007
අප්පකාකාසෙ	691
අප්පකාතරති	1014
අප්පකාතාතෙ	636
අප්පකාතාතෙ අප්පකාතාතෙ	
අප්පතති දුක්ඛං	658
අප්පතං	810
අප්පකලීසාමිවෙන ව	1033
අප්පකං	805
අප්පකං අප්පකපෙති	572, 697
අප්පකං අප්පකපෙති	
අප්පතති දුක්ඛං	326
අප්පකං බතතිකං පසතිනි	
වොදෙති	433
අප්පකං බමමං හණති	587
අප්පකං පරිකාරං	326, 477, 479
	591, 639, 694
අප්පකං පෙතතිකං,	
අප්පකං පිතාමහං	145
අප්පකං හණියාමිති	
අප්පකං හණති	536
අප්පකං හෙසප්පං විඤ්ඤපෙති	633
අප්පකං මඤ්ඤමානො	
අප්පකං 267, 321	
අප්පකං මඤ්ඤමානො	
තං 267, 321	
අප්පකං ව්‍යාකරිංසු	347
අප්පකඤ්ඤා තාහං	1008
අප්පකඤ්ඤා විඤ්ඤපෙති	683
අප්පකඤ්ඤාතරං කුඛිමුලං	144
අප්පකඤ්ඤාතරං හංසයොති	685, 686
අප්පකඤ්ඤාතරයා අප්පකඤ්ඤාතරයා	
වා අප්පකයා පරමසනං	380

පිටිමකා.	පිටිමකා.
අඤ්ඤාතරු භික්ෂුණී 590	අඤ්ඤායං 481
අඤ්ඤාතරු මාරකායිකා 289	අඤ්ඤායං ත්‍රයං 411, 481
අඤ්ඤාතරෙ ඵාසුච්ඡාතෙ 804	අඤ්ඤායං ත්‍රයං
අඤ්ඤාතරෙපි අඤ්ඤාතීපතිය	භණ්ණනං 587
පුබ්බං 735	අඤ්ඤායං පුග්ගලිතෙ 567, 572
අඤ්ඤාතීපතිය 772	අඤ්ඤායං භතතං දෙති
අඤ්ඤානු අනතරුයා 795, 864	න දුපෙති 659
අඤ්ඤානු අට්ටඨිතාය පරිසාය 796	අඤ්ඤායං යානෙන 477
අඤ්ඤානු පඤ්ඤානෙන වා	අඤ්ඤායං වා දුතබ්බං 410
අතිරෙකපඤ්ඤානෙන වා 824	අඤ්ඤායං හරණකං භණ්ණං
අඤ්ඤානු පුග්ගලයං අත්ථාර 824	ථෙය්‍යවිතොයා ආමසති 251
අඤ්ඤානු භික්ෂුසමමුත්තියා 532	අඤ්ඤාතකං 795
අඤ්ඤානු සබ්බසාමග්ගියා 796	අඤ්ඤාතකං ගහපතීං වා 479
අඤ්ඤානු සබ්බසාමියා 824	අඤ්ඤාතකයං ගහපතීයං වා 473
අඤ්ඤානු සබ්බසාන 795	අඤ්ඤාතිකාය අඤ්ඤාතික
අඤ්ඤානු සමයා ඔවදති	සඤ්ඤා 479
අපතති පාවිතතියං 589	අඤ්ඤාතිකාය අඤ්ඤාතික
අඤ්ඤානු සුපිනනනා 369	සඤ්ඤා පුරුණවිවරං
අඤ්ඤානුපි බමමකමමං	ධොවාපෙති 476
කරෙතති 850	අඤ්ඤාතිකාය
අඤ්ඤානුපි විතයා කමමං	වෙමතිකා අඤ්ඤා
අඤ්ඤානුපි සඤ්ඤාසාසනා	තිකාය ඤාතිකසඤ්ඤා 477
කමමං 850	අඤ්ඤානුං 547
අඤ්ඤාත් යථාබ්‍රහ්මං න	අඤ්ඤා වා තාදිසිකා 861
පටිබාහිතබ්බං 954	අඤ්ඤා දුද්ධිකෙන 684
අඤ්ඤාථනතාය 151	අඤ්ඤාන'ඤ්ඤාං පටිවරති
අඤ්ඤාථා යො පච්චෙදයෙ 346	535, 561, 1015
අඤ්ඤාථා සනතං 346	අඤ්ඤානපි ගච්ඡතති 405
අඤ්ඤාදැනිකෙන 684	අඤ්ඤාන ව තිච්චරෙන
අඤ්ඤාභාගියං අධිකරණය 432	ගාමං පටිසනති 458
අඤ්ඤාමඤ්ඤා වචනෙන අඤ්ඤා	අඤ්ඤාති ඔවදියො
මඤ්ඤාට්ටිකාපනෙන ව 442	අනුසාසියො
අඤ්ඤාමඤ්ඤානුලොමනා 800	අට්ටකාරිකා වුච්චති 675
අඤ්ඤාවාදකං රුපෙහු 562	අට්ටකො 333
අඤ්ඤාවාදකෙ විගහසකෙ	අට්ටියමානො 176
පාවිතතියං 562	අට්ටියනති 288
අඤ්ඤාමිතිනො 1025	අට්ටො 412, 675
අඤ්ඤාවාසාකරණවත්තී 359	අට්ටි උපොසථභිකාති 992

පිටිබිකා.		පිටිබිකා.	
අට්ඨකභතතං	938	අට්ඨිමා භික්ඛවෙ මාඨිකා	842
අට්ඨබ්බිකො මුසාවාදො	992, 1032	අට්ඨිකත්තං	650
අට්ඨබ්බුලපරමං	897	අට්ඨිලෝක	953
අට්ඨ දුතෙය්‍යබ්බානි	992	අට්ඨිසබ්බලිකං	361
අට්ඨන්තං පච්චුට්ඨාතබ්බං	992	අට්ඨිව පාරුජිකා	999
අට්ඨන්තං පාරුජිකානං		අට්ඨිකාසියං	830
අඤ්ඤතරං	672	අට්ඨිකුසිං	835
අට්ඨන්තං භික්ඛුණීනං		අට්ඨිපල්ලබ්බං	955
යථා බුබ්ඪං	954	අට්ඨියොගො	898, 919
අට්ඨන්තං මාඨිකානං	460	අට්ඨා මහඥානා	142
අට්ඨිපදෙපි කීලනති	448	අට්ඨාලුහකොදනං ගණනාති	509
අට්ඨ පරමාති	992	අට්ඨුරකං	895
අට්ඨපිතාය	784	අඤ්ඤමතෙතස්ස චජෙජ්ජ	
අට්ඨිමං චජ්ජං පරිපුරෙන්නී		හයදස්සාපි	577
අස්සමණී හොති	674	අණ්ඩභූතාය	87
අට්ඨ මාඨිකා	992, 1015	අණ්ණවං	813
අට්ඨ යාවතතීයකා	992	අභිකාලෝක භාමං	
අට්ඨ ලොකබමා	992	පච්ඡති	740
අට්ඨවාපිකා උපසම්පදා	1033	අභික්කන්තමානුසං	107
අට්ඨස්ස බමෙමස්ස සමමා		අභික්කන්තවර	830
වන්තිතබ්බං	992	අභික්කන්තවර බො	
අට්ඨහමෙහති	894	ගොතම තථාගතා	754
අට්ඨභාකාරෙති කුලාති		අභිගමතිරං උදකස්ස ඥානං	
දුසෙති	992	ආදියන්ති	687
අට්ඨති අසඬාමෙමති	992	අභිබුද්ධකසීමා	1044
අට්ඨානං අනවකාසො	160	අභිණේණ තාරෙසි	289
අට්ඨානිසංසා විනයධරො	992	අභිදිට්ඨියා දිට්ඨිවිපන්නො	739
අට්ඨානිසංසෙ	991, 1032	අභිදිවා පටික්කමති	740
අට්ඨානෙ තභායන්ති	887	අභිපකඛිත්තමජ්ජාති	811
අට්ඨාපදකං කාතුං	837	අභිමහතී සීමා	1044
අට්ඨාරස හෙදකරවජ්ජුති	438	අභියාවකොසි	405
අට්ඨාරස හෙදකරවජ්ජු		අතිරව්ජානකපිකෙන	1011
සමුට්ඨානා	1006	අතිරෙකවිවරං	460, 961
අට්ඨිකභික්ඛුප්පමා	644	අතිරෙකඤ්ඤාසෙ සෙසෙ	
අට්ඨිකානං	727	ගිමහානෙ කත්වා නිවාසෙති	523
අට්ඨිකාති	891	අතිරෙකෙන භොගෙන	834
අට්ඨිව්ජදා	864	අතිවෙදෙති	887
අට්ඨිතා හොති	735	අතිවෙලං	990
අට්ඨිමයං	810	අතිතකරණං	1028

	පිට්ඨකය.
අනෙකිවෙත්	941
අතතකාමපාරිවරියා	343
අතතනා න අසෙබෙන	739
අතතනා පරියොසාපෙති	410
අතතතාව අතතානං	853
අතතනා වා අතතානං	
නානාසංවාසකං කණ්ණති	975
අතතනා වා අතතානං	
සමන්තනිකුබ්බං	790
අතතනා විජ්ජකතං	410
අතතමනො සතිමා චරෙය්‍ය	854
අතතනො අභිකජාතං	890
අතතනො කාමං අතතනො	
හෙතුං අතතනො අභිපජායං	
අතතනො පාරිවරියං	394
අතතනො දුකති	344
අතතනො ධනෙන	481
අතතනො පරිභොගජොය	
දින්නං	953
අතතනො භත්තං	
දුපෙති න දෙති	658
අතතනො භාජනං	228
අතතනො භජනගතං	
වා කණ්ණති මුට්ඨිං වා	
ඡිද්දති	229
අතතනො භාසපරියන්තං	988
අතතනො වා ධනෙන	475
අතතනො වේය්‍යාවච්චකරණං	629
අතතනො සීලකඛණො	
සුගුත්තො ගොති	
සුරකඛණො	646
අතතා ව අනුපතීතො	805
අතතාදුකං ආදානුකාමෙන	949
අතතානං පරිමොවෙණංමි	652
අතතානං වධිනාන (දො)	1028
අතතා පරියාහෙතබ්බො	1012
අතතුද්දසනති	
අතතනො අන්ධං	406
අතතුද්දසිකායො	402

	පිට්ඨකය.
අතතුපනාසිකං	348
අනු මයා ආත්තිපත්තපුරු	603
අනුසා පෙමං වා දෙසො වා	1011
අන්ධං අනුචිතියනෙතන	1011
අන්ධකුසලො	1022
අන්ධතෙන සුරියෙ	1037
අන්ධතෙන සුරියෙ	
සෙනාය වසති	634
අන්ධකඨිනානං වො	820
අන්ධපුරෙකතිරණං	392, 538
අන්ධපුරෙකතිරණං	693
අන්ධසංහිතං	949
අන්ධසංහිතං තපාගතා	
පුච්ඡන්ති	120
අන්ධසංහිතෙන	950
අන්ධසං ධම්මසතං	996
අන්ධපතති තිට්ඨනෙන	
භගවති ආපජ්ජති	977
අන්ධපතති න සමාදියනෙනා	
ආපජ්ජති	975
අන්ධරණං	1016
අන්ධවුසො මං සො	
උපට්ඨානො	483
අත්ථි ආපජ්ජනෙනා දෙසෙති	981
අත්ථිකානං අත්ථිකානං	
මනුසානං	826
අත්ථිකෙති උපකුලකතං මණං	728
අත්ථි බෙවස බ්‍රාහ්මණ	
පරියොසො	82
අත්ථි ව මෙ එතෙ ධම්මා	349
අත්ථි වේථ වෙනනා ලබ්බති	368
අත්ථි තත්ථ පඤ්ඤානති	
-පෙ- කෙනාහතං	958
අත්ථි නාම තාත	144
අත්ථි තෙව සරති	793
අත්ථි භික්ඛවෙ	175
අත්ථි භික්ඛුසමමති	
ආපතතිපරියන්තා	550
අත්ථි මෙ පාපං කම්මං කතං	160

පිටිබ්බිකා.

අනේසා හික්කවෙ වෙතනා	
සා ව බො අබ්බොභාරිකා	368
අනේසා හික්කවෙ	
සොතිතස්ස, සා ව බො	
එකා යෙව ජාති	365
අනේසො හික්කවෙ සමාධි	
සො ව අපරිසුද්ධො	365
අනේසු ජාතෙසු	855
අනේසා හනෙන	515
අනේසා මෙ ආවුසො විවරෙන	485
අනේසා විඤ්ඤපඤ්ඤාය	1012
අථ කො චරති	726
අථ බො	196
අථ බො ආයසමනො	211
අථ බො ආයසමනො	
දබ්බස්ස මලුපුත්තස්ස	
එතද්දොසි යනනුතාහං	
සබ්බස්ස සෙනාසනං	
පඤ්ඤපෙය්‍යං හත්තානි	
ව උද්දිසෙය්‍යං	414
අථ බො ආයසමනො ව.	
විපජස්ස	721
අථ බො ආයසමනො	
සාරිපුත්තස්ස	124
අථ බො ආයසමනො	
සුදින්නස්ස අනුදෙව	
කුකකුචං	149
අථ බො ආයසමා දබ්බො	
මලුපුත්තො -පෙ-	
හත්තානි ව උද්දිසිතුං	415
අථ බො ආයසමා ධනියො	208
අථ බො ආයසමා මහා	
මොක්ඛලානො	122
අථ බො ආයසමා සාරිපුත්තො	
රුහුලකුමාරං පබ්බාපේසි	754
අථ බො ආයසමා සාරිපුත්තො	
උට්ඨායාසනා -පෙ- විරට්ඨිති	
කං	129

පිටිබ්බිකා.

අථ බො උප්පලවණණං	
හික්කුණි	478
අථ බො කොසමිකා	
උපාසනා	855
අථ බො ජීවකො කොමාර	
හවෙවා තං සිවෙය්‍යකං	
දුස්සයුතං ආද්‍යං -පෙ-	
එතද්දොව	830
අථ බො තං	151
අථ බො තා හික්කුණියො	
-පෙ- නිසිදිංසු	576
අථ බො තෙ හික්කු	
හගවතො එතමන්	
ආරෙවෙසුං	548
අථ බො දෙවදත්තො	434
අථ බො හගවා	311
අථ බො හගවා ආයසමනං	
ආනන්දං ආමනෙතෙසි	133
අථ බො හගවා ආයසමනං	
සාරිපුත්තං ආමනෙතෙසි	753
අථ බො හගවා තං ජි.කුට්ඨං	
එතද්දොව	213
අථ බො හගවා -පෙ-	
ආරෙවෙසි	121
අථ බො හගවා -පෙ-	
බාරෙතු	459
අථ බො හගවා නිවාසෙති	135
අථ බො හගවා හික්කු	
ආමනෙතෙසි	343, 722
අථ බො හගවා හික්කු	
ආමනෙතෙසි අයමපි බො	
හික්කවෙ	290
අථ බො හගවා වග්ගුමුදානීරියො	
හික්කු අනෙකපරියායෙන	
විගරහිනා දුබ්බරතාය දුපෙඨා	
සතාය -පෙ- ඉමං සිකාපදං	
උද්දිසෙය්‍යාථ	347
අථ බො හගවා වෙරඤ්ජාය	
යථාහිරන්තං විහරිතො	137

පිටිබිකා.	පිටිබිකා.
අථ ඛො හගවා සකකාහසා	අදිවෙඨි දිට්ඨිසංඝදිනො 347
අවමයෙන නමො සමාබ්මතා	අදිනනං 216, 962, 986
උට්ඨිතිනා 717	අදිනනං ආදිසියාති 212
අථ ඛො මුච්චිඤ්ඤා නාගරජා 718	අදිනනං නාම 216
අථ ඛො මෙත්තියභූමිමජ්ඣා 419	අදිනනං නාම අපට්ඨක 621
අථ ඛො වෙරසෙද්දා	තිතකං වුවච්චි 1028
මුඛමණො තසා රතතියා	අදිනනාදුනෙ තියො 100
අවමයෙන 136	අදුක්ඛමසුඛං 977
අථ ඛො වෙරසෙද්දා	අදුක්ඛමසුඛවෙදනාසමඛිති 977
මුඛමණො මුඛපමුඛං	ආපජ්ඣති 641
තික්ඛසබ්බං 136	අදුට්ඨිලං ආපතති 641
අථ ඛො වෙරසෙද්දා	අදුට්ඨිලං ආපතති
මුඛමණො හගවතො	ආරුචෙති ආපතති
අබ්බාසනං විදිනා 116	දුක්ඛං 550
අථ ඛො වෙරසෙද්දා	අදුට්ඨිලං 972
මුඛමණො යෙන හගවා	අදුට්ඨිලං පතති 943
තෙත්තපසබ්බම 79	අදෙතෙනා ආපජ්ඣති 975
අථ ඛො සාරිපුත්තො	අදෙසනාගාමිනියා 957, 1020
පරිබ්බාජකො 728	අදෙසෙ 514
අථ ඛො සුදින්නසා	අද්දසා ඛො 138
කලඤ්චුත්තසා සභායකා	අද්දසා ඛො ආයසා 499
-පෙ- තුණ්හි අනොසි 141	අද්දසා ඛො ආයසමා උද්භි 369
අථ ඛො සුඤ්ඤාදනො	අද්දසා ඛො ආයසමා 211
සකෙකා 754	ඛනියො 474
අථ ඛො ච 151	අද්දසා ඛො හගවා 899
අථ ච පතිබෙකවෙච	අද්දසා ඛො හගවා 80
මොක්ඛප්පිසා 805	අද්දසා ඛො හගවා 835
අථ ඤෙඤ්ඤා ආවාසිකා භික්ඛු	අද්දසා ඛො හගවා 598
ආගච්ඡති 794	අද්දසා ඛො හගවා 592
අථ චා පන 176	අද්දසා ඛො හගවා 479
අථ සා කඛිඛා චපයනති 715	අද්දසා ඛො හගවා 719
අදුලලවජ්ජා 973	අද්දසා ඛො හගවා 976
අදදමප්පියො 406	අද්දසා ඛො හගවා 967
අදයන්නෙන 1021	අද්දසා ඛො හගවා 670
අදිට්ඨං 728	අද්දසා ඛො හගවා 962
අදිට්ඨං අසුතං	
අපරිසබ්බිතං 435	
අදිට්ඨං දිට්ඨං වෙ 536	
අදිට්ඨසා හොති 428	

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
අධම්ම: ගණනාති	1018	අධිගතො ධො මනාං	720
අධම්ම: ධම්මො	855	අධිවිතො	741
අධම්ම: ධම්මොති දීපෙනති	942	අධිවාපතතිකො	973
අධම්මකම්මෙ	887	අධිධාතිනි	318
අධම්ම කම්මෙ ඥෙ නවකාති	993	අධිධානසා	1016
අධම්මවරණෙන වා	667	අධිධිනං	1037
අධම්මවාදී පුග්ගලො	882	අධිපඤ්ඤාය	741
අධම්මපුද්ගකො	973	අධිමානෙන	347, 357
අධම්මවොදකො	973	අධිමුච්චි	515
අධම්මවොදකො		අධිවනො	271
පරිග්ගහෙනබ්බො	1012	අධිවාසනා	1007
අධම්මවාදී	853	අධිවාසෙතු මෙ භවං	
අධම්මවාදී ඛිත්තඤ්ඤා	883	ගොතමො	136
අධම්මකාති දුතාති	993	අධිවාසෙතු මෙ භවං	
අධම්මියමානෙ	853	ගොතමො වෙරඤ්ඤායං	
අධම්මෙන ගණනනති	883	වසායාසං සද්ධිං භික්ඛු	
අධම්මෙන වග්ගං	788	සංඛ්‍යාත	115
අධම්මෙන වග්ගකම්මං		අධිවාසෙසි	144
කරුණෙන	850	අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හි	
අධම්මෙන වග්ගං සමාරණ		භාවෙන	116
කම්මං	801	අධිසීලසික්ඛා	173
අධම්මෙන පුප්පකම්මති	882	අධිසීලෙ	741
අධම්මෙන සමිග්ගං		අධිසීලෙ සීලවිපනෙනා	739, 979
සමාරණකම්මං	801	අධොගාමිතිං	593
අධිකරණං	989, 1031	අධොජාණුමණ්ඩලං	392, 671
අධිකරණං නාම		අධොනාති විචජ්ජිය	1035
වත්තාරි අධිකරණාති	681	අනගාරියං සබ්බජේයං	139
අධිකරණජාතානං	652	අනග්ගාති වෙච ගඤ්ඤාති	
අධිකරණාතිරොධං න		ජායනති	886
ජාතාති	989	අනභගණෙ	102
අධිකරණාතිරොධගාමිතිං		අනච්චිකම්මවරෙ	530
සට්ඨපදං න ජාතාති	989	අනච්චරියා	721
අධිකරණසමථා	669	අනජ්ඣාපතති	969
අධිකරණසමුච්චානං න		අනජ්ඣාපනෙනා වා කොති	772
ජාතාති	1019	අනජ්ඣාධා	789
අධිකරණසමුදයො	989	අනඤ්ඤාථා	997
අධිකරණසා මූලං	989	අනඤ්ඤාථාගාමි.	726
අධිකරණාති	968	අනඤ්ඤානෙයං	726

	පිටිමකා.
අනුක්‍රමය ගණයන් ෪෫	680
අනෙක් කට්ඨකයකදී	463
අනෙක් කට්ඨකයකදී	580
අනෙක් කට්ඨකයකදී	610
අනෙක් කට්ඨකයකදී	966
අනෙක් කට්ඨකයකදී	992
අනෙක් කට්ඨකයකදී	420
අනෙක් කට්ඨකයකදී	961
අනෙක් කට්ඨකයකදී	853
අනෙක් කට්ඨකයකදී	1008
අනෙක් කට්ඨකයකදී	120
අනෙක් කට්ඨකයකදී	756, 1022
අනෙක් කට්ඨකයකදී	859
අනෙක් කට්ඨකයකදී	347
අනෙක් කට්ඨකයකදී	985
අනෙක් කට්ඨකයකදී	460
අනෙක් කට්ඨකයකදී	152
අනෙක් කට්ඨකයකදී	635
අනෙක් කට්ඨකයකදී	962
අනෙක් කට්ඨකයකදී	152
අනෙක් කට්ඨකයකදී	681
අනෙක් කට්ඨකයකදී	857
අනෙක් කට්ඨකයකදී	1034
අනෙක් කට්ඨකයකදී	855
අනෙක් කට්ඨකයකදී	943, 972, 1031, 1037
අනෙක් කට්ඨකයකදී	972
අනෙක් කට්ඨකයකදී	595
අනෙක් කට්ඨකයකදී	193
අනෙක් කට්ඨකයකදී	357
අනෙක් කට්ඨකයකදී	4෦3
අනෙක් කට්ඨකයකදී	522

	පිටිමකා.
අනුක්‍රමය	852
අනුක්‍රමය	677, 858
අනුක්‍රමය	455
අනුක්‍රමය	83
අනුක්‍රමය	348
අනුක්‍රමය	333
අනුක්‍රමය	160, 176, 367
අනුක්‍රමය	420
අනුක්‍රමය	536
අනුක්‍රමය	395, 670
අනුක්‍රමය	209
අනුක්‍රමය	972
අනුක්‍රමය	943
අනුක්‍රමය	969
අනුක්‍රමය	1012
අනුක්‍රමය	339, 636
අනුක්‍රමය	729
අනුක්‍රමය	976
අනුක්‍රමය	950
අනුක්‍රමය	631
අනුක්‍රමය	441, 443, 612
අනුක්‍රමය	561
අනුක්‍රමය	943
අනුක්‍රමය	1014
අනුක්‍රමය	271, 554
අනුක්‍රමය	975
අනුක්‍රමය	174
අනුක්‍රමය	1011
අනුක්‍රමය	855
අනුක්‍රමය	972
අනුක්‍රමය	595
අනුක්‍රමය	193
අනුක්‍රමය	357
අනුක්‍රමය	4෦3
අනුක්‍රමය	522

	පිටිබ්බකා.
අනාපතති අටුට්ඨිකාය පරිසංය 708	
අනාපතති අසඤ්චිච්ච 331, 72	
අනාපතති ආදිකමමිකය 386,	
392, 394	
අනාපතති ඉමං ජාන 559	
අනාපතති ඉමං ජානාහි 553	
අනාපතති උභතච්ඡිච්චයං.	
පරිපුණ්ණසංඤ්ඤා 642, 643	
අනාපතති චිචරං සිඛෙඛතුං 529	
අනාපතති ඡබ්බකයාති කරොති 495	
අනාපතති ඤාතකානං 484	
අනාපතති තථාසඤ්ඤා	
වොදෙති වා වොදපෙති වා 434	
අනාපතති තිරියං තරණංය 593	
අනාපතති භික්ඛවෙ	
අසාදියන්තියා 196	
අනාපතති භික්ඛවෙ	
ගොපකය්‍යා දුනෙ 280	
අනාපතති භික්ඛවෙ	
පරිභොගන්තංය 279	
අනාපතති භික්ඛවෙ	
පසාදහඤ්ඤා 359	
අනාපතති භික්ඛු	
චිත්තප්පාදෙ 271	
අනාපතති භික්ඛු	
තිරුත්තිපථෙ 271	
අනාපතති භික්ඛු	
පාරජිකය්‍යා 275, 277, 279	
අනාපතතියා දිට්ඨිං.	
ආවිකරෙති 1020	
අනාපතති යාවකාලිකං 618	
අනාපතති ලෙනෙ 411	
අනාපතති විඤ්ඤානං	
පුරිසවිග්ගෙන 547	
අනාපතති සබ්බකං වා	
වෙතියකං වා ගිලානකං වා	
කරණීයෙන ගව්ඡනො	
උමට්ඨතකය්‍යා ආදි	
කමමිකය්‍යා 400	

	පිටිබ්බකා.
අනාපතති සමයෙ 598	
අනාපතති සසඤ්ඤාය්‍යා 269	
අනාපතති සුපිනනෙතන	
204, 377	
අනාපුච්ඡා 706	
අනාපුච්ඡා වා ගව්ඡන්තං 368	
අනාමන්තවාරො 820, 985	
අනාමාසදුක්ඛං 225	
අනාලපනෙතා 1036	
අනාරොචනා 866	
අනාලොකෙ 691	
අනාවාසො 864	
අනාවිලො 795	
අනාසිකා 974	
අනාගට්ඨෙ 664	
අනික්ඛන්තරජකෙ 653	
අනිච්චානුපය්‍යසි 310	
අනිමිත්තං කතං 501	
අනිමිත්තං 391, 1044	
අනිමිත්තාසි 390	
අනියතා දුතිසිකා 962	
අනියතා පඝමිකා 962	
අනියතො 973, 1000	
අනිකොති පටුට්ඨති 1000	
අනිකුජිකා 700	
අනිකුජිකා පරිභුඤ්ඤා	
ආපතති දුක්ඛංය්‍යා 472	
අනිකුට්ඨං 216	
අනිහතරතනකෙ 654	
අනිලකං 122	
අනිහතං කමමං 1002	
අනුකමපං උපාදාය 735	
අනුකමපා 207	
අනුකමපිතා 960	
අනුකම්පනකො 974	
අනුකම්පො 834	
අනුග්ගහෙතබ්බං 791	
අනුචාරිතකතං 610	
අනුජානාමි භික්ඛවෙ 820, 876	

	පිටිඛිකා.
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
අට්ඨ පානානි	817
අනුජානාමි භික්ඛවෙ අට්ඨ	
භඤ්ඤානි සමන්තාගතං	576
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
අනුකේප පදිනෙත	834
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
ආගමේන්තානං අකාමා	
භාගං දාතුං	830
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
ආවරියං	735
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
ඉමෙසං පඤ්ඤානං	478
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
ඉමෙති නීති සරණගම	
නෙති පබ්බජ්ජං	
උපසම්පදං	724
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
ඉමෙති නීති සරණගම	
නෙති සාමණේර	
පබ්බජ්ජං	725
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
උපජ්ඣායං	729
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
කොපවං	830
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
තාවකාලිකං භරිතුං	283
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
තුමෙතවදානි තාසු	
තාසු දිසාසු තෙසු තෙසු	
ජතපදෙසු පබ්බාජෙට්ඨ	722
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
තෙලපාකං	810
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
දසභඤ්ඤානි සමන්තාගතං	
සාමණේරං නාමෙකං	757
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
පඤ්ඤානං	816

	පිටිඛිකා.
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
භික්ඛුනි භික්ඛුණියො	
උපසම්පාදෙතුං	952
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
රුජ්ඣං අනුචතතිතුං	797
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
ව්‍යතේතන භික්ඛුනා	735
අනුජානාමි භික්ඛවෙ	
ව්‍යතේතන භික්ඛුනා	
පටිබලෙන දසවස්සෙත	
වා අතිරේක දසවස්සෙත	
වා උපසම්පාදෙතුං	
නිසස්සං දාතුං	738
අනුජානාමි භික්ඛවෙ සාදිතුං	955
අනුඤ්ඤානා	978
අනුඤ්ඤානාච්ඡෙදා	496
අනුඤ්ඤානාසි පත	
සං සුදිනන මාතාපිතුති	
-පප- පබ්බජ්ජාය	140
අනුට්ඨිතාය	995
අනුත්තරං සම්මාසම්මාදිං	
අභිසම්මුඤ්ඤා	87
අනුත්තරෙ උපට්ඨසම්මාදෙ	728
අනුත්තරෙ	73
අනුත්තරෙ පුරිසදමම	
සාරපි	74
අනුද්දායං	207
අනුද්දිට්ඨං පාඨමොක්ඛං	125
අනුද්ධායිතං පටිජානාති	803
අනුද්ධායෙතෙබ්බං	859
අනුද්ධායෙතනි	651
අනුද්ධායෙතා	421
අනුපබ්බජ්ජ සෙය්‍යං	
කප්පෙනති	570
අනුපගමම සොරෙය්‍යං	
-පප- වෙසාලියං	
විහරති මහාවතෙ	
කුට්ඨාසාරසාලායං	137
අනුපජ්ඣායකං	765

	පිටිවිකා.
අනුපජ්ඣායකා	729
අනුපතීචා, අනුපතීචා	361
අනුපදං නාම පාවෙකකං පටිච්ඡෙදනා ඵකතො මසාපෙනති	540
අනුපධිකං	726
අනුපරිවෙණීයං	782
අනුපසම්පන්නං කායෙන කායං	636
අනුපසම්පන්නං සබ්බසන සමමතං වා අසමමතං වා	563
අනුපසම්පන්නං සුඤ්ඤාපෙති තස්ස පට්ටිච්ඡාධො	565
අනුපසම්පන්නං සමමතං වා අසමමතං වා	590
අනුපසම්පන්නං ආණාපෙති	688
අනුපසම්පන්නං උජ්ඣාපෙති වා බිග්ගි වා	563
අනුපසම්පන්නස්ස	650, 651
අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨිලං වා අදුට්ඨිලං වා අජ්ඣාමාරං	550, 641
අනුපසම්පන්නෙ නිපන්නෙ තිකත්ථ නිපජ්ජති	543
අනුපසම්පන්නො න උපසම්පාදෙතබ්බො උපසම්පන්නො නායෙනබ්බො	758
අනුපහව	726
අනුපාදනාය	150
අනුපාද පරිතිබ්බාණ්ණාය	1013
අනුපාදය ආසවෙති විත්තානී විමුවිසුං	127
අනුපුබ්බන වාරිකං වරමානො යෙන කපිල වත්ථ -පෙ- දායජ්ජං මෙ සමණ දෙති	753
අනුපොසථෙ	796

	පිටිවිකා.
අනුපොසථෙ උපොසථං කරෙති	1041
අනුපාඤ්ඤානති	989
අනුපාත්තා	725
අනුපාත්තපඤ්ඤානති	959
අනුබලපාදනං	884
අනුබ්බසුත්තං නාම රූපං අනිච්ඡතති වුච්චමානො වෙදනා අනිච්ඡතී සඤ්ඤා නිව්ඤ්ඤා	540
අනුභාගං	903
අනුයුඤ්ජාති	479
අනුයුඤ්ජයමානා	479
අනුයුඤ්ජයමානො	759, 803
අනුයුත්තා	634
අනුයුත්තා විහරන්ති	288
අනුයුත්තා විහරෙය්සාම	160
අනුයොගවත්තං	1014
අනුයුත්තං	855
අනුලපනා අනුභණ්ණා	884
අනුලපනාධිපායස්ස	357
අනුලපනාධිපායො අහං	359
අනුලොමවිලොමං	714
අනුලොමිකං	1008
අනුලොමො	1008
අනුචත්තනා	440
අනුවදනා	884
අනුවදනති	882
අනුවාතං පරිභණ්ඩං	837
අනුවාතකරණමත්තෙන	823
අනුවාදතිදනං	1005
අනුවාදමූලං	859
අනුවාදමූලාති	970
අනුවාදො	862
අනුවිජ්ජකෙන	1009
අනුවිජ්ජකෙන ඵවං පටිපජ්ජතබ්බං	1010

	පිටිබිකා.
අනුච්චිතං	836
අනුසංකූලයමානෝ	211
අනුසංකීර්ණං	1008
අනුසංකීර්ණපථං	989
අනුසංකීර්ණපථං	
න ජානාති	1010
අනුසංකීර්ණපථං	884
අනුසංකීර්ණං භාෂෙති	1042
අනුසංකීර්ණං	1023
අනුසංකීර්ණං	
පුරෙකකාරය	392, 693
අනුසංකීර්ණපුරෙකකාරය	539
අනුසංකීර්ණං	103
අනෙකංකිකතං පදං	1000
අනෙකපරිශායෙන	154, 150
අනෙකපරිශායෙන අනුසංකීර්ණං	
කථං කපෙති	285
අනෙකපිතිතං	103
අනෙකපිතිතා පාපනා	
අනුසංකීර්ණං	83
අනෙකාකාරවේදනා	288
අනෙකෙපි සංවිධානපදං	103
අනෙකාකාරකතනති	
අනුසංකීර්ණං	710
අනෙකාකාරකතමං කාරෙණි	1019
අනෙකාකාරෙ ව පුළුන්තා	967
අනෙකාදිසං	710, 595
අනෙකාදිසං ආවිකතති	676
අනෙකාවටො	586
අනෙකාවටො	
අතිකතාමේනතිථං	692
අනතතා	722
අනතලීකවරෙ	722
අනතග්‍රාහිකා දිප්ති	994
අනතමසො	181
අනතමසො උපපලපත්ත	
මත්තමපි මුත්තකරණං	
පවෙසෙති	687
අනතමසො තඬිණිකායපි	396

	පිටිබිකා.
අනතමසො කුසංගතපි	
පිටති	635
අනතමසො තීරවන්ත	
ගතායපි පාර්ථිකෝ	
ගොති අසංවාසො	169
අනතරං	469
අනතරසරං පවිච්ඡාය	658
අනතරසරෙ තිකතිපිකුං	531
අනතරධිකාසු	836
අනතරධානෙන	126
අනතරධානෙසු	127
අනතරගොගිකා	222
අනතරවාසකං දන්වා අගමාසි	478
අනතරවාසකො තෙමියති	679
අනතරං	407
අනතරං අගොසි	697
අනතරකථා	697
අනතරපත්ති	97
අනතර පිටියෙතිපි	688
අනතරමග්‍රෙහ පුපසනං	1003
අනතරමුත්තකෙ	903
අනතරසිකා	643, 972, 994
අනතරසිකො	773
අනතරයෙ	698
අනතරුරං	633, 656
අනතිමං	478
අනතිමමණ්ඩලං	133
අනත ආදිසිකා	494
අනතවාසිකං පවිකතමි	180
අනතවාසිකා ආවර්ගෙසු	
න සමා වත්තනති	735
අනතවාසි	654
අනතවාසි විමංසිකා	
බිතිකා පව්වාහරති	400
අනතා	984
අනතා ආපජ්ජති නො	
බිති	979, 984
අනතාකොට්ඨාගාරිකා	515
අනතාගාමෙ වත්තමි	470

	පිටිබිකා.
අනෙතා වෙව් බිහි ව	984
අනෙතාජායාය	472
අනෙතාජාතනො	261
අනෙතාජාතො	747
අනෙතාදසාසං අධිවෙඨති	
විකපෙපති	467
අනෙතා රටෙඨි තථා බිහි	967
අනෙතාවස්සං විතතාගාරං	967
අනෙතා වා බිහි වා	859
අනෙතා වුත්ථං	816
අනෙතා සිංවෙශෙනි	
බඳ්ධං භොති	565
අනෙතා සිමායං ආපජ්ජති	984
අනෙතාසිමායසෙට්ඨව	
ආපජ්ජති බිහිසිමායසෙට්ඨව	979
අනිකාරෙ	113
අනෙතා	776
අනිකරං නාම රූපං	
අතිව්චන්ති වුච්චමානො	
රූතති ඔපාතෙති	540
අනිඤ්ඤාසං	580, 650
අනිඤ්ඤාසං සහජ්ඣි ඥෙ	965
අපකතස්ස	1021
අපකාසනති	944
අපගතකාලනො	133
අපගතා ඉමෙ සාමඤ්ඤ	212
අපගබ්බො	85
අපවයො	155
අපවිතො	314
අපඤ්ඤත්තං	943
අපඤ්ඤත්තං සාවකානං	
සික්ඛාපදං	125
අපටිග්ගතිතකතං	610
අපටිවෙකිත්ති	812
අපත්තකං - පෙ - හත්ථෙසු	
පිණ්ඩාය වරති	765
අපනාමෙතො උපජ්ඣායො	
සාතිසාරෙ භොති	734
අපතිධෙ ව ජීවිතසෙට්ඨ	963

	පිටිබිකා.
අපමාරෙ	639
අපයසාති	682
අපරජ්ජගතාය	796
අපරජ්ජගතාය පචාරණාය	
ආයතිං වස්සාවාසත්ථාය	
අනතරුමුත්තනො	
ගාගෙනබ්බො	903
අපරඤ්ඤං විරඤ්ඤං බලිතං	1001
අපරනතං විඤ්ඤපෙති	689
අපරනතනිසසිතා	408
අපරස්ස භාගං දෙති	275
අපරපතති	973
අපරමට්ඨාති	971
අපරිකිත්තස්ස උපමාරෙ	654
අපරිකිත්තස්ස ගාමස්ස	
උපමාරං	678
අපරිකිත්තස්ස ගාමස්ස	
සරූපමාරෙ සිතස්ස	
මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස	
ලෙඩ්ධුපාතො	215
අපරිකිත්තො	470, 471
අපරිව්චන්තං	216
අපරිපුරෙ	976
අපරිභොගං වා කරෙති	231
අපරිසඛිතිතං	420, 435
අපරෙත සමයෙන	347
අපලාලෙනති	757
අපලොකනකමමං	884, 1039
අපලොකනකමමං ඉමාති	
පඤ්ඤා ආනාති ගච්ඡති	1051
අපලොකනකමමං පඤ්ඤා	
ආනාති ගච්ඡති	1045
අපලොකෙස්සාමි	135
අපසකක තාව හගිති	658
අපසකකනති	595
අපස්සෙතෙ සත්ථං වා	328
අපගතකාලනො	133
අපාරූතා භොති	893
අපාසාදිකා	990

පිටිමකා.		පිටිමකා.	
අපාභං තෙ න ජානාමි	406	අප්පඨිසායා	539
අපි	86	අප්පඨිසෙයා	969
අපි ව අයසමනනානං		අප්පතෙත	347
සද්ධාය දෙසෙමි තං		අප්පතෙතා නිසාරණං	
දුක්ඛං	955	තඤ්ච සමෙසා නිසාරෙති	
අපි ව පටිගච්චෙව මයා		සුභිසාරිතො	851
සදුතො	828	අප්පදකම්මයානි	
අපි ව යො දෙය්‍යධම්මො		අනුසාසනිං	442
සො න දිනෙතා	135	අප්පදීපෙ	691
අපිනාය්‍යා	675	අප්පනිගෙසාසං	727
අපි මය්‍යා එවං භොති	483	අප්පපාසාණාදි	550
අපිසුසු භික්ඛු පකතා	858	අප්පපුඤ්ඤා	160
අපුඤ්ඤං පසුතං	289	අප්පමජ්ජනො	587
අපුච්චා	331	අප්පමතකම්මසාරකෙත	939
අප්පඨිතො	420	අප්පමතකසා	106
අභාකුටිතා	449	අප්පමාණිකායො	402
අපායං	110	අප්පමාදෙ අගාරවො	969
අපුත්තකතාය	729	අප්පමාරණංය පමාරෙති	1041
අපෙකඛවති	670	අප්පසද්දං	727
අපෙකඛවා	379	අප්පසද්දො අත්තකරෙ	662
අපෙකඛවා පටිබ්භවිතො	390	අප්පසත්තානං වා	
අපෙති	668	පසාදය	151, 157
අප්පකඤ්ච තෙසං අභොසි		අප්පසුතො	739, 749
-පෙ- වෙදලං	125	අප්පහරිතෙ කතො	668
අප්පකතඤ්ඤානො	636	අප්පහරිතෙ ධීනෙත	574
අප්පකිණ්ණං	727	අපිච්ඡා ව සනතු චො, ව	154
අප්පග්ගං	484	අපටිතං	529
අප්පඤ්ඤාතං භොති	898	අපෙච නාම	863
අප්පඤ්ඤාතෙතන	637	අපෙච නාමි නං ඉමමො	
අප්පඤ්ඤාතෙත පඤ්ඤාතං	1054	මුහම්මරියමො වාචෙය්‍යං	426
අප්පඤ්ඤාතෙත සිකඛාපදෙ	147	අපෙපාසුකකතාය	726
අප්පඤ්ඤායො	796	අබලබලො විශ	449
අප්පටිකෙකාසනා	1007	අබිජං	812
අප්පටිකෙඛා	1014	අබ්බතතරපරිභොගො	976
අප්පටිච්ඡන්තාය		අබ්බතතරිමෙත මානෙත	407
ජාරතං මානතං	867	අබ්බාසාතං	408
අප්පටිච්ඡතතභොති	970	අබ්බාචිකඛනාති	998
අප්පණිතිතො	352	අබ්බුය්‍යාඤ්ඤි	149
අප්පඨිරූපං	152	අබ්බුතමකංසු	395

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
අබ්බුමෙව	891	අභිප්පමොදයං විතතං	310
අබ්බුය්‍යානො	634	අභිභුග්‍ය සබ්බාති	
අබ්බුස්‍යහනනා	884	පරිසස්සයාති	854
අබ්බතබ්බො	454, 869	අභිමඛලසමානා	455
අබ්බතෙන ය.වජ්චං	749	අභිරතො අහං ආවුසො	
අබ්බාකතවිතෙතා වුට්ඨාති	1025	පරමාය අභිරතියා	359
අබ්බාපජ්ඣං	719	අභිරුපා	206
අභබ්බාපතතිකා	973	අභිවාදනං	954
අභබ්බො බො ආවුසො		අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං	860
මාදිසො	359	අභිවාදනාරතො වෙව	
අභයං රුජකුමාරං		පච්චුට්ඨානාරතො	984
අනාපුච්ඡා	827	අභිවාදනාරතා නො	
අභයුචර	745	පච්චුට්ඨානාරතා	983
අභාකුටිකා උත්තානමුඛා		අභිවාදෙති	80
පුබ්බහාසිනො	449	අභිවිඤ්ඤපෙති	147
අභාසිතං අලපිතං		අභිවිතරිත්වා	312, 368
තථාගතෙන	943	අභිවිතයෙ	739
අභිකක්‍යනං හො ගොතම		අභිසඛාරිකං	416
අභිකක්‍යනං හො ගොතම	112	අභිසපා	826
අභිකක්‍යනෙන	448	අභිසපෙය්‍ය	692
අභිකක්‍යමනනං වා අභිකක්‍යමති	840	අභිසමෙතාවිති	56
අභිකක්‍යමනියං	727	අභිසමුද්දො	87
අභිකක්‍යකාචාසෙන ව	967	අභිසස්‍යනකායො	811
අභිකක්‍යකෙ ආචාසෙ	580	අභිහට්ඨං	482
අභිකක්‍යකො ආචාසො	864	අභිහට්ඨං පචාරෙය්‍ය	612
අභිජ්චතිකස්‍ය	806	අභිහරති	604, 608
අභිද්දඤ	47	අභිහරිංසු	142
අභිද්දඤා සකාසකුමර	940	අභුත්තාවිතා කතං	610
අභිණ්හාපතතිකො	973	අභුතං ඉදං අත්තාදුතං	949
අභිධමෙව	739	අහොගෙන	514
අභිතින්තාමෙසිං	103	අමග්ගෙන අමග්ගං	193
අභිතිසිද්ධි වා අභිතිපජ්ජති		අමග්ගෙන මග්ගං	193
වා	571	අමජ්ජං අරිට්ඨං	635
අභිතිසිද්ධං	808	අමජ්ජඤ්ච හොති	
අභිතිසිද්දෙය්‍ය	692	මජ්ජවණ්ණං	
අභිනෙත සරිථෙර	271	මජ්ජගනිං	
අභිනිග්ගණ්ණකාය	381	මජ්ජරසං	635
අභිජ්ජප්පිකාය	381	අමනාපගති	330
		අමනාපං	330

පිටස්ථිතා.	පිටස්ථිතා.
අමනාපරසා	අයං පුග්ගලො පඤ්ඤායති,
අමනාපසදා	න වන්ත් 803
අමනුස්සගතිතවන්ත්	අයං හික්ඛවෙ පඨමො
අමනුස්සො	මහාවොරො 344
අමුතං	අයමපි බො හික්ඛවෙ 291
අමුත්ථ උප්පාදිං	අයමපි ධම්මො සාරණීයො 970
අමුත්තාසිං	අයං මඤ්ඤා 416
අමුලඅඤ්ඤාභාගියා	අයං විචාදො නො
අමුලකං අග්ගභෙසි	අභිකරණං 1007
අමුලකෙන අමුග්ගවරියෙන	අයං චුළුවති උපාලි
අනුඤ්ඤාසෙති	සඤ්ඤාසමග්ගි අත්ථා
අමුලකෙන පාරුජිකෙන	පෙතා ව්‍යඤ්ඤානුපෙතා 855
අමුලාමුලං ගතත්වා	අගසො 672
අමුලිකාය සිලවිපතතියා	අග්ගවොසාටිකතාති 620
අමුලිකාය සිලවිපතතියා පාති	අග්ගස්ස විහාරං කාරපෙස්සාමි 412
මොක්ඛං ධම්මං අකතාය 949	අග්ගා 620
අමුලාමුලිකාය 1004	අග්ගානං වාහසා 653
අමබ්බොරකා	අග්ගාය දමිති 683
අමබ්බපානං	අග්ගො උදයි තඤ්ඤාණිකං 396
අමම තාත	අරඤ්ඤං 241
අමහාකං	අරඤ්ඤං නාම ධම්මං
අමහාකං අග්ග පුතෙන	ගාමඤ්ඤා ගාමුප්පාරඤ්ඤා 216
ධම්මො අභිසම්මො	අරඤ්ඤං නාම යං
අමහාකං ආපුස්සො දබ්බ	මනුස්සානං පරිග්ගහිතං
ගිජ්ඣකුටෙ 416	ගොති තං අරඤ්ඤං 247
අමහාකං ධම්මො	අරඤ්ඤාගතො වා 293
අමහාකම්මෙතං ධම්මං	අරඤ්ඤාගතො වා
අයං අග්ගො මහාවොරො	සුඤ්ඤාගාරගතො වා 292
අයං ඉමස්මිං අත්ථ	අරඤ්ඤා විහරති 317, 617
අභිපෙපනො හික්ඛු	අරණිකෙ 656
අයං බො බ්‍රාහ්මණ පරියායො 83	අරසරුපො ගො ගොතමො 82
අයං බො බ්‍රාහ්මණ තතියා	අරහං 69
අභිතිබ්බිදා අගොසි	අරහතා සමමා සමුද්ධො 958
අයං බො මෙ බ්‍රාහ්මණ	අරහොපෙක්ඛා
පඨමා අභිතිබ්බිදා අගොසි	අඤ්ඤාචිතිතා 691
කුකකුට්ඨිකපකස්සො	අරහො අරහොසඤ්ඤා රහො
අභිතිබ්බිදා 106	රහොසඤ්ඤා 323
අයං බො සාරිපුත්ත ගෙතු	අරහො රහොසඤ්ඤා 323
අයං බමස්ස කාලො	අරියකොත 182

	පිටිවිකාර.
අරියමග්ගං අපරජකිති	
විතතසමමාගතවර්තනං	1001
අරියං	971
අරියානං උපවාදකා	108
අරියො වා තුණ්හිභාෂවා	
නාතිමිඤ්ඤිතබ්බො	1011
අරුණග්ගෙ අපජ්ජති	975
අරුණග්ගෙ තිස්සො	1026
අරුපියෙ රුපියසඤ්ඤි	506
අරුපියෙ රුපියසඤ්ඤි	
රුපියං වෙනාපෙති	505
අරුගො හවිස්සාමි	392
අරුපිතෙ අඤ්ඤවාදකෙ	562
අරුපිතෙ විහෙසකෙ	562
අලං	123, 178
අලං කමමතියෙ	455
අලං කාතුං	670
අලංකාරං ගතිවාසිතං	967
අලං ගොතමි මා තෙ	
රුච්චි	951
අලං දෙව	828
අලං දෙවදත්ත	434
අලං පනාමෙතුං	734
අලං පමෙතුං	856
අලං භික්ඛු මා හණ්ඩනං	980
අලං මොග්ගලාන	123
අලං සංවිධාතුං	670
අලං හි තෙ අච්ඡෙසො	
සුද්දිනන කුකකුචවාය	150
අලකිකා	160
අලව්ණෙනා	766
අලජ්ජං තික්කඛ්ඞති වා	572
අලජ්ජනො ඉමෙ සමණො	
සකප්පකතියා	212
අලජ්ජනො පාපතික්ඛු	442
අලජ්ජය්‍ය ව බාලය්‍ය ව	976
අලජ්ජ	883
අලජ්ජ ව හොති බාලො ව	
අදකතතෙනා ව	979

	පිටිවිකාර.
අලජ්ජනං නිස්සංය	
වසනති	770
අලත්ථෙව සුද්දිනෙනා	
කලඤ්ඤ පුතෙනා හගවතො	
සනතිකෙ පබ්බජ්ජං අලත්ථ	
උපසම්පදං	141
අලත්තාව සොකාවස්සං	964
අලබ්භමානංය සාමග්ගියා	
අනාපතති සමමාගෙ	
සංවාසෙ	772
අලමත්තතර	857
අලමරියඤ්ඤාදස්සනං	348
අලමෙතං සබ්බං	604
අලමෙතං සබ්බනති	
අච්ඡින්නං	610
අලමෙව දතුං	813
අලාභාය	1022
අලාභාය පරිසක්කති	756
අලාභා වත මෙ	149, 289
අලොභිතා	391
අලොභි පාදෙති	921
අවග්ගාකාරකං	664
අවවාති	741
අවජාතිත්වා පටිජානාති	535,
	1015
අවඤ්ඤානං	538
අවණණං කතතුකාමො	
අයසං කතතුකාමො	563
අවණණං හඤ්ඤාමානෙ	741
අවණණං	672
අවජ්ඣිප්පග්ගලා	995
අවජ්ඣියො	952
අවරුද්ධා ගොනති	639
අවලිත්තා	406
අවසෙසං බාදනීයං නාම	613,
	617
අවසෙසානං අනතමසො	
පාරිවාසිකාදිනමපි	867
අවය්‍යිකසබ්බකුතෙ	564

	පිටිඛණ්ඩකා.
අවසාන	670, 673
අවහරිතා	214
අවහරෙය්‍ය	217
අවහරකො පතිගණනාති	267
අවාසාය	756, 1022
අවිකපානා	985
අවිජ්ජා	106, 110, 111
අවිජ්ජාණධිකොසං	
පදලෙඤා	87
අවිජ්ජාගතාය පජාය	87
අවිජ්ජාපච්චයා	
සංඛාර	714, 715
අවිජ්ජාය කේව අසෙස	
විරුගතිරෙධා සංඛාර	
තිරෙධො	714, 715
අවිඤ්ඤානං	536
අවිඤ්ඤායා සාවෙති	183
අවිතක්කං අවිචාරං	95
අවිදිතං	986
අවිතයො	943
අවිනිවර්තං	1003
අවිනිපාතධම්මො	133
අවිපාටිසාරෙ	1013
අවිපාටිසංසමමුතිං දාතුං	469
අවිරුළුති භවනති තෙ	999
අවිජුතෙත	463
අවිචදමානා, වසං	
වසිමහ	820
අවිචදමානො	438
අවිසංජ්ඣිතෙ විසංජ්ඣිත	
සංඤ්ඤි	913
අවිසෙසා	207
අවිචිතිරයං පනෙතා	941
අවුත්තං අපසකාසෙතෙනන	2012
අවුත්තා, ධොවති	477
අවුපසනතං	1003
අවෙකක්ඛිතාවාරෙ	855
අවෙදි	716
අවෙතාසකුටියා	572

	පිටිඛණ්ඩකා.
අවොච	80
අව්‍යතනා	735
අව්‍යාකතවිතෙතා	
ආපජ්ජති	977
අව්‍යාපෙය්‍යං	797
අසංවරෙ	960
අසංවාසො	186
අසංවිතිතා	804
අසංකච්චිතා ආපනති	967
අසංකමනීයා	807
අසංකොතෙන	782
අසංකාපුත්තියොති	
මං ධාරෙති	181
අසච්ඡිකතෙ	347
අසඤ්චිච්ච	331, 385, 553,
	560, 661, 668
අසඤ්ඤානා	347
අසති අනන්තරෙය	698
අසතියා	386, 553, 560, 661
අසඤ්චිමං	153
අසඤ්චිමා	991
අසඤ්චිමො	183, 673
අසඤ්චා	739
අසනං පඤ්ඤායති	604
අසනතං අභුතං	
අසංවිජ්ජමානං	348
අසඤ්චිඤ්චා ව අකතාති	941
අසපායාති	312
අසභාගවුත්තිකා	539
අසමනුභාසනායා	439
අසමනනාගරනෙතා	1024
අසමාදානවාරෙ	820
අසමමතාය, තිකතවෙ	
සිමාය අච්ඡිතිතාය	784
අසමමුඛාකතං	859
අසමමුඛා	89
අසමමුදිකා වත්තමානාය	853
අසලුචිතං	89
අසානානං	642

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
අසාදියනං	201	අසාසකා	727
අසාදියනකය්‍ය	386	අසාසෙසා	294
අසාදියනෙනා	193	අසසුතය්‍ය හොති	428
අසාරඥො	89	අසොසාසි බො හගවා	
අසාවෙදුකාමො සාවෙති	182	උදුකබ්බසද්දං	120
අසාහසිකෙන හවිතබ්බං	1011	අසොසාසි බො වෙරසෙද්දා	
අසිං වා -පෙ- රජ්ජං වා	316	බ්‍රාහ්මණො	66
අසිලොමවත්තං	362	අහං ආවුසො පඤ්ච	
අසිසුණුපමා	644	කප්පසතාති අනුසාරමි	365
අසිසා	894	අහං බො නාම	441
අසුකො හි කඛු	342	අහතකප්පානං	836
අසුචි	883	අහතකපෙපන	824
අසුචි විහාවෙනබ්බො	1012	අහතෙන	824
අසුතං	420, 435, 536	අහතෙන අත්තං	823
අසුද්ධපරිසඛානිතො	1009	අහත්පාසෙ කතං	610
අසුදො සුද්ධදිට්ඨි	429	අති	262
අසුහභාවනාය ව ණණං		අතිකුණපෙන වා කුකුරකුණ	
හාසති	285	පෙන වා මනුසා කුණපෙන	
අසුහාය වණණං හාසති	285	වා කණේය ආසතෙන	288
අසුරුතං	1012	අතිමංසං	813
අසෙකෙබ්බා	1022	අතිරිකායො	390
අසෙබො	172	අතිරිකො	1014
අසෙවනකො ව සුබො		අතිවාතකරෙගෙන	749
ව විහාරෙ	291	අනුදෙව	149
අසෙනාසනිකා	709	අනුදෙව කුකුච්චො	289
අසෙසවිරුගතිරෙබ්බා	715	අනු විප්පවිසරෙ	289
අනම්මානසා යො විතයො	719	ආකාසියමානා ගච්ඡති	676
අසා	187, 315	ආකාරෙති	121
අසාජ්ජුතබ්බසුකා	442, 858	ආකාරෙ	795
අසාමණොති මං බාරෙති	181	ආකාසෙ අනුලිකෙබ්බ	588
අසාරථසමද්දං	653	ආකාසෙ වා කට්ඨං	
අසාවණතා	722	කමෙපනො	371
අසාවණෙන	1022	ආකාසෙ වායමනකය්‍ය	372
අසාසාබා හග්ගං	855	ආකාසො පකිත්තං ගති	1002
අසාසාමිති පජානාති		ආකිණ්ණලොමං	392
පසාසාමිති පජානාති	296	ආකිරනොපි	663
අසාමණකං	152	ආගච්ඡනො වසංවාදෙති	400
අසාමිකායො	402	ආගච්ඡනො සමවාදෙති	400
අසාමො	657	ආගතං	602

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
ආගතපටිපාටියා	948	ආවික්ඛති නාම පුට්ඨො	
ආගතප්ප්‍රා	456	ගණ්ඨි	391
ආගතානාගතස්ස		ආවිණ්ණං	943
වාතුද්දිසස්ස සබ්බස්ස	898	ආවිණ්ණං ඛො පනෙනං	133
ආගනතුකගතනා	935	ආචෙරකමචි ව සකෙ	856
ආගනතුකස්ස	863	ආච්චෙනපි චොදෙති	1009
ආගනතුකස්ස		ආච්චවිපතති	959
ආරුචෙතබ්බං	879	ආණ්ඨාති	736
ආගනතුකා භික්ඛු		ආණ්ඨපෙති	318
සනතිපතනති	795	ආනාපිනො	106, 715
ආගනතුකෙ	1005	ආනාපිනො ක්කායනො	
ආගනතුකෙන	863	බ්‍රාහ්මණස්ස	716
ආගනතුකෙති ආවාසිකානං		ආදාතබ්බා	494
අනුචතතිතබ්බං	801	ආදිකමමිකස්ස	270, 377, 439
ආගනතුකොච ආපජ්ජති.		ආදිකමමිකො	194
නො ආවාසිකො	982	ආදිකරු	973
ආගමෙ ජුණේන	804	ආදි චෙනං වරණ්ණද්ධි	1001
ආගමෙසුං	830	ආදිතතාය	153
ආගමෙති ත්ථං සාරිපුත්ත	129	ආදිබ්‍රහ්මවරියකාය	739
ආගාළ්භාය චෙතෙය්‍ය	979	ආදිස්ස	389
ආසාතනං	408	ආදිස්ස ආදිස්ස	649
ආසාතනවජ්ඣුත්ථං	341	ආදිස්ස ආදිස්ස අසුභ	
ආසාතපටිවිනායා	993	සමාපතතියා වණ්ණං	
ආමමනසරුවකෙ	948	ගාසති	286
ආසාතවජ්ඣුති	1032	ආදිස්ස දින්නං	682
ආවරියං	983	ආදිස්ස දෙති	849
ආවරියං පච්චක්ඛාමි	180	ආදිශන්නං	983
ආවරියකෙ	206	ආදිශන්නො ගරුකං	
ආවරියමනො	806	ආදිශන්නො ආපජ්ජති	983
ආවරියෙසු	806	ආදිසි	271
ආවරියො පක්කන්නො		ආදිසෙය්‍ය	217, 223
වා ගොති	737	ආදිසෙය්‍ය -පෙ- සබ්බකතං	
ආවරියො භික්ඛවෙ		චිතිනාමෙය්‍ය	217
අනෙතවාසිකමචි	735	ආධානගාති	969
ආවරියො වජ්ඣෙය්‍ය	1025	ආධාවනතිපි	448
ආචාරගොචරසමපන්නො	577	ආනාපාතසතිසමාධි	291
ආචාරවිපතති	959	ආනිසංසං	694, 696
ආචාරවිපන්නො	979	ආනිසංසා දසෙය්‍යවො	683
ආවික්ඛ	264		

	පිටිබැකා.
ආනෙජ්ජපනෙත	102
ආනෙඤ්ජං සමාධිං	364
ආපජ්ජති ගරුකං	1038
ආපජ්ජති යාවතකෙසු	
වජ්ජුසු	856
ආපජ්ජනො	981
ආපජ්ජනා වා චුට්ඨිතො	772
ආපජේය්‍ය ගරුකං	
ජේජ්ජවජ්ජං	1036
ආපණං	953
ආපතනඤ්ඤභාගියං වා හොති	
අධිකරණඤ්ඤභාගියං	
වා	432
ආපතනාධිකරණං	
ආපතනාධිකරණස්ස	
සියා තබ්බාගියං සියා	
අඤ්ඤභාගියං	432
ආපතනාධිකරණං	
උකෙකප්පනො තයො	1002
ආපතනාධිකරණං	
සියා අකුසලං සියා අව්‍යා	
කතං නන්ති ආපතනාධි	
කරණං කුසලං	885
ආපතනානපතතිං න	
ජානාති	1018
ආපතති	187, 457, 816, 943
ආපතතිං ආරොවෙති	550
ආපතති උභින්නං	
චුල්ලවමයස්ස	400
ආපතති උභින්නං	
පාරුජිකස්ස	264
ආපතතිං ඡාදෙති	
නො වජ්ජං	978
ආපතතිං න ජානාති	739, 988
ආපතතිකරු ධම්මා	
ජාතිතබ්බා	972
ආපතතිකබ්බානං	960
ආපතතිකබ්බා ව භවන්ති	
සත්ත අධිකරණාති වත්තාරි	999

	පිටිබැකා.
ආපතති දුක්ඛටස්ස	231,
321, 358, 506, 569,	
765, 860, 896	
ආපතති ද්වින්නං සඛ්ඤාදි	
සෙසෙන වින්නං දුක්ඛටානං	410
ආපතතිනානත්තනා	983
ආපතතිනිදානං	1005
ආපතති නිරෝධගාමිනී	
පට්ටදං න ජානාති	989
ආපතතිපට්ටයන්නං න	
ජානාති රතතිපට්ටයන්නං	
න ජානාති	881
ආපතති පාවිත්තියස්ස	562, 645,
694	
ආපතති පාරුජිකස්ස	187, 244
ආපතතියා අපට්ටිකමම	
උකෙකප්පනිකමමං	859
ආපතතියා කාරෙතබ්බො	457
ආපතතියා න චිතිච්ජය	
කුසලො හොති	1019
ආපතතියා පයොගං න	
ජානාති	1019
ආපතතියා චූපසමං	
න ජානාති	1019
ආපතතිචුට්ඨානතා	950
ආපතතිචුට්ඨානපදස්ස	
කොවිදො	856
ආපතතිචුට්ඨානතා විනය	
පුරෙකකාරතා	800
ආපතතිසඛකමණඤ්ඤ	1015
ආපතතිසඛකො	1055
ආපතති සඛ්ඤාදිසෙසස්ස	196, 372
ආපතති ව හොති	
ආපතතිසඤ්ඤා ව	869
ආපතති සමපජානමුසාවාදො	
පාවිත්තියස්ස	275
ආපතතිසාමන්තා	
ගණමානො	730
ආපදඡාය නික්ඛිත්තාති	211

	පිටිබිකා.
ආපද	525, 638
ආපදසු	568, 571, 593, 634, 684, 690, 694, 697, 698, 700, 739, 710
ආපනසංඛ්‍යා	703
ආපනො කම්මකතො	1018
ආපාසිකො	941
ආපෙසි	901
ආපුච්ඡිතා ගච්ඡති	567, 569
ආබාධපච්චයා	677, 686, 689, 889, 897
ආබාධපච්චයා සමබ්බො ලොමං	895
ආබාධා (පඤ්ඤා)	743, 769
ආභතා	485
අභරණං ඔමුඤ්ඤිතා	654
අභිදෙසිකං	143
අභිසමාවාරිකාය සික්ඛාය	739
අභිසෙකිකං	986
අභුජ්ඣා	294
අමකමංසඤ්ඤා බාදි	
අමකලොභිතඤ්ඤා පිච්චි	810
අමතතිකාපණං වා	509
අමතතිකාපණං	682
අම පසාමි	794
අමලකච්චිකපිඨං	899
අමසති	671
අමසනා නාම අමට්ඨමතතා	380
අමසනා පරාමසනා	380
අමිසං	1010
අමිසගරු	1023
අමිසනන්දරේ	840
අමිසගෙතු භුතතාපි	963
අමුත්තමණිකුණ්ඩලා	901
අයතකෙන	889
අයතකො	889
අයතීං අනුපපාදබ්බමා	83
අයතීං සංවරෙය්‍යාසි	794
අයනනු හොනො	
අරතනො	359
අයසමනො උපාලිසං	
වණණං භාසති	649

	පිටිබිකා.
අයසමනො සාරිපුත්තසං	
දාතුකාමො හොති	458
අයසමනං ආනන්දං	
අමනෙතසි කිනනු බො	
ආනන්ද තනුභුතො විශ	
තික්ඛසබ්බො	290
අයසමනො බාරෙන්නු	868
අයසමා	121, 367, 484
අයසමා උපාලි අයසමනො	
අජ්ජිකංසං පකෙඛා	283
අයසමා කපපිතකො	701
අයසමා ව ලකඛණො	360
අයසමා පන ධර්මයො	
කුමභකාරපුමතතා	
තණ්ණෙව වසංසං වසි	206
අයාමනො වා විජාරිතො	
වා අනතමිසො කෙසංග	
මත්තමපි අතිකකම්භා	
කරොති වා කාරුපෙති වා	
ආපතති දුක්ඛවසංසං	407
අයාම	135
අයුධපාණිසං	666
අයොගෙ	529
අරකෙඛා	146
අරඤ්ඤකා	820
අරඤ්ඤකවනො	947
අරඤ්ඤිකඛිතං	863
අරඤ්ඤිකො හොති	142
අරති	968
අරඳ්ධං බො පන මෙ	
මුග්ගණ විරියං අහොසි	188
අරපපේ අරපපේ	590
අරුධවිජයො	359
අරුමං	698
අරුමං අභිසුඤ්ඤති	244
අරුමං අරුමුපචාරං ධරෙතො	659
අරුමගොතිසාදිකා	815
අරුමඤ්ඤා පචාරණං	965
අරුමවත්ථු	913
අරුමිකොති මං බාරෙති	181

	පිටි බිකා.
ආරුමෙ අකංසු	901
ආරුමෙ ආරුමුපවාරෙ	532
ආරුමෙ සිතා	6 0, 698
ආරුමො	472, 913
ආරුමො ආරුමවත්තු	345
ආරුමො නාම පුප්පාරුමො	
ඵලාරුමො	243
ආරුග්ගසන්ධිප්පු සුඛසන්ධිප්පු	373
ආරුග්ගසන්ධිය	371, 373
ආරුග්ගවෙතබ්බං	863
ආලයරතා	720
ආලයරුමා	720
ආලයසමුග්ගසාතො	151
ආලයසමුද්දිතා	721
ආලාපො	800
ආලිඤ්ඤා	901
ආලොකසන්ධිකණ්ණිකාගා	732
ආලොකසන්ධිපරිකමමාය	574
ආලොකිනෙතන	448
ආලොකො	106
ආවටා	359
ආවටා මෙ ආවුසො කාමා	359
ආවටිත්තා	890
ආවරණං	952
ආවරණං කාචුං	756
ආවසථාගාරං	547
ආවසථආරෙ	547
ආවසථපිණ්ණිකා	595
ආවාපකො	818
ආවාසපරමපරසන්ධි	
භික්ඛවෙ සංසථ	859
ආවාසිකවතනං	906
ආවාසිකාකාරං	795
ආවාසිකානං අනුචිතතිතබ්බං	795
ආවාසිකානං භික්ඛුනං	
වාසුද්දසො හොති	
ආගනතුකානං	
පණ්ණරසො	795

	පිටි බිකා.
ආවාසිකා භික්ඛු	
සන්තිපතනති	795
ආවාසිකා හොනති	442
ආවාසිකෙති තිස්සිමං	
ගනතිං පවාරෙතබ්බං	802
ආවාසිකො ආපජ්ජති	
නො ගමිකො	983
ආවාසො	859
ආවාසො	395
ආවි වෙව රහො ව	970
අවිඤ්ඤනවිඤ්ඤං අවිඤ්ඤන	
රජ්ජං	898
ආවුසො අනුට්ඨිතො බ්බාසිති	333
ආවෙණිවග්ගං කරිත්තා	1024
ආවෙණි	944
ආවෙලො	445
ආවෙසනවිත්තං	892
ආසජ්ජනං	941
ආසනං	580
ආසනං පඤ්ඤාපෙතබ්බං	945
ආසනං සම්මායනතිශො	954
ආසනපරිශ්ඨනතා	862
ආසනා අවුට්ඨිතෙන	611
ආසනාභිහාරං	860
ආසනාරුහං	984
ආසනෙ නිසින්නාසං	666
ආසන්දිං සුත්තකතනතා	967
ආසන්දි	807
ආසන්දිකො	899
ආසයො	408
ආසවට්ඨානියා	130
ආසවානං බග්ගණං	110
ආසාලිති	796
ආසාදනාපෙකෙබ්බා	612
ආසාදෙනබ්බා	859
ආසාවචෙත්ථිකෙ	825
අසිති සකටවාගෙ	806
ආසිංසමානරූපොව	997

පිටිකඩකා.		පිටිකඩකා.	
ආසිතකතුපධානං	893.	ඉත්තනාමයා පාවද	267, 321
ආසිවිසයා කොරවිසයා;	163	ඉත්තනාමො ඉත්තං	
ආසෙවිසයා	995	නාමයා පාවදතු	267
ආභවවපාදකො	565	ඉත්තනාමො ඉත්තං	
ආභවවපිණ්ඩගොජනං	966	නාමං හණ්ඩං අවගරතු	267
ආභතවිතො	420	ඉත්තනාමො ඉත්තං	
ආභරගතො	726	නාමං ජීවිතා වොරොපෙතු	321
ආභාරත්ඤ්ච ඵරොය	809	ඉත්තියාය ඉත්තියං	145
ආභාරුපභාරො	395	ඉත්තියාය කා	391
ආහුතං	856	ඉත්තියා වා	349
ආහුත්තරිකා	698	ඉත්තියා වා පතිතො	
ආලවකා හිකු	402	පුරිසයා සතතිකො ගව්ති	
		පුරිසෙන වා පතිතො ඉත්තියා	
		සතතිකො ගව්ති	396
ඉක්කාසං	900	ඉත්තියා වා පුරිසමති.	
ඉක්ක හතොත සරුපෙති	212	පුරිසයා වා ඉත්තියමති.	396
ඉවෙතං කුසලං	485	ඉත්තියතං	954
ඉව්ත්තති උදෙසසතතං	922	ඉත්තියතො	807
ඉව්ත්තපකතො	351	ඉත්තියමති පාවතුතං	196
ඉව්ත්තමහං ආවරිය සිප්පං		ඉත්තී ව ගොති	394
	සිකුත්තං 827	ඉත්තී ව ගොති ඉත්තියකුද්දී	391
ඉව්ත්තමහං හිකුටෙව	495	ඉත්තී ව ගොති ඉත්තියකුද්දී	
ඉව්ත්තමහං හිකුටෙව		සාරතො ව හිකුට ව	
අභිමාසං පතිසලලිසිතුං		නං ඉත්තියා කායෙන කායං	381
නවති කෙනවි උපසඤ්ඤා		ඉත්තී ව ගොති ඉත්තී	
තබ්බා අඤ්ඤා ඵකෙන		සඤ්ඤා සාරතො ව	
පිණ්ඩපාතනිභාරකෙන	287	හිකුට ව නං ඉත්තියා	
ඉතරිතරෙන	830	කායෙන කාය පටිබ්බං	
ඉති	105	අමසති පරමසති -පෙ-	
ඉති විතතමනො	316	ගණ්ඨාති පුපති ආපතති	
ඉති ජාතාමි ඉති පයාමි	349	පුලලවමයා	384
ඉතිහ තෙන බණ්ණ	149	ඉදං උපසමපජ්ඣ විහරිම	127
ඉතො කිං කාලකතො	312	ඉදං තෙන	145
ඉතො නිදුතඤ්ච බො		ඉදං පජ්ඣ	127
-පෙ- උපපජ්ජයා	153	ඉදං හිකුටෙව සඤ්ඤාත	
ඉතතරො	749	නිසං අඤ්ඤා නිප්පි	
ඉත්තනරෙන	807	පුබ්බයා අතාරධනිසයමි	742
ඉත්තං නාමං ආභව්	693	ඉදං වත්තී පඤ්ඤායති	
ඉත්තනාමං ආපතති	793	න පුග්ගලො	803

පිටිබ්බකා.	
ඉදං වන්ථු ව පුග්ගලො ව	
පඤ්ඤායති	804
ඉදං වො සමණානං	955
ඉදංඤ ඤාතභවතං	931
ඉදංපච්චයතා	
පටිච්චසම්ප්පාදො	721
ඉදංමත්තං	989
ඉදංපකාය	980
ඉදංපන ආවුසො කත්ථ	950
ඉදංචි තෙ ආවුසො	
ආනන්ද උක්කටං	955
ඉදංති ආරාමං පටිසිංහාමි	944
ඉදංතෙව නං චන්දෙති	803, 804
ඉදංහං ආවුසො	361
ඉදංහං අහොසි	945
ඉදංහිපාටිකාරියං	890
ඉදංහියා ආනෙත්වා	
පාසාදෙ යපෙසි	283
ඉදංඥා	576
ඉධ	175, 343, 649
ඉධ ඛො තං භික්ඛවෙ	806
ඉධ පන භික්ඛවෙ	881
ඉධ පන	837
ඉධ පන භික්ඛවෙ භික්ඛු	
භණ්ඩනකාරකො	852
ඉධ පන භික්ඛවෙ භික්ඛුස්ස	
න භොති ආපතති	
දට්ඨබ්බා	851
ඉධ භික්ඛවෙ	292
ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු	292
ඉද්ධපපනො	105
ඉදංචිලෙ සීතස්ස	214
ඉමං උදානං උදානෙසි	716
ඉමං විවරං ඉත්ථං	
නාමස්ස දමම්	849
ඉමායපි මෙ ආයස්සමනො	
ඉතියං	415

පිටිබ්බකා.	
ඉමාහං භික්ඛවෙ ඤාතිනං	
ආවෙණිකං පටිකාරං දමම්	743
ඉමිනා	483
ඉමෙ ආසවා	111
ඉමිනා ඉමං	507
ඉමෙ ඛො පනායස්සමනො	
දො අතියතා ධම්මා	
උදෙසං ආගච්ඡන්ති	455
ඉමෙ ව භික්ඛු අනුසුඤ්ඤං	415
ඉමෙ දස උකෙකාටා	1002
ඉමෙ පඤ්ඤා ධර්මෙ	951
ඉමෙසං චතුත්තං	
අබ්බකරණානං කති	
උකෙකාටනා	641
ඉමෙසං හි සාරිපුත්තො	133
ඉමෙ සික්ඛා	962
ඉමෙති එකාදසති ආකාරෙති	
සීමතො කම්මාති	
විපජ්ජන්ති	1044
ඉමෙති ඛො උපාලි පඤ්ඤා	
භණ්ඩෙති	1024
ඉමෙති පඤ්ඤාකාරෙති	
අනුසාවණතො කම්මාති	
විපජ්ජන්ති	1014
ඉරියාපථං විකොපෙය්‍ය	217
ඉරියාපථස්මපනො	449
ඉසිතිලිපස්ස	205
ඉසිභාසිතො	510
ඉස්සරියං කරුණි	397
ඉස්සාපකතා	696
ඉස්සරියාධිපච්චං	805
ඉස්සාසො භොති	639
ඊසාදනතස්ස	855
උක්කට්ඨකට්ඨං	510
උක්කට්ඨං	538
උක්කට්ඨිතො	175
උක්කට්ඨිකාපි බාදන්ති	812

	පිටියිකික.
උකකාසිකං	888
උකකුජජය්	113
උකකුචිකං නිසිදුපෙචා	
අඤ්චිලාග්ගණනාපෙචා	
එවං වදෙහිති වතනබෙබ්බා	724
උකකුචිකාය	663
උකෙකාචනකං පාවිතනියං	804
උකෙකාචෙනති	640
උකඛිතතකං	850
උකඛිතතකා නයො	1032
උකඛිතතකාය	622
උකඛිතතකො	973, 1025
උකෙඛිචිතො	356
උකලාපො	730
උග්ගණනාති ආපතති	
පාවිතනියංසං	654
උග්ගණනාය්	499
උග්ගිරති ආපතති	
පාවිතනියංසං	651
උච්චකං	899
උච්චවණ්ණකං	892
උච්චාති	741
උච්චාරපඤ්ඤාවචණ්ණති	377
උච්චාරං පඤ්ඤාචං	1025
උච්චාලිඛිතපාණක	
දච්චිපතථමෙහ	332
උච්චාවචාති කිං කරණියාති	741
උච්චාවචෙති ආකාමරති	316
උච්චාසගතමකාසගතනාති	807
උච්චිචෙය්ඤාදකං	891
උච්චිතිචා	833
උච්ච ආසනෙ	668
උච්චිතනමුලා	82
උච්චෙදවාදො	83
උජ්ජං කායං පණ්ඩියාය	294
උජ්ජගුණෙසු	898
උජ්ජමඤ්ඤෙත	1012
උජ්ජග්ගිකාය	662
උජ්ජග්ගතති	390

ප්‍රජා වර්තනය	593
ප්‍රජා වූ ප්‍රජාව	699
ප්‍රජා, නිසාදාදී	664
ප්‍රජා, පනත, නාම	
ප්‍රජා, පනත, සංවිධාන	
සම්මත, සන්නායක	
ප්‍රජා, පනත, වා - පෙ -	
අප්‍රමාද, නිවැරදි, නාම	වා 563
ප්‍රජා, පනත, බිහිවීම	
පා, විවිධ, 563	
ප්‍රජා, පෙති වා, බිහිවීම වා	
අප්‍රමාද, පා, විවිධ, 563	
ප්‍රජා, පනත	681
ප්‍රජා, පෙති, පනත	791
ප්‍රජා, පනත, පනත, 136, 603	
ප්‍රජා, පනත, 900	
ප්‍රජා, පනත, 377	
ප්‍රජා, පනත, 838	
ප්‍රජා, පනත, 836	
ප්‍රජා, පනත, 771	
ප්‍රජා, පනත, 808	
ප්‍රජා, පනත, 469	
ප්‍රජා, පනත, 480, 567	
ප්‍රජා, පනත, 365	
ප්‍රජා, පනත, 995	
ප්‍රජා, පනත, 354	
ප්‍රජා, පනත, 543	
ප්‍රජා, පනත, 833	
ප්‍රජා, පනත, 686	
ප්‍රජා, පනත, 348	
ප්‍රජා, පනත, 342	
ප්‍රජා, පනත, වා	
නාම, නිවැරදි, නාම	
සම්මත, සන්නායක	
ප්‍රජා, පනත, - පෙ -	
ප්‍රජා, පනත, 348	

පිටිවිකා.		පිටිවිකා.	
උතතසනනිපි	405	උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො	
උතතසනෙනා	359, 636	ජට්ඨිසත පාවිතතියා ධම්මා	711
උතතානමුඛං	449	උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො	
උතතිට්ඨපතනං	729	තිංස නිසංගතියා	
උදකං න හොති	893	පාවිතතියා ධම්මා	685
උදකං මසොඤ්ඤ ආදිතනං	417	උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො	
උදකකොට්ඨකං	811	සත්තරජ සංඝාදිසෙසා	682
උදකච්ඡිකවලො	820	උද්දිට්ඨා බො අය්‍යමනෙනා	
උදකතෙලකෙන	888	වත්තාරො පාරජිකා	
උදකදන්තපොතෙ		ධම්මා	365
කුකුඤ්චව්‍යායනනි	621	උද්දිට්ඨා බො -පෙ-	
උදක නිමිතෙන	776	ඵවමෙතං ධාරයාමි	454
උදකනන්දරයො	789	උද්දිසනිපි	697
උදකපතනං ආමසිත්වා තං		උද්දිසනති	961
වාසෙති	397	උද්දිසනෙන වා	
උදකමාතිකං	893	උද්දිසාපෙනෙන වා	
උදකවජ්ඣු	281	සජ්ඣායං වා	
උදකසංඛගෙ	820	කරුණෙන	649
උදකසුද්ධිකං	687	උද්දිසා	483
උදකාධානං	893	උද්දිසාමානෙ	649
උදකෙ මසාදෙතු	938	උද්දෙසං දෙනෙනා	587
උදකෙ ධාවනාදිවජ්ඣනී	378	උද්දෙසං පච්චකාමි	179
උදකෙ නිකම්පනං හොති	237	උද්දෙසපරියාපනෙනසු	442
උදකෙපි පරිකමමං	732	උද්දෙසෙ	741
උදකෙ වා නඛපිට්ඨියා වා	835	උද්දෙසෙන	1023
උදකෙ ගසංඛමම	636	උද්දෙසො	795
උදකො	141, 742	උද්දෙසිතං	675
උදකුල්ලං	378	උද්දෙසිතො	472, 954
උදරස්ස කාරණං	548	උද්ධං උච්චාරණං	380
උදුතං උදුතෙසි	715	උද්ධගාමිනී	593
උදුකබලවජ්ඣු	332	උද්ධරණං සාදියති	184
උදුකබලෙ කොට්ටනි		උද්ධරති වා	225
කොට්ටනි පරිභුඤ්ජනනි	118	උද්ධරිත්වා ගච්ඡති	569
උදුලොමි	807	උද්ධරිත්වා වා	665
උදුසුචං	901	උද්ධාරෙ	1053
උද්දිට්ඨං හොති	417	උද්දියති	797
උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො		උද්දෙකං දස්සති	828
අට්ඨි පාරජිකා ධම්මා	674		

පිටිබිකා		පිටිබිකා.	
උපකට්ඨාය	798	උපතනි	612
උපකණ්ණකං ජපපති	1010	උපතික්ඛිපනං	329
උපකක්ඛි	372	උපතික්ඛිපිත්ථා දෙති	631, 658
උපකකට්ඨං හොති	483	උපතිඡක්ඛායකවත්ථි	378
උපගමනං	1007	උපතිපනො	455
උපසාතිකා	976	උපතිබ්බිත්ථා	931
උපවාරං ඔපෙත්ථා සෙය්‍යං		උපතිසිනො	455
සන්ධරති වා සන්ධරපෙති		උපතිසා	1013
වා	571	උපතිස්සපච්චයෙන	1016
උපවාරෙ	571	උපපන්නා	110
උපවාරසිමා	842	උපරිගොපථකෙ	636
උපවර්ණනාති	450	උපරිපාසාදවරගනො	653
උපඡක්ඛායං	983	උපරි මුද්ධාති මහන්නං	
උපඡක්ඛායං අනාපුච්ඡා		ථණං කරිත්ථා අට්ඨාසි	405
ගාමො පවිසිතබ්බො	733	උපරි හොජනෙ	729
උපඡක්ඛායං පච්චක්ඛාමි	179	උපරි වෙහාසකුට්ඨා	572
උපඡක්ඛායමත්තා	806	උපලාපෙනබ්බො	791
උපඡක්ඛායමුලකං විවරං		උපලාපෙති	345
පරිගෙසිතබ්බං	743	උපලාපෙත්ථා	158
උපඡක්ඛායස්ස දෙව සිසං		උපලාපෙය්‍ය	645
තේතනබ්බං	744	උපවස්සං බො පන	531
උපඡක්ඛායෙන වා සමො		උපසංහරති	330
බාහගනො	738	උපසංඛිනමි	515
උපඡක්ඛායො ආපජ්ජති		උපසංඛිනමිත්ථා	79, 484
නො සද්ධිවිහාරිනො	983	උපසන්නස්ස	588
උපඡක්ඛායො පක්ඛනෙනො වා	736	උපසමපජ්ජ	93
උපට්ඨානකාලො	568	උපසමපදං අලන්ථ	808
උපට්ඨානසාලාය වා	569	උපසමපදං පුච්ඡිස්සං	971
උපට්ඨාපෙය්‍ය	645	උපසමපදං පරිශොසානා	586
උපට්ඨිනො	88	උපසමපදාරහං උපසමපාදෙති	851
උපට්ඨං දුතබ්බං	846	උපසමපන්නං	563
උපට්ඨිකාසිනං බමමානං	830	උපසමපන්නං සබ්බෙසන	
උපට්ඨිවත්තෙන		අසමමනං	563
උපට්ඨිපරිවත්තෙන		උපසමපන්න සමනනාරු	753
ආපත්ති දුක්ඛට්ඨං	546	උපසමපන්නස්ස භුතං	
උපතිට්ඨිත්ථා පරිවිසති	416	ආරෝවෙති	519
උපද්දහනති	651		
උපනෙදො භික්ඛු	612		

පිටිඨිකා.		පිටිඨිකා.	
උපසම්පන්නස්ස විනයං		උපසමෙකසුං	497
විවණෙණති 649		උපන්නං	313
උපසම්පන්නො	172	උපන්නං හොති	458
උපසම්පන්නො උපසම්පන්නං	538	උපන්නං පටිහානං	986
උපසම්පාදෙනබ්බං	861	උපනනුපන්නො	291
උපස්සංයං	954	උපලග්ගති පච්චත්තිකා	192
උපස්සංයං පරම්පරං	960	උපලග්ගන්තං	829
උපස්සංයො න සමමති	708	උබ්බාතිකාය සමමනති තබ්බො	886
උපස්සුතිං	652	උබ්බාදෙය්	406
උපහතින්ද්‍රියො	101	උබ්බිජ්ජනති පි - පෙ -	
උපාලිගාථා	179	ආරම්භි ඵකෙනති	744
උපාසකං මං හවං		උබ්බකකිකං	671, 391
ගොතමො ධාරෙතු 115		උබ්බධාපෙති ආපතති	
උපාසකං සඤ්ඤාපෙඤා	485	පාවිත්තියස්ස	709
උපාසකා	542	උබ්බජ්ජාණමණ්ඩලං	391, 670
උපාසකොති මං ධාරෙති	180	උබ්බජ්ජාණමණ්ඩලිකං	691
උපාසකො සීලවා	982	උබ්බතං කසීනං තිණ්ණි	956
උපාසිකා	992	උබ්බතස්මිං කසීනෙ	460
උපෙකකිකො ව විහාසිං	96	උභතො අවසසුතො	671
උපෙකකා සතිපාරිසුද්ධිං	100	උභතො පඤ්ඤානති	959
උපෙකබ්බා	1018	උභතො පසන්නං	659
උපොසථං	864, 971	උභතො බ්‍යඤ්ජනං	391
උපොසථං න ජානාති	989, 1017	උභතො බ්‍යඤ්ජනකො	764
උපොසථකමමං	790, 989	උභතො ලොතිතකුපධානං	808
උපොසථකමමං න ජානාති	1017	උභතො වණ්ඨිතං	445
උපොසථකමමස්ස කො ආදි	996	උභතො සබ්බස්ස දෙති	846
උපොසථඛගාති	1032	උභතො සබ්බෙස	476
උපොසථපුච්ඡකං	582	උභතො සබ්බෙස තිති	
උපොසථිකා	935	ආනෙති පචාරෙතබ්බං	585
උපොසථො	860, 1009, 1051	උභයස්ස	356
උපොසථො කිම්ඤ්ඤාය	1010	උභයාති බො පනස්ස	578
උප්පකකං ඔකිලිතිං		උභයාති බො පනස්ස	
ඔකිලිතිං	363	පාතිමොක්ඛාති විජ්ජාරෙත	
උප්පකකා	363	න ස්වාගතාති හොනති	740
උප්පජ්ජනති	405	උභින්නං දුතකෙන වා	964
උප්පණ්ණප්පණ්ණකජානො	150	උභො අභාරස්මා	
උප්පණ්ණිනති	390	අනගාරියං පබ්බජිතා	
		අරහත්තං සච්ඡාකංසු	149

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
උදකපුඤ්ඡී	893	උසානනං හොති	832
උහො අත්ථං න ජානන්ති	667	උසායවාදිකා	675
උහො උපකම්බකා		උසායසනනිවයඤ්ච	966
මුත්තකරණං	686	උසාහසි චං ආනන්ද	835
උහො නාතප්පකාරකා	964	උසාහාමි හගවා	835
උහො නාසෙතබ්බා	193	උසාදිසිත්ථ	633
උහොපෙතෙ විවජ්ජන්තා	1010	උසාදෙතා හොති	1018
උහො වා තිසින්නා	455	උසාදෙය්‍ය	441
උහොති හන්ථෙති	946	උසාපෙත්වා පුතපුත්තං	
උමට්ඨං	230	විමජ්ජති	474
උමට්ඨෙය්‍යා	997	උසාචනනතිකා	814, 815
උමට්ඨකකසා	182, 270, 572	උසාහො කරණීයො	836
උමට්ඨකකො	181, 193	උසානිතමන්ති ච	1018
උමට්ඨෙදන්ති	889	උසාක්කං	733
උමට්ඨකාය	380	උසාක්කං කාතබ්බං	732
උමට්ඨකායපි	381	උසාක්කමපි අකාසි යාගුය්‍ය	850
උය්‍යානං	698	උසාදෙ ආහරිසිත්ථ	601
උය්‍යකතං	634	උලාරං	405
උය්‍යකතං සෙතං උය්‍යායි	966	උලාරසමාචිතා	696
උය්‍යාජෙති ආපන්ති		උභනකජබ්බසානි	495
දුක්ඛටසා	680	උභනදසවසා	740
උය්‍යාජෙත්වා	726	උභනදසවසො ආපජ්ජති	
උය්‍යායිකං	634	නො දසවසො	977
උර්වජ්ජෙද	445	උභනආදසවසං	704
උරසා දුක්ඛා	642	උභනආදසසමත්තා	964
උලුකචමමපරික්ඛටා	806	උභනපඤ්චබ්බිකෙනන	513
උලුමසනාය	380	උභනපඤ්චවසො ආපජ්ජති	977
උලුමසනායපි	381	උභනබ්බිකවසතිකා	964
උලුපන්ති	390	උභනසංවාසනාසනා	963
උලුපත්තාවලිකතං	406	උභනෙ ගණේ	807
උලුබ්බිතමනෙත්තන	823	උභරුසට්ඨාපනවත්ථු	378
උලුච්චතු මං	735, 771	උභතා	948
උලුකං අකරිත්වා	900	උභතං රජොජලං	291
උලුකා පඨමං		උභදන්තිපි උම්බන්තිපි	495
මහාරෙතබ්බං	732	උභසන්ති	390
උසහදානං	986		
උසුලොමිවත්ථු	362	එකං උද්දලනකං	998
උසාංකිතපරිසංකිතො	985	එකං කමමං	186
උසාදා නත්ති	718	එකං පිණ්ඩං අනාගතෙ	409

පිටිකිකා.	පිටිකිකා.
එකං හෙදනකං එකං	එකන්තලොමි 807
උද්දලනකං සොදස	එකපරියාකතං 952
ජානනති පඤ්ඤානතා 998	එකපල්ලාසිකං 806
එකං වරසෙය්‍යං 921	එකපල්ලබ්බෙකන 714
එකං වසං දො 708	එකපුත්තකො 140
එකංසං විවරං කන්ධා 997	එකභාජනෙ 893
එකං සමුත්තතින්ධා 782	එකමංසෙ ථුල්ලව්වයං 1027
එකං තිරඤ්ඤාසං 144	එකමන්තං 79
එකකම්මං 702	එකමන්තං අට්ඨාසි 405
එකකුටිකො භාමො 214	එකමන්තං නිකම්පිතබ්බං 731
එකකුලසං භාමො 470	එකමන්තං නිලිසිංසු 159
එකවකිකමෙ 865	එකමන්තං නිසින්නාසං
එකවචසං තිකිකවෙ	බො සුදින්නාසං කලඤ්ඤා
සමසමජේකි පටිකෙකා	පුත්තාසං එතදභොසි 139
සනා රුහති 851	එකමන්තං නිසින්නො
එකව්‍යානං අඤ්ඤාඵතතාය 151	බො වෙරඤ්ඤා ඩ්‍රාහවණො
එකව්වයං 836	භගවන්තං එතදවොච 80
එකවෙව වානපානො	එකමෙකං 634
විවරන්තො 379	එකමෙකඤ්ච භික්ඛුං
එකවෙව්‍යා කපපති 957	එකමෙකෙත දුස්සයුගෙන 137
එකව්‍යන්තො ආවාසෙ 864	එකමපි ජාතී 103
එකජකිං 883	එකමපි භික්ඛුං දොසි -පෙ-
එකජකිං සන්තිපතින්ධා	සට්ඨිමපි භික්ඛු එකාභෙතෙව
උපොසථො කාතබ්බො 783	ජ්විතා වොරෙපෙසි 290
එකඤ්ඤව භගවතා	එකමපි ලොමං 686
විවරං අනුඤ්ඤතං	එකමවාචාය දෙසෙය්‍ය 1030
න දො 830	එකමවාසිකා 1029
එකතො අවසුත්තෙ 671, 680	එකසමිං පකෙක 842
එකතො උද්දිසංපෙන්නො 541	එකසං ආරෙවෙති 675
එකතො උපසම්පන්නාය 477,	එකා 971
479, 579, 583, 658	එකා ඤානතිවතුජෙන
එකතො උපාලි එකො 941	සමුත්තී 1027
එකතො උපාලි දො භොනති 942	එකාදස 994, 998
එකතො උසාදිතා 441	එකාදස අවඤ්ඤපුත්තලා 995
එකතො දො 941	එකාදස විවරති
එකතොවණ්ඩකං 445	අභිට්ඨාතබ්බාති 994
එකත්ථරණපාපුරණා 696	එකාදස පඨවියො 995
එකන්තපරිපුණ්ණං 139	එකාදස පත්තා 994
එකන්තපරිසුද්ධිං 139	එකාදස පරමාති 995
	එකාදස පාදුකා 994

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
එකාදස මාසෙ	474	එතං වෙ පරමං සුඛං	719
එකාදස යාව තතියකා	994	එතං සාජ්වං නාම	174
එකාදස වරති	995	එතදග්‍රං - පෙ - පරිවාරෙග්‍රං	394
එකාදස සීමාදෙසා	995	එතදත්තං කපා	1013
එකාදසාදිනවා	995	එතදවොව 122, 496, 719, 858	
එකාදසෙ අරුණ්‍යුග්‍රහමනෙ		එතදවොවු.	542
නිසාගතියං ගොති	461	එතදගොසි	138
එකා පසුඤ්ඤා	959	එතමත්තං ආරෙවෙසි	759
එකාව ඉධ නත්ති යදිදං		එතමත්තං ආරෙවෙසුං	479
නිලසබ්බසුත්තං	858	එතමත්තං භාසිත්තං	
එකාවතෙතා	1024	උට්ඨායාසතා පක්‍කාමි	853
එකාසනො	865	එතමත්තං විදිත්තං	715, 718
එකාහං භනෙත	123	එතසමිං නිදනෙ	
එකිත්ථියං	412	එතසමිං පකරණේ	152
එකුද්දෙසො	186, 438	එතසමිං නිදනෙ	
එකුප්පාදා නානානිරුධා	1017	එතසමිං පකරණේ	
එකුප්පාදා එක නිරුධා	1017	භික්ඛු සබ්බං සනති	
එකෙත්තං අට්ඨවිත්ථිකා	1026	පාතාපෙත්තං	311
එකෙත්තං අපපටිකම්මා	1027	එතසමිං නිදනෙ එතසමිං	
එකෙන අධිකරණෙන		පකරණේ ධම්මං කපා	
කිට්ඨාධිකරණෙන	1006	කත්තං	816
එකෙන පයොගෙන		එතසමිං සික්ඛාපදෙ	645
බහුකෙපි ආරෙ		එතෙ භික්ඛවෙ කිරියවාදිනො	743
අතික්කාමෙති	571	එතෙ විභවිතා	856
එකෙනපි කොසියංසුතා		එතතකෙති හෙතපෙජ්ජි	
මිසෙසත්තං	494	පචාරෙමි	633
එකෙන සබ්බසබ්බතො	1026	එතතාවතා උපාලි	
එකෙන සමුට්ඨානෙන	959	සබ්බසා භිනො	944
එකො උපසම්පනො -		එතතාවතා න අසුඤ්ඤා	853
- එකො අනුපසම්පනො	1038	එත්තං	854
එකො ගාථාපාදෙ එකා		එථ මයං ආට්ඨෙසා	
එකො වරෙ ත ව පාපාති		සමණස්ස ගොතමස්ස	
කසිරු	854	සබ්බසෙදං කරිස්සාම	
එකොව ලොකෙ	87	වක්කතෙදං	434
එකො වා දොව වා තයො වා	441	එරගු මොරගු මජ්ජාරා	
එතං අපෙචකවිවරං නාම	530	ජනනු	808
එතං බො මෙ අමම		එමං	
සක්කා කාතුං	147		102, 135

	පිටිවිකා.
එවං අනාරාධකො	
බො භික්ඛවෙ	
අඤ්ඤාතිත්ථියපුබ්බො	
ආගතො න උපසම්පා	
දෙනබ්බො	742
එවං අමානං ආවරියානං	
උග්ගහො	637
එවං ආරාධනො බො	
භික්ඛවෙ	742
එවං කීර ත්වං සාමිකස්ස දෙසි	391
එවං බො	183
එවං බො උපාලී සබ්බ	
රුජ් වෙව හොති සබ්බ	
හෙදො ව	942
එවං බො භික්ඛවෙ	181
එවං බො භික්ඛවෙ	
අඤ්ඤාතිත්ථියපුබ්බො	
අරාධකො තොති එවං	
අනාරාධකො	740
එවංගොතොතො	104, 105
එවං ව පන භික්ඛවෙ	
කසීනං අත්ථරිතබ්බං	820
එවං ව පන භික්ඛවෙ	
තෙ භික්ඛු තාති	
ආපත්තීති චුට්ඨිතො	
හොනති	883
එවං ව පන භික්ඛවෙ	
සමමනනිතබ්බො	831
එවං තං තාතිවස්සති	1002
එවං.හනෙතති බො	
- පෙ - තං කුට්ඨිකං	
භිද්දංසු	207
එවං භාවිතො	311
එවං මං ජනො	
සමානාවෙස්සති	858
එවං මහසි කරොථ	127
එවංවණ්ණො	104
එවං වදෙය්‍ය	351
එවංවාදී මහාසමණො	728

	පිටිවිකා.
එවං විජ්ඣ එවං පහර	
එවං සාතෙති	318
එවං විතකෙකථ	127
එවං චුතෙත වෙරඤ්ජො	
මුහුණො	112
එවං චුතෙත සා මුහුණි	
තං මුහුණං එතදවොච	379
එවං වතා බො	644
එවං සුබදුක්ඛපටි	
සංවෙදී	104, 105
එවං හොති	343, 825
එවඤ්ඤා පන භික්ඛවෙ	
අත්තං හොති කසීනං	
එවං අනත්තං	823
එවඤ්ඤා පන භික්ඛවෙ	
ඉමං සික්ඛාපදං	
උද්දිසෙය්‍යාථ	158, 161
එවඤ්ඤා පන භික්ඛවෙ	
ඉදං සික්ඛාපදං උද්දි	
සෙය්‍යාථ සඤ්ඤාත	
තිකා සුක්ඛවිසමිති	
අඤ්ඤානු සුපිනන්තො	
සබ්බාදිසෙය්‍යො	368
එවඤ්ඤා පන භික්ඛවෙ	
කසීනං අත්ථරිතබ්බං	822
එවඤ්ඤා පන භික්ඛවෙ	
තිවිචරොන අවිප්පවාසො	
සමුහන්තබ්බො	784
එවඤ්ඤා පන භික්ඛවෙ	
තාසෙතබ්බො - පෙ -	
විනස්ස	645
එවඤ්ඤා සො භික්ඛු	
භික්ඛුති චුට්ඨිමානො	439
එවඤ්ඤාදං භගවතා	312
එවඤ්ඤාදං භගවතා	
භික්ඛුතං සික්ඛාපදං	
පඤ්ඤාතං හොති	159, 344
එවිත්තාමො	104, 105
එවමස්ස වට්ඨිතො	408

පිටිමකා.		පිටිමකා.	
එවමාසු පරිගනනා	105	මකපුණ්ණෙති	820
එවමාප්‍රසො	160	මකාං කාරෙන්නසං	980
එවමාභාරණ	104, 105	මකාසකමං වොදනන්දං	1012
එවමෙතං ධාරයාමි	711	මකාසො	862
එවමෙනසං කෙවලසං		මතිණ්ණෙවිතිණ්ණං	615
දුක්ඛක්ඛන්ධසං නිරුණො		මතිරිණි	363
හොති	715	මතිරියති	837
එවමෙව ඛො	127, 292, 344	මතිලිති	363
එවමෙව ඛො අහං		මකතිත්තවකු	449, 662
මුභමණ	87	මකතිපිත්තං	547
එවමපි ආපත්තඤ්ඤ		මගණෙන	749
භාගියඤ්ඤ හොති ලෙසො		මගාගෙනො මාරෙන්නි	807
ව උපාදිනෙතා	433	මගාහං උත්තරන්නාතං	361
එවමපි භික්ඛවෙ		මගුණ්ණිතසිසං	666
අඤ්ඤතිත්තියපුබ්බො		මගුණ්ණිතො	663
අනාරාධකො හොති	740	මගුලිකං	808
එවරූපං	443	මගුලෙකො උලලිත්තං	
එවරූපං නදීපාරං සිමං		වලිත්තං කාතුං	892
සමමනනිතුං	781	මවරකො	264
එවරූපා කතිකා	799	මවරිත්තං	264
එවරූපිං වාචං භාසිකා	212	මජ්ඣිකාය	593
එවරූපෙ	142	මඤ්ඤං	538
එවාචාරු	681	මඛ්ඛි	159
එසාහං	114	මඤ්ඤකො නාම ආහං	
එසාහං භනෙන	727	භණ්ඩං ගොපෙනො	264
එසෙව ධමෙමා යදි තාවදෙව	728	මතමසිකො	1024
එසො එව ඛො ආප්‍රසො		මතාපෙනො ගච්ඡති	667
සෙය්‍යො	342	මතාරු	990
එසො චුච්චති යො පත	169	මතිණ්ණොනොතිණ්ණං	
එසො සංවාසො නාම	186	ජාතිතබ්බං	1009
එසො සීනො නාම		මතිණ්ණො නාම	
අකෙකාසො	538	සාරතොතා අපෙකඛවා	
එති අනාදරියං කිංසා	963	පට්ඨකඛිතිනො	379
එති භනෙන සරං ගමියාම	449	මත්තරකං	893
එති භික්ඛු	170	මත්තරිත්තං	349
එතිත්තාගතවාදිනො	449	මදකන්නිකං	153, 183
එමුක්ඛොමා ඥො සෙය්‍යො	966	මදනීයසරං	275
		මදනෙන පුච්ඡනති	416
		මදනො	605
		මදපත්තකිති	397

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
ඔදිසං සත්තවිධං.	521	ඔවාදං ඵපෙනබ්බං.	952
ඔදිසං පඤ්ඤානෙතා හොති	596	ඔවාදාය	702
ඔනීතපත්තපාණීං.	137	ඔසරකො	901
ඔනොජනං	860	ඔසරණං තං වුසිතං	
ඔනොජේථ	533	ජනතුනො	856
ඔපමං නිදසංනන්දාය	1012	ඔසරණං	851, 1045, 1051
ඔපුඤ්ජාපෙතා	144	ඔසරණීයං පඤ්ඤාතතං	1054
ඔපුඤ්ජේතා	931	ඔසරෙනබ්බං	580
ඔහගෙකාහගං	855	ඔසරෙනතං ඔපාතෙති	542
ඔහතවුබ්බං	397	ඔසරෙ පට්ඨාවිකතිණං	965
ඔහාසනා තයො	1028	ඔසරෙති අය්‍යාති	
ඔහාසනද්දි	952	වුට්ඨමානො ඔසරෙති	587
ඔහාසෙය්‍යාති අජ්ඣා		ඔහාය	772
වාගෙ වුට්ඨති	390	ඔතිස්සකො	478
ඔහොගෙ කායබ්බකිනං			
කාතබ්බං	731	කං ආරබ්බ	958
ඔමඨං	230	කංසතිලං	638
ඔමදදිතා	803	කංසප්පථරිකා	895
ඔමසනති	537	කංසමයො	890
ඔමුක්කං	806	කං කාලං පටිසිතබ්බං	
ඔමුක්කො	666	කං කාලං නික්ඛම්තබ්බං	944
ඔරකො	653	කකුඬ භණ්ඩාති	43
ඔරමත්තකං	882	කක්කසලොමං	392
ඔරෙන වෙ ඡන්තං වසානං	495	කක්කලතතාය, වාලතතාය	883
ඔලබ්බනාය	381	කඬ්ඛා වපයනති	716
ඔලබ්බකො	243	කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා	1366
ඔලබ්බෙතො නිවාසෙති		කච්චි නො තිං	150, 367
ආපතති දුක්ඛකට්ඨං	661	කච්චි නො සා	672
ඔලිතවිලිනාති	515	කච්චි පත වො භික්ඛවෙ භූතං	548
ඔලොකෙනති	953	කච්චි භික්ඛවෙ බමතීයං	343
ඔවටො	586	කච්චි යාපතීයං	343
ඔවටිකං	888	කච්ඡපං	238
ඔවටිකරණමත්තෙන	823	කඤ්චුකං	841
ඔවටිකා	837	කටචුත්ථ පරිසායනං	892
ඔවට්ටය්‍යකරණමත්තෙන	823	කටභණ්ඩං	498
ඔවට්ඨං හොති	564	කටසිං	956
ඔවරකා	471	කටාහං	913
ඔවාදං අනීයාදෙතා	587	කට්ඨාගෙ	243

පිටිමකා.		පිටිමකා.	
කටුකානං	642	කතමං අධිකරණං	960
කටිසුත්තකං	888	කතමෙ ධම්මං අනන්තර	
කට්ඨං වා ලතං වා	224	පච්චයෙන පච්චයො	1015
කට්ඨිසං	807	කතමෙන තිං භූමි චිහාරෙන	956
කඨලා	550	කතමෙසං තිං ධම්මානං ලාභී	349
කඨිතා සංඤ්ඤා	364	කතමෙසානං	124
කඨිනං	892, 972	කතසං වා පඨිවයො	413
කඨිනං ජාතිතබ්බං	1017	කතාකතං	1014
කඨිනං තප්පහොති	892	කතාකතං ජාතිතුං	670
කඨිනරජ්ජුං	892	කතාකතාය	949
කඨිනා ඵාසුපසංයං	963	කතාපතතිවායෙ	960
කඨිනුද්ධාරං න දස්සනති	693	කති අගාරවා	968
කණ්ණිකං	416	කති ආපතතියො	968
කණ්ණිසුත්තකං	888	කති ආපතතියො කාසිකා	1026
කණ්ණිවර්ජනො	766	කති ආපතතිසමුට්ඨානානි	968
කණ්ණිපටිවජ්ඣදි		කති උකෙකාටා	1002
අනුකුසුතා හොති	657	කතිකා	799
කණ්ණිසකං	837	කතිකාය	844
කණ්ණිසකරණමතෙතන	823	කති ජේදනකාති	998
කණ්ණිකිතානි	469	කතිපාභං	141
කණ්ණිකිතා හොනති	892	කති සතං රතතිසතං	
කණ්ණිවර්ජනො	766	-පෙ- ඡාදයිතින	1033
කණ්ණිකාසවර්ජනො	766	කති විපතතියො	709
කණ්ණිකාසවො	1014	කතිගිපි ත්‍යායං	507
කණ්ණිකා	806	කතිගිපි මායං	507
කණ්ණිකාර	808	කතිති නු ඛො භනෙන	1017
කණ්ණිසප්පසං	153	කතෙන කතං	504
කතං කරණීයං	111	කතෙපි ඔකාසෙ	
කතකං	394	පුග්ගලං තුලයිති	790
කතකඤ්ච කුමහකාරිකඤ්ච	897	කතො හොති න පුත	
කතකමමා	478	පටිග්ගාභාපෙතබ්බො	811
කතකල්‍යාණො	312	කතතරසුපො	826
කතකුසලො	312	කතතරිකාය	896
කතවිවරං	991	කතතිකවොරකා	531
කතතිරුත්තාණො	312	කතතිකතෙමාසිකපුණ්ණමං	530
කතමෙ තෙ කිලෙසා පඨිණං	349	කතති තෙ අධිගතං	349
කතමි භනෙන	791		

පිටිවිකියා.		පිටිවිකියා.	
කළු පඤ්ඤාතනං	958	කපපටෙතා	941
කළු පටිකඛිතනං	957	කපපරං උපාදාය	380
කළු	523	කපපාසිකං	526
කපං	79, 175	කපපියං ආවිකඛිතබ්බං	සපපි වා 500
කපං නිං සාමිකාසං දෙසි	390	කපපියකාරකාසං ආවිකඛිති	508
කපං පභිණං	725	කපපියකාරකො	487
කපං භාවිතො ව		කබලාවච්චේදකං	664
හිකබ්බෙ ආනාපාන		කමලපාදකා	807
සතිසමාධි	292	කමලං	325
කපං හි නාම	152	කමලපාදකා	807
කපං හි නාම අශෝයා		කමලමග්ගනමනෙතන	823
උද්ධි තඛිණිකං	395	කමමං	862
කපං හි නාම අසාසී		කමමං න කරියති	952
පුතබ්බසුකා	451	කමමං න ජානාති	1019
කපං හි නාම සො		කමමං න	
හිකබ්බෙ -පෙ- කුටි.		පටිපාසාසංඝොතබ්බං	1018
කරියාසි	207	කමමං නිකඛිපිතබ්බං	947
කපං ව හිකබ්බෙ	175, 177, 740	කමමකාරී ව භරියා	397
කපං ව හිකබ්බෙ		කමමඤ්ච අධිකරණඤ්ච	1014
අපච්චකතානා	181	කමමඤ්ච තං කුපොසයා	
කප්ඤ්ච හිකබ්බෙ		වග්ගපච්චයා	1037
උබ්බතං ගොති කසීතං	824	කමමඤ්චතී	1020
කප්ඤ්ච නාම කුලො		කමමදෙසා (ආදස)	1033
හිකබ්බෙ	548	කමමනියං ගොති	372
කපායං නසොයයා	637	කමමනියෙ	102
කප්චොනෙතන තං බ්‍රාහ්මණං		කමමපාදඤ්චතී	1020
පබ්බාජේමි උපසම්පාදේමි	734	කමමපාසකො	850, 1045
කපානං භනෙත රුහුල		කමමලකඛිණං	1052, 1053
කුමාරං පබ්බාජේමි	754	කමමලකඛිණඤ්ච	
කප්චතවෙ	856	පඤ්චමං	1046
කද්ද නෙ අධිගතං	349	කමමවාචා පරියොසානං	996
කද්ද තෙ මානා පසිද්ධසාසි	390	කමමසාසකරණං න ජානාති	1019
කද්දමොදකොත	952	කමමසාස ක්‍රියා	1007
කතතිතසුතනං	699	කමමසාස වජ්‍රං න ජානාති	1019
කපලං	810	කමමසාස වූපසමං න ජානාති	1019
කපිඤ්ජරුද්දි	233	කමමාකමමාති කරොතති	1024
කපිසිසකං	893		
කපං	678, 942		
කපං සග්ගමති	941		

	පිටිමකා.
කමමානං සමකතා (තයො)	1028
කමමානි	1039
කමමාසං	971
කමමිකා	643, 862
කමමෙන	172, 1023
කමමෙන ආපජ්ජති	981
කමමෙන වා සලාක	
ගාහෙන වා	976
කමමෙන වුට්ඨාති	981
කයවිකකයං	507
කයවිකකයෙ කය	
විකකයසඤ්ඤි	508
කරං වවෙ	856
කරකටකො	893
කරණං	1007
කරණදුකකතතා	976
කරමරුතීනො	261, 747
කරණවිපන්නං	1017
කරලෙ කරලෙ	575
කරෙති	765
කරෙතොනො වා	
කාරුපෙතොනො වා	406
කලඤ්ඤතිවාපෙ	413
කලහො	539
කලානුකං	895
කලිමකං	892
කලිසාසනං ඇරෙපෙති	631
කල්යාණකමයනං උපාදය	484
කල්යාණහතතිකො	416
කල්යාණවාකකරණො	579, 897
කල්යාණවාචා	579
කල්යාණෙ	66
කල්ලං වමනාය	804
කසාවං	900
කසාහතො කතදණ්ඩකමෙමා	745
කසා	386
කසා සමපන්නං න මනාපං	619
කසාහං කෙන භායාමි	393

	පිටිමකා.
කසයිදං කමමං	687
කතාපණො ලොහමාසකො	499
කාකව්ණිමානා	542
කාකවසයිතං	859
කාකුඬ්ඬිපඤ්ඤා	749
කාකො	829
කාකොරවසඤ්ඤං	604, 814
කාපෙති ගාහාපෙතා	816
කාටකොටවිකාය වා	538
කාණමානා	602
කාණො	769
කාදලිමිහපවරපච්චන්දරණං	808
කාපොතිකා	635
කාමපරිලාහානං	151
කාමපාරිවරියා	393
කාමපිපාසානං	151
කාමහවෙ අසත්තං	726
කාමවිතකකං	377
කාමවිතකකානං	151
කාමසඤ්ඤානං පරිඤ්ඤා	151
කාමානං පහාණං අකතානං	151
කාමානං සමතිකකමො	719
කාමාසවා	111
කා මෙ දෙව මානා	826
කාමෙ පරිභුඤ්ඤානො	140
කායං ඇමසති පරාමසති	381
කායං ඔතාපෙතොනා	564
කායං ථමොනනසා	373
කායං පග්ගහෙතියා	662
කායං විවරිතියා	662
කායකමමං චිචිකමමං	853
කායනො ව විතතනො ව	
සමුට්ඨාති	960
කායදලිඬිබහුලා	415
කායදුච්චරිතං	83, 980
කායදුච්චරිතෙන	84, 108
කායපට්ඨිඤ්ඤා	392

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
කායපටිබඳ්වන	317, 384, 621	කායෙන විඤ්ඤපෙති	729, 792
කායපටිබඳ්වන කායං	671	කායෙන වුට්ඨාති	979, 981
කායමානසිකා කතා	962	කායුරුදීති	888
කායවාචසිකාති	1027	කායො වා දුග්ගකො	810
කායවාචාති	792	කාරකො	1005
කායවිචරණාදිසු	952	කාරණිකො	362
කායසංසග්ගාදි	1015	කාරයමානෙන	406
කායසංසග්ගං සමාපජේඡය්‍ය	369	කාරපෙති	765
කායසංසග්ගං සාදිගෙය්‍ය	671	කාරපෙනති	402
කායසංසග්ගො	872	කාරපෙනෙනන	406
කායසමවාරො	950	කාරභෙදකො	745
කායස්ස භෙද	109	කාරඤ්ඤතා	950
කායස්ස භෙද, -පෙ-		කාරඤ්ඤන	331
උපපජ්ඣසි	312	කාලං කරෙනති	953
කායිකං උපසාතිකං	858	කාලං විදිනා පුච්ඡනති	120
කායිකවාචසිකො	588, 979	කාලං විනිනාමෙසුං	954
කායිකවාචසිකෙන සංසම්මා	681	කාලකතෙ	736, 840
කායිකා	1032	කාලඤ්ඡනං	810
කායිකාති	1038	කාලසුත්තං ධම්මං භණ්ණෙනා	455
කායිකෙන උපසාතිකෙන	980	කාලසුත්තං සමුල්ලපනො	455
කායිකෙන දවෙන	858	කාලවතො	791
කායිකෙන මිච්ඡාජ්වෙන	980	කාලවිපන්නං	1007
කායිකො අනාවාරො	858, 979	කාලසෙව උට්ඨාය	
කායිකො දවො	979	උපාහනා මිමුඤ්චිනා	730
කායිකො මිච්ඡාජ්වො	858	කාලාගතං	856
කායෙන	317, 683	කාලෙ ආපජ්ජති නො	
කායෙන ආපජ්ජති	976, 981	ජුණෙහ	978
කායෙන උට්ඨාති	976	කාලෙ ආපජ්ජති නො	
කායෙන කායං ආමසති	671	විකාලෙ	977, 984
කායෙන කායපටිබඳ්වං	611	කාලෙ ආරොචිතෙ	564
කායෙන පටිකොකාසනා	97	කාලෙ කප්පති නො ජුණෙහ	978
කායෙන පටිජානාති	976	කාලෙ වෙව ආපජ්ජති	
කායෙන වා කායපටිබඳ්වන		ජුණෙහ ව	978
වා නිස්සග්ගියෙන වා		කාලෙ වෙව ආපජ්ජති	
දෙනති	621	විකාලෙ ව	977, 984
කායෙන වාචාය වුට්ඨාති	979	කාලෙන	1008
කායෙන වායමිති න ව		කාලෙන කප්පියං	485
ඵස්සං පටිච්ඡානාති	385	කාලෙන වක්කාමි	950
කායෙන විකාරං කරොති	343	කාලෙපි ආදිස්ස දින්නං	474

	පිටිමිකා.		පිටිමිකා.
කාසායව්‍යවසනාය	579	කිනනු බො වසුපනාසිකා	796
කාසායාති	139	කිනනු බො සො ආනන්ද	
කාසාවකණ්ඨා -පෙ- තිරයං		උදුක්කිලසදො	120
තෙ උපපජ්ජරෙ	346	කිනනු මෙ	178
කාසාවචො	701	කිපිලිකානං	408
කිං ආපජ්ජති	957	කිමික පන මනුස්සාභුතානං	405
කිං එතං භික්ඛවෙ	207	කිමපහවං	1005
කිංකිණිකසදො	206	කිමපිමාය	812, 828
කිංකිණිකා	207	කිරපභිකො	600
කිංජාතිකං	1005	කිරියතො සමුවසිතා	973
කිං තෙ අකාලං අවජ්ජෙ	963	කිරියවාදිනො	743
කිංතිදුතා	1006	කිරියාකිරියතො	973
කිං පන තුමො		කිරියා මජ්ඣෙ	996, 1017
ආවුසො ආයසමනනං		කිලඤ්ඤවජ්ඣනං	665
දබ්බං මලපුත්තං		කිලාසුතො අගෙසුං	124
අඤ්ඤාභාගියස්ස		කිලාසො	744
අධිකරණස්ස	431	කිලිනනං පසසිච්චා	201
කිං පන මයං තං	140	කිසකොවදුතො	726
කිංසමුවර්තානං	1005	කිසො අහොසි	150
කිංසමාරං	1005	කිසමිං චිත්තසමිං	958
කිඤ්චං එකෙන	1000	කිසමිං පිය	395, 479, 602
කිච්චයතා කරණීයතා	884	කිසමිං සංසවර්තා දො වසි	965
කිච්චයතිදුතං	1005	කිසමිං විදෙව අධිකරණෙ	681
කිච්චාධිකරණං		කිස්ස චං ඉධිමාගතො	997
උකෙකාවෙනො එකං	1002	කිස්ස එසු ගොති	773
කිච්චාධිකරණං කිච්චාධි		කිදිසා නාම තා	
කරණස්ස තබ්බාගියං	432	අයසපුත්ත අවජ්ජයො	146
කිංවි දෙසං ලෙසමිතං		කුකකුකතෙන	824
උපාදාය	433	කුකකුච්චං උපදහති	
කිණ්ණෙන පුරෙතුං	892	ආපතති පාවතියස්ස	651
කිත්චසෙය්ව	346	කුකකුච්චපකතපණ්ණරසකං	794
කිත්තිසදො	66	කුකකුච්චපකතා	794
කිත්ති තෙ අධිගතං	349	කුකකුච්චපකතානං	
කිත්ති නු බො	732	පටිසරණං ගොති	649
කිත්ති සවාස්ස වචනීයො	86	කුකකුච්චං	149
කිත්තෙ අධිගතං	349	කුකකුච්චධම්මිකං විවරං දසා	963
කිනනු බො නාම	441	කුකකුච්චායනො	595

	පිටිමිකා.
කුකකු වඩා සි තබමි	
ත කුකකු වඩා යති	977
කුකකු වර්ණ පනානං	86
කුකකු වසසිතං	859
කුකකු වසමපානෙ	591
කුකකු වසමපාදෙ	591
කුකකු වියා අණ්ඩාති	
අවිථි වා දස වා ද්වාදස වා	86
කුකකු වියා සමමා	
අධිසසිතාති	86
කුකකු සං මතතිකං	955
කුච්ඡි පරිකනෙනා	343
කුච්ඡිතතං	937
කුච්ච වැටුම සොබෙතා	408
කුච්චාදියං	916
කුච්චි	887
කුච්චි	769
කුච්චිකමතතිකං	900
කුතො ව නිං භිකූ	
අංගච්ඡි	406, 450
කුතො තස්ස උපාරතතතං	379
කුතතතං	808
කුදය්‍යු නාමාහං	343
කුදය්‍යු නාමාහං -පෙ-	
පරිකබ්බරුතං	344
කුද්දලො	916
කුද්දො අරුධතො හොති	1038
කුද්දො ගාරග්ගො	1038
කුපිතො	420
කුප්පං කර්ණාමි	895
කුමාරස්ස එතද්දොසි	901
කුමාරිකාය වතනුං	395
කුමාරිභූතා	705
කුමාරිභූතා තියො	964
කුමහකාරකමෙම	206
කුමහකාරපුත්තො	206
කුමහකාරිකා	897
කුමහපුත්තිකා	695
කුමහපෙත්තකෙති	957

	පිටිමිකා.
කුමති වැටු	279
කුමමග්ගං පරිසෙවති	1010
කුමමාසං	143
කුමමාසො	606
කුරරසරෙ	808
කුරුච්ඡිකපුත්තියා	888
කුලකුමාරියො	379
කුලදුසකො	452
කුලධිතරෙ	379
කුලපදෙදො	1011
කුලමච්ඡරිති	701
කුලපුණ්ණා	379
කුලස්ස අවණ්ණං	701
කුලාති ව තෙන දුට්ඨාති	454
කුලීච්චි	379
කුලුඛකපාදකං	901
කුලුපගො	393
කුලුපචෙත්දය	729
කුලෙසු විඤ්ඤපෙතා	
විඤ්ඤපෙතා භුඤ්ඤති	596
කුලංගි ජනො පබ්බතී	813
කුලකවිහාරෙන	956
කුසං සබ්බාමෙතා	
විවරං අග්ගහෙසි	271
කුසවිරං	196
කුසලවිතො අපච්ඡති	977
කුසලවිතො අපච්ඡති	
-පෙ- දුට්ඨාති	1025
කුසලෙන බුද්ධිමතා තතං	1008
කුසාවහාරෙ	274
කුසිමිති නාම	835
කුභිඤ්චි	718
කුම්රිපාදකො	565
කෙ ධාරෙනති	960
කෙනවි දෙව	
කරඤ්ඤියෙන	138, 805
කෙනවි පටිබුද්ධං හොති	567, 570
කෙනවි විහෙසියමානො	650
කෙනාහතං	960

පිටියිඛිකා.		පිටියිඛිකා.	
කොවිලපරිපුණ්ණං	78	බජ්ජකෙ	664
කොවලයා	715	බඤ්ඤා	769
කොසකමලො	196	බණ්ඩං පුලා	902
කොසග්ගමනමපි		බණ්ඩනිමිත්තා	1044
අතික්කාමෙති	687	බණ්ඩසීමා	842
කොසමයා	726	බණ්ඩාබණ්ඩිකං ඡේදපෙත්ථි	211
කොසමයාං ඔහාරොත්ථා	139	බතො උපහතින්ද්‍රියො	1010
කොතිවි වා අවර්තනා	481	බතතිසො දිට්ඨො හොති	433
		බතති වා බතාපෙති වා	553
		බතිකාය ව මාතිකා	961
කො අතිණේණං කං තාරෙමි	289	බතිහාරො	243
කො ආපනෙනා	561	බතිරජනං	835
කොකතදෙ	665	බති	968
කොවජ්	899	බමාපෙනති	952
කොවෙජ්ඣ ඔසණේගනති	888	බමාතතො	663
කොඤ්චං කරොන්තානං	365	බරලොමං	392
කොට්ඨිකා	538	බරුතං	642
කොට්ඨිකා උපෙති	901	බල	66
කොට්ඨිකං මාපෙති	901	බලිකාය	448
කොට්ඨිකමමං	538	බලකබ්බා	806
කොට්ඨිකො	893	බාදනකායා නිසො	1031
කොධනො	1023	බාදනො	1025
කො හු බො ආවුසො		බාදිසොමි භුඤ්ජිසොමිති	
මොග්ගලාන හෙතු කො		පතිගණ්හාති	617
පච්චයො සිතායා පාතු		බාරිකාජං	726
කමමාය	361	බිබ්බාධිප්පායො	372
කො හු බො හනෙන හෙතු	124	බිත්ත විතෙනා	182, 193
කො පන හනෙන හෙතු	129	බිලජානො	420
කොලාහලං අකාසි	832	බිණ්ණොලඤ්ඤා	769
කොසජ්ඤා	154	බිණ්ණ ජාති	111
කොසිකා සුඛඥෙහාගා		බිග්ගි ආපනති පාචිතතිසො	662
ජබ්බසොති නිසීදනං	964	බිග්ගනි	212, 563
කොසෙයායං	526, 807	බ්‍රංසෙති	390
කොප්‍රිච්ඡො	805	බ්‍රජේජා	766
කොඵෙට්ඨපි ඝට්ඨෙපි	515	බ්‍රංසෙනති	537
කාසාහං	670	බ්‍රංසෙනුකාමො චමොගු	
කාසාහං කට්ඨිකාමි	664	කාමො මඬගු	
කච්චාදං	449	කතතුකාමො	538

පිටිමිකයා.		පිටිමිකයා.	
බුදුකා	999	ගතපට්ඨාගතං	986
බුදුමුට්ඨං	122	ගතීං න නාසෙසනොතා	
බුදුකුබුදුකාති	955	සමපරාසිකං	1008
බුදුකුබුදුකෙති	649	ගතීගතං	882
බුරුසිපාවිකං	895	ගතී මිශානං පවතං	1002
බෙතතං	176	ගතෙන භුඤ්ජිතබ්බං	598
බො	66	ගඬුබාධීපුබ්බස්ස	643
බොමං	526	ගකිගකීති	547
		ගකිබ්බගත්තෙන	888
		ගකිවණ්ණකෙන	709
ගමිකාමතියාය	807	ගබ්බපාතං	334
ගව්ඡ උදකං ආගරුති	902	ගබ්බමදුන්නවජ්ඣ	334
ගව්ඡති වා	675	ගබ්බතීඤ්ච පායනතීං වා	963
ගව්ඡති වා ආපතති		ගමනං න පටිජානාති	459
දුක්ඛපටස්ස 224, 237		ගමනං පටිජානාති	457
ගව්ඡති ආපතති දුක්ඛපටස්ස	652	ගමනෙ පටිපසස්සදො	603
ගව්ඡ කිං	537	ගමිකො ආපජ්ජති නො	
ගව්ඡනකස්ස වතස්සො	1029	අවාසිකො	983
ගව්ඡනෙතන	598	ගමියගතතං	936
ගව්ඡනෙතා වා	595	ගමිථරඤ්ඤවිසයො	728
ගව්ඡනෙතා විසංවාදෙති	400	ගරහති	390
ගව්ඡනෙතා සමපාදෙති	400	ගරුකං	1042
ගව්ඡ හනෙත		ගරුකං ලුහුකං වාපි	1001
ඉත්තනාමං මාතු		ගරුකතො	344
රක්ඛිතං මුඛි: හොති		ගරු කතො	580
කීර ඉත්තනාමස්ස		ගරුකා	972
හරියා ධනකකීතා	397	ගරුකා දො වුත්තා	1026
ගවේශ්ශ අඬුයොජනං	1037	ගරුකාපතති	943
ගණං වා	677	ගරුකො හොති	837
ගණං විහමිතං දුබ්බලං	963	ගරුබමමං	579
ගණතො වා	475	ගරුපාපුරණං	685
ගණතා	538	ගරුභණ්ඩාති	
ගණගොජනං	820	ගරුපරිකකාරුති	354
ගණමජෙකි	979	ගලගණි	767
ගණවිකාලෙ සනතිධි	966	ගහණ ජුපනෙසු	381
ගණස්සෙව කපපති	978	ගහනතිස්සිතො	1015
ගණො ආපජ්ජති	978	ගහපති	815
ගණිකා	995	ගහපති විවරං	830
ගණිකාධානමනෙතන	919	ගතිතාගතිතං ජානාති	831
ගණෙකා	743		

	පිටිබිකා.		පිටිබිකා
ගතිනෙ වත්තබෙබො	887	ගිලානපව්වගහෙසජ්ජ	
හභෙචා	944	පරික්කාඳු	393
		ගිලානහත්තං	936
ගාමං වා	451	ගිලානසමයො	597
ගාමිකාවාසං අගමාසි	839	ගිලානස්ස	660
ගාමිකුටො	363	ගිලානස්ස ගුලං	813
ගාමට්ඨේ	247	ගිලානස්ස ජිත්තං	894
ගාමණීනො	478	ගිලානස්ස පඨිරූපං	
ගාමධම්මං	153	සෙය්‍යං	903
ගාමධම්මො	183	ගිලානාතිරිත්තං	611
ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙ	593	ගිලානාය	692, 697, 770, 709
ගාමන්තරෙ වත්තස්සං	1026	ගිලානුපට්ඨාකභත්තමපි	936
ගාමපුජිතං	412	ගිලානුපට්ඨාකානං දාතුං	840
ගාමපොදුවා	887	ගිලානෙත භික්ඛුකා ස	
ගාමිකසහස්සානි	805	උපාහනෙත	808,
ගාමුපදුවා	887	ගිලානො	570, 837, 864
ගාමුපවාඳෙ	214, 783	ගිලානො ආපජ්ජති	979, 985
ගාමෙ ආපජ්ජති නො		ගිලානො වෙව ආපජ්ජති	
අරඤ්ඤ	984	අගිලානො ච	979
ගාමෙ වෙව ආපජ්ජති		ගිලානො වා න කථෙති	562
අරඤ්ඤ ච	984	ගිහි අස්සං	176
ගාමො	214, 555	ගිහිතභාය	704
ගාමො ඵකුපවාඳෙ	470	ගිහිධජො	859
ගාමොපි තිගමොපි		ගිහිති මං ධාරෙති	178, 180
තගරමපි ගාමො වෙව		ගිහිතං අනුකම්පාය	1054
තිගමො ච	451	ගිහිතං බුද්ධස්ස අවණණං	859
ගාරස්සං ආවුසො	658	ගිහිපට්ඨිසංයුත්තං	883, 973
ගිජ්ඣාසි කාකාසි කුලලාපි	361	ගිහිපාරුතං න පාරුපිතබ්බං	896
ගිව්හානං පඨවිමෙ මාසෙ	291	ගිහිපි නං ගිහිස්ස	507
ගිමෙත ආපජ්ජති	978	ගිහිභාවං පක්ඛයමානො	176
ගිරං නො ච පරෙ හණෙය්‍ය	1036	ගිහිලිඛෙගත	196
ගිරග්ගසමජේජා	612	ගිහි වා හොතුකාමො	351
ගිරා	535	ගිහිසංසග්ගෙති	857
ගිලානං	985	ගිහිසමාරලොකා නාම	
ගිලානං පටිවෙදෙය්‍යං	826	ඤ්ඤානා වා හොනති	
ගිලානපව්වගහාජනියං	938	පවාදිතා වා	594
		ගිවෙය්‍යකං	836

	පිටිමකා.		පිටිමකා.
ගුණකං	895	වක්කභෙදය	437
ගුත්තං	808	වක්කමත්තාති	364
ගුත්තීන්ද්‍රියං	921	වක්කලිකං	898, 921
ගුත්තා 'ගුත්තං ව ජානෙය්‍ය	831	වක්කවට්ටනං	893
ගුහා	898	වක්කවාලසිමා	843
ගුලිකභත්තං	938	වක්කු	107
ගුලාසවො	635	වක්කුගුත්තා වත භික්ඛවෙ	
ගුලුකං	886	සාවකා විහරන්ති	361
		වඛ්ඛමතිපි තිට්ඨතිපි	688
ගෙරුකො	810	වණේඛා නිසෙධෙතබ්බො	1012
ගොකණ්ටිකභත්තා	808	වතස්සො නදීපාරපච්චයා	1027
ගොසංගිකාය	892	වතස්සො භික්ඛුසමමුත්තියො	985
ගොසාතකො	362	වතුකණ්ණකං	896
ගොවරියානං	494	වතුකකංසපරමං	685
ගොවරෙ පුච්ඡිතබ්බො	944	වතුකකභත්තං	938
ගොණං	404	වතුකකභත්තං දෙති	416
ගොණකො	807	වතුකකත්තුං වොදෙත්වා	486
ගොත්තරකඛිතා		වතුකකත්තුං පඤ්චකකත්තුං	
බමමරකඛිතා	397	ජකකත්තුපරමං තුණ්ඨි	
ගොත්තනතපි අනුසාවෙත්තුං	771	ගුත්තෙන උද්දියං ආතබ්බං	486
ගොතිසාදිකා	815	වතුත්ථං	101
ගොතිසාදිතිවිට්ඨං	214	වතුත්ථෙ ආගතෙ	598
ගොපිතං	216	වතුත්ථෙ දිවසෙ	
ගොපෙති	396	අත්ථඛගතෙ සුරියෙ	
ගොලොමිකං	895	අනුපසම්පනොති පනොති	
ගොසපි	515	භික්ඛු නිපජ්ජති ආපනති	
		පාවිතතියස්ස	543
සංසන්තො නිගරති	228	වතුත්ථො අනුසාවෙති	
සට්ඨකා	893	සලාකං ගාහෙති	941
සට්ඨතාය	448	වතුත්ථො මහාවොරෙ	345
සරං	658	වතුද්දිසා	720
සරං සොධෙත්තා	692	වතුන්තං අනාපනති	1033
සරණි	647	වතුන්තං චුලලච්චයං	1033
සරතො නිගරිත්වා දෙනති	659	වතුන්තං දෙසනාය	1032
සරදින්නකාමාධො	811	වතුන්තං විපතනිතං	959
සරසුණ්‍යා	647	වතුපුරිසො රථො	634
සාත්තා	121	වතුභාගං බාදනං	509
සොරවිසස්ස	153	වතුමාසං නිසිදනොති	893
		වතුරඛතුලං කණ්ණං	
		උස්සාදෙත්වා	731

පිට්ඨකයා.		පිට්ඨකයා.	
වතුරඩ්දුලොමනො	657	වමමඛණ්ඩා	567, 893
වතුරසාකං	895	වමමසංයුතො	971
වතුරෙ ජනා සංවිධාය	1036	වමමානි අත්ථරණානි	809
වතුචක්කරණසොච		වරණං	70
භික්ඛවේ කමමං භික්ඛුණී		වරණතිලානා	670
වතුරො	850	වලකානි	891
වතුචක්කරණෙ කමමම	1053	වමමානෙ උපපජ්ජමානෙ	107
වතුචිසතියා ආකාරෙති	1017	වාරියා	997
වතුසු පාසාණකෙසු	945	වාතුදුසිකා ව	
වතුසාකාරෙති	356	පණණරසිකා ව	800
වතුති පඤ්චති	790, 945	වාතුදුසිකො ව	
වතුති පඤ්චති දිට්ඨිති	1021	පණණරසිකො ව	788
වතාරි අභිකරණානි	427	වාතුදුසෙ වා පණණරසෙ වා	773
වතාරි අනඤ්ඤ		වාමනාගිප්පායො	1021
පාවිතතියානි	985	වාමලසුණො	686
වතාරි අපලොකන		විඬ්දුලකෙන	443
කමමානි	1015	විතතං අභිනින්නාමෙසිං	106, 110
වතාරි කමමානි 999, 1039, 1045		විතතකමමදනං	986
වතාරි ව කරණීයානි		විතතරූපං	417
ආවිසක්ඛිදුං	772	විතතසඛිකපො	316
වතාරි මහාවිකාවානි	982	විතතාගාරං	698
වතාරිසා වතුතතරි	967	විත්‍රා	806
වතාරෙ ව පටිග්ගහෙ	1027	විරට්ඨිතිකං	124
වතාරෙ නිසසයෙ	735	විරපටිකා	726
වතාරෙ පතතකලා	985	විරවිරං ගවජනි	687
වතාරෙ පාරුජිකා තිති		විරෙන ගාමං පිණ්ඩිය	
සමුට්ඨානෙති	1026	පවිසති	617
වතාරෙ පුබ්බකිවමා	984	විලිමිකා	567, 899
වතාරෙ පුරිසා සරහත්ථා	634	විවරං	590, 638
වතාරෙ සාමුක්කංසා	982	විවරං අනුබ්බිකා	965
වතෙතන	522, 826	විවරං ආදය	825
වතෙතා	356	විවරං ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුං	485
වඤ්ඤා	810	විවරං නාම ඡතනං විවරනං	638
වඤ්ඤාගණනි උපපන්නා		විවරං පටිතතං උපපජ්ජති	733
හොති	890	විවරං රජනෙතන	596
වඤ්ඤාගිලං	978	විවරකාරකෙ භික්ඛු	
වප්පවප්පකාරකං	664	ගතෙතන නිමනෙතනානි	596
වමෙපයානෙ	972	විවරකාරසමයො	597
වමෙපයානෙ විතයවජ්ජයමිං	957	විවරමෙතාපන්නං	483

පිටිවිකිකා.		පිටිවිකිකා.	
විවරධාරණා (දස)	1033	වොදනා සාරණන්දාය	1027, 1012
විවරතිදහන	831	වොදයිනි	1037
විවර පිණ්ඩපාත නිලාන		වොදපෙති	421
පච්චයනෙසස්ස පරිකාරං	393	වොදෙති	421
විවරහිසිං	836	වොරකථා	655
විවරරජ්ජයා	235	වොරකන්තාණේ	340
විවරවංසෙ	234	වොරගාමිණීනො	678
විවරවිවරණමනෙතන	823	වොරසාතකවත්ථු	364
විවරසබ්බමතීයං	694	වොරන්තරුයො	789
විවරසංයුතෙන	972	වොරපච්චත්තිකා	192
විවරසා වා උපච්ඡින්නා	460	වොර වත්තබ්බං මනුස්සං	
විවරෙ කසිරමානෙ	597	ඉටුපවරනති	659
විවරෙ වා	849	වොරෙසි	223
විවරෙහි උබ්බණ්ණිනෙ	836	වොරෙහි උපද්දනං	283
වුණණං සන්නෙතබ්බං	731	වොරෙසි ගණ්ඨිනෙදකොසි	538
වුණෙණන	453	වොලිකං	890
වුණෙණන වා මතතිකාය වා	638	වොලිපට්ඨාදි	953
වුණෙණන්ති	889	වොලිතිසි	900
පුතො පරදො ගටෙයා	1000	වොලිකෙන පළිවෙඤ්ඤා	921
පුදිතකො	972		
පුදිතකො පරිභානෙත		ඡ ආනිසංසා විනයධරෙ	990
තණ්ඩං	1012	ඡ ආපතනියො	931
පුග්ග පරමනති වුවවති	1832	ඡ ආපතනියො කාසිකා	1026
පුග්ග මුලාති	1006	ඡ ඉමාති භික්ඛවෙ	
වෙච්ච	312, 368	කමමාති අධ්වමකමමං	850
වෙනසො එකොදිභාවං	94	ඡකණෙන	835
වෙනාපෙතියා	684	ඡ කමමාති	991
වෙතිගරුකං	412	ඡ ඡෙදනකා	990, 998
වෙතිගස්ස පරිණතං	534	ඡ ඩ්ඛිතීයධම්මං	143
වෙතිගස්ස වා	533	ඡ ඩ්ඛිතබෙතෙන	690
වෙනෙති උපකකමති මුවවති	374	ඡ ඩ්ඛිතපච්චයා	1029
වෙනෙති න		ඡ ඩ්ඛිති වා	231, 232
උපකකමති මුවවති	374	ඡ ඩ්ඛිතුකාමා හොති	143
වෙනෙති න උපකකමති	377	ඡ ඡණ්ඨ	455
වෙලපතනිකං	894	ඡ තතං යානඤ්ඤා සබ්බාණිං	967
වොචපාතං	817	ඡ තතපාණි	665
වොදකො	973	ඡ තතියං සමුට්ඨානා	1007
වොදකො පරිභානෙතනෙබ්බං	1012	ඡ ඤා උප්පන්නා ඤා ව	965
වොදනාය කො ආදි	1009		

පිටිවිකා		පිටිවිකා.	
ජන්‍යං	684	ජායාතිමිත්තා	1044
ජන්‍යගාමිනා	457	ජායා මෙතබ්බා	771
ජන්‍යගාමිනො	454	ජාරතතා මාතතතා	867
ජන්‍යදයනො	1005	ජිජ්ජමානං පතති	234
ජන්‍යපාරිවාසියං	707	ජිද්දං	971
ජන්‍යවාසිනී	397	ජිද්දං තසමිං සරෙ තප්ඵි	1036
ජන්‍යසො ආරුපෙම	897	ජිජ්ජති වා ජෙද්දපෙති වා	559
ජන්‍ය අනුවක්‍යා ව දො	964	ජිජ්ජනතස්ස ආපතති	1037
ජන්‍යගතිං ගවජති	831	ජිජ්ජනතස්ස තිස්සො	1029
ජන්‍යගතිං ගවජනො		ජිජ්ජනො ආපජ්ජති	975
අභිකරණං උකෙකාපෙති	1004	ජිජ්ජිකා පරිභුඤ්ජති	656
ජන්‍යා	563	ජිත්තය්‍යාති	855
ජත්තං විවරතං අඤ්ඤාතරං	460	ජිත්තසිසවච්ඡු	200
ජත්තමතිවක්‍යති	948, 1001	ජිත්තිකා	390
ජත්තවච්ඡු	859	ජිත්තිරියාපථො	769
ජත්තස්ස	412	ජුප්පනං නාම ජුට්ඨමතතං	380
ජත්තා	395	ජුපිතමතතවච්ඡු	201
ජපකස්ස	666	ජෙජ්ජං	1033, 1037
ජපති	666	ජෙජ්ජං සියා මෙජුතබ්බම	
ජ පරමාති	990	පච්චයා	1038
ජපාඤ්ච වසිකං	919	ජෙදනකං	656
ජපාඤ්චවාචාති	547	ජෙදනකො පාවිතතියං	957
ජමාය වඩකමිත්තො	865	ජෙදනමත්තො	823
ජමාය නිසිත්තො	666	ජෙපාං	159
ජමා නිවාසනො ණානං			
පච්ජනො උපාපෙත ව	965	ජගති	982
ජ මූලාති	1006	ජබ්බපෙසතිකෙන	453
ජමතිතතතං	146, 289	ජබ්බසයාකං	836
ජ වාචසිකා	1026	ජට්ඨකා	743
ජ සබ්බාදිසෙසා	998	ජතුම්චකො	687
ජ සපාටිකමා	1027	ජතුමාසකො	499
ජ සාමිවිසො	990	ජනං උක්‍යාරොකා	828
ජභාකාරොති	268, 990	ජනං සඤ්ඤාපෙක්‍යාම	434
ජාදෙතුකාමො ව		ජනපදවාදිකං පක්‍යමිංසු	206
භොති ජාදෙති	2870	ජනපදසීමා	843
ජාදෙනතස්ස ආපතති	1037	ජනපදො	412
ජාදෙනතස්ස තිස්සො	1026	ජනපදෙසු (මජ්ඣිමෙසු)	
ජාදෙනො ආපජ්ජති	975	ආපජ්ජති නො පච්චතති	
		මෙසු	984

පිටිඛිකා.		පිටිඛිකා.	
ජනනාසරපටිවජ්ඣාදි	978	ජාරතතනෙ	396
ජනනාසරපටිවජ්ඣාදිඤ්ච		ජාලවාතපානං	898
උදකපටිවජ්ඣාදිඤ්ච	893	ජිගුච්ඡන්ති	288
ජනනාසරවනෙන	948	ජිගුච්ඡමානො	176
ජනනාසරවජ්ඣ	275, 378	ජිණ්ණො	80
ජනතුස්ස	809	ජිනොසි	485
ජමුපානං	817	ජිනසාසනෙන	
ජරුද්ධිබලා	670	බුද්ධිසාසනෙන	672
ජරුද්ධිබලො	769	ජිහං පෙක්ඛති	1010
ජලංච යසසා අට්ඨා	941	ජිව්හාතිව්ජාරකං	664
ජානුමණ්ඩලං	392	ජීරනති	814
ජාතකං	22'	ජීවසඤ්ඤිනො	412
ජාතරූපරජනං	498	ජීවිතනන රුයො	789
ජාතස්සරෙ	795	ජීවිතා වොරෙපිතා	639
ජාතා ච පඨවී අජාතා		ජීවිතා වොරෙපෙය්‍ය	313
ච පඨවී	550	ජීවිතින්ද්‍රියං උපවිඡ්ඡද්ධි	640
ජාතිනො වා	539	ජීවිතින්ද්‍රියං උපවිඡ්ඡද්ධි	
ජාතියාවනං	201	උපරෙධෙති සත්තතිං	
ජාතියා සත්තවිසෙක		විකොපෙති	313
අරහතනං සවිජිකනං	413	ජීවිතෙ ආදීනවං දසෙසති	
ජාතිලෙසො නාම		මිරණෙ වණ්ණං හාසති	316
බතතියො දිට්ඨො හොති	433	ජුණෙහ ආපජ්ජති	
ජානං	570, 612	නො කාලෙ	978
ජානං සප්පාණකං	575	ජුණෙහ කප්පති නො කාලෙ	978
ජානං සප්පාණකං කමමං	963	ජෙගුච්ඡං මෙ සප්පිං	828
ජානනා	958	ජෙගුච්ඡි	84
ජානනාති පඤ්ඤානා	998	ජෙට්ඨොතිස්ස හො	
ජානනාසපි තථාගතා	120	ගොතම වචනියො	86
ජානනොසා සඤ්ජානනො		ජෙට්ඨො හවං ගොතමො	
වෙච්ච අභිවිතරිනි		සෙට්ඨො හවං ගොතමො	112
විතිකකමො	312, 368	ජොතිකෙපි	637
ජානාති	882		
ජානාති නාම සාමං වා ජානාති	612		
ජානාති නො	441	කුතං	92, 95, 98
ජානාමහං එතෙ ධම්මෙ		කුතං විමෙකං සමාධි	
පස්සාමහං එතෙ ධම්මෙ	349	සමාපතති ඤාණදස්සනං	
ජායත්තනෙ වාති ජායා		-පෙ- සුඤ්ඤාගාරෙ අභිරතී	351
හවිස්සසි ජාරතතනෙ		කුතානති පඨමං කුතං	
චාති ජාදි හවිස්සසි	396	දුතියං කුතං	351

පිටිවිකා.		පිටිවිකා.	
කියාපෙති වා	231	ආපනං ජාතිතබ්බං	974
කියායතො	715	ආපිතං හොති පාඨමොක්ඛං	949
කියාසිතුඤ්ච විපස්සිතුං	898	ආපෙත්වා කප්පං	677
		ආපෙත්වා දිට්ඨාපිකමං	
		ආපෙත්වා යෙ න තත්ථ	
ඤ්ඤානං න ජානාති	1020	හොන්ති	884
ඤ්ඤානං න පරාමෙයති	1041	ආපෙත්වා ධඤ්ඤාචරුරුසං	818
ඤ්ඤාතිකප්පනා	1028	ආපෙත්වා මවුකපුපචරසං	817
ඤ්ඤාතිකමං	884, 1039	ආපෙත්වා සාගරං	954
ඤ්ඤාතිකමං ඉමාති නව		ආනං භුඤ්ජති	486
ආනාති ගච්ජති	1052	ආනසො අන්තරාපෙත්වා	291
ඤ්ඤාතිවතුන්තමං	884	ආනසො අන්තරාපෙති	
ඤ්ඤාතිවතුන්තමං ඉමාති		වුපසමෙති	292
සත්ත ආනාති ගච්ජති	1053	ආනා වාචෙති	241
ඤ්ඤාතිවතුන්තමං	172, 579	ආනා වාචෙති ආපනති	
ඤ්ඤාතියො කමමා විපජ්ජන්ති	1042	පාරජිකස්ස	227
ඤ්ඤාතිදුක්ඛමං	225	ආනා වාචෙය්‍ය	217
ඤ්ඤාතිදුක්ඛයකමමං	884	ආනාරහෙන	172
ඤ්ඤාතිදුක්ඛයකමමං ඉමාති		සීතං සාදියති	187
සත්ත ආනාති ගච්ජති	1053	සීතකොච ආසුමති	497
ඤ්ඤාතියා අනුසාවණං	1020	සීතස්ස වාපි තත්තකා	1029
ඤ්ඤාතියා කරණං න		සීතෙ	102
ජානාති	989, 1020		
ඤ්ඤාතියා කරණඤ්ච	1028, 1033	ඛංසා	642
ඤ්ඤාතියා දුක්ඛමං ද්විති		ඛාකරසං	817
කමමවාචාති වුලලවචයා			
පටිපටස්සමහන්ති	439	තං	106, 390
ඤ්ඤාතියා වුපසමං න		තං අතික්කාමයතො	
ජානාති	1020	තිස්සග්ගියං පාවිතතියං	461
ඤ්ඤාතියා සමථං න ජානාති	1020	තං අත්ථං	1015
ඤ්ඤාණං	103	තං උක්ඛිත්තකං භික්ඛුං	
ඤ්ඤාතකානං	483, 484	මසාරෙත්වා	855
ඤ්ඤාතකානං පමාරිතානං	481, 603	තං කරණියං තිරෙත්වා	140
ඤ්ඤාදුක්ඛමං	225	තං කියං හෙතු	153, 346
ඤ්ඤාදිසි	143	තං කුත්තන්ත ලබ්භා බහු	
ඤ්ඤාතිබ්‍යසනෙන	160	කිම්බා සරුවාසා	135
ඤ්ඤාතිසාලොභිතා දෙවතා	719	තං බණං තං ලයං තං	
		මුත්තතං විනිවත්තෙ	426
		තං බො පන	66

පිට්ඨකය.

පිට්ඨකය.

තං වෙ වොදෙති සුතො මයා	428
තං තං බ්‍යාභතං	997
තං තතියජ්ඣානං	
උපසම්පජ්ජ විහාසි	98
තං දෙසං	719
තං පටිදෙසෙමි	793
තං භික්ඛුං අපතතියං	
අදංසනෙ උක්ඛිපිංසු	852
තං භික්ඛුං එතදවොච	213
තං මිඤ්ඤමානො	340
තං මිඤ්ඤමානො අඤ්ඤං	321
තං යෙව භවපථං	
යාවිසාමි	689
තං වා න සික්ඛිතුකාමො	637
තං වො	719
තං සරීරං උට්ඨතිත්වා	271
තක තකපතති	
තකපණ්ණියො	810
තකකවජ්ඣු	341
තකකසිලකා	827
තකකරංසා	971
තගරදීති	810
තග්ග	997
තඛබ්බිකං	396
තචං	244
තචරජනං	835
තජ්ජනියං	996
තජ්ජනියකමමාරහංසා	
නියංසකමමං කුරුණති	858,
	952
තඤ්ච ඛො අරඤ්ඤා	
අපරිග්ගහිතං	212
තඤ්ච ඛො එතං	
අබ්බොභාරිකං	347
තඤ්ච පරිභොගපච්චයා	1039
තඤ්ච ඛො නො අසන්නං	135
තඤ්ච සබ්බසා නිසාංසරෙති	851
තඤ්ච උද්දානං හණති	
අඤ්ඤාඤ්ච බහුං බුද්ධච්චනං	588

තඤ්ඤාච උපජ්ඣං	
තමෙම උපසම්පදං	196
තඤ්ඤාච මිඤ්ඤපෙති	683
තට්ටිකං	567
තණ්හකකියො විරුගො	
නිරුධො	151
තතියං අභිද්දෙසිනො	144
තතියං	88
තතියො මහාවොරු	345
තතො අපරෙත	
දුසිභොගෙන	395
තතො අපරෙත සමමෙත	349
තතො අහං හගවා	
ආගච්ඡාමි	450
තතො විවරං සාදිතබ්බං	482
තතො වෙ උත්තරිං	575, 603
තතො වෙ උත්තරිං	
නික්ඛිපෙග්ග සතියාපි	
පච්චාසාය	475
තතො නිදානං	145
තතො නිහචං	812
තතො නිදානං හණ්ඩනං	949
තතොයං	144
තතො වා පාපිට්ඨතරු	861
තතො සම්මතති මෙධගා	854
තතොහං හගවා ආගච්ඡාමි	406
තතනං අග්ගිසිවුපමිං	
අයොගුළං භුඤ්ජෙග්ග	347
තත්ථ	130, 487
තත්ථ ඉතපී ව නං භික්ඛුසා	
කායෙන කායං	384
තත්ථ ගතං	1003
තත්ථ ගතං වුපසන්නං	1004
තත්ථ ගතං භුණ්ඨිභුතෙන	486
තත්ථ ජාතකං	660
තත්ථ ජාතකං අධිකරණං	
උකෙකාවෙති	1003
තත්ථ ජාතකං වුපසන්නං	1003

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
තත්ත කයා මොසපුරිස		තදවසරි	137
ගතිතං ඉධ මුක්කං		තදනු ජාතා	379
තනු මුක්කං 912		තදනු පටිග්ගතිතං කාලේ	
තත්ත දිබ්බති	312	කප්පති	819
තත්ත නාම නිමං	151, 153	තදනු පචාරණාය ආපතනිං	801
තත්ත මෙට්ඨකබ්බෙමා නාම	183	තදනු පනනෙක මුලච්චරේ	476
තත්ත සචේ සබ්බසා ඔසාරෙති	851	තදනු පසම්පනනා	1005
තත්තායසම්පනන පුට්ඨාමි	396	තදායං	144
තත්තේව	140	තදා ගත්තේන උපකක්කමිනා	
තත්තේව අවසාසි	633	අසුචිං මොවෙති	367
තත්තේව උප්පිනිනා	831	තදුප්පිකුඤ්ඤා නිසඤ්ඤානං	509
තත්තේව පකක්කමිති	792	තදුග්ගසෙය	372
තත්තේව ජරිපට්ඨි	271	තනතීබ්බද්ධො	860
තත්තේව මුට්ඨිතා පපතා	146	තනෙතන	529
තනු	128, 173, 464	තපසසි	84
තනු වෙ	1018	තප්පච්චයා	863
තනු වෙ සො හික්ඛු	484, 529	තමො	106
තනු තුමෙත	969	තසිදං හො ගොතම තපෙච්ච	81
තනු සුදං සාරිපුත්ත		තසිදං හො ගොතම න	
හිංසනකය්‍ය චතසණ්ඩකය්‍ය		සම්පන්නමෙච්ච	81
හිංසනකතසමිං හොති	128	තයො අනුඤ්ඤාතා	878
තනුසං	886	තයො කම්මානං සබ්බතා	1028
තනුපාසිං	105	තයො ගබ්බත	900
තනුපායං සම්මාවතනනා	730	තයො ච අනරියපණ්ඩනෙ	1038
තනුදං පමාණං	407	තයො චෙච්ච හිතීගතා	963
තනුපායාය	670, 741	තයො පටිකෙඛපා	978
තපා ඤ්ඤාදී	967	තයො පතතස්ස චණ්ණො	509
තපා අත්ථිතතෙතන	1022	තයො පුග්ගලා න	
තපාගතපාචෙදිතං	344	උපසම්පාදෙතබ්බා	1028
තපාගතො වා	130	තයො පුරිසෙ	1038
තපානන්දෙ අබ්බිතනං		තයො ගතථී පච්ඡිමං	
රුහුලේ	754	ගත්තාණිකං	634
තපාරුපපච්චයා	637	තලසාතකෙ	687
තපාරුපානං අරහතං	79	තලමච්චිඤ්ඤා සුද්ධිකා	962
තපානං භගවතා ධම්මං		තලසතතිකං උග්ගිරතති	651
දෙසිතං ආජානාමි	644	තසමා ඡන්තං විචරෙථ	1002
තපා හි පත භනෙත භගවා	290	තසමා ධම්මෙ න චතනාමි	667
තපෙච්ච පඤ්ඤා	856	තසමා න සිට්ඨෙති න නුතෙ	
තදනනනන	800	අරඤ්ඤා	726

පිටිබ්බිකා.

තසමා හි පණ්ණිනො පොසො	898
තසමිං සිතො	573
තසමිං දෙසෙති	547
තසමිං පිණ්ණිකා ආගතො	409
තසමිං යෙව පනෙති	842
තසමිං චන්ද්‍රසමිං සමනුග්ගා	
තිස්මානො	426
තසමිං සිකති	174
තසං	158
තසං අවජානනො	1015
තසං ඛනතිසා තසං	
රුචියා තසං අදායසං	741
තසං වතතාරො මාසෙ	
පරිවාසො දාතබ්බො	740
තසං දිට්ඨියා	741
තසං හික්ඛුනො තික්ඛනො	763
තසං පරික්කාරං	572
තසං පාපියසිකා	
කමමසං කරණං	883
තසං පාපියසිකා	
කමාරායසං	1010
තසං පාපියසිකාය	1004
තසං මග්ගං ආවුසො	
ඵතද්දොසි අවජ්ජියං	
චත භො	361
තසං මෙ ඵං ජානනො	
ඵං පසංනො	111
තසං වචනෙන	484
තසං වණණංය පකඩාය	
සීතා භොනති	440
තසං වා අදින්නං	639
තසං වා අවිසංසනො	639
තසං සන්තො	741
තසං පබ්බජිතො	954
තසං රතතියා අවචයෙන	136
තසොව ආපනතිතිකායසං	371
තසොව කමමසං	
විපාකාවභෙසෙන	362
තසොව විවරති යාව	
කභිනසං උබ්බාරාය	837

පිටිබ්බිකා.

තා ආපනතියො හික්ඛුණිතං	
සනතිනෙ වුට්ඨාදාං	197
තාත ත උසංඝාමි	145
තාදිනො	588
තාතස්ස	86
තාති විවරති අදාය	
සාවජිං ගතවා	838
තාති පටිග්ගභෙවා	521
තාති වසාති	196
තාති සීලාති අඛණ්ඩාති	
-පෙ-	971
තා පන චන්ද්‍ර	334
තාය ව අනතතමනතාය	420
තාය ව අනභිරුචියා	420
තායං වෙලායං	715
තාලවජ්ජාදිවන්ති	398
තාලවණ්ටං	894
තාලවණ්ටකං	896
තාලවන්දුසමුපමා	999
තාලාවන්දුකතා	82
තාවකාලිකවිතො	281
තාවකාලිකෙ	269
තාවකාලිකෙ අනාපනති	281
තාවකාලිකො අහං භගවා	281
තාවතිතං	454
තාවදෙව	771
තාවදෙව උපොසථො	855
තාසෙසි මං සෙලං යාව	
මානො	405
තාති ආපනතිති අනාපනති	197
තිංසකුච	999
තිකොටිපරිසුඬං	435
තිගුණං	806
තිවිවරං	458
තිවිවරෙන	470
තිවිවරෙන අවජාදෙසි	137
තිට්ඨති වා	697

පිට්ඨකයා.		පිට්ඨකයා.	
තිට්ඨෙය්‍ය	438	තිරව්ජානකථං	576, 655
තිණං	917	තිරව්ජානගතපරික්ඛණෙන	270
තිණං වා	247	තිරව්ජානගතවජ්ඣු	389
තිණකට්ඨපණ්ණසංඝං	441	තිරව්ජානගතස්ස	181
තිණකුටියො භිජ්ඣිත්වා	206	තිරව්ජානගතායපි	184
තිණකුටිකාය	411	තිරව්ජානගතො භික්ඛවෙ	763
තිණකුටියො කර්ථො	205	තිරව්ජානවිජ්ජා දො	967
තිණඤ්ච කට්ඨං ව		තිරියං	407
ගොමයඤ්ච සංකඩ්ඛිත්වා තං		තිරියං තරණාය	593
කුටිකං පථි	206	තිරිටං	841
තිණඤ්චපකං	515	තිරෙකරණියං	144
තිණපාදුකා	807	තිරෙකකා	454
තිණභිසි	900	තිරෙකමො	395
තිණවජාරකං		තිලසඬුළුකා	858
ථුකෙකාටෙති	1004	තිවස්ස නතරෙත	912
තිණවජාරකෙන		තිස්සිත්ථියො , මෙට්ඨනං	
වූපසමෙය්‍ය	883	තං නං සෙවෙ	1038
තිණවජ්ඣති	279	තිස්සො	173, 971 987
තිණවජ්ඣපු	282	තිස්සො ඉත්ථියො	186
තිණසන්ධරෙ	568	තිස්සො පටිට්ඨාදියො	893
තිණුකකුපමා	644	තිස්සො විජ්ජා	352
තිණණං භික්ඛවෙ භික්ඛුතං	857	තිණී උපපලගන්තං	829
තිණණනතං එකවාචිකා	1029	තිණී තාද්‍රාති	898
තිණණමඤ්ඤතරං යානං	1000	තිණී ධම්මිකාති දානාති	993
තිණණමෙව වස්සානං		තිහවෙගති සමනනාගතස්ස	
අවචයෙන	808	භික්ඛුනො විනයො	980
තිණණං මෙධාවිනො ජනා	813	තිහාකාරෙති වතුති	
තිතතිරපතතිකා	806	පඤ්චති ජති සත්තහා	
තිත්ථියධරො	859	කාරෙති	354
තිත්ථියපක්කනනිකො	762	තිහාකාරෙති	
තිත්ථියවතනාති	992	දිට්ඨි වචමතිකො	536
තිත්ථියසාවකොති		තිති ආනෙති සොගති	1031
මං ධාරෙති	181	තිති සත්තාගෙති	828
තිත්ථියෙ අතිත්ථියසඤ්ඤි	631	තිති සමපෙති	999
තිත්ථියොති මං ධාරෙති	181	තිති සරණගමනෙති	
තිපුරිසො අස්සො	634	උපසම්පන්නො	171
තිබ්බානං	642	තුඛගහාරෙ	835
තිශොජනං පානෙති	497	තුච්ඡං මුසා විලපිං	351
තිශොජනපරමං	780	තුච්ඡකං මයා භණ්ණිතං	351

පිටිමිකා.	පිටිමිකා.
තුට්ඨයා	719
තුණ්හි අහොසි	141
තුන්නා	837
තුමකපාහං	891
තුමෙහ ව බවත්	763
තුමෙහ වදෙය්‍යං	441
තුමෙහි ආනන්ද	
සප්පරිසෙති විජිතං,	
පවජිමා ජනනා සාලි	
මංසොදනං අතිමඤ්ඤියාති	121
තුයොව භික්ඛු තාඤ්ඤි විවර්ති	837
තුලඤ්ඤා	833
තුච්චං විතතං සමාධියති	995
තුච්චෙට්ඨනති	447
තුච්චෙට්ඨය්‍යං	696
තුලං	899
තුලපුණ්ණිකා	806
තුලිකා	807
තුලොනද්ධං	656
තෙ	670
තෙ අපරෙත සමයෙන	149
තෙ ඉමෙහි අට්ඨාරසති	
වන්ඤ්ඤි අපකාසනති	944
තෙකට්ඨලා	283
තෙ කුලීඤ්ඤා	445
තෙවත්තාලීස සමමාවත්තනා	1032
තෙ වෙ භික්ඛවෙ -පෙ-	
තථා කරොන්තු	804
තෙජසා තෙජං	635, 725
තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිති	
තෙනෙවාලොකෙන	415
තෙ තං බ්‍රහ්මවරියං	127
තෙ තස්ස ධම්මං දෙසෙන්නති	
-පෙ-පරිතිබ්බාති අනාසවො	898
තෙ'ධ බ්‍රහ්ම භික්ඛු	649
තෙ'ධ භික්ඛු	796
තෙ දුරතෙ ඉද්ධියා	
දානෙත්වා පාසාදෙ ජායෙසි	283
තෙන දිට්ඨෙන තෙන	
සුතෙන තාය පරිසමිකාය	949
තෙන	186, 854
තෙන කතිකං කත්වා	830
තෙන කුටිකාරකෙන	408
තෙන බො පන සමයෙන	719
තෙන බො පන	
සමයෙන උත්තර	
පථකා අස්සවාණිජා	
-පෙ- අස්සොසි බො	
භගවා උදුක්ඛලසද්දං	117
තෙන බො පන සමයෙන	
ඵකසට්ඨි ලොකෙ	
අරහන්තා භොනති	722
තෙන බො පන	
සමයෙන ජ ලොකෙ	
අරහන්තා භොනති	721
තෙන බො පන සමයෙන	
භගවා භික්ඛුනං තිවිවරං	
අනුඤ්ඤාතං භොති	458
තෙන බො පන සමයෙන	
වෙරඤ්ඤා දුබ්බිකවා භොති	116
තෙන බො පන සමයෙන	
වෙසාලියා අවිදුරෙ	138
තෙන ව කොපෙන	420
තෙන වත්තමනො අනු	537
තෙන ව දෙසෙන	420
තෙන ව සො සාදිතබ්බො	863
තෙන ජානනති අත්ඤ්ඤා	
ආගන්තුකා	795
තෙන ජානනති අත්ඤ්ඤා	
ආවාසිකා	795
තෙන ජානිංසු	798
තෙන භගවතා	958
තෙන මුත්තතෙන	144
තෙන වුට්ඨති සිකිතා	
සාථිවසමාපනො	174
තෙන සමයෙන වුද්ධො භගවා	62

	පිට්ඨකය.
තෙන සමයෙන	
බුද්ධෝ භගවා උරුවෙලායං	
විහරති තජ්ජා තෙරඤ්ජරාය	
තිරෙ 713	
තෙන සමයෙන බුද්ධෝ	
භගවා වෙසාලියං විහරති	
ගොතමකෙ වෙතියෙ 458	
තෙන සමයෙන බුද්ධෝ	
භගවා වෙසාලියං විහරති	
-පෙ- ගිතීනං කමමන්තං	
අධිවෙඨම 343	
තෙන සමයෙන	
බුද්ධෝ භගවා	
සාවජ්ජියං විහරති	
ජේතවනෙ අනාථ	
පිණ්ඩකස්ස ආරුමෙ	
තෙන බො පන සම	
යෙන ආයස්මා සෙය්‍ය	
සකො අනභිරතො	
බ්‍රහ්මවරියං වරති 367	
තෙන භා' නන්ද	290
තෙන හි	145, 155
තෙන හි තාත සුදින්න	
බිජ්කම්පි දෙති 146	
තෙන හි නිං දබ්බ	
සඛ්ඤ්ඤා සෙතාසනඤ්ච	
පඤ්ඤපෙති භන්තාති	
ව උද්දිස 415	
තෙන හි නිං සාරිපුත්ත	
රුහුලකුමාරං පබ්බාජෙති 753	
තෙන හි භණ්	828
තෙන හි හික්ඛවෙ	
පටිග්ගහෙත්වා නික්ඛිපථ 632	
තෙන හි හික්ඛවෙ මෙත්තියං	
හික්ඛුණ්ණිං නාසෙථ 418	
තෙන හි වට්ඨ	146
තෙන හි වො	725
තෙනෙතං ඉති වුච්චති	1000
තෙපඤ්ඤාසා ව තෙබ්බා	962

	පිට්ඨකය.
තෙ පභාරසමුච්චතා රොදනති 651	
තෙ හික්ඛු	311, 333
තෙ හික්ඛු අවජ්ඣංසු	479
තෙ හික්ඛු මෙත්තිය	
භූමප්පකෙ හික්ඛු	
අනුයුඤ්ජංසු 430	
තෙ මයං ඉමෙති පඤ්චති	
වජ්ඣති සමාදය වත්තාම 437	
තෙලං මට්ඨ ඵාණිතං	1037
තෙ ලභන්නි	772
තෙව්සති සඛ්ඤාදිසෙසා	999
තෙසං අන්තං ව	898
තෙසං ව යො නිරොධො	728
තෙ සංවික්ඛිත්වා	804
තෙසම්පි ගොත් සඛ්භති	854
තෙසං බුද්ධානං	126
තෙසං මයා සක්ඛාය භාසිතං	212
තෙසං මුට්ඨස්සතීනං	
අසම්පජානානං නිද්දං	
ඛික්කමන්තානං 368	
තෙසං හෙතුං	
තථාගතො ආභ 728	
තෙ සඛ්ඤ්ඤා පබ්බාජතිය	
කමමකතා 451	
තෙ සඤ්චිච්ච දුරෙ අපදිසනති 415	
තෙසඤ්ඤච ධම්මානං	1017
තෙ සබ්බෙ උපට්ඨාන	
සලායං සන්නිපාතෙත්වා 290	
තෙති අස්සමණිලිකාසු	
හික්ඛුනං පඤ්ඤපුලකං	
පඤ්ඤත්තං ගොති 117	
තෙති ආකාරෙති තෙති	
ලිඛෙති තෙති නිමිත්තෙති 181	
තෙති කතීකා කතා ගොති 727	
තෙති ගිතී සඛ්භණ්ඨාති 345	
තෙති වෙ හික්ඛවෙ හික්ඛුති	
පචාරියමානො 804	
තෙති සද්ධිං	793

	පිටිඛිකා.		පිටිඛිකා.
කිං	153	ථෙරෙ භික්ඛු වුට්ඨාපෙනති	570
කිං බොසි	140	ථෙරෙර්භි භික්ඛුති පඨම	
තිස්සෙඤ්ච සර්වාසන්තෙත		තරං සන්තිපතිතුං	783
උපජාන	540	ථෙරෙ	621
		ථෙරෙ වත්තබ්බෙ	514
ථකෙතො	379	ථෙරෙ වා	169
ථලෙහ	887	ථෙවෙ	733
ථලෙ තිකඛිතතං	232	ථොමෙති	390
ථාලිපාකෙ	142		
ථුලලව්වං	997, 1033	දක්ඛා	395, 670, 818
ථුලලව්වයගාමී	1021	දජ්ජා අහං	797
ථුලලකච්ඡු වා ආබ්බො	657	දඬං	460
ථුලලකුමාරිකා	740	දණ්ඩකසීතං	892
ථුලලවජ්ජං	883	දණ්ඩකථාලකං	838
ථුලලවජ්ජා	973	දණ්ඩකමමනාසනා	645
ථුපච්චරං	985	දණ්ඩපරිසාරාමනං	892
ථුපතො	664	දණ්ඩපාණ්ණියා	665
ථුපිකතං පිණ්ඩපාතං		දණ්ඩසන්තං	892
පතිගණ්ඨාති ආපනති		දණ්ඩසමමුති	894
දුක්ඛවස්ස	663	දදමානස්ස තිය්සො	1027
ථෙය්‍යවිනෙතො	259, 1037	දදෙය්‍ය	898
ථෙය්‍යවිනෙතො අවහරණ		දන්තකට්ඨං දානබ්බං	730
විනෙතො	217	දන්තකාසාවාති	835
ථෙය්‍යවිනෙතො භූමිතො		දන්තපොතං	250
අය්‍යහෙසි	271	දන්තපොතෙන වෙලකා	966
ථෙය්‍යදෙසනා වොරිඤ්ච	962	දන්තමයං	810
ථෙය්‍යසංවාසකො භික්ඛවෙ	759	දබ්බා	417
ථෙය්‍යසංඛාරාතං	217	දබ්බං මලලුපුත්තං	
ථෙය්‍යසන්තං උපසංසුති	968	භික්ඛු උජ්ඣාපෙනති	563
ථෙය්‍යාය වො භික්ඛවෙ		දමිකා	812
රට්ඨපිණ්ඩො භූතො	346	දවකමත්තා	538
ථෙය්‍යාවහාරෙ	272	දවා මෙ	887
ථෙරුගිකං	790	දවාය	182, 334
ථෙරෙ ආගමම උපපන්නාති	839	දවො	665, 979
ථෙරෙ ව පරිභාසති	1010	දස අකෙකාසවත්ථුති	994
ථෙරෙන භික්ඛුතා තවං		දස අන්තවසෙ	996
භික්ඛුං ආණ්ඩපෙතුං	791	දස අන්තවසෙ පටිච්ච	155

පිටිමිකා.	පිටිමිකා.
දස ආකාර 994	දසසුප්පාරං විජිතියා 624
දස ආකාරවත්ත 993	දසසාමි කර්මසාමාති
දස ආදිකවා රුජනෙත 994	වාවා තිත්තා ගොති 533
දස ඉප්පියො 396	දසෙති අනුදසෙති 882
දස විවරධාරණා 994	දහති වා දහාපෙති වා 553
දස දහවත්ත 994	දහරෙ යුවා 288
දසබ්බවිදු 727	දළිකිකම්මං 837
දසත්තං දුක්ඛං 1033	දළිකිකම්මකරණමත්තන 823
දස පංසුකුලාති 994	දුතං 1052
දසපදෙ 448	දුතං දසාමි 372
දස පුග්ගා නාතිවාදෙ 1033	දුතපථාති 450
දස මිච්ඡතා 994	දුපෙති 631
දස රත්තාති 994	දුපෙති ත දෙති 658
දස රත්තියො චසිත්තා 1033	දුගං ආලිමෙපසුං 341
දසවත්තා මිච්ඡාදිට්ඨි 994	දුරුක්ඛ ඛාත්‍රං ආකොටෙසි 554
දස වරුති යාවිසු 994	දුරුගගෙ ගණකො 211
දසවිසො ආපජ්ජති 977	දුරුගොපාලක රජක 179
තො උතදසවිසො 977	දුරුඛිතලිකා 299
දසවාසො 727	දුරුඛිතලිකාවත්ත 387
දස මිනිතවත්ත 994	දුරුගණං 18, 945
දසසතං රත්තියො 1033	දුරුමාසකො 499
ආපත්තියො ඡාදසිත්තා 1033	දුරුතං කිව්වා 271
දස සෙකාසනාති 994	දුසං උපට්ඨාපෙනති 953
දසගබ්බෙති සමත්තාගතො 420	දුසි ව 397
තිත්ත උබ්බාතිකාය 1009	දිට්ඨි 420
සමත්තනිකබ්බො 994	දිට්ඨි දිට්ඨිත 1009
දසති වුපෙනො 727	දිට්ඨිබ්බමිකාතං අකුසලාතං 1054
දසාගපරමතා ධාරෙතබ්බං 460	දිට්ඨිබ්බමිකාතං 1054
දසාගාතික්කනෙත 463	දිට්ඨිබ්බමිකාතං චර්ජාතං 1054
අතික්කනාසංයුද්ධි 463	සංවරය 1054
දසාගාතාගතං 529	දිට්ඨිබ්බමිකෙ අනෙ 805
දසාතං අගමාසි 204	දිට්ඨාසීකම්මං 883, 1018, 1020
දසාතං ගොති 79	දිට්ඨිගතං උපත්තං 645
දසාතාග ගව්ජති ආපත්ති 631	දිට්ඨිමපි ආසීකාත්තං 790
දුක්ඛවසං 690, 698	
දසසුප්පාරං වා සවත්ත 631	
ආචාරං වා විජ්ජනාත්තං 631	

පිටිථිකය.		පිටිථිකය.	
දිවසිය: සුප්පටිච්ඡා	577	දුග්ගති	110
දිවසිවිපතති	959	දුග්ගතෙ	108
දිවසිවිපනෙතා	979	දුග්ගතිත තීරයෙන ව	963
දිවෙයා මයා	428	දුග්ගහොති පවුක්කබ්බිතබ්බං	887
දිත්තං	621	දුට්ඨරං න සුට්ඨරං	177
දිත්තඤ්ඤව		දුට්ඨරිතාති	980
සමණ්ත්වාගමණානං		දුට්ඨොලා	682
තිණකට්ඨාදකං		දුට්ඨගහණිකො	811
පරිභුඤ්ජනතු	212	දුට්ඨත්වාගමණවත්තු	363
දිත්තා සබ්බසන ඉත්ථනන මයා		දුට්ඨිලං	153, 183, 972
භික්ඛුනො සත්තසම්මුති	495	දුට්ඨිලං අත්තකාමිතං	962
දිත්තා හොති පචාරණා	801	දුට්ඨිලා නාම ආපතති	641
දිබ්බා	722	දුට්ඨිලා නාම ආපතති	
දිබ්බෙන වක්ඛුනා		වත්තාරි පාරජිකාති	
විසුඤ්ඤන අතික්කන්ත		තෙරස ව සබ්බාදිසෙසා	549
මාත්‍රසකෙන සතෙන		දුට්ඨිලා පඨවි: බණ්ණ	963
පසායාමි	107	දුට්ඨිලාපතති	943
දිවසහායො ආවික්ඛිතබ්බං	772	දුට්ඨො	450
දිවා ආපජ්ජති	975	දුට්ඨො දෙසො	419
දිවා පතිසලලියනෙතන	201	දුතියං	95
දිසවානසා	138	දුතියං ගහෙත්වා නිසිදිතබ්බං	580
දිසං	1042	දුතියං දුතුං	772
දිසං වා අසාසනෙනා	294	දුතියං වා පරියෙසති	675
දිසලොමං	392	දුතියඤ්ඤ ක්කානං	
දිපසිමා	843	තතියඤ්ඤ ක්කානං	354
දිපිට්ඨාපො	808	දුතියමිධි බො	515
දිපෙය්‍ය	438	දුතියමිධි යාපිතබ්බං	408
දුක්කටං හොති	772	දුතියමිධි වත්තබ්බං	
දුක්කටගාමි	1021	තතියමිධි වත්තබ්බං	485
දුක්කටනති පච්චෙදෙනති	1001	දුතියසා ආරුචෙති	675
දුක්කරං	177	දුතියෙන උදෙසෙන	959
දුක්කං භික්ඛුඤ්ජර නාගමාසදෙ	940	දුතියො මහාවොරු	345
දුක්කක්කකියා	715	දුප්පඤ්ඤ	739
දුක්කක්කයාය	971	දුප්පටිච්ඡිනොදයා	986
දුක්කවෙදනාසමඛිති	977	දුබ්බවජාතිකො	441
දුක්කභානිං	961	දුබ්බවො	441
දුක්කානං	642	දුබ්බණ්ණකරණං	
දුග්ගතා	395	ආදුතබ්බං	638
		දුබ්බණ්ණා වෙදෙසතිකා	966

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
දුබ්බිණේණ	108	දෙද එම	824
දුබ්බිලං වා කණෙති	328	දෙදා වුසො හතනං	632
දුබ්බිලව්වරථව්වාසාය	695	දෙදනනා ආපජ්ජති	975
දුබ්බිලා	682	දෙවං	718
දුබ්බිලාභිකමඤ්ච	175	දෙවිගහදරුති	211
දුබ්බාසිතං දුරුහට්ඨං	1001	දෙවතා අත්තමිනා භොනති	987
දුබ්බිකකා	116	දෙවතා රක්කනති	995
දුහරතාය - පෙ -		දෙවතාය සනතිකෙ	182
කොසල්යාය අවණණං		දෙවදනෙතාති මෙ සුඤ්ඤං	941
හාසිනි	154	දෙවහාසිනො	541
දුමාසිකං වා දුච්ඡාලං වා	888	දෙවමනුස්සානං	74
දුමමඛකුතං පුග්ගලානං		දෙවසිකං	773
නිග්ගහාය	156	දෙසනා	1053
දුමමනො	150	දෙසනාගාමී	972
දුමමධො	1010	දෙසනාගාමිනියො	986
දුරුසද්ද	999	දෙසනාගාමිනියො පඤ්ච	1027
දුරුපච්ඡිණ්ණ දුක්කටං	225	දෙසනාදිවජ්ඣ	334
දුලුඤ්ඤං චත මෙ	149, 289	දෙසිතා ගණනුපගා	973
දුමෙ යාවතතිකා	1026	දෙසිතාය	1021
දුමෙ වාවසිකා දිවා රතනි	1027	දෙසෙති	981
දුස්සංහරනති	406	දෙසෙතො ආපජ්ජති	981
දුස්සපථෙවන	953	දෙසෙති තං ආවුසො	
දුස්සපල්ලනිකාය	663	දුක්කටං	955
දුස්සචට්ටියං	953	දෙසො	431, 433
දුස්සවෙණියා	953	දෙති මෙ	390
දුස්සිලො අසඤ්ඤානො	347	දෙවචස්ස කරණෙති	441
දුතෙන	321, 864	දෙසාගතිං	833
දුතෙන උපසම්පදා	954	දෙසාගතිං ගච්ඡති	831
දුතෙය්‍යං	342	දෙසාගතිං ගච්ඡනො	
දුතෙය්‍යකමෙමසු අලං	856	අධිකරණං උකෙතාටෙති	1004
දුතෙය්‍යඛයාති (අට්ඨ)	1032	දෙසාරිතො	851
දුසෙසි	196		
දුසෙසු	591		
දෙදිඤ්ඤානං	895	ඤ්ඤාලා ජෙඤ්ඤා	1028
දෙති ආපතනි		ඤ්ඤාලා රුජ් න භොති	514
පාවිතතිස්ස	631, 695	ඤ්ඤාතිකතනුං වොදෙ	
දෙති දුපෙති	688	තඤ්ඤා සාරෙතඤ්ඤා	485
දෙති වා පතිගණනාති වා	645	ඤ්ඤාතිච්ඡදනස්ස පටිසංයං	574

පිටිබ්බකා.	පිටිබ්බකා.
ආතතිපත්තපුරේ	ආදි ව සද්ද 965
පටිග්ගහෙත්වා 603	ආදි තයො උපොසථෙ
ආයංආයසමාපත්තිං 154, 183	වාතුද්දසිකො කාතුං 804
ආදස කම්මදෙසා වුත්තා 1033	ආදි තයො එකතො 598
ආදස නහුතෙහි 726	ආදි තයො එකානුසාවණේ
ආදස පාරිදෙසහිකා 1032	කාතුං තඤ්ඤා බො එකෙන
ආදස පුරිසො හත්ති 634	උපජ්ඣායෙන 771
ආදස මූලාති 1006	ආදි තයො තිමන්තනෙ
ආරං 947	එකතො භුඤ්ජති 601
ආරං එකෙසි 271	ආදි තයො හණ්ඨිකෙ 685
ආරං සංවරිත්වා	ආදි තුලා ආදානබ්බා 494
ආරදානසිබ්බනි ව 964	ආදිත් පසමාපත්තිකා 1028
ආරථපතාය 573	ආදි දුට්ඨුලලව්ජාදනා 1026
ආරමුලෙ වා 471	ආදි ධම්මා පච්චාසිංසිතබ්බා 582
ආවිසති බුද්දකා 998	ආදි නිරුත්තරිසතාති 997
ආවුණං සබ්බාපිං 836	ආදි පච්චයා 763
ආවුණං 806	ආදි පසාබෙ ආසනෙ වෙච්ච 966
ආත්තං විවරෙත 1029	ආදිපි ජාතියො 103
ආත්තං මහාතිරයානං	ආදි භාගා 494
අත්තරිකාය ආගච්ජති 364	ආදි මග්ගෙ අභිට්ඨතිත්වා 574
අභිසු විනයෙසු 997	ආදි මග්ගෙ ආදිසා 390
අභිසාකාරෙති 121, 539	ආදිමා භික්ඛවෙ තිස්සාරණං 851
අභිතිතිකා 116	ආදිමෙ භික්ඛවෙ කසීනසා
අභිති අතියතෙහි අට්ඨ 998	පළිබොධා 826
අභිති සබ්බෙසා භිජ්ජති 1028	ආදි වස්සා සිකා සබ්බෙත 963
අභිති සමපේති 960	ආදි වාචිකං පචාරෙතුං 802
ආදි අන්තරිසෙ පටිච්ච 1053	ආදි වාචිකා 720
ආදි අනුප්පඤ්ඤානිකියො 959	ආදි විකාසා සාරිකා ව 964
ආදි ආපතතියො 971	ආදි වෙනසිකා 976
ආදි ආවසථෙත ව 966	ආදි සංවාසභූමියො 1027
ආදි ඉත්තියො 384	ආදි සමුට්ඨාතිකා සබ්බෙ
ආදි ඉත්තියො අත්තං	සමං එළකලොමිකා 967
ඉත්තියො 382	
ආදි උපොසථා	ධජ්ඣකො 744
ආදි පචාරණං 999	ධජාතවා 397
ආදි එකානුසාවණේ 771	ධඤ්ඤං නිමන්තිතා වෙච්ච 967
ආදි කාසිකා දිවා 1032	ධඤ්ඤාකරණං 472
ආදි කාසිකා රතනිං 1032	

පිටිකිකා.		පිටිකිකා.	
බඤ්ඤාචරුසං	817	බම්මා පාතුහවනති	616
බනං වා ලහති යසං වා		බම්මං කථං කතා	437, 820
ලහති සග්ගං වා ගවජ්ජි	323	බම්මං කථං කතා භික්ඛු	
බතකකිතා	397	ආමනෙතසි	496
බතකකිතො	261, 747	බම්මකං පටිස්සවං න	
බතිතං	1042	සච්චාපෙති	859
බනුකෙන	448	බම්මකං සාමග්ගිං න උපෙති	949
බතෙන කිණ්ණිකා වාසෙති	397	බම්මකා	991
බමතිසස්තගනෙතා	150	බම්මකානං	652
බම්මං අබමමාති දීපෙනති	942	බම්මකා පඤ්ඤාතරියො	993
බම්මං චරනොතා	244, 253	බම්මයා කථාය	136, 633, 830
බම්මං චරනොතා පරජ්ජති	245	බම්මයමානෙ	853
බම්මං න ජානාති	1020	බම්මපසංගිතො	541
බම්මං න පසුරෙ	667	බම්මෙන	672
බම්මං පටිබාහති	1018	බම්මෙන වග්ගං	
බම්මං භාසනති	772	පචාරණකම්මං	801
බම්මං වා දෙසෙසසාම	121	බම්මෙන චූපසම්මති	882
බම්මකම්මෙ	650	බම්මෙන සමග්ගං	801
බම්මකම්මෙ බම්මකම්මෙ		බම්මෙන සමග්ගකම්මං	850
සඤ්ඤා 439, 562, 563, 641		බම්මෙසු ව පුග්ගලෙසු ව	1012
බම්මකථං කථෙතා	639	බම්මො	330, 1009, 1011
බම්මකුසලො	1022	බම්මො අරියෙති වණ්ණිකො	667
බම්මගාරවො	969	බම්මො දෙසෙනබ්බො	574
බම්මවක්ඛු	727	බාති වා	703
බම්මවක්ඛුං උදපාදි	725	බාරයාමි	867
බම්මවොදකවුදිතකා	973	බාරෙථ	687
බම්මඤ්ඤ භික්ඛුසමාසඤ්ඤ	114	බාරෙතොතා ආපජ්ජති	975
බම්මතො විවෙච්චෙතුං	739	බාවනතිපි	418
බම්මදෙසනසමුට්ඨානානි	968	බිරජ්ජි තං බතලාභං	
බම්මපදං	578	යසලාහඤ්ඤ ඩ්‍රාගමණ	667
බම්මපුරෙකබාරයා	392	බුතගුණ	142
බම්මපුරෙකබාරය	693	බුතබහවග්ගො	1021
බම්මපුරෙකබාරෙ	538	බුතා සලෙඛවුතතිතො	437
බම්මමපි භණති	529	බුතපච්චෙතීකා	192
බම්මවාදීපුග්ගලං සඤ්ඤාපෙති	882	බුතතා	395
බම්මවිතයො	979	බුතතිකා	390
බම්මො	715	බුරං තික්ඛිපති	244
බම්මානුලොමං න ජානාති	1020	බුරං තික්ඛිතතමනෙත 641,	
		672, 694, 698	

පිටිකිකා.	පිටිකිකා.
බුරහනනං	937
බුවවොලා	391
බුවපඤ්ඤානෙත	692
බුවලොභිතා	391
බුවසෙත්ත	781
බුමකාලිකං	919
බුමනෙතනං	893
බොතං නිසසග්ගියං	476
බොතපාදකං	894
බොතපාදකා	921
බොපනඤ්ච පටිග්ගහෙතා	964
බොවන මනෙතන	823
බොවාපෙති රජාපෙති	477
බොවිතබ්බො	948
න අකාමා දුතබ්බො	795
න අකාමා දුතබ්බො	903
න අකාමා භාගං දුතුං	830
න අච්ඡින්නකාරණා	483
න අඤ්ඤං සීයො	
අඤ්ඤාරුං	854
න අඤ්ඤා කොපි පච්චයො	
හොති	631
න අත්තුසලො	1022
න අත් පටිසම්භිද්ධප්පතො	1022
න අබිමතනං පෙමං හොති	734
න අනුග්ගණ්හාපෙය්‍ය	704
න අරුණග්ගො ආපජ්ජති	975
න අලං කාතුං න අලං	
සංවිධාතුං	741
න අනලසො	741
න අසෙකෙතන	1022
න අසෙබෙන සීලකතකොත	739
න ආගමො	1011
න ආදිසි	455
න ආමිසං පටිග්ගහෙතබ්බො	486
න ආරඤ්ඤිකාසිං	863
න ආවුසො සකකා	
පුට්ඨජනෙන	359
න ආවුසො සකකා	
යෙන වා තෙන වා	
අභිවාසෙත්තුං	359
න ආසනෙ නිසිදිතබ්බො	486
න ආසාදෙනබ්බො	859
න උදකෙ	686
න උපජ්ඣායං අනාපුච්ඡා	
ඵකච්චයා පතෙතා	
දුතබ්බො	733
න උපජ්ඣායයා භණ්	
මානසා අනතරනතර	
කථා ඔපාතෙතබ්බො	730
න උපජ්ඣායො	
පුච්ඡිතබ්බො	1011
න උපජ්ඣායො	705
න උපසම්පාදෙනබ්බො	738, 861
න උපෙති	1009
න උපපථෙත	668
න උලලිඛිතමනෙතන	823
න උසාහාමි	145, 177
න ඔකාසො	852
න කතමෙන සමථෙන	1006
න කාසිකෙන පරිභොගෙන	
පරිභුඤ්ජිතබ්බො	522
න කිසම්ඤ්චි පච්චිකට්ඨානෙ	980
න කුකුච්චාසිතබ්බො	
කුකුච්චායති	876
න කුමමග්ගො සෙවිතබ්බො	1011
න කෙනපි වුච්චමානො	426
න කතනපද්‍යති	947
න ඛපට්ඨිතෙ	560
න ඛමති	1018
න බො අහං ආවුසො	
අනභිරතො	150
න බො අහං භගිති	146
න බො ඉදං ඔරකං	
භවිසාති යථා ඉමෙ	
මනුසා සකකච්චො	
භතතං කරෙතති	600

	පිටිමකා.
න බො දබ්බ දබ්බා	
ඵචං නිබ්බේදෙනති	417
න බො මෙතං පතිරූපං	554
න බො මෙ භනෙන	
මනාපාති	496
නගරපටිසඛ්ඛාරිකාති	211
න ගිභිධජෝ	859
න ගිභිපටිසංයුත්තා	973
නග්ගො කායං ඔට්ඨාසාපෙති	
ආපනාති දුක්ඛකට්ඨාස	524
න ච අවජිනෙන ථෙවෙ	
පක්ඛමිතබ්බං	733
න ච ආවමනසරුවතො	948
න ච ආසනා චුට්ඨාතබ්බං	1011
න ච ආනාසානකුසලො	1020
න ච නිසංයං පුත්තලං	1010
න ච පරපරිඤ්ඤාතිතං	269
න ච පුබ්බාපරකුසලො	
හොති	1020
න ච භාසානුසන්තිකුසලො	1018
න ච භික්ඛවෙ අත්තානං	
පාතෙතබ්බං	333
න ච භික්ඛවෙ අපචාරණං	
පචාරෙතබ්බං අඤ්ඤානු	
සඛ්ඛසාමග්ගියා	802
න ච භික්ඛවෙ	
අපපටිවෙතනිච්ඡා	332
න ච භික්ඛවෙ චුත්තො	
චජේමිති චතතබ්බො	277
න ච භික්ඛවෙ සබ්බ	
මහතිකාමයා කුටිකා	
කාතබ්බා	207
න ච භික්ඛාදුගිකාය	947
න ච යථා දිට්ඨියා ගණනාති	883
න ච සික්ඛාය ගාරවො	1010
න ච ලබ්භා ඉමෙසං	
විතිබ්බුජ්චා -පෙ-	1006
න වාචරෙ මෙජ්ඣං	
බ්‍රහ්මාදිකමි.	1038

	පිටිමකා.
න වාමිසං හි නිසංයං -පෙ-	
යථා ධම්මො තථා කරො	1010
න විතතරූපං	417
න විරට්ඨිතිකං අහොසි	128
න විරසොච පකතතෙතො	
අහොසි	828
න වෙතෙති න උපක්ඛමති	
න මුච්චති, අනාපනති	377
න වෙච පජ්ඣායති න	
මඛකු හොති	856
නචං	889, 953
නචචතතියාපි ගායනති	448
නචචතතියාපි නචචතති	447
නචජාදෙති	897
න ජාදෙතො ආපජ්ජති	975
න ජිඤ්ඤො ආපජ්ජති	975
න ජාති	1011
නටකා	695
නටා	695
නට්ඨං	460
න සිංහන නිසින්නායං	668
න තං තස්ස භික්ඛුනො	
කිඤ්ඤි අත්ථං අනුහොති	487
න තං යාවෙ	405
න තං විදු	854
න තාව උදකං	947
න තාව තං ගණනුපතං	
යාව න ගත්ථං ගච්ඡති	809
න තාව ථෙරෙන	
භුඤ්ජිතබ්බං	946
න තාව සාරිපුත්ත	
ඉධෙකවෙච	131
න තාගං සනෙකාමි	728
න තිජ්ඣයධජෝ	859
න තිබ්බච්ඡන්දො හොති	741
න තෙන මඤ්ඤති	856
න තෙනානන්තරං පුසෙ	1037
නත්ථි ඉමෙසං සාමඤ්ඤං	212

	පිටිවිඛාය.
න පඨි වස්ස කිඤ්චි	
උත්තරිං කරණිකං	413
න කිං තාත සුදින්න	
කිඤ්චි දුක්ඛස්ස ජානාසි	140
න කෙව	153
න කෙව ව බො අරහා	
ඥා අභං	726
න පෙරෙ භික්ඛු අනුපබ්ඡ	947
න දකෙබ්බා භොති	741
න දන්නකට්ඨං	
බාදනෙත්ත	948
නදිං තරනෙත්තා	783
නදියා වා භික්ඛවෙ	785
නදියා සමුද්දෙ ජාතස්සරෙ	
සීමං සමමන්නාති	1044
නදියා පක්කමිතබ්බා	733
නදිතිමිත්තෙත	775
නදීපාරං	781
නදීපාරපච්චයා වතස්සො	1027
න දෙති න පටිගණනාති	1038
න ධම්මකුසලො	1022
න ධම්මගරහිනො න	
සබ්බගරහිනො අත්ත	
ගරහිනො මයං	160
න ධම්මපටිසම්භිද්ධපනෙත්තා	1022
න ධම්මො භාසිතබ්බො	486
න බාරෙත්තො ආපඡ්ඡති	975
න නිරුත්තිකුසලො	1022
න නිරුත්ති	
පටිසම්භිද්ධපනෙත්තා	1022
න නිස්සයො දුතබ්බො	738, 861
නනු	150
නනු ආවුසො තපෙව	
තං භොති	159
නනු ආවුසො භගවතා	150
නනු මයා මොසපුරිස	152
න තෙත්ථාරං වත්තන්නති	451
නඤ්චි වරති	364
න පච්චාගරති	399

	පිටිවිඛාය.
න පච්චෙස්සං	824
න පච්ඡන්තො ගච්ඡන්තො	668
න පටිභාන	
පටිසම්භිද්ධපනෙත්තා	1022
න පතිගණනෙත්තො ආපඡ්ඡති	975
න පතිගණනාති න	
වීමංසති පච්චාගරති	399
න පතිගණනාති වීමංසති	
පච්චාගරති	399
න පරිභොගෙන ආපඡ්ඡති	975
න පාපකං සුපිනං	945
න පියකම්මස්ස න	
හෙදධිප්පායස්ස	539
න පුච්ඡන්ති	795
න පුබ්බකුසලො	
භොති න අපරකුසලො	989
න පුබ්බාපරකුසලො	1023
න ප්ථවිතිස්සරේස්ස	438
න ප්ථරුසෙන කට්ඨෙත්ත	949
න බාලො කොචි මඤ්ඤථ	854
න බ්බාද්දනකුසලො	1022
න බ්බාගරෙ	965
න භගවත්තං සීතං අභොසි	836
න භගවා උස්සගති	812
න භික්ඛවෙ අකායබ්බනිත්තෙත්ත	896
න භික්ඛවෙ අඤ්ඤස්ස	
පරිසං අපලාලෙතබ්බො	757
න භික්ඛවෙ අත්තන්තො	
අභිගජාතං	890
න භික්ඛවෙ අනනුඤ්ඤන්තො	
මාතාපිතුති පුත්තො	
පබ්බාජේතබ්බො	755
න භික්ඛවෙ අනුපඡ්ඤායකො	765
න භික්ඛවෙ ආදුසෙ වා	
උදකපත්තෙත්ත වා	888
න භික්ඛවෙ ආයතකෙත්ත	889
න භික්ඛවෙ ඉණ්ණාසිකො	746
න භික්ඛවෙ උපඡ්ඤායං	
අනාපුච්ඡා	767

	පිටිබ්බිකා.
න භික්ඛවෙ කාරුභෙදකො	745
න භික්ඛවෙ හිනිපාරුතං	
පාරුපිතබ්බං	896
න භික්ඛවෙ ඡතෙත	799
න භික්ඛවෙ ඡවසුටිකාය	799
න භික්ඛවෙ තෙති	
භික්ඛුහි තසමිං ආවාසෙ	
වසං වසිතබ්බං	792
න භික්ඛවෙ දුසො	747
න භික්ඛවෙ නවං වා	889
න භික්ඛවෙ නභා	
පිතපුබ්බෙන බුරහණ්ඩං	818
න භික්ඛවෙ පඤ්චති	
ආබාධෙති	769
න භික්ඛවෙ පටිභානවිතතං	900
න භික්ඛවෙ පඤ්චති	
ආබාධෙති පුට්ඨං	
පබ්බාජේතබ්බං	743, 767
න භික්ඛවෙ	
පරිකමමකතා භිතති	921
න භික්ඛවෙ පලිතං	
භාහාපෙතබ්බං	895
න භික්ඛවෙ හණ්ඩාගාරිකො	
බුට්ඨාපෙතබ්බං	832
න භික්ඛවෙ මුඛආරිකො	
ආහාරෙ ආවරණං	
කාතබ්බං	756
න භික්ඛවෙ මුහබ්බතං	
තිත්ථිසසමාදානං	800
න භික්ඛවෙ රුජහවො	
පබ්බාජේතබ්බං	744
න භික්ඛවෙ රුක්කපුසිරෙ	799
න භික්ඛවෙ ලක්ඛණාහතො	767
න භික්ඛවෙ ලිඛිතකො	745
න භික්ඛවෙ සද්ධාදෙය්‍යං	837
න භික්ඛවෙ සභාගා ආපනති	794
න භික්ඛවෙ සුවණ්ණමයො	
පභෙතා	890

	පිටිබ්බිකා.
න භික්ඛුණියා කෙනවි	
පරියායෙන	586
න ග්‍රිහවුණී නො ව	
පුෂ්පෙය්‍ය වජ්ජං	1039
න ග්‍රිහවුහි සමපයොජේ	
තබ්බං	862
න හෙසජේත්ත කරණියො	613
න මතකං	892, 893
න මතතං ජාතිභා	685
න මමජො	178
න මයා අපඤ්ඤතතං	
පඤ්ඤපෙසාම	499
න මයං හතොත ආනඤ	
බුද්ධිගරිතො	160
න මරණාධිප්පායස්ස	331
න මෙ ආවුසො සපටිතා	
අජො, හෙලෙන මෙ	
අජො	683
න මෙ සික්ඛමානෙ	683
න මොවතාධිප්පායස්ස	377
න මති කෙනවි උපසඬකමි	
තබ්බං අඤ්ඤත්‍ර ඵකෙන	
පිණ්ඩපාතනිකාරකෙන	287
න යථා දිට්ඨියා බ්‍යාකතතා	
ගොති	1019
න යමානානං	729
න යාපෙති	513
න යිට්ඨි න හුතෙ අරඤ්ඤං	726
කරකො	317
න රත්තවිතොතා	
න ව පන ථෙය්‍යවිතොතා	1037
න රමාමි	177
න ලහති භික්ඛුහි සද්ධං	
සංවාසං	366
න ලහියාම සංදිට්ඨං	
සමහතොත භික්ඛු	949
න ලාටිකමපි දෙනති	448
න ලොමං පාතෙනති	451
න වං භික්ඛුං ආණාපෙඤා	791

පිටිබ්බකා.	පිටිබ්බකා.
නවං පන භික්ෂුනා	න සකකා හොති යථා
විවරලාභෙන 638	සුතොත්ත සකටෙන 408
නව අධම්මිකානි දුතානි 993	න සකෙකානි 595
නව අධම්මිකා පඤ්ඤාතනියො 993	න සකෙකානති සඛ්ඝහතතං
නව ආසාතපටිච්ඡිනසා 993	කාතුං 922
නව ආසාතවඤ්ඤති 993, 1033	න සඛ්ඝාටිං ඔත්ථරිනි 946
නවකවුමං 954	න සමණො ගොතමො 80
නවකමමිකං 970	න සමනාවෙසී 631
නවකසා 945	න සමමති 954
නවකා (වතුරෙ) 1029	න සමමා වත්තනති 451, 734
නවකෙති 947	න සරති 429
නව විවරුති 993	න සමවතියං කාතබ්බං 862
නව තණනාමුලකා 993	න සාකච්ඡාතබ්බං 1022
න වත මෙ ලාභා 149, 289	න සාමණෙරෙ 861
න වත මෙ සුලඬං 149, 289	න සාමසෙන හත්ථන
නව පටික්ඛනා පරිභොගා 993	පානියථාලකං 665
නව පරමාති 993	න සුකරං 177
නව පාවිතනියාති 1030	න සුකරා උඤ්ඤත
නවමං වා හගවා	පග්ගහෙන යාපෙතුං 117
දිවසං දසමං වා 459	න සුප්පවතති 740
නව මංසෙසු දුක්ඛං 1027	න සුචිතිච්ඡතාති
න විකප්පතබ්බං 993	සුත්තසො
නවමිබ්බානාති 993	අනුබ්බඤ්ඤතසො 740
නව විනිතවඤ්ඤති 993	න සුචිතතාති 740
නව සඛගතා 1054	න සුසානං හත්තබ්බං 733
නවති 1033	නසාති 469
නවති සඛෙසා හිජ්ජති 993	න හත්ථමුදා දසෙසතබ්බං 1011
නවා 806	න හරිතෙ 668
න විකප්පතබ්බං 995	නහානං අත්ථරණං සෙය්‍යා 966
න විනිච්ඡයකුසලො 1019	නහාතවඤ්ඤ 378
න විසභාමි 145, 177	නහානෙ 991
න විසාපේතතබ්බං 515	න හි නාම හවිසාති 207
න විනිහාතබ්බං 1011	න හි නාම හික්ඛවෙ
න විමංසති පච්චාහරති 399	තසා මොසපුරිතසා
න වූපකාසාපෙය්‍ය 705	පාණෙසු අනුදායා අනු
නවො වා 169	කථා අවිනෙසා
න වොහරිතබ්බං 980	හවිසාති 207
	නනුතෙති 726
	න හෙව බො පන පටිච්ඡනනං 458

පිටියිඬකා.		පිටියිඬකා.	
නලමියාදි	810	නාභිවිතරනභි	795
නලෙරුපුටිමැදුලෙ	64	නාමං නාමකමමං	1017
නාග්	808	නාමමතතං න නායභි	961
නාගදනෙතා	236	නාලං	840
නාගමෙසුං	830	නාලං ඔකාසකමමං	
නාගයෝනියා අට්ඨිභි	763	කාතුං	980, 1021
නාගවච්ඡුමහි	200	නාලංවචනියා	401
නාගස්ස නාගෙන	855	නාවං අවගරිස්සාමි	239
නාගහතස්ස	940	නාවං නාම යාය තරභි	239
නාගාතං	364	නාවාභිරුහනෙ	598
නාගොගාගවච්ඡු	364	නාවාය කිලභි	636
නාභිකඩේසය්‍යාසි	145	නාවාය නිකඛිතතං	239
නාභිදුරෙ ගන්තබ්බං		නාවාය වස්සං	799
නාවාසකෙකුන	730	නාවාවච්ඡු	389
නාභිමගනෙතා කබලො	664	නාසවජිනෙතා	766
නාභිගරනභි	921	නාසතනභිනෙ	825
නාභිමතතා භාවතා හොභි	734	නාසිකාලොමං	895
නානාකුලස්ස ගාමො	470	නාසිතකා තයො	1029
නානාකුලා පබ්බජිතා	126	නාසිතකො	974
නානාගොතතා	126	නාසෙචා	803
නානාජව්වා	126	නාසෙතුං	645
නානාදිසා නානා ජනපද	722	නාසසුධ	288
නානා නාමා	126	නාහං අකලලකො	277
නානපපකාරකං	504, 507	නාහං ආවරිය සකෙකාමි	828
නානා වෙරජ්ජකෙ	596	නාහං ආවුසො මච්චුනො	
නානා සංවාසකං	850	භායාමි	359
නානා සංවාසකස්ස	1021	නාහං එනෙ ධමෙම ජානාමි	351
නානා සංවාසකාදිවච්ඡු	795	නාහං ගණ්හාමි	252
නානා සංවාසකො	974	නාහං තං කච්චාත	813
නානා සීමාය	1021	නාහං තං දුක්කචං පස්සාමි	955
නානා සීමාය සිතවතුනො	850	නාහං තං මුහුමණ් -පෙ-	
නානුගවනභි	940	මුඛාපි තස්ස විපතෙය්‍ය	81
නාපරං ඉත්තතාය	111	නාලිකාගබ්බො	900
නාභිජානාමි සුපිතනෙතනපි		නාලිකොදනං	510
මෙජුතං ධමමං පතිසෙවිතා	418	නාලියාචාපකෙන	818
නාභිමණ්ඩලං ජාණ්ණමණ්ඩලං	660	නිකච්ච කිතවස්සෙව භුතතං	
නාභිරමාමි	177	ථෙය්‍යෙන තස්ස තං	345

පිටස්ඛකා.		පිටස්ඛකා.	
තිකණ්ණේකං	691	තිබ්බාණං අරහතො ගති	1002
තිකුටෙ	670	තිබ්බුජ්ඣනති	448
තිකකංඝනං සිඤ්චනඤ්ච	963	තිබ්බිට්ඨරුජ්ඣටො	689
තිකකසාවො	718	තිබ්බොගො හවං ගොතමො	83
තිකකුජ්ජිතං	113	තිබ්බිද	1013
තිකකන්තං කරෙය්‍ය	763	තිබ්බෙයෙනං	887
තිකමනෙතො ආපජ්ජති	974	තිමන්තණං	928
තිබාතං	223	තිමන්තියමානො හිතං	
තිබාදතං	916	ගහෙය්‍යාමිති හණති	602
තිග්ගහජාය සාරණං	1007	තිමිත්තා කිපෙනතබ්බා	782
තිග්ගහිතං	1043	තිමිත්තං	655, 795
තිග්ගහො	1053	තිමිත්තකතෙන	823
තිව්වහතං	600	තිමිත්තමත්තාසි	391
තිවජ්චිවජ්චු	362	තිමිත්තකමම	266
තිවජ්ජරෙසි	829	තිවුජ්ජති වා	636
තිජ්ඣන්තියා ව අකොවිදො	1014	තිමිත්තං අග්ගනෙසි	143
තිජ්ඣාපෙති	882	තිමිත්තමපි අකාසි	159
තිජ්ඣායන්තස්ස		තියතා	973
එකා ආපනති	1032	තියතො	133
තිට්ඨානං පරියොසානං	996	තිය්‍යාදෙනබ්බො	580
තිට්ඨානන්තිකො	825	තිය්‍යාදෙත්තුං	952
තිට්ඨිතවිවරසමිං	459	තිරබ්බිදො හි සාරිපුත්ත	132
තිට්ඨිතවිවරසමිං හිතවුතා	470	තිරබ්බිදො වත හො	
තිට්ඨිතිකා	393	-පෙ- ආදීනවො	
තිදුතං	961, 989, 1014	උප්පාදිතො	149
තිදුතං උද්දිසිකා		තිරයං ගවජ්ජති දුමෙමධො	
අවසෙසං සුතෙන		ත ව සික්ඛාය ගාරවො	1010
සාවෙනබ්බං	788	තිරයං තෙ උපපජ්ජරෙ	347
තිදුතං ත ජානාති	1019	තිරයෙන අභිසපති	692
තිදුතතිදුතො	1006	තිරයො	110
තිදුතපරියාපනං	959	තිරුදීනවො	133
තිදුත සමිහහො	1055	තිරුත්තිපථො	271
තිදුතොගධං	959	තිරුධං	989
තිපත්තස්සාපි තත්තිකා	1030	තිරුධානුපසි	311
තිප්පතිකා	572	තිරුධො හොති	715
තිප්පාතිතා	940	තිලිතො	666
තිප්පිලියමාතා	478	තිලොබං ජන්තාසරං	893
තිබ්බාණං	151	තිවත්තනෙත්තන	947
තිබ්බට්ඨිජං	560, 812	තිවාරෙනබ්බො	731

	පිටුවකිනා.
තිවාසෙචා	118
තිවෙසනආරෙ	547
තිසජ්ජං කපෙපය්‍ය	455
තිසජ්ජං භික්‍ෂු	
පටිජ්ජනමානො	456
තිසජ්ජාය කාරෙතබ්බො	457
තිසින්නායං වතයො	
ආපතතියො තිපන්නායාපි	
තතතිකා	1030
තිසිද්ධි	293
තිසිද්ධනං	568
තිසිද්ධනං අනුඤ්ඤානං හොති	656
තිසිද්ධනං නාම සදසං වුවච්චි	957
තිසිද්ධි	79
තිසාගතිශං	810, 1001
තිසාගතියං පතනං අතිසා	
ජ්ඣා පරිභුඤ්ජති	570
තිසාගතියෙන	
තිසාගතියං ආමසති	
සෙවනාධිපපායො	
කාශෙන වාගමති න	
ව එසං පටිච්ජානාති	
ආපතති දුක්ඛවයං	384
තිසාගතියං පාවතතියං	463
තිසාගතියානි ආදස	998
තිසාගතියෙන	317, 621,
	824, 1036
තිසාජ්ඣා ආපතති	
දෙසෙතබ්බො	461
තිසාජ්ඣාන දෙසෙති	
තෙනෙනං	1001
තිසාජ්ඣබ්බො	507
තිසාධං පටිලුභිචා	498
තිසායං අලහමානෙන	770
තිසායකරණියො	770
තිසායපච්චයෙන	1016
තිසායපටිපසායාද්ධියො	995
තිසායො	861
තිසාරණං	1045, 1051

	පිටුවකිනා.
තිසාරණියං	676
තිසාරණියං පඤ්ඤාතනං	1054
තිසිතජප්පි	1018
තිසිමට්ඨො අනුමොදති	824
තිසිමෙ ධිතයා	903
තිහතාතිකරණං	641
තිහුහුංකො	718
තිහතං	654
තිශාති	971
තිලඤ්ච පිතඤ්ච	
වෙනෙති උපකතමති	373
තිලං මොවෙයාමිති	
වෙනෙති උපකතමති	
පිතකං මුවච්චි	373
තිහරුපෙනබ්බො	863
තිහරිචා	655
තෙගමො	826
තෙතං ආවුසො	151
තෙතතිධමමානුලොමිකං	968
තෙතාරං වතතනති	858
තෙරඤ්ජරායං භගවා	726
තෙරසිකයා	330
තෙරසිකො	941
තෙව අභිවාදනාරහො න	
පච්චුට්ඨානාරහො	984
තෙව ආලපෙය්‍යාම	
න සලලපෙය්‍යාම	800
තෙව කාලෙ කප්පති	
නො විකාලෙ	984
තෙව වජ්ජනානතතතා	
නො ආපතතිනානතතතා	983
තෙව වජ්ජසභාගතා	
නාපතතිසභාගතා	983
තෙව වූපකාසෙය්‍ය	705
තෙව සුතතං ආගතං	886
තෙවිමං විවරං කාරොයා	
න පච්චෙය්‍යං	825
තෙසාදජාති	538

පිටිකිකා.		පිටිකිකා.	
නෙසාම	251	පකතතනානං භික්ඛුනං	860
නො	288	පකතතෙනා	870
නො අනන්තසංඝිනං	120	පකතතෙනා සමාන	
නො අනෙතා න බභි	984	සංවාසො සමානසිමායං	942
නො කප්පති	429	පකතිපටියතතං	594
නො කාලෙ	984	පකතිමණ්ඩලං	890
නො ව බො යං තිං		පකාසිතුං	721
සකාය වදෙසි	83	පකුඛිං	901
නො ව බො පටිවුතතං	392	පකකතෙනා	736
නො ව යාවති	976	පකකමනනතිකා	824
නො වසා පාරිසුරි	475	පකකමනති	451
නො වෙ පටිතිසාප්ති		පකකමනෙනන වා දුචෙ	965
ආපතති දුක්ඛටසා	438	පකකමිංසු	695
නො වෙ ලභෙථ	804	පකුච්ඡාතා	262
නො වෙ සබ්බො සබ්බො		පකමානතතං	877
උසාහති	408	පකබසඛකතනා වා	680
නො දිවා	975	පකබසඛකතෙන	736
නො තික්ඛමනෙනා		පකබසොවෙනං	842
ආදියතෙනා ආපජ්ජති	975	පකබගතො	769
නො පරිසකපටියෙන	1011	පකබ්බාදි	935
නො පටිසතෙනා	974	පකබ්බං	935
නොපි අද්දානමතා	135	පගුණො	956
නො භූමිගතො	974	පගෙව	379
නො රතතිං	975	පගෙව ජාගණ්	418
නො වෙහාසගතො	974	පගෙව මනුස්සත්තියා	184
නො සංයොගාය	150	පගණ්හිතින අඤ්ඤා	997
නොසඤ්ඤාපිමොකතා	974	පගණාරහො	855
නො ස උපාද්දාය	150	පග්ගරනති	391
නො සරුගාය	150	පඝනං	901
නො සුතතවිහබ්බො	886	පඝවිරෙත	448
පංසුකුලං වා	475	පච්ඡි වා සාවාපෙති වා	559
පංසුකුලකතො	837	පච්ඡනඤ්ඤාපි පාණිනො	667
පංසුකුලසඤ්ඤාසා	270	පච්ඡන්තරණං	568
පංසුකුලිකො	142	පච්ඡන්තරිකා	922
පංසුකුලෙන	824	පච්ඡන්තිකා යෙන වජ්ජනති	856
පකතතතසා	851	පච්ඡන්තිකො සගධමෙමන	
පකතතතා කමමපපතතා	1044	සුතිග්ගතිතං නිග්ගණ්හාති	648
		පච්ඡනතං උච්චිතථ	744

	පිටිමකා.
පව්වනිමං	814
පව්වනිමෙසු	
ජනපදෙසු කප්පති	984
පව්වනිමෙසු ජනපදෙසු	
ආපජ්ජති නො මජ්ඣිමෙසු	98
පව්වබ්‍යථා පදමසොකං	716
පව්වයානං ඛයං	728
පව්වයො	1006
පව්වාදියති	949
පව්වාසා හොති සම්මතො වං	47
පව්වාහරති	398, 399
පව්වුක්කබ්බිතා	1052
පව්වුට්ඨානබ්බං (අට්ඨනං)	1033
පව්වුභ්වති	400
පව්වුභ්වරයා	1016
පව්වකට්ඨාසිනො	
අවිසංවාදකට්ඨාසිනො	1013
පව්වා ගව්ඡන්ති	
වොරු අව්ඡන්ති	591
පව්වාජාතපව්වයෙන	1016
පව්වාපි අව්ප්පට්ඨාරකං	
ගව්සති	950
පව්වා වා සුද්ධතිං ඔපෙති	1042
පව්ව්මං	982
පව්ව්මසම්මං ආපනතිකකො	881
පව්ව්මා ජනතා	889
පජං	77
පජාපතිකවජ්ඣ	334
පජාය	87
පජං අභිසංඛරිතං	811
පජකායනති	417
පජකාසි	250
පඤ්ඤා	555
පඤ්ඤා ආපනතියො	968
පඤ්ඤා ආපනතියො	
මුසාවාදප්පව්වයා	985
පඤ්ඤා කම්මාති	986
පඤ්ඤා විවරුති	694
පඤ්ඤා ඡේදනකා ආපනති	985

	පිටිමකා.
පඤ්ඤා ආනාති	1031
පඤ්ඤාට්ඨානෙ මුසාවාදො	1032
පඤ්ඤානකඤ්ඤාව ආපනති	1031
පඤ්ඤානං පටිසංවිදිතං	659
පඤ්ඤානං හික්කවෙ	859
පඤ්ඤානං හොසජ්ජානං	515
පඤ්ඤානං වයං චුත්ථානං	
දුතබ්බං ඉධ විවරං	1033
පඤ්ඤානං	
සත්තාගකරණියෙන	797
පඤ්ඤා පාචිතතිශාති	1030
පඤ්ඤා පුග්ගලා තිශ්වා	985
පඤ්ඤා හිසියො	900
පඤ්ඤා හොජ්ජාති ඔපෙති	
සබ්බත්ථ අනාපනති	594
පඤ්ඤාමං දිවසං	
පඤ්ඤා විවරුති	694
පඤ්ඤාමතෙතති හික්කුසතෙති	65
පඤ්ඤාමාසකො පාදො	213
පඤ්ඤා වග්ගියො	721
පඤ්ඤා වයො ආපජ්ජති	977
පඤ්ඤා යථා බුබ්බං	860
පඤ්ඤා සංසග්ගපව්වයා	1026
පඤ්ඤා සම්මා	850
පඤ්ඤා නාකාරෙති	268, 985
පඤ්ඤා නාකාරෙති විපජ්ජනති	1010
පඤ්ඤාති අබ්බතති	738
පඤ්ඤාති ආකාරෙති	268
පඤ්ඤාති උපාලි ආකාරෙති	1023
පඤ්ඤාති කාමගුණෙති	312
පඤ්ඤාති හික්කවෙ	
අබ්බතති සම්මතාගතෙන	
හික්කුතා උපසම්පා	
දෙතබ්බං	739
පඤ්ඤාපනතියො කායනො	
ව වාචනො ව	986
පඤ්ඤාපනතියො කායනො	
සමුට්ඨනති	986

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
පඤ්චාතිකා	694	පටිකකමනති	944
පඤ්චාතිකං සමකමති	966	පටිකෙකාසිතුං	790
පඤ්චමාති	913	පටිකෙබ්පො පඤ්ඤායති	604, 608
පඤ්චමාති හිකබ්වෙ		පටිගච්චෙව	523
ධම්මිකාති සතිවිනායකං		පටිග්ගණනනායකං	1037
දුනාති	882	පටිග්ගණනාති	397, 399
පඤ්චමෙ භිකබ්වෙ මහාචොරු	343	පටිග්ගහිතං	984
පඤ්චෙව උදෙසා		පටිග්ගහිතං සත්තාහං කප්පති	819
භවිනති අනඤ්ඤාථා	999	පටිග්ගගෙ වා	665
පඤ්ඤාතං	118, 943, 961,	පටිග්ගහො	1052
976, 1008		පටිග්ගහො තෙන	
පඤ්ඤාතං හොති	547	න විජ්ජති	1038
පඤ්ඤාතොනුලොමං	976	පටිච්චකම්මං	814
පඤ්ඤාතං න ජානාති	989, 1019	පටිච්චසමුප්පාදං	714
පඤ්ඤාතති ජාතිතබ්බා	973	පටිච්චන්තං	113, 223
පඤ්ඤාතති විනායො	960	පටිච්චන්තාවහාරෙ	273
පඤ්ඤාතෙන		පටිච්චන්තෙත ඕකාසෙ	691
අනුප්පඤ්ඤාතං	1054	පටිච්චාදනියෙන	811
පඤ්ඤාතෙනතං	1024	පටිච්චාදි	978
පඤ්ඤාපෙතබ්බං	945	පටිච්චාදෙත්වා දෙනති	664
පඤ්ඤාපිකාති	496	පටිජාතිත්වා අවජානාති	535, 1015
පඤ්ඤාසබ්බො	485	පටිඤ්ඤානුසන්ධි	
පඤ්ඤාසාය ව රතං ගච්ඡති	826	තෙන කාරයෙ	1008
පඤ්ඤාසයොජ්ජිකා හොති	829	පටිඤ්ඤාය	170
පඤ්ඤා පුච්ඡති පඤ්ඤා		පටිඤ්ඤාය කරණීයං	1040
පුට්ඨො කප්පෙති	548, 587	පටිඤ්ඤා ලජ්ජා	1008
පඤ්ඤාමෙසා කුසලෙති		පටිතිස්සග්ගානුප්පති	311
විනාතිකා	1039	පටිතිස්සජනනායකං	439
පටගති	897	පටිතිස්සජේත්වා	851
පටලිකා	807	පටිතිස්සට්ඨො	356
පටචාසි	397	පටිපුබ්බා කරණීයං	1040
පටාණී දින්නා හොති	573	පටිපුච්චා ධම්මානාය	1012
පටිකා	807	පටිබ්බා	529
පටිකාතබ්බා	991	පටිබ්බාචිත්තා	312
පටිකුට්ඨකම්මං	850	පටිබ්බාචිත්තො	196, 379, 570
පටිකකනෙතන	448	පටිබ්බලො හොති	
පටිකකමනකාලෙ	668	තිකවුණියො ඔවදිතුං	679
පටිකකමනං හරිත්වා	603	පටිබ්බාගෙයා	695
පටිකකමනෙපි	631	පටිබ්බාදො වුට්ඨාති	981

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
පටිභංසු	721	පඨමං කේසමස්සුං	740
පටිභානවිත්තං	590, 900	පඨමං විත්තං	313
පටිභානෙය්‍යකා	818	පඨමං දබ්බෙ යාවිතබ්බෙ	415
පටිමුක්කස්ස	656	පඨමං නිමිත්තා	
පටිමුඤ්චි	515	කිත්තෙත්තබ්බෙ	773
පටියත්තං	532	පඨමං පත්තං භොසජ්ජං	965
පටියාලොකං	643	පඨමං පාදං අතික්කා	
පටිලාභං උක්ඛිපති	637	මෙත්තියා	678
පටිලාභෙන	478	පඨමං පරුජිකං පඤ්ඤත්තං	958
පටිවිංසො	498	පඨමං භොජෙත්තති	455
පටිවිරුති	968	පඨමං විඤ්ඤාණං පාතුතුත්තං	313
පටිවික්ඛකෙ	604	පඨමත්තරං අංගනච්චා	731
පටිවුත්තං	392	පඨමපාරුජිකං කතීති	
පටිවෙක්ඛි	812	සමුට්ඨානෙති	1026
පටිසංවිදිතෙ වා ගිලානස්ස		පඨමස්ස ක්කිත්තස්ස අබ්ගමාය	773
වා සෙසකං	660	පඨමාපත්තිකං	676
පටිසංකරිස්සති	902	පඨමාපත්තිකා	1028, 454
පටිසතෙන ව රත්තිං ගච්ඡති	826	පඨමාභිසම්මුද්ධො	714
පටිසන්ධාරෙ අගාරවො	969	පඨමාභිසිත්තො	212
පටිසල්ලානසාරුප්පාති	727	පඨමෙත ක්කිත්තෙන	
පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො	290	සුඤ්ඤාගාරෙ අභිරුති	352
පටිසාමෙත්තා	945	පඨවියො	995
පටිසායතියාති	515	පණකො	441
පටිසොතගාමිං	721	පණ්ඩාය චිත්තමි	358
පටිස්සවදුක්කටං	225	පණ්ණිතභොජනාති	619
පටිස්සවෙ ව අපත්ති		පණ්ණිතෙ	108
දුක්කටස්ස	799	පණ්ණිතෙන	136
පටිහඤ්ඤති	898	පණ්ණිකච්ඡු	201, 389
පටිහත්ති	898	පණ්ණිකා	740
පට්ඨ	590	පණ්ණිකො ව භොති	
පට්ඨිකං සුකරත්තකං	895	ඉත්තිසඤ්ඤි	384
පට්ඨිකාය වා උපතිබ්බති		පණ්ණිතා	395, 670
මිත්‍රඤ්ඤිත්වා උද්ධිතුං	931	පණ්ණිතො අපජ්ජති	
පට්ටො	479	නො බාලො	978
පඨමං	92	පණ්ණිපලාසො	335, 999
පඨමං අස්සජිපුත්තබ්බසුකා		පණ්ණිමත්තිකාය	835
භික්ඛු වොදෙත්තබ්බො	460	පණ්ණච්ඡත්තං	665
පඨමං උපජ්ඣං ගාතාපෙ		අණ්ණත්තියො නිරුප්පිතාති	982
භාබෙබ්බො	771		

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
පණණතිසි	900	පත්තාධාරකං	890
පණණරුස ධම්මා සහජාත		පත්තාධාරෙකෙපි	236
පච්චයෙන පච්චයො	1016	පත්තා ලුජ්ජනති	837
පණණසං	441	පත්තාලුහකෙන	448
පණණසන්ධාරෙ	568	පත්තුණණං	818
පතිකධිකාය	381	පත්ථපත්ථපුලකං	117
පතිගණන	399	පත්ථපත්ථපුලකං	
පතිගණනනො ආපජ්ජති	975	ආරුමං කරිතො	118
පතිගණනාති අනෙතවාසිං		පත්ථයතා ඉච්ඡතා	813
පිමංසාපෙතො අත්තතා		පජින්නං	835
පච්චාහරති ආපතති		පන්ධාදනං	510
සමිකාදිසෙසය්‍ය	398	පථබ්‍යා රුජා	222
පතිගණනාති ආපතති		පථාචිනො	635
දුක්ඛවය්‍ය 267, 322, 612, 617		පදං	726
පතිට්ඨාති	982	පදං අනුපදං අනුක්කරං	
පතිට්ඨාපෙසි	902	අනුබ්‍යඤ්ඤානං	540
පතිමානෙථ	719	පදං නාම එකතො	
පතිමානෙනති	670	පට්ඨපෙතො එකතො	
පතිරූපෙ ගාහකෙ	841	මසාපෙනති	540
පතිසලලිතය්‍ය	124, 413	පදකම්ණා	825
පතිසෙවති	153	පදඤ්ඤත්‍ර අසම්මතා	967
පතිසෙවති නාම	183	පදවිනිහාරමනෙතන	1037
පතිසෙවනපච්චයා පරුජ්ජකං	961	පදරසඤ්චිතං හොති	573
පත්තකණෙඛාලිකා	890	පදසො ධම්මං වාචෙය්‍ය	540
පත්තවිවරං ආද්‍ය	118	පදීපෙපි	637
පත්තතිලොභක		පදෙසරුජා	222
මට්ඨිතිලොභකා	665	පඬුපෙනොති සිද්ධි	643
පත්තවඤ්ඤා	389	පන	168, 639
පත්තං ඵමිකාය පකඛිපිතො	647	පනාමෙතබ්බො	734
පත්තකල්පං	408	පපානෙ පබ්බතෙ	808
පත්තකකිකා	417	පපානො	317
පත්තපරියනො	514	පබ්බජෙය්‍යං	139
පත්තපරියනො		පබ්බතතිමිත්තාදිසු	773
පරික්ඛහෙතබ්බං	730	පබ්බතෙය්‍යා	441
පත්තරජනං	835	පබ්බවානො හොති	811
පත්තවණ්ණජ්ජං	509	පබ්බාජෙති වා	213
පත්තසඤ්ඤා	663, 564	පබ්බාජෙය්‍යං	223
පත්තසන්නිවයං කරෙය්‍ය	682		
ප්‍රභුතභණ්ඩා	891		

පිටිබිකා.		පිටිබිකා.	
පමාණිකා කාරෙතබ්බො	408	පවර්ණිකා	706
පමුබො	726	පරිණතං	533
පමුට්ඨො	429	පරිණාමෙති	1024
පයතෙන	828	පරිණාමෙය්‍ය පුග්ගලෙ	963
පයොගං න ජානාති	1019	පරිත්තං	700, 897
පයොගස්ස	1015	පරිත්තං පාඨෙය්‍යං පාදුසි	828
පයොගෙ දුක්ඛං	409, 478	පරිත්තාණකිට්ඨකං	901
පයොගො කිංකිදුනො	1016	පරිත්තෙන වා විපුලං	479
පයොගො පුබ්බකරණස්ස		පරිදස්සි	809
පුරෙජාතපාවට්ඨයෙන		පරිතිබ්බාති අනාසවො	898
පවට්ඨයො	1016	පරිතිබ්බුතෙ භගවති	
පරං මරණං	1037	ආපජ්ජති නො තිට්ඨනෙන	977
පරචිත්තං පසිද්ධි	987	පරිතිබ්බුතෙ	977
පරපරික්කපිතං	216	පරිපාඨෙති	591
පරපරික්කපිතස්සද්ව ගොති	268	පරිපාතෙනති	531
පරපුග්ගලපට්ඨසංයුතෙනා	974	පරිපාතෙසි	637
පරමාති	993	පරිපුච්ඡං දෙනෙනා	587
පරමපරුහතං	960	පරිපුච්ඡාය	741
පරමමරණං	110	පරිපුණ්ණවිසතිවස්සො	642
පරමමුඛා මෙත්තං කායකමමං	970	පරිඛාතිරු භවිස්සාම	801
පරමමුඛා වුට්ඨාති	982	පරිබ්බජ මහාබ්‍රහ්මෙ	667
පරුමසි	485	පරිබ්බාජකසමාපනෙනා	631
පරිකථාකතෙන	824	පරිභණ්ඩං	948
පරිකප්පාවහාරෙ	272, 273,	පරිභණ්ඩකරණමත්තෙන 823,	919
පරිකමකතා භිත්ති	921	පරිභණ්ඩනො	814
පරිකකයං අභමාසි	602	පරිභවා	1021
පරිකකාරං	982	පරිභවෙන	681
පරිකකාරෙ	393, 733	පරිභාසති	756
පරිකකිත්තො	214, 470, 471	පරිභාසනාති	451
පරිකකිපිත්තා	145	පරිභාසි	689
පරිකෙබ්බං අතික්කමනනස්ස	568	පරිභාසො ඵසො	223
පරිකෙබ්බං අතික්කා		පරිභුතං	538
මෙනාති යො	710	පරිභොගජ්ණණං වා	481
පරිකෙබ්බං අතික්කාමෙනාති යො		පරිභොගො	982
උපවාරං ඔක්කමනති යො	700	පරිභොගෙන ආපජ්ජති	975
පරිගුහති	1008	පරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙ	947
පරිවාරෙනා	395	තබ්බං	945
පරිවාරෙති	140	පරිමණ්ඩලං පාරාජිකබ්බං	660
පරිවිතාය	995		

පිටිවිකියා.		පිටිවිකියා.	
පරිමාණපටිවිජ්ජනායො	881	පරිභාසො ඵසො	223
පරිමුඛං	895	පරිභික්ඛාගසක්කාණං	596
පරිමුඛං සතිං දුට්ඨපෙති	294	පරෙ	645, 854
පරිමුඛා	854	පරෙහි පරියොසාපෙති	411
පරියාදිගෙය්‍ය	726	පරෙ පරිග්ගහෙනබ්බං	1012
පරියායෙන	574, 587	පරෙ වා අප්පෙඛිතබ්බං	1011
පරියායො	82	පලංකුකො	686
පරිශුච්ඡිතො	632	පලායනතිපි	405
පරියෙසිති	704	පලාසනීලං	638
පරියෙසිති න ලහති	697,	පලිකො	901
	700, 702	පලිතං ගාහාපෙතබ්බං	895
පරියෙසෙය්‍ය	315	පලලබ්බං	294
පරියොදානසිප්පා	818	පලලබ්බං ආභුජිති	293
පරියොදානසිප්පො	206	පලලබ්බං නිසිදිතුං	855
පරියොදානෙ	102	පලලබ්බො	807
පරියොනඤ්ඤාය	87	පලලභිකාය	666
පරියොසිතෙ පක්කමති		පවකබ්බං	961
	නග්ගෙව 921	පවනනො	895
පරිවතෙතය්‍යං	123	පවාරණං	990
පරිවාසං නික්කම්පාමි	866	පවාරණං දෙනොනන	
පරිචිතකකමඤ්ඤාය	720	ජ්ඣෙදි දුතුං	801
පරිචිතකකා උදපාදි	720	පවාරණං න ජානාති	1018
පරිචෙණං	897	පවාරණකථා	954
පරිචෙණං උද්ගති	684	පවාරණකමං	801, 990
පරිචෙණං සමමජ්ජිති	579	පවාරණකමං න ජානාති	1018
පරිචෙසනං	631	පවාරණකමෙය්‍ය සාමනි ආදි	996
පරිසක්කති	1022	පවාරණං	1051
පරිසගතො	855	පවාරණං	529, 860
පරිසඛිතිතමි	420	පවාරිනානං	481, 515, 633
පරිසතො	1044	පවාරිනො ව හොති	902
පරිසද්ධසකො	767	පවාරිනො නාමි	
පරිසපාරිවාසියං	707	ආසනං පඤ්ඤායති	604
පරිසාය	856	පවාරෙය්‍ය	482
පරිසුඤ්ඤා	78	පවිට්ඨං සාදියති	187
පරිසුඤ්ඤා මුහුමවරියං		පවිචෙකං	989
	වරනං 345	පවිසනො ආපජ්ජති	974
පරිසුඤ්ඤා	102	පවිසිති	259
පරිභායනති	722	පවුත්තපතිකා	334
පරිභාරපථො	448	පවෙදෙති	77
		පවෙධෙනති	658

	පිටිවිකා.
පවෙසනං න සාදිග්ගි	
-පෙ- ථුගිරණං	
න සාදිග්ගි අනාපතති	187
පසන්නමුඛවණ්ණං	343
පසන්නා	635
පසන්නානං හිශෙයාභාවාශ	157
පසංගා පවත්තා හොති	1019
පසංගාවභාරො	272
පසවෙය්‍යාසි	554
පසාවෙ	703
පසාදො	530
පසාරිතෙන	449
පසාරෙනා හොති න	
සාරෙනා	1023
පසුකා	263
පසුතනකතා	1022
පසුතෙනා ආපජ්ජති	981
පසුතෙනා වුට්ඨාති	981
පසුසංවාසං	800
පසානා	958
පසානො	719
පසාග්ගි	1013
පසාග්ගයං කායසංඛාරං	
අසාග්ගියාමි පසාග්ගියාමිති	
සිකති	296
පසාග්ගයං චිත්තසංඛාරං	309
පසාසි	793
පසාචපාදුකං	897
පසාසො	294
පසාණං වායමෙය්‍යාථ	969
පසාරං දෙති ආපතති	
පාවිතතිස්ස	650
පසාරෙ උග්ගිතෙ වෙ	962
පතිණෙය්‍ය	485
පතිතතනස්ස	106
පතිණා	82
පතිණො	356
පසු	870

	පිටිවිකා.
පසුතං යාගුඤ්ච	
මඩුගොලඤ්ච	
පටියාදුපෙත්ථා	813
පසුතජාතරුපරජතා	142
පසුතඛනඛඤ්ඤ	142
පසුතච්ඡාදනපකරණං	142
පලිබුද්ධිනති	570
පලිබුද්ධො	634
පලිබොධානිසංසා	1015
පලිබොධො විනිවර්ජයජාය	1013
පාවිතතිස්ස	562
පාවිතතිස්සාමි	1021
පාවිතතිස්සෙන දුක්ඛකටං	1029
පාටවිකා	954
පාටිඛිති	807
පාටිකඛිති	538
පාටිකාය නිමුඛජ්ජිත්ථා	805
පාටිදෙසනිකා (ආදස)	1032
පාටිදෙසනියා	967, 1001, 1029
පාටිපදිකං	935
පාටියෙකෙකා	515
පාටියෙකා	819
පාණභූතෙසු සංයමො	719
පාණභරතං	642
පාණාතිපාතා වෙරමණි.	
වෙ වසානි අවිනිකකම	
සමාදුතං සමාදියමි	703
පාණාතිපාතෙ තියෙය්‍යා	1028
පාණුපෙතං	115
පාණෙ පාණසංඤ්ඤ	640
පාණො නාම මුත්‍රස්ස	
පාණො වුච්චති	261
පානබ්‍යතා	555
පානව්‍යතං ආපජ්ජති	980
පාතාපෙති ආපතති	
දුක්ඛකටස්ස	252
පාතීතෙ කුසෙ	838
පාතීමොක්ඛං	790, 990
පාතීමොක්ඛං න ජානාති	1018

පිටිමකො.	පිටිමකො.
පාතිමොකකං පටිමකකාමි 179	පාපභිකෙ 836
පාතිමොකකසංවරසංවුතො 576	පාපභිකෙතන 824
පාතිමොකකුද්දෙසං 790, 990	පාපබමා 347
පාතිමොකකුද්දෙසං	පාපභිකු 364
ත ජානාති 1018	පාපභිකුතො 344
පාතිමොකකුද්දෙසො 1054	පාපරොගි 767
පාතුභවනති 715	පාපසද්ද 681
පාථෙය්‍යං පරිගෙසිතුං 816	පාපසමාචාරො 444, 454
පාතෙති කුසලං ධම්මං 1001	පාපසිලොකා 681
පාදං 953	පාපා 347
පාදං වා පාදුරහං වා	පාපිච්ඡානං පකුප්පවේදය 1054
අතිරෙකපාදං වා 223	පාපිච්ඡා 351, 989, 1021
පාදකථලිකා 680	පාපෙති කමෙති 347
පාදකථලිකං 860	පාමඛනං 888
පාදකොච්ඡං 953	පාමොකකො 726
පාදබ්ලාමාධො 807	පාමොජ්‍යං 1013
පාදච්ඡිකො 766	පායනතිං 703
පාදතලෙසු ලොමාති 805	පාරං ගච්ඡන්තො තභායති 638
පාදපිඨං 680, 860	පාරතො අනතං ඔරතො
පාදපුඤ්ජති 567	භොගං 731
පාදුකං 143	පාරදුරිකවත්ථු 363
පාදුකං ධොතඋදක නිසෙකං 795	පාරුජිකං 1000
පාදුපි ඵලිකා 597	පාරුජිකං ධම්මං
පාදෙසු ගහෙතො 146	අඤ්ඤාපඤ්ඤො 433
පාදෙදකං 860	පාරුජිකං සඛිකාදිසෙසො
පානාශාරං ඔපෙනති 953	සිලවිපකති වුවමති 997
පානීයං ආවිකිත්තබ්බං 945	පාරුජිකගාමී 1021
පානීයං පරිභොජනීයං 793	පාරුජිකසාමනනං 887
පනීයං පරිභොජනීයං	පාරුජිකස්ස 187
උපට්ඨපෙතො 580	පාරුජිකා කාසිකා දො 1027
පානීයං පුච්ඡිත්තබ්බං 944	පාරුජිකො 185
පානීයභාජනං 901	පාරිලෝපකෙ විහරති
පානීයසබ්බස්ස 901	රකිත්තවනසංඝො 855
පානීයෙත පුච්ඡිත්තබ්බො 731	පාරිවාසිකවතුභො 850, 866
පානීයෙත ව විබුදනෙත	පාරිවාසිකා 859
ව උපතිට්ඨතො 687	පාරිවාසිකජන්දකො 707
පාපකානං 84	පාරිසුද්ධිං දෙනෙතන
පාපකෙ 291	ජන්දපි දුතුං 792
පාපභිකං 985	

පිටස්ඛකා.		පිටස්ඛකා.	
පාරිසුද්ධිභාරකයා		පියකම්පයා වා	539
අනාපතති	792	පියකරණො	970
පාලිබ්බං	835	පියො	140
පාසාණා	550	පියො පියං වාසෙති	397
පාසාණනිමිතො	774	පිලකිනං	405
පාසාණේ	329	පිලවති	636
පාසාදනීයං	808	පිලොතිකාය	824
පාසාදිකං	808, 990	පිභෙනතා	496
පාසාදිකසංවතනනිකං	987	පිළිකා	657
පාසාදිකයා	154	පිඨං	913
පාසාදිකා	206	පිඨවත්ථු	275
පාසාදිකෙන	448	පිඨිකා	899
පාසාදිකෙන අභිකක්‍ෂනො	727	පිණිත්ථියා	343
පාසාදිකො	154	පිණිත්ථියො	150
පාසාදො	452, 898	පිඨි	1013
පාළිගුණ්ණිමා	806	පිඨිපටිසංවෙදී	309
පිටුනා	828	පිඨියා ව මිඳුගා	96
පිටස්ඛාදනීයං	817	පිඨිසුඛං	92, 95
පිටස්ඛංගුං	900	උත්තකුසජාති	538
පිටස්ඛසඛාටයා සමනතා		පුග්ගලං ධරෙතී: සබ්බකා	
හත්ථපාසො	573	පචාරෙය්‍ය	803
පිටස්ඛසඛාටයා		පුග්ගලං තුලසිනි:	
හත්ථපාසං විජ්ඣති:	632	මිකාසං කාතුං	790
පිටසීනො ගනති:	902	පුග්ගලං න පරමසති	1041
පිටසීවංසං අභිකක්‍ෂති:	632	පුග්ගලගරා හොති	1023
පිණ්ඩං අලගමානා	118	පුග්ගලසබ්බගො	1055
පිණ්ඩපාතපටික්කනතා	478	පුග්ගලසනතිනෙ	979
පිණ්ඩපාතපට්ඨයා	1032	පුග්ගලයා දෙති	849
පිණ්ඩපාතමාදාය පටික්කමි	728	පුග්ගලයා පරිණතං	534
පණ්ඩපාතිකං	863	පුග්ගලයොව කපපති	978
පිණ්ඩපාතිකෙන	142	පුග්ගලිකෙ සඤ්ඤා විකෙන	684
පිණ්ඩපාතො න		පුග්ගලො	996
නීහරං පතබ්බො	863	පුග්ගලො ආපජ්ජති	978
පිණ්ඩාය වරති	590	පුට්ඨාමි තං එතමත්ථං	726
පිණ්ඩුකෙට්ඨපකං	664	පුට්ඨිනො	856
පිතරං පණෙති	653	පුට්ඨියමානො	486
පිතා පුත්තකා ව සෙසා		පුඤ්ඤං භවිස්සති	273
සොනනි	749	පුඤ්ඤාති කරොනො	141
පිපාසවිනායො	151	පුට්ඨබ්බා	806

පිටිමිකා.	පිටිමිකා.
පුඤ්ඤ භණ්ඩ	331
පුඤ්ඤ පතනං	654
පුත්තං විජ්ජි	149
පුත්තවිත්තං උපට්ඨ පෙය්සති	729
පුට්ඨාණිකං	888
පුට්ඨසද්දා	854
පුත ගාමසීමං ඉක්කමිත්ථා	532
පුත පරියායෙන	700
පුත පචාරෙන ඛෙබ්බා	801
පුතපුතං ඡාද්ද පෙසි	
පුතපුතං ලිමපාපෙසි	673
පුතඛවං	956
පුත සංඝට්ඨානවූපසමෙ	965
පුප්ථං	147
පුප්ථං 'සා උප්පජ්ජි	147
පුප්ථරජනං	835
පුප්ථාභිකිණ්ණෙණපු	893
පුප්ථාරුමවත්ථු	276
පුප්ථාරුමො	243
පුප්ථාවලියවත්ථු	378
පුප්ථාසවො	635
පුප්ථොත වා	452
පුඛකරණං කිංකිදුතං	1016
පුඛකරණං පයොගස්ස	1016
පුඛකරණස්ස	1016
පුඛකිත්ථා	984
පුඛකතං	245
පුඛකතනිසසිතං	408
පුඛකත සමයං	118, 145
පුඛකපයොගදුක්ඛ වං	225
පුඛකාසිනො	449
පුඛකරතනාපරරතනං	160
පුඛකානුපුඛකානං	722
පුඛකාපතති	913
පුඛකාපතතිතං අනාරාපතති	973
පුඛකාපරං ත ජානාති	1008, 1010
පුඛකාපරකුසලො	1023
පුඛකුපපරිපාචිතා	962
පුඛෙබ්බ	594
පුඛෙබ්බ අප්පාරිතෙන	521
පුඛෙබ්බ කිහිසමාරමා	594
පුඛෙබ්බතිවාසානුස්සාති ස්කණ්ණං	103
පුඛෙබ්බව	98
පුඛෙබ්බව මෙ සො භික්ඛවෙ	
සතෙතා දිවෙති	362
පුඛෙබ්බස්ස හොති	355
පුඛෙබ්බ සද්ධා හුත්වා	454
පුරතො	862
පුරණකුලපුත්තො	769
පුරණගණකියා	395
පුරණජවිලා	170
පුරණදුතීසිකා	146, 389
පුරණදුතීසිකාය බාහායං	
ගහෙත්වා	147
පුරණමුලලී	953
පුරණරජොරොධො	687
පුරණවොහාරිකො	
මහා මතෙතො	213
පුරායං සුත්තතොනො පලුජ්ජති	797
පුරාහං හඤ්ඤමි	211
පුරිමං	982
පුරිමකො ව පච්ඡිමකො	903
පුරිමසමිං	881
පුරිමායො උපාදය	670
පුරිමං උපාදය	223
පුරිමෙ උපාදය	317, 351
පුරිසං දෙථ	402
පුරිසත්ථකරං	402
පුරසදමමසාරපි	73
පුරිසනාරෙන	807
පුරිසපුග්ගලස්ස	670
පුරිසපුග්ගලස්ස	
භුත්ගහණං වා	673
පුරිසසුත්තං භත්ථවට්ඨකං	807
පුරිසස්ස මතිං ඉත්ථියා	
ආරොවෙති ඉත්ථියා මතිං	
පුරිසස්ස ආරොවෙති	396

පිටිඨිකා.		පිටිඨිකා.	
පුරිසව්‍යාසඤ්ඤා	953	ඵලාසවෝ	635
පුරිසො	145	ඵසං පටිවිජානාති	384
පුරිසො භික්ඛුං ආණ්ඩපෙති		ඵණ්ඩං නාම උච්ඡුඛා	
ගව්ඨ ගතො	400	තිබ්බතො	520
පුරිසො භික්ඛුං පතිණාති	397	ඵතිකමමජාය	921
පුරෙජාතප්පච්චයෙන	1016	ඵරුසකපානං	817
පුරෙ පච්ඡා විකාලෙ ච	966	ඵසුකො තමෙනති	952
පුරෙ සමණෙන චා		ඵසු විහරති	438
පච්ඡාසමණෙන චා	863	ඵලං	902
පුගස්ස	532	ඵසිතුං	900
පුජ්ඤා	344		
පුජේත්වා	580	බදරමිස්සෙන	601
පුච්ඡරං	275	බදරං පටියන්නා	601
පුච්චච්චයජොති ච	964	බඬං ආණ්ඩපෙසි	211
පුච්චා	603	බක්ඛනං	239
පෙකකති අනුපෙකකති	882	බක්ඛනමිත්තං	895
පෙතපරිග්ගහෙ	270	බක්ඛනමනෙතන	823
පෙතාමහං	145	බක්ඛනරජ්ජු	892
පෙතිවජ්ඣ	200	බලං ගාහෙත්වා	111
පෙසලානං භික්ඛුනං		බලං	634
ඵසු විහාරය	156	බලවතීයසිනො	1015
පොකබරණී	698	බලවාබලවා පතීමනෙතථ	857
පොච්ඡිතුලං	899	බහාරුමනොට්ඨනෙ	417
පොඤ්ඤා	841	බහිට්ඨිතෙන	944
පොඤ්ඤිකං	812	බහිඬා	969
පොරිසියං	897	බහිඬා උපාදිනො	372
පොසො	898	බහිඬා රූපෙ	371
		බහිසීමගතස්ස	825
ඵණගජානො	766	බහිසීමාය	979, 984
ඵණෙන	888	බහිසීමෙ සිනො සිමි.	
ඵතුපෙති	228	සමමනනති	1044
ඵරසු	916	බහිසුඛකසානං පාතෙති	259
ඵරුසෙන	850	බහුකමපි සිබ්බති	591
ඵලං	244	බහුජනඅභිනාය	
ඵලකචිරං	196	පටිපනොනා හොති	
ඵලකපාදපිඨං	899	-පෙ- දුක්ඛාය	
ඵලකපිඨං	567	දෙවමනුස්සානං	1015
ඵලරජනෙ.	835	බහුඤ්ච ගණනාති	827
ඵලාරුමෝ	243		

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
බහුතනතා	455	බුද්ධිවෙවචනාති	179
බහුතනං වො -පෙ-		බුද්ධානුබුද්ධානං	126
ආදිකතතා පුබ්බමිකමො	154	බුද්ධො අගාරවා	969
බහුපුත්තා	455	බුද්ධො අගාරවො	969
බහුලිකතාය	995	බුද්ධො	74
බහුලිකතො	291	බුද්ධො භගවා	64
බහු සසසසස	532	බුද්ධිකාබද්ධො	565
බහුසුත්තො	577, 749	බොධිපක්ඛිතානං	166
බාලසා ව ලජ්ජසා ව යාවති	976	බොධිරුක්ඛමුලා යෙන	
බාලො ආපජ්ජති නො		අජපාලනිග්‍රොධො	
පණ්ඩිතො	978	තෙනුපසමිකම්	717
බාහං පග්ගහෙතා	662	බොධිරුක්ඛමුලෙ පඨමාති	
බාහනනං	836	සමබුද්ධො	713
බාහිතපාපධම්මං	718	බ්‍රහ්මඤ්ඤානසලො	1022, 1023
බාහිරකං අනන්තසංහිතං	700	බ්‍රහ්මඤ්ඤාසො	578
බාහිරපරිභොගො	976	බ්‍රහ්මඤ්ඤා සත්තමං	968
බාහිරලොමිං උණ්ණිං	889	බ්‍රහ්මං පුඤ්ඤං	941
බාහිරමෙත මානෙත	407	බ්‍රහ්මකායිකා	149
බාහුලිකා	615	බ්‍රහ්මවරියං	78, 111, 149
බාහුලිකො	437	බ්‍රහ්මවරියං විණේණන	693
බාහුලාය ආවතො		බ්‍රහ්මවරියෙන අභිසපති	692
යදිදං ගණබන්ධිකං	735	බ්‍රහ්මවාරිනො	212
බාහුලාය වෙතෙති	437	බ්‍රහ්මඤ්ඤං	212
බාහුසච්චමහත්තං	132	බ්‍රහ්මදණ්ඩං	1016
බිම්බොහනං	913	බ්‍රාහ්මණා	66, 87, 719
බිලඛනදුතියං	416		
බිජං ගවිසාති	372	භගවතා	950
බිජකොති නාම අකංසු	149	භගවතා පටික්ඛිතතං	458
බිජජාතාති	555	භගවතා සද්ධිං සමෙමාදි	79
බිජෙ බිජසඤ්ඤි	566	භගවතො	
බුඩ්ධිතරෙ	945	අභිදුරෙ තිසිනෙනා	496
බුඩ්ධිතරෙන	865	භගවතො එතදභොසි	719
බුඩ්ධිපබ්බජිතං	204	භගවතො එතමන්ථං	
බුඩ්ධිපබ්බජිතවජ්ඣ	332	ආරොවෙසුං	152, 1207
බුද්ධං පච්චක්ඛාමි	179	භගවතො පච්චසොසාසි	135, 415
බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි	724	භගවතො පුරතො	
බුද්ධපමුඛං	136	පාතුරභොසි	721
බුද්ධභාසිතො	540	භගවතා	721
බුද්ධම් සරණම් ගච්ඡාමි	724		

	පිටිමකා.
හගවනනං පටිවෙදෙමි	895
හගවනනං භූතකාපිං	
මනීතපනතපාණිං	
එකමනනං නිසිදි	727
හගවා	75
හගවා ව සාරිපුත්ත විපස්සි	417
හගවා ජාතාති	417
හගවා හනෙත	
පංසුකුලිකො හිකුඬු	
සබ්බසා ව	830
හග්ගා	637
හග්ගං	830
හග්ගො හොති	889
හග්ගොදකං	811
හග්ගුත්තකො	686
හග්ගනායක හොති	355
හග්ගිතය්‍ය	355
හග්ගේ	211
හග්ගිනං කලහො විග්ගහො	
විවාදො සබ්බහෙදො	949
හග්ගිං ඡේදපිතං	797
හග්ගිකකාරකො	859
හග්ගිකජාතානං	539
හග්ගිදෙය්‍යං	230
හග්ගිකමමං	743, 1046
හග්ගිගෙහ	670
හග්ගිවිග්ගං	631, 687,
හග්ගිහිහාරං අභිහරිංසු	142
හග්ගිකමමං	900
හග්ගිග්ගං	633
හග්ගිතන පටිසංවිදිතෙ	659
හග්ගිකො තෙ උමමෙග්ගො	997
හග්ගිපිඨං	899
හග්ගිගවස්සු	201
හග්ගො	172
හග්ගෙන	135
හග්ගිපත්තිකා	970
හග්ගං වා	145
හග්ගාමිතා පාපෙනති	451

	පිටිමකා.
හයා	1014
හයාගතිං	833
හයාගතිං ගව්ඡති	831
හයාගතිං ගව්ඡනො	
අධිකරණං උකෙකාටෙති	1004
හයාති	1054
හවනනං ගොතමං	
සරණං ගව්ඡාමි	114
හවාහවතඤ්ච විතිවතො	940
හවිග්ගති දීඝරතනං හිතාය	
සුඛාය (යං අමහාකං)	719
හවො	940
හාකුටිකහාකුටිකො විග්ග	449
හාගං දඨා	818
හාජනගතං	248
හාජිතාහාජිතඤ්ච ජාතෙය්‍ය	833
හාජෙත්තුං	832
හාණකං	913
හාණ	242
හාවතානුයොගං	160
හාවිතාය	995
හාවිතො	291
හාවිතො ව හිකුඬුවෙ	
අනාපානසති සමාධි	292
හාසති	441
හාසිතං ලපිතං තථාගතෙන	943
හාසිතපරිකතනං	882
හාසිතාය ලපිතාය	
අපරිශොසිතාය	803
හිංසනකතතයමි	128
හිංසනකෙ	127
හිකුඬකො	169
හිකුඬාපඤ්ඤාතතියා	844
හිකුඬං අව්ඡාදෙත්තුකාමො	483
හිකුඬං ආරමමණං කරිඨා	483
හිකුඬං ඔපෙනා අවසෙසො	
අනුපසම්පන්නො නාම	544
හිකුඬං පනෙව උද්දිග්ග	483

	පිටිබිකා.
භික්ෂුං අඤ්ඤාතකො	
සන්නො	1001
භික්ෂු භූටිං කරොති	410
භික්ෂුගතීකො	797
භික්ෂු ව නං ඉපීයො	
කායෙත කායං	381
භික්ෂුණීයා තිසිත්තපරිසාය	796
භික්ෂුණීයා ලිඛිතපරිවත්තනං	199
භික්ෂුණීයො	741
භික්ෂුණීයො උපසඛිකමිත්වා	576
භික්ෂුණීනං අවණණං	701, 702
භික්ෂුණීදුසකො	758
භික්ෂුණීදුසකො භික්ඛපෙ	764
භික්ෂුණීනං අනුපඛජ්ජ	884
භික්ෂුණීපරිපාචිතං	594
භික්ෂුණීසඛිකං උද්දිස්ස	797
භික්ෂුණී සංවිදහති	593
භික්ෂුණීසික්ඛමානා	
සාමණේරසාමණේරිවජ්ඣ	364
භික්ෂුණීති සඛිකමිත්තුං	197
භික්ෂුණොවාදකාඤ්චුති	861
භික්ෂුණොවාදකො	1033
භික්ෂුනං	638
භික්ෂුතිසින්නො	455
භික්ෂුනො විවරං කතං වා	
හොති	460
භික්ෂු පච්චජිකා මනුසසිත්ථිං	187
භික්ෂු පච්චජිකා භික්ෂුං	
මනුසසිත්ථියා සනතිකො	192
භික්ෂුපච්චජිකා	
මනුසසිත්ථිං භික්ෂුස්ස	
සනතිකො ආනෙත්වා	
වච්චමග්ගෙන පස්සාව	
මග්ගෙන මුඛෙන අඛින	
ජාතං අභිනිසිදෙනති	
සන්ධිකාය අසන්ධිස්ස	191
භික්ෂු පතිරුපා	655
භික්ෂු පෙසුඤ්ඤා	539

	පිටිබිකා.
භික්ෂුභාවං	176
භික්ෂුභාවා වාචෙය්‍ය	426
භික්ෂු භික්ෂුං අණාපෙති	266, 321
භික්ෂු භික්ෂුති	859
භික්ෂු භුත්තාචි පචාරිනො	604
භික්ෂුමානත්තාය	454
භික්ෂු වජ්ඣ	364
භික්ෂු සංවිදහති	592
භික්ෂු සඛිකාදිසෙසං	
අජ්ඣාපජ්ජනො	
දිට්ඨො හොති	433
භික්ෂු සඛෙසන	65
භික්ෂු පුත්තභික්ෂුමති	193
භික්ෂුස්ස	187
භික්ෂුස්ස පුරතො	710
භික්ෂුස්ස සෙවනවිත්තං	
උපට්ඨිතෙ	186
භික්ෂු අභිනෙතබ්බා	
වජ්ඣදෙසනාය	408
භික්ෂු උජ්ඣායනති	361
භික්ෂු ගණෙත්වා	902
භික්ෂු ගණෙත්වා වග්ගා	
බන්ධිත්වා	833
භික්ෂුනං තදනුවජ්ජිකං	
තදනුලොමිකං ධම්මිං	
කථං කත්වා	155
භික්ෂුනං පාදෙ වඤ්ඤාපෙත්වා	742
භික්ෂුනං විස්සජ්ජෙත්වා	142
භික්ෂු නං බමාපෙත්ති	451
භික්ෂු පුබ්බත්ත සමයං	
තිවාසෙත්වා	118
භික්ෂුති අසාධාරණා	999
භික්ෂුති ඵලමස්ස වචනීයො	438
භික්ෂුති සමපයොජ්ජනබ්බං	862
තිත්තිබිලො	236
තිඤ්ඤා	703
තිඤ්ඤා වා	232
තිඤ්ඤා වා භිඤ්ඤාපෙති වා	553, 559
තිඤ්ඤා වා	665

	පිටිබකා.
භික්ෂුවා වා පුත කාතබ්බා	410
භික්ඛාපට්ඨරෙති භික්ඛු	169
භික්ඛො භික්ඛු සමෙකා	
භික්ඛො භික්ඛුසමෙකා	852
භිසං සසානස්ස	941
භිසි	568, 913
භිසිවත්ථි	480
භිරු අසාසෙතබ්බො	1012
භුජ්ඣාති	971
භුඤ්ජනනාමිකධ්වසෙඤ්ජන	
පාවිතරියෙන දුක්ඛවා	
කතා	1029
භුඤ්ජස්සාමිති පතිගණනාති	
ආපතති දුක්ඛවස්ස	688
භුතතං ථෙය්‍යෙන තස්ස තං	316
භුතතාථි	604
භුතතාථිං	137
භුතතාථිනා කතං හොති	611
භුතතාථිනා පචාරිතෙන	
ආසනා චුට්ඨිතෙන කතං	610
භුතතාථි නාම පඤ්ඤානං	
හොජනානං	604
භුමමට්ඨං ථලට්ඨං	223
භුමමට්ඨං නාම හණ්ඩං	
භුමියං නික්ඛිතං හොති	223
භුමමට්ඨං හණ්ඩං -පෙ-	
ගව්ජති වා ආපතති	
දුක්ඛවස්ස	223
භුමමසුරණං	480
භුමමා දෙවා සද්දං	
මනුස්සාවෙසුං	148
භුමමානං දෙවානං සද්දං	
සුත්තං වාභුමමභාරුජිකා	149
භුතං අඤ්ඤං ව උජ්ඣාපෙති	963
භුතං කායෙන ජායති	968
භුතං භගවා	518
භුතං සංවිධානෙන ව	962
භුතගාමපාතව්‍යතාය	555

	පිටිබකා.
භුතගාමො නාම පඤ්ඤා	
බීජජාතාති	555
භුතපුබ්බං	537
භුතපුබ්බං භික්ඛවෙ	405
භුතපුබ්බං සාරිපුත්ත	127
භුතෙන	950
භුමිගතො ආපජ්ජති	974
භුමිතො ගණනාති	243
භෙදකරවංචුති	968
භෙදනකං	656
භෙදනසංවත්තතිකං	
වා අධිකරණං සමාදාය	438
භෙදපුරෙතකාර	
පණණරසතෙ	791
භෙදධිපපායස්ස වා	539
භෙදානුවත්ත දුබ්බව දුස	
දුට්ඨලල දිට්ඨි	965
භෙදාය	883
භෙදෙති	756
භෙසජ්ජං	393
භෙසජ්ජං උපන්නා හොති	633
භෙසජ්ජං හවිස්සති	372
භෙසජ්ජං සංවිධානං	840
භෙසජ්ජකණ්ඩුවතවත්ථු	377
භෙසජ්ජාති	515
භෙසජේජ	330
භෙසජේජ වා	819
භෙසමා	941
භො	66
භොගවාසිති	397
භොගුපසාතිකා	976
භොගෙන භායති	659
භො භොතම	80
භොජනං පඤ්ඤායති	604
භොජනියං නාම	
පඤ්ඤාභොජනාති	617

පිටස්ඛිකා.		පිටස්ඛිකා.	
මං.	484	මඤ්චාදීති	282
මං අච්චගමා	547	මඤ්චා	813
මං සපිණ්ඩවඤ්ඤා	362	මඤ්ජරිකං	445
මං සපෙසිවඤ්ඤා	362	මඤ්ජරීකා	806
මං සපෙසුපමා	644	මඤ්ජුකා	818
මකසකුටිකා	893	මඤ්ජුරීකා නාම	
මකකට්ටං ආමිසෙන	158	රෙගජාති	951
මකකට්ටි වජ්ජපුත්තා ව -පෙ-		මණිමයො	890
බුද්ධිපබ්බජිතො මිගො	195	මණිමියා	380
මකකට්ටි සමණවජ්ජපුත්තකා	194	මණියා කණ්ණෙ පිලකිනං	405
මකබං	726	මණිකනකජාතියො	288
මගධමහාමිත්තො	211	මණිකපෙ කාරුපෙසි	901
මගධෙසු පඤ්ච ආබාධා		මණිකපෙ වා	564
උග්ගන්තා ගොනති	743	මණිකපො	568
මග්ගං ආවිකේධයා	113	මණිලං	835
මග්ගනිමිත්තො	775	මණිලබ්ධං සලාකබ්ධං	665
මග්ගභාවනා	352	මණිලිකං කාතුං	983
මග්ගවඤ්ඤා	377, 389	මණිලිකා	222
මග්ගෙන අමග්ගං	193	මනං තෙ ජිවිතා සෙයො	312
මග්ගෙන ඡාදෙත්තසං	574	මනං යෙභුයොන අකඩ්ඛිතං	
මග්ගෙන මග්ගං	193	බසිතං	188
මග්ගො සංසිද්ධි	392	මතිකමමං පන නිසංකාරණං	1007
මඩකුං කාතුකාමො	563	මතිකමමං පන පාටියෙකකං	1007
මඛගලජාය යාවිගමානෙන	894	මතිත්ථවඤ්ඤා	389
මඛලුලිං	363	මත්තකාරිතා	976
මච්ඡං	238	මත්තිකං	146
මච්ඡකච්ඡපානං	238	මත්තිකා	917
මච්ඡවඤ්ඤා	278	මත්තිකාගණිං	945
මච්ඡවාලකං	896	මත්තිකාවඤ්ඤාසම්මං	282
මච්ඡෙජාමං සඤ්ච	606	මදතිමමදනාය	151
මජ්ජාරානා	809	මද්දුජිකං	895
මජ්ඣිමසං	215	මධුකපුප්ඵරසං	817
මජ්ඣිමො වා	169	මධුගොලුකො	283
මජ්ඣික ගබ්භා	378	මධු නාම මත්තිකාමධු	519
මඤ්චං වා පිඨං වා	569	මධුපානං	817
මඤ්චං සහසා අභිනිසිද්ධි	572	මධුමෙහාබාධො	538
මඤ්චකෙ නිපාතෙසුං	839	මධුසිඤ්ඤානෙක සාරෙතුං	892
මඤ්චපටිපාදකා	899	මධ්වාසවො	635
මඤ්චනිසිං පිණෙ සංගරන්ති	900	මනං චූළොතා අහොසි	783
		මනසානුපෙක්ඛිතා	577

පිටිබිකා.		පිටිබිකා.	
මනසාකාසි	715	මනනණ	1013
මනාපගඤා	330	මනනණසු	855
මනාපචෝට්ඨිබ්බා	330	මනෙතනනං	652
මනාපරසා	330	මනේන ව මුද්‍රිපිණ්ණිකාය ව	719
මනාපසද්ද	330	මනේ	603
මනාපාති තෙ භික්ඛු		මන්දනතා මොමුනභතා	989, 1021
පංසුකුලාති	496	මන්දමන්ද	449
මනුස්සං ඔදිස්ස මපාතං		මන්දමුඛියො	726
බණ්ණි	324	මමනතපාතං	405
මනුස්සනතරයො	789	මමාසිතං	216
මනුස්සපාණො	261	මයං යමාමසෙ	854
මනුස්සමංසං මඤ්ඤ ඛාදති	621	මය්‍යා ඩො භික්ඛවෙ	726
මනුස්සරුහසෙය්‍යකං	727	මය්‍යා භතතපච්චාසං	
මනුස්සවිග්ගහං ජීවිතා		ඉත්තනාමස්ස දමමි	601
වොරෙපෙය්‍ය	312	මයතිදං කමමං	687
මනුස්සවිග්ගහො නාම	313	මරණං වා නිගවේර්ය්‍ය	153
මනුස්සා	395	මරණවණ්ණං වා	316
මනුස්සා උප්ඛායනති	212, 595	මරණවණ්ණං සංවණ්ණම	312
මනුස්සා උපද්දතා යාවනාය		මරණසඤ්ඤා	316
උපද්දතා විඤ්ඤනතියා	405	මරණාය වා සමාදපෙය්‍ය	316
මනුස්සා පකච්ඡාතා	262	මරණෙනපි මයං තෙ	
මනුස්සා පසිඤ්චා	744	අකාමකා විතා භවිස්සාම	140
මනුස්සා සතතරසවග්ගියෙ		මරියාදං වා	246
භික්ඛු පසිඤ්චා	613	මරියාදබද්ධං	835
මනුස්සිඤ්චං භික්ඛුස්ස		මරුමබ්බා	550
සනතිනෙ අනෙත්වා	187	මලුකං	888
මනුස්සිඤ්චා තයො		මලමතතං	895
මග්ගෙ මෙට්ඨනං ධම්මං		මලමුට්ඨිකා	887
පතිසෙවනනස්ස	186	මසාරකො	565
මනුස්සො ආවිං වා		මසුං වඩ්ඪාපෙනති	895
යදි වා රහො	1001	මහග්ගං වේතාපෙතුකාමස්ස	
මනෙසිකාය	448	අපසග්ගං වේතාපෙති	484
මනොදුච්චරිතං	83	මහතා භික්ඛුසංඝෙකන සද්ධිං	65
මනො මානසෙත	1021	මහතො තලාකස්ස	
මනොසිලිකාය මුඛං		පටිගච්චෙව ආලිං	951
ලඤ්ඤනති	889	මහජිකො	855
		මහලුකෙ	80, 919
		මහලුකෙ සරෙ	632

පිටිමකා		පිටිමකා.	
මහලකො	412	මාතුගාම: දුටුලාගි වාමාති	390
මහලකො නාම විහාරෙ		මාතුගාමෙස මෙපුතං	
සසාමකො වුවවති	413	ධම්මං පතියෙවනො	457
මහාඅකාලමෙකො	292	මාතුගාමාය	547
මහාජනිකෙන	684	මාතුගාමෙන සංහරෙ	967
මහාජනො ව සඤ්ඤාපනං		මාතුගාමො	390
ගව්ඡති	856	මාතුසාතකො භික්ඛවෙ	763
මහානාගෙ කිට්ඨි මානෙ	594	මාතුයා මාතුපෙමෙන	386
මහානාමරත්තා	806	මාතුයා මෙපුතං ධම්මං	199
මහාභොගා	142	මාතුරත්තිනා	396
මහාමිත්තා	222	මා තෙ රුච්චි පසචි.	
මහාරභගරත්තා	806	පරිවතෙනතුං	123
මහාචරුගසා	941	මා නිං අධම්මො ආවරිතො	
මහාචරු	729	අසමා කුමහම්මාතිද	667
මහාසමයො	598	මානත්තං සමාදියාම	
මහාසයනං	807	වත්තං සමාදියාමි	867
මහාසෙදං	811	මානත්තවරණඤ්ඤා	
මධ්විත්තා අසනතුට්ඨිනා	154	උපසම්පදපරියෙසනා	586
මළොරිකා	893	මානසසිනො	940
මා එකෙන දො	722	මානෙති	580
මා එවං මනසාකත්ථ	127	මා නො අපුත්තකං	
මා එවං විතක්කාසිත්ථ	127	සාපතෙය්‍යං ලිච්චිමයො	
මා බො පටිඝං	1007	අතිහරුපෙසුං	146
මාගධකං	686	මා නො විහෙරුසිත්ථ	146
මාගධො	213	මා පච්ඡිමා ජනතා	
මාතභගරඤ්ඤා'ව නාගො	854	පාණෙසු පාතබ්‍යතං ආපජ්ජි	207
මාතරං විවරං	1038	මා හගවත්තං සිතං	718
මාතරං සරුමි	176	මා හණ්ඩනං	853
මාතා මෙ අත්ථි සා මයා		මා මං ජාතියං	863
පොසෙතබ්බා	176	මා මිජ්ජෙකි හෙය්‍යා අහොසි	731
මාතා මෙ අත්ථි සා මං		මා මෙ විද්දෙය්‍යනා අනු	406
පොසෙය්‍යාති	176	මායොසා ඉමං කුමාරිකං	395
මාතා රත්නාති ගොපෙනි		මායොසා එවං අවච	675
ඉසාරියං කාරෙති		මාලාකිතෙ	515
වසං වතෙනති	396	මාලාමිසා	380
මාතා වා ගොති	703	මාලාවච්ඡං රෙපෙනතිපි	454
මාතිකා	824	මාලාවච්ඡං රෙපෙනතිපි	443
මාතිකානඤ්ඤා		රෙපාපෙනතිපි	472
පළිබොධානඤ්ඤා	1016		
මාතිනො	344		
මාතිනො වා පිතිනො වා	476		
මාතු	145		

[illegible]

	පිටුවකිනා.
මෙධාවිනී	395, 670
මොක්කවිකාය	448
මොක්කාධිපායො	650
මොක්කාධිපායො	
තලසතතිකං උග්ගිරති	651
මොක්කපුරිසගතිකං ඉධ	
මුක්කං තනු මුක්කං	912
මොක්ක සුත්තකං	892
මොවපාතං	817
මොවෙති	239
මොතපථෙසු සික්කතො	588
මොරගු	808
මොරපිඤ්ජපරිසිඛිතා	806
මොරො	233
මොහා	1014
මොහාගතිං	833
මොහාගතිං ගව්ඡති	831
මොහාගතිං ගව්ඡනො	
අධිකරණං උකෙකාවෙති	1004
මොහා විතතං විනීවරවපපදං	354
මොහො අමුලකෙන ව	963
යං අත්ථාය	1015
යං ආවාසං පඨමං	
උපගව්ඡති සවෙ තත්ථ	
හොති සමසංයං	
විහාරවිවරං වා	480
යං කාලං සරති	791
යං කිඤ්චි ගීතං	690
යං කිඤ්චි නවවං	690
යං කිඤ්චි පභෙණකත්ථාය	603
යං කිඤ්චි පාථෙය්‍යත්ථාය	603
යං කිඤ්චි පාතීයං	688
යං කිඤ්චි වාදිතං	690
යං කිඤ්චි සාවකෙන	
පතතබ්බං සබ්බං තෙන	
අනුපපත්තං	413
යං ව තත්ථ ආපතතිං	
ආපුනො	650

	පිටුවකිනා.
යං විතතං තං මනෝ යං	
මනෝ තං විතතං	316
යං ජඤ්ඤ සකෙකාමි	
අජේව ගනතුං	796
යං තං අපුච්ඡිමා	997
යං තං අරියා ආවික්කන්ති	
උපෙක්කිකො සතිමා	
සුඛවිහාරී	98
යං තත්ථ ලුහුහණං	
යං තත්ථ ගරුහණං	840
යං තථානතො	161
යං තුමො කරිසාති	940
යං තුමො	906
යං තිං	153
යං දීය්‍යමානං	895
යං භික්කවෙ මයා	
ඉදං ත කපාති	818
යං ම ඤ්ඤිමසා පුරිසසා	
සමනලා උදකුකෙකපා	785
යං මනුසොනං උපභොග	
පරිභොගං රොපිමං	689
යං මනුසොනං කරෙ	1001
යං මාතුකුච්ඡිමං	313
යං සමසංයං තං සමසංයං	996
යං සමෙසං ආකඛති	814
යකාරොත වා හකාරොත වා	538
යකං මාරෙසි	339
යකච්ඡි	200, 389
යගෙස	143
යඤ්චි හනො කපාති	
යඤ්චි අනවජ්ජං	754
යඤ්චි විඤ්ඤ අරහන්ති	1001
යඤ්ඤං යජිසාමි	272
යඤ්ඤපු	455
යතනො	718
යතසා විවරවෙනාපනං	
ආහතං	456
යතායං භික්කවෙ	364
යතො අය්‍යසා භික්කා දින්නා	632

පිට්ඨකිකා	
යනො කසිනඤ්ඤා භොති	
විකාසිතඤ්ඤා	507
යනො ව බො සාරිපුත්ත	131
යනො සං	680
යනො නිවාතං තනො පවාතං	417
යනො පජානාති	
සහෙතු ධම්මං	716
යනො පාඨමොක්ඛං සුණාති	782
යත්තත්තං වි රඤ්ඤා කිළිතුං	698
යත්ත කාකා වා කුලලා වා	
ත උභයදන්ති	564
යත්ත වත්තාඤ්ඤා භික්ඛු	
-පෙ- එතං	
ගණ්ඨොපනං නාම	597
යත්ත සිතා පසාති	698
යත්ත සිතා පසාති වා	
සුණාති වා	690
යත්ත භික්ඛුණිසො	701
යත්ත වා පත ඛුත්තරං	839
යත්ත වා වසති යත්ත වා	
පටිකකමති	756
යත්ත සමසංඝා ධුමකාරු	
කරියනති	844
යත්ත සතිවිනයො	1006
යත්ත ධුමකාරු වා	781
යත්ත භික්ඛු	
නානාසංවාසකා	864
යත්ත භි නාම 361, 666, 721,	
812, 828,	835
යත්ත	486
යත්ත	106, 856
යත්ත අඤ්ඤාසම් පුජිතො	954
යත්ත කම්මප්පගෙ	108
යත්ත ගොවිතො	169
යත්ත ගොවිතො	169
යත්ත ව ධුමකාරු	856
යත්ත ජලො	168
යත්ත ඤා	961

පිට්ඨකිකා.	
යත්ත	106, 390
යත්ත සුත්තො	
අසමනනිකතො	127
යත්ත අට්ඨකා ගණනාති	883
යත්ත ධම්මං	640, 803
යත්ත ධම්මො කාරෙතඤ්ඤා	
	650, 813, 897
යත්ත ධම්මො යත්ත විනයො	1018
යත්ත නාමො	169
යත්ත පඤ්ඤාතො	
පඤ්ඤාපෙතඤ්ඤා	732
යත්ත පුරෙ තත්ත පට්ඨා	366
යත්ත ඛුත්තරං භික්ඛු	886
යත්ත හතං නික්ඛිතො	1024
යත්ත රුත්තං විහරිතො	855
යත්ත භුත්තඤ්ඤාණදස්සනං	1013
යත්ත මං හතො	
හතො ජානාති	417
යත්ත මිත්තො	653
යත්ත යත්ත බො	139
යත්ත සුත්තො	168
යත්ත රත්තං	1024
යත්ත විමුත්තං විතො	
ත පට්ඨවෙකිකා	1022
යත්ත සංගතං	590
යත්ත සිලො	169
යත්ත සුඛං	940
යත්ත රුපං	222
යත්ත වජ්ජනං	448
යත්ත විහාරි	169
යත්ත තෙ අනභිරති උපපජ්ජති	367
යත්ත නිබ්බම්මිකො	794
යත්ත සකොසි තද	268, 322
යත්ත හව	715
යත්ත දිදං	442, 721
යත්ත දිදං අනුපාදවිතො	
විමොක්ඛො	1063
යත්ත දෙකො රම්මි වනො	855
යත්ත දෙව කිඤ්ඤා	858

	පිටිවිකා.
යදෙව සා විබ්භතතා	951
යනතකා සුවිකා	898
යනෙතන භගවතා -පෙ-	
පඤ්ඤාතතා	958
යනනුතාහං	176
යනනුතාහං භගවතො	
එතමන් ආරොවෙය්‍යං	554
යනනුතාහං බුද්ධිං	
පච්චකේශ්‍යං	176
යනනුතාහං ධම්මං	
සුභේශ්‍යං	138
යනනුතාහං සිප්පං සිකේශ්‍යං	826
යමකං නඤ්ඤකරණී	810
යමපි ත්‍යාහං	525
යත්ථිං සරෙ	470
යස්ස අධොතාහි	
උබ්බජ්‍යාණමණ්ඩලං	657
යස්ස ඛො බ්‍රාහ්මණ	
ආයතීං ගබ්භසෙය්‍යා	
පුතබ්බවාහිනිබ්බතති අභිණො	85
යස්සදාති භතෙන භගවා	
කාලං මඤ්ඤති	290
යස්ස නතරතො	
නසනති කොපා	940
යස්ස ද්විභූලා රුජ් භොති	514
යස්ස ජයං ජ්ඣිංසෙ	405
යස්ස සීයා ආපතති	793
යා ආපතතියො භික්ඛුනං	
භික්ඛුණීනං සාධාරණො	197
යා කාවි විජ්ජී	688
යාගුආනිසංඝා	994
යාගුං වා	699
යාගුපානෙ	699
යාගුයා පටිසංවිදිතෙ තස්සා	
පරිවාරෙ ආහරියස්සති	659
යාගුයා වා භෙසජෙජ් වා	849
යාවං අදදමපපිතො	406
යාවතො අපපිතො	406
යාවනබ්බුලා	402

	පිටිවිකා.
යාවිතකුපමා	644
යාවිතකෙන	765
යාදිසො	168
යානං අවහරිස්සාමි	241, 242
යානං නාම වය්‍යං	241
යානගතස්ස	666
යානීවාචරං	856
යානි වා පනඤ්ඤතිපි	178
යානිවා පනඤ්ඤතිපි අත්ථිමුලෙ	
ජායනති මුලෙ සඤ්ජායනති	556
යානීකතාය	995
යානෙන යායනති	708
යාමකාලිකා	618
යායං අබිසීලසිකකා	174
යායං දිට්ඨි	971
යාවකාලිකා යාමකාලිකා	819
යාවජ්චිකා	618
යාවතකො වා පන උස්සගති	756
යාවතකා ඉච්ඡි තාවකතං	
ගණ්ඨාති	482, 612
යාවතතියං සමනු	
භාසිතබ්බො	439
යාවතතියකං	206, 454, 681
යාව තතියකා තියෙස්සා	1030
යාව තතියකෙ පඤ්ච	986
යාව තස්ස ආයස්මතො	
උපසම්පදා අභොසි	721
යාවතකා භික්ඛු කම්මපපතා	886
යාවතකා භික්ඛු තස්මිං	
ආවාසෙ වස්සං වුත්ථා	848
යාවතීහං ජානං පටිච්ඡාදෙති	454
යාවදන්ථං නහායිංසු -පෙ-	
මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවිංසු	160
යාවදන්ථං භුඤ්ඤ	367
යාවදන්ථිචරං	820
යාවදන්තො	595
යාවදෙව	649
යාවඤ්ඤාතොසා	573
යාව බාහා ගහණාපි නාම	948
යාව බ්‍රහ්මලොකා	149

පිටිකිකා.	
යාව භික්‍ෂුසභාගතං ජාතාමි	770
යාව සත්තමා පිතාමහසුගා	475
යාව සො දුරකො	
විඤ්ඤානං පාපුණ්ණාති	954
යාවිච්ඡන්ති මුඛායාමං	854
සුගමතතං පෙක්ඛමානො	662
සුඤ්ඤානායසමනො සකං	487
සුඛා	288
යෙ බො තෙ භගවතො	
සාවකා තෙ එවං වදෙයස්සං	359
යෙ ව යාවතතියකා	998
යෙ බො තුං ගොතමිං	952
යෙ ව තං උපකය්‍යානති	854
යෙ ව තත්ථ විජානනති	854
යෙ තෙ ධම්මා	577
යෙ තෙ පච්ඡිමා සාවකා	126
යෙ තෙ බ්‍රාහ්මණ	
රූපරසා -පෙ-	
පොට්ඨබ්බරසා තෙ	
තථාගතස්ස පභිනාති	82
යෙ තෙ භික්‍ෂු සුත්තනනිකා	
තෙසං එකජ්ඣං	415
යෙ දුට්ඨිලා සා සිලවිපනති	997
යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා	728
යෙන	79
යෙන අකුචනං	
තෙත්‍රපසංඛාමි	478
යෙන කපිලවත්ථි තෙන	
වාදිකං පක්කාමි	750
යෙන ගාමො තෙන ගතතුං	798
යෙන තෙ භික්‍ෂු	
තෙත්‍රපසංඛාමි	158
යෙන නිතා	854
යෙන බ්‍රිහෙස්සා තෙන	
පරිවතතිහබ්බං	947
යෙන වග්ගුමුද්	289
යෙන වජ්‍රො	798
යෙන වත්ථිනා අනුඛං	
සිතො ගොති	426

පිටිකිකා.	
යෙන වා සා සද්ධෙය්‍යා	
වචසා උපාසිකා වදෙය්‍ය	
තෙන සො භික්‍ෂු	
කාරෙතබ්බො	456
යෙන සකපිතුතිවෙසනං	144
යෙන සා ඉප්පි තෙත්‍රපසංඛාමි	547
යෙනාහං තෙත්‍රපසංඛාමි	406
යෙ නුත -පෙ- ත මයං	538
යෙ පත තෙ මොග්ගලාන	
පඨවිතිස්සිතා පාණා තෙ	
කථං කරියාසි	123
යෙ පස්සනති	438
යෙපි බො තෙ කුලපුත්තා	836
යෙභුය්‍යසිකාය වූපසමෙතුං	882
යෙභුය්‍යෙන ජනනා	
යෙභුය්‍යෙන පරිව්ඡනනා	543
යෙභුය්‍යෙන පංසු	550
යෙභුය්‍යෙන පභුණං ගන්ථං	
ගණනතං ඔපාතෙති	542
යෙභුය්‍යෙන භික්‍ෂුණීනං	
පියො ගොති මනාපො	579
යෙභුය්‍යෙන සකබ්ඳං	551
යෙ වා පත	222
යෙ වොහාරං ගච්ඡන්ති	499
යෙසං කෙසඤ්චි	408
යෙසං වත්තති	960
යෙ සුණ්ණති	438
යෙහි ආකාරෙහි	181
යෙහි නිමිත්තෙහි	949
යෙහි සමපේහි සමමනති	999
යො	168
යො අතික්කමෙය්‍ය	796
යො අනාදරියං පටිච්ච තහං	
තහං ඔලොකෙනො	662
යො අමානං ගිහිනං	
අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උත්තරි	
මත්‍රස්ස ධම්මස්ස වණ්ණණං	
භාසිතො	342

පිටිබ්බකා.

පිටිබ්බකා.

යො අසන්නං අභුතං උතතරිමනුස්සබ්බමං උලපති 346	යො අසන්නං අභුතං උතතරිමනුස්සබ්බමං උලපති 346
යො ඉවුපති සො ආරඤ්ඤිකො හොතු 434	යො ඉවුපති සො ආරඤ්ඤිකො හොතු 434
යො ඉවුපති සො ගාමනො විහරතු 435	යො ඉවුපති සො ගාමනො විහරතු 435
යො ඉමබ්බා ආවාසා පඨමං පක්කම්සසති 359	යො ඉමබ්බා ආවාසා පඨමං පක්කම්සසති 359
යො කරෙය් ආපතති දුක්ඛටස්ස 207	යො කරෙය් ආපතති දුක්ඛටස්ස 207
යො කොචි අවිතරුහො තං වතසණ්ඨං පවිසති යෙභුගෙයන ලොමාති භංසනති 128	යො කොචි අවිතරුහො තං වතසණ්ඨං පවිසති යෙභුගෙයන ලොමාති භංසනති 128
යො කොචි පරිබ්බාජක සමාපන්නො 598	යො කොචි පරිබ්බාජක සමාපන්නො 598
යො ගාමනං ඔසරෙය් වජ්ජං නං ථුගෙය් 434	යො ගාමනං ඔසරෙය් වජ්ජං නං ථුගෙය් 434
යො ව තත්ථ විවරුපපාදො 820	යො ව තත්ථ විවරුපපාදො 820
යො වායං අනෙකාසති භාසාධිපපායො 997	යො වායං අනෙකාසති භාසාධිපපායො 997
යො තත්ථ අනුචාදො 884	යො තත්ථ අනුචාදො 884
යො තත්ථ භික්ඛු ව්‍යනො පටිබ්බලො 790	යො තත්ථ භික්ඛු ව්‍යනො පටිබ්බලො 790
යො න ගණ්ඨගය් 314	යො න ගණ්ඨගය් 314
යො න ඡන්දගතිං 501, 831	යො න ඡන්දගතිං 501, 831
යො න දදෙය් 892	යො න දදෙය් 892
යො න සමමා වනෙතය් 734	යො න සමමා වනෙතය් 734
යො නිමිතෙතති නිමිතනං 183	යො නිමිතෙතති නිමිතනං 183
යො නු බො තෙසං කුක්ඛටවජ්ජපකානං -පෙ- කිනති ස්වාසං වචනීයො 86	යො නු බො තෙසං කුක්ඛටවජ්ජපකානං -පෙ- කිනති ස්වාසං වචනීයො 86
යො පක්කමෙය් 796	යො පක්කමෙය් 796
යො පන භික්ඛු අදින්නං පෙය්සසබ්බාතං 214	යො පන භික්ඛු අදින්නං පෙය්සසබ්බාතං 214

යො පන භික්ඛු අනභිජානං 347	යො පන භික්ඛු අනභිජානං 347
යො පන භික්ඛු -පෙ- අසංවාසො 161	යො පන භික්ඛු -පෙ- අසංවාසො 161
යො පන භික්ඛු ඵවරුපාති පඤ්ඤා හොජනාති අභිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤා පෙත්වා භුක්ඤ්ඤා 619	යො පන භික්ඛු ඵවරුපාති පඤ්ඤා හොජනාති අභිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤා පෙත්වා භුක්ඤ්ඤා 619
යො පන භික්ඛු මෙට්ඨනං බ්බමං පතිසෙවෙය් පාරුජ්ජකො හොති අසංවාසො 158	යො පන භික්ඛු මෙට්ඨනං බ්බමං පතිසෙවෙය් පාරුජ්ජකො හොති අසංවාසො 158
යො පන භික්ඛු සඤ්චිච්ච මනුස්සවිග්ගහං 311	යො පන භික්ඛු සඤ්චිච්ච මනුස්සවිග්ගහං 311
යො පනාති යො යාදිසො 168	යො පනාති යො යාදිසො 168
යො භික්ඛුවෙ මං උපට්ඨගෙය් සො තිලානං උපට්ඨගෙය් 839	යො භික්ඛුවෙ මං උපට්ඨගෙය් සො තිලානං උපට්ඨගෙය් 839
යො මරති සො 323	යො මරති සො 323
යො යාදිසො 168	යො යාදිසො 168
යො ලගෙය් 891	යො ලගෙය් 891
යො සාදිගෙය් ආපතති දුක්ඛටස්ස 839	යො සාදිගෙය් ආපතති දුක්ඛටස්ස 839
යො සො 183	යො සො 183
යො සො භික්ඛුවෙ අඤ්ඤාපි 740	යො සො භික්ඛුවෙ අඤ්ඤාපි 740
යොහං ඵං ස්වාකානො බ්බමවිතයෙ -පෙ- බ්බමවරිගං වරිතුං 149	යොහං ඵං ස්වාකානො බ්බමවිතයෙ -පෙ- බ්බමවරිගං වරිතුං 149
ස්වායං භික්ඛු 173	ස්වායං භික්ඛු 173
ස්වාහං භික්ඛු -පෙ- වොරොපෙසිං 289	ස්වාහං භික්ඛු -පෙ- වොරොපෙසිං 289
රක්ඛං යාවති 676	රක්ඛං යාවති 676
රක්ඛිතං 216	රක්ඛිතං 216
රජ්ජන්තරණං ගතත්වා 214	රජ්ජන්තරණං ගතත්වා 214
රජ්ජගණ්ඨකං 214	රජ්ජගණ්ඨකං 214
රජ්ජකොලුබ්බං 835	රජ්ජකොලුබ්බං 835
රජ්ජනිපක්කං 810	රජ්ජනිපක්කං 810
රජ්ජනියාති 653	රජ්ජනියාති 653

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
රජනුලුඛකං	836	රහොගතසා	124, 413
රජොහරණසමෙන	1011	රහො භික්ඛුණීයා සහ	962
රජුන්ති	806	රහසාං	153, 183
රජුසීමා	843	රුගවිරුගාය	151
රජුං වා	246	රුගවිරුගො	151
රජුච්ඡා	389	රුගසා පහාණං	352
රජුයා	329	රුගාය විතතං නමති	347
රඤ්ජති	856	රුගා විතතං විනිවරණතා	352
රඤ්ඤ අනෙතාපුරෙ		රුගුපජ්චතාදි	371
හත්තිසමමයං	653	රුගො විතතං අනුභංසෙති	367
රඤ්ඤ දුරුති	212, 213	රුගො මෙ චතෙතා චතෙතා	356
රට්ඨං	412	රුජනං	259
රට්ඨපිණ්ඩං	347	රුජකථං	655
රට්ඨපු තං	412	රුජගහං උපොසථං	
රට්ඨසීමා	843	ආගච්ඡතො	783
රතතං	654	රුජගහෙ	205
රතතසමමතං විසාසං		රුජගහෙ උපොසථ	
ගණතාති	655	සංයුතෙන	957
රතතඤ්ඤමහතතං	131	රුජගසං හණ්ඩං	259
රතතිං ආපජ්ජති	975, 977	රුජතොපුරං හත්තිසමමයං	653
රතතිං වෙව දිවා ව	977	රුජපච්චිත්තිකා	192
රතතිඛන්තඤ්ඤ ඔකාසං	968	රුජහවො	744
රතතිචෙත්ඤ	866, 1028	රුජහොගො	485
රතතිපාරිවාසියං	707	රුජා ආවුසො ලිච්ඡිති	364
රතෙතා දුට්ඨා ව මුලො	1014	රුජාගාරං	698
රථකාරජාති	538	රුජානං වා ථෙය්‍යං ගච්ඡන්ති	643
රථකෙන	448	රුජනතරුයො	789
රථජ්ඣරෙ	808	රුජාව රට්ඨං විජ්ජනං	854
රපිකා	658	රිඤ්ඤති	450, 498
රපො	241	රිඤ්ඤති රුපිකා වෙව	964
රමණීයො	364	රිත්තහත්තං ගතතුං	602
රවාය	182	රුක්ඛචෙත්ඤතච්ඡා	340
රසඤ්ජනං	810	රුක්ඛතුලං	899
රසරසෙ	663	රුක්ඛතිමිත්තෙත	774
රසවති	797	රුක්ඛථුපුප්ඵා	644
රසාං	1042	රුක්ඛමුලං	568
රහො අරහො සඤ්ඤ	323	රුක්ඛමුලගතො වා	293
රහො උලුපති	358	රුක්ඛමුලෙ	564
		රුක්ඛච්ඡා	389

පිටිමකා.		පිටිමකා.	
රුකකම්මනාය	799	ලුහුතාය වා පරිණාමෙය	732
රුකෙක වා ලග්ගිතා	236	ලුහුපාපුරණා	685
රුපියපටිග්ගානකා		ලාහං	533
ඌපෙතා සබ්බෙග්ගව		ලාහංගමහත්තං	132
පරිභුඤ්ජනබ්බං	500	ලාහසිමා	842
රුපියසංවොහාරං	504	ලාහා කිර මෙ	289
රුපා	655	ලාභිනො හොනති	575
රුපියෙ අරුපසඤ්ඤි	504	ලාමකානි ව හත්තානි	416
රුපියෙ රුපියසඤ්ඤි		ලාසෙන්නි	447
අරුපියං වෙතාපෙති	505	ලිබ්බා	890
රුපියෙ වෙමතිකො	504	ලිඛනං	795
රුපෙ	371	ලිඛනාසකා	645
රුපෙන වා නිමිත්තෙන		ලිඛිතපාතුභාවෙන	982
වා සඤ්ඤාණං කාමා	655	ලිතමනො	150
රොජවච්ඡා	817	ලොබා	538
රොගබ්බසනෙන පුට්ඨං	160	ලොභ්ඤාපාතං	
රොමන්තසා	895	අතිකකමන්තසා	
		අපත්ති පාචිත්තිශසා	565
ලකකණාගතො	767	ලොභ්ඤාපාතො	215
ලකකණාගතො		ලෙණන්ථං	898
කතදණ්ඩනමෙමා	746	ලෙපටිත්තං	199
ලගුලෙ	329	ලෙසනපෙපත	903
ලඛසකා	695	ලෙසමනෙතො	433
ලට්ඨිවනෙ	726	ලෙසො	431
ලණ්ඩිත්තනිකං	900	ලෙසොති දස ලෙසා ජාති	
ලතං වා	247	ලෙසො නාම ලෙසො	433
ලතාතුලං	899	ලොකං	718
ලභ්භිපකො	1014	ලොකන්තරං	987
ලභ්භිමාපත්තිකසා	974	ලොකවිදු	71, 73
ලබ්බා තාත සුදින්න		ලොකායතං	897
භිනායාවත්තිකා	145	ලොණසොචිරකං	342
ලම්බි	199	ලොමං පානෙන්නි	858
ලසුනං	897	ලොමහංසො	146, 290
ලසුනුපතිට්ඨෙ නව්වනා	966	ලොමානි පදසො ධමමො	962
ලහුකං	983, 1042	ලොමෙන නිං මුකෙකාසි	212
ලහුකා	972	ලොගකුලති	913
ලහුකා ගරු	964	ලොගකුලති ලොගභානකං	
ලහුකාපත්ති	943	ලොගකපාහං	915
		ලොගභාණකාදිසු	913

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
ලොහමාසකො	499	වණවත්ත	199
ලොහවාදකො	915	වණණම්බි හණ්ඨ	389
ලොහිකකං	289	වණණවා අගෙසුං	343
ලොහිකං මොවෙදුං	811	වණණාවණණං කතා	833
ලොහිකකා	806	වණණා වණණායො	881, 1015
ලොහිතවත්තසම්මං	392	වණ්ණිතං	898
ලොහිතුපපාදකො තිකුඛවෙ	764	වණ්ණණ්ඨි පසංසති	390
		වත	481
		වතංසකො	445
වග්ගවාදකා	440	වතීං වා	246
වග්ගා ගණනනති	883	වතතං	1019
වග්ගා සමග්ගසංඝද්දිකො	794	වතතනති	580
වබ්බකකෙත	448	වතතමුතෙතසු	826
වචනකුමෙන	1012	වතතානු සන්ධි තෙත කාරයෙ	1008
වචනපථො	586	වතෙත වතතනති	680
වචනමිත්‍රපද්‍යනං	1015	වත්ථපටිවජ්ඣදි	893
වචසා පරිචිතා	577	වත්ථාති	898
වච්ඡුච්චරිතං	83	වත්ථාති අවජ්ඣදෙකා	139
වච්ඡිණදෙන	1017	වත්ථිකම්මං	812
වච්ඡිණදෙ	536	වත්ථිවත්ත	378
වච්ඡිමාචාරෙ	950	වත්ත	176
වච්චො	856	වත්තං ආරෙවෙති	550
වච්චකුටි	948	වත්තං කිතෙතතා දෙසෙය්‍ය	1030
වච්චකුටියා සෙය්‍යං කපෙපසිං	542	වත්තං වෙව ඡාදෙති	
වච්චපාදකාය	897	ආපතතිඤ්ච	978
වච්චමග්ගං අභිගජ්ඣානං		වත්තං ඡාදෙති න ආපතති	978
පච්චෙසනතස්ස	187	වත්තං ධුපෙතා සබ්බසා	
වච්චමග්ගෙන අභිගජ්ඣානං		පචාරෙය්‍ය	803
අභිනිසිදෙනති	187	වත්තං න ජනාති	989, 1019
වච්චිතො	946	වත්තං න පරමසති	1041
වජ්ජො	798	වත්තං වා ආරෙවිතං	652
වජ්ජපටිවජ්ඣදිකා	672	වත්තකතාය	995
වජ්ජානුවතති ගහණා	965	වත්තකො කමොති	
වජ්ජගාමං	142	විපජ්ජනති	1041
වඤ්ඤාපට්ඨ	334	වත්තකො වා වත්තං සබ්බකම්මති	1014
වට්ඨුපච්චෙදො	151	වත්ත නාතතතා	983
වසරෙ	621	වත්ත නාම ආරම්භත්ත	
වස්මංසං	811	විහාරවත්ත	246
වණ්ණනති කට්ඨිං	956		

පිටිවිකා.

පිටිවිකා.

වඤ්චිපතනිං ආපතනි		වයං උක්කඛ්ඪියති	524
භිදුතං ආකාරකොවිදෙ		වයං උපගච්ඡි	206
පුබ්බාපරං ත ජානාති	1014	වයං වසනාති බාලා	
වඤ්චිපතනං	1017	අව්‍යතනා	792
වඤ්චිපතනාති	1040	වයං වුත්ථසඛාසං දෙති	848
වඤ්චිපතෙනා	976	වයං වුත්තා	206
වඤ්චසබ්ගහො	1054	වයං වුත්තා ව ඔවාදං	962
වඤ්චසභාගා	983	වයං සතුපසම්පන්නාය	580
වඤ්චසභාගතා නො		වයං කසාපිකං	860
ආපතනිසභාගතා	983	වයං කසාපිකං අනුඤ්ඤතා	523
වඤ්චසං	1016	වයං කසාපිකං	
වදති විඤ්ඤපෙති	176	අනුඤ්ඤතා නොති	657
වදෙතු සහ ධම්මෙන	442	වයං ආපජ්ජති	978
වදෙය්‍යාම බො තං ගහපති	145	වහනති	978
වදෙති තාන සුදින්න	145	වානචිරං	196
වධකො පතිගණනාති	321	වානතිසි	900
වතට්ඨං පොකඛරට්ඨං	812	වාචසිකා	1038
වතතිමිතෙන	774	වාචසිකා විඤ්ඤතති	536
වතසපති	250	වාචසිකෙන	980
වදන්තවඤ්ච	389	වාචසිකො අනාචාරො	980
වමෙතති	390	වාචසිකො දුවො	979
වමෙතනති	537	වාචසිකො මිච්ඡාජ්චො	858
වමමිකතිමිතෙන	775	වචා	535, 1036
වයො අනුප්පතෙන	180	වාචාගොචරභණ්ණිකො	854
වයං	241	වාචා විතෙතන කාය	
වරං	153	විතෙතන න වාචතො	967
වරං තෙ මොඝපුරිස	153	වාචා පාරජිකා තයො	1028
වරභණ්ඩා	677	වාචාය	976
වරු	645	වාචාය ආපජ්ජති	981
වලථි	404, 913, 917	වාචාය භණ්ණි	323
වලථිකා	888	වාචාය විඤ්ඤපෙති	792
වචන්තං දෙසෙති	696	වාචාය වුට්ඨාති	976
වචන්තා සමතින්නා	881	වාචාය වුට්ඨාති	979, 981
වසං වතෙතති	397	වාචෙය්‍ය	700
වසලං	393	වාතපානතිසි	898
වසලධම්මං	153	වාදකම්මෙනා	535
වසලධම්මො	183	වාපිතං බො තෙ	392
වසානෙලං	518	වාමනො	767
		වායාපෙති පයොගෙ	
		පයොගෙ දුක්ඛං	527

පිට්ඨකා.		පිට්ඨකා.	
වාරකො	913	විග්ගහ පරිකමමං	
වාරහතතං	937	කාරුපෙනති	888
වාරෙය්‍යං	395, 797	විග්ගහුත්තරිං	962
වාලකමබ්ලො	196	විග්ගාතිකං	1007
වාලිකා	550	විසංසවත්තු	275, 279
වාසයෙත්ථ ඛුසුසුතෙ	898	විච්ඡිකාලිකා	806
වාසාගාරං යපෙත්වා සබ්බත්ථ	412	විජනවාතං	727
වාසාධිප්පායො ගන්ත්වා		විජ්ජා අබ්ගතා	106
තතො පරං හරති	498	විජ්ජාවරණසම්පන්නො	70
වාසි	913	විජ්ජා	106, 111
වාසි ඵරසු කුශාරි		විජ්ජාතලති	894
කුද්දාලතිබාදනෙසු	404	විඤ්ඤානති අඤ්ඤං වෙනා	
වාසුප්ගය්‍ය	662	පනා ව ද්වේ සබ්බිකා	
වාසෙත්තුං	893	මහාජතී ද්වේ පුග්ගලා	
වාලුකන්තාරො	340	ලුහකා ගරු	964
වාලුත්තරුයො	789	විඤ්ඤානතිඛලා	402, 696
වලුගතබ් විහාරං	339	විඤ්ඤානතියො	
වාලෙති උබ්බාලුතා හොතති	799	පටිපට්ඨසම්භන්ති	982
විකණ්ණො හොති	837	විඤ්ඤානතුත්තරි අභිනට්ඨං	964
විකතිකා	807	විඤ්ඤාතසංසන්තා	459
විකපං ආපජේය්‍ය	484, 529	විඤ්ඤාපෙති පයොගෙ	
විකපං රඤ්ඤා විකාලෙ	966	දුක්ඛං	619
විකපානුපගං පච්ඡිමං	461	විඤ්ඤාපෙත්වා	683
විකපෙපති	468	විඤ්ඤානා පුරිසවිග්ගහෙන	547
විකලකො තොසෙත්වා	834	විඤ්ඤාපරිසං	856
විකාලෙ	613	විඤ්ඤාපට්ඨත්ථාති	971
විකාලෙ කප්පති	984	විඤ්ඤාසං න සංවෙති	183
විකාලෙ බාදනීයං වා		විඤ්ඤා පටිබලා සුභාසිත	
හොජනීයං වා	956	දුබ්බාසිතදුට්ඨලා දුට්ඨලං	
විකාලෙ ධඤ්ඤාරසො	1027	අජාතිත්තුං	390
විකාලො නාම මජ්ඣන්ති		විතක්ඛවිවාරානං වූපසමා	94
කෙ විතිවනෙත යාව		විතුදෙනති	361
අරුණුක්කමනං	613	විතුදොති	361
විකාසිකං	811	විත්ථායන්ති	771
විකිරති	127	විත්ථාරෙන	578
විකුජමානා	542	විදලකං	892
විකොපෙති	313	විදලමඤ්චං	899
විගතවලාහකං	718	විඬං	718
විගතපක්ඛිලෙසෙ	102	විඬං සෙති	127

පිටිපිටිකා.		පිටිපිටිකා.	
විධමති	127	විනිබ්බුජ්ඣා	1006
විධවා	740	විනිතව්‍යුත්ති	968
විධුතිකා	445	විනෙතුං න පටිබලො	739
විධුපනං	894	විපකාසනති	944
විධුපයං නිට්ඨති මාරසෙනං	716	විපච්චයනා වොහාරෙ	884
විනට්ඨං	460	විපතතිසො හජනති	960
විනකිතරජ්ජං	892	විපතතිසංඝමණං	1015
විනකිත සුභතකං	892	විපතතිසංඝගො	1055
විනකිතා සිබ්බෙතුං	892	විපරිතතනති රතතමි විතතං	379
විනයං න ජානාති	1020	විපරිතතෙන	379
විනයං පච්චකමාමි	179	විපල්ලාසමි සතතා	
විනයකථං කපෙති	646	පටිලභෙය්‍යං	123
විනයගරුකා දො චුතතා	1027	විපස්සකා කුසලානං ධම්මානං	160
විනයදුක්කටං	225	විපාවෙනති	212
විනයධරපඤ්ඤමෙන	809	විපුලං	405
විනයපරියතතිසා		විපුලෙන වා පරිතතං	479
විනයං වණ්ණං භාසති	646	විපසකතං	919
විනයපුරෙකධාරතා	950	විපසකත පච්චගතං	1028
විනයබ්‍යාකරණං	1024	විපසකතභොජනො	902
විනයස්ස දො මූලාති	1026	විපසකතො	410
විනයස්ස වණ්ණං භාසති	646	විපසකිරිංසු	709
විනයාතිසාරෙ දුක්කටං	957	විපසපිසාරං	359
විනයානුගතභාය	157	විපසපිසාරෙ	149, 289
විනයානුලොමං න ජානාති	1020	විපසවසෙය්‍ය	470
විනයෙන	672	විපසවාසො	866
විනයො	943, 1008	විපසසන්නජිවිවණ්ණං	343
විනයො න සංකල්පිතබ්බො	980	විපසසන්නෙන වෙනසා	898
විනයො සංවරජාය	1013	විභබ්බෙ දව්සු	961
විනයස්ස	645	විභතති	960
විනයස්සති	522	විභවො	940
විනිවර්ණකුසලො ගොති	1019	විභවො ගති ධම්මානං	1002
විනිවර්ණො	1031	විභතතෙන	736
විනිවර්ණො සන්නිර්ණජාය	1013	විභතමනති	451
විනිධාය බතති	356	විමුච්චිත්ථ	111
විනිධාය දිට්ඨිං	356	විමුත්තං	1043
විනිධාය දිට්ඨිකමෙමන	1024	විමුත්තගමිං විමුත්තමති ස්‍යං	111
විනිධාය සඤ්ඤං	356	විමුත්ති ස්‍යං දස්සනං	1013
විනිපාතෙන	663	විමුත්ති සුඛපටිසංවෙදි	714
විනිපාතො	110	විමුත්තෙ	728

	පිට්ඨකය.
විමොක්ඛනා	352
විමොචයං විතතං	310
විසුභතී වා	225
විරති	968
විරමථායසමනෙතා මම	
වචනාය	442
විරගානුපය්‍යී	311
විරගාය	150
විරගො	1013
විජිහාරමො	155
විරෙචනී නො පටිච්ඡන්තො	979
විලිචකාරං	333
විලිචෙන පටට්ඨන	952
විලොකිතෙන	448
විචටං	979
විචටං නාතිවස්සති	949, 1002
විචටකො	887
විචටෙන	547
විචටං	836
විචටකපෙපා	103
විචරෙය්‍ය	113
විවාදනිද්‍යනං	1005
විවාදමූලං	969
විවාදමූලානි අනුවාදමූලානි	968
විවාදාධිකරණං	427
විවාදාධිකරණං ආපනති	1006
විවාදාධිකරණං උකෙකා	
ටෙනෙතා කති සමපේ	
උකෙකාටෙති	1002
විවාදාධිකරණං කිං නිද්‍යනං	1005
විවාදාධිකරණං හොති	
අනුවාදාධිකරණං	1006
විවාදාධිකරණා	884
විවාදපනනානං	539
විවාහො	539
විවාදෙ නො අධිකරණං	886
විවාහො	395
විවිධව අකුසලෙති ධර්මෙති	90
විවිධව	682

	පිට්ඨකය.
විවිධව නාමෙති විවිධව	
අකුසලෙති ධර්මෙති	89
විවිධව අනාවාරං ආවරනති	448
විවෙකජං	92
විවෙචාපෙන ඛබ්බං	732
විවෙචෙන ඛබ්බං	732
විසංයොගාය	150
විසං වා	329
විසං වාදනපුරෙකකාරස්ස	535
විසකකියදුතො	322
විසගතපිණ්ඩානවච්ඡු	332
විසඬෙකතෙන	593, 643
විසට්ඨී	369
විසට්ඨීති ආනා වාචනං වුච්චති	369
විසජ්ඣිකොවිදෙ	856
විසභාගෙ උපානෙන	
මූලවිචරෙ	475
විසමනිසසිතො	1015.
විසමා හොනති	892
විසය්‍ය	855
විසාඛවච්ඡු	837
විසානමයෙ	810
විසාරදෙ සඬ්ඝමජේඛි	
වොහරති	647
විසිඛාය	590
විසිඬෙඬ දුක්ඛිනාය ව	965
විසුද්ධං	107
විසුද්ධාපෙකෙකා	351
විසුද්ධි	990
විසෙසකං	953
විස්සජේජනඛබ්බං	944
විස්සජේජනි	468, 522
විස්සජේජය්‍ය	726
විස්සලොභන	547
විස්සන්තො නිද්දං ඔකකම්	763
විස්සරමකාසි	577, 763
විස්සරිනො	654
විස්සරෙ මෙ භවිස්සති	670
විස්සාසගාගෙ	269

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
විහරනී	64, 576	වුට්ඨිතා	883
විහරනී බුද්ධෝ හගවා	152	වුට්ඨිතාය පරිසාය	707
විහාරං වා	831	වුට්ඨිගෝ	898
විහාරගොනිසාදිකා	815	වුට්ඨිසා	570
විහාරග්ගාදීසු	903	වුට්ඨිකානි ජානානි	570
විහාරව්ණාදනවත්ථු	333	වුට්ඨි	80
විහාරපරිභොගවත්ථු	283	වුත්තා අභාසෙතොතන	1012
විහාරපරිගණනා	862	වුත්තො වජ්ජනි	277
විහාරහතතං	937	වුත්ථවස්සා ආරක්ඛකෙසු	531
විහාරවත්ථු	246, 913	වුත්ථවස්සානං	531
විහාරවත්ථුං උපට්ඨානවත්ථුං	358	වුසිතං	111
විහාරවත්ථුං හතොත ජානානි	412	වුසිතවුහවරිගෝ	
විහාරස්ස උපමාරෙ	568, 571	බලෙමන වුහවමාදං	
විහාරෙත විහාරං		වදෙය්‍ය	718
පරිවෙණෙන පරිවෙණං		වුපකාසෙනබ්බො	732
උපසංඝාතමිත්තා එවං වදෙති	289	වුපසනතං	1003
විහාරෙ	568, 898, 913	වුපසමං න ජානානි	1019
විහාරිං	93	වුපසමෙතබ්බං	887
විහෙසකං රෙපෙත්තු	562	වුපසමෙති	291
විජා	995	වුපසමෙත	1031
විනික්කමෝ	312, 368	වුපසමෙස්සාමි	652
විනිසාරෙත්වා	79	වෙජ්ජිකාය වා	453
විනිහරනී	1010	වෙයනං	228
විමංසනී	398	වෙයනෙපි	234, 841
විමංසන්තං	372	වෙසිතසිසස්ස	666
විමංසනවත්ථු	333	වෙණජානි	538
විමංසාය	670, 741	වෙණිගාහො	380
විසං ඥා සතානි	998	වෙදනවො	182, 194
විසතිගණො	454	වෙදනනගු	718
විසතිවස්සො වා හොති		වෙදිකාවාතපානං	898
අතිරෙත විසතිවස්සො වා	579	වෙදිගතීති මං අංගසමා	
විසතිමට්ටං	895	බාරෙත්තු	868
වුට්ඨිකතොතා	981	වෙබ්බි	855
වුට්ඨිකබ්බං නිමනොත		වෙබ්බායං	729
තබ්බො	865	වෙනසිකො	84
වුට්ඨානි	979, 981	වෙජුරිසිකා	391
වුට්ඨානං න ජානානි	739	වෙජුරුමහතතං	132
වුට්ඨානමස්ස ආගමෙනබ්බං	733	වෙහස්සා	682
		වෙමට්ඨං	230

පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.	
වෙමනිකො	429	ව්‍යාකරණාරහං	856
වෙය්‍යාසිකං	901	ව්‍යාකරෙනති	806
වෙය්‍යාවච්චං සහන්තං ව	967	ව්‍යාකාසි	728
වෙය්‍යාවච්චකරෙ	335, 485		
වෙරඤ්ජායං විහරති			
නලෙරුපුටිමඤ්චුලෙ	64	ස උත්තරවජ්ඣං	808
වෙරමඤ්ච	968	සංයොජනා පභිණා	358
වෙලකණේණා චුඤ්ඤකෙසො	829	සංවඤා පරිසා	442
වෙලා	969	සංවරෙ	960
වෙසාලිකා	160	සංවාසනාසනා	645
වෙසාලිකා වජ්ජුත්තකා	1010	සංවාසගුමියො ඥෙ	1027
වෙසාලියං	284	සංවාසාය	702
වෙසාලියං උපනිස්සාය	290	සංවාසො	186
වෙසාලියං පඤ්ඤත්තං	985	සංවිදුච්ඡාරවජ්ඣ	279
වෙසාලියං මහාවතෙ	193	සංවිදුච්ඡාරෙ	265
වෙසාලි වජ්ජුත්තකා	648	සංවිදුහිත්වා	265
වෙසිං වුට්ඨාපෙනති	953	සංවිධාය	591, 593
වෙසියගොවරෙ	741	සංවිහරිතබ්බං	603
වෙඵ	917	සංවෙලලියං නිවාසෙනති	896
වෙඵවතෙ කලඤ්ඤකතිවාපෙ	413	සංසට්ඨා	681, 1006
වෙහාස කුටි නාම මජ්ඣිමස්ස		සංසරණකිට්තො	901
පුරිසස්ස අසිසඝට්ඨං	572	සංහවො	701
වෙහාසගනො ආපජ්ජති	974	සංහරනතු	894
වොරෙපෙය්‍ය	313, 639	සංහරි	701
වොසාටිකතානි	621	සකං ආදායං	856
වොසාසාරඤ්ඤකෙන ව	966	සකං භාගං දාතුං	834
වොහරනො	1023	සකවිත්තං පසිදති	986
වොහාරපච්චයා ඡ	1030	සකටං	241
ව්‍යඤ්ජනවජ්ජායං අන්තං		සකටං දෙඵ	404
පට්ඨාගති	886	සකටවාහෙ	806
ව්‍යත්තා	395, 670	සකටසකං අතිබ්භාං	
ව්‍යත්තෙන තිකඛුතා	415, 450	පච්චෙසි	537
ව්‍යත්තෙන තිකඛුතා		සකණ්ණජප්පකෙ	887
පට්ඨලෙන	734	සකබ්බලෙන	664
ව්‍යත්තෙන තිකඛුතා		සකලෙන ගාමෙන	602
පට්ඨලෙන ආපනති		සකවණ්ණං	718
පට්ඨග්ගහෙතබ්බං	461	සකවාචාය ආපජ්ජති	1
ව්‍යප්පො	535	පරවාචාය වුට්ඨාති	981
		සකාය නිරුත්තියා	897

පිටිවිකා.		පිටිවිකා.	
සකිං අංණතො	591	සඛෙකතං වා ගවේජයා	674
සකිං අංණතො ඛුක්කමි		සඛෙකතං විතීනාමෙයා	218
ඛනති 551		සඛෙකතකමම	266
සකිමි ධාරෙති		සඛෙකතකමම	
අපතති පාවිතතියං	708	තිමිතතකමමාති	331
සකිං නිවන්මි සකිං		සඛාලිබ්බං	139
පාරුතමි 476, 496		සඛාසෙවාලපණකං	441
සකිං භුඤ්ජිතබ්බං	595	සඛාරනිරුධං	
සකුණසමසං සංයොන		විඤ්ඤාණනිරුධො	715
උබ්බාලො 406		සඛො	441
සකො	206	සමගණිකා	154
සකකච්චං	663, 664	සමගමම යාවනති	406
සකකතො	344	සමගභවායො	960
සකකතො	580	සමගභාය	970
සකකා ගොති මෙජ්ඣං		සමගහෙතබ්බං	791
ධමමං පතිසෙවිතුං	455	සමගහෙතබ්බං	
සකෙකා	148	අනුගහෙතබ්බං	733
සකෙකාති තමහා		සමහාමාවචරොති භික්ඛුනා	1010
අවසථා පකකමිතුං	595	සමිගිති	772
සකෙකානති	866	සමසං අපලොකොතුං	
සකධර්මොතපාණි	405	හණ්ඩුකමමාය	748
සකධරු	894	සමසං උපසමකමනොතන	
සකධරා	550	නිව්චිතොතන සමෙසං	
සකධිසංසි පන තිං ගහපති	828	උපසමකමිතබ්බං	1011
සකසකුලා පබ්බජිතො	66	සමසං න පරමසති	1041
සකසපුතො	66, 535	සමසං පච්චක්ඛාමි	179
සබ්ලා සුඛසමොසා	449	සමසං භිජ්ජිතො	941
සගාරවා සපපතිසං	729	සමසං වා ගණං වා	672
සගුණං කතො	730	සමසකරණියොන	797
සගොතනා රතවනති	397	සමසගරු ගොති	1023
සග්ගං ගමිසං	372	සමසතො වා	474
සග්ගකථං	330	සමසප්පතො පකකමති	792
සග්ගකථාදීති	340	සමසථාසුතාය	156
සමකතො නොති	741	සමසගෙදකො භික්ඛවෙ	764
සමකමච්ඡු	389	සමසගෙද	972
සමකාසසිසානති	796	සමසමජ්ඣමි අකාසිතො	439
සමකිලිට්ඨං	990	සමසමජ්ඣ අපජ්ජති	979
සමකිලිට්ඨං ව යං පදං	1001	සමසමජ්ඣ නිසංජ්ජිතබ්බං	500
සඛෙකතං කතො විසං වාදෙති	535	සමසමහා දස නිසංජර	999

	පිටිබ්බකා.
සබ්බසංඝාතියාදියති	676
සබ්බරුජී	1024
සබ්බරුජී චෙව සබ්බසංඝාතියෙ ව	942
සබ්බසුට්ඨිකාය	155, 996
සබ්බසංඝාතියෙ භිජ්ජමානෙ	854
සබ්බසංඝාතියෙ කිච්චෙවසු	855, 856
සබ්බසංඝාතියෙ දෙති	845
සබ්බසංඝාතියෙ දෙමාති	
විවරුති දෙනති	839
සබ්බසංඝාතියෙ පරිණතං	
අඤ්ඤාසබ්බසංඝාතියෙ	533
සබ්බසංඝාතියෙ භණ්ඩනං වා	562
සබ්බසංඝාතියෙ වා	451
සබ්බසංඝාතියෙ පපති	978
සබ්බසංඝාතියෙ චෙතං	842
සබ්බසංඝාතියෙ භණ්ඩනං	673
සබ්බසංඝාතියෙ වා	694
සබ්බසංඝාතියෙ දුතබ්බං	730
සබ්බසංඝාතියෙ වා	470
සබ්බසංඝාතියෙ දිසෙසං	1038
සබ්බසංඝාතියෙ දිසෙසංගාමි	1021
සබ්බසංඝාතියෙ දිසෙසංගාමි වතුරෙ	1036
සබ්බසංඝාතියෙ දිසෙසංගාමි 370, 872, 1000	
සබ්බසංඝාතියෙ නාම සබ්බසංඝාතියෙ	
දිනනං ගොති පරිච්චතං	533
සබ්බසංඝාතියෙ	684
සබ්බසංඝාතියෙ ගාරවො	969
සබ්බසංඝාතියෙ උපප්පාදයෙන	765
සබ්බසංඝාතියෙ උපප්පාදනබ්බං	840
සබ්බසංඝාතියෙ තත්ත්වං	
උපපාසෙය්‍යං කාතබ්බං	792
සබ්බසංඝාතියෙ දිනෙනා	570
සබ්බසංඝාතියෙ පරිච්චිකිතබ්බං	706
සබ්බසංඝාතියෙ ආපජ්ජති	978
සබ්බසංඝාතියෙ කිමත්ථං	1007
සබ්බසංඝාතියෙ ඤාපෙතබ්බං	735
සබ්බසංඝාතියෙ පරිණතත්ථං	1007
සබ්බසංඝාතියෙ භිජ්ජති	842
සබ්බසංඝාතියෙ භිනෙතා	798

	පිටිබ්බකා.
සබ්බසංඝාතියෙ තත්ත්වං	
ආපජ්ජති පරිච්චං	
දෙති මුලාය පටිකසංඝාතියෙ	
මානතං දෙති, අබ්බතියෙ	
න සම්මුඛා න ඵලං	
පුග්ගලො තෙන වුවති	
සබ්බසංඝාතියෙ දිසෙසංගාමි 371	
සබ්බසංඝාතියෙ දෙති පරිච්චං	1000
සබ්බසංඝාතියෙ සම්පරිණතං	
සම්පරිච්චිකිතත්ථං	1013
සප්පජ්ජති දෙවතෙ	554
සප්පජ්ජ මයං	764
සප්පජ්ජ මයං	764
සප්පජ්ජකො ආපජ්ජති	981, 1025
සප්පජ්ජකො වුවති	981, 1025
සප්පජ්ජති	839
සප්පජ්ජ අනුච්චිකො තුවං	1007
සප්පජ්ජ අභිනිප්පාදෙති	
ඉච්චිතං කුසලං	485
සප්පජ්ජ අනුච්චිකො	
අනුච්චිකො	839
සප්පජ්ජ උපප්පාදෙති	902
සප්පජ්ජ උපප්පාදයෙන	
අනභිජ්ජති උපපන්නා ගොති	739
සප්පජ්ජ උපප්පාදයෙන	
පතෙනා ගොති	738
සප්පජ්ජ උපප්පාදෙති	732, 945
සප්පජ්ජ උපප්පාදෙති	
සොධෙතබ්බං	944
සප්පජ්ජ ව	764
සප්පජ්ජ ව මයං ජානෙය්‍යම	652
සප්පජ්ජ ජෙ සච්චං	143
සප්පජ්ජ නං	143
සප්පජ්ජ තත්ත්වං, කතං, කතං	417
සප්පජ්ජ තාදිසකො	1014
සප්පජ්ජ තීණි තත්ත්වං ගොති	482
සප්පජ්ජ පිණ්ඩපාතො ගොති	731
සප්පජ්ජ භික්ඛුවෙ පක්කාපි	
මුග්ගා ජායනති	811

	පිටිවිකා.
සවෙ මෙ තිං අනතරවාසකං	
දදෙය්‍යාසි	478
සවෙ ලහෙථ	854
සවෙ සො ඡ්ඛේති	501
සවෙ හරිතෙ සිතො	
අබ්බිඨාති ආපතති	
දුක්ඛචස්ස	574
සවෙ සාසවිකා හොති	
සාසවිකානති ආවිකම්මබ්බං	659
සච්චං අභමපි ජානාමි	1008
සච්චං ආවුසො	159
සච්චං භණ්ණෙනා	1037
සච්චං භණ්ණෙනා	
ගරුකං (ලුහුකං)	974
සච්චං භික්ඛවෙ	
මොක්ඛලානො ආග	364
සච්චං මහානාගා ඛො	
තයා ගහපති	594
සච්චං ච අකුපෙථ ච	951, 1009
සච්ඡිකත්ථා	77
සජාතියා	763
සජොතිභූතාය	153
සජ්ජුකං	791
සජ්ජිතො	395
ස ඤාටණං	408
ස ඤාටිතතං සමාපජේජය්‍ය	396
ස ඤාටිතතානුභාසනඤා	961
ස ඤාටිතොත්ත වා තයො	1028
ස ඤාටි කුට්ඨිගාරෙ	964
ස ඤාටිච	1008
ස ඤාටිච මනුස්සවිග්ගහං	312
ස ඤාටානතො	312, 885
ස ඤාටය්‍යාති	729
ස ඤාඤං කම්මා තික්ඛිපිකම්මං	530
ස ඤාඤානතිකුසලො	1014
ස ඤාඤානතිඛුලො	696
ස ඤාඤානතියා	886
ස ඤාඤානො සො මයා	485
ස ඤාඤාතිකා	406, 409

	පිටිවිකා.
ස ඤාඤාතිකායො	402
ස ඤාඤාතිකාය පන භික්ඛුතා	406
ස ඤාඤාතිකොත්ත	684
ස ඤාඤාපෙති	882
ස ඤාඤාතිමොක්ඛා	974
ස ච්චිමත්තො ථාලිපාකො	
භත්තාතිහාරං අභිගිරිසු	142
සණ්ඨකෙය්‍ය	450
සණ්ඨාසො	895
සණ්ඨා	449
සණ්ඨහන	950
සතං	999
සතචලලිකං	896
සති	89, 294
සති අනතරායෙ	697
සති උදකො	948
සතිකරණීයෙ	897, 690
සතිකරණීයෙ ගන්තො	698
සති පච්චයෙ	611
සති විනයං	7004
සති විනයස්ස දුතාති	882
සති විනයාරහස්ස	1040
සතො ච සමපජානො	97
සතත	407, 968
සතත අබමිකා	
පටිඤ්ඤානකරණං	991
සතතකිත්තං හොගෙති	
පරික්ඛිපිත්ථා	718
සතතඛෙයා	899
සතත ච මෙ වස්සාති	
අධිගන්තස්ස නසිමස්ස	
සිප්පස්ස අනො	
පඤ්ඤායති	827
සතතනං අනාපතති සතතාග	
කරණීයෙන ගන්තුං	991
සතතනං සනො	1033
සතතනං සමථානං කතමෙ	
ජතං ස සමුට්ඨානා	1007
සතත පරමාති	991

පිටිමකා.		දිට්ඨිමකා.	
සත්තබ්බනතරු	472	සත්ථසාසනං	850, 1009
සත්තමාසෙ	474	සත්ථ සාසනං කතං ගොඨි	988
සත්තරසති ආකාරෙහි	1017	සත්ථ සාසනෙන	672
සත්ත සාම්ප්‍රියො	991	සත්ථ	329
සත්ත ගත්තිකඤ්ච අනිකං	806	සත්ථ වස්සං උපගන්තුං	798
සත්තති සමපේති	1000	සත්ථ,	211
සත්තාතිසංසා විනයධරෙ	991	සද් සතිමනො	588
සත්තාපත්තියො සත්තා		සද්සා ඉධ දිස්සෙර	962
පත්තිකකිකා	975	සද්සා ඔක්කමිංසු	830
සත්තාහං අනාගතාය		සදෙවකං	77
පචාරණාය	800	සදෙවමනුස්සා	77
සත්තාහං විමුච්ඡති		සද්දං අස්සොසිං	365
සුඛපටිසංවෙදී	717	සද්දපහාරදයො	330
සත්තාගකරණියෙසු	797	සද්ධම්මගරු	1023
සත්තාගකාලිකං යාව		සද්ධම්මට්ඨිතියා	157
ජ්චිකං ආහාරත්ථාය	618	සද්ධම්මට්ඨිතියා	
සත්තාගකාලිකෙන		පටිපනෙනා ගොඨි	648
භික්ඛවෙ යාවජ්චකං		සද්ධම්මපටිසංසුග්ගා	974
තදනු පටිග්ගභිතං	819	සද්ධම්මා	991
සත්තාගවද්දලිකා	718	සද්ධා	530
සත්තාගාතිකතෙන		සද්ධාදෙය්‍යං	837
අතික්ක නතසඤ්ඤී		සද්ධිං	65, 138
තිස්සග්ගියං පාටිත්තියං	522	සද්ධිං නත්ති තෙන	186
භත්තිකායපි කීලිනති	448	සද්ධිවිහාරිකා පච්චක්කාමි	180
සත්ති සොණ්ණි	329	සද්ධිවිහාරිකො ආපජ්ජති	
සත්තිසුලුපමා	644	කො උපජ්ජායො	983
සත්තිලොම වත්ථ	362	සද්ධියාවචසා	456
සත්තු	606	සත්තනනො	854
සත්තුයා	892	සත්තිදුකං සත්තිදද්දසං	971
සනෙතා	381	සත්තං	726
සත්ථං වා ආහර	316	සත්තං භික්ඛුං	633, 655
සත්ථකම්මං වා චත්තිකම්මං වා	812	සත්තං ගෙව ආදිනවං	702
සත්ථපරිචිකං	560	සත්තපොපාඨා	137
සත්ථපාණියං	665	සත්තරුක්කරපරම්	482
සත්ථපි අගාරවො	969	සත්තරුක්කරෙන	469
සත්ථගාරකං වාස්ස		සත්තානකං	732
පරිගෙසෙය්‍ය	315	සත්ති ඉධෙකාවෙව	538
සත්ථ	74	සත්තිනෙ	393
සත්ථවණ්ණො වුච්චති	198	සත්තින්ද්‍රියං	808

	පිටිඛිකා.
සනතිරණං ණානා	
ණානගමනත්ථාය	1013
සනෙතා වෙච්ච පණ්ණිනො	291
සනෙතා සංවිජ්ජමානා	343
සන්ත සමමුඛි	495
සන්තානි උජ්ඣානා	496
සන්තාය අසන්තය	191
සන්තරිතා කතං ගොති	494
සන්දමානිකා	241
සන්දයොධා	136
සන්ද්විතා	205, 590
සන්ද්විපරමාසි	969
සනතිධිං	953
සනතිධිකතෙන	824
සනතිධිතානනිකෙ	825
සනතිධිකාරකං නාම	
අජ්ජපටිගග්ගිතං අපරජ්ජ	617
සනතිධිකාරකං	
පරිභුඤ්ජිතබ්බාති	515
සපදානං	664
සපදානවාරිකො	142
සපරික්කමිතං අපරික්කමිතං	408
සපරික්කාරපටිසංයුතතා	974
සපරිදණ්ඩා	397
සපරිසො යෙන භගවා	
තෙත්ථපසබ්බාති	495
සපුග්ගලපටිසංයුතති	974
සප්පටිකමමදුකං	972
සප්පටිකමා ඡ	1027
සප්පටිගයාති	532
සප්පං පායෙතා	829
සප්පසිරුපමා	644
සප්පාණකං	640
සබ්ලං	971
සබ්බං පාසාදපරිභොගං	912
සබ්බං වණ්ණපටිකමං	811
සබ්බං භත්ථං	664

	පිටිඛිකා.
සබ්බකායපටිසං	
වෙදී අය්‍යසිය්‍යාමි	
-පෙ- පය්‍යසිය්‍යාමිති	
සබ්බකාලං පටිබාහනති	903
සබ්බවත්තා	543
සබ්බඤ්ච ඩාකං	817
සබ්බත්ථ පඤ්ඤාතති	959
සබ්බධි දනෙතා	727
සබ්බනිලකාදී	841, 953
සබ්බනිලිකා	806
සබ්බපංසුකුලිකෙන	891
සබ්බපංසුකුලිකො	620
සබ්බපරිවත්තා	543
සබ්බපිතිකා	806
සබ්බමතතිකාමයං	206
සබ්බමිදඤ්ච මරිගතනති	
තනෙත්ථ පරිපති	666
සබ්බසො වා පන	183
සබ්බා	715
සබ්බාති තානි තිස්සග්ගියාති	1037
සබ්බා භික්ඛවෙ නදී අසිමා	785
සබ්බාලඛකාරං තුය්‍යං ගොතු	828
සබ්බච අගගහෙසි	658
සබ්බසං ආපතති	
පාරුජිකය්‍ය	267
සබ්බහෙව එකජ්ඣං	
(සනතිපතිතබ්බං)	804, 883
සමුග්ගකං	77
සමුග්ගවාරිං පච්චකබාමි	180
සභාගධිවෘතං	961
සභාගමුත්තනිකො	729
සභාගානං	415
සභායං ගව්ජනෙතත	
භත්ථපාසෙ විවරං	
තික්ඛිපිතා	471
සභායෙ වා ආරමුලෙ වා	471
සභාවපාතුකමං	763
සභික්ඛුකා ආවාසා	795

පිටිබ්බකා.	
සමහොජ්ඣ රහො දො ව	962
සමහොජ්ඣෙන	632
සමකං සමපාදෙති	946
සමග්ග 'ඤ්ඤා	580
සමග්ගමග්ගානි භණ්ණනං	587
සමග්ගසං	438
සමග්ගෙතන සබ්බෙතන	
-පෙ- උපසමපනො	173
සමග්ගො හි සබ්බෙතන	
සමමොදමානො අවිවාද	
මානො එකුද්දෙසො	
එසු විහරති	438
සමජ්ඣො	854
සමජ්ඣද්‍යානං	986
සමකුද්දො	170
සමණකුතතකො	288
සමණවිවරෙණ ව	964
සමණභත්තසමයො	598
සමණෙන භවිතබ්බං	
අබ්‍යාවටෙන සමණො	
අසං පුසමණො	395
සමණො බුදු හො ගොතමො	66
සමතිත්තිකං	663
සමප්භෙදං	971
සමප්භෙදං	961
සමප්භං	968
සමප්භං වාපි අකොවිදො	1014
සමප්භං සබ්බෙතනානි	1055
සමනනාරපච්චයෙන	1016
සමනුග්ගානිගමානො වා	
අසමනුග්ගානිගමානො වා	349
සමනුග්ගානං	1053
සමනුග්ගානිගමානො වා	
තසං පටිනිසංගාය	454
සමනනා ගෙවරගාමෙ	
තිත්තිපෙය්‍ය	532
සමනනා තිස්සෙතිසං	
අනුපට්ඨනං	409
සමනනා පට්ඨාගාමෙ	378

පිටිබ්බකා.	
සමනනා යොජ්ඣනං	
ආති භවිතො	828
සමනනා සත්තබ්බනනාරු	472
සමනනාගතා	108 670
සමපටිනො සමබ්බිභුතො	
පට්ඨාපෙය්‍යානි	312
සමයෙන	62
සමසික්කතා	186
සමසුපනො	663
සමාචාරං පුට්ඨසං	972
සමාදිපෙතො	136
සමාදිසං විතනං	310
සමාදිතිකා	637
සමාදිය	496
සමාදිය විතනානි	142
සමාදිය සික්කති සික්කාපදෙසු	577
සමාදියනො ආපජ්ජති	975
සමාධි	291, 352, 1013
සමාධිජං	95
සමාධිමානං පුට්ඨතිකා	478
සමාධිසංවිතනානිකානි	971
සමානසංවාසඅවිප්පවාසසිමා	842
සමානසංවාසකං	853
සමානසංවාසක දිට්ඨිං	795
සමානසංවාසකො	974
සමානසංවාසකා තිත්ති	
පුට්ඨනති සභායා, සො	
තෙති සද්ධිං නත්ති	673
සමානාවර්ගකං පට්ඨකතාමි	180
සමානුපජ්ජායකං පට්ඨකතාමි	180
සමාපජ්ජනති	504
සමාපජ්ජං, සමාපජ්ජාමි,	
සමාපනො, ලාභිමි,	
වසිමි, සච්ඡිකතං මයා	354
සමාපජ්ජසංසි	154
සමාපනති	353
සමාරකං	77
සමාරමො	594
සමාතිතං විතනං එකග්ගං	89

	පිටිවිකා.		පිටිවිකා.
සමාතිනෙ	102	සමපහංසෙත්ථි	136
සමුක්ඛකථාපදානං		සමප්පිලනවත්ථු	389
කති ආපත්තියො	971	සමප්ඤ්ච බහු භාසති	1018
සමුක්ඛෙට්ඨො	356	සමෙත්ථි	1043
සමුග්ගහො	856	සමෙත්ථුලා	205
සමුච්චයවාදෙ	961	සමෙත්ථුලා ආවාසා සමාන	
සමුච්චානනිග්ගො කතං	961	ලාභා භොගනි	844
සමුච්චානවාදෙ	960	සමෙත්ථුලා ථෙර	839
සමුච්චානා තිකා කතා	964	සමෙත්ථුලාති භික්ඛුණ්ණිති	
සමුච්චානෙන සමගතිතාති	1055	සමෙත්ථුලාති භික්ඛුණ්ණො	798
සමුච්චානෙති සමුච්චානනි	960	සමෙත්ථුලෙ භික්ඛු ආණාපෙති	399
සමුක්ඛෙතපෙත්ථි	136	සමෙත්ථුලෙති	138
සමුදයං	988	සමොධස්ස සාමන්තා	
සමුද්දවරති	146	ආබ්භුලාති	812
සමුද්දවරෙත්ථ	349	සමොධෙ	686
සමුද්දජාතස්ස රෙත්ථු	785	සමොධිපරායණො	133
සමෙත්ථායසමා සමෙත්ථන	438	සමොත්තා	205
සමෙත්ථායසමන්තානං		සමොරසෙදං	811
සමෙත්ථන	441	සමෙත්ථනා	391
සමෙත්ථි	855	සමෙත්ථනිදානඤ්චඤ්ඤං	961
සමෙත්ථ වා	1014	සමෙත්ථා සා සිමා	
සමපජානමුසා භාසති	535	සමෙත්ථන නිවිචරෙණ	
සමපජානමුසාවාදෙ	535	අවිප්පවාසා උපෙත්ථි	
සමපජානමුසාවාදෙ		ගාමඤ්ච ගාමුපවාරඤ්ච	783
කිං භොති	772	සමමන්තා සලාකග්ගාතා	994
සමපජානො	97	සමමන්තනි	940
සමපජ්ජලිතාය	153	සමොද්ධි	994
සමපන්නං	122	සමො පරිභාෂිතාති	86
සමපයොජෙති	1022	සමො පරිසෙදිතාති	86
සමපරාසිකාගාති	1054	සමොචත්තනවත්ථුති	858
සමපරාසිකානං ආසවානං		සමොචත්තනා තෙචත්තාද්විස	1032
පටිසාකාය	156	සමො සමුද්ධො	69
සමපරාසිකානං වජ්ජානං	1054	සමොසමොධං	87
සමපරාසිකානං වෙරනං		සමමිඤ්ජිතෙන	448
පටිසාකාය	1053	සමමුඛං	982
සමපරිචත්තකං		සමමුඛා ආපජ්ජති	982
සමපරිචත්තකං	732	සමමුඛා කරණීයං කමමං	
සමපවාදෙත්ථි	137	-පෙ- අධම්මකමමං	1040
සමපසාදනං	94	සමමුඛා මෙත්තං කායකමමං	970

පිටස්ථාන.	
සමමුඛා මෙතතං	
මනොකමං	970
සමමුඛා ආපජ්ජති	982
සමමුඛා විනයෙත ව	
පටිඤ්ඤාතකරණෙන ව	960
සමමුඛා විනයොති වා	
සති විනයොති වා ඉමෙ	
බමමා සංසව්දා	1006
සමමුඛා චුට්ඨාති	982
සමමුඛිභුතෙන	832, 845
සමමුඛි	1051, 1053
සමමුඛිකා	815
සමමොදනීයං	79
සමමොදනීයං අකාසි	401
සමමොදමානො	438
සමමොදිකාය වතන	
මානාය ආසනනතරිකාය	
නිසිදිකබ්බං	852
සයං අවජ්ඣති	683
සයං අවජ්ඣති	
නිසංගතියං පාවිතතියං	525
සයං අභිඤ්ඤා සවජ්ඣතියා	
පච්චෙදෙති	77
සයං බතති ආපතති	
පාවිතතියං	561
සයං ගණනාති නිසංගතියං	
පාවිතතියං	499
සයං ඡබ්බෙති	689
සයං යාවිතියා පුරිසමපි	406
සයං සමාදහති	637
සයං සිබ්බති	590
සයනගතස්ස	666
සයනීසරෙ	632
සරං	813
සරකුතති.	889
සරණගමනඤ්ච න	
ච තස්ස අපච්චි	1037

පිටස්ථාන.	
සරතායසමා ඵවරුපිං	
ආපතතිං ආපජ්ජතා	882
සරතිපි උපොසථං	
නපි සරති	793
සරභඤ්ඤං	889
සරසි තිං දබ්බං	
ඵවරුපං කතතා	417
සරස්ස	143
සරුගාය වෙතෙස්සසි	151
සරුමි බො අහං ආවුසො	887
සරිතකං පරිනිජ්ජති	892
සරිතසාරිතං	882
සරිතසිපාරිතං	892
සලාකං	892
සලාකං ගාණෙති	942
සලාකබ්බං	663
සලාකග්ගහෙන	1023
සලාකගතතං	931
සලාකවාතපාතං	898
සලාකග්ගහෙන	448
සලාකාය	931
සලාකා චුතතා	117
සලාකොධාතියං	810
සලලපෙය්‍ය වා	691
සලලාපො	800
සලලබො ව බුතො	154
සවචනියං කාතබ්බං	862
සවචනියං නාදතබ්බං	980
සවචනියපළිබොධත්ථාය	1013
සවණනතියෙක	825
සවරහයං	789
සවිතකකං සවිවාරං	91
සසඤ්ඤිස්ස	269
සස්සමණ චූභමණි.	77
සහ අරුණ්ණගමනෙ	679
සහ ජාතපච්චයෙන	1016
සහත්ථා	136, 497
සහබමමිකං විලොඛා	963
සහ බමමිකං චුච්චමානො	442

පිටිමිකා.		පිටිමිකා.	
සහපයෝගේ දුක්ඛං	225	සාධු හනෙන	123, 434
සහභණ්ඩිතාරකං	251	සාධු හනෙන අය්‍යා	754
සහවිත්ථකාචාරා ආපජ්ජති		සාධු හනෙන හගවා	290
අසමනුභාසනාය	676	සාධු භික්ඛු යාවජ්ජමං	
සහවාසො	836	ආරඤ්ඤිකා අය්‍යු	434
සහසා භණ්ඩි	536	සාධු සාධු	289
සහසා වුට්ඨාසි	201	සාධු සාධු ආනන්ද	121
සහසා වොහාරං මාපධාරෙසි	1008	සාධු සාධු දබ්බ	415
සහසෙය්‍යං	543	සානුවාදො	883
සහායකා භික්ඛු	150	සාපෙවො ගතාවා	
සහායකෙහි	138	තත්ථ. සිතො ආපුච්ඡති	
සනුබ්‍යාපෙර	826	කෙනචි පළිවුද්ධො හොති	570
සා අහොසි සුවණ්ණමාලා	515	සාමං අබිට්ඨාය	317
සා ආගතා න උපසම්පාදෙ		සාමං ගහෙතො	811
තබ්බො	954	සාමං දුසවාං උපගතො	747
සා ආපතති	861	සාමං පක්කං	812, 815
සා ඉසසා පක්කා සපතති		සාමං වා බලෙවා	
අභිහාර කවානෙත ඔතිරි	363	හාසිතබ්බො	1011
සාකාරං සඋදෙසං	105	සාමග්ගි ආදි	996
සාගතා	856	සාමග්ගිකරණීයාති	1018
සා වෙ එවං වදෙය්‍ය	457	සාමඤ්ඤං	212
සාටකං නික්ඛිපිතො	547	සාමඤ්ඤ වට්ඨුකාමො	176
සාටකං වා	233	සමණේරුදි වත්ථුති	378
සාටකපතො	433	සාමණේරුනං උපසිඤ්ඤ	
සාණං	527	පටිච්චංසං	833
සාතිසාරං	976	සාමණේරෙ	861
සා තෙන ගබ්බං ගණ්ඨි	147	සාමණේරෙහි මං ධාරෙහි	181
සානොදකො	364	සාමණේරෙ පටිජානාති	792
සාත්ථං සබ්‍යඤ්ඤානං	78	සාමනා	496
සාදිතබ්බො	633	සාමනා ආවාසා	791
සාද්‍රං	619	සාමනො භික්ඛු	
සාදිසික්ඛසි	839	එවමස්ස වට්ඨනීයො	794
සාධාරණ අසාධාරණං	998	සාමනා සං හතති	317
සාධාරණපඤ්ඤාතති	959	සා මම විගෙසා අස්ස	721
සාධානං හනෙන	122	සාමිකං පරුජෙති	244
සාධු	288, 484	සාමිකස්ස විමත්ථං උපපාදෙති	244
සාධුකං	650, 946	සාමිකෙ අපලොකෙත්ථා	684
සාධුකං සිත්ථාති	902	සාමිකෙන හනෙතං	
සාධු බො ආන	79	පානීයපාලකං	665

	පිටිබ්බකා.
සාමිච්ඡි	455
සාමිච්ඡි කමමං	580, 860
සාරකකා	397
සාරණං	1007
සාරණං සම්මතියන්තං	1012
සාරත්තං	670
සාරත්තො	196, 379, 390
සාරපි	363
සාරදිකෙන ආබාධෙන	809
සාරමං අතාරමං	408
සාරුණියං	79
සාරුණියධම්මං	970
සාරුණියා ධම්මා	968
සාරිපුත්ත මොග්ගලානා	727
සාරෙ	172
සාරෙ පතිට්ඨිතො	133
සාලවතිං කුමාරිං	
ගණිකං වුට්ඨාපෙසි	826
සාලිකං ඔදනො භුතො	667
සාලුකපානං	817
සාලොකෙ තිට්ඨන්ති	953
සාවකභාසිතො	540
සාවකානං වා සිකිකාපදං	
පඤ්ඤාපෙසාම	121
සාවජ්ජ පඤ්ඤන්ති	973
සාව.නසං ආයසමනො	
උපසම්පද අහොසි	721
සාව තෙසං ආයසමනානං	
උපසම්පද අහොසි	729
සාවජ්ජයා සුත්තවිගබ්බෙ	956, 957
සාවසෙසා	972
සාවසෙසාපත්ති	972
සා වා ආරොවෙති	672
සා වුත්ති	667
සාවේතුකාමො න සාවෙති	182
සාසඛිකසම්මතාති	532
සාසපකුණං	900
සාසපකුණෙති	811

	පිටිබ්බකා.
සා සුදං අට්ඨකාරං කරොති	361
සාහාරං දජේය්‍යාථ	814
සාලොකා මහාරත්තො	670
සිකිකා	894
සිකිකං අපමච්ඡකාය	
දුබ්බලාං අනාචිකන්තා	175
සිකිකං පමිකිකාමි	179
සිකිකති	296
සිකිකමානාය	
සාමණේරුය	587, 658
සිකිකමානාය සාමණේරුයා	
තිතිතියා	709
සිකිකමානෙන තිකිකවෙ	
තිකිකුතා	645
සිකිකා	173
සිකිකාය අහාරවො	969
සිකිකාපදං	155
සිකිකාපදානුලොමිකං	1008
සිකිකාසම්මුතියං දාතුං	703
සිකිකුපසාතිකා	976
සිබරං	916
සිබරිණි	391
සිබිතිතිකිකසම්මණේණා	727
සිබ්බාටකං	658
සිබ්බාටකබද්ධං	835
සිඤ්චන්ති	443
සිඤ්චාපෙනතිපි	443
සිඤ්චෙය්‍ය වා	
සිඤ්චාපෙය්‍ය වා	675
සිඤ්චෙය්‍යාති සංයං සිඤ්චති	575
සිතං පාඨාකාසි	360
සිත්ථවකාරකං	664
සිත්ථතෙලකං	900
සිත්ථතෙලකෙන	888
සිපිලං	1042
සිතෙගෙථ	829
සිත්තං හොති	731
සිප්පං	176
සිබ්බතිං විතාමෙත්වා	828

පිටිථඛිකා.		පිටිථඛිකා.	
සිය අව්‍යාකතා	885	සියුපභාදීසු	709
සිය අපභවිතියො නානා	1036	සිසෙ භාරං	243
සිය කුසලං	885	සිභවමපරිකඛවා	806
සිරිංසපනතරුයො	789	සුංසුමාරගිරිං	637
සිලා	334	සුකකනති දස සුකකාති	368
සිවිකා	807	සුකකවිසට්ඨි	369, 872
සිවිකාගබ්භා	900	සුකකකුරං	617
සිසිරෙ වාපි වුට්ඨියො	898	සුඛං	1013
සිතං උණං	898	සුඛං වෙදනං උපපාදෙසසාමි	372
සිතවාතදුද්දිති	718	සුඛඤ්ච කායෙන	
සිතාලුකා	836	පට්ඨිසංවේදෙසි	97
සිතාලොලිං	811	සුඛත්ථං	898
සිතුඤ්ජිකා	835	සුඛපට්ඨිසංවේදී	309
සිතොදකො	364	සුඛපරිභට්ටං	140
සිපදී	767	සුඛවෙදනාසමඛිති අපජ්ජති	977
සිමං සමමනනති	642	සුඛසමාසා	449
සිමනනරිකං ධපෙත්ථා		සුඛස්ස ව පහාණං	
සිමං සමමනනිතුං	788	දුකඛස්ස ව පහාණං	98
සිමා	984	සුඛා තෙ සමණ ඡායා	753
සිමාතිකකනතිකො	826	සුඛා විරුහතා ලොකෙ	719
සිමාය දෙති යාවතිකා		සුඛෙධිතො	140
තිකුඤ්ඤ අනොතා සිමගතා		සුඛො විවෙකො	719
තෙති භාජෙතබ්බා	842	සුගතවිදුජ්ඣා	407
සිමාය සිමං අජෙඛාත්ථරනති	788	සුගතෙ	108
සිමාය සිමං සමතිඤ්ජති	788, 1044	සුගතො	70
සිලවනොති	970	සුග්ගහොති සාවෙනබ්බං	887
සිලවා	576	සුඛකං පරිහරති	261
සිලවිපනති	959	සුඛකාසාතං	259
සිලවිපනතියා වොදෙති	1008	සුචරිතාති	980
සිලකාමඤ්ඤගතො විහරති	971	සුචිමංසුපසෙවනෙ	667
සිවෙය්‍යකං	829	සුචිලොමවජ්ඣ	363
සිසං නහාතො	288	සුඤ්ඤතො	352
සිසං පග්ගහෙත්ථා	662	සුඤ්ඤගාරගතො වා	293
සිසකට්ඨාය	573	සුණංකු මෙ භනොත	735, 822
සිසපපමාණං	899	සුණංකු මෙ භනොත සබ්බො	777
සිසභාජෙ	242	සුණංකු මෙ භනොත	
සිසානුලොකිකා	700	සබ්බො අජ්ජ පචාරණං	
සිසුපභං	504	යදි සබ්බස්ස පතනකලං	
		සබ්බො පචාරෙය්‍ය	800

පිටියිඛකා.		පිටියිඛකා.	
සුණංථ	961	සුපභිනේ	364
සුතං	420	සුපබ්බාදිති	204
සුතධම්මස්ස	719	සුපිනකුපමා	644
සුතධරේ	577	සුපිනනෙතන	377
සුතමෙතං	80	සුපිනවජ්ඣ	377
සුතසන්තිවශෝ	577	සුපපඤ්ඤතතං	378
සුතා	941	සුපපභිවේධි වේභිසේ	726
සුතො මයා	428	සුපරිග්ගතිතං	886
සුතනං	1008	සුපපවතනිති	578
සුතනං ධාරයිතා	529	සුපපවාසිතං	529
සුතනං විකප්පනෙන ව	964	සුහරතාය - පෙ - විරියා	
සුතනං න ජානාති	1020	රමගස්ස වණ්ණං භාසිතා	154
සුතනං සංසද්දනජාය	2012	සුමුත්තාහං	178
සුත්තමිස්සා	380	සුමහකපතො	433
සුත්තලුඛං කාතුං	837	සුර	635
සුත්තානුලොමං න ජානාති	1021	සුර ඔරෙන නභායනා	966
සුත්තාරුලුභං	228	සුරියමණ්ඩලං	979
සුත්තිත්ථිවජ්ඣ	389	සුරියො ව ඔභාසයං	
සුත්තෙ දිස්සනති උපරි	961	අනතලිකං	716
සුත්තෙ විනයෙ ව	1008	සුරුසුරුකාරකං	665
සුත්තො	1024	සුවණ්ණනති අභිමුච්චි	515
සුත්තො න ආරේවෙති	792	සුවණ්ණමයො පතො	890
සුත්තාන වදනති ආපතති		සුවණ්ණමිස්සා	380
දුක්ඛධස්ස	438	සුවණ්ණ	108
සුදං	128	සුවිතච්ඡිතං	529
සුදිනනං කලඤ්ඤ		සුවිතිච්ඡිතාති සුත්තසො	578
සුදිනනං ආරබ්භ	958	සුවිහතතාති	578
සුදිනනස්ස මාතරං		සුවිලෙඛිතං	529
ඵතදවොච	143	සුවිතං	529
සුභං බ්‍රහ්මවාරි	345, 980	සුට්ඨතං	1008
සුභංකු	881	සුසංවුතො	662
සුභංකාලිකානං	494	සුසමාරභාය	995
සුභංකෙසා වා	380	සුසානං	408
සුභො	133	සුසානෙපි රුක්ඛමුලෙපි	
සුධම්මවජ්ඣ	858	උමාරෙපි අග්ගවොසාපි	
සුත්තමංසං	813	කතාති සාමං ගහෙකා	
සුතිසාහොගෙන	395	පරිභුඤ්ඤති	621
සුපටිච්ඡනෙනන	662	සුසු	405
		සුහරනතකං	895

පිටිවිකා.		පිටිවිකා.	
සුකරවන්දු	277	සෙනෙසිකානි	810
සුවකො	363	සෙය්‍යගොන ගාගෙනා	903
සුවිකා	893	සෙය්‍යථා	86
සුවිලොමවන්දු	363	සෙය්‍යථාපි	127, 291
සුනං ධපෙනති	963	සෙය්‍යථාපි බුද්ධං	
සුනාසරං	275	අතීලකං ඵමමසාදං	122
සුපං විඤ්ඤපනෙන ව	968	සෙය්‍යථාපි තිත්ථියා	765
සුපසමාපාකාදි	686	සෙය්‍යථාපි නාම	441
සුපසමාපාකෙ	635	සෙය්‍යථාපි	
සුපසා මකාසො	946	පුරණාසිකොටො	657
සෙබො	172	සෙය්‍යථාපි බ්‍රාහ්මණ	86
සෙණි	677	සෙය්‍යපිදං	103
සෙනකො	364	සෙය්‍යා උසාදසිංසු	903
සෙනවත්තනං	665	සෙය්‍යා	903
සෙනට්ඨිකා	116	සෙය්‍යා නාම සබ්බවත්තා	543
සෙනට්ඨිකා නාම රෙගජාති	951	සෙය්‍යාපරියතො	862
සෙනවණ්ණං	574	සෙය්‍යාභිභාජර	860
සෙත්තුං කතාන විසජ්ජ		සෙය්‍යා අයොගුලො	347
පලලාති	813	සෙලමයෙ පනෙන	720
සෙත්තුසානො	120, 969	සෙලො	171
සෙනාබ්‍රහ්මං	634	සෙවනවිතනං උපට්ඨිතෙ	187
සෙනාය වා		සෙවනාධිපායො	385
ගනතුකාමො හොති	530	සෙවාලො	441
සෙනාය වා පටිසෙනා		සෙසකං ආහරිසාමි	483
රුඤ්ඤා හොති	634	සෙසකං උපනෙති	684
සෙනාසනං ආපුච්ඡිතබ්බං	945	සො	102, 107, 186, 410
සෙනාසනං ගහෙති	903	සො අඤ්ඤං අණාපෙති	267, 321
සෙනාසනං පඤ්ඤපෙතබ්බං	945	සො අපරෙත සමයෙන	343
සෙනාසනං		සො ආගතො	
පඤ්ඤපෙති පුතදෙව		උසමාදෙතබ්බො	161
වෙඨවිතං පච්ඡා ගච්ඡති	416	සො අගතො න	
සෙනාසනං පඤ්ඤපෙසි	809	උපසමාදෙතබ්බො	161
සෙනාසනං සංසාමෙති	142	සො ආපජ්ජති	537
සෙනාසනවාටිකං		සො ආවාසො ගන්තබ්බො	792
ආභිණ්ඩනා	158	සො ඉතරස්ස ආරොවෙති	267, 321
සෙනාසනං මහරිතබ්බං	947	සො ඉදං දුක්ඛං	110
සෙනාසනානි	898	සො ඉමං ලොකං	77
සෙනාසනෙ වා	849	සො ඵලං - පෙ-	
සෙතිසො	213	වුත්ථපපාතඤ්ඤාය	106

	පිටිබිකා.
සො එවං සමාහිතෙ	
විනෙත	102, 110
සොකං ආවිසති	706
සොකවස්සා නාම පරෙසං	
දුක්ඛං උපපාදෙති	706
සොකසාධිකා	695
සොකා න භවන්ති තාදිනො	588
සො ඛො අහං	89
සො ගන්තා පුන	
පච්චාගච්ඡති	268, 322
සො ච න පටිවිජානාති	182
සො චෙ	187
සො චෙ විපකතෙ ආගච්ඡති	410
සොණො නාම කොලීවිසො	805
සො තං භණ්ඩං	267
සො තං මඤ්ඤාමානො	321
සො තං මඤ්ඤ	
මානො අඤ්ඤං	266
සොතඤ්ජනං	810
සො තතො චුතො	
අමුත්ත උපපාදිං	105
සො තදගෙව අකරණියො	799
සො තස්ස රහො	456
සොතාපනො	133
සොතාවධානං	1013
සො තාසං එකෙකං	686
සො තෙන කිසො භොති	367
සොදස	998
සො දහො	364
සොදති නිමං	150
සො දිබ්බෙන -පෙ- පස්සාමි	106
සො දෙසො සමමජ්ඡති	793
සො ධම්මං දෙසෙති	
ආදි කල්පාණං	77
සො න ජානාති උපොසාඨං වා	790
සො නො භගවා	805
සො නොසං	820

	පිටිබිකා.
සොබෙහ වා පපත,	
නරකෙ වා පපත	316
සොහකං	895
සො හික්ඛු	
සො හික්ඛු හික්ඛුති	439
සො හික්ඛු සබ්බමජ්ඣමති	
ආකබ්බිතො වත්තබ්බො	439
සොමනස්සදෙමනස්සානං	
අත්ථබ්බමං	98
සො මමස්ස කිලමපො	721
සො වා දෙති	526
සොවීරකවත්ථු	342
සො හි නෙසං ජෙට්ඨො	86
සො සතොව අස්සසති	294
සො සක්කුණසබ්බො	
හික්ඛු පතනං යාවති	406
සොසාතිකං	985
සොසො	744
සොලස කභාපණ්ණනකං	685
සොලසනනං න දිතබ්බං	1033
සවාගතාති	578
සවානගාය	136, 417
සවාහං බ්‍රාහ්මණ ජෙට්ඨො	
සෙට්ඨො ලොකස්ස	88
හට්ඨො	141
හට්ඨො උදග්ගො	437
හත්ථං නොට්ඨාපෙනති	953
හත්ථකොච්ඡං	953
හත්ථගහණං	673
හත්ථගාහං වා	380
හත්ථව්නෙතො	766
හත්ථඤ්ච වෙණිඤ්ච ධපෙත්වා	380
හත්ථත්ථර අස්සත්ථර	808
හත්ථතිඤ්චිතකං	664
හත්ථතිලෙහකං	665
හත්ථපරමාසං කරොන්ති	853
හත්ථපාදව්නෙතො	766

පිටිමිකා.	පිටිමිකා.
හත්පාසං වා න විජ්ඣිතබ්බං 470	හරුයනති 288
හත්පාසෙ සිතො 604, 607	හරුයමානො 176
හත්පාසෙ සිතො කායෙන	හරිතක පතතිකං පකිණ්ණති 953
වා කායපටිබ්බෙඤ්ඤාන වා	හරිතකො 686
පකිණ්ණතාති 621	හරෙය් 217
හත්පාසෙ කිට්ඨති	හලං 721
ආපතති පාවිතතියස්ස 688	හසමානා 805
හත්ථණෙන 888	හස්සාධිප්පායො 636
හත්භතතිං 900	හස්සාපෙකකා 639
හත්මුද්දං 1011	හිඬු හිඬුජතු හිඬුසිපාරිකා 810
හත්විලඬුකෙන 800	හිතපරිඝඬුතිනා 1012
හත්තං 143	හිතෙසිතා 950
හත්තිකලහෙති 855	හිතෙසි 1008
හත්ථිප්පාපෙති 856	හිත්තාලපාදුකා 807
හත්තිතං 912	හිමවන්තං 988
හත්තිනායො 855	හිරුඤ්ඤං වා සුවණ්ණං
හත්තිහණෙති අස්සහණෙති 758	වා ජිජ්ජමානං 234
හත්තිසොණඬුකං 896	හිරුඤ්ඤමිස්සා 380
හත්තිසම්මපි සිකඬුනති 448	හිතෙ 108
හත්තිනං වා 408	හිතෙනපි අකෙකාසෙන
හත්තින වා 636	බ්‍රංසෙනති 538
හත්ති භාරං 243	හිතෙන හිතං 538
හත්ති නාම	හිතො ඛො අමානං 417
කප්පරං උපාදය 380	හිතොපි 595
හත්ති නාම කප්පරං	හිසිතං 538
උපාදය යාව අග්ගනඬු	හුනුකප්පාතිකො 718
-පෙ- ඵලලව්වයස්ස 673	හෙට්ඨා අපරිභොගං හොති 573
හත්තො කානෙතො -පෙ-	හෙට්ඨා විවට්ඨෙ
පවතො පාවෙනො 344	උපරි පටිච්ඡනො 955
හත්තො අතරිසං මණ්ද 1037	හෙට්ඨිමං තලං සමපන්නං 122
හත්තො 222	හෙතුතිදුකං 1006
හත්ත 683	හෙතුතිදුතො
හත්ත මයං ආවුසො ඉමං	පට්ඨයතිදුතො 1016
ඡකලකං 432	හෙතුපට්ඨයො 124
හත්ත වාකාසං සුණ්ණො හෙ 1001	හෙමනතිකො කාලෙ 564
හත්තියං 472, 898	හෙමනො ආපර්ඨති 978
හත්තිය ගබ්බො 900	හොතියෙව හයං 289

සංස්කෘතානාං

අනුක්‍රමණිකා.

පිට්ඨකා.

අග්නිකඛ්‍යාපමසුත්ත	39
අඛකුර (රජ)	174
අඛත (රට්ඨ)	443
අඛතුත්තරතිකාය	9, 179
අඛතුත්තරභාණක	578
අඛතුලිමාලකේර	170
අඛතුලිමාලපිටක	541
අච්චුතගහපති	901
අජපාලනිශ්‍රොධ	717
අජාතසත්තු රජ	6, 42, 596
අජ්ජකකේර	283
අට්ඨකථා	208
අඬිකාසි ගණිකා	172
අත්ඝාලිනී	96, 765
අතඛණ්ණසුත්ත	540
අතමතඤ්ඤාපරියායසුත්ත	38
අනිමිසවේනිය	717
අනුමානසුත්ත	442, 540
අනුරධපුර	46, 58, 338
අනුරාධකේර	5, 20, 506, 1032
අනුරාධරජ	42
අනුලාදෙවී	47, 53, 59
අනොමදස්සි	729
අකිකට්ඨකථා	466, 544,
	724, 725, 761, 773,
	776, 787, 794, 797,
	814, 815, 834
අකිකරට්ඨ	545
අකිකවිඤ්ඤා	783

අකිකවිඤ්ඤා	577
අපදන	10
අපරනතක	37, 39
අපලාලකාගරජ	541
අභය කුමාර	42, 927
අභයවොර	338
අභයකේර	36, 338,
	609, 663, 987
අභයපුර	50
අභයරජ	50
අභය රජ කුමාර	53, 827
අභයවාපි	51
අභිධම්මපිටක	10
අමරවතී	28
අමබ්‍රහණ	59
අමබ්‍රහණසුත්ත	352, 577
අමබ්‍රහණ	42
අරවාලදහ	37
අරවාල කාගරජ	37
අරිට්ඨ අමබ්‍ර	48, 53
අරිට්ඨකේර	35, 36
අරිට්ඨතිකු	440, 648, 859
අරිඤ්ඤරජ	854
අලකදෙවකේර	39
අසනිමිත්තා	24
අසොකරජ	24, 26
අසොකාරාම	27
අසොජ	442, 721
අනඤ්ඤා	4, 5, 7, 133,
	160, 170, 290,
	458, 648, 754
අවාතාරියසුත්ත	337
අභිධම්මක	
ගොදනකකේර	221, 341
අසුපාලිකේර	29
අලකමඤ්ඤා	900
අලවක	402
අලවකගජ්ජන	541
අසිච්ඡෙසපමසුත්ත	38, 47

	පිටිවිකෘ.		පිටිවිකෘ.
ඉට්ඨිය	36, 37	කණ්ටකසාමිණේර	648, 1045
ඉතිවුත්තක	10	කත්තිකත්ථක	56
ඉන්ද්‍රගුත්තජේර	28	කත්තිකත්තකඛත්ත	138
		කත්තිකපුණ්ණමා	134
උක්කලා	719	කථාචන්ද්‍ර	10, 35
උක්කගහපති	902	කදම්බනදි	338
උජේජති	25, 40	කපිලපුර	753
උත්තරකුරු	124 829	කපිලචන්ද්‍ර	171
උත්තරජේර	37, 39	කපිලපුත්ත	814
උත්තරපථක	117	කප්පිකකථේර	701
උත්තර රජ පුත්ත	388	කමාරහඤ්ඤ	748
උත්තියජේර	36, 37	කරචිකතිස්සජේර	466, 781,
උදයහඳු රජ	42		816, 864
උද්දක	10, 716	කලන්දකතිවාප	413
උද්ධිජේර 148, 369, 386,		කලන්දගාම	138
392, 394, 396,		කලන්දපුත්ත	138
590, 735, 740		කලසාණිය වෙතිය	52
උද්ධරබොධි	58	කයමීර	37
උපතියජේර 36, 188,		කසපගොත්තජේර	39
326, 460, 471,		කසපමුඬු	51, 58, 129
519, 661, 899			902, 1054
උපතියපරිබ්බජක	727	කාක	829
උපනන්ද	479, 594, 912	කාකණ්ඩකපුත්ත	19, 35
උපචත්තන	3	කාවරගාම	988
උපසෙක (වම්හත්තපුත්ත)	131	කාජරගාම	59
උපාලිජේර 3, 7, 18,		කාණ්ඩොභූ	602
36, 124, 166,		කාලකාරමපුත්ත	39
201, 204, 283,		කාලනාගරජ	24
629, 857, 960		කාලසුමන	36, 61
997, 1024, 1017.		කාලාසොක	19, 42
උපාලවණ්ණා	196, 478	කාසි	205, 443
උරුවෙලා	713, 714	කාසිරජ	830
		කීර	600
මජ්ඣිම	50	කීවාතිරි	442
කකුසන්ධිමුඬු 50, 58, 129,		කුමාරකණ්ණද	642
901, 1054			
කමකන්දර	986		
කණ්ඩකවෙතිය	48		

පිටිවිකා.		පිටිවිකා.	
කුරුඤ්ඤ අට්ඨකථා 2,		ගග්ගරු	850
202, 203, 215, 226,		ගක්ඛාර	37
230, 249, 253, 260,		තිර්කිකුට	205, 783
261, 280, 309, 353,		තිරිබ්බජ	729
363, 383, 388, 398,		ගුලුභිතය	163, 541
409, 411, 419, 430,		ගුලුභිතෙතනර	163, 541
444, 452, 481, 525,		ගුලුමුග්ග	541
535, 543, 553, 568,		ගොතම	66, 414
573, 578, 597, 601,		ගොතමක වෙතිය	458
602, 607, 609, 624,		ගොදහන	221, 341, 422
637, 642, 654, 660,		කොසිතාරම	412
664, 686, 743, 748,		වණ්ණකාලිකා	1030
755, 756, 758, 762,		වණ්ණපජ්ජාන	148
765, 788, 806, 814,		වණ්ණවජ්ජේර	20, 23, 166
815, 817, 818, 823,		වතුනිකාසිකතිස්සජේර	503
824, 833, 860, 864,		වතුපරිවට	541
865, 878, 890,		වජ්ජනිතනරජාතක	753
1020, 1028, 1056		වජ්ජගුහන	42
කුලුමෙසුතන	541	වජ්ජගාම	59
කුසිතාරු	3, 4	වරියාපිටක	10
කුටාගාරසාලා	19, 284	විතතලපබ්බත	492, 937
කොකාලික	434, 437, 1030	වුඤ්ඤමාරුපුතන	830
කොනාගමන	51, 58, 129,	වුලදෙවජේර	36, 50
	902, 1054	වුලකාග	36, 506, 663
කොසමක	796, 855	වුලසුමන	220
කොසමිය	412	වුලසුමම	663
කොසල	205, 443	වුලභජිපදෙපමසුතන	45
කොසලරුජ	819	වුලාභයජේර	36, 425
කොලිත	727	වුලවෙදලසුතන	540
කොලිවිස	805	වෙතක	6
බුජ්ජසංභිත	19	වෙතියතිරි	48, 221, 338
බුද්ධකතිකාය	9	වෙතියපබ්බත	50
බුද්ධකපාය	10	වෙලකණ්ණ	829
බ්බම	36	වොරභාග	338

	පිටිබිකා.		පිටිබිකා.
ජනනමංභවන	114	ථූපාරාම	50, 54, 59
ජග්ගුන්තදාස	24	ථේරගාමා	10
ජනන	1046	ථේරිගාමා	10
ජබ්බගගිග	270		
		දකඛිණගිරි	40, 836
ජාතකපබ්බත	43	දත්ත	61, 987
ජාතපදකලාසාණී	753	දබ්බ	413, 415, 422, 431
ජමබුකොල වේනිය	987	දාසකතේර	18, 166, 960
ජමබුකොලපට්ඨක	53, 57, 59	දීඝනාමතේර	36
ජමබුදීප	20, 36, 125	දීඝතිකාය	9, 155, 179
ජමබුසිරිදීප	18	දීඝභාණක	297, 578
ජයන්තරාජ	51	දීඝභාණක අභය	338
ජාතක	10	දීඝවාපිවෙතිය	52
ජාතකතිකාය	179	දීඝසුමන	36, 61
ජාතකභාණක	578	දීපවංස	43
ජවක	713, 764, 827, 830	දුකුලපණ්ඩිත	148
ජේට්ඨමූලනකඛතන	42	දුට්ඨගාමණී අභය	60
ජේට්ඨමූලමාස	41	දුඤ්චිඤ්ඤාතේර	39
ජොතිවන	48	දෙවකුට්ඨ	50
		දෙවතේර	36
වඩ්ඛිතමඤ්ඤ	799	දෙවදත්ත	160, 434, 439,
			440, 596, 1032
		දෙවදුත්තසුත්ත	38, 47
තංසුසු හලලික	719	දෙව්නං පිහතිඤ්ඤ	40, 57
තමපණ්ණී	36, 37, 42	ආරමණිලගාම	53
තවකක ව්‍යාගමණ ගාම	59		
තාමලිතති	59, 593	ධනපාලක	596
තිකඛිඤ්ඤ	541	ධනිය	206, 207, 270
තිත්තරජාතක	34	ධම්මවකකපාටිත්තක සුත්ත	39
තිපිටකමූලනාග	506	ධම්මපද	10, 196, 555
තිඤ්ඤකුමාර	24, 29, 31	ධම්මපාලජාතක	752
තිඤ්ඤතේර	32, 36	ධම්මපාලිත	36
තිඤ්ඤදත්ත	36, 61, 987	ධම්මපාලිතේරි	29
තිඤ්ඤමුග්ග	20	ධම්මසංඛ්‍යාණී	10
තිඤ්ඤමහාවිහාර	937	ධම්මසංඛ්‍යාණියට්ඨකමා	765
තුණ්ඩිලජාතක	726	ධම්මසෙත්තාපති	541
		ධම්මසොක	20
		ධාතුකමා	10

	පිට්ඨකය.		පිට්ඨකය.
තඤ්ඤ	42, 753	පසෙකදි	222
තඤ්ඤවත	48	පාටලිපුත්ත	20, 30, 49, 53
තඤ්ඤවනුය්‍යාන	47	පාරායණිකව්‍යාහරණ	171
තඤ්ඤවිසාල	537	පාචා	4
තඤ්ඤපනඤ්ඤ	541	පිතුරුප්	338
(නව) තඤ්ඤ	42	පුග්ගලපුඤ්ඤතරි	10
තලොරුපුච්ඡික	124	පුණ්ණවංලික වාසිමහානියං	464
තාගඤ්ඤ	36	පුතබ්බසුක	444, 858
තාගදසකරුප්	42	පුතබ්බසුමිත්ත	901
තාගලතාදනතකට්ඨ	24	පුප්ඵඤ්ඤ	36
තාලඤ්ඤ	9	පුබ්බාරුම	171
තාලාගිරි	829	පෙතවිඤ්ඤ	10, 47
තීග්‍රොධිකුමාර	26		
තීග්‍රොධිඤ්ඤ	30	පුස්සදෙව	36, 188, 326,
තීග්‍රොධිබොධි	58		363, 470, 495,
තීග්‍රොධිසාමපණ්ණර	25		661, 899, 986
තීග්‍රොස	10	පුස්සමාස	133
තෙතරුඤ්ඤ	713		
		ඛනුමති	125
පකුණ්ඩකාගය	42	බාරුණසි	137, 714
පච්චරි (අට්ඨකථා)	815	බිඤ්ඤාරුප්	24, 42
පඤ්චකයකකි	38	බිලබිසාර	213, 222, 827, 829
පඤ්චවග්ගිය	170	බුද්ධමිත්ත	1056
පජ්ජාන	829	බුද්ධරතනිත	36
පටියාරුම	50	බුද්ධවංස	10
පටිසම්භිද	10, 291, 294,	බුද්ධසිරි	2, 1056
	297, 303	බුද්ධිකරණක	541
පට්ඨාන	10	බෙලට්ඨිසිස	517, 657
පඨමකවේනිය	46, 59	බ්‍රහ්මජාල	9, 179
පඤ්ඤක	443, 857		
පඤ්ඤවිසාසදෙව	42	භග්න	997
පද්මිත්තර	414, 822, 827	භග්නක	40
පපඤ්චසුද්ධි	115, 644, 731	භග්නාම	36
පයාගපඨිට්ඨාන	137	භග්නවග්ගිය	170, 725, 819
පරිමාර	172, 198, 440,	භග්නවිනිකා	635
	524, 620, 641, 673, 680,	භග්නසාල	37
	822, 824, 825, 813, 1024		
පසුර	740		

	පිටිබ්බකා.		පිටිබ්බකා.
හදිස	721	මහාතිස්ස	593
හලලිකවාණිජ	719	මහාතිපිකානේර	603
හානියරුජ	219, 221	මහාතිස්සනේර	564
හාරුකවිජ	204	මහාදෙවනේර	29; 38, 39, 50
හුමමජක	416, 419, 430, 548	මහාධමමරකකිකනේර	31, 30
හෙසකලාවත	719	මහානාග	36, 338
		මහානාම	620, 633, 721
		මහානාරදකස්සපජානක	39
මහධ	443, 729	මහානිගමසාමි	1456
මජ්ඣිනනිකානේර	29; 37	මහානිද්දෙස	503
මජ්ඣිමනේර	37, 39	මහාපච්චරි (අට්ඨකථා) 2,	
මජ්ඣිමනිකාය	9, 155, 179		203, 215, 224, 229,
මජ්ඣිමහාණක	297, 578		230, 237, 272; 273,
මජ්ඣිමමණ්ඩල	133		276, 279, 281, 325,
මණිකණ්ඨ	405		332, 352, 353, 375,
මණ්ඩපිප	51		382, 384, 387, 388,
මණ්ඩබ්බ	148		389, 395, 407, 412,
මත්තාභයනේර	60		444, 452, 464, 506,
මකාතු	205		520, 522, 526, 527,
මල	3		528, 541; 542, 546,
මල පුත්ත	413		549, 550, 553, 557,
මලාරුම	456		565, 566, 567, 569,
මහාඅට්ඨකථා 2, 190, 203,			572, 573, 578, 582,
207, 215, 324, 229,			589, 590, 592, 594,
230, 249, 252, 266,			595, 596, 598, 599,
273, 320, 325, 338,			601, 603, 606, 607,
352, 382, 383, 444,			608, 609, 621, 628,
453, 520, 528, 535,			637, 638, 639, 651,
542, 546, 567, 573,			659, 660, 663, 668,
601, 639, 680, 689,			686, 687, 688, 689,
769, 836; 842, 865,			747, 769, 778, 788,
890, 918, 994, 1056			814, 821, 823, 842,
මහාඅට්ඨකථානේර	60		860, 861, 864, 874,
මහාකප්පින	171		878, 908, 916, 936, 1056
මහාකස්සප 3, 4, 5, 19, 35,		මහාපථපඨි	171
171, 754, 950, 997			
මහාගොවිඤ්ඤ	205		
මහාවෙතිය	52, 54, 219, 221		
මහාජනක	854		

පිටිමකා.		පිටිමකා.	
මහාපද්‍රමනේර	124, 189,	මහානපබ්බත	42 47
	203, 266, 280, 337,	මුච්චිඤ්ඤා	718 719
	340, 381, 383, 386,	මුඤ්ඤා	829
	398, 422, 439, 464,	මුච්චිච්ච	40, 42
	469, 493, 519, 522,	මුඤ්ඤා	42,
	602, 608, 609, 641,	මුඤ්ඤා	52
	777, 781, 785, 873, 868,	මුච්චිච්චාය සුත්ත	179
මහාමණ්ඩල	133	මුච්චිච්ච	744
මහාමභිඤ්ඤා	48	මෙඝවණ්ණානාය	60
මහාමෙඝවහ්නාන	58, 1056	මෙඝවහ්නාන	47
මහාමොග්ගලාන	122, 360,	මෙතනිය	416, 419, 430, 648
	754, 829	මෙතනිසා	418, 430
මහාරක්ඛිතනේර	37, 39, 603	මෙණ්ඩකපඤ්ඤා	541
මහාරට්ඨ	37 39	මොග්ගලීපුත්තනිය	24, 32,
මහාරුහුලොවාදසුත්ත	577		166, 950
මහාවත	19, 284	මොග්ගලීපුත්තනිය	20
මහාවිරුණනේර	26		
මහාවිහාර	48, 220, 221,	යමක	10
	654, 1056	යස	19, 170, 722, 950, 1010
මහාවේදලසුත්ත	540	යසොර	814
මහාසබ්බසා	648	යොනක	987
මහාසිරිසබ්බාධි	58	යොනකධම්මරක්ඛිත	37, 89
මහාසිවනේර	36, 816	යොනකමහාධම්මරක්ඛිත	31
මහාසුමනනේර	51	යොනකරට්ඨ	39
මහසුමනනේර	189, 266,	යොනකලොක	37
	280, 340, 381, 383,		
	384, 398, 422, 439,	රක්ඛිතනේර	37, 38
	466, 469, 493, 519,	රට්ඨපාල	143
	522, 602, 608, 609,	රට්ඨපාලගජ්ඣ	541
	641, 777, 781, 785,	රත්තකරවෙතිය	717
	868, 873	රත්තවිකිතවෙතිය	717
මහාසෙනරුජ	369	රුජගත	5, 9, 40, 205, 443
මහිංසකමණ්ඩල	38	රුජායතන	719
මභිඤ්ඤා	29, 35, 37, 40, 42, 43	රුජොවාදසුත්ත	541
මහෙජවත්ථු	50	රුධ්‍රාගමණ	734
මාගධර	57, 133	රුහුල	139, 753, 764
මහසිංහනාපස	148		
මේඤ්ඤා	541		

පිටිවිකා.		පිටිවිකා.	
රෙවන	19	විශාලතම	55
රෙජ	817	වෙසාලිගාම	53
රෙහණජනපද	59	වෙදල	163
රෙහණතේර	36	වෙදලපිටක	541
		වෙදිසනගර	40
		වෙරඤ්ජ	66, 116
ලක්කණතේර	360	වෙරඤ්ජා	116, 137
ලබ්බාදිප	41, 1056	වෙලාම	174
ලාලුදාසි	369	වෙසාලික	19
ලොකනගර විහාර	987	වෙසාලි	19, 137, 284
ලොකපාසාද	59, 425	වෙසානගර	174
ලොභිතක	443, 857	වෙසානගර ජාතක	751
ලොභිනික	206	වෙසානගු	128, 901
වග්ගුමුදානිදිය	343, 347	සංයුතනිකාය	9, 179
වජ්ජුතනක	19, 160	සංයුතනිකායක	297, 578
වසා	648, 1032	සකක	41, 49, 719
වසාමිනනගර	51	සබ්බපට්ඨකථා	224, 228,
වණණපට්ඨාන	179		260, 276, 283,
වණණපිටක	541		325, 341, 352, 353
වනවාසි	37	සබ්බමිතතා	29, 32, 40, 53
වප්පතේර	721	සබ්බසේනාභයතේර	864
වරදිප	51	සච්චසංයුතත	47
වසභරජ	334	සතරසච්චය	612
වසාකාර	211	සප්පිනිකා	364
වාලුකාරාම	19	සබ්බකාමිතේර	19
වාසභගාමි	20	සබ්බනන්දතේර	51
වාසභගාමියතේර	1082	සම්චිතපුත්ත	46
විජයකුමාර	42	සම්භාරජ	51
විනයපිටක	10	සම්මල	36, 37
විපසි	124, 128, 901	සම්මාදිට්ඨිපුත්ත	540
විහරිත	10, 353, 576	සරද	729
විමානවත්තු	10, 47	සාගත	635
විසාඛ	3	සාම	148
විසාඛ පුණණමා	44	සාරිපුත්ත	46, 124, 128, 129,
විසාඛා	523, 657, 935		458, 753, 988
විසාලානගර	51	සාරිපුත්තපරිබ්බාජක	728
විසුද්ධිමය	285, 577, 714, 715	සාලවනි	826
		සාවනි	5, 443, 670

	පිටිබිකා.		පිටිබිකා.
සාලන	19, 670	සුභකුට	51
සිඛි	128 901	සුභඥ	3, 648
සිංහව	18, 21, 166	සුමංගල	902
සිරිතිවාස	10, 56	සුමංගලවිලාසිනී	115
සිරිපාල	1056	සුමන	20, 36
සිරිවිසිස	429, 601	සුමනරජකුමාර	25
සිවලිඛ	452	සුමනසාමණේර	40, 45, 49, 58
සිඤ්ජෙය	541	සුමනා	26
සිවිනේර	36	සුවණ්ණකුට	51
සිහකුමාර	42	සුවණ්ණභූමි	37, 39, 593
සිහලවිසිකපා	1056	සුසුනාග	19, 42
සිහලරජ	222	සෙනිය	213
සංසුමාරගිරි	637	සෙය්‍යසක	367, 858
සුජාත	822	සොණ (ක)	18, 37, 166, 805,
සුතනතිපාත	10, 555		808, 829
සුතනනාපිටක	10	සොඤ්ජ	901
සුදත්ත	902	සොපාත	171
සුදින්න කලඤ්චුත්ත	8, 139	සොභිත	365
සුදින්නනේර	194	සොරෙය්‍ය	137
සුඥොදන	754		
සුබමම	973	හත්තක	535
සුඤ්ජ	200	හත්තිකුට්ඨි	551
සුභ	6	තිමවිනාත	24, 37, 988

(TRIPITAKA PUBLICATIONS)

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
1.	Petavāṣṭhu Aṭṭhakathā	Siri Dhammaramatissa Nayaka Thero & Acarya Pandit Mapalagama Candajoti Thero
	Second Edition	Welivitiye Pandit Sorata Thero
2.	Thera-Gāthattṭhakathā, 1st Part	Suriyagoda Sumangala Thero & Webode Sangharatana Thero
3.	Theri-Gāthattṭhakathā	Bihalpola Siri Dewarakhita Nayaka Thero
4.	Digba Nikāyattṭhakathā, 1st Part	Heyyantuduwe Dhammakitti Siri Dewamitta Nayaka Maha Thero
5.	Dhammapadaṭṭhakathā, 1st Part	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
6.	Udānattṭhakathā Second Edition	Bihalpola Siri Dewarakhita Nayaka Thero, Welivitiye Pandit Sorata Thero & Pandit Falannoruwe Vimaladhamma Thero
7.	Suttanipāṭaṭṭhakathā Second Edition	Suriyagoda Sumangala Thero & Pandit Mapalagama Candajoti Thero Acharya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
8.	Visuddhimaggattṭhakathā	Pamunuwe Buddhadatta Maha Thero
9.	Nettipakaranattṭhakathā	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
10.	Mahāniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
11.	Khuddakapāṭṭhakathā	Acarya Pandit Welipitiye Dewananda Nayaka Thero
12.	Buddhawamsattṭhakathā	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero
13.	Dhammapadaṭṭhakathā, 2nd Part	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
14.	Cūlaniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
15.	Anguttara Nikāyattṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
16.	Samyuttanikāyattṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
17.	Vimānavatthu Aṭṭhakathā	M. Siri Siddhattha Nayaka Maha Thero & Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero

(TRIPITAKA PUBLICATIONS.)

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
18.	Thera-Gāthakāthā, 2nd Part	Rerukane Ariyañāna Thero
19.	Dīgha Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
20.	Jātakatṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
21.	Paṭisambhidā Maggaṭṭhakathā	M. Dhammakitti Siri Jinaratana Nayaka Maha Thero, M. Siri Anomadassi Nayaka Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
22.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
23.	Itivuttakatṭhakathā	Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero
24.	Jātakatṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
25.	Sutta Sangahatṭhakathā	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
26.	Cariyāpiṭakatṭhakathā	Acarya Kukulnape Siri Dewarakkhita Thero
27.	Catubhānawāratṭhakathā	Pandit Doranegoda Nan-sena Thero
28.	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathā, 1st Part	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
29.	Apadānatṭhakathā	Welivitiye Pandit Sorata Thero
30.	Mātikatṭhakathā	Siri Saddhammakitti Karandana Jinaratana Maha Thero
31.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 3rd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
32.	Jātakatṭhakathā, 3rd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
33.	Anguttara Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
34.	Vibhangatṭhakathā	Pandit Yagirala Siri Paññananda Nayaka Maha Thero
35.	Majjhima Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
36.	Jātakatṭhakathā 4th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
37.	Jātakatṭhakathā 5th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
38.	Pancappakaranatṭhakathā, 1st Part	Rerukane Ariyañāna Thero

(TRIPITAKA PUBLICATIONS)

Vol. No. NAME OF BOOK.

EDITED BY

39. Jatakaṭṭhakathā,
6th Part	Pandit Widurupo'a Piyatissa Nayaka
Maha Thero
40. Pancappakaranatṭha-
kathā, 2nd Part	Acarya Rerukane Candavimala Thero
41. Jatakaṭṭhakathā
7th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka
Maha Thero
42. Dhammasanganippa-
karanatṭhakathā	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka
Maha Thero
43. Apadānatṭhakathā,
2nd Part	Pandit Walagedara Somaloka Tissa Thero
44. Majjhima Nikāyaṭṭha-
kathā, 2nd Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka
Maha Thero
45. Samantapāsādika
Vinayaṭṭhakathā, 2nd Part	Weliwitiye Pamaratana Thero
46. Samantapāsādika
Vinayaṭṭhakathā 3rd Part	Weliwitiye Sorata Nayaka Thero
47. Majjhimanikayaṭṭha
Kathā 3rd Part	Dhammakitti Siri Paññasara Nayaka
Maha Thero
48. Samantapāsādika
Vinayaṭṭhakathā 4th Part	Weliwitiye Sorata Nayaka Thero